

22.90

Sim. N

* 6000 April - 51

FRANCIS HAGERUP

DEN NORSKE CIVILPROCES

TREDJE DEL

FRANCIS HAGERUP

DEN NORSKE CIVILPROCES

TREDJE UDGAVE

OMARBEIDET PAA GRUNDLAG AF CIVILPROCESREFORMEN

UNDER MEDVIRKNING AF

P. I. PAULSEN

TREDJE DEL

KRISTIANIA

FORLAGT AF H. ASCHEHOUG & CO. (W. NYGAARD)

1919

Nasjonalbiblioteket
Depotbiblioteket

INDHOLD AF TREDJE DEL
FJERDE HOVEDAFSNIT
DE PROCESSUELLE HANDLINGER
(Fortsættelse)

SYVENDE UNDERAFSNIT
TVANGSFULDBYRDELSE

FØRSTE KAPITEL
TVANGSFULDBYRDELSENS RETSLIGE KARAKTER,
OMRAADE OG ARTER

	Pag.
§ 164. Tvangsfuldbyrdelsens historie og retslige karakter	1—4
I. Historie p. 1—3. — II. Retslige karakter p. 3—4.	
§ 165. Tvangsfuldbyrdelsens omraade og arter. Terminologi	4—8
I. Omraade p. 4—5. — II. Arter p. 5—6. — III. Midlertidige forføininger p. 6—7. — IV. Terminologi. Udpartning p. 7—8.	

ANDET KAPITEL
TVANGSFULDBYRDELSENS SUB-
JEKTER

§ 166. Namsmyndighederne	9—16
I. Namsret og namsmand p. 9—11. — II. Saglig forretningsfordeling p. 11—14. — III. Stedlig forretningsfordeling p. 14—15. — IV. Forretningsfordelingen ufravigelig p. 15. — V. Vidne ved tvangsforretninger p. 15—16.	

	Pag.
§ 167. Parterne	16—23
I. Hvem der er parter p. 16—17. — II. Parts- og procesdygtighed p. 17. — III. Hvem der under en tvangsfuldbyrdelse kan optræde som sagsøger eller maa gjøres til sagsøgt p. 17—21. — IV. Tredjemands stilling p. 21—23. — V. Procesfuldmægtig p. 23.	

TREDJE KAPITEL TVANGSGRUNDLAG OG TVANGS- FULDBYRDELSSENS INDLEDNING

§ 168. Tvangsgrundlag	24—35
I. De forskellige tvangsgrundlag p. 24—33. — II. Stansning af tvangskraften p. 33—34. — III. Betingelser for tvangskraftens indtræden p. 35.	
§ 169. Tvangskraftens ophør	35—38
I. Umulighed p. 35—36. — II. Ændringer i indhold p. 36. — III. Efterfølgende ophør af rettigheden p. 37. — IV. Domfældtes død p. 37—38. — V. Forældelse p. 38.	
§ 170. Begjæring om tvangsfuldbyrdelse	39—42
I. Fremsættes for namsmanden p. 39. — II. Begjæringens form. Legitimationer p. 39. — III. Sikkerhedsstillelse p. 41. — IV. Udgifternes betaling p. 41—2. — V. Retsanmodning p. 42.	
§ 171. Konkurrencens mellem flere sagsøgere	42—43

FJERDE KAPITEL DE ALMINDELIGE RETTERGANGS- REGLER FOR TVANGSFULDBYRDELSE

§ 172. Tvistigheder under tvangsfuldbyrdelsen	44—56
I. Namsmyndighedernes kompetens p. 44—51. — II. De forskellige maader, hvorpaa tvistigheder under tvangsfuldbyrdelsen kan afgjøres p. 51—55. — III. Udsættelse af fuldbyrdelsen paa grund af tvistigheder p. 56.	
§ 173. De grundlæggende rettergangsprincipers gennemførelse ved tvangsfuldbyrdelse. Bevisførelse. Partsafhørelse	56—62
I. Hvorvidt det kontradiktoriske princip er gennemført p. 56—58. — II. Udeblivelse p. 58—59. — III. Dispositionsprincippet p. 59. — IV. Proces-	

driften p. 59—60. — V. Forhandlingsprincippet p. 60. — VI. Mundtlighed p. 60—61. — VII. Bevisførelse p. 61. — VIII. Partsafhørelse p. 61—2. — IX. Tvangsmidler p. 62. — X. Formen for namsrettens afgørelser p. 62.

- § 174. Udsættelse, stansning og ophævelse af tvangsfuldbyrdelsen 63—66
 I. Udsættelse p. 63—64. — II. Stansning og ophævelse p. 64—66.
- § 175. Forskjellige andre regler for tvangsfuldbyrdelse. Retsmidler 66—70
 I. De enkelte regler p. 66—7. — II. Retsmidler p. 67—70.

FEMTE KAPITEL FULDBYRDELSE AF PENGEKRAV

I. UDLÆG OG AFSÆTNING

- § 176. Gjenstanden for udlæg 71—87
 I. Formuerettigheder som gjenstand for udlæg p. 71—85. — II. Omraadet for udlægspant tildels videre end for viljesbestemt pant p. 85. — III. Specialitetsprincippet p. 85. — IV. Hvad der skal ansees medindbefattet under et udlæg p. 85—6. — V. I hvilken udstrækning der skal gives udlæg p. 86. — VI. Valg mellem flere gjenstande p. 86—7.
- § 177. Begrænsning af gjenstanden for udlæg af hensyn til tredjemands ret 87—90
 I. I hvilken udstrækning tredjemands ret til en gjenstand er til hinder for udlæg i denne p. 87—89. — II. Udlæg i andele p. 89—90. — III. Udlæg med forbehold af tredjemands ret p. 90.
- § 178. Udlæggets retsvirkning 90—102
 I. Historik p. 89—92. — II. Tvangsfuldbyrdelseslovens regler p. 92—102.
- § 179. Udlægsforretningen 102—109
 I. Stedet p. 102. — II. Udførelse p. 104—109.
- § 180. Afsætning 109—110
 I. Anvendelse p. 109. — II. Retsvirkning p. 109—110.

II. TVANGSAUKTION

- § 181. Almindelige forklaringer 110—112

	Pag.
§ 182. Grundlaget for tvangsauktion	112—116
I. Panteret 112—115. — II. Tvangsauktion uden panteret p. 115. — III. Hvorvidt besiddelse er betingelse for tvangsauktion p. 115. — IV. Flere rekvisiter p. 116.	
§ 183. Nærmere betingelser for, at auktionsgrundlaget kan gøres gjældende	117—121
I. Fast gods p. 117. — II. Skib p. 117—118. — III. Andet løsøre p. 118—119. — IV. I hvilke tilfælde samtykke af sagsøgte er nødvendigt p. 119. — V. Udsættelse p. 119—121. — VI. Løsningsret bortfaldt p. 121.	
§ 184. Auktionens sted og tid	121—123
I. Sted p. 121—122. — II. Tid p. 122—123.	
§ 185. Indledning af auktionen	123—131
I. Begjæring 123—124. — II. Varsel p. 124—128. — III. Kundgjørelse p. 125—127. — IV. Underretning til sagsøgte og sagsøger p. 127—129. — V. Feil p. 129—130. — VI. Adgang for købelystne til at bese tingen p. 131.	
§ 186. Auktionsvilkaarene	131—139
I. Auktionsvilkaarenes karakter og nødvendighed p. 131. — II. Udarbeidelse p. 131—132. — III. Indhold p. 132—139.	
§ 187. Auktionssalget	139—157
I. Auktionsmødet p. 139—140. — II. Sagsøgerens møde p. 140. — III. Opraabet p. 140—141. — IV. Auktionsbudene p. 141—144. — V. Antagelse af bud p. 144—148. — VI. Dækningsprincippet p. 148—149. — VII. Stadfæstelse af auktionssalg p. 149—154. — VIII. Stadfæstelseskjendelsens former og virkninger p. 154—155. — IX. Gjentagelse af auktion p. 155—156. — X. Procedyre p. 156. — XI. Protokollation p. 156—157.	
§ 188. Retsvirkningen af auktionssalg	157—168
I. Tvangssalgets retslige karakter p. 157—158. — II. Auktionskøberens rettigheder p. 158—161. — III. Køberens forpligtelser p. 161—163. — IV. Salgets virkninger for tredjemand p. 163—168.	
§ 189. Anke af kjendelser, som afgjør stadfæstelsesspørgsmaal, og omstødelse af auktionssalget	168—174

Pag.

I. Ankeberettigede p. 168. — II. Ankegrunde p. 169—170. — III. Indskrænkninger i adgangen til anke p. 170—171. — IV. Ankens øiemed p. 171—173. — V. Tredjemænd uberørt af anken p. 173. — VI. Processuelle regler for anken p. 173—174.

Tillæg til II.

Andre auktioner end tvangsauktioner.

§ 190. 174—185

I. Offentlige og private, frivillige og nødvendige auktioner p. 174—178. — II. Nødvendige auktioner p. 178—180. — III. Frivillige auktioner p. 180—185. — IV. Licitationer p. 185.

III. DÆKNING PAA ANDEN MAADE END
VED TVANGSAUKTION

§ 191. Almindelige forklaringer 185—186

§ 192. Dækning af rede penge. Underhaandssalg 186—187
I. Penge p. 186—187. — II. Underhaandssalg p. 187.

§ 193. Dækning i fordringer og andre rettigheder 188—194
I. Sagsøgerens almindelige retsstilling p. 188. — II. Inddrivelsesret p. 188—190. — III. Nærmere regler for inddrivelsen p. 190—194. — IV. Dækning i andre rettigheder p. 194.

§ 194. Dækning i enkelte særlige tilfælde . . . 194—198
I. Udlæg i apotek p. 194—196. — II. I kommunikationsmidler, gasværk og elektriske anlæg p. 196. — III. Tvangsarbejde som dækningsmiddel p. 196—198.

SJETTE KAPITEL

FULDBYRDELSE AF KRAV PAA
ANDET END PENGE

§ 195. Oversigt. Almindelige bestemmelser . . . 199—201

I. De forskellige tvangsmidler p. 199—200. — II. Hvilke forføininger maa besluttes af namsretten p. 200. — III. Parternes udeblivelse p. 200. — IV. Tvangsgrundlagets art uden betydning p. 200—201. — V. Erstatningskrav p. 201.

	Pag.
§ 196. Fuldbydelse af krav paa udlevering af fast eiendom	201—203
I. I almindelighed p. 201—202. — II. Særlige regler om udkastelse af leietager p. 202—203.	
§ 197. Fuldbydelse af krav paa udlevering af løsøre	203—206
§ 198. Retsvirkningen af eksekutive overleverelsesforretninger	206—207
§ 199. Fuldbydelse af krav paa personlige ydelser, sikkerhedsstillelse eller undladelse	207—209
I. Personlige ydelser og sikkerhedsstillelse p. 207—208. — II. Undladelse p. 208—209. — III. Fængsling p. 209.	

SYVENDE KAPITEL MIDLERTIDIGE FORFØJNINGER

I. ARREST

§ 200. Arrestinstituttets historiske udvikling i vor ret	210—211
§ 201. Betingelserne for arrest	211—216
I. Kravets art p. 211—212. — II. Arrestgrund p. 212—215. — III. Bevis p. 215—216. — IV. Sikkerhed p. 216.	
§ 202. Begjæring og beslutning om arrest	216—219
I. Arrestproces og arrestens iværksættelse p. 216. — II. Arrestbegjæringen p. 216—217. — III. Hvilken domstol er kompetent til at beslutte arrest p. 217. — IV. Forhandling om arrestens lovlighed p. 217—219. — V. Arrestbeslutningen p. 219.	
§ 203. Arrestens iværksættelse	219—221
I. Hvem der foretager iværksættelsen p. 219—220. — II. Forkyndelse p. 220. — III. Nærmere regler for iværksættelsen p. 220—221.	
§ 204. Virkningen af arrest	221—225
I. De retslige og faktiske virkninger p. 221—223. — II. Tinglysning p. 223—224. — III. Personal-arrest p. 224. — IV. Strafferetlig virkning p. 224—225.	
§ 205. Ophør af arrest	225—227
I. Tab ved oversiddelse af frist for forfølgningen p. 225. — II. Nærmere om fristen p. 225—226. — III. Ophævelse paa grund af forandrede omstændigheder p. 226—227. — IV. Aflysning p. 227.	

II. ANDRE MIDLERTIDIGE FORFØJNINGER

§ 206. 227—233

I. Historik p. 227—228. — II. Betingelser p. 228—229. — III. Begrænsning i anvendelighed ligeoverfor embedshandlinger p. 229—230. — IV. Sandsynliggjørelse. Sikkerhedsstillelse. Begjæringens former. Procesregler p. 231. — V. Kompetent domstol p. 231. — VI. Forhandling p. 231. — VII. Iværksættelse p. 232. — VIII. Ophør p. 232. — IX. Virkninger p. 232—233.

III. FREDLYSNING

§ 207. 233—234

FEMTE HOVEDAFSNIT

OM DE MED RETTERGANG OG
TVANGSFULDBYRDELSE FOR-
BUNDNE OMKOSTNINGER SAMT
OM ANSVAR I ANLEDNING AF
CIVIL RETTERGANG OG TVANGS-
FULDBYRDELSE

FØRSTE KAPITEL

OMKOSTNINGERNE VED CIVIL
RETTERGANG

§ 208. De regelmæssige omkostninger, særlig retsgebyrer 215—245

I. Retsgebyrer p. 215—240. — II. Særlige regler p. 240—241. — III. Nærmere om retsgebyrernes erlæggelse p. 241—243. — IV. Tilfælde, i hvilke ingen retsgebyrer erlægges p. 243—245.

§ 209. Bevilling til fri proces. (Beneficerede sager) 245—255

I. Betingelser p. 245—248. — II. Hvem der meddeler bevillingen p. 248—249. — III. Virkninger p. 249—252. — IV. Fri proces i udlandet p. 252. — V. Tilbagekaldelse p. 252. — VI. Sagens udførelse p. 252—254. — VII. Sagsomkostninger til det offentlige i beneficerede sager p. 255. — VIII. Meddelelse til justitsdepartementet om dommen p. 255.

ANDET KAPITEL
ERSTATNINGSANSVAR I ANLEDNING
AF CIVIL RETTERGANG

a) Ansvar for parterne.

§ 210.	Pligten til at erstatte modparten processens omkostninger	256—275
--------	---	---------

I. Oversigt over de forskellige principer for en saadan erstatningspligt p. 256—258. — II. Den ældre norske ret p. 258—260. — III. Rettergangslovens regler p. 260—268. — IV. Særregler for visse sager p. 268—270. — V. Erstatningsansvarets omfang p. 270—271. — VI. Erstatning for retsstridigt forhold p. 271—272. — VII. Den processuelle behandling af omkostningsansvaret p. 273—274. — VIII. Sikkerhedsstillelse for sagsomkostninger p. 274—275.

§ 211.	Særlig om erstatningsansvar i anledning af tvangsfuldbyrdelse	275—283
--------	---	---------

I. Tvangsfuldbyrdeslovens regler p. 275—276. — II. Erstatning for uretmæssig tvangsfuldbyrdelse p. 276—280. — III. Omkostninger ved arrest og midlertidige forføininger. Erstatning for ugrundede midlertidige forføininger p. 281—283.

b) Ansvar for offentlige tjenestemænd
og procesfuldmægtige m. fl.

§ 212.	284—290
--------	-----------	---------

I. Ansvarets begrundelse og omfang p. 284—287. — II. Den processuelle behandling p. 287—289. — III. Ansvar for procesfuldmægtige eller retsiige medhjælpere p. 289—290. — IV. Erstatningsansvar for vidner, sagkyndige og retstolke p. 290. — V. Sagføreres personlige ansvar p. 290.

TREDJE KAPITEL
STRAFANSVAR I ANLEDNING AF
CIVIL RETTERGANG

§ 213.	291—294
--------	-----------	---------

I. Straffebestemmelser, som haandhæves i sammenhæng med rettergangen p. 291—294. — II. Den processuelle behandling p. 294.

Kilderegister		295—340
Ordregister		341—406

Rettelser og tilføjelser.

Første bind.

- Side 22 note 18. Lov 18 septbr. 1909 er afløst af lov 14 december 1917 (nr. 16) § 2 nr. 5, § 13 nr. 5 og 14, § 18. — Vasdragsreguleringslov 4 aug. 1911 er afløst af lov 14 december 1917 (nr. 17) § 11 nr. 1 og 4 samt § 12 nr. 3.
- „ 26, 19de og 20de linje fra oven. Lov 20 august 1909 er afløst af lov 31 mai 1918 nr. 2.
- „ 27, 21de og 22de linje fra oven. Lov 20 august 1909 § 14 er afløst af lov 31 mai 1918 §§ 56—58 nr. 2.
- „ 28, 1ste linje. Lov om vasdragsreguleringer 4 august 1911 § 18 er afløst af lov 14 december 1917 (nr. 17) § 18.
- „ 29 note 23. Se ikrafttrædelseslov 14 august 1918 § 71.
- „ 30 linje 4 fra neden i teksten staar III, skal være IV.
- „ „ note 27. Se første del p. 254, anden del p. 239.
- „ 34, 10de linje fra oven staar IV, skal være V.
- „ „ 17de linje fra oven tilføies efter se: „domstolsl. § 58 i. f. og“.
- 69, 2det afsnit. Med hensyn til civilprocesreformens bilove mærkes nu: Lov om skøn, expropriationssager og odelsløsning 1 juni 1917, lov om forandringer i straffeprocessloven 14 december 1917, lov om forandringer i sportelloven 26 april 1918, ikrafttrædelseslov 14 august 1918 samt de to andre love af s. d. om uddrag af ankesager i høiesteret og om offentlige auktioner og licitationer.
- „ 80—82. Romertallene III, IV, V og VI ændres til II, III, IV og V.
- „ 87. Romertallet i begyndelsen af 3dje linje fra neden i teksten udgaar.
- „ 89 note 29 a. Se nedenfor § 23.
- „ 92, 8de linje fra oven tilføies: Om domstolslovens § 37 se nedenfor § 23, II.
- „ „ 11te linje fra oven. Romertallet udgaar.
- „ 93, 26de linje staar 1907 istedetfor 1905.
- „ 118 note 7 fra oven. Se nu ikrafttrædelsesl. 14 aug. 1918 § 103.
- „ 119, 1ste afsnit. Se ikrafttrædelseslov 14 august 1918 § 98 og § 102.

- Side 119 note 1. Se lov 14 decbr. 1917 (nr. 11) afsnit II § 2.
- „ 121, sidste afsnit. Se lov 1 juni 1917.
- „ 122. Ved 2det afsnit mærkes nu lov 14 aug. 1918 og lov 26 april 1918 samt lov 14 decbr. 1917 nr. 11.
- „ „ note 9. Se lov 14 aug. 1918 §§ 14—91.
- „ 125, 18de linje fra oven tilføies: Fra samme forfatters haand foreligger en endnu ikke afsluttet fremstilling af „Den danske Retspleie“ paa grundlag af de nye danske retspleielove.
- „ 130 note 1. Se nu lov 14 decbr. 1917 nr. 11.
- „ 131, linje 22 og 23 skal lyde: Overordnede instanser er lagmandsret og i sidste instans høiesteret eller høiesterets kjæremaalsudvalg (lovens §§ 15 og 16 jfr. ikrafttrædelseslov 14 aug. 1918 § 48).
- „ „ note 2. Se nu ikrl. 14 aug. 1918 § 26.
- „ „ „ 5. Se nu ikrl. 14 aug. 1918 § 48.
- „ 132 „ 6. Se nu ikrl. 14 aug. 1918 § 53.
- „ „ „ 8. Se nu ikrl. 14 aug. 1918 §§ 16, 35, 45 og 46.
- „ „ „ 9. Se nu ikrl. 14 aug. 1918 § 23.
- „ „ „ 10. Jfr. ikrl. 14 aug. 1918 § 2.
- „ 133 „ 11. Se nu ikrl. 14 aug. 1918 § 42.
- „ „ „ 12. Samme lovs § 50.
- „ „ „ 13. Samme lovs § 66.
- „ 135 „ 16. Se nu ikrl. 14 aug. 1918 § 4.
- „ „ „ 17. Se nu ikrl. 14 aug. 1918 § 92.
- „ 144 „ 5. Se nu ikrl. 14 aug. 1918 §§ 45 og 46.
- „ 152 „ 9. Se nu lov 26 april 1918.
- „ 156 linje 15—19 skal lyde: Udskiftningsretternes virkekreds er efter udskiftningslov 13 marts 1882 § 13 jfr. ikrafttrædelseslov 14 aug. 1918 § 26 bestemt ved herredets grænser.
- „ 162 note 6. § 21 feilagtig før § 20. — Se forøvrigt ikrl. 14 aug. 1918 § 2.
- „ 166 „ 10. Se lov 31 mai 1918 (nr. 2) § 66, som formentlig vil blive ophævet.
- „ „ note 11. Se ikrl. 14 aug. 1918 § 18 og lov 31 mai 1918 nr. 2 § 78.
- „ 168 „ 13. Jfr. § 37 i ikrl. 14 aug. 1918.
- „ 172, sidste textlinje forandres § 8 til: § 7 jfr. ikrl. 14 aug. 1918 § 22.
- „ 173 note 20. Jfr. § 54 i ikrl. 14 aug. 1918.
- „ 178, linje 32 fra oven forandres § 8 til § 7.
- „ „ noten. Jfr. ikrl. 14 aug. 1918 § 22.
- „ 179, 4de og 5te linje fra oven udgaar ordene: „og l. indeholdende nærmere bestemmelser om pantevæsenet 19 aug. 1845 § 2“.
- „ „ note 25 udgaar.
- „ „ „ 26. Jfr. ikrl. 14 aug. 1918 § 54.
- „ 186 „ 2. De her citerede lovregler om ægteskabssager er ikke optaget i l. 31 mai 1918 nr. 2.
- „ 188 note 1. Jfr. ikrl. 14 aug. 1918 § 2.
- „ 193, 12te linje fra oven tilføies: „(jfr. rettergangsl. § 384 nr. 4 og § 407 nr. 5).“

- Side 196 note 4. Se ikrl. 14 aug. 1918 § 4, 2det led.
- „ 199 note 7. Se ikrl. 14 aug. 1918 § 16.
- „ 206 „ 9. Se ikrl. 14 aug. 1918 § 94.
- „ 211 „ 12. Se ikrl. 14 aug. 1918 § 26.
- „ „ 13. Se ikrl. 14 aug. 1918 §§ 45 og 46.
- „ „ 1. Se ikrl. 14 aug. 1918 § 94.
- „ 221 „ 9. Se l. 26 april 1918 §§ 90—92 og 98.
- „ 252 „ 6. Se ikrl. 14 aug. 1918 § 7.
- „ 254 „ 11. Se ikrl. 14 aug. 1918 § 8.
- „ 255 „ 3. Se l. 26 april 1918.
- „ 256 „ 9. Se ikrl. 14 aug. 1918 § 94.
- „ 259. Om ansættelse af tjenestemænd ved retterne se domstolsl. § 62 efter den nye lydelse i ikrl. 14 aug. 1918 § 84.
- „ 260. Om ansættelse af stevnevidner se nu § 63 efter den nye lydelse i ikrl. 14 aug. 1918 § 84.
- „ 261 note 5. Se nu l. 26 april 1918.
- „ 279, 1ste linje. L. 18 septbr. 1909 § 19 er afløst af l. 14 decbr. 1917 nr. 16 § 28.
- „ 287. I 5te linje fra neden tilføies efter § 433, sidste led: „(se ogsaa §§ 427 og 428, begges sidste p.).“
- „ 288, 1ste linje rettes skovlovens § 76 til § 70.
- „ 294. I begyndelsen af § 4 tilføies et I.
- „ 300. I 18de linje fra oven tilføies efter § 79: „(se ogsaa §§ 418, 429 og 439, 2det led).“
- „ 302. Romertallet i begyndelsen af § 43 udgaar.
- „ 313. I begyndelsen af § 45 tilføies et I.
- „ 320, 16de linje fra oven staar: „beslutning af namsretten“, skal være „ny dom“ (se tredje del p. 19—20 med note 5 og 6).
- „ 325 note 11. Se ikrl. 14 aug. 1918 § 95.
- „ 333 „ 7. Se ikrl. 14 aug. 1918 § 2.
- „ 367, 6te linje fra neden staar § 90 istedetfor § 96.
- „ 381 note 6. Se ikrl. 14 aug. 1918 § 31, som fastsætter procesrenten til regelmæssig 4 pct., men aabner retten adgang til efter omstændighederne at fastsætte en høiere eller lavere rente.
- „ 402, 3dje linje fra oven i teksten staar 62, skal være 61.
- „ 416 note 9. Se ikrl. 14 aug. 1918 § 2, 5te led.
- „ 428, 13de og 14de linje fra neden staar domstolsl., skal være: rettergangs l.
- „ 436, 4de linje fra neden staar § 479 istedetfor § 379.
- „ 440, 14de linje fra oven staar 164, skal være 165.
- „ 455 note 4. Se ikrl. 14 aug. 1918 § 2.
- „ 472. Ved det i 3dje afsnit anførte bemærkes, at det i Or. prp. nr. 16 for 1911 p. 9 forudsættes, at fuldbyrdelsesdomme indeholder en klausul, som peger paa fuldbyrdelse, for at de i det ydre skal adskille sig fra fastsættelsesdomme.

Side 474, 18de linje fra oven udgaar ordene „eller gjenoptagelse“. Se ikrl. 14 aug. 1918 § 86.

Andet bind.

- Side 24 note 2 staar „foran“, skal være „første del“.
- „ 26. Romertallet i begyndelsen af paragrafen udgaar.
- „ 46, linje 12 og 13. Se ikrl. 14 aug. 1918 § 55.
- „ 54 note 5. Se ikrl. 14 aug. 1918 § 48.
- „ 57 „ 4. Se ikrl. 14 aug. 1918 § 85.
- „ 81 „ 7. Se ikrl. 14 aug. 1918 § 2.
- „ 95, 3dje linje fra oven staar 6te led, skal være 7de led (jfr. ikrl. 14 aug. 1918 § 79).
- „ „ 16de og 17de linje fra oven staar: rettergangs- sl., skal være domstolsl.
- „ 99, 6te linje fra oven udgaar ordene „med ringe ændringer“.
- „ „ note 2 udgaar.
- „ „ 3. Se ikrl. 14 aug. 1918 §§ 2 og 37.
- „ 105 „ 1. Se ikrl. 14 aug. 1918 § 5.
- „ 106, 6te og 7de linje. Se ikrl. 14 aug. 1918 § 5.
- „ 113 note 4. Bestemmelsen i L. 28 novbr. 1898 § 9 er ikke ophævet.
- „ 119 „ 1. Se ikrl. 14 aug. 1918 § 85 og lov 14 aug. 1918 nr. 2.
- „ 144 „ 2. Se ikrl. 14 aug. 1918 § 11.
- „ „ 3. Se ikrl. 14 aug. 1918 § 10.
- „ 146 „ 6 udgaar mortifikationsl. § 13 (jfr. ikrl. 14 aug. 1918 § 2).
- „ 152, 6te og 18de linje fra oven staar 191, skal være 151.
- „ 159 udgaar nr. 13 — jfr. ikrl. 14 aug. 1918 § 2.
- „ 217 note 2. Se ikrl. 14 aug. 1918 § 2.
- „ 222 note 3. Se ikrl. 14 aug. 1918 §§ 18, 22 og 54.
- „ 239, linje 17 fra oven staar 25, skal være 28.
- „ 256, linje 2 fra neden udgaar ordene: „eller gjenoptagelse.“ Se ikrl. 14 aug. 1918 § 86.
- „ 266 note 3. Se ikrl. 14 aug. 1918 §§ 3, 92 og 93.
- „ 282 „ 3. Se lov 14 aug. 1918 nr. 2 jfr. ikrl. s. d. § 85.
- „ 330, linje 24 fra oven tilføies: ligesom der, saafremt han er eier af registreret skib eller part i saadant, skal ske anmærkning i skibsregisteret (skibsregisterl. 4 mai 1901 § 17 jfr. cirkulære 9 oktbr. 1902).
- „ 410, 9de linje fra oven staar praktiske, skal være faktiske.

FJERDE HOVEDAFSNIT
De processuelle handlinger.
(Fortsættelse.)

SYVENDE UNDERAFSNIT

Tvangsfuldbyrdelse¹.

FØRSTE KAPITEL

**Tvangsfuldbyrdelsens retslige karakter, omraade
og arter.**

§ 164.

Tvangsfuldbyrdelsens historie og retslige karakter².

I. I dette skrifts § 1 er det udviklet, hvorledes processens opgave er en dobbelt: dels at fastsætte de konkrete forudsætninger for en abstrakt retsnorms anvendelse i et givet tilfælde ligeoverfor bestemte personer, dels i fornødent fald ved magtanvendelse at gennemføre retsordenens bud ligeoverfor

¹ I dette afsnit er tvangsfuldbyrdelseslovens paragrafer citeret uden nærmere betegnelse.

² Jfr. Schweigaard *Proces* II p. 197 ff.; Planck *Lehrbuch* §§ 163 og 164; Jellinek *System der subjectiven öffentlichen Rechte* p. 238 ff.; Weismann *Zivilprozessrecht* II (1905) § 122; Schmidt *Zivilprozessrecht* (2 udg.) § 138 og den der anførte litteratur.

1 — Hagerup: *Civilproces*. III.

den, som ikke frivillig bøier sig for dem; og i § 4 er paavist, hvorledes procesgangen overensstemmende hermed lader sig dele i et erkjendelses- og et fuldbyrdelsesstadium. Herved maa imidlertid bemærkes — hvad allerede fremgaar af det i første del p. 37 forklarede —, at man ikke maa tænke sig tvangsfuldbyrdelsen som nødvendigvis altid udgjørende et enkelt afsnit af en mere omfattende rettergang. Tvangsfuldbyrdelse kan ogsaa være en selvstændig rettergang uden noget forudgaaende særskilt erkjendelsesstadium. Og hvor der er gaet et saadant stadium forud, behøver det ikke at være en domsforhandling. Ikke bare domme, men ogsaa andre retslige afgjørelser kan begrunde tvangsfuldbyrdelse (se nedenfor § 168).

Betragter vi de to retsforfatninger, hvori vi har at søge rødderne til den moderne procesret, den romerske og den germanske, finder vi en høist bemærkelsesværdig forskjel i vurderingen af de foran nævnte to sider ved processen og som følge deraf i den rolle, som tvangsansværelsen spillede.

I den romerske proces, saaledes som denne havde udviklet sig i aktionssystemet, var fastsættelsen af, hvad der var ret, den egentlige dommers eneste opgave (*judex jus facit*), og opnaaelsen heraf var det, hvorpaa den romerske *actio* principalt var rettet. Tvangsfuldbyrdelsen af det saaledes fastsatte og derved parterne som pligt paalagte var gjenstand for en særskilt subjektiv ret for sagsøgeren³, hvilken vel udsprang af dommen, men maatte søges haandhævet ved en særskilt retsforfølgning⁴.

³ Jfr. G a j. III § 180: *post condemnationem judicatum facere oportere (sc. debitorem)*.

⁴ Den saakaldte *actio judicati*. Af benævnelsen *actio* maa man forøvrigt ikke slutte, at det her som ved andre aktioner regelmæssig kom til anordningen af et *judicium*. At dette kunde ske — særlig vel, hvor der var tvivl eller tvist om de retslige betingelser for tvangsfuldbyrdelsen — synes at fremgaa af kilderne (jfr. B e k k e r Die Aktionen des Röm. Privatrechts II p. 186 og det der citerede). Men regelmæssig gav vistnok vedkommende øvrighedsperson (i Rom prætor) uden videre proces den begjærede bemyndigelse til tvangsfuldbyrdelse af dommen (et saakaldt *duci jubere*, hvis der var tale om personalexekution, en *missio in bona*, hvis det gjaldt realexekution). Forøvrigt er de nærmere betingelser, under hvilke disse forskjellige fremgangsmaader ved *actio judicati* anvendtes, uopklarede; jfr. B e k k e r l. c.

I den germanske ret gaves bemyndigelsen til tvangsfuldbyrdelse altid i umiddelbar forbindelse med dommen; ja denne bemyndigelse er oprindelig det centrale i rettens medvirkning ved retsforfølgningen. Særlig skarpt træder dette frem i vor ældste proces, som er bygget paa forudsætningen om en saavel i retslig som faktisk henseende vitterlig sag, og hvor dommen ikke egentlig tilsigtede at afgjøre eller fastsætte omtvistede spørgsmaal, men umiddelbart gik ud paa at skaffe sagsøgeren hans ret⁵. Endnu i nutiden har dette historiske udgangspunkt bevaret sin betydning, idet der ogsaa i den moderne procesret gives tilfælde, hvor retsforfølgningen paa grund af forholdets formodede klarhed og uomtvistelighed sammentrænges til tvangsfuldbyrdelsen (jfr. nedenfor § 168).

Et fælles træk saavel ved den oprindelige romerske som ved den ældre germanske ret er det, at selve tvangsfuldbyrdelsens gennemførelse former sig som en med de retshaandhævende organers bemyndigelse og i fornødent fald ogsaa med deres bistand foretaget privat selvtægt. Saaledes ogsaa i vor ældste ret⁶. Det var den vindende parts sag selv at foretage exekutionen, idet han dog, hvis det behøvedes, kunde kræve tingmændenes bistand under denne. Senere traadte den kongelige ombudsmand (foged, byfoged) i tingmændenes sted; og med statsmyndighedens væxt og stigende betydning blev han naturlig den egentlig handlende person ved dommens fuldbyrdelse.

II. Efter vor hidtil gjældende ret var det utvivlsomt, at tvangsfuldbyrdelsen helt igjennem havde karakteren af rettergang, altsaa en judiciel proces, ikke af en forvaltningshandling⁷. Ikke blot de direkte afgjørelser, som under en tvangsfuldbyrdelse af den exekverende myndighed kunde blive at afsige om enkelte retsspørgsmaal (betingelserne for tvangsfuldbyrdelse i almindelighed eller for fuldbyrdelse i bestemte gjenstande),

⁵ Jfr. Brandt Retshistorie II p. 381 ff.; Hertzberg Grundtrækene i den ældste norske Proces, særlig p. 271 ff.

⁶ Jfr. Brandt l. c.; Hertzberg l. c. p. 229—32; v. Amira Das altnorwegische Vollstreckungsverfahren (1873) og samme Nordgerm. Obligationenrecht II §§ 14 ff.

⁷ Jfr. Schweigaard l. c. p. 202—3.

men selve de handlinger, hvorved tvangsfuldbyrdelsen udførtes, tillagdes judiciel karakter og kunde alene gennem anke til overordnet domstol omgjøres (N. L. 1—6—5).

Efter tvangsfuldbyrdelsesloven er forholdet tildels et andet. De af den underordnede fuldbyrdelsesmyndighed — namsmanden — truffne afgørelser eller forføininger er overhovedet af loven ikke tillagt nogen judiciel virkning; og de maa derfor nærmest betragtes som administrative handlinger⁸. Heller ikke forsaavidt namsrettens stilling angaar, har loven paa samme maade som den ældre ret gennemført den regel, at de enkelte fuldbyrdelseshandlinger ikke kan omgjøres af retten selv⁹. Kun i anvendelse paa rettens stadfæstelse af auktionsbud opstiller loven den regel, at anke er nødvendig til omgjørelse.

Overensstemmende hermed har loven ikke anset det nødvendigt under tvangsfuldbyrdelsen at gennemføre de almindelige processuelle grundsætninger med samme strengthed som under almindelig rettergang. Men den omstændighed, at de tvangsforanstaltninger, hvorom her bliver tale, fremtræder som led i retshaandhævelsen, giver dem dog en særegen karakter, hvorved de adskiller sig fra saadanne tvangsforanstaltninger, som foretages af politiet eller andre offentlige autoriteter til sikring af visse offentlige interesser (se f. ex. l. 27 juli 1896 nr. 20 § 3, sidste led). Medens disse sidste ikke er omgjærdet med særlige former, opstiller § 2 som hovedregel for tvangsfuldbyrdelsen, at de bestemmelser, som er givet i rettergangslovens første, anden og fjerde del, skal finde tilsvarende anvendelse, hvis dertil er anledning og ikke andet følger af tvangsfuldbyrdelsesloven.

§ 165.

Tvangsfuldbyrdelsens omraade og arter. Terminologi.

I. Tvangsfuldbyrdelse, saaledes som den er bestemt ved reglerne i tvangsfuldbyrdelsesloven af 13 aug. 1915, har et

⁸ Se Civilproceskommissionens motiver til tvangsfuldbyrdelsesloven p. 105.

⁹ Se de i foregaaende note anførte motiver p. 118—119.

videre omraade end den egentlige civilproces, idet disse regler efter lovens § 1 kommer til anvendelse paa enhver tvangsfuldbyrdelse, som ikke gjælder straf paa person, saaledes ogsaa paa fuldbyrdelse af formuesstraffe. Dog er de særegne regler om beslag af ting, som indeholdes i strpl. kap. 17 (mil. strpl. kap. 16), uberørte af tvangsfuldbyrdelsesloven. Hvor det gjælder inddragning af det økonomiske udbytte af en strafbar handling (strl. § 36), kan derimod dommen alene fuldbyrdes gennem udlæg og realisation overensstemmende med tvangsfuldbyrdelseslovens regler.

II. I § 76 er paavist, hvorledes de tvangsmidler, hvorpaa en retslig afgjørelse kan give anvisning, enten kan tilsigte at faa vedkommende part til selv at udføre den handling, som er paalagt ham ved dommen, eller til at skaffe rettighedshaveren sit uden modpartens medvirkning (indirekte og direkte tvangsanvendelse). Forsaa vidt det tvangsmiddel, hvorpaa der gives anvisning for at faa en part til at opfylde sin pligt, er en tvangsmulkt, foregaar inddrivelsen af denne i de samme former som inddrivelse af andre pengekrav (jfr. § 236, 2det led). Den sondring, som efter tvangsfuldbyrdelsesloven er af gennemgribende betydning, er derfor ikke sondringen mellem direkte og indirekte tvang, men mellem fuldbyrdelse af pengekrav (lovens anden del) og af krav paa andet end penge (lovens tredje del).

Den sidste har sin hovedanvendelse, hvor det gjælder at skaffe sagsøgeren besiddelsen af en bestemt gjenstand (fast gods eller løsøre) eller af en vis generisk bestemt mængde af løsøregjenstande. Hvor sagsøgtes pligt gaar ud paa personlige præstationer, anvender loven tvangsmidler, som sluttelig vil kunne give anledning til tvangsfuldbyrdelse efter reglerne for fuldbyrdelse af pengekrav (løbende mulkt, erstatning, arbejdets udførelse paa sagsøgtes bekostning), derimod ingen direkte mod personen rettet tvang.

Tvang mod person (frihedsberøvelse) som middel til at fremtvinge opfyldelse af pengeforpligtelser (gjældsfaengsel), der i ældre tider spillede en saa stor rolle, var allerede før tvangsfuldbyrdelsesloven i det væsentlige bortfaldt¹. Tilbage stod

¹ Om tvangsfuldbyrdelse paa person efter vor ældre ret se Anden udgave af nærv. skrift II §§ 185 og 186 og det der p. 339 note 1 og 2 anførte.

alene adgangen til tvangsarbejde som middel til at inddrive underholdningsbidrag; og i denne anvendelse er frihedsindskrænkning som middel til gjældsinddrivelse bibeholdt i de to love af 10 april 1915 nr. 3 og 6 henholdsvis §§ 30 og 6, hvorom mere nedenfor i § 194. I de i tvangsfuldbyrdelseslovens § 246 og konkursl. § 34 omhandlede tilfælde har frihedsberøvelsen væsentlig en præventiv karakter.

I visse tilfælde kan tvangsfuldbyrdelsen afsluttes ved et enkelt rettergangsskridt, saaledes f. ex., hvor den er rettet paa at skaffe sagsøgeren besiddelsen af visse gjenstande; i andre tilfælde udkræver den flere forskelligartede rettergangsskridt. Dette gjælder i nutiden navnlig fuldbyrdelse af pengekrav. Medens den tvungne gjældsfuldbyrdelse i ældre tid (saaledes endnu efter lovbogen) foregik paa den maade, at debtors ting overdroges kreditor til eiendom, har den senere retsudvikling medført, at der gives kreditor panteret i de ved tvangsfuldbyrdelsen udlagte gjenstande. Bare undtagelsesvis kan der blive tale om at overdrage ham debtors ting til eiendom (jfr. § 215). I regelen maa de udlagte gjenstande sælges for at skaffe kreditor fyldestgørelse i penge. Dette salg maa i det overveiende antal tilfælde ske ved en tvangsauktion, som saaledes kommer til at udgjøre et særskilt led i tvangsfuldbyrdelsen.

Tvangsauktionens omraade er imidlertid ikke indskrænket til de tilfælde, hvor den afslutter en tvangsfuldbyrdelse, som er indledet ved en udlægsforretning. I visse tilfælde er tvangsauktionen det eneste led i tvangsfuldbyrdelsen, idet tvangsgrundlaget hjemler ret til umiddelbart at skride til salg. Dette gjælder navnlig, hvor grundlaget er panteret (jfr. §§ 108, 109, 177, 178 og 191).

III. Den regelmæssige forudsætning for tvangsfuldbyrdelse er, at der foreligger en dom eller et hermed ligestillet klart og uomtvisteligt grundlag for den eksekutive myndigheds indskriden, en regel, som naturlig tilsiges af hensynet til sagsøgtets betryggelse. Imidlertid vilde det i mange tilfælde kunne berede en rettighedshaver uopretteligt tab, hvis han altid skulde være nødsaget til at vente med at skride ind ligeoverfor truende retsstab, indtil et saadant grundlag foreligger. Under en gjældssøgning er kreditor saaledes udsat for, at hans debitor,

medens sagen staar for retten, har afhændet, pantsat, forstukket eller paa anden maade unddraget ham exekutionsmidler. Under en vindikationssag f. ex. angaaende et skovstykke kan vindikanten være udsat for, at modparten, inden dommen falder, ved at udhugge skoven har gjort denne ganske værdiløs. En person, som ved søgsmaal vil hindre en anden fra at indgaa ægteskab, kan komme forsent, fordi ægteskabet, naar dommen falder, allerede er fuldbyrdet.

Endnu videregaaende vil den fare, som en kreditor er udsat for, være, hvor hans debitor truer med helt at unddrage sig forfølgning ved at forlade landet.

For at afværge saadanne retstab giver loven under visse betingelser adgang til midlertidige forføininger, hvorved en eventuel tvangsfuldbyrdelse sikres. Hertil sigter reglerne om arrest, som har til særligt formaal at betrygge tvangsfuldbyrdelse i skyldnerens gods af pengekrav, og om andre midlertidige forføininger, hvis formaal er at sikre en eventuel tvangsfuldbyrdelse af krav, rettet paa andet end penge (tvangsfuldbyrdelseslovens fjerde del). Paa disse midlertidige forføininger finder forøvrigt, forsaavidt ikke andet er bestemt, de for anden tvangsfuldbyrdelse gjældende regler tilsvarende anvendelse (se §§ 251 og 268).

For dommes vedkommende har loven — som i § 76 nærmere forklaret — regelmæssig, til betryggelse for sagsøgte, gjort adgangen til tvangsfuldbyrdelsen betinget af, at dommen er retskraftig (§ 4). Paa den anden side vilde imidlertid sagsøgerens interesse lide, hvis han ikke skulde kunne foretage noget skridt til sin sikring, før endelig dom er afsagt. Af hensyn hertil giver § 4, 2det led den sagsøger, som har en endnu ikke retskraftig dom, lydende paa penge, adgang til en foregrebet tvangsfuldbyrdelse (afsætning), hvor en realisation gennem tvangsauktion regelmæssig er udelukket (se § 100 jfr. §§ 95, sidste led, 189 og 238).

IV. Den ældre lovgivning anvendte udtrykket exekution som fællesbetegnelse for al tvangsfuldbyrdelse, som ikke er tvangsauktion (se N. L. 1—22); og denne betegnelse har ogsaa været den i litterære fremstillinger almindelige. Tvangsfuldbyrdelsesloven anvender derimod ikke dette udtryk.

De tvangsfuldbyrdelsesskridt, som tilsigter at give sagsøgeren panteret i sagsøgte eiendele, har været benævnt udlægsforretninger, hvilket udtryk ogsaa tvangsfuldbyrdelsesloven benytter. Ved siden deraf forekommer i den tidligere lovgivning ogsaa hyppig udtrykket indførselsforretning om visse tilfælde af tvangsfuldbyrdelse (se N. L. 1—22 og fra nyere tid sportell. 6 aug. 1897 § 62). Ved dette udtryk, som tvangsfuldbyrdelsesloven ikke anvender, sigtes særlig til forretninger, hvorved der gjøres exekution i fast gods, om end denne begrænsning af begrebet ikke overalt er fastholdt².

Om tvangsfuldbyrdelse i løsøre anvendte lovbogen udtrykket „nam“³. Dette udtryk har forlængst tabt sin anvendelse i nyere lovgivning, men har givet anledning til tvangsfuldbyrdelseslovens betegnelse af de eksekutive organer som „namsmyndigheder“ („namsret“ og „namsmand“, se tredje kapitels overskrift og § 18), ligesom det ogsaa endnu forekommer (dog ikke i tvangsfuldbyrdelsesloven) i sammensætningen „namsdom“ som betegnelse for en gjældsdom.

Visse exekutionsforretninger har fra gammel tid af været benævnt *udpantninger*, et udtryk, som tvangsfuldbyrdelsesloven har bibeholdt (§ 3 nr. 5 jfr. §§ 101—106). Hvilke forretninger der skal omfattes af denne betegnelse, beror ikke paa visse begrebsmæssige mærker, men paa indholdet af de positive lovbud, som tillægger visse fordringer *udpantningsret*. Det nærmere herom vil blive omtalt nedenfor i § 168.

² Jfr. Anden udg. af nærv. skrift II p. 281—2.

³ Om den historiske oprindelse heraf se Matzen *Den danske Pantterets Historie* (1869) p. 40 ff.

ANDET KAPITEL

Tvangsfuldbyrdelsens subjekter.

§ 166.

Namsmyndighederne.

I. Tvangsfuldbyrdelsen hører efter § 18 under namsretten og namsmanden.

Namsret er herreds- eller byretten (§ 18, 2det led jfr. første del p. 130 og 194). Hvis retten bestaar af flere medlemmer, kan befattningen med tvangsfuldbyrdelsen overdrages en eller flere af dem (domstolsl. § 19 i. f.). Efter domstolsl. § 20 er der adgang til at henlægge disse forretninger under en særskilt embedsmand. Tvangsfuldbyrdelseslovens bestemmelser om namsrettens kompetens udelukker, at en fuldbyrdelsestvist kan indbringes for lagmandsret istedetfor namsretten med hjemmel af rettergangsl. § 4 (jfr. første del p. 142).

Namsmand er paa landet lensmanden, naar ikke andet er bestemt (§ 18, 3dje led). Enkelte fiskerilove henlægger tvangsfuldbyrdelsen i fiskerisager til vedkommende opsynsmand¹. I byerne og, hvor det ellers er paakrævet, ansættes særskilte namsmænd. Til udpantning for skatter og andre offentlige afgifter kan der ligeledes antages særskilte namsmænd².

¹ Se l.f. 24 sept. 1851 § 31; 3 aug. 1897 nr. 4 og 5 § 42; 6 aug. 1897 nr. 4 § 42; jfr. ikrafttrædelsel. 14 aug 1918 §§ 16, 45 og 46.

² Efter skattelovene af 18 aug. 1911 nr. 8 § 113 og nr. 9 § 105 kan amtmanden efter andragende af kommunestyret overdrage udpantning for

Ansættelsen af namsmænd sker efter reglerne i l. om offentlige tjenestemænd 15 februar 1918 (se domstolsl. § 62 jfr. ikrafttrædelsel. 14 aug. 1918 § 84).

Er der flere namsmænd paa samme sted, fastsætter namsretten fordelingen af forretningerne mellem dem.

Exekutionsmyndighederne ansaaes tidligere berettigede til paa sine vegne at lade exekution afholde ved en af dem selv antagen fuldmægtig³. Dette gjælder ikke efter tvangsfuldbyrdelesloven. Andre fuldmægtige end dommerfuldmægtige maa have særskilt ansættelse som namsmænd for at kunne udføre tvangsforretninger.

Med hensyn til de egenskaber, der udkræves hos namsmænd, bemærkes: Lovgivningen opstiller intetsteds for namsmænd saaledes som for dommere kravet til, at de skal opfylde betingelser af den art som i første del § 28 omtalt. Lovgivningen har ved anordningen af namsmyndighederne kun taget lidet hensyn til muligheden af, at den kan have at træffe retslige afgørelser, idet den gaar ud fra forudsætningen om en paa forhaand klar og afgjort sag. Der kræves saaledes ikke her nogen prøve af vedkommendes kundskaber i rettergangslovgivningen⁴. Heller ikke aflægges nogen forsikring. Om al-

skatter til herreds-(kommune-)kassereren. De to love af 30 juli 1915 nr. 3 § 16 i. f. og 13 aug. 1915 nr. 4 § 16 i. f. giver adgang til at lade udpantning for ulykkesforsikringspræmie foretage af tilsynsmanden, og l. om sygeforsikring af 6 aug. 1915 § 71 henlægger udpantninger for sygeforsikringspræmier og visse andre fordringer til kredssygekassens forretningsfører eller andre af kassens tjenestemænd eller til de almindelige namsmænd. — Til indfordring af statsskatterne og kontingent til Norges Brandkasse er der i en række byer ansat særlige skattefogder eller skatteopkrævere. Disse maa, for at kunne holde udpantning, særskilt ansættes som namsmænd (jfr. res. 23 decbr. 1819 § 2, 23 aug. 1821 litr. A, 28 juni 1825 I og 27 februar 1826 post 2; l. om Norges Brandkasse 21 juni 1912 jfr. tillægsl. 22 marts 1918 § 61). — N. L. 5—7—8 tillod, at den der omhandlede indsættelse af pantnavereren i pantets besiddelse foretoges ved tvende af tinget opnævnte „gode mænd“. Men denne bestemmelse maa nu ansees antikveret; jfr. Schweigaard Proces II p. 342; Retst. 1876 p. 592.

³ Jfr. Anden udgave af nærværende skrift p. 348—9.

⁴ I Civilproceskommissionens udk. til l. om domstolenes ordning var der i § 67 foreslaaet en prøve for underordnede retsbetjente. Men denne regel blev ikke optaget i den kgl. prp.; se Indst. O. XV for 1912 p. 18.

mindelige inhabilitetsgrunde for namsmænd vil derfor alene kunne blive tale, hvor han mangler nogen af de i første del p. 202 nævnte, i stillingens væsen begrundede egenskaber.

Om namsmænds ugildhed ligeoverfor de enkelte fuldbyrdelseshandlinger gjælder efter § 22 de samme regler som for retsskrivere (jfr. domstolsl. §§ 110—113 og 118—121; se første del p. 252—3). Afgjørelsen træffes i tilfælde af vedkommende domstol.

II. For den saglige forretningsfordeling mellem namsmyndighederne gjælder følgende:

Hovedregelen er, at namsmanden udfører tvangsforretningerne og tillige afgjør alle begjæringer og indvendinger, som fremsættes under fuldbyrdelsen og gjælder dens fremme eller fremgangsmaaden ved udførelsen (§ 20).

De namsmanden tillagte forretninger udfører han paa sit eget selvstændige ansvar, ikke som en af namsretten afhængig tjenestemand. Retten kan derfor ikke paa forhaand give ham anvisninger og paalæg med hensyn til den maade, hvorpaa han har at udføre sit hverv, ligesaalidt som namsmanden kan henskyde til namsretten afgjørelser, som paahviler ham (§ 20, 3dje p.)⁵. Bare naar hans afgjørelser eller handlemaade bliver gjenstand for klage, kan namsretten skride ind (jfr. § 49, hvorom mere i § 172), dog kun, saalænge tvangsfuldbyrdelsen ikke er afsluttet. De afgjørelser, som i henhold til en saadan klage træffes af namsretten, er bindende for namsmanden.

Den ovennævnte hovedregel er underkastet visse undtagelser, begrundet i hensynet til, at i enkelte tilfælde tvangsfuldbyrdelsen eller de afgjørelser, hvortil den kan give anledning, kan forudsættes at ville fremkalde vanskeligere spørgsmaal, hvis bedømmelse man har fundet det rettest fra første færd af at henlægge under retten (jfr. § 19). Herom bemærkes:

⁵ Jfr. Indst. O. XV for 1912 p. 163—4. Bestemmelsen i tidligere udkast om, at „namsretten leder og fører tilsyn med tvangsfuldbyrdelsen i domsognet,“ og at „namsmanden skal følge de anvisninger og paalæg, som retten maatte give ham,“ udelodes af justitskomitéen. — At namsmanden ikke kan henskyde de ham paahvilende afgjørelser til namsretten, udelukker ikke, at han, naar dertil er anledning uden nogen egentlig udsættelse, kan konferere med namsdommeren.

a) I en række tilfælde har namsretten efter loven selv at udføre tvangsforretninger. Dette gjælder navnlig afholdelse af tvangsauktion over fast eiendom og over norsk registreret skib (§§ 116 og 181). Forberedelsen og ledelsen af selve auktionsmødet skal dog, hvor det gjælder fast eiendom paa landet, overdrages namsmanden, hvis ikke sagsøgeren forlanger auktionen afholdt af retten eller særlige omstændigheder gjør det paakrævet (§ 163), medens afgjørelsen af auktionsbegjæringen og spørgsmaalet om stadfæstelse af tilslaget ogsaa i disse tilfælde henhører under namsretten (§ 163, 2det led). Auktion over udenlandsk skib, som vilde være registreringspligtigt, om det var norsk, begjæres ligeledes hos namsretten og forberedes og styres af den (§ 188, 2det led). — Endvidere er det namsretten, som træffer de bestemmelser, der trænges til direkte opfyldelse af de sagsøgte ved tvangsgrundlaget paalagte handlinger (§§ 237 og 239), og som paalægger sagsøgte at stille sikkerhed for den skade, som kan voldes ved, at han fremtidig handler mod sin pligt efter tvangsgrundlaget til at undlade en handling eller til at finde sig i, at en handling bliver foretaget (§ 240). — Endelig har namsretten at træffe beslutning om arrest og andre midlertidige forføjninger, ved de sidste tillige at fastsætte de forholdsregler, som den finder paakrævet (§§ 247, 263, 266, 267), og at beslutte ophævelse af disse forføjninger (§§ 250, 255 i. f., 258, 259, 266 jfr. 268). Selve iværksættelsen kan foregaa gennem namsmanden efter reglerne om fuldbyrdelse af krav paa penge, hvor det gjælder arrest, og om fuldbyrdelse af krav paa andet end penge, hvor det gjælder andre midlertidige forføjninger (§§ 251, 252 og 268).

Ogsaa fuldbyrdelseshandlinger, som normalt paahviler namsmanden, kan retten beslutte selv at udføre, naar særlige grunde er tilstede, f. ex. hvor fuldbyrdelsen angaar særdeles betydelige værdier eller frembyder særlig vanskelige spørgsmaal, saaledes at det til den ene eller begge parter betryggelse fremstiller sig som ønskeligt, at retten selv overtager udførelsen (se § 19, 1ste p. og § 252, 2det p.).

b) I de tilfælde, hvor fuldbyrdelsen hører under namsmanden, har loven paa forskjellig maade tillagt namsretten i ndflydelse paa fuldbyrdelsens fremme eller fremgangsmaaden ved

dens udførelse, idet det dels α) i en række tilfælde er nødvendigt at erhverve dens samtykke eller bemyndigelse, dels β) er adgang til under visse betingelser at faa namsmandens forføininger prøvet af namsretten.

Ad α) De tilfælde, hvor der saaledes kræves en beslutning af namsretten, er følgende:

1) Naar begjæring om tvangsfuldbyrdelse grundes paa en voldgiftsdom eller et bodmeribrev (§ 29 nr. 1).

2) Naar fuldbyrdelse kræves overfor nogen anden end den, som i grundlaget udtrykkelig er nævnt som forpligtet (§ 29 nr. 2). Hvilke tilfælde dette er, vil fremgaa af fremstillingen i første del §§ 45 og 46.

3) Naar sagsøgte vægrer sig for at udlevere de dokumenter, som er nødvendige for at gjøre en til indkrævning anvist fordring gjældende; isaafald kan sagsøgeren kræve kjendelse af namsretten for anvendelse af tvangsmidler (§ 223, 2det led).

4) Naar en sagsøger, som har en fordring anvist til indkrævning, negter at udlevere de modtagne dokumenter, efterat namsmanden har ophævet anvisningen; isaafald kan sagsøgte kræve kjendelse af namsretten for anvendelse af tvangsmidler (§ 226 i. f. og § 228 i. f.). Det samme gjælder, hvis sagsøgeren giver afkald paa den ret, han har faaet ved anvisning af en fordring til indkrævning (§ 227 i. f.).

5) Naar der fremsættes begjæring om opnævnelse af en tilsynshavende eller bestyrelse af et udlagt apotek eller jernbane-, sporveis-, telegraf- og telefonanlæg eller gasværk og elektrisk anlæg (§§ 230—232).

6) Naar der begjæres paalæg af tvangsmulkt til udlevering af bestemte løsøregegenstande, som sagsøgte efter tvangsgrundlaget skal udlevere (§ 236).

7) Naar fuldbyrdelsen udenfor de i § 44 nævnte tilfælde begjæres indstillet, begrænset eller ophævet (§§ 41—43 og 99).

Ad β) Efter § 49 kan den, som er misfornøiet med namsmandens afgjørelse eller handlemaade, klage til namsretten, saalænge tvangsfuldbyrdelsen ikke er afsluttet. Om de nærmere regler for behandlingen af saadanne klager og om namsrettens adgang til i saadanne tilfælde at udsætte fuldbyrdelsen eller

ophæve foretagne tvangsforretninger (§ 52) henvises til § 172 nedenfor.

Ved siden af den her fremstillede medvirkning har loven i forskellige tilfælde indrømmet namsretten kompetens til at træffe afgjørelse af visse spørgsmaal, som foranlediges ved tvangsfuldbyrdelsen. Disse tilfælde er:

1) Spørgsmaal om tilkjendelse af erstatning for omkostninger ved fuldbyrdelsen, forsaavidt det ikke er afgjort under tvangsforretningen (§§ 60, 3dje led og 62), samt om ansvar i anledning af tvangsfuldbyrdelse (domstolsl. § 213 i. f.).

2) Tvistigheder om tilstrækkeligheden af en tilbudt sikkerhed for de interesseredes fordringer eller for auktionsomkostninger ved auktion over fast eiendom eller norsk registreret skib (§ 135 i. f. jfr. § 181).

3) Spørgsmaal om udkastelse af en sagsøgt, som har faaet adgang til at bebo en bortauktioneret fast eiendom (§ 167 i. f.).

4) Fastsættelse af værdien af forkjøbs-, løsnings- eller gjenkjøbsret, brugsret, leieret, servitut, føderaad, livrente eller føde raad, som ikke er overtaget af køberen ved tvangsauktion (§ 169).

5) Udfærdigelse af auktionsskjøde paa fast eiendom eller norsk registreret skib (§ 175 jfr. § 181).

6) Spørgsmaal om erstatning for pligtstridigt forhold af sagsøgte i henhold til § 243, 2det led.

7) Forlængelse af gyldigheden af den ret, som er erhvervet ved arrest paa gods (§ 255, 2det led).

8) Spørgsmaal om erstatning og opreisning for ugrundet arrest (§ 261, 3dje led jfr. § 247) eller om erstatning for andre midlertidige forføininger, som ikke har havt gyldig grund (§ 268 jfr. § 261).

9) Naar en under fuldbyrdelsen opstaaet tvist behandles i søgsmaalsformer, er der efter § 55 adgang til at indbringe til selvstændig afgjørelse det retsforhold, som en indvending er bygget paa.

III. For den stedlige forretningsfordeling mellem namsmyndighederne opstiller § 21 som hovedregel, at den kompetente myndighed i det enkelte tilfælde er namsretten i

det domssogn⁶ og namsmanden paa det sted, hvor en tvangsforretning skal foregaa eller har foregaaet. Paa hvilket sted en tvangsforretning i de forskjellige tilfælde bliver at afholde, vil blive fremstillet i det følgende under behandlingen af de enkelte fuldbyrdelseskridt.

IV. Forretningsfordelingen mellem namsmyndighederne kan ikke fraviges ved parternes vedtagelse. Dette er for den stedlige forretningsfordeling udtrykkelig sagt i § 21, 2det led. For den saglige fordeling er regelen selvfølgelig. I en enkelt anvendelse har loven dog tillagt sagsøgerens begjæring den virkning, at en forretning bliver at udføre af namsretten i stedet for af namsmanden (§ 163 se foran p. 12).

V. Ved tvangsforretninger skal et vidne være tilstede. Se § 23, som videre bestemmer: Ved udpantninger tilkaldes ikke vidne uden, naar særlige omstændigheder antages at gjøre det paakrævet. Ved tvangsauktioner over fast eiendom tilkaldes to vidner.

Som vidne kan bruges enhver, som er over 18 aar og ikke er fradømt stemmeret i offentlige anliggender (jfr. strl. § 30 nr. 2).

Skal der under en tvangsforretning foretages skjøn eller værdsættelse, som kræver særlige kundskaber, bør der tilkaldes et vidne, som har saadanne. Ansees det paakrævet, kan to saadanne vidner tilkaldes.

Med hensyn til vidnernes pligter og forfald finder domstolsl. §§ 103 og 105 (se første del p. 255 og 256) tilsvarende anvendelse. Vidnerne aflægger ikke saadan forsikring, som domstolsl. § 104 foreskriver.

Undladelse af at tilkalde vidne medfører forretningens ugyldighed⁷.

Om ugildhed for vidner ved tvangsforretninger giver domstolsl. § 110, 2det og 3dje led samme regler som for retsvidner. Om behandlingen og afgjørelsen af disse spørgsmaal

⁶ Tinglaget (jfr. domstolsl. § 22) faar saaledes ikke betydning udenfor tilfælde af søgsmaal ved namsretten (jfr. § 54, 2det led).

⁷ Jfr. første del p. 259.

gjælder samme regler som for retsskrivere (jfr. første del p. 258 og 252—3).

Opnævnelser foretages af vedkommende namsmyndighed selv uden særskilt betaling*.

§ 167.

Parterne.

I. Parter ved tvangsfuldbyrdelse er paa den ene side den, som har begjært forretningen, paa den anden side den, mod hvem denne fremmes. Ogsaa ved denne art rettergang kalder loven disse parter sagsøger og sagsøgte (se bl. a. § 26 nr. 1).

Ved udlægsforretninger og den tvangsfuldbyrdelse, som omhandles i lovens tredje del (fuldbyrdelse af krav paa andet end penge), vil det ligesaa lidt som ved de midlertidige forføinger kunne være tvivlsomt, mod hvem fuldbyrdelsen er rettet. Anderledes ved auktionsforretninger, som knytter sig til bestemte gjenstande, hvori flere kan have interesse. Navnlig vil her ved fast eiendom kunne opstaa tvivl om, hvem der skal betragtes og behandles som sagsøgt. Disse tvivl har loven løst ved bestemmelserne i §§ 112 og 113.

Efter den første af disse paragrafer skal som sagsøgt ved tvangsauktion over fast eiendom ansees den, som eiendommen er udlagt hos, eller overfor hvem der er erhvervet dom eller forlig efter lovens § 108, eller som har en panteret i eiendommen, der efter § 109 hjemler ham adgang til at sætte eiendommen til auktion uden lovmaal og dom. Hvis eiendommen før auktionsforretningen er gaaet over til nogen anden, kan han ansees som sagsøgt; og har han tinglyst hjemmel, skal han ansees som sagsøgt. Ved auktionsforfølgning i anledning af skatter og andre dermed ligestillede afgifter, som har lovbestemt pant i eiendommen (§ 110), skal altid som sagsøgt ansees den, som har tinglyst hjemmel til eiendommen eller besidder den som eier.

* Om betaling for tilsigelse se sportellov 6 aug. 1897 jfr. lov 26 april 1918 §§ 117 og 147.

Ved siden heraf bestemmer § 113, at foruden sagsøgeren og sagsøgte skal som interesseret under auktionen ansees:

1) Enhver, som har en tinglyst rettighed i eiendommen eller dens tilbehør eller en rettighed i disse gjenstande, som uden tinglysning er virksom mod tredjemand, og som namsretten har kundskab om;

2) enhver anden, som for namsretten sandsynliggjør, at han har eiendomsret eller en anden rettighed i eiendommen eller i dens tilbehør eller i en heftelse, som hviler paa eiendommen.

Disse „interesserte“ indtager ikke under forfølgningen samme stilling som parterne (se f. ex. § 122), men der tages paa flere maader hensyn til dem (se §§ 24, 36, 39, 2det led, 122, 2det led, 156, 161, 2det led¹).

II. De almindelige regler om parts- og procesdygtighed finder ogsaa anvendelse paa parterne ved tvangsfuldbyrdelsen (jfr. § 2). For en umyndig part maa saaledes værgen optræde; og har han ingen saadan, maa der opnævnes værge (rettergangsl. § 39). Bestemmelsen i rettergangsl. § 17, 2det led om, at værgens hjemting træder istedetfor myndlingens, faar derfor ogsaa betydning for udlægsværnetinget efter § 78, 1ste led. En mindreaarig sagsøger kan ikke begjære tvangsfuldbyrdelse uden at have raadført sig med sin kurator, ligesom kurator kan intervenere under fuldbyrdelsen (rettergangsl. § 38); og er sagsøgte mindreaarig, maa de i §§ 30, 2det led og 32 omhandlede meddelelser om tvangsfuldbyrdelsen, om muligt, gives ogsaa hans kurator (rettergangsl. § 38, 2det led).

III. Forskjelligt fra spørgsmaalet om, hvem der under en bestemt fuldbyrdelsesforretning er dennes parter, er spørgsmaalet om, hvem der under en tvangsfuldbyrdelse kan optræde som sagsøger eller maa gjøres til sagsøgt, forat forretningen skal kunne fremmes². Det sidste spørgsmaal er en forgrening af spørgsmaalet om parters

¹ Se ogsaa citaterne i Paulsens Udgave af civilproceslovene note 4 til § 122.

² Jfr. med det følgende Schweigaard Proces § 193 (II p. 271 ff.); Nellesmann Læren om Execution (3 udg. 1896) p. 82 ff.

kompetens eller legitimation med hensyn til rettergangen. I første del § 39 er paavist, at dette spørgsmål, forsaavidt domsforhandlingen angaar, udelukkende bliver at besvare efter civilretslige grundsætninger. For tvangsfuldbyrdelsen stiller sagen sig tildels anderledes, idet her processuelle momenter gjør sig gjældende ved bedømmelsen af tvangsgrundlagets virkning i personlig henseende. Herom bemærkes:

a) Hvem der paa den aktive side kan optræde som part under tvangsfuldbyrdelsen ved at begjære saadan afholdt, afgjøres ved at se hen til, hvem der i tvangsgrundlaget er betegnet som berettiget. Er dette grundlag en dom, vil saaledes den, hvem dommen tilkjender noget, ogsaa være berettiget til selvstændig at inddrive det³. Regelmæssig vil dette være en, der under sagen har optraadt som part. Men forsaavidt dommen undtagelsesvis kan komme til at tilkjende en tredjemand noget paa en saadan maade, at derved tilsigtes begrundet et selvstændigt retskrav for ham, kan han ogsaa selvstændig begjære exekution (jfr. f. ex. spt.l. 6 aug. 1897 § 167, sidste p. og § 168). De hyppigste tilfælde af retskrav, som ved en dom kunde begrundes for tredjemand, var tidligere salærer, som tilkjendes offentlige tjenestemænd eller sagførere; men dette bortfaldt ved spt.l. af 1897 §§ 104 og 106, som berøvede salæransættelsen dens judicielle karakter. Om tvangsmulfter, som efter § 236, 2det led altid skal tilfalde statskassen, bestemmer det anførte lovsted, at de inddrives af sagsøgeren (altsaa ikke af den, som har krav paa tvangsmulften).

Efter § 161, 2det led kan den, hvis bud ved en tvangsauktion er stadfæstet, optræde som part ved paaanke af den kjendelse, der afgjør spørgsmaalet om stadfæstelse.

Forsaavidt den rettighed, som dommen angaar, overhovedet lader sig overføre ved universal- eller singularsukcession, kan saadan overførelse, ogsaa efterat rettigheden er bleven fastslaaet ved dom, ske med den virkning, at successor indtræder i retten til at lade dommen eksekvere⁴.

³ Er noget tilkjendt flere sagsøgere, maa enhver af dem være berettiget til at inddrive det hele, medmindre dommen har fastslaaet en vis fordeling.

⁴ I den i Retst. 1888 p. 342 ff. meddelte dom har høiesteret endog antaget, at dette maatte gjælde ogsaa i et tilfælde, hvor successor var en af de

b) Hvem der paa den passive side maa eller kan gøres til part i exekutionssagen, bestemmes ialmindelighed ved at se hen til, hvem der i tvangsgrundlaget er betegnet som forpligtet.

Denne regel er imidlertid ikke undtagelsesfri. Som det fremgaar af § 29 nr. 2, forudsætter loven, at fuldbyrdelse i visse tilfælde ogsaa kan kræves overfor en anden end den, som i grundlaget udtrykkelig er nævnt som forpligtet. Herom bemærkes:

1) Er der indtraadt en singularsukcession i den gjenstand, som grundlaget angaar, er regelen efter rettergangsl. § 65, at dommen er forbindende for sukcessor, selv om den lyder paa overdragerens navn. Derimod siger § 65 ikke — saaledes som rettergangsl. § 83 — at dommen ogsaa kan fuldbyrdes mod sukcessor; og forarbejderne viser, at dette heller ikke har været lovens mening⁵. Loven stemmer forsaavidt med vor hidtil gjældende ret⁶.

to solidarisk forpligtede, som ved dommen var paalagt en udredsel, og som, efter at have betalt det hele domsbeløb og erholdt transport paa dommen, søgte exekution hos sin medforpligtede for den ham paahvilende andel af forpligtelsen. Mod dette resultats rigtighed kan der dog gøres og blev der ogsaa i høiesteret gjort vægtige indvendinger. For en strengt privatretslig betragtning stiller forholdet sig i et tilfælde som det nævnte paa følgende maade: Den i dommen omhandlede forpligtelse er ophørt ved den af den ene forpligtede erlagte betaling; og transporten er i virkeligheden her kun en form for kvittering; den kan ikke benyttes til vilkaarlig at opretholde fordringen tiltrods for betalingen. Det krav, som den betalende debitor gjør gjældende mod sin medforpligtede, er et baade i sin grund og i sit indhold ganske andet retskrav end det i dommen omhandlede, nemlig et paa det mellem dem bestaaende forhold grundet regresskrav, som i nærværende tilfælde kun omfatter en brøkdel af den betalte hovedforpligtelse. Dette krav kan alene forfølges ad den ordinære retsvei: Søgmaal og dom.

⁵ Den tilsvarende bestemmelse i Civilproceskommissionens udkast til rettergangsloven § 124 indeholdt udtrykkelig hjemmel for adgangen til at fuldbyrde dommen overfor erhververen. Dette udelodes af den kongelige proposition med følgende begrundelse: „Departementet finder betænkkeligheder ved at tilstede fuldbyrdelse mod erhververen af en dom, som er fældet mod overdrageren, og saaledes lade spørgsmaalet om dommens forpligtende kraft afgjøre i de for tvangsfuldbyrdelsen foreskrevne former uden søgmaal. Til at foreskribe en saadan summarisk fremgangsmaade ved afgjørelsen af spørgsmaal, som baade kan være vanskelige og gjælde store værdier, er der neppe fyldestgjørende grund.“ (Ot. prp. nr. 1 for 1910 p. 131).

⁶ Se Anden udg. af nærv. skrift II p. 359—360. Jfr. imidlertid Ot. prp. nr. 16 for 1911 p. 23, hvor det forudsættes, at § 29 nr. 2 finder an-

2) Naar en sagsøgt, som paa en andens vegne besidder den ting eller udøver den ret, sagen gjælder, benytter sig af adgangen efter rettergangsl. §§ 81—83 til *nominatio auctoris* (jfr. første del § 44) og hans hjemmelsmand overtager sagen, kan den afgjørelse, som træffes ligeoverfor sidstnævnte, efter den udtrykkelige forskrift i rettergangsl. § 83 fuldbyrdes mod den oprindelig sagsøgte.

3) Hvis den, som er forpligtet efter tvangsgrundlaget, er død, vil forholdet stille sig paa følgende maade: Saalænge arvingerne ikke har overtaget gjælden, kan ingen gjældsexekution i boet finde sted, en regel, som sædvansmæssig har udviklet sig i strid med forudsætningen i N. L. 1—4—11, og hvis sande karakter bedst belyses i afsnittet om skifte⁷.

Har arvingerne overtaget gjælden, vil adgangen til at fremme tvangsfuldbyrdelse mod boet staa aaben, saalænge boet endnu kan paavises som en særlig formuesmasse, uden hensyn til, om det behandles af skifteretten eller ikke⁸. Naar tvangsfuldbyrdelsen alene søges i de arvede midler, kan en ny dom ikke være nødvendig; og § 29 nr. 2 finder anvendelse. Skal tvangsgrundlaget gøres gjældende ligeoverfor de enkelte arvingers eiendele, synes det rigtigste at være at gøre fuldbyrdelsen betinget af ny dom efter samme regel, som gjælder for singularersuccession. Spørgsmaalet om arvingernes heftelse for arveladerens gjæld — navnlig spørgsmaalet om ansvaret er solidarisk eller proratarisk — vil nemlig let kunne fremkalde vanskelige spørgsmaal, som helst bør løses i den ordinære rettergangs former⁹.

4) Naar der aabnes konkurs over den efter tvangs-

vendelse, naar succssion er indtraadt efter dommen. Det indsees imidlertid ikke, at der er nogen saglig grund til at opstille denne sondring mellem overdragelse før og efter dommen. De i note 5 gjengivne betragtninger synes at finde lige anvendelse i begge tilfælde.

⁷ Se Hagerup Skifte og Arvebehandling (2 udg.) p. 127—8 jfr. p. 173.

⁸ Se Hagerup l. c. p. 182—3.

⁹ En lignende betragtning synes at have ligget til grund for budet i N. L. 1—22—40, hvorefter der ikke kunde begjæres tvangsfuldbyrdelse ligeoverfor arvingerne i henhold til en underretsdom, men afgjørelsen, for at blive exigibel, maatte appelleres til overordnet ret.

grundlaget forpligtede, hindres tvangsfuldbyrdelse af retskrav, som rammes af konkursen, derimod ikke af saadanne, som staar udenfor denne¹⁰. Paa fuldbyrdelse af disse sidste finder § 29 nr. 2 ikke anvendelse, da der ikke ved konkursen er foregaaet nogen ombytning af den forpligtedes person.

5) Særegne spørgsmaal opstaar, naar den efter tvangsgrundlaget forpligtede er en kvinde, som inden fuldbyrdelsen er indtraadt i ægteskab. Hvis tvangsgrundlaget angaar en bestemt gjenstand, maa fuldbyrdelse kunne ske efter § 29, 2, uden hensyn til, om der ved ægteskabet er begrundet formuesfællesskab. Tvivl fremkalder derimod spørgsmaalet, om en udlægsforretning kan fremmes ligeoverfor fællesboet, hvorved ogsaa ægtemanden vilde blive part i forretningen. At fællesboet hefter for hustruens før ægteskabet paadragne forpligtelser¹¹, er ikke i og for sig afgjørende. Ti dette leder ikke videre end til at anse tvangsgrundlaget forbindende for manden. Det retteste turde være ikke at tilstede tvangsfuldbyrdelse mod fællesboet uden i kraft af en ogsaa mod manden erhvervet dom¹².

Ved en anke, som gaar ud paa at faa et tvangsauktionsalg omstødt, maa ogsaa kjøberens gjøres til modpart. Men ligesom efter den hidtil gjældende ret vil der ogsaa efter tvangsfuldbyrdelsesloven være adgang til at paaanke auktionen uden angreb paa kjøberens ret, men bare til ophævelse i forhold til sagsøgeren i det øiemed at gjøre erstatningsansvar gjældende mod ham, f. ex. fordi en foranstaaende rettighedshaver er blevet udækket, eller fordi det høieste bud ikke er antaget. I saadanne tilfælde gjøres kjøberens ikke til modpart.

IV. Som part under tvangsfuldbyrdelsen kan ogsaa komme i betragtning en tredjemand, hvis ret berøres af fuldbyrdelsen, og som derved kan faa adgang til at intervenere.

Tredjemand kan paa en dobbelt maade blive indblandet i en tvangsfuldbyrdelse, som egentlig er rettet mod en anden:

¹⁰ Jfr. Hagerup Konkurs og Akkordforhandling (2 udg.) § 30.

¹¹ Se H. Scheel Om Ægtefællers Formuesforhold § 23.

¹² Jfr. første del p. 271 og 317. Overensstemmende hermed *Aschehoug* i *Retst.* 1890 p. 49 ff., hvor dog ikke det tilfælde, at ægteskabet er indgaaet efter tvangsgrundlagets tilblivelse, er særlig omhandlet. *Afvigende Nellesmann* l. c. p. 867.

enten derved, at der for en dom, som er overgaaet en anden, søges fyldestgjørelse i gjenstande, hvoraf tredjemand er i besiddelse, eller derved, at denne gjør indsigelse mod at fuldbyrdelsen sker i gjenstande, hvoraf sagsøgte er i besiddelse, idet tredjemand gjør paastand paa rettigheder i disse, som vil være til hinder for den tilsigtede tvangsfuldbyrdelse. Man kan i første tilfælde tale om en passiv, i sidste om en aktiv indblanding af tredjemand.

Med hensyn til det førstnævnte tilfælde bemærkes forøvrigt, at selv om tredjemand er i besiddelse af tingen, vil tvangsfuldbyrdelsen ikke berøre ham, saafremt han selv erkjender udelukkende at besidde som den domfældtes fuldmægtig (depositar) uden at paastaa nogen selvstændig ret i tingen. Det samme gjælder, hvor den besiddende tredjemand vel har en saadan ret, men denne ikke lider noget skaar ved fuldbyrdelsen. Dette sidste er f. ex. tilfældet, hvor tredjemand besidder tingen som haandpanthaver og exekutionen kun tilsigter at give sekundært udlæg med den begrænsede adgang til tvangssalg, som flyder deraf. Paa samme maade vil den omstændighed, at en fast eiendom besiddes af en leilending eller af en panthaver, som har tiltraadt dens besiddelse i henhold til N. L. 5—7—8, ikke være til hinder for, at der stiftes udlægspant i den. I disse tilfælde kan det ikke med sandhed siges, at tredjemand indblandes i exekutionen, da hans retsstilling ikke i mindste maade paavirkes deraf.

Namsmyndighedernes kompetens til at paakjende tredjemands krav vil fremgaa af det nedenfor i §§ 172, 177 og 188 forklarede. Her skal derom alene bemærkes: Efter § 65 bliver under en udlægsforretning enhver tvist om ret til en løsøregjenstand, som findes i tredjemands besiddelse, at henvise til afgjørelse af de ordinære domstole. Derimod kan namsmyndighederne paakjende tredjemands indsigelse mod en forretning, hvorved tilsigtes at tage udlæg i en ting, som sagsøgte besidder. Den regelmæssige forudsætning herfor er imidlertid, at tredjemand paa stedet beviser sin paastand. Har han gjort den sandsynlig (jfr. rettergangsl. § 198), kan dog en kort udsættelse bevilges, for at han kan fuldstændiggjøre beviset. Angaar indvendingen fast gods eller registreret norsk skib, vil der, som nærmere vil blive paavist

nedenfor i § 177, ikke kunne tages udlæg i det, medmindre sagsøgte har henholdsvis tinglyst eller registreret adkomst eller, medmindre han, hvor hverken han eller den intervenerende tredjemand har saadan adkomst, er i besiddelse af tingen; men isaafald kan udlæg tages uden hensyn til indvendinger fra tredjemand, som saaledes her er henvist til at gjøre sit krav gjældende ved almindeligt søgsmaal¹⁵.

V. I valget af procesfuldmægtig gjælder ingen anden indskrænkning, end rettergangsl. § 44, 3dje led medfører. Fuldmagten maa som regel være skriftlig (jfr. rettergangsl. § 46), og dens omfang vil være at bestemme ved analogisk anvendelse af rettergangsl. § 47 jfr. § 48.

¹⁵ Jfr. med den foregaaende fremstilling Civilproceskommissionens motiver til tvangsfuldbyrdsloven p. 118 note 1, hvor det om tredjemands almindelige processuelle stilling efter udkastet siges: „Tredjemand kan gjøre sin ret gjældende for exekutionsmyndigheden, saalænge fuldbyrdelsen varer, og han maa gjøre det, hvis han vil hindre eller stanse fuldbyrdelsen. Har han paakaldt namsrettens afgjørelse, er han bundet ved den og maa gaa appelveien, hvis han vil have den forandret. Er fuldbyrdelsen afsluttet, uden at tredjemand derunder har optraadt, kan han ikke angribe den ved noget retsmiddel, men er henvist til at gjøre sin ret gjældende ved de almindelige domstole. Er vedkommende ting realiseret, vil imidlertid tredjemands ret, hvis den ikke er eiendomsret, kunne være ganske bortfaldt ved tvangssalget eller gaa over til et krav paa andel i kjøbesummen eller til et berigelseskrav.“

TREDJE KAPITEL

Tvangsgrundlag og tvangsfuldbyrdelsens indledning.

§ 168.

Tvangsgrundlag.

I. Efter § 3 kan tvangsgrundlaget¹ være:

1) Dom eller kjendelse af en domstol eller anden myndighed, som kan træffe dømmende afgjørelser. Hvilke indenlandske domstole der her kommer i betragtning, vil fremgaa af fremstillingen i § 16 jfr. § 20 (første del p. 153), hvoraf sees, at skjønsretternes afgjørelser efter skjønspnl. § 41 ikke er gjenstand for tvungen fuldbyrdelse uden i tilfælde, hvor det særskilt er hjemlet ved lov (se skjønspnl. §§ 41, 44 og 56 og anden del p. 389—90). Om dømmende afgjørelser af andre myndigheder end domstole henvises til fremstillingen i § 2². I § 13 (første del p. 112—115) er udviklet, under hvilke betingelser udenlandske retsafgjørelser kan fuldbyrdes her i riget.

Vedkommende afgjørelse maa efter sit indhold være bestemt til tvangsfuldbyrdelse. I denne forbindelse maa det erindres, at en domstol i visse tilfælde kan være af-

¹ Om tvangsgrundlag, som skriver sig fra tiden for rettergangsordningens ikrafttræden, se l. 14 aug. 1918 §§ 103—105.

² Som myndigheder udenfor domstolene, der kan træffe afgjørelser med dømmende virkning, kan ogsaa nævnes: Det akademiske kollegium efter universitetslov 9 okt. 1905 § 39 jfr. § 40 og tolddepartementet efter toldlov 20 sept. 1845 §§ 171 og 172.

skaaret fra adgangen til at afsige retsdekreter med tvangsvirkning, og disse kan derfor ikke exekveres, selv om de er rettet paa ydelser, som i og for sig vilde egne sig til at fremtvinges ved namsmyndigheden, saaledes naar vedkommende domfældte som nydende exterritorialitetsret er unddraget den indenlandske exekutionsmyndighed³.

Loven har regelmæssig gjort adgangen til fuldbyrdelse af domme betinget af, at de ikke kan angribes ved noget ordinært retsmiddel (se § 4), medens den samme regel ikke er opstillet for kjendelser, undtagen, hvor en saadan har ilagt straf (§ 9). Herom henvises til fremstillingen i § 76 (første del p. 473 ff.) Betingelsen for, at en retsafgjørelse skal kunne fuldbyrdes, er endvidere, at den er forkyndt. For kjendelser er dette sagt i § 8; for domme flyder regelen deraf, at retskraftens indtræden er betinget af ankefristens udløb, og at denne først begynder sit løb fra dommens forkyndelse (domstolsl. § 147). Hvor en dom strax bliver retskraftig eller kan fuldbyrdes, før den er blevet retskraftig, skal dommen efter rettergangsl. § 146 fastsætte en frist for opfyldelsen⁴, og denne frist regnes fra den dag, da dommen bliver retskraftig, eller fra forkyndelsen, hvis den strax bliver retskraftig eller giver adgang til foregrebet fuldbyrdelse (rettergangsl. § 146 i. f.). Ved kjendelser, som fastsætter en opfyldelsesfrist, regnes dennes løb altid fra forkyndelsen (rettergangsl. § 164, 3dje p.).

2) Forlig, som ifølge lovgivningen har doms virkning. Denne virkning har efter rettergangsl. §§ 99 og 286 forlig, afsluttet i forligsraadet eller retten⁵, samt efter lappelovene af 2 juni 1883 § 11, 5te led og 25 juli 1897 § 4 forlig, afsluttet for administrator af de der omhandlede skjønsforretninger.

Forligets tvangskraft indtræder efter § 10, saasnart det efter sit indhold er forfaldt, uden at nogen forkyndelse er nødvendig.

³ Jfr. frdn. 8 oktbr. 1708. Regelmæssig vil i disse tilfælde ogsaa domskompetens mangle; men dette er ikke altid tilfældet. Jfr. Schweigaard *Proces* II p. 310; *Holtzendorff Folkeret* (ved Hagerup) p. 93—4; se ogsaa v. Bar *Theorie u. Praxis des internationalen Privatrechts* (1899) II § 533 (p. 677 ff.).

⁴ Se første del p. 475—477.

⁵ Se anden del p. 170.

Paaankes et forlig til ophævelse, har dette samme indflydelse paa dets tvangskraft, som anke har paa en doms tvangskraft (§ 10, 2det led).

3) Vedtaget forelæg i straffesager og beslutning, hvorved en offentlig myndighed i lovhjemlede tilfælde ilægger en disciplinærstraf eller en tvangsmulkt (jfr. § 11)⁶.

4) Voldgiftsdom, som er afsagt efter reglerne i rettergangsl. kap. 32. Om betydningen af denne bestemmelse henvises til det i § 162 (anden del p. 444—5) forklarede.

En voldgiftsdom kan ikke kræves fuldbyrdet, før den er

⁶ Se herom henvisningerne i Paulsens Udgave af civilproceslovene i note 5 og 6 til § 3. Idet forøvrigt om dette emne henvises til andre dele af retssystemet, hidsættes her følgende udtalelse i Civilproceskommissionens motiver til tvangsfuldbyrdsloven p. 102—3:

„Regelen er, at beslutning om anvendelse af disciplinærstraf og tvangsmulkt udfærdiges som et paalæg (mulktdekret), som den skyldige maa underkaste sig uden at kunne forlange sagen afgjort ved dom. I visse tilfælde kan dog beslutning om disciplinærstraf alene udfærdiges som forelæg; se saaledes fattigloven af 19 mai 1900 § 27, militær straffelov § 112; med hensyn til adgangen til fuldbyrdelse er det da selvfølgelig ogsaa reglerne om forelæg, som maa følges. I andre tilfælde udfærdiges vistnok beslutning om disciplinærstraf som et paalæg, men den skyldige kan inden en vis frist forlange domsafgjørelse; se saaledes formandskabsloven for by og land henholdsvis § 43 (jfr. §§ 15 og 38) og § 58 (jfr. §§ 18 og 37), lov om sundhedskommissioner af 16 mai 1860 § 13, skattelovene for land og by af 15 april 1882 (jfr. 30 mai 1891) henholdsvis §§ 56 og 46, skattelov af 23 juli 1894 § 25, søfartsloven af 20 juli 1893 § 102, jfr. § 104, samt militær straffelov § 108 tredje led. Det samme gjælder ogsaa ved den i formandskabslovenes §§ 27 og 31 (jfr. §§ 43 og 58) omhandlede mulkt, der nærmest har karakteren af en tvangsmulkt. Forskjellen mellem paalæg i deslige tilfælde og forelæg er da den, at paalægget gaar i fuldbyrdelse, hvis den skyldige ikke inden fristens udløb udtrykkelig forlanger dom (efter mil. straffelov § 126, sidste led, jfr. § 127, skal fuldbyrdelse af en som revselse ilagt bod udstaa, ogsaa naar der over samme er indgivet besværing), medens forelæg alene kan fuldbyrdes, naar det udtrykkelig er vedtaget.

Ved paalæg af tvangsmulkt fastsættes en frist til pligtens opfyldelse, jfr. skriv. af 27 januar 1834 og Schweigaards Proces II side 322 øverst (3dje udg.). Mulkten kan følgelig først inddrives, naar denne frist forgæves er afventet, og bortfalder ganske, hvis den skyldige inden fristens udløb opfylder sin pligt. Hvis pligten er opfyldt, inden inddrivelse af forfalden tvangsmulkt er paabegyndt, har mulkten ikke længere noget formaal og bør bortfalde; det stemmer vistnok ogsaa med vor nuværende praxis.“

lovlig meddelt og upaaankelig (§ 12 jfr. rettergangsl. §§ 464 og 465, anden del p. 445). Er sag reist til ophævelse af voldgiftsdommen (rettergangsl. §§ 467—469, anden del pp. 445—447), har dette samme virkning for adgangen til dens fuldbyrdelse, som anke har paa adgangen til at fuldbyrde en dom (§ 12, 2det led).

5) Krav, som efter lovgivningen har udpantningsret.

Udpantning har sine rødder i den ældre danske rets regler om pantning, som forøvrigt oprindelig var en ren privatakt⁷. Efter udtrykkets egentlige betydning skulde derved forstaaes tvangsfuldbyrdelse, som foretages uden lovmaal og dom. Loven benytter imidlertid ikke udtrykket om ethvert tilfælde af saadan tvangsfuldbyrdelse (se § 3 nr. 6—9). Og paa den anden side har udpantning tidligere ogsaa fundet anvendelse ved fuldbyrdelse af domme og kjendelser⁸. Dette sidste vil imidlertid for fremtiden bortfalde, idet fuldbyrdelsen i de tilfælde, hvor udpantning hidtil har været tilladt efter domme eller kjendelser, skal foregaa ved udlæg efter de almindelige regler (§ 106). Det samme gjælder, hvor udpantning har været anvendt efter vedtaget forelæg i straffesager eller beslutning om disciplinærstraf eller tvangsmulkt (§ 106).

Udpantning kan alene finde sted, hvor lovgivningen har tillagt en fordring denne ret. De hidhørende lovsteder, som findes opregnet i Paulsens Udgave af civilproceslovene p. 245—249, angaar hovedsagelig krav, tilkommende stat, kommune eller offentlige tjenestemænd. Bare undtagelsesvis er udpantningsret tillagt private krav, i regelen krav, til hvilke der knytter sig en vis offentlig interesse.

Hvad der væsentlig adskiller udpantning fra en almindelig udlægsforretning, er dels, at gebyret for forretningen beregnes efter en særlig lavere skala (se sportell. 6 aug. 1897 jfr. l. 26 april 1918 §§ 125 og 152), dels, at betingelserne for dens iværk-

⁷ Se Matzen Den danske Panterets Historie p. 79 ff.; Nellenmann Læren om Exekution (3 udg.) p. 298—9.

⁸ Se sportell. 6 aug. 1897 § 128, næst sidste led jfr. bl. a. l. om skydsvæsenet 14 juli 1893 §§ 50 i. f. og 52, l. om renskydsen 31 mai 1900 nr. 1 §§ 24, 2det led og 26; se ogsaa citaterne i note 2 til § 106 i Paulsens Udgave af civilproceslovene.

sættelse er særegne. Derimod foregaar udpantningen paa samme maade, og den har samme retsvirkning som udlæg (§ 105).

Hvad betingelserne for udpantning angaar, bemærkes, at der tidligere i et stort antal tilfælde krævedes en udpantningsordre fra amtmanden. En saadan er fremtidig ikke nødvendig (§ 101, 2det p.). Derimod maa der efter § 102 for sagsøgte forkyndes paakrav med underretning om, at gjælden vil blive inddrevet ved udpantning, hvis den ikke bliver betalt uden ophold. Offentlige myndigheder kan selv foretage forkyndelsen gennem anbefalet brev, naar forkyndelsen skal foregaa paa et sted, hvor postvæsenet sørger for ombæring af brev til adressaterne, eller naar brevet i det enkelte tilfælde forlanges bragt frem efter domstolsl. § 188⁹. Naar nogen anden begjærer udpantning, skal namsmanden sørge for forkyndelsen, hvis ikke sagsøgeren har gjort det.

Paakrav kan dog undlades, hvis sagsøgte ikke har kjendt opholdssted i riget, og naar udpantning søges for underholdningsbidrag til ægtefælle, barn eller et barns mor eller for toldafgift af varer, som er udleveret, før tolden er betalt.

En offentlig kundgjørelse kan efter § 103 træde istedetfor paakrav, naar udpantning søges for:

a) Skatter eller lignende almindelige afgifter til stat eller kommune;

b) præmie for ulykkes-, sygdoms-, uførheds- eller aldersforsikring, som er fastsat ved lov¹⁰, eller kontingent til Norges Brandkasse eller til gjensidig brandforsikringsindretning, hvis plan er stadfæstet af Kongen;

c) ydelser til geistlige embedsmænd og kirkesangere efter lov nr. 1 af 14 juli 1897 §§ 7, 9 og 13.

I kundgjørelsen maa skyldnerne, uden at navn bliver nævnt, varsles om, at udpantning vil blive foretaget for de skyldige ydelser, hvis de ikke betales inden en bestemt dag. Kundgjørelsen rykkes ind i et blad, som er almindelig læst paa

⁹ Jfr. anden del p. 137.

¹⁰ Se citaterne i note 1 til § 103 i Paulsens Udgave af civilproceslovene.

stedet, mindst 3 uger, før udpantning kan kræves. Paa landet kan den istedet slaaes op paa et høveligt sted.

Retten til udpantning er efter § 101 underkastet en særegen forældelse, idet begjæring maa fremsættes inden et aar efter forfaldsdag, hvis ikke anden frist er bestemt ved lov¹¹.

6) Gjælds brev, naar følgende betingelser foreligger:

a) Underskriften maa være bekræftet af en norsk notarius, lensmand, namsmand eller forligsmand. Er det udstedt af en bank eller anden indretning, hvis plan er fastsat ved lov eller godkendt af Kongen¹² er det nok, at ustederens underskrift er bekræftet af to vitterlighedsvidner;

b) gjælds brevet maa lyde paa en bestemt pengesum og

c) indeholde udtrykkelig vedtagelse af, at gjælden kan inddrives uden søgmaal, hvis den ikke betales til forfaldstid. At forfaldstiden skal være angivet med en bestemt datum, kræver loven ikke; og bestemmelsen maa derfor ogsaa kunne finde anvendelse, hvor gjælden forfalder efter opsigelse eller ved indtrædelse af en paa forhaand ubestemt begivenhed.

Denne adgang til tvangsfuldbyrdelse paa grundlag af parternes vedtagelse er udenfor læren om pant, hvorom mere nedenfor under 8), ny i vor ret, hvor man imidlertid tildels har søgt at opnaa det samme gjennem forlig, afsluttet i henhold til en paa forhaand givet fuldmagt¹³. En saadan regel er derimod af meget gammel oprindelse i de mellemeuropæiske retsforfatninger, hvor adgangen til tvangsfuldbyrdelse paa grundlag af en eksekutivklausul i et dokument (*instrumentum confessionatum s. guarentigiatum*) kan føres tilbage til middelalderens italienske retspraxis¹⁴.

¹¹ Se toldlov 12 okt. 1857 § 2 a.

¹² Se citaterne i note 10 til § 3 i Paulsens Udgave af civilproceslovene.

¹³ Jfr. første del p. 41—2; Civilproceskommissionens motiver til udk. til lov om tvangsfuldbl. p. 85.

¹⁴ Se især Briegleb Geschichte des Exekutivprozesses (1839, 2 udg. 1845). Jfr. fra nyere tid Kohler Ueber exekutorische Urkunden (1887); Weismann Zivilprozessrecht I p. 517—8. Jfr. om fremmed ret ogsaa Civilproceskommissionens motiver til udk. til lov om tvangsfuldbyrdelse p. 84. Den

Før fuldbyrdelse kan kræves paa grundlag af et saadant gjældsbrief, maa sagsøgeren — paa tilsvarende maade som, hvor udpantningsret gjøres gjældende — lade paakrav forkynde for sagsøgte med underretning om, at gjælden vil blive inddrevet uden søgsmaal, saafremt den ikke betales inden en frist, som ikke maa være kortere end to uger fra forkyndelsen (§ 13).

Dette paakrav kan ikke paa forhaand frafalde (§ 13, 2det p.).

Hvis sagsøgte ikke har kjendt opholdssted i riget og han heller ikke i gjældsbriefet har opgivet en fuldmægtig, som er bosat her og bemyndiget til at tage imod paakrav, kan fuldbyrdelse ske uden paakrav to uger efter forfald (§ 13, 2det led).

En bank eller anden indretning, hvis plan er fastsat af Kongen, kan selv foretage forkyndelsen gennem anbefalet brev, naar den skal foregaa paa et sted, hvor postvæsenet sørger for ombæring af brev til adressaterne. Den kan selv indlevere brevet til posten og give de paategninger og bevidnelser, som er foreskrevet i domstolsl. § 178 (se anden del p. 133), se § 13, sidste led.

7) Bodmeribrev¹⁵ efter reglerne i sjøfartsl. 20 juli 1893 § 185.

8) Krav, som er sikret ved pant, naar loven giver adgang til umiddelbar fyldestgjørelse. Herhen hører følgende tilfælde:

a) Efter regler, som nærmere vil blive fremstillet nedenfor i § 182, kan en panthaver under visse betingelser uden søgsmaal skride til tvangsauktion eller dermed beslægtet dækelsesforfølgning.

første tilknytning til institutets udvikling frembød den romerske rets lære om exekution paa grundlag af en *confessio in jure*: Kreditor og debitor mødte for dommeren, og paa grundlag af den sidstes erkjendelse udstedte dommeren exekutionsordre. Senere lod man en notar træde i dommerens sted som saakaldt *judex cartularius*. Siuttelig opgav man ogsaa kravet herpaa. Den franske ret kræver dog endnu, at gjældsbriefet af notarius skal være forsynet med exekutionsklausul (se *code de procédure civile* art. 545 og 551 jfr. *code civil* art. 1134). Efter den tyske civilproceslov art. 794 nr. 5 maa dokumentet, før exekution kan ske, forsynes med en exekutionsklausul, som gives af vedkommende domstols retsskriver eller af den notar, som opbevarer dokumentet. Tvangsfuldbyrdelseslovens regel stemmer med den østerrigske exekutionslovs § 1 nr. 17.

¹⁵ Jfr. O. Platou Soret §§ 33 ff.

b) Efter N. L. 5—7—8 kan panthaveren uden lovmaal og dom tage sit pant til brugelighed¹⁶.

Denne artikel gjør ingen forskjel paa huse og anden fast eiendom. Den antages ikke at gjælde løsøre¹⁷. Om pantsat norsk skib og part i saadant er det i l. 4 mai 1901 nr. 2 § 38 (jfr. ikrafttrædelseslov 14 aug. 1918 § 54) udtrykkelig bestemt, at det ikke maa tages til brugelighed.

Udkastelsesretten er begrundet ikke bare ligeoverfor pantsætteren, men ogsaa ligeoverfor tredjemand (senere eier, brugsberettiget). Hvis imidlertid denne ikke har overtaget pantegjælden, er det den herskende og vistnok ogsaa velgrundede opfatning, at han efter princippet i frdn. 4 decbr. 1795 tilkommer opsigelse til næste faredag¹⁸.

Tidligere var det en udbredt mening, at tilslaget ved auktion gav kjøberen ret til umiddelbar tvangsansvendelse mod besidderen. Denne sætning, hvis hjemmel efter den ældre ret¹⁹ var tvivlsom, er nu udtrykkelig udtalt i § 167. Hvis det er panthaveren, som er auktionskjøber, har han fremdeles adgang til ved siden af denne udkastelsesret at benytte sin ret efter N. L. 5—7—8, hvilket kan have den betydning for ham, at anke af auktionsforretningen ikke stanser retten til udkastelse²⁰; og det samme vil gjælde, hvis panthaveren har givet auktionskjøberen fuldmagt til paa sine vegne at kræve indsættelse i pantets besiddelse²¹. Imidlertid maa det her erindres, at den besiddelsesret, som N. L. 5—7—8 giver panthaveren, ikke er en eiers fulde raadighed, men en ret til oppebørsel af tingens afkastning under regnskabspligt.

¹⁶ Jfr. med det følgende Hagerup Panteret (3dje udg.) §§ 42, 43 og 64.

¹⁷ Jfr. Hagerup l. c. p. 253 og det i note 5 citerede; derimod Nellesmann l. c. p. 297.

¹⁸ Den anførte forordning handler vistnok kun om leieboere, men dens regel maa utvivlsomt *a fortiori* gjælde den, som besidder tingen med en endnu sterkere ret end en leier, naar han ingen personlig forpligtelse har til at skaffe panthaveren fyldestgjørelse; jfr. Retst. 1849 p. 321, sammenholdt med Retst. 1836 p. 685.

¹⁹ Se Schweigaard l. c. p. 339—40.

²⁰ Retst. 1836 p. 380, jfr. 1893 p. 11.

²¹ Jfr. eksempelvis Retst. 1855 p. 530.

Forøvrigt henvises om disse lovbestemmelser dels til civilretten, dels til afsnittet om tvangsauktion.

9) Skriftlig overenskomst om leie af hus, husrum eller anden fast eiendom, saafremt den indeholder vedtagelse af, at leietageren kan kastes ud uden søgsmaal, naar leietiden er ude, eller naar leiesummen ikke er betalt til forfaldstid. Denne bestemmelse afløser N. L. 6—14—6, men gaar ikke saa vidt som denne, idet den ikke som nævnte artikel aabner nogen adgang til uden lovmaal og dom at udkaste den, som „bliver i det hus besiddende, som han ingen ret haver til“²². Imidlertid vil der her efter omstændighederne kunne være adgang til at faa en midlertidig forføining efter § 262.

Hvad udkastelse i henhold til leiekontrakt angaar, bemærkes, at § 3 nr. 9 i modsætning til N. L. 6—14—6 som betingelse kræver, at leietageren udtrykkelig skal have vedtaget udkastelse.

Udtrykket „naar leietiden er ude“ maa forstaaes derhen, at det ikke bare omfatter det tilfælde, at en kontraktsmæssig *dies* er indtraadt (fra først af aftalt i kontrakten eller indtraadt i henhold til opsigelse), men ogsaa det tilfælde, at leieforholdet ophører paa grund af leietagerens misligholdelse af kontrakten.

Foruden disse i § 3 opregnede tvangsgrundlag kommer endvidere efter andre lovbestemmelser i betragtning:

□ 10) Efter § 173 kan der for den del af en tvangsauktionskjøbers forpligtelser, som skal afgjøres i penge, søges dækning ved tvangsauktion over den købte eiendom uden søgsmaal²³.

11) Efter skjønsprl. §§ 54 og 55 kan en expropriationsberettiget paa grundlag enten af den beslutning, som tillader expropriationen, eller med hjemmel af særskilt lovbestemmelse kræve at blive sat i besiddelse af tingen. Herom henvises til anden del pp 404—6.

²² Se Anden udg. af nærværende skrift p. 296. Jfr. Civilproceskommissionens motiver til udk. til l. om tvangsfuldbl. p. 188 og Ot. prp. nr. 16 or 1911 p. 100.

²³ Jfr. Hagerup l. c. p. 312.

12) Efter lov om akkordforhandling af 6 mai 1899 § 38, sidste led kan godtgjørelse til akkordstyre eller revisor, som er fastsat af skifteretten eller justitsdepartementet, indrives efter de om fuldbyrdelse af domme gjældende regler.

13) De beløb, som er fastsat ved en skjønnsforretning, er i enkelte tilfælde ved særlig lovbestemmelse tillagt fuldbyrdeskraft. Som almindelig regel gjælder dette de omkostninger, som ved en skjønnsforretning er paalagt en part (skjønsp. § 44), og de erstatningsbeløb, som under en expropriationsforretning er fastsat (skjønsp. § 56); det er i disse tilfælde ligegyldigt, om skønnet har været bestyret af en dommer eller af en lensmand. Ellers er tvangsfuldbyrdelse bare hjemlet i de tilfælde, som nævnes i embedsgaardslovene af 25 aug. 1848 §§ 29 og 30 og 14 juli 1897 nr. 2 § 35 samt i l. om jords fredning 16 mai 1860 § 18 (jfr. ikrafttrædelsesl. 14 aug. 1918 § 19), udskiftningslov 13 marts 1882 § 119 (jfr. tillægslov 5 decbr. 1917), l. ang. lapperne 2 juni 1883 § 4, patentlov 2 juli 1910 nr. 4 § 10, lov om tilvirkning og beskatning af øl 28 juni 1912 § 37, l. om tilvirkning og beskatning af fyrstikker 29 april 1915 § 22 og l. om stempelafgift af cigarer m. v. af s. d. § 25.

14) Som krav, der ifølge særskilt lovbestemmelse kan indrives ved exekution uden rettergang og dom, maa sluttelig nævnes tiendeafgift efter frd. 31 juli 1801 § 8 og omkostninger ved spildt auktion efter l. ang. det beneficerede gods af 20 august 1821 § 26 samt skyldige renter til offentlige stiftelser i Bergen efter reskr. 9 mai 1776 § 9.

De lovbud, som hjemler umiddelbar tvangsfuldbyrdelse, er alle at anse som tilladende, ikke tvingende, om end den, som unødig vælger den længere og kostbarere rettergang, hvor han kunde naa maalet ved umiddelbar exekution, vil maatte bære ogsaa modpartens omkostninger (jfr. rettergangsl. § 177, 2det led).

II. Om den indflydelse, som anvendelsen af anke, gjenoptagelse eller opriskning af en dom har paa adgangen til at fuldbyrde den, henvises til fremstillingen i § 130 (anden del p. 255 ff.). Som det deraf vil sees, giver tvangsfuldbl. § 5 den domstol, til hvilken en dom, som er retskraftig, eller som kan kræves fuldbyrdet, før den er blevet retskraftig, indbringes til prøvelse, en diskretionær myndighed til mod eller uden sik-

kerhed at stanse fuldbyrdelsen eller ophæve foretagne tvangsforretninger mod sikkerhed. Disse regler faar efter § 8, 3dje p. tilsvarende anvendelse i tilfælde af kjæremaal mod en kjendelse, naar dette ved rettens beslutning tillægges opsættende virkning. Paa samme maade kan fuldbyrdelseskraften stanses, hvis et forlig paaankes til ophævelse (§ 10, 2det led), eller hvis der reises sag til ophævelse af en voldgiftsdom (§ 12, 2det led). En kjendelse efter de her nævnte regler ophæver saaledes ikke fuldbyrdelseskraften, men kan alene udsætte eller indskrænke fuldbyrdelsen.

De her omhandlede kjendelser kan ikke afsiges, efterat hele fuldbyrdelsen er afsluttet. Hvis f. ex. udlæg og tvangssalg har fundet sted og udbyttet er udbetalt domhaveren eller en gjenstand i henhold til kap. 13 udleveret ham, kan han ikke i medfør af § 5 paalægges at tilbagebetale beløbet eller tilbagelevere gjenstanden. Dette kan bare opnaaes ved dom. Men § 5, sidste led giver sagsøgte adgang til at gjøre kravet paa tilbagebetaling eller tilbagelevering gjældende under den sag, hvorved den fuldbyrdede afgjørelse angribes. — Selvfølgelig kan der under en sag mellem sagsøgeren og sagsøgte heller ikke afgjøres noget om tredjemands ret. Hvis saaledes en udlagt ting er realiseret, kan en kjendelse efter § 5 ikke ophæve salget og paalægge kjøberen at tilbagelevere tingen.

Hvis sagsøgtes begjæring om stansning af eksekutionskraften afslaaes, staar det ham altid frit for at bringe spørgsmaalet ind paanyt for samme ret; og har retten taget begjæringen tilfølge, er denne beslutning kun at betragte som foreløbig og kan følgelig under sagens videre gang paa begjæring forandres.

III. Fuldbyrdelse kan ikke kræves før forfaldstid, selv om det gjælder foregrebet fuldbyrdelse (§ 14)²⁴.

Forfalder kravet først efter en bestemt tidsfrist (jfr. rettergangsl. § 53, første del § 51), eller er der i tvangsgrundlaget sat en opfyldelsesfrist (jfr. om domme og kjendelser rettergangsl. §§ 146, 147, 164 og 448, første del p. 475—477, om forlig rettergangsl. § 285, anden del p. 170, om voldgiftsdomme ret-

²⁴ En undtagelse herfra gjælder efter lov om kommission 30 juni 1916 §§ 34 og 36.

tergangsl. § 464, anden del p. 443), maa sagsøgeren, før fuldbyrdelse kan kræves, godtgjøre, at fristen er udløbet (§ 14, 2det led).

Er kravet betinget af en forudgaaende kjendsgjerning, som det paahviler sagsøgeren at bevise, maa han, før fuldbyrdelsen kan kræves, godtgjøre, at kjendsgjerningen er indtraadt (§ 14, 3dje led)²⁵.

Hvilke kjendsgjæringer der kan blive tale om som betingelser for tvangskraftens indtræden, vil for en væsentlig del fremgaa af det under I forklarede. Hyppig vil tvangskraftens indtræden være betinget af en handling eller ydelse fra sagsøgerens side. Er dette en modydelse, som skal erlægges samtidig med ydelsen fra sagsøgtes side, er det efter § 14, 4de led tilstrækkeligt, at den bliver lovlig tilbudt, før nogen tvangsforretning paabegyndes, eller at sagsøgeren godtgjør, at modtagelsen er forsinket af sagsøgte²⁶.

Naar alle betingelser foreligger for at fuldbyrdelse kan kræves, siges grundlaget at være tvangskraftigt (§ 14, sidste led).

§ 169.

Tvangskraftens ophør¹.

I. Det siger sig selv, at adgangen til tvangsfuldbyrdelse bortfalder overalt, hvor opfyldelsen af det, hvorpaa eksekutionen

²⁵ Se Civilproceskommissionens motiver til udk. til tvangsfuldbyrdeslov p. 103—4: „Er der saaledes tale om den sædvanlige klausul i et gjælds brev, at den hele kapital forfalder, dersom afdrag ikke i rette tid erlægges, saa er det klart, at det er sagsøgte, som efter afdragets forfaldstid har at bevise, at det er betalt. I dette tilfælde kan da fuldbyrdelsen besluttes i henhold til sagsøgerens paastand om, at betaling er udeblevet, og det faar blive sagsøgtes sag i tilfælde at reise indvending mod dens fremme. Paa tilsvarende maade vil forholdet stille sig, naar sagsøgeren begjærer eksekution for sit erstatningskrav i henhold til en dom, hvori sagsøgte subsidiært er paalagt at betale erstatning, hvis han ikke leverer et parti varer.“

²⁶ Om det tilfælde, at adgangen til fuldbyrdelse er afhængig af sikkerhedsstillelse fra sagsøgerens side, se lovens § 35.

¹ Schweigaard Proces § 187 (II p. 249 ff.); N e l l e m a n n Læren om Eksekution § 8 (p. 65 ff.).

er rettet, er blevet umulig. At domfældte i anledning af den begivenhed, som har forvoldt umuligheden, er erstatningspligtig, gjør heri ingen forandring; ti tvangskraften overføres ikke paa denne erstatningsfordring (se nedenfor).

Det her bemærkede gjælder ikke blot tvangsfuldbyrdelse af domme, som giver anvisning paa direkte tvang, men ogsaa, hvor tvangsmidlet er løbende mulkt. Adgangen til at inddrive denne bortfalder, hvor den præstation, som skal fremtvinges, er blevet umulig, selv om domfældte er i mora og mulkten saaledes allerede er begyndt at løbe. Dette følger af, at der her ikke er tale om en straffe-, men om en tvangsmulkt². Hvorvidt virkelig en saadan umulighed er indtraadt, bliver at afgjøre af namsmyndighederne.

Lyder dommen subsidiært paa præstationens værdi i penge, er det klart, at hovedpræstationens umulighed alene faar den følge, at nu værdien kan inddrives.

II. Tvangskraften knytter sig strengt til det, som er tvangsgrundlagets eget umiddelbare indhold. Ligesaa lidt som det staar parterne frit overhovedet at begrunde tvangskraft for en fordring, ligesaa lidt kan de ved aftaler overføre den aftvingelighed, som tvangsgrundlaget har tillagt de deri omhandlede ydelser, til saadanne, som parterne selv maatte sætte i deres sted (f. ex. værdien i tingens sted eller omvendt).

Dette finder ogsaa anvendelse paa løbende mulkt som tvangsmiddel. Adgangen til at anvende dette bortfalder derfor, naar parterne aftaler en anden ydelse i stedet for den i tvangsgrundlaget omhandlede eller endog blot i nogen væsentlig grad afændrer denne, forsaavidt forandringen ikke udelukkende bestaar i en rent kvantitativ formindskelse af præstationen³.

² Jfr. hermed Retst. 1876 p. 471, hvor tvangsmulkt af høiesteret antoges bortfaldt ved, at den gaard, som domfældte ved dommen var tilpligtet at tilskjøde domhaveren, ved upaaanket tvangsauktion var frasolgt ham og overgaaet i en andens besiddelse.

³ I den i Retst. 1853 p. 721 ff. meddelte dom har høiesteret med føie antaget, at løbende mulkt stanser i den tid, domhaveren indlader sig i forhandlinger med domfældte om forandringer i dommens indhold. Dens løb be-

III. Da dommen ikke forandrer den paadømte rettigheds karakter, maa det i det hele fastholdes, at enhver omstændighed, som efter almindelige civilretslige grundsætninger bringer en rettighed til ophør, ogsaa har denne virkning, efterat rettigheden har været gjort til gjenstand for paadømmelse. Og efterfølgende omstændigheder, som efter almindelige regler bringer den paakjendte rettighed til ophør, hindrer ogsaa tvangsfuldbyrdelsens fremme; men da det her ikke blot er tvangskraften, som er bortfaldt, hører disse tilfælde, strengt taget, ikke hid.

Er dommen bygget paa et tosidigt, bebyrdende kontraktsforhold og adgangen til tvangsfuldbyrdelse gjort afhængig af, at domhaveren har sin præstation rede, vil domfældtes adgang til helt at udtræde af retsforholdet paa grund af manglende opfyldelse fra den anden side blive at bedømme efter de almindelige kontraktsregler og det konkrete kontraktsforholds indhold⁴. Medfører dette, at domhaveren er berettiget til i tilfælde af partiel misligholdelse fra domfældtes side (f. ex. tingens forringelse) at gjøre et partielt fradrag i sin modydelse, vil dommens umiddelbare indhold i almindelighed være til hinder for, at han kan faa afholdt exekution mod kun at tilbyde den reducerede modydelse.

IV. Den domfældtes død har i en dobbelt retning virkning for exekution af namsdomme, medens anden exekution ikke berøres deraf. Efter N. L. 1—22—40 kunde der ikke hos arvingerne gøres saadan exekution efter en underrettsdom; men denne maatte, for at blive exigibel, appelleres til overretten (eller høiesteret, hvor appellen fra underretten gik direkte til denne). Denne regel vil bortfalde ved tvangsfuldbyrdelseslovens ikrafttræden.

Saalænge arvingerne ikke har overtaget gjælden, kan, som bemærket foran p. 20, overhovedet ingen gjældsexekution i boet finde sted⁵.

gynder imidlertid atter, naar forhandlingerne afbrydes; jfr. Schweigaard *Proces* I. c. p. 250, som dog antager, at mulkten isaaftald ikke kan løbe før efter forløbet af ligesaa lang tid, som i dommen oprindelig bestemt.

⁴ Jfr. Schweigaard I. c. II p. 250—1.

⁵ Jfr. som undtagelse I. om den norske enkekasse 21 juni 1895 § 17 i. f.

At den domfældtes konkurs hindrer exekution af domme angaaende rettigheder, der rammes af konkursen, ikke derimod af domme angaaende rettigheder, der staar udenfor denne, er nævnt foran p. 20—1.

V. Efter vor hidtil gjældende ret var tvangskraften i visse tilfælde underkastet forældelse. Dette gjaldt efter frdn. 17 mai 1690 (jfr. frdn. 20 marts 1795, 18 marts 1796 og l. 22 juni 1863) domme, hvorved nogen kjendtes pligtig til at betale penge, og forlig efter l. 20 juli 1824 § 71, jfr. l. 22 juni 1863, hvorefter exekutionskraften forældedes i tre aar. Tvangsfuldbyrdesloven har ikke opretholdt denne regel og kjender — bortset fra udpantning (se foran p. 29) — ingen forældelse af tvangskraften. Derimod har den søgt at fyldestgjøre de legislative hensyn, som laa til grund for den ældre regel, nemlig at skyldneren ikke uforberedt skal overraskes med fuldbyrdelse af en gammel dom, ved forskrifter om et særeget varsel til sagsøgte, naar sagsøgeren har ladet en vis tid forløbe uden at benytte tvangsgrundlaget. § 17 bestemmer herom: Hvis begjæring om fuldbyrdelse ikke er fremsat inden to aar, efterat grundlaget blev tvangskraftigt, kan ingen tvangsforretning paa-begyndes, før sagsøgeren gennem forkyndelse har varslet sagsøgte med en frist af mindst to uger. Hvis ingen tvangsforretning er paa-begyndt to aar, efterat varslet er forkyndt, eller hvis en paa-begyndt fuldbyrdelse er udsat paa ubestemt tid og sagsøgeren først to aar efter udsættelsen kræver den fortsat, maa han gjentage varslingen. Denne kan dog undlades, hvis sagsøgte ikke har kjendt opholdssted i den by eller det herred, hvor fuldbyrdelsen skal foregaa. Er grundlaget et gjælds-brev, gjælder dette dog ikke, hvis der i gjælds-brevet er opgivet en fuldmægtig, som er bosat i byen eller herredet og bemyndiget til at tage imod varsel. Banker eller andre indretninger, hvis plan er fastsat ved lov eller godkjendt af Kongen, kan anvende den i § 13, sidste led (se foran p. 30) omhandlede forkyndelsesmaade.

§ 170.

Begjæring om tvangsfuldbyrdelse.

I. Begjæring om tvangsfuldbyrdelse fremsættes, heder det i § 28, „for namsmanden, hvis ikke andet er bestemt ved lov.“ I hvilke tilfælde saadan afvigende bestemmelse er truffet, er omhandlet foran i § 166.

II. Begjæringen skal fremsættes gennem processkrift eller mundtlig og i sidste tilfælde af namsmyndigheden sættes op som processkrift¹. Namsmyndigheden behøver ikke at medundertegne et af den opsat processkrift (§ 26).

Den skal efter den anførte paragrafs andet led jfr. § 116, 2det led indeholde:

1) Sagsøgerens og sagsøgtens navn og bopæl;

2) bestemt betegnelse af kravet og tvangsgrundlaget; gaar kravet ud paa penge, skal beløbet med tillægskravet opgives saa nøiagtig som mulig;

3) de oplysninger og dokumenter, som ellers er nødvendige for at bedømme, om der er adgang til tvangsfuldbyrdelse, eller som har betydning for berømmelsen og udførelsen af forretningen. Er tvangsgrundlaget en dom eller kjendelse, vedlægges bekræftet udskrift af denne (§ 27). Dog er, heder det videre i denne paragraf, udskrift af konklusionen tilstrækkelig, hvis fuldbyrdelse bare kræves for pengebeløb, som er bestemt angivet i dommen eller kjendelsen. Hvis kravet giver adgang til udlæg i gjenstande, som er undtaget fra almindeligt gjældsudlæg, er udskrift af domsslutningen ikke tilstrækkelig, hvis sagsøgeren vil benytte sig af den videregaaende adgang til udlæg efter § 75. Naar konklusionen henviser til en foregaaende dom eller kjendelse, maa bekræftet udskrift af dennes konklusion vedlægges. Forlig vedlægges i udskrift, bekræftet af vedkommende myndighed. Det samme gjælder forelæg og beslutning om disciplinærstraf eller tvangsmulkt, som ikke vedlægges i original (§ 27, 3dje led). Er grundlaget en voldgiftsdom, vedlægges enten et exemplar, som er underskrevet af voldgiftsmændene, eller en udskrift, som er bekræftet af ved-

¹ Se om dette begreb anden del § 107.

kommende ret (§ 27, 4dje led, jfr. rettergangsl. §§ 465 jfr. 472). Er grundlaget et gjælds-brev eller et bodmerikrav, maa det vedlægges i original eller i bekræftet afskrift (jfr. imidlertid § 38, 2det p.).

Har sagsøgeren paa denne maade legitimeret tilstedeværelsen af et i loven anerkjendt tvangsgrundlag, behøver han ikke at fremskaffe noget bevis for, at det ikke er angrebet (§ 26, sidste led). Beviset for et saadant angreb faar sagsøgte i tilfælde føre.

Naar udpankning begjæres, maa ogsaa kravet gjøres sandsynligt (jfr. rettergangsl. § 198) og begjæringen ledsages af de oplysninger, som ellers trænges for at afgjøre, om der er adgang til udpankning. Gjælder det saadant auktionskrav, som er nævnt i § 213, maa der fremlægges et bekræftet uddrag af auktionsbogen (se § 104).

Beslutning om, hvorvidt begjæringen kan tages tilfølg, skal fattes saa snart som mulig (§ 30).

Hvis begjæringen ikke tilfredsstillter lovens forskrifter eller hvis der ikke er lovlig adgang til at tage begjæringen tilfølg, skal sagsøgeren underrettes saa snart som mulig (§ 30, sidste led). Om sagsøgtes adgang til at høres vil blive talt nedenfor i § 173.

Strengt taget, skal namsmyndigheden kræve, at de fornødne legitimationer allerede fremlægges ved begjæringen om fuldbyrdelse². Men om den tiltrods for mangler i saa henseende har foretaget berømmelsen, er derved intet foregrebet for selve tvangsforretningen, som kan og maa negtes, hvis legitimationerne ikke ved denne haves tilstede.

Negter namsmanden at tage begjæringen til følge, pligter han, hvis det forlanges, at give skriftligt afslag og at redegjøre i korthed for grundene (§ 31). I de tilfælde, i hvilke namsretten træffer afgjørelsen, behøver det ikke at ske som kjendelse (se § 50, som bare foreskriver denne form i tilfælde af tvist). Paa namsrettens beslutning finder rettergangsl. § 165 jfr. §§ 138—143, 145 og 152 anvendelse.

² Schweigaard Proces II p. 315; jfr. dog den der citerede dom i Retst. 1840 p. 650 ff.

Begjæringens antagelse er ikke til hinder for, at sagsøgte senere kan fremkomme med sine indvendinger mod fuldbyrdelsens fremme. Dette maa gjælde, selv om sagsøgte forud for begjæringens antagelse har fremsat indvendinger, som ved kjendelse i henhold til § 50 er forkastet. En saadan kjendelse vil nemlig kun være at opfatte som procesledende og kan efter § 2 jfr. rettergangsl. § 164, sidste led senere omgjøres.

For møde under tvangsforretninger er sagsøgeren berettiget til at oppebære en ved sportell. 6 aug. 1897 jfr. l. 26 april 1918 § 107 nærmere fastsat godtgjørelse³. Denne maa ogsaa antages at omfatte, hvad sagsøgeren kan kræve for sit arbejde med forretningens forberedelse⁴.

III. Kan sagsøgeren ikke kræve fuldbyrdelse uden at stille sikkerhed (§§ 5, 8, 10, 12, 52, rettergangsl. § 148) eller vil sagsøgte, naar han har lovlig adgang til det (§§ 4, 2det led, 5, 8, 10, 12, 52, 198, 2det led, 250, 2det led, 266 og 268), afværge fuldbyrdelsen ved at stille sikkerhed, foreskriver § 35, at sikkerheden maa stilles senest, naar fuldbyrdelsen skal iværksættes. Sagsøgeren behøver saaledes ikke at stille sikkerhed allerede ved begjæringens fremsættelse, og sagsøgte kommer tidsnok til at afværge fuldbyrdelsen, naar sikkerheden stilles før denne.

Er sikkerhedens art og størrelse ikke fastsat ved retslig beslutning eller ved overenskomst mellem parterne, træffer vedkommende namsmyndighed bestemmelse herom (§ 35, 2det led).

IV. Hvis en forføining under fuldbyrdelsen kræver andre udgifter end de lovbestemte, skal den, som har begjært forføiningen, paa forlangende forskudsvis stille til raadighed det nødvendige beløb. Gjør han det ikke, kan begjæringen afslaaes eller forføiningen ophæves (§ 59). Her sigtes til saadanne udgifter som omkostninger ved udlagte gjenstandes for-

³ Denne godtgjørelse bortfalder, naar exekutor selv benyttes som fuld-
mægtig; jfr. dept. skr. 13 sptbr. 1883.

⁴ Jfr. iøvrigt her den i Retst. 1895 p. 702 meddelte byretsdom, som antager, at rekvirenten, naar exekutionen i sidste øieblik indstilles og rekvirenten saaledes ikke under denne faar sig tillagt salær, har krav paa gennem særskilt søgsmaal at kunne indtale godtgjørelse for det med exekutionens forberedelse forbundne arbejde.

varing og flytning eller ved fodring af dyr (§ 94), ved bekendtgjørelse af tvangsauktion (§§ 120 og 201), overførelse af udlagt gods til et andet sted for at sælges (§ 199) o. s. v.

V. Er begjæring fra norsk domstol nødvendig til tvangsfuldbyrdelse, som skal foregaa i et andet land, udgaar retsanmodningen fra den ret, som har afgjort sagen i første instans (§ 63).

§ 171.

Konkurrents mellem flere sagsøgere¹.

Der foreligger konkurrents under tvangsfuldbyrdelsen, naar flere forlanger fuldbyrdelse hos samme sagsøgte. En saadan konkurrents vil lede til kollision, naar tvangsgrundlaget for samtlige sagsøgere angaar samme individuelle ting eller rettighed, eller naar sagsøgte ikke har midler til at skaffe flere udlægssøgere fuld dækning.

Skulde det hælde, at flere havde faaet dom for sin ret til den samme ting, maa den, som først har faaet afholdt tvangsfuldbyrdelse, ogsaa have ret til at beholde tingen, indtil den er ham fravundet ved almindeligt søgsmaal. Begjærer de flere domhavere samtidig tvangsfuldbyrdelse, kan det neppe komme an paa, hvis dom er ældst. Heller ikke kan namsretten løse spørgsmaalet om, hvis ret er bedst begrundet, men maa henvise dette til afgjørelse ved ny retssag mellem domhaverne.

Om den konkurrents, som fremkommer derved, at en namsmand modtager flere begjæringer om udlæg hos samme sagsøgte eller paalæg derom fra namsretten, indeholder § 77 følgende regler, som afløser de ældre bestemmelser i N. L. 1—22—22 og 23: Namsmanden skal fremme forretningerne i den rækkefølge, hvori begjæringerne eller paalæggene er kommet ind til ham, hvis det kan gøres, uden at den ene sagsøger opholdes i sin ret af grunde, som bare vedkommer en anden sagsøger (f. ex. at denne ikke har alle de fornødne

¹ Schweigaard Proces § 192 (II p. 267 ff.).

legitimationer i orden eller ikke har stillet en sikkerhed, som kræves for, at han kan faa udlægsforretningen fremmet). Begjæringer og paalæg, som kommer ind paa samme dag, behandles som samtidige. Derimod har tvangsfuldbyrdelsesloven ikke opretholdt den tidligere gjældende regel, at en ældre dom eller et ældre forlig har fortrinet for senere dom eller forlig, naar udlægsbegjæringerne fremkommer paa samme dag. — For- saavidt udlæg gives flere sagsøgere i de samme gjenstande, vil rækkefølgen mellem dem bestemmes efter reglerne i panteloven af 12 oktober 1857 §§ 7 og 8 jfr. tvangsfuldbyrdelseslovens § 90 og § 57.

Visse fordringer kan være tillagt en fortrinsret til fyldestgørelse (*privilegium exigendi*). Regelmæssig virker imidlertid disse privilegier alene under konkurs; og de i lovgivningen omhandlede tilfælde, hvor en saadan fortrinsret er hjemlet ogsaa under den uafhængige gjældsinddrivelse, opfattes rettest som tilfælde af lovbestemt panteret. Dette gjælder saaledes den ret, som tilkommer staten og enkelte offentlige og halvoffentlige indretninger i deres regnskabsbetjentes boer².

² Se om denne ret Hagerup Panteret (3 udg.) p. 146 og det der i note 6 citerede jfr. p. 41—2.

FJERDE KAPITEL

De almindelige rettergangsregler for tvangsfuldbyrdelse.

§ 172.

Tvistigheder under tvangsfuldbyrdelse.

1. Tvangsfuldbyrdelsens regelmæssige forudsætning er, at tvangsgrundlaget er klart, og at enhver tvist, som oprindelig maatte have knyttet sig til sagsøgerens krav, har fundet sin afgjørelse, før der bliver tale om tvangsfuldbyrdelse. I de fleste tilfælde vil tvangsfuldbyrdelsen saaledes ikke give anledning til tvist. Udelukket er imidlertid ikke en saadan. De spørgsmaal, som kan fremkalde tvistigheder, og som kan underkastes namsmyndighedernes afgjørelse, kan henføres til følgende grupper:

a) Spørgsmaal om, hvorvidt det grundlag, paa hvilket tvangsfuldbyrdelse begjæres, af loven er anerkjendt som saadant (f. ex. om, hvorvidt et krav efter lovgivningen har udpantningsret jfr. § 3 nr. 5, hvorvidt en voldgiftsdom er afsagt efter reglerne i rettergangsl. kap. 32 jfr. tvangsfb.l. § 3 nr. 4, hvorvidt de i § 3 nr. 6 for adgangen til umiddelbar tvangsfuldbyrdelse af gjældsbreve opstillede former er iagttaget o. s. v.).

b) Spørgsmaal om, hvorvidt grundlaget er tvangskraftigt (§ 14, se foran p. 35).

c) Spørgsmaal om, hvorvidt de personer, som optræder under tvangsfuldbyrdelsen, er de samme som de, der er nævnt i tvangsgrundlaget, samt om, hvorvidt et tvangsgrundlag, hvori

en person A. er nævnt som forpligtet, kan gøres gjældende ligeoverfor en person B. (jfr. § 29 nr. 2).

d) Spørgsmaal, som berører den i tvangsgrundlaget omhandlede forpligtelse, navnlig spørgsmaalet, om denne er bortfaldt ved senere begivenhed (f. ex. betaling, modregning).

e) Spørgsmaal, om de processuelle regler for tvangsfuldbyrdelsen er overholdt (derunder ogsaa spørgsmaal om namsmyndighedernes habilitet).

f) Spørgsmaal om den materielle berettigelse af de skridt, som af namsmyndighederne tages til tvangsfuldbyrdelsens gennemførelse (f. ex. om sagsøgte ret til at undtage visse formue-dele fra udlæg, om hans eiendomsret til gjenstande, hvori udlæg søges).

En vigtig klasse af de tvistigheder, hvortil disse sidste spørgsmaal kan give anledning, er saadanne, hvorunder en tredjemand gør gjældende krav, som staar i strid med vedkommende tvangsfuldbyrdelseshandling (jfr. § 53, 3dje led, foran p. 21 ff.).

g) Spørgsmaal angaaende de ved fuldbyrdelsen forvoldte omkostninger (§§ 60—62).

Alle disse spørgsmaal hører i almindelighed under namsmyndighedernes afgjørelse i den udstrækning, hvori de overhovedet under fuldbyrdelsen kan komme i betragtning.

Hvor fuldbyrdelsen fremmes uden en foregaaende dømmende afgjørelse eller et af loven dermed ligestillet grundlag (offentligt forlig eller voldgiftsdom), medfører denne regel, at namsmyndighederne i virkeligheden faar ganske samme stilling i henseende til bedømmelsen af det krav, der er retsforfølgningens gjenstand, som ellers de almindelige domstole. Begjæres saaledes fuldbyrdelse i henhold til et gjælds-brev, kan sagsøgte ikke alene bestride, at de formelle betingelser for fremme af tvangsforretningen er tilstede, men ogsaa fremsætte hvilken som helst indsigelse, hentet fra gjælds-brevets og gjældsforpligtelsens indhold, f. ex. at gjælds-brevet er falsk, at gjælden aldrig har eksisteret, at den i gjælds-brevet anførte sum eller betalingstid er urigtig, at fraskrivelsen af lovmaal og dom er aftvunget o. s. v. Ligeledes afgjør namsmyndighederne, hvorvidt en ved et gyldigt gjælds-brev stiftet forpligtelse er ophørt

ved efterfølgende omstændigheder, f. ex. betaling, forældelse o. s. v. Samme stilling har namsmyndigheden overfor udpantningskrav; navnlig har de at afgjøre, hvorvidt kravet ved lovgivningen er indrømmet udpantningsret.

Hvor derimod fuldbyrdelse begjæres i henhold til dom, forlig eller voldgiftsdom, vil namsmyndighedernes kompetens være stærkere begrænset:

Er der spørgsmaal om fuldbyrdelse af en dom eller kjendelse, vil namsmyndigheden saaledes ikke have at prøve dennes formelle gyldighed. Selv aabenbare mangler ved den rettergang, paa hvilken afgjørelsen hviler, kan ikke berettige namsmyndigheden til at sætte denne tilside, og det, selv om de paastaaede feil er af saadan art, at de i tilfælde af anke maatte lede til dommens ophævelse *ex officio*¹. Kun hvor den person, som har afsagt vedkommende retsdekret, aabenbart har savnet juridicel myndighed (f. ex. en afsat eller suspenderet dommer, en uautoriseret dommerfuldmægtig) eller manglet væsentlige sjælsbetingelser for i det enkelte tilfælde at kunne handle som dommer, kan namsmyndigheden undlade at fuldbyrde det². Forskjellig fra en prøvelse af afgjørelsens formelle gyldighed er prøvelsen af, hvorvidt den myndighed, som har afsagt vedkommende retsdekret, kan give anvisning paa tvangsfuldbyrdelse, eller hvorvidt en administrativ myndighed, som kan træffe dømmende afgjørelser, har overskredet grænserne herfor. Disse spørgsmaal bliver at undersøge og afgjøre af namsmyndigheden, som f. ex. vil have at negte fuldbyrdelse af en ved en skjønnsforretning truffet bestemmelse, naar der ikke er særskilt lovhjemmel for tvangsfuldbyrdelse (jfr. skjønsprl. § 41)³. Ligeledes vil namsmyndigheden maatte negte sin

¹ Jfr. Schweigaard Proces II p. 225; Nellesmann Læren om Exekution p. 20; jfr. samme Civilprocessens alm. Del p. 218—9.

² Jfr. første del § 31; Schweigaard l. c. II p. 225—6.

³ Jfr. Nellesmann l. c. p. 20. — Jfr. ogsaa Siewers Byretsdomme nr. 2191 (anden del p. 723), hvor det blev antaget, at exekutor var kompetent til at afgjøre, hvorvidt den i en haandværksretsdom givne bemyndigelse til tvangsfuldbyrdelse omfattede det ved et overskøn fastsatte forhøiede erstatningsbeløb. Forsaa vidt den anførte dom hviler paa forudsætningen om, at exekutor tillige var kompetent til at afgjøre, om den dom, om hvis exekution

medvirkning, naar der i en dom er givet anvisning paa en lovstridig eller umulig tvangsanvendelse⁴, eller naar dommen ikke med tilstrækkelig bestemthed har afgjort, hvad domfældte skal foretage (uendelige domme)⁵.

Selvfølgelig tilkommer der ikke namsmyndigheden nogen prøvelse af vedkommende retsdekrets materielle indhold. Selv aabenbare inkurier (f. ex. feilregninger) er namsmyndigheden ikke beføiet til at rette⁶. Endnu mindre kan namsmyndigheden fravige dommens eller kjendelsens umiddelbare indhold, fordi en anden fuldbyrdelsesmaade efter de foreliggende forhold forekommer ham hensigtsmæssigere (f. ex. direkte nedtagelse af et bygværk istedetfor indirekte tvang dertil ved løbende mulkt)⁷. Derimod vil namsmyndigheden have at afgjøre tvivlsomme eller omtvistede spørgsmaal om dekretets fortolkning⁸.

Namsmyndighedernes stilling til de ved forligsraadet eller for en ret afsluttede forlig vil fremgaa af det i anden del p. 171—172 udviklede. Rettergangsl. § 286, 2det led opregner ud-tømmende de grunde, som kan bevirke forligets ugyldighed, og disse grunde maa i tilfælde gjøres gjældende gennem anke. Namsmyndigheden kan saaledes ikke prøve mangler ved forligets egenskab af kontrakt og heller ikke formelle mangler ved forligsbehandlingen. Derimod kan namsmyndigheden tage hen-

der var tale, kunde omgjøres ved overskøn, er den ikke rigtig; ti dette spørgsmaal var med bindende virkning for exekutor afgjort ved overskønnets fremme.

⁴ Jfr. N e l l e m a n n l. c. p. 22, der som exempel nævner, at dommen lyder paa tvang til at bringe et tyende tilbage til tjenesten.

⁵ Jfr. Retst. 1902 p. 106 (en exekution for løbende mulkt i henhold til en aastedsforligelseskommissions kjendelse underkjendt paa grund af kjendelsens ubestemthed, idet indstevnte ved den var paalagt at nedtage en dæmning, „saaledes at der ved denne ikke opdømmes højere end, hvortil der muligens tidligere kan være erhvervet ret“).

⁶ Jfr. Retst. 1849 p. 160.

Jfr. Retst. 1846 p. 82 og den af S c h w e i g a a r d l. c. p. 226 anførte dom af 30 april 1819 (Rigstidende nr. 38), som mulkterede en foged for at have gjort udlæg i penge efter et forlig, som lød paa jern.

⁸ Jfr. Retst. 1886 p. 513, hvor spørgsmaalet var, om den person, mod hvem exekutionen skulde fremmes, var den, som dommen angik.

syn til indvendinger, som gaar ud paa, at forliget ikke er afsluttet for kompetent myndighed, eller at det er afsluttet uden fuldmagt eller efter falsk fuldmagt. Ligeledes kan namsmyndighederne ligesom ved domme negte fuldbyrdelse, hvis forliget paalægger noget lovstridigt eller noget, som er faktisk umuligt, eller hvis ikke vedtagelsen af forligets indhold fra begge sider er endelig.

Hvad voldgiftsdomme angaar, fremgaar det af rettergangsl. § 470, at de i samme lovs §§ 467 og 468 nr. 1 nævnte ugyldighedsgrunde kan gøres gjældende for namsmyndighederne, medens de ikke kan tage hensyn til de øvrige i nævnte § 468 omhandlede ugyldighedsgrunde, idet her voldgiftsafgjørelsen først ved dom maa erklæres ugyldig.

Under namsmyndighedernes afgjørelse hører, som foran nævnt, alle efterfølgende omstændigheder, som helt eller delvis ophæver, forandrer eller suspenderer den ved dom, kjendelse, forlig eller voldgiftsdom fastslaaede forpligtelse, f. ex. opfyldelse, forældelse, eftergivelse, henstand eller andre efterfølgende aftaler⁹. Med hensyn til den tid, da saadanne efterfølgende omstændigheder maa være indtraadt for at kunne paaberaabes for namsmyndighederne, bestemmer § 15, at dommens eller kjendelsens afsigelse ikke er afgjørende, men det tidspunkt under sagens behandling, da sagsøgte sidst havde adgang til at fremsætte indvendingen. Er indvendingen opstaaet tidligere, kommer det ikke i betragtning, at den under forhandlingen er blevet afskaaret i henhold til rettergangsl. § 335. Hvis det gjælder forlig, maa indvendingen, for at kunne gøres gjældende under fuldbyrdelsen, være opstaaet efter forligets afslutning. Efter de nævnte tidspunkter maa indvendingerne være opstaaet; at de først senere er kommet til sagsøgtens kundskab, kan ikke paaberaabes for namsmyndighederne, men maa gøres gjældende gennem gjenoptagelse (jfr. rettergangsl. § 407 nr. 6) eller anke, forsaavidt dertil er anledning.

Denne namsmyndighedernes kompetens til at bedømme efterfølgende omstændigheder, som indvirker paa sagsøgerens

⁹ Jfr. Schweigaard l. c. p. 252; Retst. 1848 p. 229, 1886 p. 887; Hambro Byretsdomme nr. 2649; Siewers Byretsdomme nr. 249.

ret, udstrækker sig ogsaa til selvstændige retserhvervelser fra sagsøgtes side (f. ex. en leieret som indsigelse mod fuldbyrdelse af en vindikationsdom).

Med hensyn til kompensation under fuldbyrdelsen har § 16 paa den ene side udvidet adgangen til at fremsætte en derpaa grundet indsigelse, idet den bestemmer, at modregning kan forlanges uden hensyn til tiden for modkravets opstaaen, men paa den anden side som betingelse for adgangen til under tvangsfuldbyrdelsen at gjøre kompensationsindsigelsen gjældende kræver, at modfordringen er erkjendt eller retskraftig afgjort, hvorhos selvfølgelig betingelserne for modregning forøvrigt maa være tilstede. Modkrav, som efter denne bestemmelse ikke kan begrunde modregning og dermed indstilling eller begrænsning af fuldbyrdelsen, kan alene komme i betragtning som udlægsgjenstand.

Indvendinger mod fuldbyrdelsen, som hidrører fra det i grundlaget fastsatte materielle krav, og som ikke efter de foran fremstillede regler er afskaaret, afskjæres heller ikke derved, at der er adgang til at gjøre de grunde, hvorpaa indvendingerne bygges, gjældende gennem et af de retsmidler, hvorved selve grundlaget kan angribes (opfriskning, anke, kjæremaal eller gjenoptagelse). Og paa samme maade er lignende indvendinger mod en fuldbyrdelse, som sker i henhold til et andet grundlag end dom, kjendelse, forlig eller voldgiftsdom, ikke afskaaret derved, at de ogsaa kan gjøres gjældende ved et almindeligt søgsmaal. Men i begge tilfælde er det alene spørgsmaalet om selve fuldbyrdelsens tilstedelighed, som gennem indvendingen kan bringes under afgjørelse¹⁰.

Namsmyndighedernes kompetens i de her omhandlede spørgsmaal strækker sig nemlig regelmæssig ikke videre end til at afgjøre, om den begjærede fuldbyrdelse helt eller delvis skal fremmes eller negtes fremme i henhold til det foreliggende grundlag, eller om den skal fremmes paa en bestemt maate. Kun forsaavidt disse spørgsmaal angaar, kan begjæringer og indvendinger, som fremsættes under fuldbyrdelsen, tages under behandling og afgjøres af namsretten. Det materielle retsfor-

¹⁰ Jfr. Ot. prp. nr. 16 for 1911 p. 30.

hold, hvorpaa sagsøgte eller tredjemand kan grunde en indvending mod fuldbyrdelsen, faar herunder bare en præjudiciel afgjørelse, som ikke har retskraft og ikke er til hinder for, at retsforholdet gøres til gjenstand for særskilt søgsmaal for de almindelige domstole. Selv om en tvist i henhold til de nedenfor fremstillede regler i lovens §§ 53 og 54 overgaar til behandling i søgsmaalsformer og afgjøres ved dom, forandrer ikke derved fuldbyrdelsestvistens gjenstand og afgjørelsens rækkevidde sin karakter. Hvis intet andet kommer til, vedbliver tvisten at være en tvist om det processuelle spørgsmaal, om fuldbyrdelsen skal fremmes, som forlangt, eller ikke, og dommen afgjør — som ellers en kjendelse — bare dette spørgsmaal med retskraftsvirkning, medens det materielle retsforhold, hvorpaa indvendingen bygges, kun finder en præjudiciel løsning (jfr. imidlertid om adgangen til at udvide søgsmaalet nedenfor under II).

Hvad særskilt auktionsforfølgningen angaar, bemærkes, at under spørgsmaalet om betingelserne for auktionens fremme hører ogsaa spørgsmaalet om dens fremme paa de af sagsøgeren foreslaaede auktionsvilkaar. Som nedenfor i § 186 nærmere forklaret, bliver disse at fastsætte af namsmyndighederne. Forsaavidt der er tvist om, hvem der er rette indehaver af en rettighed, eller hvor stort beløb kravet omfatter, maa dette løses af namsmyndighederne, saavidt fornødiges for at fastslaa auktionsvilkaarene. Iøvrigt hører derimod spørgsmaalet om retten til auktionsudbyttet eller om dettes fordeling mellem flere rettighedshavere ikke under namsmyndighedernes afgjørelse¹¹.

Spørgsmaal angaaende auktionens afslutning gennem tilslag eller stadfæstelse af auktionsbud hører ligeledes under namsmyndighederne (jfr. herom nedenfor § 187). Paa den anden side er det utvivlsomt, at disse savner kompetens til at afgjøre tvistigheder om den ved auktionen afsluttede kon-

¹¹ Civilproceskommissionens udkast §§ 238 flg. og den kgl. prop. nr. 16 for 1911 §§ 201 flg. havde henlagt auktionsopgjøret til namsretten, men dette blev opgivet af justitskomiteen af 1912, se Indst. O. XV for 1912 p. 193—194.

trakts indhold¹². Derimod har namsretten domsmyndighed ligeoverfor spørgsmaal, om det ved auktionen overhovedet er kommet til afslutningen af en gyldig kontrakt, og i det hele spørgsmaal, som fremkaldes ved de under auktionen gjorte bud. Dette fremgaar af, at spørgsmaalet om stadfæstelse af auktionsbud er henlagt til namsretten, hvis kjendelse er gjenstand for anke; se navnlig § 156 nr. 4, hvorefter stadfæstelse skal negtes, hvis budet mangler nogen af de egenskaber, som kræves til en gyldig viljeserklæring¹³. Ligeledes har namsretten efter § 175 at afgjøre tvister om, hvorvidt betingelserne for auktionsskjødes udstedelse foreligger.

Namsrettens kompetens omfatter kun begjæringer og indvendinger, som fremsættes under fuldbyrdelsen. Naar denne er helt afsluttet, kan namsrettens afgjørelse ikke mere paakaldes. Med hensyn til det tidspunkt, da fuldbyrdelsen er afsluttet, bemærkes, at gjældsforfølgning ikke er afsluttet ved de udlagte gjenstandes realisation, men først, naar udbyttet er udbetalt sagsøgeren. En anden sag er det, at det, naar en udlagt gjenstand er solgt, vil være forgjæves baade for sagsøgte og en tredje mand, som gjør krav paa eiendomsret til tingen, at nedlægge paastand ved namsretten paa salgets ophævelse. Men det kommer af, at namsretten intet kan afgjøre om køberens ret. Fuldbyrdelse efter reglerne i 13de kapitel er afsluttet, naar gjenstanden er overleveret sagsøgeren¹⁴.

II. De tvistigheder, som saaledes kan opstaa under tvangsfuldbyrdelsen, kan finde sin afgjørelse paa en af følgende to maader:

a) De kan afgjøres i umiddelbar forbindelse med selve tvangsfuldbyrdelsen af namsmyndighederne. De herfor gjældende regler er følgende:

1) Begjæringer og indvendinger, som vedkommer fuldbyrdelsen, kan fremsættes skriftlig eller mundtlig og skal i sidste tilfælde nedtegnes, men behøver ikke at sættes op som proceskrift (§ 25).

¹² Jfr. Retst. 1841 p. 333, 1843 p. 640; Schweigaard l. c. p. 419.

¹³ Jfr. om den ældre ret Anden udg. af nærv. skrift p. 407—8.

¹⁴ Jfr. Civilproceskommissionens motiver p. 114—115.

2) Det paahviler den namsmyndighed, hvem fuldbyrdelsen i vedkommende tilfælde tilligger (se foran § 166), at afgjøre alle begjæring og indvendinger, som fremsættes under fuldbyrdelsen og gjælder dens fremme eller fremgangsmaaden ved udførelsen (se §§ 19, 2det p. og 20, 2det led).

Afgjørelser, som paahviler namsmanden, skal denne træffe snarest mulig og som regel paa stedet (§ 48). Er afgjørelsen ikke truffet under en forretning eller er nogen, som den gjælder, ikke tilstede, skal den snarest mulig meddeles paa hensigtsmæssigste maade (jfr. domstolsl. § 186), saafremt den indeholder afslag paa en fremsat begjæring eller efter sin art er bestemt til at bringes til den fraværendes kundskab (§ 48, 2det led).

Skal namsretten afgjøre en tvist mellem parterne eller mellem en part og tredjemand, træffer den afgjørelsen ved kjendelse (§ 50); og denne maa forkyndes efter de i rettergangsl. § 164 givne regler (se første del p. 442).

Før namsretten afsiger en kjendelse, skal den, saavidt muligt, give modparten anledning til at udtale sig enten mundtlig eller skriftlig (§ 51).

3) Om de retsmidler, som kan anvendes ligeoverfor namsrettens kjendelser, vil blive talt nedenfor i § 175. Hvad namsmandens afgjørelser og handlemaade angaar, kan, som nævnt p. 13, den, som er misfornøiet dermed, klage til namsretten, saalænge tvangsfuldbyrdelsen ikke er afsluttet (§ 49). Om forholdet, naar fuldbyrdelsen er afsluttet, se nedenfor § 175.

Klagen til namsretten over namsmandens afgjørelser kan fremsættes mundtlig eller skriftlig (jfr. § 25), men ikke senere end tre maaneder efter den beslutning eller handling, som klagen gjælder (§ 49, 2det led). Ligeoverfor forsømmelse af denne frist kan dog namsretten give opreisning under de samme betingelser som, om afgjørelsen var truffet under anden rettergang (§ 49, 3dje p. jfr. domstolsl. §§ 153—158, anden del p. 153 ff.).

Klagen kan fremsættes for namsmanden, som uden ophold forelægger den for retten med de nødvendige dokumenter og oplysninger (§ 49, 3dje led). Namsretten kan, om nødvendigt, indhente yderligere oplysninger eller udtalelser enten gennem

paalæg til namsmanden eller gennem henvendelse til parterne og andre interesserte (jfr. § 45). Findes den grundet, skal retten afhjælpe den, naar dertil er anledning, og i tilfælde give namsmanden anvisning eller paalæg (§ 49, sidste led). Er der ikke tvist, sker besværingens afgjørelse ganske formløst, men i modsat fald maa den ske ved kjendelse (§ 50). Dette gjælder dog kun, naar der er tvist mellem parterne eller mellem en part og tredjemand. At der er opstaaet uenighed mellem nogen af disse og namsmanden, eller at namsmanden har taget til gjenmæle for at forsvare og opretholde sin afgjørelse eller handlemaade, bevirker ikke i og for sig, at afgjørelsen maa ske ved kjendelse.

Klage er det eneste retsmiddel ligeoverfor namsmandens afgjørelser. Nogen adgang til direkte at paakjære disse er der ikke.

Besværingen har ikke opsættende virkning, medmindre namsretten efter omstændighederne beslutter det i henhold til § 52.

b) Tvisten kan bringes ind for retten (namsretten) gennem søgsmaal (se § 53). Dette kan alene ske med samtykke af namsretten efter begjæring af sagsøgeren eller sagsøgte eller i det under I, f nævnte tilfælde af tredjemand eller i kraft af en beslutning, som retten fatter af eget tiltag. Betingelserne er: 1) At tvisten angaar fuldbyrdelsens fremme, ikke bare fremgangsmaaden ved fuldbyrdelsen, 2) at vedkommende tvist er opstaaet paa grund af en indvending mod fremme af fuldbyrdelsen, som er reist, efterat begjæringen om fuldbyrdelsen er taget tilfølge, og 3) at det paa grund af retsspørgsmaalets art eller de oplysninger, som kræves, findes hensigtsmæssigst at behandle tvisten i et søgsmaals former. Saadant søgsmaal kan alene reises, saalænge tvisten endnu ikke er afgjort ved namsrettens kjendelse.

Før retten giver samtykke til eller beslutter henvisning, skal den give parterne anledning til at udtale sig. Rettens beslutning om at samtykke i eller henvise til søgsmaalsbehandling kan ikke angribes ved kjæremaal eller anke. Derimod er beslutning, hvorved en begjæring afslaaes, gjenstand for kjæremaal (§ 53, sidste led).

Om dette søgsmaal gjælder følgende særegne regler:

1) Namsretten fastsætter en frist for sagsøgte eller tredjemand til at reise søgsmaalet (§ 54). Oversiddes denne frist, kan namsretten af eget tiltag beslutte at fremme fuldbyrdelsen uden hensyn til tvisten (§ 54, 3dje led). Det samme gjælder, hvis søgsmaalet bliver utilbørlig sinket ved feil af den part, som har reist det.

2) Den, som reiser søgsmaalet, maa under ét fremsette alle de indvendinger, som han er i stand til at gjøre gjældende paa det tidspunkt, da søgsmaalet reises (§ 54, 4de p.). Undlader han dette, maa virkningen være, at indvendingerne overhovedet ikke kan gjøres gjældende. Denne præklusjonsbestemmelse er ikke til hinder for, at de enkelte faktiske omstændigheder, hvorpaa en indvending i stevningen er begrundet, senere suppleres, naar kun indvendingens identitet ikke forrykkes. Saadanne ændringer er alene undergivet de indskrænkninger, som følger af rettergangsl. § 335. Præklusjonen gjælder kun under fuldbyrdelsen og afskjærer ikke sagsøgte fra, uafhængig af denne, at anlægge søgsmaal for den kompetente domstol paa det samme grundlag, der som indvending mod fuldbyrdelsen er prækluderet, eller fra at gjøre det gjældende gennem et retsmiddel mod grundlaget, om dertil er adgang efter almindelige regler¹⁵.

3) Mægling i forligsraadet foretages ikke (§ 54, 2det led).

4) Hovedforhandling kan berammes uden sagsforberedelse (§ 54, 2det led). Heri ligger, at retten, om den finder grund dertil, kan anordne sagsforberedelse.

5) De beslutninger af namsretten, som foranlediges ved ovenstaaende regler, kan ikke angribes ved kjæremaal eller anke (§ 54, sidste led).

6) Søgsmaalet er rettet paa at faa en dom (jfr. rettergangsl. § 137), hvorved det afgjøres, om fuldbyrdelsen skal fremmes eller ikke. I og for sig er afgjørelsen, som foran paapeget, ikke *res judicata* for andet end dette spøragsmaal, ikke for det retsforhold, hvorpaa indvendingen er bygget, f. ex. ikke for tredjemands eiendomsret, naar han paa grund af en saadan ret har reist

¹⁵ Jfr. Ot. prp. nr. 16 for 1911 p. 34.

indvending mod tvangsfuldbyrdelse. I almindelighed vil saaledes ikke tredjemand i et saadant tilfælde kunne opnaa nogen retskraftig fastsættelse af sin eiendomsret eller faa sagsøgte tilpligtet at udlevere tingen, selv om denne har gjort fælles sag med sagsøgeren. Under hensyn til, at der her alligevel skal foregaa en søgsmålsbehandling med adgang til at anvende de retsmidler, som ogsaa ellers staar til raadighed ligeoverfor domme, har imidlertid § 55 aabnet enhver af parterne adgang til at inddrage under sagen til selvstændig afgørelse ogsaa den ret eller det retsforhold, hvorpaa indvendingen mod fuldbyrdelsen bygges. Sagsøgte kan altsaa herunder faa dom for, at fuldbyrdelseskravet overfor ham ikke bestaar, men selvfølgelig bare paa de samme grunde, der overhovedet kan gøres gjældende for namsretten som indvendinger mod fuldbyrdelsen. Og tredjemand kan under et saadant søgsmåal faa dom for sin eiendomsret eller den ret, han forøvrigt gør gjældende. Denne bestemmelse medfører paa den ene side en begrænsning i de almindelige regler om søgsmålsakkumulation og søgsmålsændringer, idet alene krav, som udspringer af det retsforhold, hvorpaa indvendingen bygges, kan inddrages, men paa den anden side ogsaa, at adgangen for begge parter til saadan inddragning bliver noget videre end efter de almindelige regler, idet navnlig de indskrænkninger, som vilde følge af værnetingsreglerne, falder bort.

Et søgsmåal fra tredjemands side maa selvfølgelig rettes mod den, som under fuldbyrdelsen er sagsøger. Om det ogsaa skal rettes mod sagsøgte, beror paa, om denne bestrider hans ret, og om han derfor samtidig vil faa dom for sin materielle ret i forhold til sagsøgte, hvortil han efter rettergangsl. § 68 nr. 2 har adgang.

Løvrigt kommer for søgsmåal ved namsretten de almindelige regler om søgsmåal ved herreds- og byret til anvendelse (§ 54, 2det led), saaledes ogsaa reglerne om domstolens sammensætning (jfr. rettergangsl. §§ 323, 325 og 326). Værnetinget er dog det i tvangsfuldbl. § 21 bestemte. Den omstændighed, at sagsøgte maa bringe søgsmålet igang, gør ingen forandring i den bevisbyrde, som paahviler enhver af parterne¹⁶.

¹⁶ Jfr. Civilproceskommissionens motiver til udk. til tvangsfuldbyrdelsesl. p. 117.

III. Indtil namsretten kan afgjøre en fremsat begjæring eller indvending, kan den, naar omstændighederne taler for det, ved kjendelse beslutte, at fuldbyrdelsen helt eller delvis skal udsættes mod eller uden sikkerhed fra sagsøgtes side, eller at fuldbyrdelse bare skal kunne foregaa, hvis sagsøgeren stiller sikkerhed. Se § 52, som videre bestemmer: Retten kan ogsaa beslutte, at tvangsforretninger, som er foretaget, skal ophæves mod sikkerhed. Gjælder tvisten tredjemands ret, kan tvangsforretninger, som er foretaget, efter omstændighederne ophæves uden sikkerhed. Det samme gjælder efter § 49, sidste p., naar retten finder en foretaget tvangsforretning aabenbart ulovlig.

De foreløbige beslutninger af retten i henhold til foranstaaende bestemmelser kan ikke angribes ved kjæremaal eller anke (§ 52, 1ste led i. f.).

Med hensyn til den indflydelse, det øver paa de heromhandlede beslutningers iværksættelse, at rettens afgjørelse af indvendingen kan angribes ved retsmidler, bestemmer § 52, 2det led: I den afgjørelse, hvorved namsretten forkaster en indvending mod fuldbyrdelsen, kan retten bestemme, at fuldbyrdelsen, saalænge afgjørelsen ikke er blevet retskraftig, ikke kan fortsættes eller bare fortsættes mod sikkerhed. Gaar en afgjørelse ud paa at ophæve en tvangsforretning, som er foretaget, kan den ikke iværksættes, før den er blevet retskraftig, uden at sikkerhed stilles, medmindre tvisten gjælder tredjemands ret.

Hvis namsrettens afgjørelse bringes ind for høiere ret, gjælder ogsaa om denne ret det, som ovenfor er bestemt om namsretten (§ 52, sidste led).

§ 173.

De grundlæggende rettergangsprincipers gennemførelse ved tvangsfuldbyrdelse. Bevisførsel. Partsafhørelse.

I. Som almindelig regel faar efter § 2 de i rettergangslovens første, anden og fjerde del givne bestemmelser tilsvarende anvendelse, hvis dertil er anledning og ikke andet følger

af tvangsfuldbyrdsloven. En vigtig afvigelse, som denne lov opstiller, bestaar deri, at det kontradiktoriske princip som regel ikke er gennemført ved tvangsfuldbyrdelsen, hvilket naturlig beror paa, at fuldbyrdelsen forudsætter et grundlag, ved hvis tilblivelse sagsøgte har haft adgang til at varetage sine interesser. Hvor tvangsgrundlaget ikke er tilblevet efter en judiciel forhandling, opstiller loven, som det fremgaar af det i § 168 forklarede, den betingelse for tvangsfuldbyrdelsen, at der skal være forkyndt paakrav.

Efter § 30, 2det led fattes beslutning om, hvorvidt en begjæring om tvangsfuldbyrdelse skal tages tilfølge, uden at sagsøgte høres. Dog kan der, bestemmer den anførte paragraf videre, efter omstændighederne i følgende tilfælde gives ham anledning til at udtale sig, hvis det kan gøres uden skadelig forhaling:

- 1) Naar grundlaget er en voldgiftsdom;
- 2) naar kravet er betinget af en forudgaaende kjendsgjæring, som det paahviler sagsøgeren at bevise¹, og
- 3) naar fuldbyrdelse kræves overfor nogen anden end den, som i grundlaget udtrykkelig er nævnt som forpligtet².

Heller ikke har sagsøgte noget ubetinget krav paa at varsles til selve tvangsforretningen. Herom bestemmer § 32, 2det led, at sagsøgte saavidt muligt bør underrettes om berammelsen senest dagen før forretningen, saafremt han har kjendt opholdssted i den by eller det herred, hvor den skal foretages. Opholder han sig ikke der, men han har sin familie eller kjendt fuldmægtig paa stedet, bør denne underrettes paa samme maade. Enhver underretning til sagsøgte kan unnlades, naar den vilde medføre skadelig forhaling eller sagsøgeren forlanger det af grunde, som findes antagelige.

Ved udpantning bortfalder enhver underretning til sagsøgte (§ 105, 2det led).

Paa den anden side stilles der noget strengere fordringer til, at sagsøgte skal varsles ved tvangsauktion (§§ 117, 181 og 200), udkastelse af fast eiendom (§ 234) og midlertidige forføjninger (§§ 249, 258 og 268). Herom mere i senere afsnit.

¹ Jfr. foran p. 35.

² Jfr. foran p. 19 flg.

At der under tvangsfuldbyrdelsen opstaar tvist, betinger ikke, at afgjørelsen nødvendigvis maa træffes paa grundlag af en kontradiktorisk forhandling. Hvor den skal træffes af namsretten, foreskriver dog § 51, som i forrige paragraf nævnt, at retten saavidt muligt skal give modparten anledning til at udtale sig skriftlig eller mundtlig. I visse særlige tilfælde er derhos foreskrevet, at parterne skal gives adgang til at udtale sig forud for namsrettens kjendelser (se om afgjørelser med hensyn til auktionsbud over fast eiendom og skib §§ 149—151 og 181, om paalæggelse af sikkerhed for skade ved pligtstridige handlinger fra sagsøgtes side § 240, om afgjørelser under arrestforfølgning eller midlertidige forføininger §§ 249, 255, 259, 263, og 268).

I denne sammenhæng mærkes ogsaa forskriften i § 45, 2det led, hvorefter parterne ikke behøver før afgjørelsen at gjøres bekjendt med udtalelser, som namsmyndighederne har indhentet.

Overgaar tvisten til behandling som søgsmaal, kommer, som forklaret i forrige paragraf, de sædvanlige regler til anvendelse (§ 54, foran p. 54 ff.).

II. I forbindelse med den underordnede betydning, som den kontradiktoriske forhandling tillægges ved tvangsfuldbyrdelsen, staar regelen i § 46 om virkningen af en parts udeblivelse. Hvis parten eller en anden interesseret er lovlig indkaldt til et retsmøde til mundtlig forhandling, er udeblivelsen ikke til hinder for, at forhandlingen kan fremmes og lægges til grund for afgjørelsen³. Angaar forhandlingerne en begjæring, som er fremsat forud, kan den, som udebliver, uden at gyldigt forfald er oplyst eller sandsynligt, behandles som, om han havde samtykket i begjæringen, saafremt tilkjendegivende herom og det væsentlige indhold af begjæringen er meddelt i indkaldelsen (§ 46, 2det led). Denne regel gjælder ikke, hvor der forlanges ændringer i auktionsvilkaarene for salg af fast eiendom eller registreret skib, se § 136.

³ Jfr. Civilproceskommissionens motiver til udk. til tvangsfuldbyrdelseslov p. 109; Indst. O. XV p. 168—9.

Disse regler finder ikke anvendelse, naar en tvist er overført til behandling i søgsmaals former efter § 53.

Hvad særlig sagsøgerens udeblivelse angaar, bestemmer § 81 og § 208, 2det led, at den ikke hindrer fremme af en udlægsforretning eller tvangsauktion over løsøre, medens efter § 139, sidste led jfr. § 181 og § 241 det modsatte gjælder for tvangsauktion⁴ over fast eiendom og registreret skib samt for de tvangsforretninger, som angaar fuldbyrdelse af krav paa andet end penge.

III. Dispositionsprincippet er i samme udstrækning som under anden rettergang gennemført ved tvangsfuldbyrdelsen. Namsmyndighederne træder ikke i virksomhed uden efter begjæring af en part (se §§ 32, 36, sidste led, 236, 237, 240), og deres virksomhed ophører, naar sagsøgeren begjærer det (§ 42 nr. 1). Noget samtykke af sagsøgte kræves ikke til indstilling eller ophævelse af en tvangsforretning, saaledes som til at faa en domsforhandling hævet (se anden del § 118).

IV. Naar en begjæring om tvangsfuldbyrdelse er taget tilfølge, ligger procesdriften i namsmyndighedernes haand; se § 32, som bestemmer, at disse af eget tiltag foretager de videre skridt til at fremme forretningen. Disse skridt bestaar i: Berømmelse af forretningen, underretning om denne til sagsøgeren (§ 32, 2det led) og til sagsøgte i den udstrækning, hvori saadan underretning efter de foran under I fremstillede regler er nødvendig, samt endelig udførelse af selve tvangsforretningen. I de tilfælde, hvor ogsaa andre end parterne skal underrettes om denne⁵, besørger namsmyndigheden ogsaa denne underretning.

I enkelte tilfælde har imidlertid loven udtrykkelig erklæret en ny begjæring nødvendig til videre fremme af fuldbyrdelsen; saaledes kan realisation af udlagt gods ikke iværksættes uden særskilt begjæring derom (se §§ 107, 181, 189, 190, 198, 219, 229, 254).

Med hensyn til forretningens berømmelse og afholdelse

⁴ Jfr. nærmere nedenfor § 187.

⁵ Se §§ 34 og 122 med citaterne i note 4 til den sidstnævnte paragraf i Paulsens Udgave af civilproceslovene.

bemærkes forskriften i § 33, hvorefter tvangsforretninger ikke uden paatrængende nødvendighed skal foretages paa helligdage (jfr. domstolsl. § 139) eller udenfor almindelig dagstid.

Hvis der er grund til at frygte for, at en tvangsforretning vil forstyrre den regelmæssige eller forsvarlige drift af et samfærdselsmiddel, som er aabent for almenheden og drives af stat eller kommune eller med offentlig tilladelse eller understøttelse (saaledes jernbaner, sporveie, offentlige skydsstationer, telegraf, telefon, post, dampskibe m. v.), bør den ikke foretages, uden at amtmanden eller kommunestyret er underrettet mindst to uger i forveien; og denne underretning skal den myndighed, som berammer forretningen, give, hvis ikke sagsøgeren allerede har gjort det (§ 34). Hvis der ved en begjæret udlægshandling ikke tilsigtes besiddelsestagelse, kan den ske uden foregaaende varsel. Derimod maa dette gives, før realisation eller overtagelse til brugeligt pant kan iværksættes.

Forkyndelser, som skal udgaa fra namsmyndighederne, kan de selv foretage gennem anbefalet brev, naar forkyndelsen skal foregaa paa et sted, hvor postvæsenet sørger for ombæring af breve til adressaterne, eller naar brevet i det enkelte tilfælde forlanges bragt frem efter domstolsl. § 188 (§ 56). Naar en tvist for namsretten behandles som søgmaal, kommer ogsaa de almindelige regler om forkyndelser til anvendelse.

V. Med hensyn til forhandlingsprincipets gennemførelse bemærkes: Namsmyndighederne har ligesaa lidt som domstolene under en domsforhandling at indtage en passiv holdning til de spørgsmaal, som er af betydning for forretningens fremme. Efter § 24 bør de under fuldbyrdelsens gang give parterne og andre interesserte den veiledning, som er nødvendig for at forebygge eller rette fejl og forsømmelser. Efter § 45 kan de af eget tiltag indhente udtalelser fra den ene eller begge parter eller andre interesserte og opfordre dem til at skaffe de nødvendige beviser. Dog gjælder dette ikke, hvor en beslutning om, hvorvidt en begjæring om tvangsfuldbyrdelse skal tages tilfølge, efter § 30, 2det led skal fattes uden, at sagsøgte høres.

VI. Mundtlighed er ikke gennemført i den forstand, at namsmyndighederne bare skulde kunne bygge sine afgjøre-

ser paa, hvad parterne mundtlig har forhandlet for dem. Parternes begjæringer eller fremstillinger kan afgives mundtlig eller skriftlig, naar ikke en mundtlig forhandling særskilt er paabudt (jfr. foran p. 58).

VII. Adgangen til bevisførsel under tvangsfuldbyrdelsen er indskrænket derved, at namsmandens kompetens i denne henseende efter § 20, sidste led er stærkt begrænset: Han kan bare tage imod forklaringer af parter, vidner og sagskyndige, naar de afgives frivillig. Ed eller forsikring paa ære og samvittighed kan han ikke tage imod. Heller ikke kan han paalægge nogen, som ikke er part, at fremlægge eller give adgang til bevisgjenstande. Den maade, hvorpaa namsmyndighederne udenfor retsmøder indhenter udtalelser fra parterne eller andre interesserte, er ikke omgjærdet med særlige former; jfr. § 45, som bestemmer, at udtalelsen kan afgives skriftlig eller mundtlig, og at der om mundtlige udtalelser ingen anden optegnelse behøves end en kort bemærkning om det, de angaar. Denne regel gjælder ogsaa udtalelser, som indhentes af namsretten. Her vil der imidlertid ogsaa være adgang til at føre bevis overensstemmende med de almindelige regler, hvis retten finder føie dertil (jfr. rettergangsl. § 190). Skal saadan bevisførsel finde sted til brug under en tvangsforretning, som udføres af namsmanden, maa det ske ved en bevisoptagelse efter reglerne i rettergangsl. kap. 16.

VIII. Med hensyn til partsafhørelse finder reglerne i rettergangsl. kap. 9 tilsvarende anvendelse. Ved siden deraf indfører tvangsfuldbyrdelsesloven en ny, navnlig for udlægsforretninger vigtig regel ved at paalægge sagsøgte en pligt til paa opfordring at give de oplysninger om sine formuesforhold, som er nødvendige, for at fuldbyrdelsen kan fremmes (§ 37)⁶. Om udtalelser, som namsmyndighederne iøvrigt indhenter fra par-

⁶ Nogen straf for den blotte undladelse af at opfylde denne pligt har loven ikke opstillet. Domstolsl. § 210 sætter bare straf for undladelse af at efterkomme forklaringspligt, som er anordnet ved rettergangsloven. Derimod sætter domstolsl. § 204 straf for den, som ved uredelighed søger at hindre fuldbyrdelsessagens rette oplysning. Og falske forklaringer vil kunne rammes af strl. § 166 (jfr. ogsaa strl. § 281).

terne, bestemmer § 45, sidste led, at forsømmelse af inden en fastsat frist at afgive udtalelsen skal have samme virkning som partens udeblivelse (se foran p. 58).

IX. Til fremme af fuldbyrdelsen er namsmyndighederne efter § 37 udstyret med tvangsmidler: Den, som styrer tvangsforretningen, kan i den udstrækning, som ansees nødvendig for nævnte formaal, kræve adgang til sagsøgte bolig og til at undersøge hans rum og gjemmer. Naar adgang negtes og ingen er tilstede, som kan aabne, eller naar udførelsen af en tvangsforretning møder modstand, har den, som styrer forretningen, ret til at bruge den nødvendige magt og kan kræve hjælp af politiet. Er noget brudt op, skal det lukkes igjen saa godt som gjørlig, saafremt ikke sagsøgte er tilstede eller nogen, som det paaligger at varetage hans tarv. Ved udførelsen af fuldbyrdelsen bør der vises al den skaansel og varsomhed, som omstændighederne tilsteder.

X. Namsrettens afgjørelser sker efter rettergangsloven § 137. 2det led i form af kjendelse, naar de afslutter fuldbyrdelsen eller en selvstændig del af denne. Ellers træffes de som beslutning, medmindre tvangsfuldbyrdelsesloven særskilt kræver kjendelse. Dette gjælder saaledes efter § 50, naar retten afgjør en tvist mellem parterne eller mellem en part og tredjemand. Ogsaa i en række særlige tilfælde er det bestemt, at afgjørelsen skal ske i form af kjendelse uden hensyn til, om der foreligger tvist (jfr. f. ex. §§ 41—43, 52, 236, 237 og 240). Naar namsretten afsiger kjendelse i et tilfælde, hvor der ikke er tvist, kan meddelelse om kjendelsen gives paa den maade, som retten i ethvert tilfælde finder hensigtsmæssig (§ 51, 2det led)⁷.

Før namsretten afsiger en kjendelse, skal den saavidt muligt give modparten anledning til at udtale sig enten mundtlig eller skriftlig (§ 51).

⁷ Jfr. imidlertid som undtagelse § 160.

§ 174.

Udsættelse, stansning og ophævelse af tvangsfuldbyrdelsen.

I. Udsættelse af tvangsfuldbyrdelse bør efter § 36 mest mulig undgaaes. Paragrafen nævner tre grupper af tilfælde, hvor udsættelse kan finde sted:

a) Naar loven selv foreskriver det. Bestemmelser af denne art findes i den foran p. 56 omhandlede § 52 samt i § 5 jfr. §§ 8, 10 og 12 (udsættelse paa grund af, at tvangsgrundlaget angribes ved noget retsmiddel), §§ 65 og 235, 2det led (indsigelser mod tvangsfuldbyrdelsen fra tredjemands side), § 241 (sagsøgerens udeblivelse ved visse tvangsforretninger) samt i visse tilfælde ved tvangsauktion (§§ 111, 139, 146, 149—151, 195), som vil blive behandlet i kapitlet herom;

b) naar udsættelsen findes nødvendig af hensyn til en parts eller en anden interesserets tarv, eller

c) naar den begjæres af sagsøgeren og ikke strider mod andres tarv.

Udsættelsen kan gøres afhængig af sikkerhedsstillelse, og de skridt, som er nødvendige for at sikre, at fuldbyrdelsen ikke forspildes, kan altid foretages (§ 36, 2det p.).

Udsættelse bør, saavidt muligt, gives paa bestemt tid (§ 36, 3dje led).

Er fuldbyrdelsen udsat paa ubestemt tid (jfr. §§ 146 og 149—151), fortsættes den ikke uden begjæring fra sagsøgeren. Er imidlertid fuldbyrdelsen udsat af hensyn til, at en opstaaet tvist er henvist til at behandles i søgsmaalsformer (foran p. 53 ff.), kan namsretten efter § 54, 3dje led af eget tiltag beslutte at fremme fuldbyrdelsen uden hensyn til tvisten, hvis fristen for anlæg af søgsmaal oversiddes, eller hvis afgjørelsen af søgsmaalet bliver utilbørlig sinket ved feil af den part, som har reist søgsmaalet.

Namsrettens beslutninger angaaende udsættelse kan i modsætning til, hvad der gjælder efter rettergangsloven § 96, 2det led, paakjæres, hvad enten de gaar ud paa at indrømme eller negte udsættelse.

Udsættes et retsmøde, som er bestemt til mundtlig forhandling, afhørelse af parter eller andre eller til fremsættelse

eller behandling af begjæringer eller indvendinger, behøver den, som er udeblevet til trods for lovlig indkaldelse, ikke at underrettes om den nye mødetid. Er der grund til at antage, at han ikke itide har faaet vide om indkaldelsen, bør han dog, saavidt muligt, underrettes (§ 47).

Om nødvendigheden af nyt varsel, naar udsættelse er givet paa ubestemt tid og sagsøgeren først to aar efter udsættelsen kræver den fortsat (§ 17), se foran p. 38.

II. En stansning af paabegyndt tvangsfuldbyrdelse eller hel eller delvis ophævelse af fuldbyrdet tvangsforretning kan finde sted i følgende tilfælde:

a) Naar tvangsgrundlaget er ophævet eller erklæret ugyldigt eller dets fastsættelse af kravet er blevet forandret ved retskraftig dom eller kjendelse (§ 41). Er grundlaget bare delvis ophævet, vil der blive plads for en delvis begrænsning af tvangsfuldbyrdelsen. Er grundlaget en dom, som kan kræves fuldbyrdet, før den er blevet retskraftig, og den helt eller delvis bliver ophævet eller forandret enten med hensyn til sagen selv eller med hensyn til bestemmelsen om tvangskraften, gjælder foranstaaende regel, selv om den nye afgjørelse ikke er blevet retskraftig (§ 41, 2det led).

b) Naar det materielle retskrav, som tvangsgrundlaget angaar, er faldt bort (ved betaling, frafaldelse eller paa anden maade); se § 42. Er kravet ikke helt bortfaldt, men formindsket paa grund af afbetalinger eller andre efterfølgende omstændigheder, kan fuldbyrdelsens omfang begrænses (§ 43, 2det led).

c) Naar sagsøgeren kræver indstilling eller ophævelse af tvangsforretningen eller samtykker deri eller tager begjæringen om fuldbyrdelse tilbage (§ 42, 2det led nr. 1).

d) Naar sagsøgte i anledning af foregrebet fuldbyrdelse stiller en sikkerhed, som kunde have afværget fuldbyrdelsen (se foran p. 33—4), og derfor kræver indstilling (§ 42, 2det led nr. 2).

e) Naar det er overveiende sandsynligt, at fortsættelse eller gennemførelse af fuldbyrdelsen ikke vil medføre noget udbytte, som overstiger omkostningerne (§ 42, 2det led nr. 3).

f) Naar fuldbyrdelse er foretaget i større omfang end nød-

vendig. Isaafald kan den kræves begrænset eller ophævet, saalangt det paakræves (§ 43, 1ste led).

I de under a), d), e) og f) omhandlede tilfælde maa forføiningen træffes ved kjendelse af namsretten.

I det under c) nævnte tilfælde kan namsmanden paa egen haand træffe hidhørende anordninger (§ 44 nr. 2); men de kan ogsaa træffes ved kjendelse af namsretten. Foreligger de under b) angivne betingelser, taber tvangsforretningen sin virkning uden ophævelsesbeslutning. Imidlertid kan sagsøgte forlange en saadan enten af namsretten (§ 42, 2det p.) eller af namsmanden (§ 44 nr. 1).

Ved siden af de her omtalte almindelige grunde til stansning af en paabegyndt tvangsfuldbyrdelse indeholder loven i flere særlige tilfælde hjemmel til at indstille eller ophæve tvangsforretninger. Dette kan være begrundet i forsømmelse fra sagsøgerens side, saaledes hvor han udebliver (§§ 139 og 241) eller undlader at fremme et fuldbyrdelsesskridt inden foreskreven tid (§§ 95, 99, 226, 2det led) eller at iagttage foreskrevne vilkaar for fuldbyrdelsen (§ 59). I andre tilfælde kan ophævelsen skyldes omstændigheder, som gjør det umuligt at fremme fuldbyrdelsen paa den oprindelig bestemte maade (§ 228, sidste led) eller bevirker, at det er blevet umuligt for sagsøgte at opfylde sin forpligtelse (§ 236, sidste led). Om ophævelse af arrest eller andre midlertidige forføininger gjælder særlige bestemmelser, som vil blive fremstillet i vedkommende afsnit (se §§ 249, 250, 255, 258, 259, 264 og 266 jfr. 268).

Adgangen til at ophæve foretagne tvangshandlinger staar bare aaben, saalænge fuldbyrdelsen ikke er afsluttet. Selv om der er begaaet feil ved udlægshandlingen eller realisationen, kan namsretten ikke ophæve et fuldbyrdet tvangssalg med virkning for kjøberen. Er realisationsudbyttet af en udlagt ting udbetalt sagsøgeren, eller har han faaet udleveret en ting, som efter reglerne i kap. 13 er frataget sagsøgte, kan han alene ved dom tilpligtes at lægge fra sig det modtagne. Endvidere begrænses adgangen til at ophæve fuldbyrdelseshandlinger af tredjemands ret. Hvis en udlagt ting er afhændet ved tvangssalg, kan namsretten ikke ophæve salget og paalægge kjøberen at levere tingen tilbage, idet det ligger udenfor nams-

rettens domsmyndighed at afgjøre noget om den af kjøberen erhvervede ret. Saafremt tingen overhovedet kan fravindes kjøberen, kan dette — udenfor de tilfælde, da stadfæstelse af auktionsbud kan angribes ved anke (§§ 161 og 162) — alene ske ved et mod ham rettet søgsmaal ved de almindelige domstole (§§ 166 og 212)¹.

§ 175.

Forskjellige andre regler for tvangsfuldbyrdelse. Retsmidler.

1. Foruden de i det foregaaende fremstillede rettergangsregler for fuldbyrdelsen indeholder tvangsfuldbyrdelsesloven følgende bestemmelser, hvis omtale ikke har fundet nogen passende plads i det foregaaende og derfor sammenstilles her:

1) Under tvangsforretningen skal begjæringen om denne med tilhørende dokumenter fremlægges og forsynes med paa-tegning om fremlæggelsen. Er grundlaget et gjælds-brev eller bodmeribrev, maa det altid fremlægges i original. Alle vedkommende gives anledning til at gjøre sig bekendt med de fremlagte dokumenter (§ 38).

2) Retsmøder under fuldbyrdelsen og andre møder til for-handling om eller udførelse af tvangsforretninger er efter § 39 ikke offentlige uden, naar loven bestemmer det. Saadan be-
stemmelse er truffet for auktionsmøder (§§ 139, 2det led jfr. 181, og 208). Ved tvangsauktion over fast eiendom eller norsk registreret skib udelukkes dog offentligheden, naar den egentlige auktionshandling er afsluttet, idet de senere forhandlinger om budets antagelse bare vedkommer de deri interesserte.

Adgang til at være tilstede har enhver, som berøres af det, som skal foretages (§ 39, 2det led). Dersom nogen vækker forstyrrelse eller opfører sig usømmelig, kan han fjernes (§ 39, sidste led).

I tilfælde af søgsmaal for namsretten gjælder de alminde-
lige regler om rettergangens offentlighed.

¹ Jfr. Civilproceskommissionens motiver til I. om udk. til tvangsfuldbl. p. 119.

3) Enhver tvangsforretning indføres i en bog med anførsel af sted og tid, navnene paa parterne og andre, som har optraadt under forretningen, og dens gjenstand og væsentlige gang. Af bogen maa det fremgaa, om de foreskrevne former er iagttaget. Særlig bemærkning skal gjøres om betaling, som under fuldbyrdelsen bliver ydet af eller for sagsøgte. Bogen underskrives af den, som styrer forretningen, og af vidnerne, naar saadanne er tilkaldt. Se § 40. For enkelte fuldbyrdelseshandlinger er der givet særlige forskrifter om, hvad der skal protokolleres; se §§ 65, 85 i. f., 87 i. f., 152, 209 i. f. og 235, 2det led. Foretages fuldbyrdelseshandlingen i et retsmøde, gjælder tillige reglerne i rettergangsl. kap. 11.

4) Naar der er forlangt udskrift af flere udlægs-, afsætnings- eller arrestforretninger hos samme sagsøgte, skal udskrifterne gives efter forretningernes tidsfølge. Er forretningerne samtidige, skal udskrifterne gives paa samme tid. Se § 57.

5) Naar namsmyndighederne eller nogen anden, som dertil er bemyndiget, under fuldbyrdelsen tager penge i forvaring eller tager imod indbetalinger, skal de beløb, som ikke trænges strax eller i den nærmeste fremtid, sættes ind i en autoriseret sparebank paa saa fordelagtige vilkaar som mulig (§ 58)¹.

Civilproceskommissionen havde i § 48 i sit udkast til tvangsfuldbyrdelseslov foreslaaet, at der mod forsømmelse af en frist eller et møde under fuldbyrdelsen ikke skulde gives opreisning, en bestemmelse, som motiveredes ved bestræbelsen for at gjøre tvangsfuldbyrdelsen saa hurtig og dens afslutning ved auktionskjøbet saa sikker som foreneligt med andre berettigede interesser. Bestemmelsen udelodes imidlertid af loven, idet adgangen til opreisning ogsaa under tvangsfuldbyrdelsen fandtes at kunne være paakrævet².

II. Forsaavidt namsretten under tvangsfuldbyrdelsen træffer nogen afgjørelse ved kjendelse eller beslutning, er denne gjenstand for kjæremaal overensstemmende med de almindelige regler (rettergangsl. § 396). Bare om den kjendelse, hvorved

¹ Om godtgjørelsen for at tage saadanne beløb i forvaring se sportellov 6 aug. 1897 jfr. lov 26 april 1918 §§ 100 og 131.

² Se Ot. prp. nr. 16 for 1911 p. 27.

namsretten afgjør spørgsmaalet om stadfæstelse af et auktionsbud paa fast eiendom eller registreret norsk skib, bestemmer §§ 161 og 181, at den er gjenstand for anke, hvad enten den gaar ud paa stadfæstelse eller negtelse af at stadfæste budet. De af namsretten i henhold til §§ 53—55, 243 og 261 truffne afgjørelser er som andre domme gjenstand for anke.

Afgjørelser, som n a m s m a n d e n træffer, kan, som foran p. 52—3 omhandlet, saalænge tvangsfuldbyrdelsen ikke er afsluttet, indbringes for namsretten. Er tvangsfuldbyrdelsen tilendebragt, kan den ikke angribes ved noget retsmiddel, forsaavidt der ikke er plads enten for kjæremaal efter rettergangsl. § 396 (hvilket er tilfældet med de i tvangsfuldbyrdelseslovens tredje og fjerde del omhandlede kjendelser) eller for anke efter den ovennævnte regel i §§ 161 og 181. Den hidtil gjældende rets regel, hvorefter enhver tvangsforretning var gjenstand for anke (appel), har loven ikke opretholdt. Med hensyn til adgangen til at angribe en ved tvangsauktion afsluttet tvangsfuldbyrdelse sonder loven mellem a) fast gods og registreret norsk skib og b) andet løsøre end saadant skib³.

A d a) Her kan den kjendelse, hvorved et auktionsbud stadfæstes ifølge § 161 jfr. § 181, „paaankes af interesserte, hvis ret den vilde medføre indgreb i, og af den, hvis bud er stadfæstet.“ Hvem der sigtes til ved interesserte, fremgaar af § 113, som er omtalt foran p. 17. Det sees deraf, at ikke blot de, som har konkurrerende partielle tinglige rettigheder i tingen, men ogsaa den tredjemand, som mener, at hans eiendomsret til tingen var til hinder for auktionen, er ankeberettigede. Den sidste har imidlertid efter § 166, 2det led ogsaa adgang til at gjøre sin ret gjældende ved søgsmaal *a prima instantia*, hvis ikke spørgsmaalet om hans eiendomsret er selvstændig afgjort under fuldbyrdelsen ved dom efter § 55 (se foran p. 55). Denne adgang staar derimod ikke andre rettighedshavere aaben. Selv en panthaver, som har en bedre prioriteret panteret end auktionsrekvirenten, er henvist til at gjøre sin ret gjældende gennem anke.

³ Jfr. med det følgende Hagerup Panteret (3 udg. 1917) p. 330—1 og 426—7.

Adgangen til anke er forøvrigt begrænset ved regelen i § 162, hvorom mere i kapitlet om tvangsauktion.

Ad b) Tvangssalg af løsøre kan bare angribes ved søgsmaal *a prima instantia*. Se § 212, som sondrer mellem tredjemand, der mener, at hans ret er gaaet for nær ved salget, og sagsøgte. Den førstes adgang til søgsmaal for de almindelige domstole er ikke underkastet nogen særlig begrænsning, saafremt spørgsmaalet ikke er selvstændig afgjort under tvangsfuldbyrdelsen efter § 55. Sagsøgte kan derimod bare søge tingen tilbage, naar tvangsgrundlaget retskraftig er ophævet eller erklæret ugyldigt, eller naar det retskraftig er afgjort, at sagsøgerens krav ikke bestod, da salget foregik. Hans søgsmaal maa reises inden 3 maaneder, efterat der blev adgang til det, og i ethvert fald inden et aar efter salget. Har kjøberen været i god tro, maa sagsøgte godtgjøre ham det, han har givet for tingen. Hvad sagsøgte saaledes har maattet udrede, maa han kunne søge refunderet hos den, som har oppebaaret kjøbesummen.

Forsaavidt saadanne retslige afgjørelser angaar, som før beslutningen om stadfæstelse af auktionsbudet bliver afgivet under auktionsforfølgning vedkommende fast gods og norsk registreret skib eller part i saadant, kan efter § 114 jfr. § 181 kjæremaal bare anvendes:

1) Naar afgjørelsen gaar ud paa, at auktionsbegjæringen tages tilfølge eller negtes taget tilfølge, eller paa, at forfølgningen skal indstilles eller udsættes eller derefter fortsættes. Ved fortsættelse sigtes her altsaa bare til en saadan, som sker, efterat forfølgningen har været udsat paa ubestemt tid (§ 36 i. f.), ikke til den fortsættelse af auktionen, som foreligger, naar der begjæres gjentaget auktion (§§ 157 og 158, begges sidste p.).

Den, hvis paastand ved kjendelsen er forkastet, kan gjøre paastanden paany gjældende som indvending mod stadfæstelse eller som ankegrund mod stadfæstelseskjendelsen i den udstrækning, som reglerne i §§ 156, 161 og 162 tillader.

2) Naar det gjælder straf-, omkostnings- eller erstatningsansvar eller tredjemands pligt til at afgive forklaring, ed eller forsikring, eller at fremlægge eller give adgang til skriftlige beviser eller andre ting eller at gjøre tjeneste som sagkyndig.

Ved siden heraf mærkes, at udsættelsesbeslutninger efter § 111 ikke kan paakjæres.

Med hensyn til namsmyndighedernes adgang til at omgjøre sine beslutninger gjælder regelen i rettergangsl. § 164, sidste led, forsaavidt intet særskilt er bestemt herom i tvangsfuldbyrdelsesloven, saaledes som f. ex. om namsmandens adgang til at indstille en paabegyndt fuldbyrdelse eller ophæve tvangsforretninger (§ 44).

FEMTE KAPITEL

Fuldbyrdelse af pengekrav.

I. Udlæg og afsætning.

§ 176.

Gjenstanden for udlæg¹.

I. Da øiemedet med udlæg er at skaffe sagsøgeren dækning for et pengekrav, ligger deri, at gjenstand for udlæg alene kan være formuerettigheder, som kan udnyttes til et saadant øiemed. Overensstemmende hermed udtaler § 64, at udlæg kan tages i enhver formuesgjenstand, som kan sælges, udleies eller undergives bestyrelse af en anden, hvis ikke andet er fastsat ved lov eller anden retsgyldig bestemmelse. Lovstedets udtryksmaade er ikke fuldstændig, forsaavidt loven selv kjender andre maader end de opregnede, paa hvilke udlæg kan tjene til sagsøgerens dækkelse (se §§ 216—229). Forsaavidt der som en særegen dækkelsesmaade nævnes, at gjenstanden udleies eller undergives bestyrelse af en anden, sigtes derved til saadanne tilfælde, hvor en afhændelse er udelukket, men hvor en økonomisk tilgodegjørelse af tingen er mulig paa en af de nævnte maader. Som hidhørende tilfælde kan nævnes tvangsbestyrelse af rettigheder efter § 229, af de i § 232 omhandlede anlæg samt af apoteker efter § 231, sidste led. Som rettig-

¹ Jfr. Hagerup Panteret (3 udg. 1917) § 31.

heder, der paa denne maade kan komme under bestyrelse, nævner forarbejderne livsvarige øl-, vin- og brændevinsrettigheder². Ogsaa panthaverens adgang til at søge dækkelse ved at tiltræde pantet til brugelighed (N. L. 5—7—8) kan nævnes i denne forbindelse.

I hvilken udstrækning de forskellige rettigheder er modtagelige for afhændelse, bliver at undersøge i privatretten³. Her skal alene omhandles de særlige indskrænkninger, som gjælder for udlæg, og hvortil der sigtes i det anførte lovsted. Disse kan henføres til følgende klasser:

a) Tilfælde, i hvilke der ved rettighedens stiftelse er truffet gyldigt forbehold om, at den ikke skal tjene til dækkelse for erhververens forpligtelser. Efter § 64, 2det led kan et saadant forbehold ikke træffes af den, som afhænder en formuesgjenstand mod vederlag fra erhververens side, idet adgangen hertil vilde aabne en skyldner muligheden af at unddrage en del af sin formue fra at tjene hans kreditorer til dækkelse⁴.

Derimod maa tredjemand med virkning fra kreditorerne kunne træffe et saadant forbehold i forbindelse med en overdragelse, som ensidig er til gunst for skyldneren (testamentariske forføjninger, gaver, *contractus in favorem tertii*, f. ex. livsforsikring til gunst for skyldneren). Der opstaar imidlertid

² Se Indst. O. XV for 1912 p. 174. — I Civilproceskommissionens udkast og den kongelige proposition af 1911 havde dækkelse ved tvangsbestyrelse et videre omraade, idet der i sin almindelighed gaves sagsøgeren adgang til at forlange, at udlagt fast eiendom eller norsk registreret skib med tilbehør sattes under en af namsretten anordnet bestyrelse. Se Ot. prp. nr. 16 for 1911 kap. 8 (p. 127). Det udelodes af justitskomiteén, se Indst. O. XV for 1912 p. 185.

³ Jfr. Hagerup l. c. — En gjenstands uafhængelighed kan bero paa offentlige hensyn, begrundet i gjenstandens bestemmelse. Saalænge denne ikke ved kompetent myndigheds beslutning er ophævet, kan der ikke tages udlæg i gjenstande som kirker, offentlige skoler eller sygehuse, strafanstalter, fæstningsværker, krigsskibe, arsenaler med beholdninger af hærens og flaadens vaaben; jfr. Civilproceskommissionens motiver til udk. til tvangsfuldbyrdslovslov p. 113. Om embedsgaarde se l. 25 august 1848 § 10 i. f.

⁴ Spørgsmaalet har, saalænge der manglede en positiv lovforskrift, voldt tvivl; jfr. Aagesen Om Singularsukcession p. 148 ff.; Nellesmann Læren om Exekution p. 93 ff.; Schweigaard Proces II p. 282.

her det spørgsmaal, om forbeholdets virksomhed ligeoverfor tredjemand forudsætter, at de almindelige betryggelsesformer for tinglige raadighedsindskrænkninger skal være iagttagne. Dette synes at burde besvares derhen, at forbeholdets gyldighed ved fast gods kræver tinglysning. For løsøres vedkommende vilde det være den heldigste regel, at forbeholdet bare var virksomt, naar løsøret holdtes ude af skyldnerens besiddelse; men der haves neppe tilstrækkelig støtte i l. 12 oktbr. 1857 § 1 til at opstille en saadan regel.

Naar en forføining har karakteren af et legat eller en gave, vil forbeholdets virksomhed ikke ophæves derved, at det er paalagt skyldneren at bestride en eller anden udredsel af det modtagne (*donatio s. legatum sub modo*). Ti dette kan ikke betragtes som vederlag i den betydning, som dette begreb maa antages at have efter § 64, 2det led.

Tredjemand maa kunne anordne, at forbeholdet skal gjælde, selv om skyldneren selv samtykker i udlægget. Men i tvivlstilfælde kan forbeholdet neppe antages at have denne betydning.

b) Visse rettigheder, som har en blandet formueretslig og personlig karakter, udelukker efter sin art, at de beslaglægges mod rettighedshaverens vilje. Dette gjælder visse af de saakaldte *individualrettigheder*:

Efter l. 4 juli 1893 §§ 12 og 30 kan der overhovedet ikke blive tale om beslaglæggelse hverken af forfatterret eller kunstnerret, saalænge et værk ikke er offentliggjort ved udgivelse eller udførelse, eller — for kunstnerrettens vedkommende — saalænge kunstneren ikke ved at udbyde sit værk til salg, ved offentlig at udstille det eller paa anden maade har tilkjendegivet, at han betragter det som fuldført og bestemt til offentliggørelse.

Heller ikke kan en forfatters kreditorer i hans levende live gjøre udlæg i retten til fornyet offentliggørelse af et allerede offentliggjort værk, hvorimod efter hans død den ret til saadan fornyet offentliggørelse, som er tilfaldt hans arvinger eller vilde have tilfaldt dem, hvis han havde efterladt sig arvinger, indgaar i hans dødsbos masse og saaledes i tilfælde bliver at anvende til fyldestgørelse af hans kreditorer paa samme maade som hans øvrige efterladenskaber (§ 12, 2det led).

Samme regel gjælder efter § 30, sidste led gengivelser af en kunstners værk.

Efter patentloven af 2 juli 1910 (nr. 4) § 4 kan en kreditor ikke faa udlæg i retten til at indgive patentkrav paa en opfindelse. Og efter l. s. d. nr. 6 § 3, 2det led gjælder det samme ret til at kræve et mønster indført i mønsterregistret.

c) Visse formuesgjenstande kan alene tages til udlæg i forbindelse med andre gjenstande. Herhen hører følgende bestemmelser:

1) Særskilt udlæg kan efter § 67 ikke tages i de enkelte dele, som en formuesgjenstand bestaar af, eller i en brøkdæl af gjenstanden uden, naar delen udgjør alt det, sagsøgte eier i gjenstanden, eller sagsøgerens krav grunder sig paa en ret (f. ex. panteret), som særskilt hviler paa delen. I hvilken udstrækning dele af en ting kan være gjenstand for særskilte tinglige rettigheder, afgjøres efter privatretslige regler⁵. Disse medfører i vor ret, at der ikke i almindelighed er noget til hinder for, at gjenstande, som er fast forbundne med en anden, er gjenstand for særlige retsforhold. Den romerske sætning *superficies solo cedit* gjælder saaledes ikke efter norsk ret; og der er f. ex. intet til hinder for, at en bygning er underkastet andre eiendomsforholde og andre begrænsede tinglige rettigheder end grunden. Men efter den anførte § 67 vil udlæg ikke kunne tages i bygningen, medmindre bare den, men ikke grunden eies af sagsøgte; særskilt udlæg i *superficies* er utilstedeligt, naar dettes eier er den samme som grundens eier. Endnu videre gaar § 69, 2det led, forsaavidt avling paa roden angaar. I denne kan aldrig tages særskilt udlæg, selv om den eies af en anden end grunden (f. ex. en forpagter); og sin ret efter denne bestemmelse kan skyldneren ikke fraskrive sig (§ 76). En særskilt hidhørende bestemmelse indeholder § 232: Hvor der er spørgsmaal om udlæg i jernbane-, sporveis-, telegraf- og telefonanlæg, som er aabent for almenheden, eller i gasværk og elektriske anlæg, som leverer lys eller kraft til

⁵ Jfr. H. Scheel Norsk Tingsret p. 47 ff.; Hagerup l. c. p. 111 ff. og 187—8. Angaaende tilbehør til skib se sjøfartsl. § 268 sidste led samt Piatou Søret p. 37—39.

flere, skal anlægget med grund, værksteder og andre bygninger betragtes som en eneste fast eiendom, og udlæg kan alene tages i det hele anlæg med tilbehør.

2) Særskilt udlæg kan efter § 67, 2det led ikke tages i gjenstande, som efter gjældende ret maa betragtes som tilbehør til en gjenstand. Idet der om begrebet tilbehør henvises til privatretten⁶, skal her alene fremhæves de regler, som har betydning for udlæg:

Ved bergværk, fabrik eller andet industrielt anlæg kan sagsøgte forlange betragtet som tilbehør til grund og bygninger ogsaa de løse maskiner, indretninger og redskaber, som bruges til driften, og andet inventar, som hører til anlægget, dog ikke kontorinventar eller transportmidler og heller ikke tilbehør, som allerede er beheftet med særskilt udlæg. Selv om ikke sagsøgte fremsætter et krav, som oven nævnt, kan en pant-haver, som i henhold til l. 8 juni 1895 § 2 har erhvervet pan-teret i et saadant tilbehør⁷, modsætte sig, at særskilt udlæg tages i det; og samme ret har den, som tidligere har taget udlæg i saadant tilbehør. Som industrielt ansees ethvert anlæg, som kommer ind under lovgivningen om tilsyn med arbeide i fabrikker (§ 68, sidste led jfr. l. 18 sept. 1915).

Da der her er tale om private retsgoder, vil sagsøgte kunne give samtykke til fravigelse af disse bestemmelser.

Bestemmelsen i § 68 udelukker i og for sig ikke, at der tages udlæg i hovedtingen uden tilbehøret. Dette er derimod udelukket ved den ovenanførte bestemmelse i § 232, forsaavidt de der omhandlede anlæg angaar, idet udlæg bare kan tages i det hele anlæg med tilbehør, ligesom ogsaa efter l. om brand-væsenet 15 aug. 1908 nr. 4 § 21, hvorefter brandredskaber skal betragtes som fast tilbehør. Hører tilbehøret til det saakaldte faste, som er indtraadt i en fastere, paa længere varighed be-regnet forbindelse med hovedtingen (saasom vinduer, døre, alle-slags mur- og nagelfaste indretninger), maa tilbehøret, saa-længe forbindelsen varer, betragtes som en del af tingen; og § 67, 1ste led vil saaledes udelukke særskilt udlæg deri.

⁶ Se H. Scheel l. c. Jfr. ogsaa Hagerup l. c. p. 110 ff. og 187.

⁷ Jfr. Hagerup l. c. p. 110.

3) Efter § 69 kan der ikke tages særskilt udlæg i retten til at bruge eller udnytte en formuesgjenstand eller til at oppebære dens frugter eller indtægter, naar der er adgang til at tage udlæg i gjenstanden selv. Sagsøgtets ret ifølge denne bestemmelse kan ikke fraskrives (§ 76).

4) Tjeneste- og trosheste kan efter l. 18 august 1911 § 8 alene tages til udlæg i forbindelse med vedkommende udrederkvarter⁸.

5) Efter l. om vasdragsreguleringer af 14 decbr. 1917 § 14 nr. 2 kan et udført reguleringsanlæg eller andel deri ikke gøres til gjenstand for udlæg uden i forbindelse med vandfald i samme vasdrag nedenfor anlægget.

d) I visse tilfælde har loven udelukket adgangen til at tage udlæg i en formuesgjenstand af hensyn til dennes bestemmelse at tjene et vist særligt øiemed. Dette hensyn ligger saaledes til grund for bestemmelsen i § 230, hvorefter udlæg ikke kan tages i redskaber, apparater og inventariegjenstande, som hører til et apotek og er uundværlige for driften, og hvorefter udlæg i et apoteks varebeholdning bare omfatter de varer, som ikke er nødvendige til regelmæssig og forsvarlig drift af apoteket. Herhen hører endvidere bestemmelserne i l. om brandkassen 21 juni 1912 nr. 4 § 72, hvorefter der ikke kan tages udlæg i erstatningssummen for en ved brand beskadiget bygning, men alene i den nye eller istandsatte bygning. Herhen hører ogsaa l. om kommission m. v. af 30 juni 1916 § 61, som udelukker adgangen til at tage udlæg i den fordring, som kommissionæren har faaet paa tredjemand i anledning af hvervets udførelse, idet denne skal komme kommittenten tilgode. Under samme synspunkt kan ogsaa sees bestemmelserne i aktieloven 19 juli 1910 nr. 1 og skibsaktieloven 26 juli 1916 nr. 9, begges §§ 29, hvorefter et aktieselskab ikke kan tage udlæg i egne aktier, idet dette vilde kunne medføre en forringelse af aktiekapitalen, som er bestemt til dækkelse for aktieselskabets forpligtelser, samt bestemmelsen i aktielov

⁸ Derimod er det i dept. skr. 31 januar 1903 antaget, at bevilget hestehjælp kan være gjenstand for udlæg.

19 juli 1910 § 32, hvorefter grundfondsforskrivelser ikke kan tages i udlæg for gjæld.

e) I en række tilfælde er adgangen til udlæg begrænset af hensyn til sagsøgte selv eller den betydning, som vedkommende gjenstand har for ham, hans økonomiske stilling og erhvervsliv⁹.

Efter tvangsfuldbl. §§ 70—75 er saaledes visse rettigheder dels α) absolut undtagne fra udlæg dels β) fritagne derfra, naar skyldneren fordrer dem undtaget (*beneficium competentiae*).

Ad α) De absolut undtagne formuesrettigheder er:

1) Gangklæder, senge, sengklæder, køkkentøj, symaskine eller andet indbo eller ovne og komfyrer, som ikke er tilbehør til fast eiendom (jfr. foran p. 75), alt forsaavidt tingene efter forholdene er nødvendige for sagsøgte og hans husstand (§ 70 nr. 1). Ordet „nødvendige“ har det været meningen skal forståes saaledes, at ikke den strengest mulige maalestok skal blive anvendt, og at f. ex. en arbejdsmand foruden sin arbejdsdragt ogsaa maa kunne faa beholde et ordentligt antræk til brug ude blandt folk og i kirke¹⁰.

2) Levnedsmidler, brændsel og belysningsmidler, som er nødvendige til brug for sagsøgte og hans husstand i de nærmeste 8 uger. Hvis et tilstrækkeligt forraad af disse ting for 4 uger ikke findes hos sagsøgte eller paa anden maade er sikret, skal af rede penge undtages det beløb, som trænges til indkjøb deraf (§ 70 nr. 2).

3) Efter sagsøgtens valg to køer eller et tilsvarende antal grise, sauer, gjeter, rensdyr eller fjærfæ, saaledes at til en ko regnes at svare to grise, sex sauer eller gjeter, otte rensdyr eller tyve fjærfæ. Ligeledes skal undtages foder til de undtagne dyr, til de er fremfødt (§ 70 nr. 3).

4) De trækdyr, redskaber, materialer, varer, bøger og andre hjælpemidler, som skjønnes at være nødvendige til udøvelsen af den virksomhed, sagsøgte og hans husstand ernærer sig ved, til en værdi af 600 kroner (§ 70 nr. 4). Ordet „red-

⁹ Se om de hensyn, som her har været ledende, Civilproceskommissionens motiver til udk. til l. om tvangsfuldbyrdelse p. 70.

¹⁰ Jfr. Indst. O. XV for 1912 p. 177—78.

skaber¹¹ er taget i videste betydning, saaledes at det ogsaa omfatter værktøi, instrumenter og maskiner uden hensyn til, om de drives ved menneskelig eller dyrisk kraft eller ved anden drivkraft (f. ex. gasmotor, elektricitet eller damp), naar de dog efter sin art nærmest er beregnet paa haandkraft¹¹.

5) Foreskrevet tjenesteklædning og enhver anden ting, som offentlige tjenestemænd, kirkelige tjenestemænd i anerkjendte religionssamfund¹², militærpersoner og personale ved jernbane-, sporveis-, telegraf- og telefonanlæg, som er aabnet for almenheden, maa have for at kunne udføre sin tjeneste (§ 70 nr. 5). Ved siden heraf gjælder ifølge sjøfartsl. 20 juli 1893 §§ 69 og 76 (jfr. lov 28 april 1916 § 16), at skibsførelsens og skibsmandskabets ombordværende eiendele, som udkræves til tjenesten ombord, ikke kan tages i udlæg fra det tidspunkt, da skibet er udklareret for en reise og iøvrigt seilærdigt.

6) Bøger til brug for sagsøgte eller hans husstand i kirke, ved husandagt, i skole eller ved anden undervisning (§ 70 nr. 6).

7) Regnskabs- og forretningsbøger, familiepapirer, forlovelsesringe, ærestegn og æresgaver (saavel private som offentlige) (§ 70 nr. 7).

8) Hjælpe midler, som er nødvendige paa grund af legemsfeil eller sygdom og bestemt til brug for sagsøgte eller nogen af hans husstand, f. ex. kunstige lemmer, briller o. s. v. (§ 70 nr. 8)¹³.

9) Penge og andre ting, som er ydet til hjælp i trangtilfælde af offentlige kasser, stiftelser eller offentlig indsamlede midler (§ 70 nr. 9). At de forefundne pengestykker netop skal være identiske med de modtagne, kan ikke forlanges; det maa

¹¹ Jfr. Indst. O. XV for 1912 p. 178.

¹² Se lov 27 juni 1891 nr. 1 jfr. lov 27 juni 1896 nr. 1.

¹³ Kommissionsudkastets § 115 nr. 8 og den kgl. proposition nr. 16 for 1911 havde ogsaa undtaget gjenstande, som hører til et gravsted, samt de til en umiddelbart forestaaende begravelse bestemte gjenstande. Men dette blev udeladt af justitskomiteen, fordi det maatte ansees selvsagt, at saadanne gjenstande maatte være unddraget fra udlæg. Tilsvarende regler som de for begravelse gjældende maa antages at gjælde med hensyn til ligbrænding (se Indst. O. XV for 1912 p. 178).

være nok, at de skriver sig fra vexling af disse. Den uforfaldne fordring paa saadan understøttelse som her nævnt er beskyttet ved § 72 nr. 5.

10) Fordring paa stipendium eller lignende understøttelse, som er tilstaaet sagsøgte i et særskilt øiemed, eller de penge, som er hævet af saadan fordring (§ 71 nr. 1 jfr. sidste led).

11) Fordring paa ulykkes-, sygdoms- eller uførhedsersättning, som tilkommer sagsøgte i henhold til lov, eller de penge, som er hævet af saadan fordring (§ 71 nr. 2 jfr. sidste led)¹⁴. Disse erstatninger vil saaledes ogsaa efter forfaldstid og, efterat pengene er hævet, være helt undtaget fra udlæg for almindelig gjæld. Hvad der anskaffes for den udbetalte erstattung, er ubeskyttet, forsaavidt det ikke efter andre bestemmelser maa unddrages, jfr. navnlig § 70.

12) Uforfalden fordring paa løn eller anden godtgjørelse for offentlig eller privat arbeide (§ 72 nr. 1). Det har tidligere været et omtvistet spørgsmaal, om udlæg kunde tages i lønsfordringer og andet vederlag for personligt arbeide, før vederlaget er optjent¹⁵. Loven har nu afgjort dette spørgsmaal saaledes, at fordringen maa være forfalden, hvilket den som oftest vil være, naar vederlaget er optjent. Regelen omfatter ikke bare terminvis forfaldende ydelser, men ogsaa anden tjenesteindtægt af enhver art (f. ex sportler, tantième, kaplak, agentprovision og overtidsbetaling, akkord- og stykbetaling, naar denne, som sædvanlig i forholdet mellem arbejdere og arbejdsgivere, bare er en maade, hvorpaa arbeidsgodtgjørelsen beregnes, medens arbeidsforholdet bestaar uafhængigt af det enkelte akkord- eller stykarbeide). Regelen omfatter endvidere veder-

¹⁴ Med denne bestemmelse kan sammenholdes de tidligere bestemmelser i ulykkesforsikringslovene 8 august 1908 nr. 7 (jfr. lov 6 august 1915 nr. 4) § 13, 18 august 1911 nr. 5 (jfr. lov 30 juli 1915 nr. 3) § 31, 13 august 1915 nr. 4 § 31 og sygeforsikringslov 6 august 1915 § 73, hvilke bestemmelser forøvrigt allerede blev afløst af og ophævet ved lov om indskrænkning i retten til at søge udlæg for gjæld af 28 april 1916, se dennes § 2 jfr. § 18 nr. 3. Ligeledes afløser tvangsfuldbyrdelseslovens regler bestemmelsen i lov om øget erstattung for sjøfolk ved krigsulykke af 21 juli 1916 § 7.

¹⁵ Se Anden udg. af nærv. skrift II p. 333; Civilproceskommissionens motiver til udk. til l. om tvangsfuldb. p. 128 note 1 og det der anførte.

lag for enhver art personligt arbeide, uden hensyn til, om der foreligger et offentligt eller privat tjeneste- eller arbejdsforhold af videregaaende omfang mellem den, som udfører arbeidet, og den, for hvem det udføres (saaledes sagfører- og lægehonorarer, forfatter- og kunstnerhonorarer). Derimod finder regelen ikke anvendelse paa egentlig værksleie, hvor vederlaget erlægges for arbejdsresultater.

13) Uforfalden fordring paa pension, vartpenge, livrente eller anden understøttelse af en offentlig kasse eller indretning¹⁶, dog ikke frivillig tegnet livrente i den Norske Enkekasse (jfr. lov 8 april 1899). Se § 72 nr. 2.

14) Uforfalden fordring paa pension, livrente eller anden understøttelse af en privat selvhjælps- eller understøttelsesforening, naar Kongen har givet særskilt bestemmelse om saadan udlægssfrihed¹⁷ (§ 72 nr. 3).

15) Uforfalden fordring paa understøttelse fra en privat selvhjælps- eller understøttelsesforening, hvis medlemmer efterhaanden indbetaler regelmæssige indskud, forsaavidt understøttelsen ikke er større end, hvad der efter forholdene skjønnes at være nødvendigt for sagsøgte og hans familie (§ 72 nr. 4) — f. ex. understøttelse af private sygekasser, begravelseskasser og streikekasser. Bedømmelsen af, om understøttelserne er nødvendige, henligger under namsmanden, hvis afgjørelse kan paaklages til namsretten.

16) Uforfalden fordring paa anden understøttelse, pension, livrente eller føderaad, hvis fordringen tjener til afløsning af lovbestemt indskudspligt, eller hvis den er erhvervet uden vederlag fra sagsøgies side, eller før den gjæld er paadraget, som der søges udlæg for (§ 72 nr. 5). Exempler paa, at fordringer af nævnte art kan tjene til opfyldelse af lovbestemt indskudspligt, findes i l. om enkekassen 21 juni 1895 § 24, 3dje

¹⁶ Denne bestemmelse afløser de tidligere regler i lov om pensionskassen 31 mai 1873 § 8 og lov om enkekassen 21 juni 1895 § 4, sidste led (hvilke forøvrigt ophævedes ved l. 28 april 1916 § 18) samt lov om statens pensjonskasse 20 april 1917 § 9.

¹⁷ Saadan bestemmelse er truffet ved de resolutioner, som er nævnt i Paulsens Udgave af civilprocesloven i note 4 til § 72.

led og l. om sygeforsikring 6 august 1915 (jfr. tillægslove 15 juni 1917 nr. 2 og 23 juli 1918 nr. 1) kap. IX.

17) Uforfalden fordring paa underholdningsbidrag, som i henhold til lov tilkommer ægtefælle, barn eller et barns moder (§ 72 nr. 6). Herhen hører de opfostringsbidrag og andre ydelser, som paalægges eller vedtages overensstemmende med lovene af 10 april 1915 om barn, hvis forældre ikke har indgaaet ægteskab med hverandre, og om forældre og ægtebarn, eller i henhold til lov om indgaaelse og opløsning af ægteskab 31 mai 1918 §§ 56—59.

18) Uforfalden fordring paa erstatning hos den skadegjørende for skade paa legeme eller helbred eller berøvelse af forsørger (§ 72 nr. 7). I lovens forarbejder^{17*} er det antaget, at bestemmelsen ikke omfatter den erstatning, som omhandles i strl. ikrl. §§ 19 og 21, forsaavidt denne erstatning overensstemmende med lovstedernes forudsætning fastsættes til en sum éngang for alle. Imidlertid kan det forekomme, at parterne saavel i tilfælde af strafbar skadetilføjelse som ellers, hvor den ene har tilføjet saadan skade som nævnt, kan enes om erstatning gennem terminvise ydelser. For saadanne tilfælde vil bestemmelsen finde anvendelse. Den er, som det sees, begrænset til erstatning, som skal ydes af den skadegjørende selv, og finder saaledes ikke anvendelse paa erstatningskrav overfor den skadegjørendes principal i henhold til N. L. 3—21—2 og heller ikke paa erstatninger, som skyldes af ulykkes- og sygeforsikringsselskaber.

Udenfor tvangsfuldbyrdelsesloven findes følgende undtagelser fra udlæg:

19) I den en husmand tilkommende besiddelsesret kan der ikke tages udlæg for gjæld ifølge husmandslov 24 septbr. 1851 § 17.

20) Efter lov om stats- og kommunebidrag til norske arbejdsledighedskasser af 6 august 1915 § 5 kan der i tilfælde af, at en saadan kasse er knyttet til en anden forening, ikke af foreningens fordringshavere gjøres udlæg i arbejdsledighedskassens midler.

^{17*} Se Ot. prp. nr. 16 for 1911 p. 44 jfr. Ot. prp. nr. 1 for 1910 p. 157.

21) Efter samme lovbestemmelse kan der ikke for gjæld, paahvilende nogen, som er forsikret i en refusionsberettiget arbejdsledighedskasse, søges dækning i den forsikredes krav paa kassen.

Ad β) Hvad sagsøgte kan kræve undtaget fra udlæg ved siden af de foran nævnte absolut undtagne gjenstande eller rettigheder, er efter §§ 73 og 74¹⁸:

1) Af forfalden, men uhævet fordring paa en løbende indtægt af saadan art som nævnt i § 72 (foran p. 79—81) kan sagsøgte kræve undtaget fra udlæg de beløb, som efter forholdene skjønnes nødvendige til hans og hans families underhold til den dag, da indtægten næste gang forfalder. Ved beløbets fastsættelse maa namsmyndigheden tage et rimeligt hensyn til skyldnerens personlige forhold, ligesom det selvfølgelig ogsaa maa komme i betragtning, hvad han ifølge lovens regler om udlægsfrihed forøvrigt har havt anledning til at unddrage. Det er ikke udelukket, at fordringen undtages i sin helhed.

Ved siden heraf har § 72, 2det led for det tilfælde, at den forfaldne fordring er hævet, givet sagsøgte ret til at kræve undtaget et saa stort beløb i rede penge, som efter forholdene skjønnes nødvendige til hans og hans families underhold til den dag, da indtægten næste gang forfalder. Dette beløb kan han

¹⁸ Stang Skade voldt af flere (1917) p. 129 note 1 opfatter de i strl. ikrl. §§ 22 og 23 indeholdte bestemmelser som „et udvidet *beneficium competentiae*.“ I processuel henseende maa det imidlertid bemærkes, at udstrækningen af det ansvar, som efter disse bestemmelser kan paalægges børn og utilregnelige, fastsættes af retten, ikke af tvangsfuldbyrdelsesmyndighederne. Dette vilde dog i og for sig ikke være til hinder for, at den her omhandlede ansvarsregel kunde sees under synspunktet af et *beneficium competentiae* i romerretslig forstand, hvis dette synspunkt forøvrigt fandtes træffende. Dette kan imidlertid ikke indrømmes at være tilfældet. Der er i de anførte lovparagrafer ikke tale om en begrænsning af et i andre retsregler begrundet ansvar, men om en opstilling af et selvstændigt ansvarsgrundlag, som i sit væsen har lighed med det, som skabes ved ugrundet berigelse paa en andens bekostning. Lovens standpunkt er det, at ung alder og utilregnelighed vistnok i almindelighed fritager for erstatningsansvar, men at det, naar et barn eller en utilregnelig har voldt skade, som han har midler til at erstatte, findes billigere, at skaden ialfald i en vis udstrækning rammer ham end den, over hvem hans handling er gaet ud.

forlange undtaget af de kontanter, som forefindes hos ham, uden at der kræves bevis for, at disse netop er identiske med de penge, han har modtaget som løbende indtægt. Størrelsen af det udlægsgfrie beløb vil være at fastsætte af namsmyndighederne.

2) Hvis den samlede værdi af de formuesgjenstande, som bliver undtaget fra udlæg i henhold til § 70 nr. 1—4 og § 73, udgjør mindre end 600 kroner, kan en sagsøgt, som er familieforsørger, ogsaa kræve undtaget andre gjenstande, naar værdien af dem og de gjenstande, som er nævnt foran, tilsammen ikke overstiger 600 kroner. Derimod kommer værdien af, hvad der maatte undtages i henhold til §§ 70 nr. 5—9, 71 og 72, ikke i betragtning. Med familieforsørgere menes her saavel ugifte som gifte mænd og kvinder, naar de forsørger sine børn, forældre, fosterbørn eller andre, som hører til deres husstand¹⁹.

I de her fremstillede regler om undtagelse fra udlæg har § 75 gjort endel begrænsninger til fordel for visse krav.

Uden hinder af bestemmelserne i §§ 70 og 74 (foran p. 77 ff. og 82) kan saaledes udlæg tages, naar sagsøgeren har (retsbeskyttet) panteret eller tilbageholdsret i gjenstanden for det krav, som søges fyldestgjort, eller naar kravet udgjør købesummen for den.

Bestemmelsen i § 71 nr. 1 (foran p. 79) gjælder ikke, naar udlæg søges for gjæld, som er paadraget i anledning af det øiemed, stipendiet eller understøttelsen er ydet til.

De i §§ 70 nr. 2—5 og 71—74 (foran p. 77—8 og 79 ff.) nævnte formuesgjenstande kan ikke fordres undtaget, naar udlæg søges for skatter eller andre offentlige afgifter eller for privat erstatningskrav paa grund af forsætlig skadegjørende handling. For skatter af formue og indtægt til stat eller kommune indeholder skattelovene af 18 august 1911 nr. 8 og 9 (jfr. tillægslove 3 mai 1918 nr. 1 og 2) henholdsvis §§ 115 og 107 bestemmelser, som yderligere udvider adgangen til udlæg, idet der subsidiært kan tages udlæg i endnu ikke

¹⁹ Se Indst. O. XV for 1912 p. 180.

optjente terminer af lønninger saavel som i anden fremtidig kontraktmæssig sikret arbejdsfortjeneste samt ligeledes i fremtidig forfaldende terminer af pensioner og lignende indtægter. Saa-dant udlæg kan ikke tages, hvis det ikke er søgt inden 6 maaneder, efterat dertil var adgang.

De i §§ 71—74 (foran p. 79 ff.) nævnte formuesgjenstande kan ikke fordres undtaget, naar udlæg søges for krav, som grunder sig paa lovbestemt forsørgelsespligt (jfr. herom fattiglov 19 mai 1900 § 2, love af 10 april 1915 nr. 3 og 6 og 31 mai 1918 §§ 56—59), fattigvæsenets erstatningskrav i saadan anledning (jfr. fattiglov 19 mai 1900 § 6) eller fattigvæsenets udlæg til sagsøgte selv. I disse tilfælde kommer heller ikke § 70 nr. 2—5 (foran p. 77—8) til anvendelse, naar sagsøgte ikke er familieforsørger. Efter lov 10 april 1915 nr. 3 §§ 27 og 28 og lov s. d. nr. 6 § 6 kan forøvrigt arbejdsløn og andre terminvise indtægter tilbageholdes til opfyldelse af forsørgelsespligt uden nogen forudgaaende udlægsforretning.

Lovens bestemmelser om undtagelser fra udlæg maa gjøres gjældende under udlægsforretningen; skyldneren kan ikke gjøre undtagelsesretten gjældende under en paafølgende auktion⁹⁰. Derfor paalægger § 82, sidste led namsmanden at gjøre sagsøgte bekendt med reglerne om udlægsfrihed; og hvis ikke sagsøgte er tilstede ved udlægsforretningen, skal namsmanden ifølge § 84, 2det led efter bedste skjøn gjøre undtagelsesretten gjældende. Hvor der er valg mellem flere gjenstande (§ 70 nr. 3), tilkommer valget sagsøgte eller i tilfælde af, at denne ikke er tilstede, namsmanden, som i den anledning har at raadføre sig med tilstedeværende personer (§ 84, 2det led). Har namsmanden ikke under udlægsforretningen iagttaget disse bestemmelser, vil sagsøgte ved klage til namsretten (§ 49) kunne faa feilen rettet.

Undtagelsesretten kan i tilfælde af skyldnerens død gjøres gjældende af hans enke og uforsørgede børn, selv om disse ikke har overtaget gjælden og saaledes selv er blevet skyldnere (se ikrafttrædelseslov 14 august 1918 § 12, 2det led).

⁹⁰ Jfr. dept. skr. 28 juni 1911

De rettigheder, som er hjemlet ved §§ 69—74, jfr. § 75, kan ikke retsgyldig fraskrives (§ 76)²¹.

Medens det i lov om indskrænkning i retten til at søge udlæg for gjæld af 29 marts 1890 § 10 bestemtes, at reglerne om undtagelse fra udlæg ikke kom til anvendelse paa gjæld, som er stiftet før lovens ikrafttræden, gaar de nye love ligesom loven af 28 april 1916 ud fra den modsatte forudsætning (jfr. herom første del p. 117—118 med note 7).

II. Medens de i det foregaaende fremstillede regler gjør omraadet for udlæg mere indskrænket end omraadet for viljesbestemt pant, bevirker paa den anden side de forskjellige regler for stiftelse af panteret ved udlæg (l. 12 okt. 1857 § 7 jfr. nedenfor § 178, II), at en række formuesrettigheder, som ikke kan gives til pant, kan tages til udlæg. Dette gjælder saaledes alle slags rettigheder, selv om de ikke er knyttet til gjælds brev eller dermed ligestillet dokument eller hviler paa fast eiendom²².

Der vil ogsaa kunne gjøres udlæg i fremtidigt erhverv, naar det overhovedet kan siges at være en bestanddel af skyldnerens formue, ikke blot muligt²³.

III. Efter § 85 skal de formuesgjenstande, som sagsøgeren faar udlæg i, saavidt gjørligt, skrives op og værdsættes enkeltvis. Heri ligger, at der regelmæssig ikke bør gives udlæg i løsørekomplekser (*universitates rerum*), og at saaledes specialitetsprincippet er gennemført for udlæg væsentlig, om end ikke helt undtagelsesfrit, paa samme maade som for viljesbestemt pant²⁴. For tilbehør til fast eiendom eller skib gjælder regelen efter § 85, 2det led ikke. Dette kan enten i sin helhed eller i afdelinger sammenfattes under almindelige betegnelser, som viser tilbehørets art.

IV. Forskjelligt fra spørgsmaalet om, i hvilke gjenstande udlæg overhovedet kan gjøres, er spørgsmaalet om, hvad der skal ansees medindbefattet under et givet udlæg. Dette

²¹ Ogsaa frivillig overdragelse og pantsættelse er efter ikrafttrædelsel. 14 aug. 1918 § 12, sidste led ugyldig.

²² Jfr. Hagerup l. c. p. 179—180.

²³ Jfr. Schweigaard Proces II p. 282; Retst. 1871 p. 768; Hambro Byretsdomme nr. 2521. Om ventendes arv se arvel. § 73.

²⁴ Jfr. Hagerup l. c. p. 190

spørgsmaal besvares i § 66 overensstemmende med, hvad der ogsaa hidtil har været antaget, derhen, at udlæg i en formuesgjenstand, naar ikke andet er bestemt, ogsaa omfatter de ting og rettigheder, som i almindelighed uden særskilt aftale gaar ind under en panteret, som er stiftet ved retshandel²⁵, saaledes navnlig frugter af en udlagt gjenstand, sagsøgte tilhørende tilbehør til en saadan, tilvæxt og krav, som sagsøgte maatte have erhvervet ved forsikring af den udlagte gjenstand²⁶.

V. Med hensyn til den udstrækning, hvori der skal gives udlæg, er det hovedregelen, at der ikke maa tages mere gods end fornødent til dækkelse af den fordring, for hvilken fyldestgørelse søges, og under hvilken ogsaa indgaar de med tvangsfulbyrdelsen forbundne omkostninger. Som grundlag for bedømmelsen af udlæggets omfang tjener den vurdering af gjenstandene, som efter § 85 skal forenes med udlægget.

Den opstillede hovedregel gjælder ikke, hvor en saadan begrænsning bare kan tilveiebringes ved en deling af gjenstandene eller ved en udskillen af det faste tilbehør (jfr. § 67).

VI. Med hensyn til valg mellem flere gjenstande bestemmer § 83 — overensstemmende med, hvad der ogsaa tidligere var antaget i retsbrugen²⁷, men afvigende fra bestemmelsen i N. L. 1—22—19 og 25 — at sagsøgte har ret til at udpege, hvad der skal tages udlæg i. Sagsøgeren kan dog efter paragrafens andet led negte at tage imod udlæg i fast eiendom eller rettigheder i fast eiendom, naar der findes tjenligt løsøre, ligesom ogsaa at tage imod udlæg i fordringer eller andre rettigheder, hvis der findes andet løsøre, som kan tages. Naar andet gods findes, behøver han heller ikke at tage imod udlæg i omtvistede eller usikre fordringer eller rettigheder eller i løsøre, som det vilde være særlig vanskeligt at bevare eller sælge, eller som andre tidligere har erhvervet en ret over, saafremt udlægget maa staa tilbage for den (jfr. næste paragraf). Sagsøgeren kan ikke negte at tage imod udlæg i en forfalden

²⁵ Se derom Hagerup l. c. §§ 33—38.

²⁶ Jfr. Ot. prp. nr. 16 for 1911 p. 39 (bem. til § 81).

²⁷ Se Anden udg. af nærv. skrift II p. 338.

fordring paa ham selv, naar den er erkjendt eller retskraftig afgjort (§ 83, 3dje led jfr. § 16 og foran p. 49).

Er sagsøgerens fordring sikret ved pant, kan han altid forlange udlæg i pantet (§ 83, sidste led).

§ 177.

Begrænsning af gjenstanden for udlæg af hensyn til tredjemands ret.

I. At tredjemand har en begrænset tinglig rettighed (pantret, brugsret) over en formuesgjenstand, vil ikke i og for sig være til hinder for, at der gives udlæg i tingen, idet tredjemands bedre ret alene medfører, at den panteret, som udlægget stifter, faar prioritet efter førstnævnte ret. Selv den omstændighed, at tredjemand er besidder af ting (f. ex. som haandpanthaver), hindrer ikke udlæg. Og da udlægspant kan stiftes ved tinglysning, udkræves hertil ikke — som ved viljesbestemt pant¹ — noget skridt ligeoverfor besidderen. Da imidlertid udlæg er beregnet paa salg inden en kortere frist og løsure ikke som fast gods kan sælges med paahefte af bedre prioriterede rettigheder, vil tredjemands krav paa en ret til at fortsætte besiddelsen være til hinder for udlæg, hvis det ikke er en panthaver, som kan udløses (jfr. § 192)². Ogsaa isaafald bevirker dog den ringere sikkerhed, som et saadant sekundært udlæg i løsure medfører, at sagsøgeren — som i forrige paragraf nævnt — ikke er forpligtet til at tage imod det, saasandt der findes andet gods, hvori udlæg kan tages.

Gjør tredjemand paastand paa en rettighed, som vil være uforenelig med udlægget — altsaa navnlig, naar han paastaar at være eier af den formuesgjenstand, hvori udlæg søges — maa der skjelnes mellem paa den ene side fast gods og registreret norsk skib og paa den anden side andet løsure³.

¹ Se Hagerup Panteret (3 udg.) p. 93 ff.

² Jfr. Hagerup l. c § 60.

³ Jfr. med det følgende Indst. O. XV p. 174 ff. Paa dette sted polemiseres der mod den i tidligere udgaver af nærværende skrift (se Anden udg.

For løsøres vedkommende skal efter § 65 besiddelsesstanden i saa henseende være afgjørende: Befinder gjenstanden sig i sagsøgtes besiddelse, kan der tages udlæg i den, medmindre det paa stedet eller efter en kort udsættelse kan bevises, at gjenstanden tilhører tredjemand (jfr. foran p 22.). Paastanden indføres i udlægsbogen, og tredjemand gives i tilfælde underretning.

Hvis det er tredjemand, som besidder løsøre, der tilhører eller paastaaes at tilhøre sagsøgte, og han ikke er villig til at opgive besiddelsen, kan udlæg bare tages i sagsøgtes krav paa at faa tingen overgivet.

For fast gods har loven ikke opstillet nogen regel; og forudsætningen herfor er⁴, at det skal komme an paa, hvem der har tinglyst hjemmel til eiendommen. Er det sagsøgte, kan udlæg tages i den, selv om den besiddes af en tredjemand, som gør paastand paa en selvstændig ret (f. ex. i henhold til en med sagsøgte afsluttet købekontrakt). Har derimod tredjemand tinglyst hjemmel, kan udlæg ikke tages i selve eiendommen, selv om sagsøgte er besidder og gør krav paa en selvstændig ret. Derimod kan udlæg tages i sagsøgtes krav paa eiendommen.

II p. 362) hævdede opfatning, som ogsaa havde faaet tilslutning af Civilprocesskommissionen se dens udkast § 108) og den kongelige proposition se Or. prp. nr. 16 for 1911 § 80), og hvorefter der hverken ved løsøre eller fast gods kan tages udlæg i en gjenstand, som tredjemand besidder. Denne polemik hviler imidlertid paa en forvexling af materielretslige og processuelle synspunkter. At der ikke kan tages udlæg i en ting, saalænge tredjemand besidder den, selv om hans ret efter privatretslige grundsætninger er svagere end sagsøgtes, betyder alene, at *e x e k u t i o n s m y n d i g h e d e r n e* ikke er processuelt kompetente til at afgjøre spørgsmaalet om, hvis ret er den stærkere, en sætning, som det navnlig under den ældre svage organisation af disse myndigheder var fuld grund til at opstille. Der bliver ikke, som Justitskomitéen antager, ved denne sætning nogen mangel paa sammenhæng i reitsreglerne; ti den udelukker ikke, at der, efterat tredjemands mangel paa ret er fastslaaet ved et ordinært søgsmaal, kan tages udlæg i tingen. Det hele er med andre ord et spørgsmaal om, hvor langt namsmyndighedernes domskompetens bør strækkes. Efter tvangsfuldbyrdeslovens ordning kan der kanske være grund til at strække den længer end efter den ældre ret.

⁴ Se Indst. O. XV l. c.

Har ingen af parterne tinglyst hjemmel (altsaa hverken sagsøgte eller den tredjemand, som bestrider sagsøgtes eiendomsret, eller hvis eiendomsret bestrides af sagsøgte eller sagsøgeren), kan udlæg ikke tages i tingen, medmindre sagsøgte er i besiddelse af den, og ogsaa isaafald bare, hvor det kan ansees fuldt paa det rene, at hjemmelsindehaveren ikke er eier. Er sagsøgte ikke besidder, kan der bare tages udlæg i hans krav paa tingen.

De her fremstillede regler om betydningen af tinglyst hjemmel ved fast gods finder tilsvarende anvendelse paa registreret adkomst til registreret norsk skib (jfr. § 65, sidste led).

II. Af hvad der er forklaret i foregaaende paragraf (jfr. lovens § 67) vil fremgaa, at der i almindelighed intet er til hinder for at tage udlæg i sagsøgtes andel i en formuesgjenstand, som han eier sammen med andre. Denne regel er dog underkastet undtagelser:

1) Som gjentagende tidligere fremhævet, er der ikke adgang til for gjæld, paahvilende hustruen, at tage udlæg i de til det ægteskabelige fællesbo hørende gjenstande eller rettigheder, medmindre manden er gjort til part i sagen. Paa den anden side kan der for mandens forpligtelser ikke tages udlæg i hustruens selverhvervede gods, selv om det hører til fællesboet (se l. 29 juni 1888 § 31 jfr. l. 29 juli 1894 nr. 2).

2) Saalænge et arvebo er uskiftet, kan der ikke for en arvings særgjæld tages udlæg i hans andel i de til boet hørende gjenstande, men alene i den nettoandel, som ved skiftet udægges ham (jfr. N. L. 1—22—32)⁵.

3) I visse arter selskaber gjælder den regel, at et medlems særkreditorer ikke kan tage udlæg i selve dets andel i de enkelte selskabseiendele, men alene i hvad medlemmet kan kræve som andel i aarsoverskud, saavel som i den andel, det kan kræve sig udbetalt ved selskabets opløsning. Efter aktieloven 19 juli 1910 § 97 gjælder dette for det fuldt ansvarlige medlem af et kommanditaktieselskab; og efter fastslaaet sædvaneret maa det samme antages for medlemmerne af et ansvarligt handelsselskab, men neppe for almindelige civile selskaber⁶.

⁵ Se nærmere herom Hagerup Skifte og Arvebehandling (2 udg.) § 8.

⁶ Jfr. O. Platou Selskabsret I p. 112 ff. og det der anførte.

Heller ikke kan en tilsvarende regel antages at gjælde ved almindelige partsrederier⁷.

III. I enkelte tilfælde har lovgivningen udtrykkelig anordnet, at udlæg alene skal ske med forbehold af tredjemands ret. Efter søfartslov 20 juli 1893 § 76, som den lyder ifølge lov 28 april 1916 § 16, kan saaledes arrest eller udlæg i mandskabets tilgodehavende hyre bare gjøres under forbehold af skibsførerens tilbageholds- eller fradragsret efter søfartslovens § 99 samt §§ 102—106. Dette forbehold gjælder ogsaa med hensyn til hyrens afholdelse til dækkelse af underholdningsbidrag, som i henhold til lov tilkommer ægtefælle, barn eller et barns mor. Og efter lov om barn, hvis forældre ikke har indgaaet ægteskab med hverandre, af 10 april 1915 § 27 i. f. jfr. § 28 og lov af s. d. om forældre og ægtebarn § 6 i. f., kan der i den del af løn, som skal holdes tilbage til dækning af forsørgelsesydelse, ikke gjøres beslag eller indførsel af andre fordringshavere.

Paa den anden side frembyder bestemmelsen i skattelovene af 18 august 1911 nr. 8 og 9 (jfr. tillægslove 3 mai 1918 nr. 1 og 2) henholdsvis § 115 og § 107, begges andet led) eksempel paa tilfælde, hvor der tilstedes udlæg i gjenstande, som ikke tilhører sagsøgte, idet der i tilfælde af, at manden er lignet for sin og sin hustrus samlede formue og indtægt, ved udpantning for skatten kan tages udlæg saavel i gjenstande, der tilhører fællesboet, som i ægtefællernes mulige særeiemidler. Hvor hjemmевærende barn (adoptivbarn og pleiebarn) er lignet underét med forældrene, kan der tages udlæg ogsaa i barnets renteindtægter, forsaavidt de tilflyder forældrene.

§ 178.

Udlæggets retsvirkning¹.

I. Om udlæggets retsvirkning bestemte N. L. 5—6—1, at hvad man havde faaet til udlæg, „være sig løsøre eller

⁷ Jfr. dog Retst. 1911 p. 486.

¹ Hagerup Panteret (3 udg.) § 22 (p. 134 ff.) og særlig om fremmed ret sammesteds note 1.

jordegods, det beholder mand til eiendom uden videre dom derpaa.* Gjældsexekutionen medførte saaledes regelmæssig en betaling med gods (*datio in solutum*). Det betragtedes som en særegen strengere gjældsforpligtelse, naar debitor ved en saakaldt æresforskrivelse havde forpligtet sig til at betale med rede penge, i hvilket tilfælde gjældsfængsel umiddelbart kunde anvendes, saafremt penge ikke skaffedes (se N. L. 1—22—46)².

Udlægshaverens eiendomsret til udlagt fast gods var dog forsaavidt underkastet en indskrænkning, som skyldneren inden en vis frist kunde løse det igjen. Paa saadan adgang til gjenløsning havde han et ubetinget krav i løbet af aar og dag (N. L. 5—6—2). Efter udløbet af denne frist kunde udlægshaveren i henhold til denne artikel afskjære al videre adgang til løsning ved enten at appellere indførselen til stadfæstelse eller ved at erhverve eiendomsdom, der ellers, som de oven anførte ord af N. L. 5—6—1 viser, ikke var nødvendig til kreditors retserhverv. Skred kreditor ikke hertil, stod løsningen fremdeles debitor aaben i 3 aar fra udlægforretningen (N. L. 5—6—2).

Ved købsladeiendom kunde udlægshaveren strax (uden at afvente forløbet af nogen aar-og-dags-frist) afskjære løsning ved at erhverve eiendomsdom (N. L. 5—6—5). En frist, inden hvilken løsningsretten i ethvert fald tabtes, var her ikke sat, men man antog, at analogien fra N. L. 5—6—2 maatte befølges.

For løsøre var der kun i enkelte anvendelser (udlæg for bøder og skatter) ved lovgivningen fra forrige aarhundrede foreskrevet en særlig løsningsfrist³.

Lovbogens regel om retsvirkningen af udlæg undergik i løbet af det attende aarhundrede en sædvansmæssig omdannelse derhen, at kreditor hverken blev berettiget eller forpligtet til at tage sin betaling umiddelbart i udlægget selv, men at dette

² Jfr. herom og om det ældre maningsinstitut (N. L. 1—20), som ogsaa medførte en særlig strengere forpligtelse, *Nellermann Ord. civ. Procesmaade* p. 867—9 og *sammes Exekution* p. 224—5; *Deuntzer Den danske Skifteret* p. 365.

³ Se de i l. 4 juni 1892 § 34, 2det led anførte lovsteder; jfr. dog ogsaa reskr. 9 mai 1776 § 9 i. f.

først skulde gøres i penge ved offentlig auktion og kreditors fyldestgørelse ske af udbyttet. Allerede N. L. 1—22—34 hjemlede udlægshaveren en ret til, naar han var misfornøiet med den paa udlagt løsøre satte taxt, at sælge dette ved offentlig auktion „paa skyldnerens skade og fordel.“ Men en nødvendighed af i noget tilfælde at anvende denne fremgangsmaade for at faa fyldestgørelse kjendte lovbogen ikke. Denne sidste regel uddannede sig først langt senere, uden at man med sikkerhed kan angive tidspunktet. Sandsynligvis har regelen udviklet sig tidligere ved løsøre end ved fast gods. Endnu i slutningen af det attende aarhundrede vedblev det at være anset som en ret for kreditor, om han foretrak det, at tage det udlagte gods til eiendom⁴; men denne fremgangsmaade var allerede dengang usædvanlig.

II. Efter den omdannelse, som udlægshaverens ret ved den i forrige nr. omhandlede retsudvikling var undergaaet, maatte den betegnes som en panteret (retspant, udlægspant)⁵; og overensstemmende hermed udtaler § 90: „Ved udlæg faar sagsøgeren panteret i gjenstandene for kravet med omkostninger.“ — For denne panteret gjælder følgende regler:

1) Med hensyn til udlægspantets retsbeskyttelse:

a) For at opnaa fuld retsbeskyttelse ligeoverfor tredjemand maa udlægshaveren ved fast gods og ikke registreringspligtigt skib tinglyse udlægget og ved registreringspligtigt skib lade det indtegne i skibsregistret. Ved andet løsøre end registreringspligtigt skib maa enten tinglysning eller besiddelsestagelse have fundet sted (se l. 12 oktbr. 1857 § 7 og l. om registrering af skibe 4 mai 1901 § 20, hvilke lovbestemmelser ikke berøres af tvangsfuldbyrdelsesloven), en regel, som for løsøres vedkommende afviger fra, hvad der gjælder om viljesbestemt pant⁶.

⁴ Jfr. N e l l e m a n n Exekution p. 228, note 1 og de der citerede steder af B r o r s o n s Fortolkning til lovens femte Bog (1793) p. 476 og 483.

⁵ Jfr. H a g e r u p l. c. § 22. Om den forvirring, som tidligere har hersket i henseende til den rette bestemmelse af udlæggets begreb, se N e l l e m a n n Exekution p. 228—9 i noten.

⁶ Jfr. H a g e r u p l. c. p. 136—7. Se her ogsaa den i Retst. 1881 p. 449 meddelte høiesteretsdom og om denne H a g e r u p l. c. p. 102, note 46.

For at udlægspant skal kunne gøres gjældende i konkursbo maa dog tinglysning, indførelse i registreringsdagbogen eller i tilfælde besiddelsestagelse have fundet sted senest 8 uger, før konkurs blev forlangt (se konkursl. 6 juni 1863 § 46 jfr. l. 6 mai 1899 nr. 2). Har akkordforhandling fundet sted og konkurs derefter er aabnet i henhold til akkordforhandlingslovens §§ 7 eller 31, eller er begjæring om akkordforhandling afslaaet og konkurs aabnet inden 4 uger derefter, skal nævnte frist endog regnes tilbage fra den dag, da akkordforhandling blev begjæret (se konkursloven 6 juni 1863 § 47, 2det led jfr. l. 6 mai 1899 nr. 2)⁷.

Under kollision med andre, samtidig tinglyste eller i registreringsdagbogen indførte frivillige retsstiftelser har udlægspanteretten fortrinet; i forholdet mellem flere samtidig tinglyste (registrerede) udlægsforretninger skal afholdelsestiden gjøre udslaget (l. 1857 § 7, 2det p. jfr. l. 4 mai 1901 § 24)⁸.

Tinglysning og registrering af udlægspant taber sin kraft, naar henholdsvis ti og fem aar er forløbet, uden at den er blevet fornyet (l. 6 marts 1869 § 1 jfr. l. 4 mai 1901 § 27)⁹.

Ligeoverfor tredjemand, som selv ikke har nogen gennem iagttagelse af de foran nævnte former fuldbyrdet tinglig ret, kan udlægspanthaveren ogsaa uden tinglysning (registrering) eller overleverelse gjøre sin ret gjældende, hvis den er ældre¹⁰.

Er udlæg givet i gjældsbrief eller dermed ligestillet dokument (ihændehaverpapir som aktier o. lign.), vil tinglysningen ikke være tilstrækkelig til at beskytte sagsøgeren ligeoverfor en senere godtroende erhverver, hvilket flyder af de for extinktive erhvervelser af disse dokumenter gjældende regler¹¹. Skal

⁷ Skibsregisterloven 4 mai 1901 § 24, sidste led (jfr. dens 2det led) siger ikke udtrykkelig, at regelen i krs.l. § 46 ogsaa finder anvendelse paa registrering, men maa utvivlsomt forstaaes saaledes. Jfr. forøvrigt om de anførte bestemmelser i konkursloven nærmere Hagerup Konkurs og Akkordforhandling (2 udg.) p. 188 ff.

⁸ Hagerup Panteret p. 366; Aubert Obligationsrettens specielle Del III (2 udg.) p. 166 jfr. p. 277.

⁹ Hagerup l. c. p. 456 og 458.

¹⁰ Hagerup l. c. p. 137—8; Nellesmann Exekution p. 247.

¹¹ Jfr. nærmere Hagerup l. c. p. 169—170 og det der i note 6 citerede.

sagsøgeren være beskyttet herimod, maa gjælds brevet enten være taget ud af sagsøgtens besiddelse eller have faaet paategning om udlægget. Overensstemmende hermed foreskriver § 92, 2det led, at namsmanden, naar udlæg er taget i gjælds brev, ihænde have- eller ordrepapir eller andet „værdipapir“, skal give dokumentet paategning om udlægget. „Værdipapir“ i lovens forstand er et dokument, hvori en fordring eller anden rettighed af økonomisk værdi er inkorporeret i modsætning til dokumenter, som alene tjener til legitimation eller bevis¹².

b) I forhold til sagsøgte er sagsøgeren, ogsaa uden at de under a) omhandlede former er iagttagne, beskyttet ikke blot paa samme maade som en almindelig pantgiver, men ogsaa ved særlige straffebestemmelser (alm. str.l. § 343 jfr. § 280). — Heller ikke er disse formers iagttagelse nødvendig for, at udlægshaveren skal kunne skride til dækningsforfølgning (tvangsauktion)¹³.

c) Er det en fordring, hvori udlæg er givet, kan det ikke antages, at iagttagelsen af de under a) nævnte former er tilstrækkelig til at beskytte udlægshaveren mod, at fordringens debitor betaler til sagsøgte¹⁴. Der maa her efter de almindelige transportregler kræves underretning om udlægget til nævnte debitor. Dette er uomstridt ved fordringer, som ikke er knyttede til gjælds brev. For gjælds breve opstaar følgende spørgsmaal:

α) Er sagsøgeren blot i kraft af udlæggets tinglysning beskyttet mod, at gjælds brets debitor betaler til sagsøgte, selv om denne er forblevet i besiddelse af gjælds brevet, og dette ingen paategning har faaet om udlægget? Dette spørgsmaal maa aabenbart besvares benegtende i henhold til de for al transport af fordringer gjældende grundsætninger.

β) Befries debitor ogsaa da ved betaling til sagsøgte, naar

¹² Jfr. Ot. prp. nr. 10 for 1913 p. 35.

¹³ Jfr. Hagerup l. c. p. 132—3.

¹⁴ Schweigaard Proces II p. 297—8. Jfr. l. 10 april 1915 nr. 3 om barn, hvis forældre ikke har indgaaet ægteskab med hinanden, §§ 27 og 28 og l. af s. d. nr. 6 § 6, 2det led, hvor forøvrigt forholdet rettest er at opfatte som en fuldbyrdet transport, som derfor ogsaa er beskyttet mod tredjemand uden tinglysning.

han vel ingen underretning har faaet om overdragelsen, men gjældsbreuet er i sagsøgerens besiddelse? Hvis frdn. 9 febr. 1798 fandt anvendelse paa udlægshaveren, maatte spørgsmaalet ansees positivt besvaret ved dette lovbud. Udlæg hører imidlertid ikke til de adkomster, der beskyttes ved forordningen¹⁵. Og udenfor det ved denne bestemte omraade haves der i vor ret intet almindeligt udtryk for den regel, at gjældsbreuet er den afgjørende legitimation i forholdet mellem kreditor og debitor, hvilket egentlig vilde indeholde følgende to sætninger: 1) debitor befries altid ved en betaling, erlagt til en indehaver af gjældsbreuet, som er udstyret med en i formen gyldig adkomst, 2) debitor befries bare ved betaling til gjældsbreuets indehaver. For veksler og checks er den første sætning anerkjendt ved lovene 7 mai 1880 § 39 jfr. § 40 og 3 aug. 1897 nr. 8 § 3, og for ihændekeeperpapirers vedkommende flyder den af disses natur. For disse arter gjældsbreue synes det derfor ogsaa beføiet at opstille den anden af de nævnte regler, som paa en maade er modstykket dertil. Men for almindelige gjældsbreue er det vanskeligt at finde nogen sikker begrundelse for den sætning, at en debitor, som er uvidende om udlægget, ikke skulde kunne betale til sin kreditor¹⁶.

Tvangsfuldbyrdsloven afgjør ikke det her behandlede spørgsmaal; men forskriften i § 89 hviler nærmest paa forudsætningen om de i det foregaaende fremstillede regler. Det siges nemlig her, at namsmanden, naar udlæg er givet i gjælds-brev eller i en anden fordring eller rettighed, som ikke knytter sig til ihændekeeper- eller ordrepapir, paa sagsøgerens forlangende uden ophold i anbefalet brev skal give den forpligtede underretning om udlægget og forbyde ham at betale eller yde til sagsøgte¹⁷.

Er den fordring, hvori der er taget udlæg, et krav paa udlevering af en ting, som tredjemand besidder, gaar pante-

¹⁵ Jfr. Hagerup l. c. p. 156.

¹⁶ Saaledes ogsaa Nellesmann l. c. p. 197 ff. Afvigende derimod Aagesen Indledning til den danske Formueret p. 714 og 721 ff.

¹⁷ Om betaling for denne underretning se lov 26 april 1918 § 124 jfr. § 151.

retten, siges der i § 90, 2det led, over paa tingen selv, naar den overdrages eller udleveres. Denne bestemmelse maa imidlertid — for at bringes i overensstemmelse med almindelige panteretsregler — forstaaes som alene udtalende, at der ikke til stiftelse af panteret kræves nogen ny udlægsforretning¹⁸. Er sagsøgte krav rettet paa overdragelse af en fast eiendom, kan sagsøgeren utvivlsomt ikke faa panteret umiddelbart i denne, medmindre udlægget er tinglyst ved den faste eiendoms værning. Eller: Gaar kravet ud paa overdragelse af et gjælds-brev eller ihændehaverpapir, opnaar sagsøgeren ikke fuld retsbeskyttelse ligeoverfor tredjemand, medmindre dokumentet enten har faaet paategning om udlægget eller er holdt udenfor sagsøgte besiddelse. Ved almindeligt løsøre synes man at turde antage, at tinglysning af udlægget i fordringen paa løsøret er tilstrækkeligt til at skabe fuld retsbeskyttelse for panteretten i selve løsøret, uden hensyn til, om dette er udleveret til sagsøgte eller til namsmyndighederne¹⁹.

2) Med hensyn til besiddelsen af de udlagte gjenstande indeholder tvangsfuldbyrdsloven følgende regler:

Fast eiendom med tilbehør forbliver i sagsøgte besiddelse (§ 91). Det samme gjælder registreret norsk skib (§ 91, 2det led).

For løsøre er regelen efter § 93, at det skal tages ud af sagsøgte besiddelse, hvis sagsøgeren under forretningen eller senere forlanger det og fuldbyrdsen gjør det paakrævet (d. e. hvor der efter løsørets natur er fare for forrykkelse). Tingene skal isaafald forvares paa stedet under namsmandens segl. Lader det sig ikke gjøre, skal de fjernes og overgives til en paalidelig tredjemand. For udlagte apotekervarer bestemmer § 230, sidste led, at de ansees for udsatte af sagsøgte besiddelse, naar den til at føre tilsyn med varerne opnævnte opsynsmand har tiltraadt. Finder namsmanden ikke nogen betænkelighed ved det, kan han overgive tingene i sagsøgerens besiddelse mod eller uden sikkerhed. Udlagte dyr kan sag-

¹⁸ I propositionen af 1911 fandtes ordene „uden ny udlægsforretning“, men disse udgik af propositionen af 1913 uden nogen begrundelse.

¹⁹ Jfr. med det her udviklede Hagerup l. c. p. 340—2.

søgte forlange fjernet, hvis der ikke af udlagt foder eller paa anden maade anvises ham det nødvendige til underhold af dyrene. Omkostningerne ved forvaring og flytning af udlagte gjenstande eller ved fodring af dyr hører med til omkostningerne ved fuldbyrdelsen (§ 94). De af namsmanden truffne bestemmelser kan efter begjæring omgjøres, naar dertil findes grund.

Om gods, som er indladet i skib, bestemmer sjøf.l. § 131, at udlægshaveren ikke kan fordre det udleveret under andre betingelser end dem, hvorunder befragteren kunde forlange det udlosset.

Særlige regler gjælder for følgende udlægsgjenstande:

Udlagte penge skal namsmanden tage i besiddelse, hvis ikke parterne er enige om at overgive dem til en anden (§ 92). Beløbene skal sættes ind i en autoriseret sparebank paa saa fordelagtige vilkaar som mulig (§ 58).

Er udlæg taget i gjælds-brev, ihændehaver- eller ordrepapir eller andet værdipapir, skal namsmanden, foruden, som foran nævnt, at give dokumentet paategning om udlægget, forvare det, hvis ikke parterne er enige om at overgive det i en andens varetægt (§ 92, 2det led). Namsmanden kan ogsaa ellers tage i besiddelse dokumenter, som tjener til bevis for udlagte fordringer eller rettigheder, og give dem paategning om udlægget (§ 92, 3dje led). Er dokumenterne i tredjemands besiddelse, gjælder, siges der i § 92, sidste led, „det, som er foreskrevet om besiddelsestagelse, først fra det tidspunkt, da sagsøgte kunde have krævet dokumenterne tilbageleveret.“ Hermed har det været hensigten at udtrykke paa den ene side, at tredjemand ikke kan modsætte sig, at dokumenterne, ogsaa medens han besidder dem, faar paategning om udlægget²⁰, paa den anden side — hvad forøvrigt er selvfølgelig — at der ikke kan gjøres et indgreb i tredjemands besiddelsesret, saalænge denne varer. Men idet den anførte lovbestemmelse ikke lader det være afgjørende for adgangen til besiddelsesforandring, at dokumenterne af tredjemand faktisk er leveret tilbage til sagsøgte, men lader det være nok, at denne kunde kræve tilbageleverelsen,

²⁰ Jfr. Ot. prp. nr. 10 for 1913 p. 35.

fremkalder den spørgsmaalet, om namsmanden ogsaa er befojet til at skride ind mod tredjemands besiddelse, naar denne ikke er villig til at udlevere dokumenterne, og om namsmanden her er kompetent til at afgjøre en tvist om, hvorvidt sagsøgte kunde have krævet dokumenterne tilbageleveret. Dette sidste synes ikke at kunne antages, og bestemmelsen maa derfor begrænses til at gjælde tilfælde, hvor tredjemand anerkjender sagsøgtes ret.

Er en udlagt fordring eller rettighed sikret ved haandpant, kan sagsøgte kræve, at pantet bliver taget ud af sagsøgtes besiddelse overensstemmende med de foran fremstillede regler (§ 96, 1ste led). Dog kan sagsøgte i saa fald forlange sikkerhed stillet for det ansvar, som kan opstaa ved en krænkelse af de forpligtelser, han har ligeoverfor pantsætteren (§ 96, 2det led)²¹.

Har flere faaet udlæg i samme gjenstand og en anden end den bedst prioriterede forlanger, at den skal sættes ud af sagsøgtes besiddelse efter de foran fremstillede regler, maa han enten have samtykke af de bedre prioriterede eller udløse dem eller stille sikkerhed for deres krav (§ 97).

Med hensyn til ansvaret for de udlagte gjenstande bemærkes: Har sagsøgeren eller tredjemand faaet besiddelsen overdraget, pligter de at vise den agtsomhed, som en almindelig ordentlig mand pleier at vise, men hefter ikke for tilfældig skade²². Derimod er det tvivlsomt, om der kan paalægges sagsøgte nogen særegen agtsomhedspligt udover den, som vil paahvile enhver, der ved retsstridige (uagtsomme eller forsætlige handlinger) beskadiger eller ødelægger gjenstande, hvori andre har en ret. Der lader sig neppe paavise noget grundlag for en pligt til at drage særskilt omsorg for tingen²³.

3) Med hensyn til det baand, som udlægspantet paalægger eieren, ligger det i forholdets natur, at denne her er mere indskrænket i sine forføininger end ved alminde-

²¹ Om disse forpligtelser se Hagerup Panteret § 39.

²² Se Hagerup Panteret (3 udg.) p. 234; jfr. Indst. O. XV for 1912 p. 183-4.

²³ Jfr. Hagerup l. c. p. 238 med note 16.

ligt viljesbestemt pant, idet det regelmæssig er forudsætningen, at de udlagte gjenstandes salg er nær forestaaende, hvorfor intet maa foretages, som kan medføre fare for, at tingen ikke ved salget kan have tilstede i uforandret samme skikkelse som ved udlægsforretningen²⁴.

Overensstemmende hermed bestemmer § 94, 2det led for løsøres vedkommende, at sagsøgte, naar de udlagte gjenstande efterlades i hans besiddelse eller forvaring, er uberettiget til enhver brug eller forføining over dem, som udsætter dem for fare eller forringer deres værdi mere, end sædvanlig brug af tingene fører med sig. Der forudsættes saaledes her, at en vis brug er tilstedelig. Ved enkelte arter gjenstande vil en saadan være nødvendig til deres bevaring — kjør maa f. ex. melkes, heste skaffes bevægelse o. s. v. Men ogsaa ved andre gjenstande f. ex. udlagt indbo maa sædvanlig brug overensstemmende med gjenstandenes bestemmelse være tilladt.

Om skib haves en særegen regel i § 95: Hvor et saadant ved udlægsforretningen ligger i norsk havn eller senere kommer til norsk havn, kan namsmanden efter begjæring af sagsøgeren bestemme, at det ikke maa forlade havnen, før tvangsauktion er holdt. I saa fald kan namsmanden opnævne en paalidelig tredjemand til at føre tilsyn med skibet. Skibsdokumenterne skal namsmanden eller tilsynsmanden tage i forvaring. Forbudet meddeles vedkommende toldmyndighed og forkyndes for skibsføreren eller, om der ikke er ansat nogen fører eller han ikke træffes paa havnstedet, for den bestyrrende reder. Efter § 95 kan desuden et saadant forbud altid kræves af en panthaver, som har ret til tvangssalg af skibet uden først at tage udlæg.

Forbudet skal paa forlangende hæves, saafremt tvangsauktionen ikke er forlangt inden to uger, efterat der blev lovlig adgang til det, eller saafremt sagsøgeren ikke fremmer auktionen med tilbørlig hurtighed.

Af denne bestemmelse kan sluttes, at sagsøgte, naar der ikke er truffet nogen saadan forføining som i § 95 omhandlet, kan lade udlagt skib vedblive at foretage reiser.

²⁴ Jfr. Hagerup l. c. § 41.

Om fast gods med tilbehør bestemmer § 91, 2det p., at sagsøgte har ret til at bruge eiendommen og forføie over tilbehøret, saalangt det er foreneligt med forsvarlig drift.

Til afhændelse af udlagt løsøre er sagsøgte ikke berettiget, selv ikke, hvor salget sker med forbehold af udlægshaverens ret, idet enhver forrykkelse af besiddelsesstanden vil vanskeliggjøre dennes dækningsadgang. For fast gods gjør dette hensyn sig ikke gjældende. Men salget kan berede sagsøgeren retstab, hvis kjøberen faar sin adkomst tinglyst før udlæggets tinglysning. Det rette tør derfor være at opstille som betingelse for sagsøgtes adgang til at afhænde den udlagte eiendom, at udlægget er tinglyst²⁵. Beslægtede synspunkter synes at burde finde anvendelse paa registreret skib.

4) Om udlægshaverens adgang til dækning bestemmer § 98, at den bare kan foregaa derved, at det udlagte gods sælges ved tvangsauktion, „hvis ikke loven foreskriver eller tillader en anden fremgangsmaade.“ Tvangsfuldbyrdeelsesloven har selv i visse tilfælde givet anvisning paa en anden dækkelsesmaade. Disse vil nærmere blive omhandlet i det følgende, men sammenstilles her for oversigtens skyld:

1) Namsmanden kan under visse betingelser beslutte, at udlagt løsøre skal sælges underhaanden i stedet for ved tvangsauktion (§ 214). Det samme gjælder i alle tilfælde værdipapirer, som har børs- eller markedskurs, og udenlandske penge, som sagsøgeren ikke er villig til at modtage som betaling efter dagens kurs (§ 217).

2) Af udlagte penge dækkes sagsøgeren ved at faa dem udbetalt (§ 215).

3) Pengefordringer kan anvises sagsøgeren til indkrævning (§ 219).

4) Paa hvilken maade dækning skal søges af andre rettigheder end fordringer paa penge, bestemmes af namsmanden (§ 229).

5) Naar udlæg er taget i apotekinventarium eller apotekervarer, kan hele driften af apoteket paa begjæring sættes under bestyrelse (§ 231). Denne maade at skaffe sagsøgeren dæk-

²⁵ Civilproceskommissionens motiver p. 133—4 synes at gaa videre.

kelse finder paa begjæring ogsaa anvendelse ved udlæg i jernbaneanlæg og de øvrige i § 232 omhandlede anlæg.

Ved fast gods anviser N. L. 5—7—8 panthaveren ogsaa adgang til dækkelse ved at tage pantet til brugelighed. Denne bestemmelse, som ikke tænkes ophævet ved civilprocesreformens ikrafttræden, har i almindelighed været anseet anvendelig paa udlægspanthaveren²⁶. Og i denne henseende har tvangsfuldbyrdsloven ikke medført nogen ændring²⁷. Naar det i § 91 siges, at udlagt fast eiendom forbliver i sagsøgtes besiddelse, sigtes derved alene til, at udlægssforretningen i og for sig ikke medfører nogen adgang til besiddelsesoverførelse som en betryggelsesforanstaltning. Den udelukker ikke, at udlægshaveren efter særlig omgang baner sig adgang til at tage pantet til brugelighed.

Forsaavidt skib angaar, er adgangen til at tage det til brugelighed udelukket ved l. 4 mai 1901 § 38 jfr. ikrafttrædelsesl. 14 august 1918 § 54.

En særskilt dækningsmaade anvises for indtægts- og formuesskat til stat og kommune ved skattelovene af 18 august 1911 nr. 8 og 9 (jfr. tillægslove 3 mai 1918 nr. 1 og 2) henholdsvis §§ 115 og 107. Naar det nemlig er meddelt vedkommende principal, arbejdsgiver eller kasserer, at der er taget udlæg i uoptjent løn, pension eller anden understøttelse, er de forpligtet til, ved fordrings forfald, at tilbageholde det til skattens dækkelse fornødne beløb og at udbetale samme til vedkommende skatteopkræver. Det bliver herved at iagttage, at skatten afkortes i den skattepligtiges tilkommende lidt efter lidt i passende beløb efter regler, som kommunestyret bestemmer.

Adgangen til dækning maa sagsøgeren efter § 99 ved udlæg i andet løseøre end norsk registreret skib benytte inden tre aar efter udlægssforretningen. Ellers tabes adgangen, og sag-

²⁶ Schweigaard *Proces* II p. 294; Hagerup *l. c.* p. 253. Se dog *Indst. O. XV* for 1912 p. 185—6, hvor det fremhæves, at sætningen ganske ikke er utvivlsom, og at der ikke vides at foreligge nogen retsafgjørelse.

²⁷ Se *Indst. O. XV* for 1912 p. 183 („hvorvidt udlægshaveren efter N. L. 5—7—8 kan tage eiendommen til brugelighed, er et spørgsmaal, som bliver staaende i samme stilling som nu.“)

søgte kan kræve kjendelse af namsretten for, at udlægsforretningen ophæves, og at han skal gjenindsættes i besiddelsen.

§ 179.

Udlægsforretningen¹.

1. Om stedet for udlægsforretningen bestemmer § 78, at udlæg først skal søges der, hvor sagsøgte har bopæl, eller hvor han efter loven ansees for at have bopæl i retslige anliggender. Efter lov om handelsregistre 17 mai 1890 § 34 (jfr. ikrafttrædelseslov 14 august 1918 § 2) ansees det sted, hvor et selskabs forretningskontor ifølge den i handelsregistret indførte anmeldelse findes, i alle selskabets retslige anliggender som dets hjemsted². Forsaavidt angaar de i § 232 omhandlede anlæg, bestemmer paragrafens 2det led, at udlægsforretning foretages paa det sted, hvor anlægget har sit hovedkontor.

Denne hovedregel er dog underkastet visse undtagelser, idet udlægsforretningen kan paabegyndes eller fortsættes i gods, som findes paa andet sted, i følgende tilfælde:

- 1) Naar sagsøgte samtykker (§ 78, 1);
- 2) naar der ikke er fundet tilstrækkeligt udlæg ved sagsøgtes bopæl eller det paa forhaand maa antages givet, at der ikke vil være ubeheftet udlæg at faa ved hans bopæl (§ 78, 2);
- 3) naar sagsøgte ikke har kjendt bopæl i riget (§ 78, 3);
- 4) naar udlæg skal tages i gjenstande, hvori sagsøgeren har panteret eller tilbageholdsret for kravet (§ 78, 4);
- 5) naar der for rederigjæld skal tages udlæg i skibspart, kan udlægsforretningen altid holdes ombord i skibet eller paa den bestyrende reders bopæl (§ 80, 2det led).

Hvad enten udlægshandlingen iværksættes paa eller udenfor sagsøgtes bopæl, er det endvidere efter § 79 regelen, at udlægsforretningen maa holdes paa det sted, hvor godset er.

¹ Om betaling for udlægsforretninger se sportellov 6 aug. 1897 med tillægslov 26 april 1918 §§ 62—67, 123—125, 151 og 152.

² Jfr. Beichmanns Kommentaruudgave af loven p. 99 nr. 6 og p. 104—105.

Denne regel er naturlig tilsagt af hensynet til den for udlæggets omfang bestemmende vurdering. Regelen gjælder ogsaa, hvor gjenstanden beror hos en tredjemand (en depositar f. ex.). Ulegemlige formuedele (saaledes navnlig fordringer) bliver, saafremt rettigheden ikke er knyttet til gjælds-brev eller andet dokument, som er underkastet beslægtede regler (f. ex. et konnossement), at betragte som stedlig hjemmehørende der, hvor rettighedshaveren (ikke der, hvor den forpligtede) bor³. For tinglige rettigheder, hvilende paa fast gods (grundbyrder o. lign.), vil der dog kunne være grund til at anse den tjenende eiendoms beliggenhed afgjørende⁴.

Fra hovedregelen gjør imidlertid § 79, 2det led visse undtagelser, idet namsmanden, naar parterne er enige, kan holde udlægsforretningen paa sit kontor eller et andet sted i kredsen, hvis udlæg skal tages:

1) I fast eiendom; her spiller nemlig ikke værdsættelsen nogen synderlig rolle;

2) i gjenstande, som er udlagt ved en tidligere udlægsforretning, naar namsmanden har udlægsbogen eller en bekræftet udskrift af den tilstede;

3) i gjenstande, over hvilke der fremlægges en fortegnelse og værdsættelse, som gaar saaledes i det enkelte, som § 85 (nedenfor p. 105—6) kræver, og som sagsøgeren ikke gjør indsigelse mod.

Ifølge § 80, 2det led kan udlægsforretning for rederigjæld altid holdes ombord i skibet.

De her nævnte undtagelsesbestemmelser giver ikke sagsøgeren adgang til at henvende sig med sin udlægsbegjæring til en anden namsmand end den, som efter § 78 er rette vedkommende. Det tillades kun under visse betingelser, at denne namsmand holder forretningen paa et andet sted inden sin kreds end netop det, hvor gjenstanden for udlægget findes. Namsmandens myndighed er saaledes begrænset til de formuesgjenstande, som findes inden hans distrikts grænser. For skib

³ Jfr. Schweigaard Proces II p. 254—5.

⁴ Jfr. Schweigaard Proces II p. 254—6, som her forudsætter en konkurrerende jurisdiktion.

og skibspart gjør dog § 80, 1ste led forsaavidt en undtagelse, som udlægsforretningen — foruden der, hvor skibet ligger — altid kan holdes paa rederens (d. v. s. skibets eller partens eiers) bopæl, uden hensyn til, hvor skibet er.

Af den her omhandlede begrænsning af namsmandens myndighed følger, at — bortset fra skibe — eiendele, som befinder sig udenfor riget, ikke her i landet kan beslaglægges ved udlæg. Skal dette ske, kræves der en retsanmodning fra norsk domstol (§ 63).

Reglerne for namsmyndighedernes jurisdiktionsgrænser er som nævnt p. 15 bindende og kan ikke fraviges ved parternes samtykke udenfor de i loven særlig nævnte tilfælde (jfr. § 21, 2det led).

II. Saafremt der ikke reises indvending mod forretningen, begynder udlægshandlingen med, at namsmanden foretager en beregning af sagsøgerens krav med renter og omkostninger (§ 82, 1ste led). Som foran p. 59 nævnt, kan forretningen fremmes, selv om sagsøgeren udebliver (§ 81). Namsmanden kan ikke optræde som fuldmægtig for sagsøgeren, idet dette vilde komme i strid med hans pligt til at varetage sagsøgetes tarv. Men forretningen kan fremmes i henhold til en skriftlig begjæring. Opstaar der tvist, maa forretningen i fornødent fald udsættes. Hvis sagsøgerens krav er betinget af en samtidig modydelse fra hans side, maa han sørge for, at der gøres lovligt tilbud, før udlæg gives, eller godtgjøre, at modtagelsen er forsinket af sagsøgte (§ 14, 4de led, foran p. 35).

Sagsøgetes tilstedeværelse er ingen nødvendig betingelse for fremme af udlægsforretningen; om underretning til ham se § 32, foran p. 57. Er han tilstede, skal namsmanden opfordre ham til at betale i mindelighed (§ 82, 2det p.). Ved afsætningsforretninger vil opfordringen maatte gaa ud paa sikkerhedsstillelse⁵. Hvis sagsøgeren ikke møder, har namsmanden ret og pligt til at tage imod betaling eller afdrag og kvittere for beløbet paa sagsøgerens vegne. Modtagne beløb indsættes i autoriseret sparebank (§ 58).

Hvis sagsøgte ikke betaler, skal namsmanden gjøre ham

⁵ Jfr. Indst. O. I for 1914 p. 80.

bekjendt med reglerne om, hvad der skal undtages fra udlæg eller kan kræves undtaget (§ 82, sidste led, jfr. foran p. 84).

Efter disse forberedende skridt skrives der til udtagelse af de gjenstande, som skal udlægges. Herunder er sagsøgte pligtig til at gaa til haande med de nødvendige oplysninger (§ 37, foran p. 61—2). Om valget af gjenstande se § 83 (foran p. 86—7). Hvis sagsøgte ikke er tilstede ved udlægsforretningen og heller ikke møder ved fuldmægtig, eller hvis han ingen bestemmelse afgiver, antages det, at han vil kræve undtaget fra udlæg alt det, som loven giver adgang til (§ 84, 1ste led). Efter § 85, sidste led skal det af udlægsbogen fremgaa, at lovens bestemmelser om undtagelse fra udlæg er iagttaget. Namsmanden skal da efter bedste skjøn gjøre undtagelsesretten gjældende og i det hele varetage sagsøgtes tarv, saavidt muligt efter samraad med hans ægtefælle eller andre voxne personer af hans husstand. Hvis ingen saadan person er tilstede, bør namsmanden raadføre sig med hans husvært eller arbejdsgiver, om der er anledning til det, eller med den, som har gjenstandene i sin besiddelse eller varetægt (§ 84, 2det led). Særlig skal namsmanden paase, at løsøre udlægges før fast eiendom og mere undværlige ting før mindre undværlige (§ 84, 3dje led).

Som foran p. 85 nævnt har § 85 gennemført specialitetsprincippet væsentlig paa samme maade som ved viljesbestemt pant. Efter pantelov 12 oktbr. 1857 § 4 jfr. skibsregistreringslov 4 mai 1901 § 21 maa det vistnok antages, at faste eiendomme og skibe ligesaalidt kan omfattes af udlægspant, som de kan stilles til pant ved eierens forføining, medmindre de særskilt er angivne ved panterettens stiftelse. For løsøre (og udestaaende fordringer) maa specifikation „saavidt gjørligt“ finde sted. Forsaavidt angaar tilbehør til fast eiendom eller skib, er der, som nævnt foran p. 85, i § 85, 2det led indrømmet en begrænsning af specifikationen. Og ved løsørekomplexer vil en specifikation ofte kun med vanskelighed eller slet ikke lade sig gennemføre. I tidligere retsbrug ansaes det tilstrækkeligt, at et løsørekomplex blev angivet ved en almindelig betegnelse af det heles omfang uden en speciel angivelse af de enkelte, til komplekset hørende gjenstande. I denne udstrækning kan imidlertid den tidligere retsbrug ikke

opretholdes efter § 85, som, bortset fra tilbehør til fast eiendom eller skib, kræver enkeltvis opregning af udlægsgjenstandene, saavidt dette lader sig gjøre⁶.

Efter N. L. 1—22—32 var der adgang til at gjøre udlæg i „det, som den skyldige arvet haver, om endskjønt en anden dermed forlent er og det i hænde haver, saa og i det, som den skyldige haver anpart udi, hvad heller samme hans anpart vidis eller ikke“. Der var saaledes adgang til f. ex. at faa udlæg i en sagsøgte tilkommende andel i et interessentskab eller i en arvelod i et bo, som længstlevende ægtefælle har beholdt uskiftet, eller som endnu ikke er skiftet mellem arvingerne⁷, uagtet værdien ikke lader sig angive bestemt. Et saadant foreløbigt udlæg maa ogsaa kunne foretages efter tvangsfuldbyrdesloven, men nogen dækning af midlerne kan ikke ske, før opgjør af sagsøgte andel har fundet sted, medmindre §§ 228 eller 229 kan bringes i anvendelse. Strengt taget, ligger der imidlertid ikke heri nogen afvigelse fra specialitetsprincippet. Ti udlægget omfatter ikke her umiddelbart de enkelte gjenstande, der i sin tid udleveres skyldneren som hans andel eller lod, men kravet paa denne. Det bliver derfor forsaavidt at bedømme efter reglerne for udlægspant i fordringer, som en særskilt udlægsforretning maa afholdes, for at sikkerhed ligeoverfor tredjemand skal erholdes i de sagsøgte udleverede gjenstande, hvilket ogsaa udtrykkelig var sagt i N. L. 1—22—32⁸.

Ved udtagelsen af de udlagte gjenstande skal der efter

⁶ Jfr. høiesteretsdom i Retst. 1907 p. 693, som ansaa exekutionsmyndigheden pligtig til paa rekvirentens begjæring at gennemgaa skyldnerens bøger for paa grundlag af disse at give rekvirenten specificeret udlæg i skyldnerens udestaaende fordringer.

⁷ Jfr. Hagerup Skifte og Arvebehandling (2 udg.) pp. 40 og 46.

⁸ Jfr. med det foregaaende N e l l e m a n n Exekution p. 127—8, hvor det rigtige synspunkt for udlæg efter N. L. 1—22—32 er angivet. Mindre træffende synes det derimod fra den nugældende rets standpunkt at være med S c h w e i g a a r d Proces II p. 283 at ligestille disse tilfælde med dem, hvor udlæg er givet i en *universitas rerum*. I sidste tilfælde er en ny indførsel unødvendig for at behefte de enkelte gjenstande, medens i de tilfælde, som N. L. 1—22—32 har for øie, den første og den senere exekution har forskjellig gjenstand (kravet paa vedkommende lod og selve de i kraft af denne erhvervede gjenstande). — Tvfl. § 90, 2det led, som alene angaar krav paa individuelt bestemte ting, kan ikke finde anvendelse her.

§ 85 foretages en værdsættelse af disse, idet udlæg ikke skal ske i større omfang end nødvendigt til sagsøgerens fyldestgørelse (jfr. § 43). Værdsættelsen foretages af namsmanden i forening med vidnerne, om saadanne er tilkaldt (§ 85, 2det p.). Den skal saavidt gjørligt foretages særskilt for de enkelte gjenstande. Tages der udlæg i tilbehør til fast eiendom eller skib, kan værdsættelsen foretages samlet for hele tilbehøret eller for de enkelte afdelinger (§ 85, 2det led i. f.).

Forskjellig fra den specifikation og værdsættelse, som foretages med hensyn til de udlagte gjenstande, er den opregning og værdsættelse, som kan blive nødvendig for at bestemme omfanget af, hvad der skal undtages fra udlæg. Det har været almindeligt at indskrænke sig til en bemærkning om, at „skyldnerens undtagelsesret forbeholdes.“ Men hvor det ikke er paa det rene, at tilstrækkeligt udlæg forefindes, og hvor det derfor er af interesse at faa konstateret, hvad der undtages, er det lovens forudsætning, at udlægsforretningen skal indeholde specifikation af de undtagne gjenstande⁹. Er en værdsættelse nødvendig, foretages denne af namsmanden; det er ikke sagt, at vidnerne skal deltage i denne.

Med hensyn til princippet for værdsættelsen af de gjenstande, som bliver udlagt eller undtaget fra udlæg, foreskriver § 85, 3dje led, at de værdsættes til det beløb, som det antages, at de kan bringe ind ved lovlig forfølgning.

Hvis lovens regler om specifikation og værdsættelse er tilsidesat eller værdiansættelsen findes urigtig, kan den misfornøiede part indgive klage til namsretten (§ 49).

En særskilt specifikation og værdsættelse er efter § 86 unødvendig i følgende tilfælde:

1) Hvis udlæg tages i gjenstande, som er udlagt ved en tidligere udlægsforretning, og namsmanden har den tidligere udlægsforretning eller en bekræftet udskrift af den tilstede. Det er da nok at henvise til den tidligere udlægsforretning. Loven udtaler sig ikke om, hvorvidt dette skal gjælde uanset den tidligere udlægsforretnings ælde. Forudsætningen maa

⁹ Jfr. Civilproceskommissionens motiver til udk. til l. om tvangsfuldbl. p. 131 (ad § 120) og Ot. prp. nr. 16 for 1911 p. 48—49.

vistnok være, at den ikke er saa gammel, at en væsentlig prisforandring maa antages at være indtraadt.

2) Hvis der fremlægges en uimodsaagt fortegnelse og værdsættelse, som gaar saaledes i det enkelte, som § 85 kræver. Da kan denne fortegnelse og værdsættelse lægges til grund for udlægget. I andre tilfælde end de, som § 79 nr. 3 nævner (se foran p. 103), maa fortegnelsen og værdsættelsen udtrykkelig vedtages af sagsøgeren.

Naar udlæg tages i løsøre, bør det saavidt muligt søges oplyst, om andre tidligere har udlæg eller anden panteret eller fortrinsret i gjenstandene. De nødvendige oplysninger indføres i udlægsbogen (§ 87). Hvis det bringes paa det rene, at tredjemand gjør paastand paa nogen ret over gjenstandene, gives der ham underretning (§ 65, 3dje p.).

Forretningen afsluttes ifølge § 88, 1ste led ved en formelig beslutning, hvorved namsmanden erklærer, at de opregnede gjenstande er udlagt til sikkerhed for sagsøgerens krav, og udtrykkelig forbyder enhver forføining over dem, som strider mod sagsøgerens ret (jfr. foran p. 98—9)¹⁰.

Hvis sagsøgte ikke har været tilstede ved udlægsforretningen og heller ikke hans ægtefælle eller nogen, som har fuldmagt til at optræde paa hans vegne, skal namsmanden uden ophold give ham meddelelse om udlægget og om forbudet mod at forføie over gjenstandene. Hvis udlæg er taget i løsøre, som er i tredjemands besiddelse, gjælder samme regel om underretning til ham (§ 88, 2det og 3dje led). Om den underretning, som kan blive at give efter § 89, se foran p. 95.

Forrykkelse af det udlagte gods eller overtrædelse af de nedlagte forbud kan blive at straffe efter straffelovens § 343.

Har sagsøgeren ikke ved den afholdte udlægsforretning faaet tilstrækkeligt udlæg, vil han senere kunne søge yderligere udlæg, hvis han kan paavise gods, hvori udlæg kan tages. Han maa i saa tilfælde kunne henvende sig direkte til namsmanden, selv om begjæringen oprindelig har maattet fremsættes for namsretten (§ 29), idet fuldbyrdelsen af grundlaget allerede er

¹⁰ Om namsmandens godtgjørelse for udlægsforretningen se sptl. 26 april 1918 §§ 123—125 og 149—152.

indledet ved den først foretagne udlægshandling. Den nye forretning kan dog ikke betragtes som en del af den tidligere foretagne og faar saaledes ikke samme prioritet som denne¹¹.

§ 180.

Afsætning¹.

I. Afsætning finder anvendelse i følgende tilfælde:

1) Naar sagsøgeren har en dom, lydende paa betaling af penge, og sagsøgte ikke stiller sikkerhed. Isaaftald kan han forlange afsætning uden at oppebie, at dommen er blevet retskraftig, og uden at dertil kræves nogen bestemmelse i dommen (§ 4 jfr. første del p. 473 og 475).

2) Naar sagsøgte efter tvangsgrundlaget skal stille sikkerhed, men undlader det (§ 238 jfr. herom mere nedenfor § 199).

II. Om afsætning bestemmer § 100, at den foregaar paa samme maade og har samme retsvirkning som udlæg, hvis ikke andet er bestemt ved lov. En afvigende bestemmelse indeholder § 189, hvorefter tvangssalg eller anden dækning af løsøre ikke i henhold til afsætning kan kræves, før grundlaget er blevet retskraftigt, medmindre sagsøgte samtykker. Dækning kan dog kræves tidligere, hvis det er nødvendigt for at forebygge væsentlig værdiforringelse eller uforholdsmæssige omkostninger, som ikke sagsøgte forskudsvis udreder eller stiller sikkerhed for. Udbyttet kan ikke uden samtykke af sagsøgte udbetales til sagsøgeren, før grundlaget er blevet retskraftigt, og ikke før en måned efter afsætningen.

Da sagsøgeren saaledes her kan blive afskaaret fra adgangen til dækningsforfølgning inden de i § 99 (se foran p. 101—2) omhandlede tre aar, bestemmer § 99, 2det p., at han holder adgangen i kraft, naar han fremsætter begjæring om dækning inden en måned, efterat hindringen er bortfaldt.

For fast gods er en forskrift, svarende til den i § 189

¹¹ Jfr. Ot. prp. nr. 16 for 1911 p. 49.

¹ Om afsætning efter den tidligere ret se Anden udg. af nærv. skrift II § 197.

indeholdte, overflødig paa grund af bestemmelsen i § 107, hvorefter der heller ikke i kraft af udlæg i fast eiendom uden sagsøgtes samtykke kan kræves tvangsauktion, før grundlaget er blevet retskraftigt.

Ogsaa i henseende til adgangen til at sætte sagsøgte ud af besiddelsen af de afsatte gjenstande kommer de samme regler til anvendelse som ved udlæg. Dog giver afsætning ingen adgang til efter analogien af N. L. 5—7—8 at tiltræde fast eiendoms besiddelse. Reglerne om adgang til reiseforbud ligeoverfor skib efter § 95 (se foran p. 99) faar ikke anvendelse paa afsætning, saalænge dommen ikke er blevet retskraftig (§ 95, sidste led).

II. Tvangsauktion¹.

§ 181.

Almindelige forklaringer.

Auktion er en maade at afslutte kontrakter paa, hvis sær egenhed bestaar deri, at tilbudet fremkommer som resultat af en konkurrence gennem bud og overbud af tilstedeværende bydende. For vort emne kommer auktion alene i betragtning som en fremgangsmaade ved afslutning af kjøbekontrakter.

Ved udtrykket tvangsauktion betegnes en auktion, der afholdes som led i en tvingende retshaandhævelse, hyppigst i en gjældsforfølgning. Det er ikke selve kjøbekontraktens afslutning, som er fremtvungen; men det særegne er, at salget sker for derved at fremtvinge fyldestgørelse af en forpligtelse, som debitor ikke kan eller vil opfylde frivillig. Salget sker derfor uden hensyn til, om den bortsolgte tings eier samtykker deri eller ikke, et moment, som forøvrigt tvangsauktionen

¹ Schweigaard Proces, syttende afsnit, §§ 207 ff. (II p. 344 ff.); Nellesmann Læren om Auktion (1898). — Jfr. med nærværende afsnit ogsaa Hagerup Panteret (3 udg.) §§ 44—51 og §§ 65—7; Hallager-Aubert Den norske Obligationsret II § 170. Se ogsaa T. Almén Om auktion såsom medel att åvågrabringa aftal, I (1897), II (1900).

har fælles med visse andre tilfælde af auktion, der ikke kan henføres under samme begreb (se nedenfor i § 190).

Med hensyn til den nærmere ordning af tvangsauktionen er forskellige systemer gennemført i de forskellige lovgivninger:

Enkelte har ordnet tvangsauktionen som et generalopgjør med alle, som har rettigheder i tingen, hvorved atter et dobbelt system har været befulgt, eftersom enten samtlige rettighedshavere — som i konkurs — faar sine andele i rede penge udbetalt af den retsbetjent, som bestyrer auktionen, og som indkræver salgsbeløbet, eller de heftelser, som dækkes af salgsbeløbet, vedblivende tillades at hvile paa tingen (dækningsprincip). Andre love har givet tvangsauktionen væsentlig karakteren af en individuel retsforfølgning af den enkelte sagsøger, som har begjæret salget, og som i større eller mindre udstrækning tillægges en mere eller mindre bestemmende indflydelse baade paa salgsvilkaarene og tilslaget.

Vor hidtil gjældende ret har i det væsentlige gennemført den sidstnævnte ordning baade for fast gods og løsøre. Under civilprocesreformens forberedelse var det foreslaaet baade af civilproceskommissionen og den oprindelige kongelige proposition til tvangsfuldbyrdsloven at ordne tvangsauktionen som et generalopgjør, dog med gennemførelse af dækningsprincippet; men denne ordning opgaves af justitskomitéen². Loven har saaledes bibeholdt tvangsauktionens karakter af individualforfølgning; men den har i flere retninger tillagt den administrerende retsbetjent en mere fremtrædende kontrollerende myndighed (navnlig i henseende til auktionsvilkaarene og stadfæstelse af tilslaget ved fast eiendom) end den tidligere ret.

Forøvrigt er reglerne væsentlig forskellige, eftersom tvangsauktionen gjælder fast eiendom eller løsøre, hvilket i enkelthederne vil blive paavist i den følgende fremstilling. Reglerne om tvangsauktion over fast eiendom faar efter § 115 tilsvarende anvendelse, hvis der søges dækning i en andelsret i fast eiendom eller i en særskilt matrikuleret rettighed³. For tvangs-

² Jfr. kommissionsudkastets §§ 239 ff.; Ot. prp. nr. 16 for 1911 §§ 201 ff.; Indst. O. XV for 1912 p. 193 ff.

Jfr. l. om skylddeling 20 august 1909 § 6.

auktion over norsk registreret skib gjælder ligeledes i det væsentlige de samme regler som for auktion over fast eiendom, idet indtegnning i skibsregistret svarer til tinglysning i de tilfælde, hvor denne har betydning (§ 181). Derimod foregaar tvangsauktion over uregistreret skib, over part i norsk skib (uden hensyn til, om dette er registreret eller ikke) og over udenlandsk skib og skibspart efter reglerne for løsøreauktioner, hvis ikke andet er bestemt ved lov (se § 187 jfr. § 188).

§ 182.

Grundlaget for tvangsauktion.

I. Som led i tvangsfuldbyrdelsen forudsætter tvangsauktion regelmæssig, at hjemmelen for salget er givet ved en forudgaaende udlægsforretning (§ 98). Det er imidlertid allerede foran p. 6 fremhævet, hvorledes de i § 3 opregnede tvangsgrundlag i visse tilfælde aabner en umiddelbar adgang til tvangsauktion uden nogen forudgaaende udlægsforretning. Dette gjælder navnlig, hvor tvangsgrundlaget er panteret. Herom indeholder loven følgende bestemmelser:

1) Ved pant i fast eiendom eller i skib eller part i norsk registreret skib kan panthaveren efter forfaldstid gennem søgsmaal faa adgang til at sætte gjenstanden til tvangsauktion uden først at tage udlæg i den (§§ 108 og 177)¹. Søgsmaalet rettes ved fast gods mod den, som har tinglyst hjemmel til eiendommen, eller den, som uden tinglyst hjemmel besidder den som eier (§ 108, 2det led), ved skib mod den, der er indtegnet som eier i registret, eller som uden saadan indtegnning besidder skibet som eier (§ 181).

2) En panthaver i fast eiendom eller norsk registreret skib eller part i et saadant kan under følgende betingelser

¹ Den sidstnævnte paragraf omfatter ikke bare registreret skib, men ogsaa andre skibe. Dette har særlig betydning overfor udenlandske skibe, som under ophold her i landet stifter gjæld, for hvilken fordringshaveren har sjøpanteret, som f. ex. ved skibsførerens indkøb af skibsfornødenheder jfr. Ot. prp. nr. 16 for 1911 p. 98 (bem. til § 298).

efter forfaldstid sætte pantet til tvangsauktion uden først at anlægge søgmaal (§§ 109 og 178)²:

a) Pantebrevet maa lyde paa en bestemt pengesum. Hvis dette ikke er tilfældet, maa størrelsen af kravet være fastsat enten i et tvangskraftigt grundlag (jfr. § 14 foran p. 34—5) eller ved en skriftlig erkjendelse, som er bekræftet af en norsk notarius, lensmand eller forligsmand eller to vitterlighedsvidner (§§ 109 og 178, begges sidste led). At pantebrevet — som ved skadesløsbrev — lyder paa et maximumsbeløb, fritager ikke for nødvendigheden af at faa det virkelige fordringsbeløb fastslaaet. Ogsaa rentefoden maa være bestemt³.

b) Panteretten maa være stiftet enten ved skifteudlæg⁴ eller ved tinglyst eller for skibs vedkommende registreret pantebrev.

c) Udstederens underskrift paa pantebrevet maa være bekræftet paa en af de under a) nævnte maader.

Disse regler vil afløse den tidligere rets adgang til ved den saakaldte panteklausul i et pantebrev at fraskrive sig „lovmaal og dom“⁵.

3) For skatter og andre offentlige afgifter af fast eiendom, som har lovbestemt panteret i eiendommen, kan stat og kommune sætte denne til tvangsauktion uden først at anlægge søgmaal eller holde udpankning (§ 110). Hvis ikke andet er bestemt ved lov (se l. 3 juli 1914 nr. 3 § 3 jfr. ikrafttrædelsesl. 14 aug. 1918 § 78), gælder det samme fordringer, som er stillet lige med skatter i pantesikkerhed og inddrivelsesmaade⁶ (§ 110, 2det led).

Lovbestemt panteret i løsøre giver derimod ikke nogen adgang til tvangsauktion, uden at panthaveren først har taget

² Om adgang til tvangsfuldbyrdelse paa grundlag af før lovens ikrafttræden oprettede dokumenter se l. om rettergangsordningens ikrafttræden 14 aug. 1918 § 105.

³ Jfr. Indst. O. XV for 1912 p. 216.

⁴ For skifteudlæg i løsøre gælder ikke tilsvarende regel; jfr. Indst. O. XV for 1912 p. 217.

⁵ Jfr. forøvrigt Hagerup Panteret (3 udg.) § 46.

⁶ Jfr. citaterne i note 4 til § 110 i Paulsens Udg. af civilproceslovene og Hagerup l. c. § 23.

udlæg i pantet (jfr. § 83 i. f.) eller er kommet i besiddelse af dette (jfr. nedenfor).

4) Den, som har haandpant for en fordring, kan efter forfaldstid under følgende i § 191 nævnte betingelser søge dækning af pantet uden først at anlægge søgsmaal⁷:

a) At fordringen lyder paa en bestemt pengesum. Er summen ikke bestemt angivet ved pantsættelsen, maa den være fastsat enten i et tvangskraftigt grundlag (jfr. § 14, foran p. 34—5) eller ved en skriftlig erkjendelse. At denne erkjendelse skal være bekræftet paa den i § 109 omhandlede maade, er her ikke sagt og kan derfor ikke antages. Ikke bare hovedstolen, men i tilfælde ogsaa rentefoden maa være bestemt angivet. En klausul om, at rentefoden er visse nærmere angivne procenter efter laanets størrelse uden angivelse af, hvilke laanebeløb de enkelte procentsatser gjælder for, vil saaledes ikke være tilstrækkelig.

b) At panthaveren har besiddelsen af pantet. Har han ikke denne, maa han først skaffe sig den, i fornødent fald ved almindeligt søgsmaal⁸. Besiddes løsøret af en tredjemand, som har en bedre prioriteret panteret, kan udlægshaveren ikke skride til salg uden efter udløsning af den bedre berettigede eller sikkerhedsstillelse for hans krav eller med dennes samtykke (§ 192)⁹.

En panthaver maa tage imod udløsning, selv om hans krav ikke er forfaldt (§ 192, 2det led).

Regelen om haandpanthaverens adgang til at sælge pantet ved tvangsauktion uden dom er bare tilladende. Hvis panthaveren foretrækker det, maa han kunne anlægge sag til erhvervelse af en saadan dom. Derimod synes det ikke at kunne antages, at en fordringshaver, som besidder sin skyldners ting

⁷ Den i § 191 givne regel maa ogsaa gjælde i det i l. om toldplag 7 mai 1904 § 10 litra a jfr. litra d omhandlede tilfælde, hvor toldkassereren har sat sig i besiddelse af de for tolden heftende kreditoplagsvarer, saavel som i de tilfælde, hvor staten for afgifter er tillagt panteret i gjenstande, som befinder sig i det offentliges besiddelse (jfr. f. ex. l. om tilvirkning af brændevin 15 aug. 1908 § 26, se forøvrigt Hagerup l. c. p. 145).

⁸ Jfr. forøvrigt Hagerup l. c. p. 267—8.

⁹ Jfr. herom Hagerup l. c. § 60.

med tilbageholdelsesret, kan faa en dom, som bemyndiger ham til at tage sig betalt af denne ting ved auktion uden udlæg. Ti da tilbageholdelsesretten regelmæssig ingen salgsret giver, kan en saadan heller ikke skabes ved dommen, men kun ved en regelmæssig udlægsforretning¹⁰.

[II. I en række tilfælde er der aabnet adgang til at lade en gjenstand bortsælge ved auktion, uden at vedkommende har egentlig panteret i gjenstanden. Disse tilfælde er:

1) Undtagelsesvis kan en tilbageholdelsesret være forbundet med salgsret. Herom henvises til det nedenfor i § 190 fremstillede.

2) Efter § 173 jfr. § 181 kan der, naar fast eiendom eller norsk registreret skib er solgt ved tvangsauktion, for den del af kjøberens forpligtelser, som skal afgjøres med penge, søges dækning gennem tvangsauktion over eiendommen uden søgsmaal. Lignende regler findes for løsøre i §§ 213, 2det led, 233, 2det led i. f. og l. 14 august 1918 nr. 3 § 13.

3) Forskjellige lovbud hjemler adgang til at bortsælge en gjenstand med bindende virkning for rettighedshavere i gjenstanden. Herom henvises til § 190 nedenfor.

III. Med hensyn til spørgsmaalet om, hvorvidt det er betingelse for tvangsauktion, at sagsøgeren har tingen i sin besiddelse, er allerede det fornødne bemærket, forsaavidt haandpant angaar. Ved udlægspant i løsøre vil reglerne i §§ 92 og 93 regelmæssig medføre, at gjenstandene staaar saaledes til sagsøgerens raadighed, at han efter salget strax kan skaffe kjøberen besiddelsen af dem, om han end ikke selv er i egentlig besiddelse af dem. Ved andet underpant i løsøre vil der tiltrænges en udlægshandling som middel til erhvervelse af besiddelsen, før tvangsauktion kan finde sted¹¹. For fast gods, med hvilket ogsaa her registreret norsk skib og part i et saadant er ligestillet, har besiddelsesforholdet derimod ingen betydning i henseende til adgangen til tvangsauktion.

¹⁰ Saaledes ogsaa N e l l e m a n n Læren om Auktion § 8 i. f. Afvigende derimod S c h w e i g a a r d Proces II p. 350—1.

¹¹ Jfr. Civilproceskommissionens motiver til tvangsfuldbyrdelsesloven p. 181 med note 2; H a g e r u p l. c. p. 267 jfr. 280—1.

IV. Har flere udlæg eller andet pant i samme gjenstand, kan enhver af dem begjære tvangsauktion uden hensyn til sin plads i rækken. Er underpant i løsøre stiftet som sekundært, vil det dog aldrig — hvad enten debitor er i besiddelse af pantet eller ikke — give ret til tvangsauktion uden efter udløsning af den foranstaaende panthaver.

Selv om en af flere konkurrerende panthavere allerede har begjæret tvangsauktion, er der intet til hinder for, at de andre kan faa fremmet en selvstændig auktion til fyldestgørelse af sine fordringer¹². Der er heller intet til hinder for, at en tvangsauktion kan have flere rekvirenter, enten saaledes, at disse er blevet enige om at optræde i fællesskab, i hvilket tilfælde den ene ikke uden den andens samtykke kan meddele tilslag¹³ — eller saaledes, at hver af dem handler uafhængig af de andre, i hvilket tilfælde deres bemyndigelse til at meddele tilslaget bestemmes efter deres plads i prioritetsrækken¹⁴. Under begge forudsætninger vil den omstændighed, at den ene rekvirent træder tilbage, ikke hindre auktionens fremme for de andre.

Den, som har rekvireret tvangsauktion, kan overdrage sin ret til at faa denne fremmet; men sukcessors stilling bliver isaafald i enhver henseende at bedømme efter overdragerens ret, ikke efter den ret, sukcessor selv vilde have havt, hvis han selvstændig havde tillyst auktionen, hvilket f. ex. vil faa betydning, naar overdrageren er en slettere, sukcessor en bedre prioriteret panthaver¹⁵.

¹² Civilproceskommissionen og den første kgl. proposition foreslog gjen-nemførelse af grundsætningen om auktionens enhed, idet der, saalænge en besluttet auktion var i gang, ikke kunde besluttes nogen anden auktion over samme eiendom; fremsatte en anden sagsøger auktionsbegjæring, skulde han ansees for at have tiltraadt forfølgningen. Denne ordning blev forladt af justitskomiteen af 1912; se Indst. O. XV for 1912 p. 187—188.

¹³ Jfr. Schweigaard Proces II § 210 i. f.; Nellesmann § 16; Indst. O. XV for 1912 p. 188.

¹⁴ Jfr. Hagerup l. c. § 67.

¹⁵ Jfr. Schweigaard l. c.

[§ 183.

Nærmere betingelser for, at auktionsgrundlaget kan gjøres gjældende.

I. Tvangsauktion i henhold til udlæg i fast eiendom kan ikke kræves uden samtykke af sagsøgte, før der er gaaet paa landet fire og i byerne to maaneder efter udlægsforretningen og i et hvertfald ikke før grundlaget er blevet retskraftigt (§ 107). Tilsvarende regel gjælder derimod ikke, hvor tvangsauktion begjæres i henhold til anden panteret. At udlæggets grundlag skal have vundet retskraft, faar alene betydning, naar dette er en dom, kjendelse eller voldgiftsdom, da de i § 3 nr. 2 og 3 nævnte grundlag strax er retskraftige og da der ved de i § 3 nr. 5—8 nævnte ikke judicielle grundlag overhovedet ikke kan være tale om retskraft. Naar et retskraftigt grundlag angribes, beror det paa retsbeslutning efter § 5 jfr. §§ 8, 10 og 12, om angrebet skal have nogen indflydelse paa fuldbyrdelsens fortsættelse, medens sagen paagaar. I tilfælde, hvor ikke grundlaget, men alene udlægsforretningen angribes, afhænger adgangen til fortsat fuldbyrdelse af de almindelige regler i § 52.

II. Den under I omtalte regel gjælder ikke for udlæg i norsk registreret skib (§ 182). Paa den anden side gjælder efter § 179 følgende særregel for tvangssalg af norsk registreret skib eller parter i et saadant: Forsaavidt salget begjæres i kraft af et saadant pantebrev som omhandlet i § 178 (jfr. foran p. 113), maa sagsøgte mindst to uger i forveien have faaet forkyndt varsel om, at auktionsbegjæring vil blive fremsat, hvis det skyldige beløb ikke betales. Dette varsel kan ikke paa forhaand frafalde. Har sagsøgte ikke kjendt opholdssted i riget, og har han heller ikke nogen fuldmægtig, som er bosat her og kan tage imod forkyndelsen, kan varsel untlades og dækning kræves to uger efter forfald.

Tilhører kravet en bank eller anden indretning, hvis plan er fastsat ved lov eller godkjendt af Kongen, eller tilhører det stat eller kommune eller midler, som bestyres af det offentlige (fond, legater, stiftelser, arvemidler el. lign.), kan vedkommende styre foretage forkyndelsen gennem anbefalet brev (§ 179, sidste

led jfr. § 56 og domstolsl. § 178). En tilsvarende forskrift gjælder ikke for tvangsauktion over fast eiendom (jfr. imidlertid § 117, hvorom mere i § 185)¹.

III. For tvangsauktion over andet løsøre end norsk registreret skib gjælder følgende særlige regler:

1) Salg af udlagte ting skal ikke foretages før en måned efter udlægsforretningen (§ 198), en bestemmelse, som tilsiger at give sagsøgte tid til, om han finder grund til det, at henvende sig til namsretten med besværing over udlægshandlingen. Dog kan salg foretages tidligere, naar sagsøgeren og sagsøgte er enige, eller naar det begjæres af en af dem og salget er nødvendigt for at forebygge væsentlig værdiforringelse eller uforholdsmæssige omkostninger, som ikke sagsøgte forskudsvis udreder eller stiller sikkerhed for (§ 198, 2det led)². Bestemmelsen i § 198 kommer heller ikke til anvendelse ved de auktioner, som begjæres i henhold til §§ 213, 2det led og 233, 2det led i. f. eller lov om offentlige auktioner 14 august 1918 § 13, 2det led.

Fristen i § 198 gjælder alene for selve salget, medens begjæringen om dækning og i tilfælde tvangsauktionens berømmelse og bekendtgjørelse kan ske inden fristens udløb³.

2) Naar dæknings salg kræves med hjemmel af haandpant, er det en betingelse herfor, at eieren, forsaavidt han er navngivet ved pantsættelsen og har kjendt opholdssted i samme by eller herred som panthaveren, mindst to uger i forveien har faaet forkyndt varsel om, at dækning vil blive begjæret, saafremt det skyldige beløb ikke betales (§ 191, 3dje led). Panthavere, som har tilladelse til at drive udlaansvirksomhed med haand-

¹ De forskrifter, som indeholdes i § 179, var saavel i kommissionsudkastets §§ 364 og 365 som i den kongelige proposition § 300 foreslaaet saavel for fast eiendom som for skib, men blev i justitskomitéens indstilling begrænset til at gjælde pant i skib og skibsparter. For fast eiendom indtoges i stedet forskriften om, at beslutning om auktionsbegjæringens tilfølgelagelse skal forkyndes for sagsøgte (jfr. Indst. O. XV for 1912 p. 199), en bestemmelse, som ikke gjælder for skib (§ 182, 2det led).

² Jfr. ogsaa l. om kommission m. v. 30 juni 1916 §§ 34, 36 og 38.

³ Se Civilproceskommissionens motiver til tvangsfuldbyrdsloven p. 167 (bem. til udk.s § 285).

pant, kan istedet varsle skyldneren gennem offentlig kundgørelse uden, at skyldnerens navn nævnes. Kundgørelsen maa indrykkes i et blad, som er almindelig læst paa stedet, mindst 3 uger før dækning søges. Se § 191, næstsidsste og sidste p.

Efter dette varsels betingede natur maa det antages, at det kan frafalde paa forhaand.

3) Begjærer sagsøgeren gjenstandene sendt til et andet sted for at sælges der (§ 199), maa han paa forlangende forskudsvis stille til raadighed det fornødne beløb til dækning af de med flytningen forbundne omkostninger (§ 59)⁴.

IV. Det er allerede p. 109 nævnt, at tvangsauktion over løsøre i henhold til afsætning ikke i almindelighed kan kræves, før grundlaget er blevet retskraftigt, medmindre sagsøgte samtykker (§ 189, 1ste led), men at dækning dog undtagelsesvis kan begjæres tidligere, hvis det er nødvendigt for at forebygge væsentlig værdiforringelse eller uforholdsmæssige omkostninger, som ikke sagsøgte forskudsvis udreder eller stiller sikkerhed for. Før en saadan begjæring tages tilfølge, skal der gives sagsøgte anledning til at udtale sig, hvis det kan gøres uden skadelig forhaling (§ 189, 2det led).

Paa den anden side mærkes bestemmelsen i § 190, hvorefter der i henhold til udlæg ogsaa efter begjæring af sagsøgte kan iværksættes tvangsauktion over løsøre, naar en fyldestgjørende grund anføres. Dette gjælder, selv om sagsøgeren endnu ikke kan kræve dækning. Før begjæringen tages tilfølge, skal der gives sagsøgeren anledning til at udtale sig, hvis det kan gøres uden skadelig forhaling.

I begge de her nævnte tilfælde kan udbyttet ikke uden samtykke af sagsøgte udbetaltes til sagsøgeren, før grundlaget er blevet retskraftigt, og ikke før en maaned efter afsætningen eller udlægsforretningen (§ 189 i. f. og § 190 i. f.). Selv om grundlaget imidlertid er blevet retskraftigt, vil der altsaa her være anledning til at anvende klage til namsretten over fuldbyrdelsen.

V. Under følgende betingelser kan efter § 111 jfr. § 181

⁴ Jfr. de i foregaaende note anførte motiver p. 167 (bem. til udk. § 286).

og § 195 namsmyndigheden udsætte auktionsforfølgningen indtil 4 maaneder:

a) Naar sagsøgte forlanger det og

b) betaler de lovlige omkostninger og en femtedel af sagsøgerens krav (ved andet løsøre end registreret norsk skib mindst 50 kroner) med renter samt forpligter sig til at betale resten i lige store maanedlige afdrag (ved løsøre af ovennævnte art mindst 25 kroner). For saadant løsøre kræves derhos, at sagsøgerens krav udgjør 100 kroner eller derover.

c) Omstændighederne maa tale for udsættelse. Det er ikke nok, at omstændighederne ikke taler derimod⁵. Der maa foreligge positive grunde for udsættelsen (f. ex. gjældens art, sagsøgtes økonomiske forhold og tidligere optræden i anledning af gjælden o. s. v.)⁶.

Hvis et afdrag ikke betales i rette tid, bortfalder udsættelsen (§ 111, 2det led).

Ny udsættelse kan ikke i noget tilfælde gives (§ 111, 2det led).

Før namsmyndigheden beslutter udsættelse, bør sagsøgeren faa anledning til at udtale sig (§ 111, 2det p.).

Disse bestemmelser kommer ikke til anvendelse paa skatter og andre offentlige afgifter til stat og kommune, eller krav, som er stillet lige med skatter i sikkerhed og inddrivelsesmaade⁷, heller ikke paa krav, som grunder sig paa lovbestemt forsørgelsespligt⁸. Adgangen til udsættelse staar ikke aaben, naar tvangsauktion begjæres i henhold til §§ 173, 213, 2det led eller 233, 2det led i. f. eller lov om offentlige auktioner 14 aug. 1918 § 13, 2det led, og heller ikke, naar forbud er nedlagt i henhold til § 180 jfr. § 95.

Rettens beslutninger efter § 111 kan ikke paakjæres. Denne regel faar ogsaa anvendelse paa namsrettens afgjørelser af klager over namsmandens beslutninger.

⁵ Dette var foreslaaet af justitskomiteén i 1912 (se Indst. O. XV for dette aar p. 196), men blev ikke vedtaget.

⁶ Jfr. Civilproceskommissionens motiver til tvangsfuldbyrdesloven p. 139 (bem. til udk. § 154) og Indst. O. I for 1914 p. 81.

⁷ Se om disse Hagerup Panteret (3 udg.) § 23.

⁸ Jfr. ll. 19 mai 1900 nr. 1 § 2; 10 april 1915 nr. 3 og 6, 31 mai 1918 nr. 2 §§ 56—59.

Udsættelse efter disse regler vil kunne ske paa ethvert trin af forfølgningen, ogsaa efterat auktionen er kundgjort og tillyst og i selve auktionsmødet.

VI. De i det foregaaende fremstillede regler vil afløse de særegne regler om løsningsret, som i den tidligere ret havde udviklet sig paa grundlag af N. L. 5—7—12 og 5—6—2⁹. De vil ligeledes træde i stedet for de paa grundlag af canc. prom. 29 oktober 1803 udviklede regler om forligsmægling som led i en dækningsforfølgning¹⁰.

§ 184.

Auktionens sted og tid.

I. Tvangsauktion over fast eiendom holdes som regel i det herred eller den by, hvor eiendommen ligger. Men den kan ogsaa holdes paa et andet sted i domssognet eller i en tilstødende by, naar retten eller namsmanden (jfr. § 163 i f.) finder det tjenligt for et heldigt salg eller for at spare omkostninger (§ 118, sidste led).

Valget af lokale er overladt namsmyndigheden (§ 118). Auktionen vil som tidligere vistnok som regel holdes paa auktionsbestyrerens kontor; parternes ønske om, at den skal fremmes paa aastedet, er ikke afgjørende¹.

Auktion over norsk registreret skib vil i henhold til § 181 jfr. § 118, sidste led kunne holdes paa det sted, hvor skibet findes, eller i en til domssognet stødende by. Efter § 183 kan den ogsaa holdes paa skibets hjemsted, naar rederen i anledning af auktionen² giver sit samtykke, eller naar der mindst 6 maaneder før auktionslysningen er forkyndt ham opfordring til at føre skibet hjem.

Auktion over parti norsk skib eller uregistreret norsk skib holdes efter sagsøgerens valg paa det sted, hvor

⁹ Jfr. derom Hagerup l. c. § 47, V.

¹⁰ Se derom Hagerup l. c. § 47, VI.

¹ Jfr. dept. skr. 31 mai 1865 og 14 decbr. 1870.

Jfr. Ot. prp. nr. 16 for 1911 p. 84 (bem. til udk. § 223).

skibet er, eller paa skibets hjemsted. Gjælder det skibspart, kan auktionen ogsaa holdes paa partrederens bosted (§ 187, 2det led). Disse bestemmelser faar efter § 188, 1ste led tilsvarende anvendelse paa tvangsauktion over udenlandsk skib og skibspart.

Andet løsøre maa have tilstede ved auktionen, og auktionen maa derfor efter § 199 foregaa i den by eller det herred, hvor tingene findes. Et herfra forskjelligt spørgsmaal er det, om løsøret af hensyn til auktionen kan flyttes til et andet sted. Herom bestemmer § 199, at det skal gøres, naar sagsøgeren og sagsøgte er enige om at lade tingene sælges paa et andet sted, men kun under betingelse af, at der derved kan ventes bedre udbytte, eller at tingene ikke vides at være yderligere behæftet. Namsmanden kan imidlertid, selv om der ikke foreligger saadant samtykke fra parterne, beslutte, at en ting skal sendes til et andet sted for at sælges, hvis derved kan ventes et væsentlig bedre udbytte og det ikke er betænkeligt at sende tingen did. Før han fatter sin beslutning, skal han give parterne anledning til at udtale sig, hvis det kan gøres uden skadelig forhaling. Forsendelsen foregaaer paa sagsøgters risiko (§ 199, 2det led).

At forsendelsen af de gjenstande, som skal sælges paa et andet sted, sker for sagsøgters regning, fremgaaer af §§ 59 og 60.

Fastsættelsen af det sted, hvor auktionen skal holdes, er overladt namsmanden (§ 200)². Dog mærkes, at tingene helst skal være tilstede under auktionsmødet eller i nærheden, saa de kjøbelystne har adgang til at gjøre sig bekjendt med dem (§ 208 i. f.).

II. Tiden for auktionens afholdelse berammes altid for hvert enkelt tilfælde af vedkommende auktionsbestyrer (§§ 118, 163 i. f., 181 og 200), som dog derved saavidt muligt bør rette sig efter sagsøgerens ønske⁴. Ved berømmelsen gjælder

² Efter børslov 8 septbr. 1818 § 2 skulde auktion over kjøbmandsvarer samt over skibe og skibsparter finde sted paa børsen. Men dette paabud, som efter l. 17 marts 1866 kunde ophæves af børskomite og kommunebestyrelse (jfr. skr. 16 septbr. 1892 med note), maa for tvangsauktioners vedkommende ansees bortfaldt ved tvangsfuldbyrdelsesloven.

⁴ Jfr. Schweigaard Proces II p. 398.

det at paase, at de lovbefaalede frister for kundgjørelsen overholdes.

Tiden skal ifølge § 118, 2det led jfr. § 120 ved auktion over fast eiendom sættes saaledes, at auktionen kan holdes 4 uger, efterat auktionskundgjørelsen er indrykket i Kundgjørelsestidende, eller saa snart derefter, som namsmyndigheden finder hensigtsmæssigt for at opnaa et heldigt salg. Ved auktion over norsk registreret skib eller udenlandsk skib, som vilde være registreringspligtigt, om det var norsk, kan namsretten sætte fristen kortere end 4 uger, naar særlige grunde taler for det (§ 184 og § 188, 4de p.). Ved auktion over andet løsøre skal tiden sættes saaledes, at der bliver mindst 2 uger mellem den første indrykning af kundgjørelsen i blad og auktionsdagen. Dog kan tiden sættes kortere, naar sagsøgeren og sagsøgte er enige, eller naar det begjæres af en af dem og er nødvendigt for at forebygge væsentlig værdiforringelse eller uforholdsmæssige omkostninger, som ikke sagsøgte forskudsvis udreder eller stiller sikkerhed for. Se § 200, 2det led jfr. § 198, 2det led.

At auktionen er berammet til en vis tid, hindrer ikke, at den omberammes, og dette maa ske hvis forskrifterne om auktionens lysning er tilsidesat og ikke mere kan følges (§§ 121 og 203).

Forøvrigt gjælder om auktion som om tvangsfuldbyrdelsen i det hele, at dens afholdelse ikke hindres ved retsferierne. Derimod finder bestemmelserne i domstolsl. § 139 om, at retsmøder ikke bør holdes paa helligdag, og om retternes daglige arbejdstid ogsaa anvendelse paa auktion.]

§ 185.

Indledning af auktionen.

I. Den, som ønsker tvangsauktion afholdt, maa derom indgive en begjæring til vedkommende namsmyndighed. Begjæring om tvangsauktion over fast eiendom maa altid fremsættes for namsretten paa det sted, hvor eiendommen lig-

ger (§ 116, 1ste led). Tilsvarende regel gjælder for tvangsauktion over norsk registreret skib (§ 181) og over udenlandsk skib, som vilde være registreringspligtigt, om det var norsk (§ 188, 3dje p.). Gjælder auktionen andet løseøre, fremsættes begjæringen for namsmanden (§§ 187 og 190).

En begjæring om auktion over fast eiendom eller norsk registreret skib skal foruden at tilfredsstille de almindelige fordringer i § 26 jfr. § 27 (foran p. 39) være ledsaget af forslag til auktionsvilkaar (se nedenfor § 186), og desuden bør sagsøgeren give de oplysninger, han kan om eiendoms-, heftelses- eller værdiforhold, som ikke fremgaar af de dokumenter, han fremlægger, eller af det, som er tinglyst (§ 116, 2det og 3dje led jfr. § 181). Kræves auktionen i henhold til en pantobligation eller udlægshandling, maa det saaledes godtgøres, at pantobligationens udsteder eller sagsøgte under udlægshandlingen havde tinglyst hjemmel, eller at mangelen heraf er afhjulpet ved samtykke fra hjemmelshaveren, eller at sagsøgtes erhvervelse er uafhængig af tinglysning, idet han f. ex. er hjemmelsmandens encarving. Uafhængig af eiendomsforholdet er derimod den legale panteret for skatter, afgifter o. s. v. Hvis namsdommeren selv er pantebogsfører, er det efter bestemmelsen i § 116, sidste led unødvendigt at fremlægge bevis for, hvad der fremgaar af embedets pantebøger.

Ved begjæring om tvangsauktion over løseøre maa bestemmelserne i § 26 jfr. § 27 iagttages. I tilfælde af udlæg er det i almindelighed nok at henvise til udlægsforretningen og opgive sagsøgtes navn og bopæl og tiden for foretagelsen. Men hvis begjæringen fremsættes for en anden namsmand end den, som har udført udlægsforretningen, maa en bekræftet udskrift vedlægges (§ 193).

II. Bliver en begjæring om auktion over fast eiendom taget tilfølge, skal underretning herom ifølge § 117 uden ophold forkyndes for sagsøgte med tilkjendegivende om, at auktionen ikke vil blive berammet, hvis han inden en maaned godtgjør, at kravet med renter og omkostninger er afgjort. Ved auktionsforfølgning for skatter og andre offentlige afgifter m. v. (§ 110) sættes fristen paa landet til to maaneder. Saadan under-

retning skal ogsaa gives, naar en udsat auktionsforfølgning først begjæres fortsat et aar efter sidste udsættelse.

Dette varsel kan undlades, hvis sagsøgte ikke har kjendt opholdssted i riget og han heller ikke har nogen kjendt fuldmægtig her, som kan tage imod forkyndelsen. Ved tvangsauktion, som i henhold til § 173 afholdes til dækning af en auktionskjøbers forpligtelser, gives intet saadant varsel som i § 117 bestemt (§ 173, 1ste led i. f.).

Ved auktion over norsk registreret skib gjælder ikke forskriften i § 117 (se § 182, 2det led), hvorimod sagsøgeren her, som nævnt foran p. 117, maa have givet sagsøgte et privat varsel, før auktionsbegjæringen fremsættes (§ 179).

Naar namsmanden tager tilfølgende en begjæring om tvangsauktion over andet løsøre, skal han straks underrette sagsøgte, hvis denne har kjendt opholdssted i riget (§ 194).

III. Efterat de i det foregaaende omtalte formaliteter er iagttaget, har namsmyndighederne at besørge kundgjørelse af auktionen (§§ 118, 163 i. f., 181 og 200). Ved fast eiendom foretages der ikke skridt i denne retning, før den i § 117 foreskrevne frist er udløbet. Gjælder det auktion over fast eiendom paa landet, oversender namsretten efter fristens udløb auktionsbegjæringen med tilhørende dokumenter til namsmanden, som har at forberede og styre auktionsmødet, hvis ikke sagsøgeren forlanger auktionen holdt af retten eller særlige omstændigheder gjør det paakrævet (§ 163, 1ste led)¹.

Det skriftstykke, der af auktionsbestyreren udfærdiges som grundlag for kundgjørelsen (tidligere benævnt auktionssplakat), skal efter §§ 119 og 201 betegne auktionen som tvangsauktion og indeholde:

1) Tid og sted for auktionen. Herom henvises til § 184 foran.

2) Betegnelse af gjenstanden. Ved auktion over fast eiendom kræves efter § 119 nr. 2 en tydelig og nøiagtig betegnelse.

¹ Naar det i begyndelsen af § 163 siges: „naar namsretten har taget tilfølgende en auktionsbegjæring,“ er det vistnok lovens mening, at beviset for, at kravet med renter og omkostninger er afgjort, skal forelægges namsretten til endelig beslutning om, hvorvidt auktionen skal fremmes.

Hertil er det nødvendigt, at dens matrikulnummer angives; det er selvfølgelig nyttigt, at ogsaa dens skyld nævnes²; og hvis dette er nødvendigt af hensyn til eiendommens individualisering, maa det ske. Med hensyn til tilbehør, som skal sælges samtidig med den faste eiendom efter § 123 eller § 126, er det tilstrækkeligt at give en almindelig betegnelse af tilbehøret³. — Ved norsk registreret skib finder disse regler tilsvarende anvendelse (§ 181); skibets navn og hjemsted og i tilfælde tilbehøret i almindelighed maa saaledes angives. Det samme gjælder ved tvangsauktion over udenlandsk skib, som vilde være registreringspligtigt, om det var norsk (§ 188, 4de p.). — Ved andre løsøreauktioner skal kundgjørelsen indeholde en almindelig angivelse af de ting, som skal sælges; særlig værdifulde ting fremhæves (§ 201, 1ste led).

3) Ved auktion over fast eiendom, norsk registreret skib eller udenlandsk skib, som vilde være registreringspligtigt, om det var norsk, skal kundgjørelsen indeholde oplysning om, hvem som har begjæret auktionen og hvilke krav den er begjæret for (§ 119 nr. 3 jfr. § 181 og § 188, 4de p.).

Forøvrigt maa med hensyn til auktionskundgjørelsens indhold bemærkes, at grundlaget for dette er de i auktionsbegjæringen indeholdte oplysninger. Auktionsbestyreren er ikke pligtig til af egen drift at indhente yderligere oplysninger, men kan negte at udfærdige auktionsplakat, naar begjæringen i denne henseende er ufyldstgjørende⁴.

Om maaden, hvorpaa kundgjørelsen skal finde sted, indeholder § 120 for fast eiendoms vedkommende følgende regler: Kundgjørelsen skal rykkes ind én gang i Kundgjørelsestedende og én gang i et blad, som er almindelig læst paa stedet. Indrykningen i Kundgjørelsestedende skal foregaa mindst fire uger før auktionen. Paa landet skal kundgjørelsen endvidere slaaes op paa et høveligt sted i det sogn, hvor eiendommen ligger, eller i en by, som støder til vedkommende

² Jfr. skr. 20 novbr. 1890.

³ Jfr. cirkulære 6 juli 1895.

⁴ Jfr. dog om auktionsbestyrerens undersøgelse af heftelserne, hvor der kan blive spørgsmaal om salg af tilbehør ifølge forlangende af en panthaver henhold til lov 8 juni 1895 § 5, 2det led, dept. cirk. 6 juli 1895 i. f.

herred. Herredsstyret kan bestemme, at auktionskundgjørelser ogsaa skal slaaes op i et eller to nabosogn. I byerne kan bystyret bestemme, at opslag skal bruges. — Finder namsmyndigheden, at yderligere lysning er tjenlig for et heldigt salg, kan den træffe bestemmelse herom af eget tiltag eller efter begjæring af en interesseret. — Ved auktion over norsk registreret skib eller over udenlandsk skib, som vilde være registreringspligtigt, om det var norsk, kræves ikke opslag. Derimod skal auktionen foruden i Kundgjørelsestidenden og et paa stedet almindelig læst blad lyses i et blad, som særlig er beregnet paa skibsfartsinteresserte (§ 184, 2det led og § 188, 4de p.). Om fristen for auktionslysningen (§ 184, 1ste led) se foran p. 123. — Ved løsøreauktioner skal kundgjørelsen rykkes ind én gang i et blad, som er almindelig læst paa stedet, og paa landet slaaes op paa et høveligt sted i sognet. Hvis ikke dette kan gøres, fordi fristen er sat kortere end to uger (se foran p. 123), skal namsmanden saavidt muligt gøre auktionen kjendt paa anden hensigtsmæssig maade. Namsmanden kan beslutte at foretage yderligere lysning og at udstede auktionskatalog eller lignende fortegnelse (§ 201, 2det og 3dje led). For at undgaa uforholdsmæssige omkostninger kan namsmanden bestemme, at ting af liden værdi skal sælges uden særskilt lysning ved en anden tvangsauktion (§ 202).

IV. Samtidig med, at kundgjørelsen af tvangsauktion over fast eiendom eller norsk registreret skib sendes til indrykning i Kundgjørelsestidende, skal sagsøgeren og sagsøgte underrettes i anbefalet brev, hvis de har kjendt opholdssted i riget eller kjendt fuldmægtig her, som kan tage imod meddelelsen (§ 122, 1ste led). Ved auktion over udenlandsk skib, som vilde være registreringspligtigt, om det var norsk, sendes underretning i anbefalet brev til skibsføreren, om han er tilstede i riget og hans opholdssted er kjendt. Kan det gøres uden skadelig forhaling, sendes underretning ogsaa til registreringsmyndigheden i hjemlandet, hvis skibet er registreret (§ 188, 5te og 6te p.). For andre løsøreauktioners vedkommende foreskriver § 200 i. f., at namsmanden saavidt muligt i tide skal underrette sagsøgte om berømmelsen. Dette vil i almindelighed kunne ske samtidig med den underretning, som skal gives ham i henhold til

§ 194 (foran p. 125). At ogsaa sagsøgeren maa underrettes om berømmelsen, fremgaar af § 32, 2det p.

Andre interesserte end sagsøgte faar ikke særskilt underretning om auktionsbegjæringen eller berømmelsen. Enkelte indretninger skal dog ifølge særskilt lovbestemmelse faa indberetning om auktionen fra auktionsbestyreren; og disse lovbestemmelser er opretholdt ved § 122, 2det led (se lov 26 august 1854 § 8 om laan til jordbrugets fremme, lov 31 mai 1873 § 12 om Pensionskassen for statens bestillingsmænd, lov 28 juni 1887 § 19 om Hypotekbanken, lov 23 april 1892 § 43 om Norges Bank, lov 21 juni 1895 § 18 om Enkekassen, lov 9 juni 1903 § 9 om Arbejderbrug- og boligbanken, lov 2 juli 1910 om Rigsforsikringsanstalten, lov 23 juli 1915 § 76 om Smaabrug- og boligbanken og lov 20 april 1917 § 10 nr. 2 om Statens Pensionskasse)⁵. Udenfor de her nævnte tilfælde faar de særlige rettighedshavere ingen anden underretning end den almindelige kundgjørelse, som de selv maa skaffe sig kundskab om for at varetage sine interesser. Imidlertid har namsmyndighederne i en vis udstrækning at paase, at ikke bedre prioriterede rettighedshavere tilsidesættes. Af hensyn til bestemmelsen i § 192 om betingelserne for efterfølgende panthaveres salgsret med hensyn til løsøre er det derfor i § 87 paalagt namsmanden under udlægsforretningen at søge oplysning om tidligere udlæg eller andre rettigheder (jfr. foran p. 108). Og med hensyn til sjøpanterettigheder, som stiftes samtidig med sjøfordringen, uden at nogen registrering udkræves (jfr. sjøfartsl. 20 juli 1893 § 268), er det i § 185 paalagt namsretten, saasnart auktion er besluttet, at opfordre rederen og skibsføreren, hvis han er tilstede, til at oplyse, om der hviler sjøpanteret paa skibet, og give de nødvendige oplysninger om den. Er det efter de modtagne oplysninger sandsynligt, at sjøpanteret hviler paa skibet, skal namsretten uden ophold underrette sjøpanthaveren gennem anbefalet brev og samtidig anmode ham om at melde og begrunde sit krav. De her nævnte forskrifter

⁵ Ved dept. cirk. 4 juni 1861 anmodedes sorenskriverne om at gjøre meddelelse til vedkommende regjeringsdepartement om tvangsauktioner over eiendomme, pantstillede for laan af de til myrers udtapning og opdyrkning bevilgede midler.

skal saavidt muligt ogsaa iagttages ved tvangsauktion over udenlandsk skib, som vilde være registreringspligtigt, om det var norsk (§ 188, 7de p.). Selv om sjøpanthaveren ikke melder sig, betragtes han dog ifølge § 113 som interesseret under auktionsfølgningen, saafremt namsretten har kundskab om tilstedeværelsen af sjøfordringen. — Følgen af, at en reder eller skibsfører trods opfordring fra namsretten undlader at give oplysning om de paa norsk registreret skib hvilende sjøfordringer, han kjender til, er efter § 185, at han bliver personlig ansvarlig for dem. Retten skal i opfordringen gjøre opmærksom paa denne følge af undladelsen. Er dette forglemt, kan det alene medføre ansvar for retten, men udelukker ikke rederens eller skibsførerens personlige ansvar.

En efterstaaende panthaver, som i henhold til § 68 eller lov af 8 juni 1895 § 2 (jfr. lov 28 april 1916 § 17) har pant foruden i fast eiendom tillige i tilbehør, som ikke er indbefattet under sagsøgerens panteret, kan kræve, at auktionen ogsaa skal omfatte dette tilbehør, enten hans fordring er forfaldt eller ikke (§ 123, 1ste led). Bestemmelsen omfatter ikke alene det tilfælde, at sagsøgeren overhovedet ikke har pant i tilbehøret, men ogsaa det tilfælde, at tilbehøret er udlagt eller pantsat til flere i forskjelligt omfang. For at salg af tilbehøret skal kunne fremmes, maa en saadan begjæring i ethvert fald fremsættes saa tidlig, at sagsøgte kan underrettes og salget tillyses efter de regler, som gjælder for tvangsauktion over løsøre (se §§ 194, 200 og 201, jfr. foran pp. 122 og 125—6). Men er der anledning til det, indtages det nødvendige om salg af tilbehøret i kundgjørelsen om auktionen over den faste eiendom (§ 123, 2det led)⁶.

V. Da mangler ved auktionskundgjørelsen og den i § 117 foreskrevne meddelelse regelmæssig vil lede til negtelse af stadfæstelse af auktionsbudet (jfr. § 155 nr. 1), bør namsmyndighederne i tide have sin opmærksomhed henvendt paa at rette dem, forat ikke alle vedkommende skal uleiliges med at møde frem til ingen nytte. Hvis de lovbestemte forskrifter om lysning af auktionen (§§ 119 og 120, 1ste led og §§ 200, 2det

⁶ Jfr. dept. cirk. 6 juli 1895.

led og 201, 1ste og 2det led) er tilsidesatte og ikke mere kan følges, maa, som foran nævnt, omberømmelse af auktionen finde sted (§§ 121 og 203). Opdages mangelen først i auktionsmødet, maa ogsaa som regel omberømmelse finde sted; og hvis den ikke kan ske paa stedet, maa auktionen altsaa foreløbig udsættes. Dog er dette efter § 155 nr. 1 ikke nødvendigt, hvis vedkommende interesserte har mødt ved auktionen uden at reise indvending, eller hvis han har samtykket i auktionens fremme.

Andre mangler med hensyn til bekendtgjørelsen af auktionen hindrer ikke auktionens fremme.

De almindelige regler om fuldbyrdelsens indstilling og udsættelse (§§ 36, 41, 42 og 43) gjælder ogsaa under auktionen. Desuden indeholder §§ 139, 146, 149, 150 og 151 særlige forskrifter, forsaavidt angaar auktion over fast eiendom og norsk registreret skib. Herom mere i det følgende. Med hensyn til udsættelse bemærkes, at de om kundgjørelse givne forskrifter ikke helt ud kommer til sin ret, naar auktionen sluttelig bliver afholdt efter et simpelt tilkjendegivende til dem, som var tilstede paa en tidligere forretningsdag⁷, hvorfor der i den udstrækning, hvortil der er anledning, bør sørges for en ny bekendtgjørelse, som dog ikke i loven er foreskrevet, og for hvilken derfor i ethvert fald ikke den samme formelighed kan forlanges som for den første auktion.

Forskjellig fra auktionens udsættelse i foran omhandlede forstand er dens fortsættelse gennem flere dage paa grund af, at den ikke har kunnet tilendebringes paa én dag. Herom er intet særligt at bemærke.

For løsøreauktioner mærkes den særlige forskrift i § 210, hvorefter auktionen sluttes, naar det maa antages, at der er solgt nok til at dække sagsøgerens krav med omkostninger, hvis ikke sagsøgte forlanger, at ogsaa de ting, som er igjen, skal sælges. Ogsaa for disse gjenstandes vedkommende er auktionen da at betragte som tvangsauktion.

Indstilles auktionen, skal den saavidt muligt aflyses paa hensigtsmæssig maade, f. ex. ved avertissement (§§ 125 og 204, begges første led).

⁷ Schweigaard Proces II p. 408—9.

VI. I tilfælde af auktion over fast eiendom eller norsk registreret skib pligter sagsøgte i tiden mellem lysningen og auktionen at give de interesserte og kjøbelystne adgang til at se paa eiendommen og det tilbehør, som skal sælges samtidig (§ 124).

§ 186.

Auktionsvilkaarene¹.

I. Auktionsvilkaar er kontraktstilkaar. Hvor et salg foregaar paa almindelig maade, vil disse faa sin tilblivelse gennem forhandlinger mellem kjøber og sælger. Adgangen til saadanne er udelukket ved den form, hvori kontrakt slutningen foregaar ved auktion; deraf nødvendigheden af, at sælgeren paa forhaand angiver de vilkaar, paa hvilke tingen sælges. Tidligere var det imidlertid ikke foreskrevet af lovgivningen, at der skulde opstilles auktionsvilkaar. Manglede saadanne, maatte de almindelige deklaratoriske kontraksregler i forbindelse med de præceptoriske bestemmelser, som loven 30 aug. 1842 opstillede om betalingsvilkaarene, komme til anvendelse. Nogen adgang for den retsbetjent, som bestyrede auktionen, til at supplere mangelen paa auktionsvilkaar eller af hensyn til disse at negte auktionen fremme, var ikke hjemlet i loven. Dette vil stille sig anderledes efter tvangsfuldbyrdelsesloven. Efter denne er det — som nærmere vil blive paavist under II — ved fast gods og norsk registreret skib namsmyndigheden, som opstiller auktionsvilkaarene; og efter § 205 gjælder ved andet løsøre end registreret skib det samme, hvis sagsøgeren ingen auktionsvilkaar har opstillet, eller hvis der er flere sagsøgere, som ikke kan enes om dem.

II. Auktionsvilkaarenes udarbeidelse tilkommer nærmest sagsøgeren. Efter vor hidtil gjældende ret har han ogsaa været herre over deres indhold, dog med visse af loven opstillede indskrænkninger navnlig med hensyn til betalingsvil-

¹ Jfr. Hagerup Panteret (3 udg.) § 48; jfr. Schweigaard Process II § 214.

kaarene². Efter tvangsfuldbyrdsloven er dette fremdeles regelen for andet løsøre end norsk registreret skib; se § 205, hvor det siges, at „sagsøgeren opstiller auktionsvilkaarene.“ Namsmanden kan forandre dem, hvis de er ulovlige eller tilsidesætter andres tarv (§ 205, 2det p.) eller indeholder usædvanlige betingelser, som kan svække kjøbelysten (§ 205, 2det led); men han opstiller dem ikke, hvor sagsøgeren selv har gjort det.

For fast eiendom og registreret norsk skib betragter loven derimod de af sagsøgeren udarbejdede auktionsvilkaar alene som forslag (§ 137, 2det led) eller udkast (§ 140, 2det led), hvorom retten før auktionen kan indhente udtalelser fra de interesserte (§ 137 jfr. § 181). Da retten imidlertid ikke vil have nogen opfordring til at foretage forandringer i udkastet, medmindre dette ikke stemmer med loven eller uden nødvendighed indeholder bestemmelser, som kan svække kjøbelysten (§ 137, 2det led), vil den praktiske forskjel i den her omhandlede henseende ikke være væsentlig.

For andet løsøre end registreret norsk skib bestemmer § 205, sidste led, at namsmanden skal fastsætte og læse op auktionsvilkaarene, før oprabet begynder; og under auktionen skal de være tilgængelige for dem, som ønsker at se dem.

For fast eiendom og registreret norsk skib bestemmer § 140, 2det led (jfr. § 181), at namsmyndigheden i auktionsmødet skal læse op udkastet til auktionsvilkaarene og i ror-nødent fald paapege de forandringer, han har gjort i sagsøgerens udkast. Efterat de tilstedeværende interesserte har faaet adgang til at udtale sig, fastsætter han vilkaarene.

III. Om auktionsvilkaarenes indhold bestemmer § 138 (jfr. § 181) for fast eiendom og registreret norsk skib, at de tydelig og nøiagtig skal betegne den faste eiendom eller vedkommende skib og kort angive det tilbehør, som skal sælges i forbindelse med tingen efter § 123 eller § 126 (se nedenfor). De skal, heder det videre, indeholde de lovbestemte vilkaar i den udstrækning, de er anvendelige, og de ændringer og tillæg, som retten godkjender.

² Se nærmere herom Hagerup l. c. p. 287 ff.

Visse punkter i auktionsvilkaarene har loven tillagt den betydning, at den har givet nærmere regler om dem. Disse lovbestemte auktionsvilkaar kan dog fraviges, men kun naar alle interesserte udtrykkelig har samtykket deri (§ 136). De punkter, som lovens regler om auktionsvilkaar angaar, er følgende:

1) **Betalingsvilkaarene.** Fra gammel tid af har det været anset for uforeneligt med auktionssalg, at der betingedes kontant betaling. Auktionsvilkaarene maa derfor opstille visse betalingsfrister.

For fast eiendom og norsk registreret skib bestemmer § 131 jfr. § 181, at fristen skal være mindst fire maaneder fra stadfæstelsen undtagen for de udredsler, som kjøberen efter §§ 132 og 133 skal overtage udenfor kjøbesummen (jfr. nedenfor), for hvilke fristen er mindst sex uger. Fristen efter § 131 gjælder bare for „den del af kjøbesummen, som ikke bliver afgjort ved overtagelse af heftelser,“ altsaa ikke for panthavere med uforfaldne fordringer, selv om disses forfaldstid indtræffer før udløbet af de fire maaneder. Derimod gjælder den for alle panthavere med forfaldne fordringer uden hensyn til, om de er prioriteret før eller efter sagsøgerens fordring (se forudsætningen i §§ 129 og 135). Efter sidstnævnte lovsted maa fristen ogsaa antages at gjælde eierens krav paa overskuddet, hvilket synes at stemme mindre vel dermed, at fristen væsentlig er opstillet i eierens interesse.

For andet løsøre end norsk registreret skib sætter § 205 en regelmæssig betalingsfrist af sex uger; for særlig værdifulde gjenstande kan namsmanden sætte en længere betalingsfrist. Ved salg af udenlandsk skib, som vilde være registreringspligtigt, om det var norsk, er betalingsfristen mindst sex uger (§ 188 i. f.). Fristen gjælder imidlertid ved løsøre bare for „vederhæftige købere.“ Hvorvidt kjøberen kan betragtes saaledes, bedømmes af opkræveren (se § 207). Sagsøgte kan ikke kræve nogen betalingsfrist, hvis han optræder som byder (§ 205, 7de p.).

Den del af kjøbesummen for fast eiendom eller norsk registreret skib, som ikke bliver afgjort ved overtagelse af heftelser, skal forrentes med fem af hundrede fra stadfæstelsen. Nogen tilsvarende forskrift indeholder loven ikke for andet

løsøre end skib. Det man antages, at auktionsvilkaarene kan opstille pligt for kjøberen til at svare rente.

Et vigtigt punkt vedkommende betalingsvilkaarene er, hvorvidt der paahviler kjøberen udredsler udover den kjøbesum, som udtrykkes ved hans bud.

For fast gods og norsk registreret skib bestemmer § 132 jfr. § 181, at kjøberen udenfor kjøbesummen overtager alle forfaldne og løbende terminer af offentlige skatter og afgifter, renter og andre tilbagevendende ydelser, saafremt de hefter paa eiendommen med prioritet foran sagsøgerens krav. Her maa bemærkes bestemmelsen i ikrafttrædelsel. 14 aug. 1918 § 13, hvorefter det, som i frdn. 12 marts 1790 er bestemt om panthaveres fortrinsret for renter^{2a}, ogsaa skal gjælde til fordel for yngre udlægshavere.

Ogsaa auktionsomkostningerne skal en kjøber af de nævnte gjenstande betale udenfor kjøbesummen (§§ 133 jfr. 181)³. For løsøres vedkommende dækkes de derimod forlods af auktionspengene. Dog kan sagsøgerens tilkommende for auktionsbegjæring og møde samt opkræverens godtgjørelse paalægges kjøberen udenfor kjøbesummen (§ 205, 2det led i. f.)⁴.

Den opstillede regel for auktionsomkostningernes udredelse er underkastet en begrænsning ved regelen i § 133, 2det p., hvorefter til auktionsomkostningerne ikke skal regnes sagsøgerens særlige omkostninger ved tilfølgetagelse af hans auktionsbegjæring eller i anledning af en senere tvist om auktionsfølgningens fremme. Forsaavidt saadanne omkostninger kan kræves (jfr. § 60, hvorom mere i et senere afsnit), dækkes de af kjøbesummen med samme prioritet som sagsøgerens krav, Auktionsbegjæringens tilfølgetagelse indsees imidlertid ikke at kunne foranledige særlige omkostninger undtagen, hvor der opstaar tvist, som kræver sagførerbistand.

De øvrige omkostninger, som en tvangsauktion kan for-

^{2a} Hagerup l. c. p. 366—7.

³ Jfr. med det følgende Hagerup l. c. p. 294 ff.

⁴ Om sagsøgerens ansvar for auktionsomkostningerne se rettergangsl. § 176 jfr. tvangsfbl. § 2.

anledige, og som altsaa skal udredes udenfor⁵ kjøbesummen eller dækkes forlods af auktionsspengene, vil væsentlig være:

a) De i § 60 tilsigtede omkostninger ved iværksættelse af fuldbyrdelsen, forsaavidt de ikke efter det foran anførte skal dækkes af kjøbesummen med samme prioritet som sagsøgers krav.

b) Sagsøgers omkostninger med begjæringen om auktion og møde ved denne og godtgjørelse for opkræverens arbeide og ansvar. Disse godtgjørelser maa efter sportellov 6 august 1897 med tillægslov 26 april 1918 § 108 tilsammen ikke overstige henholdsvis 2 og 4 pct. af det til fyldestgjørelse af hans fordring udkomne beløb.

c) De med selve auktionen forbundne omkostninger (sportler, udgifter til kundgjørelser og forkyndelser, til den i § 174 omhandlede attest og dennes tinglysning o. lign.).

Auktionssomkostningernes beløb fastsættes af namsmyndigheden (se § 133, sidste led jfr. §§ 163 i. f. og 181 samt § 205). Forsaavidt angaar auktionssportlerne og de under nr. 2 nævnte godtgjørelser⁶, er imidlertid beløbet fastsat i loven. Ved auktion over fast eiendom og norsk registreret skib bør auktionssomkostningernes sandsynlige beløb opgives før opraabet (§ 133, 2det led).

Udenfor kjøbesummen bærer kjøberen desuden i tilfælde af auktion over fast eiendom eller norsk registreret skib alle omkostninger ved tiltrædelsen og overdragelsen af eiendommen og ved udslettelse af heftelser, som ikke skal vedblive at hefte paa eiendommen (§ 134 jfr. § 181). Herunder gaar udgifter til auktionsskjøde (§ 175 jfr. sportellov 26 april 1918 § 45) og dets tinglysning samt udgifter til mortifikation af heftelser (§ 176, 1ste led).

Bestemmelse om sikkerhed for kjøbesummen kan ikke indtages i auktionssvilkaarene. En saadan kan først kræves, naar spøragsmaalet om antagelse af budet foreligger eller — efter rettens bestemmelse af særlige grunde — naar budet er

⁵ Hagerup l. c. p. 294, 3dje l. staar ved en inkurie „af^r isredetfor „udenfor“.

⁶ Hagerup l. c. p. 295, 1ste linje staar ved en trykfeil γ for δ .

afgivet (§ 135, 2det led jfr. § 181). Ved tvangssalg af andet løsøre end norsk registreret skib opstaar overhovedet ikke spørgsmaal om sikkerhedsstilling undtagen, hvor sagsøgte optræder som byder (§ 205, 2det led).

2) Forholdet til de paa tingen hvilende heftelser. Forsaavidt andet løsøre end norsk registreret skib angaar, kan dette alene sælges frit for heftelser (§ 192, foran p. 87). De hidhørende bestemmelser har derfor alene hensyn til fast eiendom og norsk registreret skib:

a) Panteheftelser, som ikke er forfaldne, naar op-raabet foregaar, bliver fremdeles hvilende paa eiendommen, hvis de dækkes af købesummen (§ 129 jfr. § 181). For at køberen, naar han gør sit bud, ikke skal savne anledning til at blive bekendt med heftelsernes forfaldstid, bestemmer § 129, 2det led jfr. § 181 følgende: Er heftelsen opsagt fra nogen af siderne, er opsigelsen ikke bindende for køberen uden, naar det fremgaar af det, som er tinglyst (for skibs vedkommende registreret) eller er oplyst, før budet blev afgivet. Det samme gjælder andre omstændigheder, som medfører, at en heftelse forfalder før den tid, som er forudsat. At køberen faktisk har været vidende om den tidligere forfaldstid, kommer ikke i betragtning, naar ikke tinglysningen (henholdsvis skibsregistret) indeholder oplysning.

Den her under a) omhandlede regel gjælder, hvad enten vedkommende panteheftelse er prioriteret før eller efter sagsøgerens fordring.

Hvis sagsøgte har personligt ansvar for en heftelse, som skal vedblive at hvile paa eiendommen, bliver ogsaa køberen personlig ansvarlig (§ 130). De almindelige regler om gjælds-overtagelse⁷ finder da her anvendelse.

b) Andre heftelser (forkjøbs-, løsnings- eller gjenkøbsret, brugsret, leieret, servitut, føderaad, livrente eller anden grundbyrde), som har prioritet foran sagsøgerens krav, maa køberen overtage udenfor købesummen (§ 128 jfr. § 181). Efter denne regel vil en leietager eller brugsberettiget, som i

⁷ Jfr. om disse Hagerup i Retst. 1886 p. 33 ff. (Mindre jur. Afhandl. I p. 124 ff.); Stang Norsk Formueret I § 24.

god tro har tiltraadt eiendommens besiddelse, i ethvert fald være beskyttet til første faredag, hvortil lovlig opsigelse kan gives, selv om hans ret forøvrigt efter sin prioritet bortfalder i henhold til § 128, 2det led (jfr. N. L. 5—8—6 og frdn. 4 decbr. 1795)⁸. Disse heftelser skal i auktionsvilkaarene opgives enkeltvis, hvis de ikke er virksomme mod tredjemand uden tinglysning (registrering); se § 138, sidste p. jfr. § 181. Er heftelsen virksom mod tredjemand uden tinglysning (registrering), maa kjøberen efter § 128, sidste led (jfr. § 181) overtage den udenfor kjøbesummen, selv om den ikke er oplyst før opraaet (jfr. imidlertid nedenfor).

Har heftelsen prioritet efter eller ved siden af sagsøgerens krav, vil dens skjæbne afhænge af, om kjøbesummen dækker den. Da dette ikke kan vides allerede paa det tidspunkt, da auktionsvilkaarene fastslaaes, opstiller § 128, 2det led (jfr. § 181) følgende regel, som stemmer med, hvad der ogsaa tidligere var antaget: Eiendommen (skibet) skal, hvis rettighedshaveren kræver det eller retten finder grund til det, først raabes op med forpligtelse for kjøberen til at overtage heftelsen udenfor kjøbesummen. Opnaaes ikke et bud, som giver fuld dækning for de heromhandlede heftelser, raabes eiendommen op uden forpligtelse for kjøberen til at overtage eiendommen.

Hvis nogen, som har tinglig rettighed i eiendommen, forlanger ændringer i eller tillæg til de lovbestemte auktionsvilkaar og dette vilde medføre indgreb i en anden rettighedshavers ret, kræves, som foran nævnt, udtrykkelig samtykke af denne (§ 136 jfr. §§ 181 og 113). Dette skal retten *ex officio* vaage over; og en interesseret, som udebliver, er altsaa sikret mod, at hans tarv vilkaarlig tilsidesættes af de mødende (jfr. § 155 nr. 3). At en panthaver kan give tilsagn om, at hans forfaldne fordring skal forblive hvilende paa eiendommen, hvis kjøberen ønsker det, følger af almindelige retsregler. Er det ikke klart, om en forlangt afvigelse medfører saadant indgreb, raabes eiendommen op baade med og uden afvigelsen (§ 136, 2det led). Et saadant alternativt opraab kan ogsaa kræves af en rettighedshaver i følgende tilfælde (se § 128, sidste led jfr.

⁸ Se Indst. O. XV for 1912 p. 203; Hagerup l. c. p. 369 og p. 305.

§ 181): Hviler der paa tingen en heftelse, som uden tinglysning (registrering) er virksom mod tredjemand, f. ex. en grundbyrde, og med prioritet foran denne tillige en anden heftelse f. ex. en panteheftelse, skal efter hovedregelen i § 128, sidste led grundbyrden overtages af kjøberen udenfor kjøbesummen. Hvis imidlertid dette vilde kunne lede til, at panteheftelsen ikke blev dækket, kan pantehaveren kræve, at tingen alternativt raabes op med eller uden grundbyrden overensstemmende med regelen i § 128, 2det led.

3) Tilbehør. Ogsaa her har loven alene forskrifter for tvangssalg af fast eiendom og norsk registreret skib (§§ 126 og 127 jfr. § 181). De her opstillede regler maa imidlertid — som i det hele begrundet i sagens natur — ogsaa finde anvendelse paa tilbehør til løsørengenstand (f. ex. et uregistreret skibs inventarium).

Har sagsøgeren panteret baade i hovedting og tilbehør, er han ikke berettiget til at bortsælge dem særskilt, men maa lade hovedting og tilbehør raabes op sammen (§ 126). Fra denne regel gjør dog loven i to tilfælde undtagelser:

a) Hvis der paa hovedtingen hviler et bedre prioriteret krav, for hvilket tilbehøret ikke hefter, og eiendommen er raabt op med tilbehøret, uden at der er opnaaet et bud, som er tilstrækkeligt til at dække sagsøgerens krav, kan han forlange, at hovedtingen skal raabes op særskilt (§ 126, 2det led). Bliver saaledes hovedtingen solgt uden tilbehøret, kan dette sælges særskilt enten ved samme auktion eller senere efter de regler, som gjælder for tvangsauktion over løsøre (§ 126, 3dje led).

b) Hvis der ikke opnaaes noget bindende bud paa eiendommen eller stadfæstelse bliver negtet, fordi budet er for lavt (§ 158), og der heller ikke ved gjentagen auktion opnaaes et bud, som dækker sagsøgerens krav, kan han forlange særskilt salg af tilbehøret, uden hensyn til, om eiendommen bliver solgt (§ 126, sidste led).

Ogsaa i andre tilfælde kan der efter namsmyndighedens beslutning blive tale om særskilt salg af tilbehør. Dette kan saaledes blive nødvendigt, naar en tredjemand har paastaet sig berettiget til gjenstanden og retten i den anledning har bestemt, at fuldbyrdelsen for denne gjenstands vedkommende skal ind-

stilles eller udsættes. Desuden kan særskilt salg ske, naar alle vedkommende er enige derom, selv om betingelserne efter § 125 ikke foreligger (jfr. § 136).

Omfatter sagsøgerens ret enten alene tilbehøret eller alene anlægget, vil en særskilt afhændelse kunne finde sted. Da imidlertid en panthaver, hvis ret omfatter begge dele, ved en saadan afhændelse vil kunne beredes tab, foreskriver § 123, at den, som har panteret i hovedtingen med prioritet efter sagsøgerens krav og tillige i tilbehør, som ikke er indbefattet under sagsøgerens panteret, kan kræve, at auktionen ogsaa skal omfatte dette tilbehør, enten hans fordring er forfalden eller ikke. I saafald raabes hovedtingen først op med tilbehøret og med forpligtelse for kjøberen til udenfor kjøbesummen at betale de auktionsomkostninger, som særskilt er voldt ved tilbehøret. Opnaaes ikke et bud, som giver noget til dækning af efterpanthaverens fordring, raabes eiendommen op uden tilbehøret (§ 127). Hvis tilbehøret bliver solgt sammen med hovedtingen og de interesserte ikke kommer overens om fordelingen af kjøbesummen, har sagsøgeren samme adgang til dækning af den hele kjøbesum som, om hans panteret tillige havde omfattet tilbehøret (§ 127, 2det led).

At begjæring om samlet salg af hovedting og tilbehør i henhold til § 123 maa fremsættes saa tidlig, at sagsøgte kan underrettes og salget tillyses efter de regler, som gjælder for tvangsauktion over løsøre (§ 123, sidste p.) er allerede omtalt foran p. 129.

§ 187.

Auktionssalget¹.

1. Auktionsmødet ledes, som foran p. 12 nævnt, af namsretten, forsaavidt angaar auktion over fast eiendom, naar det ikke i henhold til regelen i § 163 om landeiendom er overdraget til namsmanden at forberede og styre auktionen (§ 139).

¹ Om betaling for tvungne auktioner se sportellov 6 aug. 1897 med tillægslov 26 april 1918 §§ 37—47 og 128.

Auktion over norsk registreret skib samt over udenlandsk skib, som vilde være registreringspligtigt, om det var norsk, styres af namsretten (§§ 181 og 188). De auktionsmøder, som holdes af namsretten, er retsmøder. I to henseender gjælder dog regler, som afviger fra de almindelige regler om retsmøder (se domstolsl. § 31 og kap. 7), nemlig med hensyn til retsvidner, hvorom henvises til § 23 (se foran p. 15), og med hensyn til offentlighed; mødet er nemlig bare offentligt, til opraaet slutter (§ 139, 2det led).

Løsøreauktioner holdes af namsmanden og er offentlige (§ 208).

II. Sagsøgeren maa afgive møde ved auktion over fast eiendom og norsk registreret skib for at faa denne fremmet. Hyppig antager sagsøgeren en fuldmægtig til at varetage sit tarv ved auktionen og indfordre det paa ham faldende salgsudbytte. Paa dette forhold finder reglerne i rettergangsl. § 44, 3dje led jfr. tvangsfuldbl. § 2 anvendelse. Om følgen af sagsøgerens udeblivelse bestemmer § 139, 3dje led, at auktionsforfølgningen udsættes indtil videre, hvis det er oplyst eller sandsynligt, at han har gyldigt forfald, medens den ellers indstilles. I første tilfælde kan ny auktion kræves berammet som led i samme forfølgning uafhængig af den i § 117 bestemte frist. — Løsøreauktioner kan fremmes, selv om sagsøgeren udebliver (§ 208, 2det led).

III. Naar auktionsmødet til den berammede tid er sat, har namsmyndigheden ved salg af fast eiendom eller norsk registreret skib at nævne den eiendom, som skal sælges, og oplyse, hvem som har begjæret auktionen, og hvilke krav den er begjæret for. Han fremlægger til eftersyn de dokumenter, som vedkommer auktionen, og giver de oplysninger, som ellers kan være af betydning (§ 140, 1ste led). Det bør herunder paasees, at de nødvendige betingelser for at fremme auktionen er tilstede, forsaavidt dette ikke allerede tidligere er bragt paa det rene. Reises der indvending mod auktionen, afgjøres tvistigheder herom, før der skrides videre i auktionshandlingen. Paa samme maade bør der ogsaa forholdes ved løsøreauktioner, hvis der opstaar tvivl om forfølgningens lovlighed.

Derpaa fastsættes og oplæses auktionsvilkaarene (§ 140,

2det led og § 208, sidste led, jfr. foran p. 132), hvorefter gjenstanden opraabes til salg (§ 140 i. f.). Ved løsøreauktioner skal tingene raabes op enkeltvis, hvis ikke deres art gjør det nødvendigt eller hensigtsmæssigt at raabe dem op under ét eller i større eller mindre afdelinger. Den orden, som er angivet i en auktionskatalog eller lignende fortegnelse, bør ikke fraviges uden særskilt grund. Ellers bør sagsøgtens ønske om ordenen for opraabet saavidt muligt følges (§ 208, 3dje led).

IV. Opraabet indeholder ikke et kontraktstilbud, men kun en opfordring til at fremkomme med saadanne tilbud, og det medfører ingen forpligtelse til salg. Selv hvor gjenstanden opraabes — som det heder — til absolut bortsalg, antages dog ikke sagsøgeren afskaaret fra at negte stadfæstelse, ialfald i den form, at han selv byder over².

Kontraktstilbudet indeholdes i de ved auktionen gjorte bud og er underkastet civilrettens almindelige regler med hensyn til sin gyldighed (jfr. § 156 nr. 4). Overensstemmende hermed bestemmer § 142, 2det led nr. 2 for auktion over fast eiendom og norsk registreret skib, at et bud skal afvises, naar det er afgivet af nogen, som ikke har den nødvendige retslige handleedygtighed. — Efter almindelige civilretslige regler bliver byderen personlig forpligtet ved sit bud, medmindre han i forbindelse med dette selv har opgivet, at budet sker paa en andens vegne. En byder kan ikke fri sig for personligt ansvar ved bagefter at opgive, at han har budt som fuldmægtig for en anden. Og for at hindre, at auktionens udfald skal forfuskes ved straamandsvæsen og uredelige aftaler, forlanger § 142, 2det led nr. 3, at fuldmagtsforholdet enten maa være vitterligt eller strax bliver godtgjort. I modsat fald skal budet afvises. Derimod kan et bud ikke afvises paa grund af uvederheftighed, naar byderen strax stiller den sikkerhed, som er paalagt ham (se § 142 nr. 3 jfr. § 135).

Udelukket fra at gjøre bud saavel paa egne som paa andres vegne er under auktion over fast eiendom og norsk registreret skib auktionsbestyreren og auktionsvidnerne (§ 142, 1ste led).

² Jfr. Schweigaard Proces II p. 404; Nellesmann Læren om Auktion p. 299—300.

Heller ikke kan de, hvem loven har forbudt at købe en ting, optræde som bydere ved en tvangsauktion over tingen; jfr. saaledes det i aktielov 19 juli 1910 og skibsaktielov 26 juli 1916, begges § 28, indeholdte forbud mod, at et aktieselskab indkøber egne aktier.

Et afvist bud har ingen bindende virkning, og det kan ikke forlanges antaget ved afgjørelsen af stadfæstelsesspørgsmaalet. Skulde retten ved denne afgjørelse finde, at den urettelig har afvist en byder, kan den negte stadfæstelse paa det bud, sagsøgeren har antaget (§ 156 nr. 3). Den afviste byder vil da kunne optræde paany ved en gjentaget auktion.

Ved løsøreauktioner vil det fornødne om adgangen til at afvise bydere kunne indtages i auktionsvilkaarene.

Den omstændighed, at en person alene med kongelig tilladelse kan erhverve en eiendom, udelukker ham ikke fra at optræde som byder; men for at erholde stadfæstelse af budet, maa hindringen mod erhvervelsen være faldt bort før stadfæstelsen af budet, se § 155 nr. 4. Som eksempler paa lovbud, der betingelsesvis forbyder visse personer at erhverve en fast eiendom, kan nævnes N. L. 3—12—32, 3—19—23, 5—2—83, frdn. 31 juli 1743, bergværkslov 14 juli 1842 jfr. lov 28 septbr. 1857 § 47 og navnlig koncessionslovene af 18 septbr. 1909 nr. 5 og 14 decbr. 1917 nr. 16 jfr. love 25 juli 1913 nr. 10, 3 juni 1914 nr. 5 og 27 august 1915. Efter loven af 14 decbr. 1917 § 2, sidste led og § 13, sidste led kan den, som har ydet laan mod pant i vandfald eller bergværk, paa forhaand erhverve koncession, saafremt erhvervelsen sker gennem tvangsauktion og han da fremdeles er panthaver. For anden fast eiendoms vedkommende er ifølge lovens § 21 tilladelse til erhvervelse gennem tvangsauktion i almindelighed ikke nødvendig for norske aktiebanker og forsikringselskaber, saafremt erhvervelsen er skeet for at redde en fordring, som erhververen har panteret for i eiendommen. Desuden fremgaar det af skogkoncessionslov 18 septbr. 1909 § 24 og den almindelige koncessionslov 14 decbr. 1917 § 35, 2det led (hvis regler ogsaa gjælder for de øvrige foran nævnte koncessionslove), at den, som har panteret i en eiendom eller brugsret, som ikke kan erhverves uden koncession eller tilladelse, vistnok kan faa tilslag (o: stadfæstelse af

sit bud) ved tvangsauktion over eiendommen eller brugsretten, men inden en vis frist maa bringe forholdet i lovlig orden.

Saa vel sagsøgeren som den, mod hvem auktionen fremmes, kan optræde som byder, ligesom det er utvivlsomt, at den personlige skyldner efter pantefordringen kan byde paa auktionen⁵.

For at hindre misligheder ved budenes afgivelse foreskriver tvangsfuldbyrdelsesloven dels, at aftale om, at nogen ikke skal byde ved tvangsauktion eller bare byde til en vis grænse, er ugyldig (§§ 141 og 197, 2det led jfr. strl. § 401), dels — forsaavidt angaar auktion over fast eiendom eller norsk registreret skib — at der er adgang til at byde under bud, som allerede er givet (§ 143, 1ste led), en bestemmelse, som maa sees i sammenhæng med den nye regel i § 144, 1ste led om alle buds forbindende kraft, hvorom mere nedenfor.

Hvis to eller flere falder ind paa en gang med samme bud, skal der opfordres til videre bud (§§ 143 og 209, begge 2det led). Opnaaes ikke høiere bud, afgjøres det ved auktion over fast eiendom eller norsk registreret skib ved lodtrækning, hvilket bud skal behandles som det høieste, hvis ikke sagsøgte er tilstede og forlanger, at det ene skal behandles som høieste bud (§ 143, 2det p.). Ved løsøreauktioner afgjør namsmanden, hvem som skal ansees for høistbydende. Her gjælder samme regler ogsaa, naar der opstaar tvist om budet (§ 209, 2det led).

Opraabet skal fortsættes, saalænge der bliver afgivet bud. Før slutningen skal det sidste bud gjentagne gange kundgjøres høit og tydeligt (§§ 145 og 209). Ved auktion over fast eiendom og norsk registreret skib skal bestyreren desuden sige fra, at opraaet vil slutte, hvis ikke flere bud bliver afgivet. Opraaet sluttet ved hammerslag; ved løsøreauktioner kaldes dette afsluttende hammerslag tilslag.

Er ikke noget bindende bud opnaaet, bliver auktionsforfølgningen for fast eiendoms og norsk registreret skibs vedkommende at udsætte indtil videre (§ 146). Efter § 36, sidste led fortsættes den ikke uden begjæring fra sagsøgeren.

I vor hidtil gjældende ret har det været antaget, at et auk-

⁵ Jfr. iøvrigt nærmere H a g e r u p Panteret (3 udg.) p. 299—302.

tionsbuds bindende virkning var underkastet den betingelse, at der ikke gjordes overbud, en betingelse, som dog bortfaldt, hvis der i auktionsvilkaarene udtrykkelig var forbeholdt auktionssøgeren adgang til at vælge mellem de flere gjorte bud. Tvangsfuldbyrdeslovens § 144 erklærer derimod ethvert bud, som ikke er afvist, bindende, indtil namsretten har truffet afgjørelse om stadfæstelse, eller indtil sagsøgeren har meddelt, at han ikke antager budet, eller indtil fristen for antagelse er forløbet, uden at budet er antaget. Sagsøgerens meddelelse om, at et af budene antages, indeholder *implicite*, at de andre ikke antages; og disse ophører da at være bindende. Og efter § 144, 2det led er et bud ikke længer bindende, naar auktionsforfølgningen (ikke bare auktionsmødet) bliver indstillet eller udsat eller auktionen omberammes.

Bestemmelserne i § 144 er udtrykkelig bare givet for auktion over fast eiendom og norsk registreret skib. Ved løsøreauktioner pligter enhver byder at vedstaa sit bud, til afgjørelsen angaaende antagelsen er truffet eller den for antagelsen satte frist er udløbet (§ 209, 3dje led). Forøvrigt vil der i auktionsvilkaarene kunne indtages nærmere bestemmelser herom.

V. Ved løsøreauktioner kan tilslaget blive at anse som akcepterklæring, nemlig hvis høistbydende betaler kontant. Men udenfor dette tilfælde udkræves der en yderligere akt, nemlig antagelse af budet, før salg er kommet i stand.

Efter vor hidtil gjældende ret har det været rekvirenten, som afgjør, om et bud skal antages eller forkastes, uden at der tilkommer hverken sagsøgte, de øvrige rettighedshavere eller auktionsretten nogen indflydelse derpaa. Rekvirenten udøver dog denne ret under ansvar og paadrager sig erstatningspligt, hvis han med vilkaarlig tilsidesættelse af de andre berettedes interesse forkaster eller antager et bud.

Denne ordning er i væsentlige henseender ændret ved den nye lov. Ved auktion over fast eiendom eller norsk registreret skib er det vistnok fremdeles i første række overladt til sagsøgeren at afgjøre, om det høieste bud skal antages eller ikke (§ 148, 1ste led)⁴. Ingen af byderne har ret til at kræve sit

⁴ Se Indst. O. XV for 1912 p. 192, hvor det herom siges: „Selv om der ikke er nogen lovlig hindring for antagelse, kan det nemlig meget godt

bud antaget. Men loven har til betryggelse mod uberettiget antagelse fra sagsøgerens side opstillet den nye regel, at antagelsens gyldighed er afhængig af stadfæstelse. Spørgsmaal om en saadan stadfæstelse afgjøres i alle tilfælde af namsretten, ogsaa naar den har overdraget til namsmanden at forberede og styre en auktion over fast eiendom paa landet (se § 163, 2det led).

Ved løsøreauktioner afgjøres spørgsmaalet om antagelse eller forkastelse af budet af en for auktionen antaget opkræver (§ 209, 3dje led jfr. §§ 206 og 207, nedenfor p. 162—3).

Om de forhandlinger, som i anledning af antagelsen og stadfæstelsen kan finde sted, indeholder lovens §§ 147—154 nærmere regler med hensyn til auktion over fast eiendom og norsk registreret skib.

Efter § 147 jfr. § 163, 2det led skal bestyreren, naar bindende bud foreligger, give de tilstedeværende interesserte og bydere adgang til at udtale sig om antagelsen og stadfæstelsen. Han skal gjøre opmærksom paa, at indvendinger kan komme for sent, hvis de ikke bliver fremsat i auktionsmødet, og at grunden for enhver indvending maa opgives⁵. Det er saaledes ikke udelukket, at indvendinger kan fremsættes senere, saalænge stadfæstelsesspørgsmaalet er uafgjort (jfr. §§ 150 ff.). Men den, som har undladt i rette tid at fremsætte indvending mod stadfæstelse, kan derved blive udelukket fra adgangen til at paaanke stadfæstelseskjendelsen (§ 162). Selv om vedkommende tidligere under auktionsforfølgningen har gjort sine anførsler gjældende som indvending mod auktionens fremme eller mod tilstedelsen af et bud og faaet sin paastand forkastet, maa han paany gjøre disse gjældende som indvending mod stadfæstelse, hvis den skal komme i betragtning (jfr. § 159). Af § 24 følger, at namsmyndigheden i fornøden udstrækning for parterne og andre interesserte bør forklare de grunde, som efter loven berettiger til indvending mod tilslag.

være tilfældet, at der ved en gjentaget auktion er grund til at vente et bedre bud til fordel for alle deri interesserte, eller der kan ved en udsættelse af forfølgningen blive anledning for sagsøgte til at rette for sig.⁶

⁵ Det maa af auktionsprotokollen fremgaa, at dette paabud er iagttaget (jfr. § 152).

Med hensyn til fremgangsmaaden ved auktionsbudenes antagelse og stadfæstelse foreskriver § 148, 2det led jfr. § 181, for fast eiendom og norsk registreret skib, at den sagsøger, som vil antage et bud, maa give namsmyndigheden meddelelse om det i auktionsmødet eller senest 4 uger derefter. Efter domstolsl. § 146 er det tilstrækkeligt, at meddelelsen er afsendt inden denne frist. Fristen for namsrettens afgjørelse af stadfæstelsesspørgsmaalet er sat til 2 uger efter modtagelsen af meddelelsen (§ 148, 3dje led).

Om stadfæstelsesspørgsmaalets afgjørelse ved auktion over fast eiendom paa landet indeholder § 164 følgende regler: Har sagsøgeren givet meddelelse om antagelsen til den namsmand, som har bestyret auktionen, skal denne uden ophold sende en bekræftet udskrift af auktionsbogen til namsretten. I dette tilfælde skal retten snarest muligt og senest tre uger efter modtagelsen afgjøre, om stadfæstelse skal gives eller negtes. Er der fremsat indvending mod stadfæstelse, kan retten give de interesserte, som har været tilstede i auktionsmødet, og de bydere, som spørgsmaalet vedkommer, adgang til at udtale sig og kan i den anledning gennem anbefalet brev indkalde dem til et retsmøde. Finder retten, at der kan være grund til af eget tiltag at negte stadfæstelse (jfr. §§ 155 og 158, 2det led), skal den saavidt muligt give de nævnte interesserte og bydere anledning til at udtale sig enten underhaanden eller i et retsmøde.

Hvis sagsøgeren allerede i auktionsmødet negter at antage noget af budene, skal auktionsforfølgningen ifølge § 149, 1ste led udsættes indtil videre og kan saaledes ikke fortsættes uden begjæring fra sagsøgeren (§ 36 i. f.). Dog kan auktionen efter § 149, 2det led paa forlangende af sagsøgeren strax gjenoptages, hvis namsmyndigheden (jfr. § 163 i. f.) finder, at ikke noget taler imod at fortsætte. Før der fattes beslutning herom, skal de tilstedeværende interesserte faa anledning til at udtale sig. Sagsøgeren behøver ikke at give grunde for negtelsen af at antage et bud. Selv om stadfæstelse ikke vilde have været udelukket, kan nemlig negtelsen være forsvarlig og en gjenoptagelse af auktionen paa stedet hensigtsmæssig.

Hvis paa den anden side sagsøgeren allerede i auktions-

mødet antager noget af budene, men indvending bliver reist mod stadfæstelsen, eller namsmyndigheden (jfr. § 163 i. f.) finder, at der kan blive spørgsmaal om at negte stadfæstelse af namsrettens eget tiltag, skal der strax gives de tilstedeværende interesserte og bydere anledning til at udtale sig (§ 150, 1ste led). Bliver stadfæstelse negtet i auktionsmødet, kan auktionen ifølge § 150, 2det led strax gjenoptages, hvis retten finder, at ikke noget taler imod at fortsætte. Ellers skal auktionsforfølgningen udsættes indtil videre (jfr. § 36 i. f.). — Kan spørgsmaalet om stadfæstelse ikke afgjøres i auktionsmødet, berammer dommeren et nyt retsmøde, som ikke uden særlig grund bør sættes over en uge senere. Berammelsen meddeles de tilstedeværende, og nogen anden underretning om den trænges ikke (§ 150, 3dje led). I det nye møde skal de tilstedeværende interesserte og bydere gjøres bekendt med indvendinger, kjendsgjerninger og beviser, som er fremkommet efter auktionsmødet, og faa anledning til at udtale sig (§ 150, 4de led).

Hvis endelig sagsøgeren ikke i auktionsmødet træffer nogen afgjørelse om antagelsen, maa forfølgningen udsættes, forat han inden den i § 148, 2det led nævnte frist kan træffe sin bestemmelse. Er der i auktionsmødet reist indvending mod stadfæstelse eller finder namsmyndigheden (jfr. § 163 i. f.), at der kan blive spørgsmaal for namsretten om at negte stadfæstelse af eget tiltag, gives der de tilstedeværende interesserte og bydere anledning til at udtale sig (§ 151, 1ste led).

Antager sagsøgeren senere noget af budene, skal retten under forudsætning af, at der reises indvending mod stadfæstelse, beramme et nyt retsmøde til forhandling om stadfæstelsen, hvis det er nødvendigt. Om berammelsen meddeles saavidt muligt underretning i anbefalet brev til sagsøgeren, sagsøgte, de interesserte, som maatte have fremsat indvending, og den byder, hvis bud sagsøgeren har antaget. Se § 151, 2det led.

Antager sagsøgeren ikke inden approbationsfristens udløb noget af budene, udsættes auktionsforfølgningen indtil videre (§ 151, 3dje led jfr. § 36 i. f.).

I de tilfælde, hvor der efter §§ 149—151 kan blive tale om udsættelse af forfølgningen indtil videre, er det forudsæt-

ningen herfor, at der ikke foreligger grund til at indstille den (jfr. §§ 41—43).

Som foran p. 135—6 nævnt, vil der regelmæssig først, naar spørgsmaalet om antagelse af budet foreligger, kunne reises krav paa sikkerhedsstillelse af den kjøber, der vil gjøre brug af de betalingsfrister, som gjælder ved auktion over fast eiendom og norsk registreret skib (§ 135, 2det led jfr. § 181).

Da betalingsfristen er bindende for alle interesserte saavel som for sagsøgte, kan ogsaa enhver af dem efter § 135, 1ste led kræve sikkerhed for det, han skal have. Endvidere maa kjøberen stille sikkerhed for auktionsomkostningerne, hvis sagsøgeren eller sagsøgte forlanger det. Tvist om, hvorvidt den tilbudte sikkerhed er fyldestgjørende, afgjøres ifølge § 135, 3dje led i ethvert tilfælde af namsretten, enten det er sagsøgeren eller en anden rettighedshaver, som har forlangt den. Afgjørelsen kan ikke paakjæres (§ 114).

Ved løsøreauktioner skal opkræveren regelmæssig strax træffe bestemmelse om antagelse eller forkastelse af budene (§ 209, 3dje led). Men undtagelsesvis vil der være adgang til i auktionsvilkaarene at forbeholde en approbationsfrist, navnlig ved auktion over mere værdifulde ting. Tages der uden nødvendighed forbehold herom i vilkaarene, vil dette som usædvanligt og egnet til at svække kjøbelysten kunne negtes godkendt af namsmanden efter § 205, 2det led.

VI. For adgangen til at antage et bud har § 153 jfr. § 181, forsaavidt angaar fast eiendom og norsk registreret skib, gjen-nemført dækningsprincippet⁶, ifølge hvilket det mindste bud, som kan antages, maa gaa ud paa dækning eller overtagelse af alle rettigheder, som har prioritet foran sagsøgerens krav. I regelen maa enhver interesseret selv paase, at denne bestemmelse ikke tilsidesættes til hans skade; men efter § 155 nr. 5 skal dog retten af eget tiltag negte stadfæstelse, hvis det efter de foreliggende oplysninger er tvivlsomt, om antagelsen er berettiget efter § 153. Nogen forudgaaende fastsættelse af mindstebudet finder ikke sted. Først naar der bliver spørgs-

⁶ Jfr. foran p. 111.

maal om at antage et bud, bringes det paa det rene, om forudgaaende prioriteter dækkes⁷.

Det har tidligere hos os været lært, at rekvirenten ikke kan approbere et bud, som ikke udbringer noget til ham selv⁸. Efter § 153 kan et bud antages, naar blot de foran sagsøgeren prioriterede fordringshavere faar fuld dækning.

Ingen af byderne har ret til at kræve sit bud antaget. Dette gjælder ogsaa den, som har en forkjøbs-, løsnings- eller gjenkjøbsret til tingen. Heller ikke kan nogen i kraft af en saadan ret kræve, at det tilstedes ham at træde ind i en andens bud (§§ 154, 3dje led og 197, 1ste led). At en forkjøbs-, løsnings- eller gjenkjøbsret overtages af køberen i henhold til § 128, faar bare betydning for tilfælde af senere frivilligt salg fra køberens side.

Med hensyn til udøvelsen af sagsøgerens antagelsesret foreskriver § 154, at af flere bud kan bare det høieste antages, hvis der ikke er lovlig grund til at negte at stadfæste det. Hvis høieste bud maa negtes antaget, uden at grunden tillige gjælder det næst høieste bud, kan dette antages, og saaledes videre. Det vil ikke være uforeneligt med denne bestemmelse, at sagsøgeren samtidig med, at han antager det høieste bud, erklærer, at han subsidiært antager det næst høieste o. s. v. for det tilfælde, at retten for de høiere buds vedkommende ikke skulde kunne give stadfæstelse⁹.

VII. Retten kan bare paa de i loven udtømmende opregnede grunde negte stadfæstelse af et auktionsbud paa fast eiendom eller norsk registreret skib. Disse grunde er dels a) saadanne, som retten paa embeds vegne har at gjøre gjældende, dels b) saadanne, som er betinget af, at en interesseret reiser indvending, dels c) beroende paa visse særlige omstændigheder, som ikke berører selve betingelserne for auktionsforfølningens fremme.

Ad a) Retten skal ifølge § 155 af eget tiltag negte stadfæstelse:

⁷ Jfr. Indst. O. XV for 1912 p. 189—191.

⁸ Se Schweigaard Proces II p. 438; Retst. 1887 p. 365 ff.

⁹ Jfr. Indst. O. XV for 1912 p. 208.

1) Hvis nogen af forskrifterne i § 117, § 119 eller § 120, 1ste led (foran p. 124—7) er tilsidesat, og stadfæstelse vilde medføre indgreb i en interesserts ret, dog ikke, hvis den interesserte har mødt ved auktionen uden at reise indvending, eller hvis han har givet samtykke til, at auktionen fremmes.

2) Hvis retten af nogen anden grund skulde have indstillet eller udsat auktionen af eget tiltag, f. ex. at auktionen er fremmet i strid med § 36, sidste led eller § 139, sidste led.

3) Hvis nogen af de foran i § 186 omtalte forskrifter om auktionsvilkaarene (o: baade forsaavidt fremgangsmaaden og forsaavidt indholdet angaar), er tilsidesat eller budet ikke stemmer med vilkaarene og stadfæstelse vilde medføre indgreb i en interesserts ret — dog ikke hvis den interesserte har mødt ved auktionen uden at reise indvending, eller hvis han har givet samtykke til, at auktionen fremmes.

4) Hvis budet er afgivet af nogen, som er udelukket fra at gjøre bud (§ 142, 1ste led, foran p. 141—2), eller er afgivet paa en andens vegne uden behørig godtgjort fuldmagt (§ 142, 2det led nr. 2) eller af nogen, som efter loven ikke kan erhverve eiendommen (foran p. 142), og hindringen (herunder ogsaa mangelen paa behørig fuldmagt)¹⁰ ikke er faldt bort før stadfæstelsen.

5) Hvis antagelsen af budet staar i strid med nogen af forskrifterne i § 154 om, hvilke bud kan antages (foran p. 149), eller hvis det efter de foreliggende oplysninger er tvivlsomt, om antagelsen er berettiget efter § 153 om mindstebudet (foran p. 148—9). Ved denne bestemmelse om, at hver tvivl med hensyn til tilstrækkeligheden af budet leder til, at stadfæstelse negtes, har loven mest muligt villet forebygge anke fra de foranstaaende rettighedshavere. At skaffe tilveie de fornødne oplysninger (f. ex. pantattest, attest for føderaadsfolks død, kvitteringer eller erklæringer fra foranstaaende rettighedshavere om, at deres ret helt eller delvis er bortfaldt), vil paa hvile sagsøgeren.

Ad b) Naar en interesseret reiser indvending, skal retten

¹⁰ Jfr. Indst. O. XV for 1912 p. 209.

ifølge § 156, foruden af de foran omtalte grunde, negte stadfæstelse:

1) Hvis auktionen af nogen anden grund end foran nævnt ikke lovlig kunde fremmes. I henhold hertil vil bl. a. kunne gøres gjældende alle indvendinger, som under fuldbyrdelsen kan fremsættes mod grundlagets gyldighed og mod fuldbyrdelseskravet (foran p. 44 ff.), samt indvendinger fra tredjemand, som paastaar, at fuldbyrdelsen strider mod hans ret; ligesaa, at der hefter mangler ved udlægshandlingen, som bevirker, at denne ikke kan tjene som hjemmel for auktionsbegjæringen, eller at grundlaget ikke er retskraftigt (§ 107), eller at det er erklæret ugyldigt eller ophævet (§ 41); videre, at auktionen er fremmet, uagtet den i henhold til § 42 skulde være indstillet, eller uagtet der i henhold til § 5 eller forøvrigt af høiere ret er fattet beslutning om dens udsættelse eller indstilling, eller at den er fremmet for urigtig namsret, eller at auktionen holdes udenfor berammet tid o. s. v. Derimod berettiger ikke en undladelse af den i § 122 omhandlede underretning til at kræve negtelse af stadfæstelse (jfr. foran p. 127—8).

2) Hvis nogen af forskrifterne i § 145 om oprabets varighed og afslutning (foran p. 143) er tilsidesat.

3) Hvis en byder urettelig er afvist (§ 142, 2det led, foran p. 141—2).

4) Hvis budet mangler nogen af de egenskaber, som kræves til en gyldig viljeserklæring.

5) Hvis byderen ikke har stillet den sikkerhed, som er paalagt ham. Rettens bestemmelse af sikkerhedens størrelse og art er, som foran p. 148 nævnt, endelig.

Den under nr. 4 nævnte indvending kan reises af enhver interesseret, om den berører hans ret eller ikke. De øvrige indvendinger kan ikke støttes paa grunde, som bare berører andres, ikke indvendernes egen ret; og efter § 156, 2det led er den af den interesserte reiste indvending heller ikke til hinder for stadfæstelse, naar den ikke vilde medføre indgreb i hans ret. Herom udtaler lovens motiver følgende: „Om indgreb kan der ikke være tale, naar den interesserte har samtykket i den uregelmæssige fremgangsmaade. Et indgreb foreligger heller ikke, naar han lider et tab, som han havde

maattet finde sig i, selv om lovens forskrifter var iagttaget, eller som vilde være indtraadt ogsaa, hvis alt var gaaet lovlig til. At eiendommen frasælges sagsøgte, er altsaa ikke i og for sig et indgreb i hans ret; ti det kan blive følgen, ogsaa naar der er gaaet frem paa rigtig maade. Et indgreb foreligger alene, enten naar han har et retmæssigt krav paa, at tvangssalget overhovedet ikke finder sted, eller naar det er muligt, at auktionen ved en lovlig fremgangsmaade vilde have medført et overskud for ham eller et høiere overskud eller dækning i større udstrækning af de heftelser, for hvilke han har personligt ansvar.¹¹ Særlig med hensyn til sikkerhedsstillelse bemærkes, at en undladelse af at stille sikkerhed overfor én interesseret (jfr. § 135) ikke giver en anden interesseret, som er uberørt heraf, adgang til at modsætte sig stadfæstelse.

Ad c) De særskilte omstændigheder, som kan begrunde en negtelse af stadfæstelse, er:

1) At der til retten kommer ind overbud. Under den tidligere lovgivning havde den praxis fundet indgang, at auktionsrekvirenten ogsaa under approbationstiden kunde antage overbud¹². Civilproceskommissionens udkast og den første kongelige proposition havde udelukket overbud efter auktionen, fordi det antoges at ville svække interessen for den egentlige auktion og medføre fare for illoyale spekulationer samt for, at forfølgningen udhales. Justitskomiteen fandt imidlertid at burde opretholde adgangen til at fremkomme med overbud, men gennemførte den regel, at disse ikke kunde antages uden efter ny auktion, samtidig med, at der for at afskjære misbrug opstilledes visse yderligere betingelser for negtelse af at stadfæste det under den afholdte auktion fremkomne bud¹³. Disse betingelser er efter lovens § 157 følgende:

a) At byderen erklærer, at han vil lade overbudet gjælde som bud ved en gjentaget auktion, hvis sagsøgeren inden 8 uger i by og 10 uger paa landet efter den forrige auktion be-

¹¹ Jfr. Civilproceskommissionens motiver til udk. til tvangsfuldbyrdesloven p. 154—155.

¹² Jfr. Anden udgave af nærv. skrift p. 424—425.

¹³ Se Indst. O. XV for 1912 p. 193.

gjærer gjentaget auktion. Af hensyn til namsmyndighedernes øvrige forretninger er der ikke foreskrevet nogen bestemt tidsfrist mellem de to auktioner, men det forudsættes, at den nye auktion berammes saa snart, som dertil er anledning (jfr. § 118). En forudsætning for, at overbyderen skal være bundet ved den nye auktion, er selvfølgelig, at auktionsvilkaarene ikke forandres til hans skade.

b) At købesummen efter overbudet er mindst fem procent høiere end efter høieste auktionsbud — altsaa uden hensyn til de ydelser og heftelser, som køberen skal overtage udenfor købesummen, og hvis værdi eller beløb man i regelen ikke vil have fuld oversigt over.

c) At der ikke for overbudets vedkommende foreligger lovlig grund til at negte stadfæstelse. Overbyderen maa saaledes i tvivlstilfælde navnlig legitimere, at budet er bindende som viljeserklæring, og at der ikke er noget til hinder for hans erhvervelse af eiendommen.

d) At der, før retten træffer sin afgjørelse, bliver stillet sikkerhed for overbudet, hvis ikke retten finder det upaakrævet. Da der her ikke altid vil være tid og anledning til at indhente udtalelser fra de interesserte, er afgjørelsen henlagt under rettens skjøn. For den del af købesummen, som skal afgjøres ved overtagelse af absolut sikre panteheftelser, vil en sikkerhedsstillelse ikke være paakrævet.

2) Efter § 158 skal stadfæstelse af auktionsbudet negtes, naar det gjøres sandsynligt, at budet er altfor lavt i forhold til værdien af eiendommen efter gangbar pris. Indvending mod stadfæstelse af denne grund kan fremsættes af sagsøgte eller, om eierskifte har fundet sted under auktionsforfølgningen, af den senere eier samt af enhver interesseret, som ikke faar dækning af budet, selv om han ikke har mødt ved auktionen eller hans fordring ikke er forfalden. Endvidere kan saadan indvending fremsættes af den, som er ansvarlig for en heftelse, som vil blive udækket, uanseet, om det gjælder personligt ansvar (f. ex. i hans egenskab af tidligere eier eller som forlover) eller en ved pantsættelse for fremmed gjæld (f. ex. ved deposition af en pantobligation) begrundet heftelse. Selv om der ingen indvending af denne art fremsættes, inden

afgjørelse af spørgsmaalet om stadfæstelse er truffet, skal namsretten ifølge § 158, 2det led af eget tiltag negte stadfæstelse, naar den finder, at der er et aabenbart misforhold mellem budet og værdien af eiendommen efter gangbar pris. Dette gjælder, uanset om stadfæstelsen vilde medføre indgreb i en interesserets ret eller ikke.

Det bevis, som i tilfælde af indvending maa føres angaaende misforholdet i værdi, kan ske paa hvilken som helst tilstrækkelig overbevisende maade, f. ex. ved en optaget værditaxt, ved eiendommens skatte- eller brandtaxt, ved oplysning om husleieindtægterne, og vel ogsaa ved bevis for, at en anden ved ny auktion har forpligtet sig til et høiere bud o. s. v.

Namsrettens afgjørelse af spørgsmaalet om at negte stadfæstelse af den her omhandlede grund er i det tilfælde, hvor retten optræder efter eget tiltag, endelig, hvad enten beslutningen gaar i positiv eller negativ retning. Heller ikke kan en beslutning om at negte stadfæstelse i henhold til en fremsat indvending angribes ved kjæremaal eller anke. Derimod er der her adgang til at anvende anke for at faa ophævet en stadfæstelseskjendelse, fordi prisen er for lav.

Saa vel adgangen til efterfølgende overbud som adgangen til at negte stadfæstelse paa grund af misforholdet i værdi er ifølge §§ 157 og 158, begges sidste led begrænset til at gjælde ved første og anden gangs auktion (jfr. nedenfor p. 155—6). Forat den nye auktion skal kunne ansees som en fortsættelse af den indledede auktion, maa begjæring om gjentaget auktion være fremsat inden et aar, efterat auktionsforfølgningen sidst blev udsat. Kommer den senere, kan altsaa bestemmelserne i §§ 157 og 158 bringes i anvendelse.

VIII. Ved afgjørelsen af spørgsmaalet om stadfæstelse er namsretten ikke bundet ved beslutning eller kjendelse, som den har afgivet tidligere under fuldbyrdelsen (§ 159, 1ste led). Har retten tidligere forkastet en fremsat indvending mod auktionens fremme eller mod fuldbyrdelsens lovlighed i det hele, kan den saaledes negte stadfæstelse, hvis den nu ved fornyet overveielse eller af senere fremførte grunde er kommet til en anden opfatning. Dette gjælder imidlertid bare, naar det er namsretten selv, som har truffet den tidligere afgjørelse, og bare, naar

denne er afgivet i form af beslutning eller kjendelse. Er den skeet ved dom (jfr. §§ 53—55) eller afgivet af en anden ret (f. ex. i henhold til § 5 eller af kjæremaalsretten efter kjæremaal mod namsrettens afgjørelse), er namsretten bundet derved og maa lægge den til grund ved spørgsmaalet om stadfæstelse.

Det, som er foregaaet i retsmøderne, kommer ved afgjørelsen bare i betragtning, naar det fremgaar af retsbogen (§ 159, 2det led). Om protokollationen se forøvrigt nedenfor under nr. XI.

Afgjørelsen af spørgsmaalet om stadfæstelse træffes ifølge § 159, 3dje led ved kjendelse og maa altsaa begrundes (jfr. rettergangsl. § 164). Kjendelsen maa angive eiendommen med tilbehør, kjøberen, budet og salgsbetingelserne. Angivelsen af tilbehør kan ske ved henvisning til udlægshandlingen, angivelsen af salgsbetingelserne ved henvisning til de fastsatte auktionsvilkaar¹⁴.

Med hensyn til kjendelsens forkyndelse indeholder § 160 særskilte bestemmelser. Bliver antagelsen af et auktionsbud stadfæstet, skal kjendelsen snarest muligt forkyndes for sagsøgte eller den, som efter ham er blevet eier under forfølgningen, og meddeles sagsøgeren og kjøberen. Bliver stadfæstelse negtet, skal kjendelsen snarest muligt meddeles sagsøgeren.

Virkningen af stadfæstelseskjendelsen, saavel i procesuel som materielretslig henseende, indtræder i det øieblik, kjendelsen er afsagt (§ 165), altsaa uden hensyn til, om den har vundet retskraft. Denne afvigelse fra den almindelige regel (rettergangsl. § 161) er begrundet deri, at det vil være det regelmæssige, at salget kommer til at staa ved magt.

Følgen af, at loven har gjort antagelsen af et auktionsbud afhængig af rettens stadfæstelse, vil være, at sagsøgeren ikke kan faa noget ansvar ved antagelsen af budet. Derimod kan han faa ansvar, hvis han med vilkaarlig tilsidesættelse af de andre berettigedes interesser forkaster et bud¹⁵.

IX. En gjentagelse af auktionen kan foruden i de til-

¹⁴ Jfr. Civilproceskommissionens udkast § 231 og Ot. prp. nr. 16 for 1911 § 177, som justitskomitéen af 1912 fandt overflødig.

¹⁵ Jfr. Hagerup l. c. p. 297—298.

fælde, som nævnes i §§ 157 og 158, foranlediges ved, at der ikke opnaaes noget bud eller ikke et tilstrækkelig høit bud eller et paa grund af utilstrækkelig sikkerhed uantageligt bud. En saadan gjentagelse af auktionen var under den tidligere gjældende ret ved fast eiendom en hyppig foreteelse; og tvangsfuldbyrdelsesloven har ikke udelukket saadanne gjentagne auktioner¹⁶.

Om den gjentagne auktion gjælder samme regler som ved den første auktion. Dog fremgaar det af § 117 i. f., at ny forkyndelse af auktionsbegjæringen for sagsøgte ikke er nødvendig, medmindre begjæringen om fortsat auktion først fremkommer et aar efter sidste udsættelse. Og under samme betingelse er der ogsaa adgang til at bringe bestemmelserne i §§ 157 og 158 til anvendelse ved den gjentagne auktion, selv om dette er en tredje gangs eller senere auktion (se begge paragrafers sidste led).

X. Auktionsforretningen kan, som det vil fremgaa af den foregaaende fremstilling, paa forskjellig maade give anledning til procedyre. Gjenstanden for en saadan og reglerne for fremgangsmaaden og afgjørelsen vil fremgaa af det foran i § 172 udviklede. Særlig bemærkes, at i de tilfælde, hvor det i medhold af § 163 er overdraget namsmanden at lede en auktion over fast eiendom paa landet, vil det være ham, som har at træffe afgjørelse om auktionsvilkaarenes fastsættelse og angaaende tvistigheder om auktionens fremme. Her som ellers kan der efter § 49 klages til namsretten af den, som er misfornøiet med namsmandens afgjørelse; og har han feilagtig fremmet auktionen, kan dette rettes ved, at namsretten negter stadfæstelse, om et bud bliver antaget.

XI. Om protokollationen under auktionsmøder indeholder § 152 jfr. § 181 med hensyn til auktion over fast eiendom og norsk registreret skib særlige bestemmelser i det øie-med at faa alle kjendsgjæringer, som er af betydning for afgjørelsen af stadfæstelsesspørgsmaalet, optaget i retsbogen, saa at denne kan danne det udelukkende grundlag for afgjørelsen

¹⁶ Jfr. derimod Civilproceskommissionens motiver til udk. til tvangsfuldbyrdelseslov p. 140; den her udtalte opfatning fandt imidlertid ikke tilslutning af justitskomitéen, se Indst. O. XV for 1912 p. 192—193.

(jfr. § 159, 2det led). I retsbogen skal de mødende interesserte nævnes. Desuden føres ind alle bydere, hvis bud retten finder, der kan blive spørgsmaal om at antage, eller som nogen interesseret kræver ført ind, og deres høieste bud. Videre føres ind alle erklæringer, paastande, indvendinger, afgjørelser og andre omstændigheder, som er af betydning for spørgsmaalet om stadfæstelse eller for en interesseret ret. — Ved løsøreauktioner skal ifølge § 209, 4de led i tilfælde af salgtingen, køberens navn og købesummen indføres i auktionssbogen. Bliver købesummen betalt strax, skal ogsaa det anføres.

Opstaar der tvist om kjendsgjæringer af betydning, som er forefaldt i auktionssmødet, skal oplysning strax søges ved forklaringer af de tilstedeværende, og det nødvendige føres ind i protokollen (se § 152, 2det led og § 209, sidste led). Disse forskrifter supplerer den almindelige bestemmelse i § 40 og for det tilfælde, at auktionssmødet bestyres af namssdommeren, tillige reglerne i rettergangslovs kap. 11 jfr. tvangsfuldbyl. § 2.

§ 188.

Retsvirkningen af auktionssalg¹.

I. Det salg, som fuldbyrdes ved en tvangsauktion, har ikke et almindeligt underhaandssalgs karakter og kan derfor ikke helt bedømmes efter de for et saadant gjældende obligationsretslige grundsætninger. Dette viser sig navnlig deri, at der ikke paahviler sælgeren (sagsøgeren) nogen garanti for tab, som køberen maatte lide ved kjøbet, og som ikke er forvoldt ved retsstridigt forhold fra sagsøgerens side². Denne sætning udtales udtrykkelig i §§ 172 og 196. Køberen kan ikke kræve erstatning af sagsøgeren for vanhjemmel eller for mangler ved de solgte gjenstande, saafremt ingen særlig retsgrund foreligger. Hvad sagsøgte angaar, siges det i §§ 172 og 196, begges sidste p., at det samme gjælder, naar tvangsauk-

¹ Jfr. den udførligere fremstilling af dette emne i Hagerup Pante-ret (3 udg.) §§ 49—50 og 68—70.

² Jfr. om uagtsomhed fra sagsøgerens side Johs. Bergh i Ugebl. f. Lovk. VI p. 329.

tionen grunder sig paa udlæg. Heraf maa imidlertid ikke ved en modsætningsslutning udledes, at noget andet gjælder, naar salget er skeet med hjemmel af viljesbestemt panteret³. I virkeligheden maa regelen ogsaa her være den samme⁴.

II. Auktionskøberens ret gaar ud paa at faa tingen med dens accessorier. I sidstnævnte henseende bestemmer § 167 (jfr. § 181) for fast eiendom og norsk registreret skib, at køberen fra stadfæstelsen har ret til frugter og indtægter af tingen; og for andet løsøre gjælder det samme fra budets antagelse (jfr. § 211).

Køberens ret til at faa tingen indbefatter et retsligt og et faktisk moment: 1) Retten til at blive eier og 2) retten til at faa besiddelsen.

Ad 1) Her maa særskilt betragtes a) forholdet ved fast eiendom og norsk registreret skib og b) ved andet løsøre.

a) For gjenstande af førstnævnte art bestemmer § 166 jfr. § 181, at køberen ved stadfæstelsen af hans bud bliver eier af tingen og det tilhører, som er solgt sammen med den, saafremt kjendelsen ikke efter anke bliver ophævet⁵. Naar stadfæstelseskjendelsen er blevet retskraftig og køberen godtgjør, at han har opfyldt sine forpligtelser efter auktionvilkårene (eller truffet aftale med de berettigede efter vilkårene), har han ogsaa krav paa at faa udstedt auktionsskjøde af namsretten (§ 175 jfr. § 181). Derved faar ikke hans retserhverv nogen ny karakter; men han opnaar alene en dokumentation af retsovergangen⁶. Auktionskøberen kan overdrage sin ret til at forlange auktionsskjøde til en anden⁷.

³ Jfr. Indst. O. XV for 1912 p. 213, hvor det udtrykkelig siges, at „ansvarsforholdet i andre tilfælde vil blive at afgjøre efter civilrettens almindelige grundsætninger.“

⁴ Se den nærmere paavising heraf hos Hagerup l. c. p. 307—8.

⁵ Om de civilretslige følger af en saadan ophævelse se nedenfor § 189, IV—2.

⁶ Jfr. dept. skr. 17 novbr. 1888, hvor den praxis omtales, at en skatte-debitor lader sin eiendom gaa til tvangsauktion for skatter i hensigt at opnaa tinglyst hjemmel. — Om stempelafgift af auktionsbud se lov 24 juni 1915 nr. 3 §§ 8 og 9.

⁷ Jfr. Indst. O. XV for 1912 p. 214. Jfr. om den ældre opfatning Schweggaard Proces II p. 418 og det der citerede. Hvor kun en parcel

Ved fast gods er ellers den almindelige regel, at en eiendomsoverdragelse med retsvirkning for tredjemand først fuldbyrdes ved tinglysning. For registreret skib har registrering samme betydning. Denne regel gjælder ikke paa samme maade for retserhverv ved tvangsauktion. Kjøberen kan ikke være mindre beskyttet end sagsøgeren. Hvor den ret, som indeholder hjemmelen til tvangsauktionen, er beskyttet mod tredjemand, maa ogsaa tvangsauktionskjøberen være det. Men hvor sagsøgeren ikke er beskyttet, er heller ikke auktionskjøberen det. Overensstemmende hermed maa § 174 (jfr. § 181) forstaaes. Denne paragrafs andet og tredje led sonder mellem frivillige forføininger af sagsøgte eller den, som udleder sin ret fra ham (eiendomsoverdragelse og stiftelse af partielle tinglige rettigheder), og tvungne retsstiftelser (udlæg eller konkurs) ligeoverfor sagsøgte eller den, som udleder sin ret fra ham. Om de første siges det, at tinglysningen (registreringen) har tilfølge, at den ret, auktionskjøberen har erhvervet ved stadfæstelsen, gaar foran enhver samtidig eller senere tinglyst retsstiftelse over tingen og det i forbindelse med den solgte tilbehør. Dette er stemmende med den almindelige regel om forholdet mellem flere tinglyste retserhverv undtagen, forsaavidt auktionskjøberens ret ved samtidig tinglysning (registrering) er tillagt fortrinet.

Overfor udlæg og konkurs skal auktionskjøberen efter § 174, sidste led være beskyttet uden tinglysning (registrering). Denne bestemmelse maa dog antages at gaa videre end tilsigtet. Ti hvor sagsøgerens ret (udlæg eller anden panteret) ikke er blevet tinglyst (registreret) og saaledes ikke selv vilde have været beskyttet mod et tinglyst (registreret) udlæg, kan efter almindelige civilretslige grundsætninger ikke auktionskjøberen gjøre krav paa en bedre retstilling⁸. Efter forudsætningen i

af den købte eiendom er afhændet, har finansdepartementet i skr. af 21 decbr. 1889 antaget, at der kan udstedes to auktionsskjøder, et paa den afhændede parcel og et paa den gjenværende del af hovedeiendommen. — Hvor der foreligger flere overdragelser, bliver det stemplede papir at beregne af hver enkelt overdragelse; jfr. lov 24 juni 1915 nr. 3 § 8.

⁸ Den i Retst. 1903 p. 574 meddelte dom kan ikke paaberaabes herimod, da auktionsgrundlaget (en pantobligation) i det foreliggende tilfælde maa forudsættes at være tinglyst.

konkursl. § 46, 3dje led er derimod auktionkjøberen beskyttet ligeoverfor den tidligere eiers konkursbo, selv om den udlægshandling, i henhold til hvilken auktionen er afholdt, var uforbindende for boet, fordi den var tinglyst indenfor de sidste 8 uger før konkursen⁹.

Den tinglysning, hvortil de foran fremstillede virkninger knytter sig, behøver ikke som sit grundlag at have noget auktionsskjøde. Efter § 174 (jfr. § 181) skal nemlig namsretten, naar stadfæstelse er givet, uden ophold sørge for, at der tinglyses (registreres) en erklæring om, at tingen er solgt ved tvangsauktion¹⁰. Herved opnaar saaledes kjøberen, at han strax erhoder retsbeskyttelse mod tredjemand ligeoverfor frivillige forføjninger af sagsøgte uden at behøve at vente, til de for auktionsskjødets udstedelse nødvendige legitimationer foreligger. Naar dette skjøde tinglyses, skal efter § 175, 2det led samtidig den ovennævnte erklæring udslettes af panteregistret (skibsregistret).

Uden tinglysning er kjøberen efter de almindelig antagne civilretslige regler beskyttet mod enhver, som i ond tro har indladt sig i retshandler med sagsøgte eller den tidligere eier. I denne henseende maa vistnok kundskab om auktionen sættes lige med kundskab om, at salg har fundet sted.

b) Andet løsøre end norsk registreret skib og ting, der er solgt som tilbehør til saadant skib eller til fast eiendom, gaar over i kjøberens eie, naar budet er antaget (§ 211), selv om ikke tingen strax udleveres, men tilbageholdes, indtil betaling sker (jfr. § 207, 1ste led).

⁹ Jfr. Hagerup Konkurs og Akkordforhandling (2 udg.) p. 189. Se ogsaa Civilproceskommissionens motiver til tvangsfuldbyrdsloven p. 160, hvor det fremhæves, at det ikke er udelukket, at auktionkjøberen kan blive tilpligtet at udlevere eiendommen, naar der foreligger en særlig retsgrund mod ham, f. ex. naar udlægshandlingen og det paafølgende auktionssalg er istandbragt ved svig mod kreditorerne eller kan ansees som en omgaaelse af bestemmelserne i konkurslovens §§ 42—45 og auktionkjøberen har medvirket hertil eller været vidende derom, jfr. konkurslovens § 48.

¹⁰ Jfr. skibsregistreringsl. 4 mai 1901 (tillægsl. 14 juli 1909) § 16 i. f., hvorefter der i tilfælde af, at skib eller skibspart sælges ved auktion, af auktionsbestyreren skal indsendes underretning til registreringsmyndigheden om det approberede bud (jfr. regl. 23 juli 1902 §§ 45—47).

Ad 2) Hvad kjøberens ret til besiddelse angaar, udtales det i § 211 om solgt løsøre, at det, naar budet er antaget, „ligger for kjøberens regning“, altsaa naarsomhelst kan afhentes af ham. Dog fremgaar det af § 207, at opkræveren kan bestemme, at tingen ikke skal udleveres til ham, før han har betalt. For fast gods og norsk registreret skib bestemmer § 167 jfr. § 181, at kjøberen naarsomhelst kan tiltræde besiddelsen, hvis ikke tredjemands ret er til hinder. Denne ret kan han gjøre gjældende gennem krav paa tvangsfuldbyrdelse til fravigelse af eiendommen (skibet) og udlevering af tilbehøret¹¹ (§ 167, 2det p.). Bor sagsøgte paa eiendommen, kan namsmanden, hvis det er nødvendigt, overlade ham de rum, han trænger for sig og sin husstand, for en tid af indtil en maaned. Hvis sagsøgte eller nogen af hans husstand foretager handlinger, som er til skade for eiendommen, kan namsretten paa begjæring afgive kjendelse for, at han skal fjernes, før tiden er ude. Se § 167, sidste led.

Modstykket til kjøberens under dette numer omhandlede rettigheder er, at han fra samme tidspunkt bærer risikoen for tingen og svarer for dens udgifter (jfr. §§ 167, 181 og 211).

III. Kjøberens forpligtelse bestaar i at erlægge kjøbesummen, eventuelt med renter. I henseende til den maade, hvorpaa denne afgjøres, er der forskjel i reglerne for løsøre og fast eiendom, med hvilken ogsaa her norsk registreret skib er ligestillet. For sidstnævnte art gjenstande har regelen været, at hver af de i tingen interesserte selv indkræver de andele af kjøbesummen, som falder paa ham, og som ikke afgjøres gennem overtagelse af heftelser (jfr. foran p. 133 jfr. 136). Sagsøgeren er ikke berettiget til at opkræve en større andel i kjøbesummen end den, som udfordres til at dække hans egen fordring. Kjøberen maa saaledes skaffe sig oplysning om, hvem der er rettighedshaver i eiendommen (skibet), og kan ikke betale overskudet over sagsøgerens fordring til eieren, før der er skaffet vished for, at der ikke findes rettighedshavere, som har krav paa beløbet. I almindelighed vil saadan vished kunne skaffes ved panteattest. Men visse panterettigheder kræver

¹¹ Om denne tvangsfuldbyrdelse se §§ 233, 235 og 236; nedenfor § 196.

11 — Hagerup: Civilproces. III.

ikke tinglysning eller registrering. Navnlig er dette tilfældet med en række sjøfordringer, som har pant. Til at skaffe oplysninger om disse sigter bestemmelsen i § 185, hvorom er talt foran p. 128—9.

De tvistigheder, som auktionsopgjøret maatte give anledning til, maa, som foran p. 50 nævnt, indbringes for domstolene gennem almindeligt søgsmaal.

Betaler kjøberen ikke ved forfaldstid den del af kjøbesummen, som skal afgjøres med penge, kan dækning søges gennem tvangsauktion over eiendommen uden søgsmaal, og uden at forskrifterne i §§ 111 og 117 (jfr. foran p. 119 ff. og 124 ff.) kommer til anvendelse (§ 173, 1ste led).

Auktionsomkostninger, som er forfaldne, kan drives ind ved udpantning hos enhver, som er ansvarlig for dem (§ 173, 2det led).

For almindeligt løsøres vedkommende vilde det være en lidet praktisk ordning, om de enkelte interesserte skulde inkassere hver sin andel i auktionsbeløbet. Paa den anden side vil det ikke kunne kræves af de interesserte, at de skal betro inkasseringen af det hele beløb til sagsøgeren. Derfor bestemmer § 206, at sagsøgeren med godkjendelse af namsmanden skal antage en paalidelig tredjemand til at opkræve auktionsbeløbet. Namsmanden kan antages som opkræver¹². Har flere sagsøgere begjært auktion, og de ikke er enige om valget, opnævnes efter § 206, 2det led opkræveren af namsmanden. Denne vil kunne opnævne sig selv¹³. Derimod kan sagsøgeren ikke være opkræver.

Opkræveren handler paa sagsøgerens ansvar (§ 206); hans insolvens gaar saaledes ud over denne, som isaafald maa tilsvare ogsaa de beløb, hvorpaa de andre interesserte i tingen har krav. Dette gjælder dog vel ikke, hvor opkræveren er antaget af namsmanden.

Forøvrigt er opkræveren ikke at betragte som fuldmægtig for sagsøgeren. Lovens § 207 tillægger ham en række be-

¹² Herved aabnes adgang til at bibeholde den hidtil værende praxis, hvorefter lensmanden i almindelighed er auktionsinkassator.

¹³ Se Indst. O. XV for 1912 p. 219.

føielser, som han udøver uafhængig af de anvisninger, som sagsøgeren eller andre interesserte maatte give ham: Han er tilstede ved auktionen og bestemmer, om en byder skal faa betalingsfrist (jfr. § 205, foran p. 133), og om tingen strax skal udleveres til ham eller opbevares for hans regning, til han betaler. Hvis en byder uden rimelig grund bliver afvist eller negtet betalingsfrist og en interesseret lider skade ved det, er opkræveren ansvarlig (§ 207, 2det led). Han er som selvskyldner ansvarlig for rigtig betaling af auktionspengene (§ 206, sidste led). Han udbetaler pengene direkte til hver enkelt af de interesserte. Forøvrigt skal de indkrævede auktionspenge, forsaavidt de ikke trænges strax eller i den nærmeste fremtid, sættes ind i en autoriseret sparebank paa saa fordelagtige vilkaar som mulig (§ 58).

Betaler en auktionskøber ikke købesummen inden udløbet af betalingsfristen, kan den efter § 213 inddrives ved udpantning. Er tingen ikke udleveret, kan den sættes til ny auktion efter samme regler som, om der var taget udlæg i den, dog saaledes, at §§ 195 og 198 (se foran p. 120—1 og 118) ikke kommer til anvendelse. Har tingen liden værdi, bør den helst sælges ved en auktion, som holdes over andet løsøre (§ 213, 2det led). Den første køber hefter for ethvert udlæg og tab, som er voldt ved hans uefterretlighed; og han har ikke krav paa det overskud, som den nye auktion over tingen maatte give (§ 213, sidste led).

IV. Med hensyn til tvangsauktionens virkninger for tredjemand, maa der for det første skjelnes mellem dem, som paastaar, at deres eiendomsret var til hinder for auktionen, og dem, som har partielle tinglige rettigheder i den.

De første kan, uden at være bundet af auktionen, saavel ved fast gods som ved løsøre gjøre sin ret gjældende ved søgmaal for de almindelige domstole, hvis ikke spørgsmaalet om deres eiendomsret er selvstændig afgjort under fuldbyrdelsen ved dom efter § 55 (foran p. 55). I tilfælde af auktion over fast eiendom eller norsk registreret skib kan rette eier ogsaa vælge den udvei at paaanke den kjendelse, som stadfæster auktionsbudet, selv om han ikke har deltaget i auktionshandlingen (se § 161, 2det led jfr. § 113 nr. 2).

Hvad de tredjemænd angaar, hvis retskrav staar i konkurrensforhold til sagsøgerens, maa der sondres:

a) For fast gods og norsk registreret skib opstiller § 168 jfr. § 181 den regel, at alle heftelser, som ikke bliver dækket af købesummen eller er overtaget udenfor denne, falder bort ved stadfæstelsen. Denne regel gjælder, hvad enten vedkommende heftelse var prioriteret foran eller efter sagsøgerens krav. For sjøpanterrettigheders vedkommende gjælder ifølge sjøfartsl. 20 juli 1893 § 271 den endnu videregaaende regel, at pantretten i skibet altid falder bort ved tvangsauktionen, saaledes at køberen erhverver skibet frit for enhver sjøpanteret. Men istedet for panteretten i skibet har fordringshaveren panteret i købesummen, saalænge den ikke er udbetalt¹⁴. En panthaver, hvis fordring paa grund af en fejl eller forsømmelse ikke er blevet dækket ved en af en lavere prioritet foranlediget auktion, er altsaa bundet ved salget og har ingen anden adgang til at angribe dette end gennem anke af stadfæstelseskjendelsen¹⁵. Denne ankeret er dog ved §§ 162 og 186 underkastet visse begrænsninger, hvorom henvises til § 189 nedenfor.

De eiendommen paahvilende krav, som ikke dækkes af det stadfæstede bud, bortfalder som tinglige heftelser, ogsaa naar stadfæstelse gives paa et bud af eiendommens eier, og det, selv om han er personlig skyldner for vedkommende krav¹⁶. Men selvfølgelig har de udækkede rettighedshavere sin personlige fordring mod skyldneren i behold.

Af almindelige civilretslige regler følger, at en forfalden panteheftelse, som skal dækkes af den kontante købesum, vedbliver at hvile paa eiendommen, indtil betaling har fundet sted¹⁷, og at panthaveren og køberen kan komme overens om, at heftelsen fremdeles skal vedblive som tidligere uden ny tinglysning og med sin gamle prioritet, uagtet den kunde kræves

¹⁴ Jfr. Platou Soret p. 701.

¹⁵ Jfr. Indst. O. XV for 1912 p. 212, hvor regelen motiveres ved hensynet til auktionskøberens sikkerhed. Se om og mod regelen Hagerup Panteret (2 udg.) § 69.

¹⁶ Jfr. Hagerup Panteret (3 udg.) p. 300—1; Civilproceskommissionens motiver til udk. til tvangsfuldbyrdselsl. p. 157.

¹⁷ Jfr. Hagerup l. c. p. 320—1.

indfriet. Hvis derimod nogen del af heftelsen bortfalder som udækket af budet, maa den, om parterne vil, at den skal leve op igjen, paanyt paaheftes eiendommen efter de sædvanlige regler¹⁸.

Hvis et krav efter sin prioritet ikke kan blive fyldestgjort helt ud, dækkes først omkostninger, dernæst renter og endelig hovedstolen (§ 168, 2det led).

Forøvrigt opstiller tvangsfuldbyrdsloven en række nærmere regler for opgjøret mellem flere, som skal have dækkelse af auktionsbeløbet:

Hvis pantet er blevet realiseret, uden at auktionsbeløbet giver tilstrækkelig dækkelse til krav, som har lige prioritet, nedsættes de i forhold til det samlede beløb af hovedstol, renter og omkostninger (§ 168, 3dje led). De faar altsaa bare forholdsmaessig dækkelse efter fordringens samlede beløb paa den tid, auktionen foretages¹⁹.

Bortfalder ved stadfæstelsen en forkjøbs-, løsnings- eller gjenkjøbsret, brugsret, leieret, servitut, føderaad, livrente eller grundbyrde, fordi den ikke er overtaget af kjøberen (jfr. § 128, foran p. 136—8), skal dens værdi erstattes med penge af kjøbesummen, saa langt denne rækker (§ 169). Værdien fastsættes af namsretten, hvis ikke andet er aftalt²⁰. I fornødent fald kan retten indhente sagkyndige udtalelser. Dens afgjørelse maa kunne paakjæres til lagmandsret efter rettergangsl. § 396. Efter § 169, 2det led kan imidlertid personer, hvis ret til brug eller tilbagevendende ydelser er stiftet for levetiden, forlange, at erstatningen for den bortfaldne ret udbetales dem med et kapitalbeløb, som udregnes efter 4 pct. aarlig rente efter de dødelighedstavler, som benyttes af den Norske Enkekasse. Den aarsværdi, som skal lægges til grund, fastsættes af namsretten overensstemmende med § 169, 1ste led. Hvis rettighedshaveren ikke forlanger udbetaling af et kapitalbeløb efter disse regler og de interesserte heller ikke kommer overens om noget andet, skal den af retten fastsatte erstatning udredes med en løbende sum, som svarer til aarsværdien af brugen eller ydelserne.

¹⁸ Jfr. Retst. 1903 p. 481.

¹⁹ Jfr. Hagerup l. c. p. 421 med note 4.

²⁰ Jfr. Hagerup l. c. p. 432 med note 3.

Det samme gjælder andre rettigheder af ubestemt varighed. Erstatningssummen udbetales forskudsvis for hvert fjerdingaar, og rettighedshaveren pligter ikke at betale tilbage, om rettigheden falder bort, før fjerdingaaret er ude. Hvis rettigheden ophører, før den afsatte sum er medgaaet, kommer den gjenværende rest de efterfølgende rettighedshavere tilgode.

Naar der efter § 169, 2det led skal udredes en aarlig erstatning, kan rettighedshaveren ifølge § 170 ogsaa forlange, at der af kjøbesummen skal sættes ind i en autoriseret sparebank et beløb, som svarer til det 25-dobbelte af aarsbeløbet, og at erstatningen skal udbetales ham af denne kapital og dens renter, indtil rettigheden falder bort. Kan der ikke afsættes et saa stort beløb, udbetales erstatningen, saalangt det afsatte beløb med renter strækker til. Udbetalingen vil da kunne ske ved direkte henvendelse fra rettighedshaveren til banken mod behørig legitimation, uden at namsretten har videre befatning dermed. — Hvor det gjælder en ret, som er stiftet for en persons levetid, kan enhver interesseret, hvis ret berøres heraf, forlange, at erstatningen, istedetfor at udredes paa denne maade, skal ydes gennem en livrente, som kjøbes i et livsforsikrings-selskab, hvis vedtægter Kongen har godkjendt (§ 170, 2det led). Forudsætningen er her, at erstatningsbeløbets størrelse er paa det rene; ellers maa proces herom gaa forud.

Hefter der paa eiendommen et betinget krav (f. ex. et skadesløsbrev), som efter auktionsvilkaarene ikke skal vedblive at hefte paa den, skal der af kjøbesummen, saa langt den rækker, indsættes i en autoriseret sparebank det beløb, som er nødvendigt for at fyldestgjøre rettigheden, hvis ikke andet er aftalt (§ 171). En tvist om, hvem det beløb, som er afsat for et betinget krav eller for den mulige rest af beløbet, skal tilfalde, naar en suspensiv betingelse ikke indtræder, eller naar en resolutiv betingelse for rettighedens ophør indtræder, maa i tilfælde blive at afgjøre gennem almindeligt søgmaal. Det samme gjælder spørgsmaalet om, hvem renter af beløbet skal tilfalde, saalænge det er uvist, om en betingelse indtræder. I de fleste tilfælde vil dog bestemmelse om disse forhold være indtaget i auktionsvilkaarene efter foranledning af de berettigede.

Den for heftelsernes bortfalden bestemmende akt er tvangs-

auktionens lovlige fuldbyrdelse ved stadfæstelsen. Derimod har auktionsskjødets udstedelse i denne henseende ingen betydning. Overensstemmende hermed bestemmer § 176, at de heftelser, som er faldt bort ved stadfæstelsen, kan kjøberen uden bevilgning, men med speciel betegnelse i stevningen, søge mortificeret ved dom efter de almindelige regler om mortifikationssagers behandling (se lov 6 marts 1869 §§ 7 og 8 jfr. ikrafttrædelseslov 14 august 1918 § 22, anden del § 154). Som det heraf fremgaar, vil udslettelse af heftelserne i henhold til en mortifikationsdom kunne ske før retskraftens indtræden, uden særskilt bestemmelse af retten og uden saadan sikkerhedsstillelse, som ellers kræves ifølge rettergangslo. § 148. — Ifølge § 176, 2det led kan i tilfælde af anke de ved stadfæstelsen bortfaldne heftelser kræves afløst, naar stadfæstelseskjendelsen er opretholdt ved retskraftig dom overfor rettighedshaverne. Og naar opreisningsfristen (jfr. domstolslo. § 154) er forløbet, kan efter samme lovbestemmelse heftelserne uden videre kræves afløst, saafremt ingen anke er reist.

b) For løsøres vedkommende indeholder loven ingen regel om konkurrerende rettighedshaveres stilling. Men da der her ikke er aabnet nogen adgang til tvangssalgets omstødelse ved paaanke af auktionen (jfr. følgende paragraf), maa en rettighedshaver, hvis ret ved auktionen er tilsidesat (f. ex. en bedre prioriteret panthaver, som af en eller anden grund ikke er blevet udløst efter § 192), her have samme adgang som den, hvis eiendomsret er krænket, til at gjøre sin ret gjældende ved søgsmaal for de almindelige domstole. Lovens forfattere sees vistnok at have haft en anden mening²¹. Men motiverne er ikke lov; og der vilde udkræves en positiv lovbestemmelse for at fastslaa en fra vor rets almindelige civilretslige grundsætninger saa afvigende regel som den, at en tinglig ret skal kunne bortfalde ved et uberettiget salg af tingen.

Da imidlertid løsørets salg faktisk forringer rettighedshaverens adgang til retsnydelse, maa han efter princippet om ugrundet berigelse paa andens bekostning istedetfor at vindicere

²¹ Se Civilproceskommissionens motiver til udk. til tvangsfuldbyrdeslovslo. p. 168.

tingen kunne søge fyldestgjørelse af købesummen eller i tilfælde tilbagesøge, hvad der af den urettelig maatte være udbetalt andre, ligesom han vil kunne gjøre erstatningskrav gjældende mod den eller dem, som paa tilregnelig maade er skyld i, at tingen urettelig er frasolgt ham²².

§ 189.

Anke af kjendelser, som afgjør stadfæstelsesspørgsmaal, og omstødelse af auktionssalget¹.

I. Medens der efter tvangsfuldbyrdsloven ikke er adgang til at faa et tvangssalg over løsøre omstyrtet gennem indbringelse af spørgsmaalet for høiere ret, har § 161 jfr. § 181, som foran p. 68—9 nævnt, gjort den kjendelse, som afgjør spørgsmaalet om stadfæstelse af et auktionsbud paa fast eiendom eller norsk registreret skib, til gjenstand for anke². Kredsen af de ankeberettigede personer er, som det af fremstillingen paa nævnte sted vil sees, begrænset til dem, som antages at kunne have nogen begrundet interesse i at faa beslutningen prøvet. En byder, hvis bud ikke er antaget, vil saaledes ikke have adgang til at paaanke kjendelsen. Yderligere begrænsning i ankeretten følger af § 162 (se nedenfor p. 170—1). Hvem der under ankesagen skal gjøres til modpart, vil sees af fremstillingen foran § 167.

²² Se motiverne l. c.

¹ Jfr. Hagerup Panteret (3 udg.) §§ 51, 68—70.

² Om grundene til valget af dette retsmiddel se Ot. prp. nr. 16 for 1911 p. 76, hvor det bl. a. henvises til den betydning, som disse afgjørelser har baade derved, at de overfører eiendomsretten og udsletter udækkede heftelser, og derved, at de er afgjørende for kjøberens forpligtelser. — De tidligere gjældende bestemmelser i love 13 marts 1882 § 3, 21 juni 1895 § 20 og 20 april 1917 § 10 post 4, sidste led, som ganske udelukkede appel af auktioner, der var rekvirerede af Enkekassen eller Pensionskassen for statens tjenestemænd over de til dem pantsatte faste eiendomme, er ophevet ved ikrafttrædelseslov 14 aug. 1918 § 2.

II. De grunde, hvorpaa en anke, som tilsigter at faa en stadfæstelseskjendelse omstødt, kan bygges, er³:

1) Processuelle eller formelle mangler. De mangler, som her kommer i betragtning, er de samme, som medfører, at retten af eget tiltag eller efter en interesseret indvending skal negte tilslag (se foran p. 149 ff.). Disse mangler kan bare gøres gjældende gennem anke.

2) Mangel paa ret til at forlange tvangsauktion, fordi de foran i §§ 182 og 183 omhandlede betingelser ikke er tilstede i forhold til den, mod hvem auktionen fremmes. Mangler af denne art kan ligeledes kun gøres gjældende gennem anke og kun af den, som er modpart i forfølgningen.

3) Mangler ved sagsøgerens ret i forhold til tredjemand, idet enten den gjenstand, som er solgt ved auktionen, tilhører en tredjemand, eller sagsøgerens plads i prioritetsrækken ikke hjemler ham ret til at fuldbyrde et auktionssalg. Herom henvises til fremstillingen foran p. 116.

4) Mangler ved auktionssalget, udledede af dets egenkab af kontrakt. § 156 nr. 4 omhandler vistnok alene det tilfælde, at mangelen klæber ved det antagne bud; men det samme synes at maatte antages, hvor sagsøgeren vil gøre gjældende, at hans antagelse af budet er ugyldig, fordi den mangler nogen af de egenskaber, som kræves til en gyldig viljeserklæring. Derimod gjælder ikke det samme, hvor en auktionsskøber vil omstøde salget, fordi auktionsskøberne ikke er blevet opfyldt (f. ex. fordi tingen viser sig ikke at have tilsikrede egenskaber). Her gjælder de samme regler som for omstødelse af almindelige salg⁴.

5) At namsrettens stadfæstelse af et auktionsbud er i strid med lovens forskrifter (jfr. §§ 155—158). En saadan mangel kan bare gøres gjældende gennem anke, hvad enten

³ Jfr. med det følgende Hagerup Panteret (3 udg.) § 51, hvor de forskellige mangler, som kan klæbe ved en auktion, enkeltvis er gennemgaaede.

⁴ Jfr. Hagerup Panteret (3 udg.) p. 331 jfr. p. 329 under 5).

det er sagsøgeren⁵ eller en interesseret, som gjør ankegrunden gjældende.

Da loven udtømmende har opregnet de omstændigheder, som kan begrunde negtelse af at stadfæste et auktionsbud, er det indlysende, at man ikke i høiere instans kan paastaa ophævelse af en stadfæstelseskjendelse paa grund af andre omstændigheder end saadanne, som i første instans kan gjøres gjældende som indvending mod stadfæstelse. Anke mod en kjendelse, hvorved stadfæstelse er negtet, kan alene støttes paa, at ingen af lovens negtelsesgrunde er tilstede. Selvfølgelig kan ikke den, som i auktionsmødet har reist indvending mod stadfæstelse, paaanke en saadan negtende kjendelse. Heller ikke kan nogen støtte sin anke paa en grund, som ikke berører hans ret. Det foran anførte udelukker dog ikke adgangen til anke paa grund af formelle indvendinger mod selve den kjendelse, hvorved stadfæstelse gives eller negtes. Disse maa tillægges virkning efter den almindelige regel i rettergangsl. § 384 jfr. tvangsfuldbl. § 2.

III. For at bringe auktionen til en hurtig afslutning har §§ 162 og 186 gjort visse indskrænkninger i adgangen til at paaanke en kjendelse angaaende spørgsmaalet om stadfæstelse. Den, som har undladt i rette tid at fremsætte indvending mod stadfæstelse, kan nemlig efter § 162, 1ste led ikke gjøre indvendingensgrunden gjældende som ankegrund, medmindre han gjør sandsynlig (jfr. rettergangsl. § 198), at han uden egen skyld har manglet kjendskab til den omstændighed, som begrunder indvendingen. Fra denne regel gjør dog § 162, 2det led en undtagelse med hensyn til de omstændigheder, som namsretten ifølge § 155 paa embeds vegne skulde have taget hensyn til. Disse kan, selv om indvending ikke er erklæret i rette tid, benyttes som ankegrund, forsaavidt feilen antages at have været til skade for den ankende, og skal ogsaa, naar kjendelsen er paaanket af anden grund, tillægges virkning at ankedomstolen paa embeds vegne. De her fremstillede regler

⁵ I Hagerup Panteret (3 udg.) p. 300, 2det stykke staar unoigtig 1) istedetfor 1—a). Det er kun, naar sagsøgeren gjør gjældende, at auktionsbetingelserne ikke er opfyldt af kjøberen, at anke er uforuden.

maa forstaaes derhen, at den ankende part maa have gjort alle de ham bekendte indvendingsgrunde gjældende allerede under auktionsmødet. Har han her bare fremsat én indvending mod stadfæstelse, faar han ikke fri adgang til senere at fremsætte hvilkensomhelst anden indvending gennem anke over kjendelsen.

Naar en sjøpanthaver efter skeet anmeldelse (jfr. § 185) behandles som interesseret under auktion over norsk registreret skib, er hans adgang til anke over stadfæstelseskjendelsen ikke underkastet andre begrænsninger end de foran fremstillede. Hvis han derimod ikke har anmeldt sin fordring for namsretten, før stadfæstelseskjendelsen bliver afsagt, og derfor ikke er blevet taget i betragtning ved beregningen af mindstebudet (§ 153), kan han ikke paaanke kjendelsen af den grund, at skibet er solgt uden at udbringe tilstrækkeligt til hans dækelse (§ 186). Han kan saaledes bare gjøre sin ret gjældende efter sjøfartsl. §§ 271, 272 og 274. Og forsaavidt ikke reglerne i tvangsfuldbl. § 162 er til hinder, kan han angribe stadfæstelseskjendelsen af andre grunde, som kan lede til ophævelse. Heller ikke er andre panthavere, som har prioritet foran sagsøgeren, afskaaret fra at paaanke stadfæstelseskjendelsen af den grund, at en sjøpanthaver, som har bedre prioritet end dem, ikke er taget i betragtning ved beregningen af mindstebudet. Hvis saadanne panthavere som følge af, at mindstebudet er beregnet for lavt, bliver helt eller delvis udækket, er nemlig salget i forhold til dem ulovligt.

IV. Øiemedet med anken kan være forskjelligt; og efter det forskjellige øiemed vil tildels de regler, som kommer til anvendelse ved anken, være forskjellige:

1) Denne kan, uden at selve salget paastaaes omstødt, tilsigte at gjøre erstatningsansvar gjældende mod sagsøgeren (eller, hvor de særegne betingelser derfor er tilstede, namsretten)⁶.

⁶ Jfr. Indst. O. XV for 1912 p. 211—212, hvor det udtales, at hvis der i strid med § 154 antages et for lavt bud og antagelsen stadfæstes, bliver følgen den, at de skadelidende interesserte kan paaanke stadfæstelsen for at gjøre ansvar gjældende mod sagsøgeren og i tilfælde dommeren.

Er der ikke tale om et egentligt erstatningskrav, men om en fordeling af salgsudbyttet, idet den ene af flere berettigede paastaaes at have oppebaaret, hvad der rettelig skulde have faldt paa en anden, er ikke anke af stadfæstelseskjendelsen anvendelig.

2) Anken kan endvidere tilsigte at faa selve salget omstødt. Isaafald maa anken, som nævnt foran p. 21, ogsaa rettes mod auktionsskjøberen. Denne kan, saalænge auktionen ikke ogsaa i forhold til ham er ophævet, ligeoverfor dem, for hvem den er bindende, støtte sig paa den som en judiciel retshandling. Hvor auktionen derfor er omstødt ved en alene ligeoverfor sagsøgeren fremmet anke, vil kjøberen fremdeles under en mod ham af sagsøgte *a prima instantia* anlagt sag kunne paaberaabe sig auktionen. Men er denne omstødt i forhold til auktionsskjøberen, kan der mod en senere kjøber anlægges vindikationssøgsmaal, for hvilket ankeafgjørelsen, forsaavidt spørgsmaalet om auktionens gyldighed angaar, vil være *res judicata*.

Regelmæssig vil omstødelsen netop have til hensigt at bane veien for et saadant vindikationssøgsmaal. Dette er dog ikke altid tilfældet, saaledes ikke, hvor de sekundære rettighedshavere vil forhindre, at deres rettigheder udslettes ved salget. Denne virkning af omstødelsen indtræder naturligvis altid *ipso jure* og behøver ikke at udtales i ankeafgjørelsen.

Med hensyn til omstødelsens virkning for auktionsskjøberen bemærkes forøvrigt:

Ligesom hans forføininger over tingen taber sin gyldighed, naar auktionen er omstødt, saaledes gjælder dette ogsaa udlæg, som er taget ved en udlægsforretning hos kjøberen. — Sammen med tingen maa kjøberen ogsaa udlevere de frugter og indtægter, som han har oppebaaret af tingen. Men paa den anden side maa han kunne kræve fradraget heri eller paa anden maade godtgjort de med frugtoppebørselen eller iøvrigt med en hensigtsmæssig og forsvarlig drift og vedligehold af tingen forbundne udgifter, ligesom ogsaa hvad han har udlagt til betaling af renter og afdrag af panteheftelser, skatter og afgifter af tingen¹. Derimod kan han neppe søge det betalte tilbage

¹ Hvorvidt han kan antages at være indtraadt i panteretten for de betalte beløb, se Hagerup Panteret (3 udg.) p. 441 ff.

fra den panthaver, som kun har faaet, hvad der tilkommer ham⁸.

V. Naar en enkelt af flere i en tvangsauktion interesserte har paaanket kjendelsen og faaet den ophævet, kan de andre, som ikke har deltaget i anken, ikke paaberaabe sig denne afgjørelse paa samme maade som, om de selv havde anket⁹. Dette viser sin betydning i følgende retninger:

1) Naar salget er omstødt ved anke fra en sekundær panthaver, kan pantets eier ikke paa grundlag af ankeafgjørelsen ved underretten anlægge erstatningssag mod sagsøgeren eller vindikationssag mod besidderen af den solgte ting.

Den virkning af ankeafgjørelsen, at ingen udslettelse af heftelserne kan finde sted i henhold til auktionen, vil imidlertid umiddelbart komme alle de interesserte til gode, som forsaavidt ved en reflexvirkning vil nyde godt af den enkeltes anke.

2) Naar den ankende og den, mod hvem anken er rettet, forliger sagen, bliver auktionens virkninger bestaaende.

VI. De almindelige regler for anke er i anvendelse paa kjendelser angaaende stadfæstelse af auktionsbud underkastet den ændring, at ankefristen regnes fra afsigelsen af kjendelsen (§ 161, 2det p.), ikke fra dennes forkyndelse (jfr. domstolsl. § 147). Ellers gjælder de almindelige regler saavel om ankefristen (rettergangsll. § 360) som om opreisningsfristen (domstolsl. § 154).

At der i tilfælde, hvor flere reiser anke mod samme kjendelse, kan foretages en forening til fælles forhandling og i tilfælde fælles afgjørelse, følger af rettergangsll. § 98.

Afgjørelsen i ankeinstansen sker ved dom, hvis den paaankede kjendelse stadfæstes eller helt eller delvis forandres i sit indhold. Ellers træffes afgjørelsen ved kjendelse. Om rets-

⁸ Jfr. om de her berørte spørgsmaal Civilproceskommissionens udkast til tvangsfuldb.l. § 209; Ot. prp. nr. 16 for 1911 p. 78—9.

⁹ N e l l e m a n n Læren om Exekution § 23 (p. 356—7). Afvigende derimod S c h w e i g a a r d Proces II p. 424—5, som vil sondre, eftersom ophævelsesgrunden vedkommer alle eller kun den enkelte, og i første tilfælde ved fast gods (men ikke ved løsøre) vil lade ophævelsen virke til fordel for alle. Denne afvigelse fra reglerne om dommes retskraft er imidlertid vilkaarlig og, som ogsaa af N e l l e m a n n l. c. paapegt, uholdbar.

midler mod ankeinstansens afgjørelse gjælder rettergangslovens almindelige regler. Ligeledes gjælder regelen i rettergangsl. § 393 om forkyndelse eller meddelelse af ankedomstolens afgjørelse.]

[Tillæg til II.

Andre auktioner end tvangsauktioner¹.

§ 190.

1. Auktioner, der ikke fremtræder som led i en gjældsforfølgning og derfor ikke kan betegnes som tvangsauktioner, lader sig henhøre under følgende to modsætninger, der af lovgivningen er tillagt retslig betydning:

a) Modsætningen mellem offentlige og private auktioner. Til de første bliver at henhøre enhver auktion, ved hvilken ifølge offentlig bekjendtgjørelse den hele almenhed har adgang til at gjøre bud, medens auktionen er privat, naar konkurrencen er indskrænket til en snevrere kreds (f. ex. en forenings medlemmer)². Til denne modsætning knyttede sig tidligere den vigtige retsregel, at offentlige auktioner alene kunde afholdes af de embedsmænd, under hvilke auktionsvæsenet er henlagt. Men denne regel faldt bort ved l. 17 juni 1869 (jfr. l. 4 april 1891), efter hvis § 1 offentlige auktioner ogsaa kunde afholdes af privatmænd. Ved lov af 21 juni 1913 nr. 1 blev adgangen til erhvervsmæssig eller til stadighed at drive auktionsvirksomhed gjort afhængig af formandskabets tilladelse, undtagen forsaavidt angaar auktionsvirksomhed, som drives af advokater, sagførere og lensmænd. Modsætningen mellem offentlige og private auktioner har imidlertid endnu praktisk betydning dels derved, at lov eller sædvane i en række tilfælde anordner, at visse salg skal foregaa ved offentlig auktion³, dels

¹ I tidligere norske og danske fremstillinger af procesretten er alle de forskellige arter auktioner behandlet under ét.

² Jfr. Nellesmann Læren om Auktion p. 4; Almén Om auktion I p. 35—6.

³ Jfr. f. ex. l. 20 aug. 1821 § 19; l. 23 juni 1888 nr. 3 § 12; sjøf. l. 20 juli 1893 §§ 23, 50, 57; l. 20 juli 1893 nr. 2 § 8 m. fl. a. l., se nedenfor under b.

derved, at salg ved offentlig auktion i visse tilfælde er tillagt særegne virkninger (se nedenfor).

b) Modsætningen mellem de i enhver retning frivillige auktioner⁴ og saadanne, som uden at være egentlige tvangsauktioner dog har en anden karakter end almindelige salg. Man har kaldt disse sidste auktioner *nødvendige*⁵. Denne sondring er gennemført i den nye lov om offentlige auktioner og licitationer af 14 august 1918 (nr. 3). Hovedvægten ved den her omhandlede sondring maa efter l. 14 august 1918 § 1 lægges paa, om salget foretages af eieren (eller nogen, som er bemyndiget til at handle paa hans vegne) og alene er bestemt til at medføre virkninger for ham, eller om „auktionen kan bevirke udslettelse af rettigheder, som tilkommer andre end sælgeren“⁶. Auktioner af sidstnævnte art skal efter det anførte lovsted afholdes efter tvangsfuldbyrdelseslovens regler, medens auktioner af førstnævnte art kan afholdes af eieren eller nogen, som efter lov af 21 juni 1913 er berettiget til at holde auktioner (l. 14 aug. 1918 § 2).

De „nødvendige“ auktioner vil tillige altid være offentlige, men omvendt vil ikke nødvendigvis enhver offentlig auktion være af den art, at den medfører udslettelse af rettigheder for andre end sagsøgeren. Forsaavidt falder derfor de under a) og b) omhandlede modsætninger ikke helt sammen.

De hovedtilfælde, der omfattes af regelen om auktioners afholdelse ved statens auktionsbestyrere, er følgende:

1) Auktioner, foranstaltet af et konkursbo. Er der tale om fast eiendom eller skib, som er beheftet med pant, skal efter konkurslovens § 127 (jfr. ikrafttrædelsel. 14 aug. 1918 § 20) reglerne for tvangsauktioner finde anvendelse⁷. Men ogsaa hvor der er tale om auktion over ubeheftede gjenstande,

⁴ Jfr. l. 14 august 1918 nr. 3 og spt.l. 6 aug. 1897 kap. 19, hvor dette udtryk er benyttet som betegnelse for den heromhandlede modsætning.

⁵ Schweigaard Proces II p. 349.

⁶ Se navnlig Retst. 1881 p. 369 ff. især p. 374 jfr. to departements-skrivelser af 2 novbr. 1892, samt skr. 25 oktbr. 1900.

⁷ Jfr. om denne bestemmelse Hagerup Panteret (3 udg.) p. 353 ff. Beheftet løser er konkursboet overhovedet ikke berettiget til at sælge uden efter udløsning af panthaveren. Jfr. dog Hambro Byretsdomme nr. 2562.

antages den at maatte afholdes af statens auktionsbestyrere, idet den ialfald virker udslettende paa konkursskyldnerens ret⁸. Samme regel som om konkursboer maa finde anvendelse paa auktioner i insolvente dødsboer, derimod ikke i solvente⁹ (jfr. imidlertid nedenfor under 2), heller ikke paa auktioner, foranstaltede af en privat administration for en insolvent skyldners bo¹⁰.

2) Auktion, foranstaltet til opløsning af et sameie i tilfælde, hvor deltagerne i et saadant ikke enes om opløsningsmaaden (N. L. 5—3—51 jfr. sjøfartsl. § 23). Om sameiet omfatter et helt bo eller en enkelt gjenstand, er uden betydning¹¹. I denne forbindelse kan ogsaa nævnes bergværksl. 14 juli 1842 § 16, hvorefter en grundeier, som ikke kan enes med mutheren om deltagelse i driften af en anvisning, inden en vis frist maa holde auktion til afhændelse af den ham efter loven tilkommende andel i driften.

3) Salg af hittegods, vrag o. lign.; se plakater 8 juni 1811 og 5 december 1812, l. om det saakaldte krabastømmer 12 juli 1848 § 6, l. om om visse slags hittet eller indsat bofæ 22 mai 1869 (jfr. l. ang. lapperne søndenfor Finmarken 25 juli 1897 § 13, l. 28 juni 1912 nr. 5 § 2), l. om stranding og vrag 20 juli 1893 § 8 samt fiskerilove 24 septbr. 1851 § 22, 26 juni 1893 nr. 5 § 12, 3 august 1897 nr. 4 § 25 og nr. 5 § 28, 6 august 1897 nr. 4 § 21, 1 juli 1907 § 22, 3 juli 1909 § 20 og 28 juni 1913 nr. 2 § 13.

4) Salg af tilbageholdte eller anholdte toldvarer; se l. om toldvæsenet 20 septbr. 1845 §§ 35, 168 og 185, l. om toldoplag 7 mai 1904 §§ 10, 36, 39 og 50.

5) Salg af indsat bofæ eller hund; se lov om jords fredning 16 mai 1860 § 30, jfr. l. ang. jagt og fangst 20 mai 1899 § 29 og l. om ansvar for skade paa bofæ ved hund 20 august 1915 § 4.

6) Salg af skibspart, som er gaet ud af norsk statsbor-

⁸ Se dom i Retst. 1895 p. 121 ff., jfr. skr. 20 juli 1895.

⁹ Dept.skr. 27 septbr. 1894 jfr. 2 novbr. 1892.

¹⁰ Dept.skr. 20 novbr. 1893.

¹¹ Dept.skr. 2 novbr. 1892, 27 mai 1898.

gers eie, kan efter sjøfartsl. 20 juli 1893 § 20 forlanges af enhver medreder, naar eieren ikke inden 3 maaneder har truffet saadan ordning, at skibet beholder sin ret til at føre norsk flag; jfr. l. om registrering af skibe af 4 mai 1901 § 28.

7) Salg af skib, som er erklæret uistandsætteligt; sjøfartsl. § 50.

8) Salg af skibslast i nødtilfælde, sjøfartsl. § 57¹².

9) Salg af varer, som er oplagt i henhold til sjøfartsl. §§ 140 og 156 jfr. § 157¹³.

10) Salg af tilbageholdt passagergoods i henhold til sjøfartsl. § 173.

11) Salg af gjenstande for en kjøbers regning, naar han er i forsinkelse med modtagelsen; se lov om køb 24 mai 1907 §§ 34 og 35 jfr. § 55.

12) Salg af aktier, hvorpaa der ikke betaales indholdt indskud; se aktielov 19 juli 1910 §§ 42 og 43 og skibsaktielov 26 juli 1916 §§ 42 og 43¹⁴.

13) Salg af eiendom eller brugsret, som er erhvervet i strid med koncessionslovgivningen. Efter lov om erhvervelse af vandfald, bergværk og anden fast eiendom 14 decbr. 1917 § 31 skal der, naar en mod lover stridende retshandel fuldbyrdes, fastsættes en frist, inden hvilken forholdet maa bringes i lovlig orden. Oversiddes denne frist, skal eiendommen eller brugsretten efter øvrighedens foranstaltning sælges ved en tvangsauktion, som har bindende virkning for eieren eller besidderen, hans hjemmelsmand, deres kreditorer og konkursboer samt dem, som har pant i eiendommen eller brugsretten (§ 32). De samme regler gjælder ogsaa ved visse andre erhvervelser ifølge lovens §§ 33—36. Denne lovs bestemmelser finder ogsaa anvendelse i de tilfælde, som omhandles i l. om erhvervelse af større myrstrækninger 25 juli 1913 (§ 4), l. om erhvervelse af kalkstenforekomster 3 juli 1914 (§ 3), lov om erhver-

¹² Jfr. dept. skr. 2 novbr. 1892 og 2 marts 1893 (om salg af havarerede varer).

¹³ P l a t o u Soret p. 355 nederst anser den i sjøfartsl. § 157 omhandlede salgsret som udslag af sjøpanteret.

¹⁴ I dette tilfælde er det ogsaa muligt at opfatte aktieselskabets ret som en lovbestemt panteret; jfr. H a g e r u p Panteret (3 udg.) p. 146.

velse af fjeldstrækninger 27 august 1915 (§§ 4 og 6), midlertidig lov om tillæg til lovene om erhvervelse af fast eiendom 22 marts 1918 (§ 2) samt midlertidig lov om erhvervelse af fast eiendom paa landet af 14 august 1918 (§ 5). Med hensyn til erhvervelse af skog gjælder tilsvarende regler ifølge skogkoncessionslov 18 septbr. 1909 § 21 og ligeledes med hensyn til erhvervelse af fast eiendom, som et herred har forkjøbsret til, ifølge lov om smaabruk- og boliglaan m. v. 23 juli 1915 § 73.

Ogsaa udenfor de her nævnte tilfælde vil salg af gjenstande, som tilhører andre end rekvirenten, kunne finde sted, saaledes f. ex. naar en *negotiorum gestor* sælger gjenstande, som ikke kan opbevares, eller naar en jernbane sælger efterglemte gjenstande (jfr. driftsreglement for de norske jernbaner 18 oktober 1880 kap. 9).

II. Om alle nødvendige auktioner bestemmer lov 14 august 1918 § 1, at reglerne om tvangsauktioner i tvangsfuldbyrdelsesloven finder tilsvarende anvendelse, forsaavidt der er anledning til det, og ikke andet er bestemt i lov. I enkelte af de foran nævnte love var dette specielt bestemt (se f. ex. konkursl. § 127, gjærdelov 16 mai 1860 § 30, sjøfartsl. § 20). Af henvisningen til tvangsfuldbyrdelsesloven følger, at ikke alene denne lovs specielle kapitler om emnet, men ogsaa de almindelige bestemmelser, som efter lovens første del gjælder for alle arter af tvangsfuldbyrdelse, vil komme til anvendelse paa alle nødvendige auktioner, saaledes f. ex. reglerne om ugildhed og namsrettens stedlige og saglige kompetens. Namsmyndighederne vil saaledes have at afgjøre, om betingelserne for salg er tilstede, og vil i tilfælde af tvist have at afgjøre denne med samme virkning som ved tvangsauktion. Auktionsbestyrerens judicielle kompetens bliver forøvrigt ogsaa her at bedømme efter de i § 172 fremstillede regler. Han kan saaledes heller ikke her afgjøre andet og mere end spørgsmaalet, om auktionen skal fremmes eller ikke; men forsaavidt det er fornødent til afgjørelsen heraf, bedømmer han ogsaa den retsgrund, paa hvilken rekvirenten støtter sin begjæring. Ved auktioner, der begjæres af andre end tingens eier eller kun af en enkelt blandt flere sameiere, bedømmer han, om betingelsen for en saadan begjærings retmæssighed er tilstede (en

legitim *negotiorum gestio, mora creditoris*, ret til at kræve sameiet opløst o. s. v.).

Betingelsen for, at auktionsbestyreren kan have nogen befattning med auktionen, og saaledes ogsaa for, at han kan afgjøre disse spørgsmaal, er imidlertid, hvor det gjælder løsøre, at rekvirenten er i besiddelse af tingen. Er dette ikke tilfældet, maa eiendomssøgsmal eller andet søgsmal til at komme i besiddelse af tingen gaa forud for auktionen; og dette bliver naturligvis at anlægge ved de almindelige underretter.

Forskjelligt fra spørgsmaalet om, hvorvidt auktionsbestyreren kan afgjøre de mod auktionen fremsatte indsigelser, er spørgsmaalet, om han maa gjøre det. Ogsaa herom maa gjælde det samme som ved tvangsauktion, at han maa afgjøre alle de indvendinger, som angaar spørgsmaalet om auktionens fremme eller fremgangsmaaden ved dens udførelse. Disse afgørelser kan ogsaa angribes ved retsmidler paa samme maade som under en tvangsauktion¹⁵.

Tvangsfuldbyrdelseslovens regler kan imidlertid bare anvendes, „forsaa vidt der er anledning til det.“ Dens § 107 vil saaledes ikke faa nogen betydning paa dette felt og heller ikke de bestemmelser, som knytter sig til forudsætningen om dækkelse af en pengefordring (f. ex. §§ 111, 117 og 195). Er auktionen rettet mod en kjendt eier, vil denne være at betragte som sagsøgt under auktionen. Ved konkursauktioner vil det være bestyreren, som ved afgjørelsen af spørgsmaalet om antagelse af et bud alene repræsenterer boets og skyldnerens interesser. Tvangsfuldbyrdelseslovens regler om det mindste bud, som kan antages, maa anvendes paa den maade, som i det enkelte tilfælde svarer til forholdets natur; i enkelte tilfælde vil rekvirentens ret fortrænge alle andre rettighedshavere, i andre tilfælde — saaledes ved konkursauktion — maa rekvirenten staa tilbage for tidligere erhvervede rettigheder. I enkelte tilfælde vil der ikke være anledning til helt ud at iagttage tvangsfuldbyrdelseslovens regler, saaledes f. ex. ved salg af skib eller skibspart.

¹⁵ Jfr. derimod for den tidligere ret Anden udgave af nærværende skrift p. 440-1.

Ved siden heraf maa det erindres, at specielle love kan medføre modifikationer i de regler, som følger af tvangsfuldbyrdelesloven. Saaledes indeholder bergværksl. 14 juli 1842 § 16 en særbestemmelse om indholdet af auktionsvilkaarene. Konkurslovens § 127, saaledes som den lyder ifølge ikrafttrædelsel. 14 august 1918 § 20, bestemmer, at det ikke kan paalægges kjøberen at betale auktionsomkostningerne eller de øvrige omkostninger ved auktionsforfølgningen. Disse omkostninger skal udredes af boet¹⁶. Om de auktioner, som afholdes i henhold til sjøfartsl. §§ 50, 57, 173 eller 185¹⁷, bestemmer samme lovs § 328 (jfr. ikrafttrædelsel. 14 aug. 1918 § 36), at de hverken med hensyn til kundgjørelse, varsel eller betalingsvilkaar er bundet ved de for tvangsauktion gjældende forskrifter. Kundgjørelse sker i en eller flere af stedets aviser eller paa anden brugelig maade med mindst tre dages varsel. Ved auktion over forbodmet ladning, som er udsat for bedærvelse, kan efter den særlige forskrift i nævnte lovs § 185 en yderligere forkortelse anordnes af bestyreren af den forud for auktionen gaaende udlægsforretning. Det særskilte varsel, som er foreskrevet i aktielov 19 juli 1910 § 43 og skibsaktielov 26 juli 1916 § 43, maa være iagttaget. Ligeledes er regelen i lov om smaabrug- og boliglaan 23 juli 1915 § 73 om herredets adgang til at indtræde i auktionsbud opretholdt ved § 1 i loven af 14 august 1918.

Naar auktionen sker med bindende virkning for eieren eller andre, maa ogsaa bestemmelsen i tvangsfuldbl. § 176 kunne anvendes.

III. De frivillige auktioner har efter loven af 14 august 1918 ikke i nogen henseende judiciel virkning. Under den tidligere lovgivning antoges det, med hensyn til frivillige auktioner, som bestyredes af den ordinære auktionsforvalter, at denne havde myndighed til med judiciel virkning at paakjende de indsigelser, som maatte fremsættes mod salget

¹⁶ Om grunden hertil se Ot. prp. nr. 38 for 1911 p. 71 jfr. Hagerup Panteret (3 udg.) p. 357—8.

¹⁷ Derimod ikke i de i sjøfartsl. § 20, sidste led og § 23 nævnte tilfælde.

paa grundlag af, at rekvirenten manglede ret dertil¹⁸. Men dette er bortfaldt efter den nye lov. Reises der indsigelse mod rekvirentens ret til at sælge, maa bestyreren afgjøre, om han drister sig til at sælge. Men denne afgjørelse har ingen judiciel virkning. Efter tvangsfuldbl. § 262 kan der nedlægges retsligt forbud mod salget. De frivillige auktioner bliver saaledes helt ud at bedømme paa samme maade som andre retshandler, saaledes f. ex. med hensyn til ansvaret for vanhjemmel eller skjulte feil; jfr. dog lov om kjøb 24 mai 1907 § 48. Loven har saaledes for disse auktioners vedkommende begrænset sig til at opstille visse kontrollforskrifter af hensyn til auktionens offentlighed.

Som foran nævnt har loven af 21 juni 1913 opstillet kravet paa bevilling for at kunne drive auktionsvirksomhed som næring, hvorhos den har underkastet saadan virksomhed en vis kontrol. Med de begrænsninger, som følger af denne lov, kan enhver selv eller ved andre holde auktion over gods, som tilhører ham, og som han har ret til at sælge (l. 1918 § 2). Selv i de tilfælde, hvor der saaledes er adgang til selv at afholde auktionen, kan den efter l. 1918 § 3 forlanges afholdt af namsmanden; derimod har namsretten ikke pligt til at overtage en saadan forretning. Namsmanden kan ikke lade auktionen holde ved fuldmægtig, uden naar denne har faaet bemyndigelse af amtmanden til at styre frivillige auktioner (l. 1918 § 3, 2det led).

Nogen inhabilitetsgrund gjælder ikke ved de frivillige auktioner. Dog mærkes bestemmelsen i l. 1918 § 7, 2det led, hvorefter den, som gjør sig en næring af at holde auktion for andre, ikke kan sælge noget for egen regning under en auktion over andenmands gods.

Ved enhver frivillig auktion skal et vidne være tilstede (l. 1918 § 4). Undladelse heraf straffes med bøder (l. 1918 § 14). Som vidne kan bruges enhver, som er over 18 aar og ikke fradømt stemmeret i offentlige anliggender (jfr. strl. § 30 nr. 2).

Auktionens sted er her helt overladt rekvirentens valg.

¹⁸ Se Anden udgave af nærværende skrift II p. 439; Schweigaard Proces II § 213 nr. 2 og forudsætningen i lov 17 juni 1869 § 2.

Da der ved disse auktioner ikke udøves nogen dømsmyndighed, er der i og for sig intet til hinder for, at de kan afholdes her i landet over gjenstande, som befinder sig i udlandet¹⁹. Men dermed er det ikke afgjort, om salgets civilretslige virkninger bliver at bedømme efter norsk ret; det vil afhænge af omstændigheder, hvis udredelse hører hjemme i den internationale privatret²⁰.

Med hensyn til auktionens forberedelse er det overladt rekvirenten at bestemme, hvorledes der skal forholdes.

Om enhver frivillig auktion skal bestyreren give melding til politimesteren i byerne og lensmanden paa landet samtidig med bekjendtgjørelsen af auktionen eller snarest muligt derefter (l. 1918 § 5). Straffen for undladelse af denne anmeldelse er at søge i strl. § 339 nr. 1. — Findes det nødvendigt, at der til opretholdelse af orden fremmøder politi, er sælgeren pligtig til at betale de særlige udgifter, som dette maa medføre (l. 1918 § 5, 2det led).

Kundgjørelsens form og frister bestemmes af rekvirenten eller bestyreren. Om dens indhold bestemmer l. 1918 § 7, 1ste led, at det ved løsøreauktioner af kundgjørelsen og auktionsvilkaarene tydelig skal fremgaa, om tingene tilhører samme eier eller ikke. Denne forskrift har til hensigt at hindre den mislighed, at der paa auktion over eiendele, som har tilhørt en bestemt mand eller hans bo, indsmugles ting, som hidrører fra andre, i haab om paa denne maade at opnaa en høiere pris, end gjenstandene ellers vilde have betinget. Den foran omtalte bestemmelse i § 7, 2det led tilsigter at afskjære lignende misbrug. Tilsidesættelse af forskrifterne i § 7 medfører straf efter l. 1918 § 14. Forøvrigt er auktionsvilkaarenes fastsættelse, derunder ogsaa spørgsmaalet om sikkerhedsstillelse, helt overladt eierens eller auktionsbestyrerens egen bestemmelse.

Om auktionens afholdelse gjælder i det væsentlige samme regler som ved tvungne løsøreauktioner. Auktionens fremme er saaledes ikke betinget af, at sælgeren møder. Men har han ikke antaget en opkræver, maa han selv være tilstede

¹⁹ Jfr. dept. skr. 12 august 1885.

²⁰ Jfr. Gjelsvik Mellempolkeleg Privatrett § 30.

ved auktionen og træffe afgjørelse om antagelse af budene, hvis ikke approbationsfrist er forbeholdt (se lov 1918 § 11, sidste led). Auktionsvilkaarene skal læses op, før opraab begynder, og skal under auktionen være tilgængelige for dem, som ønsker at gøre sig kjendt med dem (l. 1918 § 9). Tilsidesættelse af denne forskrift medfører straf efter l. 1918 § 14.

Tingene raabes op enkeltvis, hvis ikke deres art gjør det nødvendig eller hensigtsmæssig at raabe dem op underét eller i større eller mindre afdelinger; se l. 1918 § 10, som videre bestemmer, at den orden, som er angivet i en auktionskatalog eller lignende fortegnelse, ikke bør fraviges uden særlig grund. Saalænge salg foregaar efter saadan fortegnelse, maa der ikke raabes op andre ting; tilsidesættelse af denne forskrift kan straffes med bøder (l. 1918 § 14). De her nævnte bestemmelser om befølgelse af katalogen tilsigter ligesom forskrifterne i § 7 at beskytte kjøberne mod, at daarligere ting af lignende art som de i katalogen nævnte under auktionen stikkes ind mellem disse og af kjøberne forvexles dermed. — Tingene skal helst være tilstede under auktionen eller i nærheden, saa de kjøbelystne har adgang til at gøre sig bekjendt med dem (l. 1918 § 10, 2det led).

Før tilslaget bliver givet, skal det høieste bud gjentagne gange kundgjøres høit og tydeligt. Viser det sig, at to eller flere har gjort det høieste bud, eller opstaar der tvist om budet, skal bestyreren opfordre til videre bud. Nytter ikke det, afgjør han, hvem som skal ansees for høistbydende (l. 1918 § 11, 1ste og 2det led). Ved de frivillige auktioner gjælder ikke nogen regel om visse personers udelukkelse fra at gjøre bud. Auktionsbestyreren vil som nu kunne afgive bud, og ligeledes maa umyndige personer kunne optræde som bydere, naar de er tilstrækkelig legitimerede dertil. I auktionsvilkaarene vil der kunne forbeholdes adgang til at antage lavere bud, om det høieste bud forkastes.

Hvis ikke auktionsvilkaarene forbeholder en approbationsfrist, skal opkræveren eller, hvis ikke opkræver er antaget, sælgeren strax antage eller forkaste budene. Enhver byder pligter at vedstaa sit bud, til afgjørelsen er truffet eller fristen udløbet (l. 1918 § 11, 3dje led). Hvorvidt der skal være ad-

gang til at antage underhaandsbud i tilfælde, hvor der er forbeholdt en approbationsfrist, vil bero paa auktionsvilkaarene.

Om antagelse af opkræver indeholdes bestemmelse i l. 1918 § 8. Saavel auktionsbestyreren som andre personer kan antages til at kræve ind auktionspengene. Opkræveren er som selvskyldner ansvarlig for rigtig betaling. — Opkræveren skal være tilstede ved auktionen. Han bestemmer, om budet skal antages eller forkastes (se ovenfor) og om en byder skal faa betalingsfrist. Hvis en byder uden rimelig grund bliver afvist eller negtet betalingsfrist, og sælgeren lider skade ved det, er opkræveren ansvarlig. Ligeledes bestemmer opkræveren, om tingen strax skal udleveres til køberen eller opbevares for hans regning, til han betaler.

Ingen frivillig auktion maa vare længere end til kl. 10 aften om sommeren og kl. 9 om vinteren, men paa dagen før helligdage ikke længere end til kl. 5 eftermiddag (l. 1918 § 6). Overtrædelse af denne bestemmelse medfører straf efter l. 1918 § 14.

Om protokollation indeholder l. 1918 § 12 følgende bestemmelser, hvis tilsidesættelse medfører straf efter § 14:

Enhver frivillig auktion indføres i en bog, som skal være godkendt af politimesteren, forsaavidt bestyreren erhvervsmæssig eller til stadighed driver auktionsvirksomhed. — I auktionsbogen anføres sted og tid for auktionen og navnet paa sælgeren og andre, som har optraadt under forretningen. — Ved ethvert salg skal tingen, køberens navn og købesummen indføres i auktionsbogen. Bliver købesummen betalt, skal ogsaa det anføres. — Opstaar der tvist om kjendsgjerninger af betydning, som er forefaldt paa mødet, skal oplysning strax søges ved forklaringer af de tilstedeværende, og det nødvendige føres ind i auktionsbogen. Denne underskrives af bestyreren og vidnet.

Betaler en auktionskøber ikke købesummen ved forfald, kan den drives ind ved udpantning efter en bekræftet udskrift af auktionsbogen, hvis namsmanden har styret auktionen (l. 1918 § 13, 1ste led).

Unseet om auktionen har været bestyret af namsmanden eller en anden, kan en ting, som ikke er udleveret, i tilfælde

af manglende betaling sættes til ny auktion efter samme regler som, om der var taget udlæg i den, dog saaledes, at tvangsfuldbyrdslovens §§ 195 og 198 ikke kommer til anvendelse. Har tingen liden værdi, bør den helst sælges ved en auktion, som holdes over andet løse (§ 13, 2det led). Den første køber hefter for ethvert udlæg eller tab, som er voldt ved hans uefterrettelighed, og han har ikke krav paa det overskud, som den nye auktion over tingen maatte give (§ 13, 3dje led).

Skal der udstedes skjøde paa en ved frivillig auktion solgt fast eiendom eller over skib, udfærdiges dette af vedkommende eier²¹; men der er intet til hinder for, at denne giver bestyreren fuldmagt til at udstede skjødet. Selv om dette udstedes af en offentlig tjenestemand, kan det ikke betragtes som et auktionsskjøde²².

Auktionens virkninger bedømmes, som det vil fremgaa af det oven anførte, ganske efter de almindelige regler for køb og salg²³.

IV. Offentlige licitationer kan efter l. 1918 § 15 holdes af enhver. Paa saadanne forretninger faar bestemmelserne i lovens §§ 3, 4, 6, 9, 12 og 14 tilsvarende anvendelse.

III. Dækning paa anden maade end ved tvangsauktion.

§ 191.

Almindelige forklaringer.

Efter vor hidtil gjældende ret gaves der fra den regel, at tvangsauktion er det regelmæssige middel til at skaffe sagsø-

²¹ Se dept. skr. 2 novbr. 1892, jfr. spt l. 6 aug. 1897 § 155, d.

²² Sælges skibspart ved offentlig auktion, pligter auktionsbestyreren at indsende underretning om det approberede bud til skibsregistret, se l. 4 mai 1901 jfr. l. 14 juli 1909 § 16 i. f.

²³ Angaaende afgifter af frivillige auktioner til fattigkassen se conc. prom. 19 marts 1805 jfr. skr. 9 janr. 1893, 11 aug. 1892 jfr. 27 april 1909, 25 oktbr. 1898, 8 juni 1899, 4 marts 1904 og 22 marts 1906, og til børsen l. 8 septbr. 1818 §§ 2 og 14 jfr. l. 17 marts 1866. — Om sportler for frivillige auktioner se l. 6 aug. 1897 § 155 og for andre auktioner, der ikke er egentlige tvangsauktioner, samme lovs kap. 5 jfr. l. 26 april 1918.

geren dækning i penge, ikke andre undtagelser end for det tilfælde, hvor udlæg var taget i rede penge, som kunde udleveres kreditor til eiendom, eller i fordringer, som kunde inddrives. Tvangsfuldbyrdelsesloven gaar noget videre, idet den for løsøre i almindelighed har aabnet aabnet adgang til friere realisationsformer, som tillader at tage hensyn til gjenstandenes forskellige art og til de forskellige forhold, hvorunder realisationen maa foregaa. Der er saaledes i visse tilfælde aabnet adgang til underhaandsalg, ikke alene ved værdipapirer, som har børskurs, men ogsaa ved andet løsøre, naar derved kan ventes et væsentlig bedre udbytte. Udenlandsk skib, som vilde være registreringspligtigt, om det var norsk, kan dog bare sælges ved tvangsauktion (§ 188, 2det p.). Adgangen til at inddrive udlagte fordringer er opretholdt og nærmere reguleret, og med hensyn til andre økonomiske rettigheder end pengefordringer er der aabnet adgang til at udnytte dem paa den i ethvert tilfælde hensigtsmæssigste maade uden at sælge dem.

For alle disse forskellige dækningsmaader gjælder de foran fremstillede regler i lovens §§ 189—196. Sker realisationen gennem underhaandssalg istedetfor tvangsauktion, gjælder ogsaa reglerne i §§ 198 og 199. Derimod gjælder § 197 bare ved tvangsauktion.

§ 192.

Dækning af rede penge. Underhaandssalg.

I. Har sagsøgeren panteret i indenlandske penge, maa begjæring om dækning fremsættes og behandles paa samme maade som, hvor det gjælder dækning ved auktionssalg. Er denne begjæring taget tilfølge, skal namsmanden udbetale sagsøgeren og i tilfælde andre interesserte deres tilkommende (§ 215). Forvares pengene af en anden, kan namsmanden anwise paa ham (§ 215, 2det p.).

Betaling eller anvisning efter udlæg maa dog ikke uden samtykke af sagsøgte foregaa før en maaned efter udlægsforretningen (§ 215, 2det led), en bestemmelse som tilsigter at give sagsøgte tid til at henvende sig til namsretten med sine

mulige indvendinger og i tilfælde udvirke beslutning om udlæggets ophævelse eller fuldbyrdelsens udsættelse.

Hvad der er foreskrevet om dækning af udlagte indenlandske penge, gjælder ogsaa udenlandske gangbare mynter og pengesedler, som sagsøgeren er villig til at modtage som betaling efter dagens kurs (§ 217, sidste led).

II. Namsmanden kan beslutte, at andet løsøre end norsk registreret skib og udenlandsk skib, som vilde have været registreringspligtigt, om det var norsk, skal sælges underhaanden istedetfor ved auktion, hvis det er venteligt, at udbyttet da bliver større end ved auktionssalg (§ 214 jfr. §§ 187 og 188).

Før han fatter sin beslutning, skal han give parterne anledning til at udtale sig, hvis det kan gøres uden skadelig forhaling. Om der skal ske nogen offentlig kundgjørelse om underhaandssalget eller bare henvendelse til mulige købelystne, eller om salget skal foregaa gennem en kommissionær, beror paa omstændighederne¹. Købesummen indbetales til namsmanden eller, hvis parterne er enige, til en anden (jfr. forøvrigt § 58 foran p. 67). Har underhaandssalg ikke kunnet foregaa inden en rimelig tid, eller viser det sig ellers at være forbundet med vanskeligheder, kan namsmanden beslutte tvangsauktion (§ 214, 2det led).

Hvad der saaledes er foreskrevet som en undtagelsesforanstaltning for almindeligt løsøre, skal efter § 217 være regel for værdipapirer, som har børs- eller markedskurs, samt for udenlandske gangbare mynter og pengesedler, som sagsøgeren ikke er villig til at modtage som betaling. Disse skal namsmanden søge at sælge underhaanden ved en bank eller mægler til dagens kurs. Bare hvis underhaandssalg ikke har kunnet foregaa inden en rimelig tid, kan namsmanden paa begjæring beslutte tvangsauktion (§ 217, 2det led).

Lyder et værdipapir paa navn, kan namsmanden i sagsøgtets sted og med retsvirkning for ham give det paategning om overdragelse til køberen og afgive alle erklæringer, som er nødvendige i anledning af salget (§ 218).

¹ Indst. O. XV for 1912 p. 218 forudsætter, at der herom ad administrativt vei udfærdiges instruktioner for namsmændene.

§ 193.

Dækning i fordringer og andre rettigheder¹.

I. Hvis sagsøgeren har pant i fordringer eller andre rettigheder, har han ret til at foretage det, som trænges for at holde dem i kraft (paakrav til at afbryde præskription, protest for at holde vexelomgangen i kraft o. lign.). Se § 216, som videre bestemmer: Er det nødvendigt at have ihænde et gjælds-brev eller andet dokument, som namsmanden efter § 92 (se foran p. 97) har taget i besiddelse eller overgivet i en andens varetægt, skal namsmanden eller forvareren paa forlangende af sagsøgeren eller sagsøgte foretage det fornødne.

Forfalder fordringen eller en del af den eller renter af den, inden bestemmelse om dækning er truffet, maa skyldneren have adgang til at befri sig, og § 216, 2det led bestemmer derfor, at namsmanden, naar panteretten er stiftet ved udlæg, modtager de forfaldne ydelser, hvis ikke parterne bliver enige om noget andet. De modtagne beløb vil namsmanden have at indsætte i bank overensstemmende med forskrifterne i § 58 (se foran p. 67).

II. Allerede under vor hidtil gjældende ret var det den praktisk antagne regel, at den, som havde pant i pengefordringer, kunde søge dækkelse af dem ved inddrivelse². Denne regel er fastslaaet af tvangsfuldbyrdelsesloven, som imidlertid gjør sagsøgerens inddrivelsesret betinget af, at namsmanden udtrykkelig har anvist ham fordringen til indkrævning (§ 219)³. Anvisning efter udlæg maa ikke uden samtykke af sagsøgte foregaa før to uger efter udlægsforretningen, medmindre der er grund til at frygte for, at fordringen ellers helt eller delvis

¹ Jfr. Hagerup Panteret (3 udg.) § 52.

² Se Schweigaard Proces II p. 299 ff. og Hagerup Panteret (2 udg.) § 54 note 4.

³ Om namsmandens godtgjørelse se sportellov 6 aug. 1897 jfr. lov 26 april 1918 §§ 129, 130 og 151. — Ifølge særlige lovbestemmelser, som ikke er ophævet ved civilprocesreformen, har følgende indretninger adgang til inddrivelse af de til dem pantsatte gjældskrav uden nogen særlig bemyndigelse: Assuranceforeninger efter lov 9 aug. 1839 § 5, sparebanker efter l. 6 juli 1887 nr. 1 § 11 og Norges bank efter l. 23 april 1892 § 46.

vilde forspildes (§ 219, 2det led). Hensigten med denne fristbestemmelse er den samme som ovenfor p. 186—7 anført med hensyn til § 215, 2det led. Om enhver anvisning skal namsmanden underrette sagsøgte i anbefalet brev, hvis han har kjendt opholdssted i riget. Anvises en fordring, som knytter sig til ihændehaver- eller ordrepapir eller gjælds-brev, skal det overleveres til sagsøgeren med paategning om anvisningen (§ 221). Nogen underretning om anvisningen til skyldneren efter den anviste fordring kræves ikke. Han vil regelmæssig have faaet underretning om udlægget i henhold til § 89; og som legitimation i henseende til indkrævningen er det ligeoverfor ham tilstrækkeligt, at sagsøgeren foreviser udskrift af namsmandens anvisningsbeslutning, hvori de enkelte fordringer maa nævnes.

Ved siden af indkrævning kommer andre dækkelsesmaader bare undtagelsesvis i betragtning. Herom bestemmer § 228: Hvis en fordring først forfalder om længere tid eller er afhængig af en modydelse, som sagsøgte ikke godvillig erlægger, eller hvis inddrivelse af fordringen vilde være forbundet med vanskeligheder eller uforholdsmæssige omkostninger, kan namsmanden, naar sagsøgeren eller andre interesserte forlanger det, beslutte, at den skal gjøres i penge paa anden hensigtsmæssig maade. Der gives saaledes ikke anvisning paa tvangsauktion som eneste alternativ. Tvertom udtaler lovens motiver, at dette bør være den sidste udvei, man griber til, da tvangsauktion over fordringer pleier at give et daarligt udbytte⁴. Som dækningsmaader, der kan komme i betragtning, nævner motiverne⁵: Vexler kan diskonteres og andre fordringer sælges underhaanden. Er en fordring sikret ved pant, kan det besluttes, at pantet skal realiseres. Hvis fordringen gaar ud paa en løbende række pengeydelse, kan de besluttes inkasseret af en opkræver, efterhvert som de forfalder.

Før namsmanden faaer en beslutning, skal han give de interesserte anledning til at udtale sig, hvis det kan gjøres uden skadelig forhaling (§ 228, 2det led).

⁴ Se Civilproceskommissionens motiver til tvangsfuldbyrdsloven p. 172.

⁵ Paa det i forrige note anførte sted.

Er der tidligere givet anvisning paa indkrævning af fordringer, ophæves denne ved en saadan beslutning som her omhandlet.

III. Om inddrivelsen bemærkes forøvrigt nærmere:

1) Naar en fordring er anvist til inddrivelse, har sagsøgeren ret til at gjøre paakrav, opsigte fordringen, drive den ind paa retslig vei, tage imod og kvittere for betalingen. Sagsøgeren indtaler fordringen i eget navn; hvis han lader fordringen inddrive ved en sagfører eller anden fuldmægtig, er han selv ansvarlig for denne⁶. Skyldneren kan med befriende virkning overfor sagsøgte betale sagsøgeren, saalænge anvisningen ikke er ophævet og ophævelsen kommet til hans kundskab, selv om grundlaget for fuldbyrdelsen maatte blive ophævet eller underkendt eller det forøvrigt viser sig, at udlægget i fordringen er taget med urette. Se § 222. Ved skyldnerens betaling dækkes sagsøgerens krav, saalangt hans ret medfører og beløbet strækker til; han vil ogsaa være berettiget til forjods at faa erstattet inddrivelsesomkostningerne. Sagsøgeren kan dog ikke ubetinget have ansvaret, om den erlagte sum gennem en tilfældig begivenhed ikke kommer sagsøgeren ihænde. Men paa den anden side bemærkes, at han selvfølgelig ikke kan udsætte med opgjøret, efterat pengene er indkommet til ham eller hans repræsentant. Fra dette tidspunkt bortfalder rentepligten for den del af hans krav, som dækkes ved betalingen.

2) Overstiger den udlagte (pantatte) fordrings beløb det, som sagsøgeren har tilgode, opstaar spørgsmaalet, om denne kan inddrive den hele fordring eller bare det beløb, som svarer til hans egen fordring. Endvidere opstaar der spørgsmaal om sagsøgerens indkrævningsret, naar flere har udlæg i samme fordring. Forsaavidt angaar foranstaaende rettighedshavere, gjælder ogsaa her regelen i § 192, og det nævnte spørgsmaal angaar saaledes bare efterfølgende rettighedshaveres interesse. § 220 har besvaret disse spørgsmaal derhen, at sagsøgte eller andre interesserte i dette tilfælde kan kræve som betingelse

⁶ Om sagsøgerens godtgjørelse for indkrævningen se sportellov 6 aug. 1897 jfr. lov 26 april 1918 § 108, 2det led.

for, at fordringen anvises til indkrævning, at sagsøgeren stiller saadan sikkerhed for det mulige overskud, som namsmanden bestemmer, eller at han paa eget ansvar antager til opkræver en paalidelig tredjemand, som namsmanden godkjender. Namsmanden kan antages til opkræver. Opkræveren har de samme rettigheder og pligter som en sagsøger, der har faaet en fordring anvist til inddrivelse.

Har sagsøgeren selv inddrevet hele fordringen, udbetaler han overskudet over sin egen fordrings beløb til sagsøgte eller den, som ellers har krav paa det (§ 222, 2det led).

3) Sagsøgte pligter at udlevere til den sagsøger, som har faaet en fordring anvist, alle dokumenter, som er nødvendige for at gjøre fordringen gjældende (§ 223). Vægrrer han sig, kan sagsøgeren kræve kjendelse af namsretten for anvendelse af tvangsmidler (§ 223 jfr. § 235 nedenfor § 197). At sagsøgte ogsaa maa give andre fornødne oplysninger, fremgaar af § 37, 1ste led (foran p. 61—2).

4) Hvis den til inddrivelse anviste fordring er betinget af en modydelse fra sagsøgte side, opstaar spørgsmaalet, om sagsøgeren kan kræve, at sagsøgte opfylder, hvad der i saa henseende paahviler ham, for at fordringen skal kunne inddrives. Bestaar modydelsen i personligt arbejde fra sagsøgte side, tør det stemme bedst med de principer, som iøvrigt ligger til grund for tvangsfuldbyrdelsesloven (navnlig bestemmelsen i § 72, 1), at der ikke er adgang til at tvinge sagsøgte til at udføre et arbejde, for hvilket ikke han selv, men sagsøgeren skulde oppebære vederlaget⁷. Bestaar derimod modydelsen i en formuesgjenstand, som sagsøgte skal yde, har sagsøgeren ubetinget krav paa, at denne forpligtelse opfyldes. Er gjenstanden i sagsøgte besiddelse, kan sagsøgeren efter § 224 forlange at faa den udleveret til opfyldelse af modydelsen, saafremt han kunde have faaet udlæg i den⁸ og ingens bedre ret er til hinder.

⁷ Jfr. Civilproceskommissionens motiver til udk. til tvangsfuldbyrdelseslov p. 171.

⁸ Jfr. Indst. O. XV for 1912 p. 220—1: „Om sagsøgte har solgt en ting, som maa undtages fra udlæg, f. ex. en ko, bør sagsøgeren heller ikke kunne tage udlæg i sagsøgte fordring paa købesummen og derved maaske gjøre ham det umulig at købe en ny ting i stedet for den solgte.“

Denne bestemmelse er ikke saaledes at forstaa, at sagsøgeren kan kræve direkte tvangsfuldbyrdelse. Han maa, hvis sagsøgte ikke godvillig udleverer tingen, gaa gennem søgsmaal og dom⁹. Sagsøgte er forøvrigt ikke forpligtet til at levere gjenstanden til sagsøgeren selv, men kan efter § 224, sidste p. forlange, at den skal udleveres enten umiddelbart til sagsøgtes skyldner eller til en paalidelig tredjemand, som namsmanden opnævner.

5) Under inddrivelsen er sagsøgeren forpligtet til at vise en ordentlig mands agtsomhed; han maa saaledes ikke forsømme det rette tidspunkt, saa at skyldneren imidlertid bliver insolvent; han maa passe paa, at fordringen ikke præskriberes eller prækluderes og, ifald det kommer til søgsmaal, føre dette med omhu. En konduitemæssig indrømmet henstand under indfordringen kan dog ikke betragtes som forsømmelighed; og der maa være en formodning for, at sagsøgeren, som handler i egen interesse, har optraadt behørig¹⁰. Forsømmelighed i disse retninger har efter § 226 en dobbelt virkning: For det første bliver han ansvarlig for den skade, som derved voldes sagsøgte eller andre interesserte. Dernæst kan sagsøgte og andre interesserte forlange, at namsmanden skal ophæve anvisningen og istedet anwise fordringen til indkrævning ved en opkræver, som namsmanden opnævner. Før han fatter sin beslutning, skal han give sagsøgeren anledning til at udtale sig. Her som ellers er der adgang til at klage over namsmandens afgørelse til namsretten efter § 49. For den opkræver, som namsmanden opnævner, er naturligvis sagsøgeren ikke ansvarlig. Om ophævelsen gjør namsmanden paategning og giver sagsøgte og skyldneren underretning i anbefalet brev (§ 226, 3dje led).

Negter sagsøgeren at udlevere dokumenter, som han har modtaget i anledning af inddrivelsen, kan sagsøgte kræve kjendelse af namsretten for anvendelse af tvangsmidler efter 13de kap. (§ 226, sidste led jfr. nedenfor § 195). Denne bestemmelse finder tilsvarende anvendelse, hvor en beslutning om anvisning til indkrævning ophæves paa grund af, at anden dæk-

⁹ Se Ot. prp. nr. 16 for 1911 p. 90. Anderledes Civilproceskommissionens udkast § 316, 2det led.

¹⁰ Jfr. Indst. O. XV for 1912 p. 221.

ningsmaade besluttet (§ 228, sidste p.) eller sagsøgeren giver afkald paa sin ret til indkrævning (§ 227, sidste p., jfr. nedenfor under 8).

6) Den afgjørelse, som træffes med hensyn til fordringen, har virkning ogsaa for og imod sagsøgte og alle andre interesserte, hvad enten de har samtykket i anvisningen eller de har faaet udlæg i fordringen senere end anvisningen og saaledes ikke har samtykket (§ 225, 2det led), en bestemmelse, som gaar udenfor den almindelige regel om retskraftsvirkningens begrænsning til sagens parter¹¹ og som er begrundet i hensynet til, at skyldneren efter den anviste fordring har et billigt krav paa at faa spørgsmaalet om sin forpligtelse afgjort underét og ikke at udsættes for en række paa hinanden følgende søgmaal. Enhver af de øvrige rettighedshavere kan varetage sit tarv ved at træde ind i søgmaalet som hjælpeintervenient med de i rettergangsl. § 79 nævnte rettigheder.

7) Saavel den under 6) omtalte virkning af dommen under inddrivelsessagen som sagsøgte almindelige interesse af at kunne kontrollere udøvelsen af inddrivelsesretten gjør det naturligt, at sagsøgte varsles om søgmaalet. § 225 paalægger sagsøgeren en pligt til at give sagsøgte saadant varsel med opfordring til at træde ind i sagen som hjælpeintervenient. Varslet kan dog undlades, hvis sagsøgte ikke har kjendt opholdssted i riget. Træder sagsøgte ind i sagen som hjælpeintervenient, vil hans stilling være den i rettergangsl. § 79 angivne (se første del p. 300—1). Har sagsøgeren forsømt at give det foreskrevne varsel, vil det dog ikke bevirke, at sagen negtes fremme eller at dommen bliver uforbindende, men kan alene lede til erstatningsansvar.

8) Hvis sagsøgeren vil give afkald paa den ret, han har faaet ved anvisning af en fordring til indkrævning, maa han give namsmanden og skyldneren underretning og sørge for, at dokumenterne faar paategning om afkaldet. Ligesaa underretter han sagsøgte, hvis denne har kjendt opholdssted i riget. Underretningen til skyldneren og sagsøgte gives i anbefalet brev. Se § 227. Ved saaledes at give afkald paa den ret, sagsøgeren

¹¹ Jfr. første del p. 464 ff.

har faaet ved en fordrings anvisning til indkrævning, taber han ikke adgangen til at kræve fyldestgørelse paa anden maade, f. ex. ved at udvirke bestemmelse efter § 228, eller til at søge udlæg i andet gods. Hvorvidt omkostningerne ved anvisningen og de i henhold til denne foretagne skridt samt omkostningerne ved anvisningens ophævelse kan kræves godtgjort af sagsøgte, maa afgjøres efter den almindelige regel i § 60.

IV. Skal dækning søges af andre rettigheder end fordringer paa penge, faar de foran fremstillede regler om dækning af pengefordringer tilsvarende anvendelse (§ 229). Herunder gaar f. ex. fordringer paa udlevering eller ydelse af gjenstande; men forøvrigt kan disse rettigheder være af saa forskjellig natur, at loven har fundet det ugjærligt med hensyn til deres realisation at opstille bestemte forskrifter, som kan passe paa alle eller en flerhed af tilfælde. En anvendelse af bestemmelsen i § 229 vil ogsaa kunne følge af §§ 233 og 235, begges sidste led. Det er derfor overladt til namsmanden at bestemme, paa hvilken maade dækning af rettigheden skal søges, og han maa i hvert enkelt tilfælde vælge den fremgangsmaade, som efter samraad med de interesserte findes hensigtsmæssigst. En vejledning vil kunne udfærdiges ad administrativ vei¹².

Istedetfor at lade sagsøgeren eller en opkræver udøve rettigheden eller drive den ind kan namsmanden beslutte at sælge den eller leie den ud eller, naar dertil ikke er lovlig adgang, at den skal udøves ved en bestyrer efter regler, som namsmanden fastsætter. Adgangen til at beslutte tvangsbestyrelse er saaledes afhængig af, at de andre realisationsmaader er uanvendelige. Før namsmanden fatter sin beslutning, bør han give sagsøgte og dem, som ellers har interesse i rettigheden, anledning til at udtale sig, hvis det kan gøres uden skadelig forhaling (§ 229, 2det led).

§ 194.

Dækning i enkelte særlige tilfælde.

I. Som foran p. 76 nævnt kan der ikke tages udlæg i redskaber, apparater og inventariegjenstande, som hører til et

¹² Jfr. Indst. O. XV for 1912 p. 221 og Indst. O. I for 1914 p. 84.

apotek og er uundværlige for driften. Derimod kan der tages udlæg i den hele varebeholdning, hvortil ogsaa maa regnes de flasker, krukker, æsker, poser o. lign., hvori medikamenter udleveres. Men i saa tilfælde kan kun de varer, som ikke er nødvendige til regelmæssig og forsvarlig drift af apoteket, fjernes og sælges særskilt til dækning af sagsøgerens krav. De øvrige varer skal forblive paa apoteket og anvendes ved driften og sælges i dennes medfør. Se § 230, 2det led.

Til betryggelse for, at udbyttet kommer fordringshaveren tilgode, kan han efter § 230, 3dje led forlange opnævnt en tilsynsmand, som kontrollerer driften og tager imod betalingen ved salg. Ved tilsynsmandens tiltrædelse opnaar fordringshaveren samme sikkerhed i de efterladte varer, som om de var udsatte af apotekerens besiddelse, og dækning ansees begjæret ved begjæringen om at opnævne ham (§ 230, sidste led). Denne begjæring kan først fremsættes, naar tvangsgrundlaget er blevet retskraftigt, eller naar sagsøgte samtykker. Opnævnelser af en saadan tilsynsmand er henlagt til namsretten, som har at gjøre indberetning om det truffne valg til vedkommende regjeringsdepartement (for tiden socialdepartementet). Forudsætningen for denne ordning er, at kun overskuddet af varernes salg skal udbetales sagsøgeren, hvorfor udgifterne ved apotekets drift, herunder en passende løn til apotekeren, først maa dækkes¹.

Viser den her nævnte ordning sig i det enkelte tilfælde uholdbar, fordi tilsynet er forbundet med særlige vanskeligheder eller ikke skaffer sagsøgeren tilstrækkelig betryggelse, er der efter § 231 adgang for sagsøgeren til at kræve hele driften af apoteket sat under tvangsbestyrelse. Selvfølgelig har han ogsaa adgang til at forlange konkurs overensstemmende med konkurslovens regler. — Beslutning om tvangsbestyrelse fattes af namsretten, som ogsaa har at vælge bestyrer; denne maa opfylde betingelserne for at blive apoteker². Namsretten gjør indberetning herom til vedkommende regjeringsdepartement (socialdepartementet), som maa godkjende

¹ Dette var udtrykkelig sagt i de første forslag, men de hertil sigtende ord blev udeladt som overflødige, se Indst. O I for 1914 p. 84.

² Se lov 4 august 1909 (jfr. lov 20 august 1915 nr. 4) § 5.

valget af bestyrer og giver nærmere regler om bestyrelsen. Denne kan ikke vare over et aar uden samtykke af departementet.

II. For at hindre, at driften af de for almenheden aabne kommunikationsmidler (jernbane-, sporveis-, telegraf- og telefonanlæg) samt gasværker og elektriske anlæg pludselig afbrydes ved, at nødvendige led i anlægget bortfjernes, har § 232, som foran p. 74—5 nævnt, givet visse særregler om udlægget. Samme paragrafs sidste led hjemler ogsaa udlægshaveren en særlig dækningsmaade ved siden af adgangen til at bortsælge det hele anlæg ved tvangsauktion. Efter begjæring af sagsøgeren skal nemlig namsretten sætte anlægget under bestyrelse, saafremt tvangsgrundlaget er retskraftigt eller sagsøgte samtykker. Vedkommende regjeringsdepartement (for tiden departementet for de offentlige arbeider) opnævner da en eller flere bestyrere og giver nærmere regler om bestyrelsen.

III. Under vor tidligere lovgivning kunde der anvendes tvangsarbeide til optjening af underholdningsbidrag o. lign.³ Denne ordning bortfaldt ved lov om løsgjængeri m. v. af 31 mai 1900, som søgte at fremtvinge opfyldelse af underholdningspligten ved straffebestemmelser; og paa samme maade er forholdet ordnet ved den nyeste lovgivning paa dette felt, nemlig lov om barn, hvis forældre ikke har indgaaet ægteskab med hverandre, af 10 april 1915 og lov om forældre og ægtebarn af s. d., se førstnævnte lovs § 30 og sidstnævnte lovs § 6. Ved siden af straf kan der imidlertid i fældende dom gives paatalemyndigheden bemyndigelse til at hensætte domfældte i arbejde for det offentlige eller hos private, forsaavidt der er anledning til at faa ham anbragt paa slige vilkaar, at et passende beløb kan faaes til fyldestgjørelse af hans bidragspligt. Ligeledes kan retten i dommen bemyndige paatalemyndigheden til — hvis denne ikke finder noget saadant arbejde, hvortil domfældte kan hensættes — at sætte domfældte i tvangsarbeidshus eller anden af Kongen godkendt anstalt, indtil han betaler eller stiller sikkerhed for, hvad han skylder, eller saa stor del deraf, som bidragsfogden bestemmer. Saadan indsæt-

³ Se Anden udg. af nærv. skrift p. 342 ff.

telse i tvangsarbeidshus eller anstalt kan dog ikke ske, hvis domfældte er under 21 aar eller arbeidsudygtig, eller naar paa-talemyndigheden finder, at indsættelsen vilde være til skade for opfyldelsen af nogen anden forsørgelsespligt, som paahviler domfældte, eller at den væsentlig vilde forringe udsigten til bidragets fremtidige erlæggelse. Domfældte maa ikke hensættes til arbejde paa nogen af de foran nævnte maader for længere tid end 6 maaneder. Naar særlige grunde taler for at stille domfældte paa prøve, kan paa-talemyndigheden vente med at fatte beslutning om at hensætte domfældte i arbejde eller i tvangsarbeidshus eller anden anstalt indtil 1 aar, efterat dommen er blevet endelig, eller efterat domfældte er løsladt fra en samtidig eller tidligere idømt fængselsstraf. Se lov 10 april 1915 nr. 3 § 31 og lov s. d. nr. 6 § 6.

Den saaledes hjemlede adgang til at anvende tvangsarbeide for at fremtvinge opfyldelse af bidragspligt er imidlertid betinget af, at bidragene ikke kan faaes paa regelmæssig maade, gennem udpantning eller afholdelse i løn.

Indkrævningen af paalagte eller modtagne bidrag paahviler bidragsfogden paa rettighedshaverens bosted, i tilfælde gennem bidragsfogden paa skyldnerens bosted (lov 10 april 1915 nr. 3 § 26). Hvis skyldneren trods paakrav ikke betaler, har bidragsfogden valget mellem at drive pengene ind ved udpantning eller ved, at pengene afholdes i skyldnerens arbejds løn; se lov 10 april 1915 nr. 3 § 26, hvis regler ifølge samme lovs § 27 ogsaa gjælder om løn til statens eller en kommunes tjenestemænd og om pension, vartpenge, livrente eller anden understøttelse, som skyldneren har ret til af statskassen eller anden offentlig, kommunal eller privat kasse eller forsikringsindretning.

Naar bidragsfogden vil tilbageholde pengene i skyldnerens arbejds løn, skal han underrette arbejdsgiveren (eller vedkommende kasserer) om bidragsforelægget og paalægge ham at holde et bestemt beløb tilbage, eftersom lønnen forfalder⁴. Beløbet fastsætter bidragsfogden efter samraad med arbejdsgiveren

⁴ Om fremgangsmaaden se nærmere cirkulære 28 novbr. 1892 post 2 og rundskr. 7 decbr. 1915 post 9.

(kassereren), og efterat skyldneren saavidt muligt er hørt. Der maa blive saa meget igjen af lønnen, som skyldneren og hans familie trænger til nødtørftigt livsophold. For uforfaldne krav kan lignende paalæg gives, hvis skyldneren har forsømt at betale og ikke stiller sikkerhed.

Skal der holdes tilbage bidrag for flere rettighedshavere, og den sum, som kan erholdes, ikke strækker til for alle, deles den efter størrelsen af de enkelte krav, hvis der ikke foreligger særlige forhold, som gjør en anden delingsmaade rimelig. Bidrag til barn over 15 aar bør som regel staa tilbage for andre krav.

Efter nærmere regler, som gives af vedkommende regjeringsdepartement, kan bidragsfogden paalægge arbejdsgiveren (kassereren) at oversende ham beløb, som skal afholdes i løn⁵.

I den del af lønnen, som skal holdes tilbage, kan andre fordringshavere ikke gjøre beslag eller udlæg (jfr. foran p. 90). Hvis arbejdsgiveren (kassereren) udbetaler den til nogen anden end bidragsfogden, bliver han selv ansvarlig for beløbet⁶; dette kan drives ind hos ham ved udpantning, hvis det ikke betales. — Om tilbageholdelse af skibsmandskabs hyre se sjøfartsl. 20 juli 1893 § 76, saaledes som den lyder efter lov 28 april 1916 § 16.

Om tilbageholdelse i løn for skat til stat eller kommune henvises til skattelove 18 august 1911 (jfr. tillægslove 3 mai 1918 nr. 1 og 2) henholdsvis § 115 og § 107 (se foran p. 101).

⁵ Se rundskr. fra socialdepartementet 7 decbr. 1915 post 9.

⁶ Jfr. strl. § 343.

SJETTE KAPITEL

Fuldbyrdelse af krav paa andet end penge.

§ 195.

Oversigt. Almindelige bestemmelser.

I. De tvangsmidler, hvorom der kan blive tale ved fuldbyrdelse af krav paa andet end penge, er allerede nævnt i første del p. 473.

Af disse tvangsmidler har bemyndigelse for sagsøgeren til paa sagsøgtes bekostning at lade foretage, hvad dommen har paalagt sagsøgte (§ 237), i vor hidtil gjældende ret ikke været hjemlet udenfor enkelte særlige anvendelser¹. Paalæg af sikkerhedsstillelse for den skade, som kan voldes ved, at sagsøgte fremtidig handler mod undladelsespligt (§ 240), er som tvangsmiddel nyt i vor ret.

Løbende mulkt har forsaavidt faaet et noget andet anvendelsesomraade end i den hidtil gjældende ret, som den i visse tilfælde, hvor den hidtil fandt principal anvendelse², efter tvangsfuldbyrdelsesloven bare skal anvendes subsidiært (§ 236, se

¹ Se Anden udg. af nærv. skrift I p. 655 og citaterne i Paulsens Udg. af civilproceslovene i note I til tvangsfuldbyrdelseslovens § 237.

² Det maa forøvrigt bemærkes, at adgangen til at anvende løbende mulkt som tvangsmiddel ligeoverfor personlige præstationer i vor hidtil gjældende ret har været bestridt, men neppe med føie; se Anden udg. af nærv. skrift I p. 653—4.

nærmere følgende paragrafer), idet loven principielt giver anvisning paa direkte tvangsmidler (eller surrogater derfor) overalt, hvor dertil er anledning.

Bestemmelsen i § 238 — afsætning som middel til at fremtvinge opfyldelsen af en pligt til sikkerhedsstillelse — indeholder en almindeliggjørelse af den i vekselpocesloven af 17 juni 1880 § 9 for veksler givne regel.

II. Som foran p. 13 nævnt, kan de i §§ 236, 237, 239 og 240 omhandlede forføininger (paalæg af tvangsmulkt, bemyndigelse til udførelse af noget paa sagsøgtes bekostning, anordning af sikkerhedsstillelse som betryggelsesmiddel ligeoverfor undladelser) bare træffes af n a m s r e t t e n, ikke af namsmanden; og begjæring bliver at fremsætte for namsretten paa det sted, hvor sagsøgte har sit almindelige værneting, eller hvor han kan sagsøges efter rettergangsl. § 32 (formuesværnetinget)². Se § 242.

III. Ingen af de i nærværende kapitel omhandlede tvangsforretninger kan fremmes, hvis sagsøgeren udebliver, se § 241, som videre bestemmer: Er det oplyst eller sandsynligt, at sagsøgeren har gyldigt forfald (jfr. rettergangsl. § 89, anden del p. 202—3), udsættes forretningen en passende tid; i modsat fald indstilles den. Sagsøgeren underrettes uden ophold om beslutningen.

At sagsøgte ikke er tilstede, hindrer ikke forretningens fremme; men § 241, 2det led har truffet særlige anordninger til varetagelse af hans tarv, hvis der ikke møder en hertil bemyndiget fuldmægtig, anordninger, som særlig faar anvendelse, hvor talen er om udkastelse fra fast eiendom eller udlevering af løsøregerenstande. Namsmanden skal efter bedste skjøn varetage sagsøgtes tarv, saavidt muligt efter samraad med hans ægtefælle eller andre voksne personer af hans husstand. Hvis ingen saadan person er tilstede, eller er villig til at optræde, bør namsmanden raadføre sig med sagsøgtes husvært eller arbejdsgiver, om der er adgang til det, eller med den, som har tingene i sin besiddelse eller varetægt.

IV. Bestemmelserne i lovens 13de kapitel kommer til

² Se første del p. 174 ff.

anvendelse uden hensyn til, paa hvilket af de i § 3 nævnte grundlag fuldbyrdelseskravet hviler (dom, kjendelse, midlertidig forføining); de gjælder ogsaa i det i § 234 nævnte tilfælde, hvorefter fuldbyrdelsen kan ske uden noget judicielt grundlag.

Sagsøgerens krav paa erstatning for de med fuldbyrdelsen forbundne omkostninger bliver at inddrive efter reglerne for pengekrav (§ 60, 2det led).

V. At sagsøgte har undladt at opfylde en pligt, som er paalagt ham ved tvangsgrundlaget, eller har handlet imod en saadan pligt, vil efter civilretslige regler i almindelighed begrunde pligt til at erstatte sagsøgeren den skade, som denne har lidt derved. Dette skadeserstatningskrav berøres ikke ved de i nærværende kapitel fremstillede regler om tvangsfuldbyrdelse (§ 243).

Hvis en paabegyndt fuldbyrdelse frafalder, eller hvis fuldbyrdelse forgjæves har været forsøgt, kan erstatningssøgsmålet anlægges ved namsretten i den kreds, hvor den begyndte fuldbyrdelse har fundet sted (§ 21). Mægling i forligsraadet er isaafald ikke nødvendig, og hovedforhandling kan berammes uden sagsforberedelse. Ellers kommer de almindelige regler om søgmaal for herreds- og byret til anvendelse. Se § 243, 2det led.

§ 196.

Fuldbyrdelse af krav paa udlevering af fast eiendom.

I. De regler, som i § 233 opstilles, kommer til anvendelse i ethvert tilfælde, hvor sagsøgeren ifølge tvangsgrundlaget har krav paa at blive sat i besiddelse af en fast eiendom, uden hensyn til beskaffenheden af den rettighed, hvorpaa kravet hviler (en kjøbers ret til at faa eiendommen fra sælgeren, en eiers ret til at faa den tilbage fra en leietager eller en uretmæssig besidder, en leietagers ret til at faa den udleveret af besidderen o. s. v.).

Fuldbyrdelsen kan alene fremmes mod den, som i tvangsgrundlaget er nævnt som forpligtet, eller dennes universalsuccessor, ikke mod en tredjemand, som besidder eiendommen og

ikke er villig til at fravige den (§ 233, sidste led). Derimod kan sagsøgeren kræve, at sagsøgte fordring paa at faa den udleveret bliver ham anvist efter reglerne om udlæg i fordringer (§ 233 i. f. jfr. § 229)¹.

Fuldbyrdelsen iværksættes paa den maade, at namsmanden i den udstrækning, som fuldbyrdelsen gør nødvendig, fjerner personer og løsøre og indsætter sagsøgeren i besiddelsen². Har sagsøgeren i forbindelse med eiendommens fravigelse krav paa udlevering af tilbehør eller andre ting, kan de tages i besiddelse med hjemmel af § 235. Skal løsøre fjernes, og det ikke kan overgives sagsøgte eller en voksen person af hans husstand, sørger namsmanden for at føre det bort og forvare det for sagsøgte regning. Er det nødvendigt, kan namsmanden forlænge foreløbig plads for tingene paa eiendommen, hvis der er anledning til det³.

Namsmanden giver, saavidt muligt, sagsøgte og dem, som han ved, er interesseret i tingene (jfr. analogien af § 113, foran p. 17), underretning om, at de er ført bort, og opfordrer sagsøgte til at hente dem og betale omkostningerne. Hvis dette tiltrods for gjentagen opfordring ikke bliver gjort inden en rimelig frist, kan tingene sælges til dækning af omkostningerne efter samme regler, som om der var taget udlæg i dem, dog saaledes, at reglerne om udsættelse af dækningssalget i §§ 195 og 198 ikke kommer til anvendelse. Se § 233, 2det led.

II. Særlige regler kommer efter § 234 til anvendelse, naar der begjæres udkastelse af en leietager efter saadan overenskomst som nævnt i § 3 nr. 9 (se foran p. 32). Isaafald maa overenskomsten og i tilfælde bevis for opsigelsen vedlægges. Tager namsmanden begjæringen tilfølgende, forkynder han for leietageren opfordring til at flytte inden en uge med tilkjendegivende om, at han ellers bliver kastet ud. Er den aftalte leietid udløbet eller lovlig opsigelse givet med mindst en uges frist, kan udkastelsen foretages uden særskilt varsel. Der er saaledes adgang til udkastelse paa selve den dag, da den aftalte leietid er udløbet, eller til hvilken leietageren er lovlig

¹ Se foran p. 194.

² Om namsmandens adgang til at anvende magt se foran p. 62.

³ Jfr. Retst. 1892 p. 200; 1904 p. 385; dept. skr. 9 marts 1898.

opsagt, forudsat at opsigelsen i sidstnævnte tilfælde er foregaaet med en frist af mindst en uge.

Hvis leietageren er familieforsørger, har han ret til at hente sit løsøre i to uger efter udkastelsen, selv om han ikke samtidig betaler omkostningerne, forsaavidt tingene er undtaget fra udlæg eller kan kræves undtaget. Forudsætningen er selvfølgelig, at leietageren ikke paa grund af nogen udenforliggende omstændighed er uberettiget til at hente løsøret, f. ex. fordi der er taget udlæg deri.

§ 197.

Fuldbyrkelse af krav paa udlevering af løsøre.

Medens loven, hvor talen er om udleverelse af fast eiendom, alene aabner adgang til direkte fuldbyrkelse, hjemler den ved løsøre baade direkte og indirekte tvang, det sidste dog bare, hvor det gjælder udleverelse af en bestemt løsøregjenstand, medens direkte tvang — forskjellig fra, hvad den hidtil gjældende ret har hjemlet — kan anvendes ved krav baade paa individuelt og generisk bestemte gjenstande.

a) Om det tilfælde, at sagsøgte efter tvangsgrundlaget skal udlevere bestemte løsøregjenstande eller en vis mængde løsøregjenstande af en bestemt art, bestemmer § 235, at namsmanden, hvis gjenstandene er i sagsøgtens besiddelse, skal tage dem fra ham og overlevere dem til sagsøgeren. Om det tilfælde, at en tredjemand besidder gjenstandene eller gør gjældende rettigheder i dem, indeholder § 235, 2det og 3dje led bestemmelser, svarende til dem, som i § 65 er opstillet for kollision med tredjemands paastaaede ret under en almindelig udlægsforretning. Særegen er imidlertid bestemmelsen for det tilfælde, at tvangsgrundlaget gjælder en bestemt ting, hvoraf sagsøgte er i besiddelse. Isaaafald skal den nemlig i alle tilfælde udleveres uden hensyn til tredjemands paastand, som namsmyndigheden saaledes ikke kan paakjende, men som maa forfølges ved almindeligt søgsmaal¹. Er tingen bare efter sin art be-

¹ Jfr. Civilproceskommissionens motiver til udk. til tvangsfuldbyrdesloven p. 186; Indst. O. I for 1914 p. 84. Regelen er stemmende med, hvad der i Anden udg. af nærv. skrift II p. 365 er antaget om vor hidtil gjældende ret.

stemt i tvangsgrundlaget, skal udlevering derimod negtes, hvis paastanden bliver godtgjort med det samme, eller hvis den strax bliver gjort sandsynlig og beviset fuldstændiggjøres efter en kort udsættelse. Namsmanden giver i tilfælde tredjemand underretning i anbefalet brev.

Hvis en tredjemand besidder tingen og ikke udleverer den, kan sagsøgeren kræve, at sagsøgtes fordring paa at faa den udleveret bliver anvist ham efter forskrifterne i § 229, 1ste led.

b) Medens fast eiendom bliver, hvor den er og altid kan paavises, er det samme ikke tilfældet med løsøre. Deraf opstaar behovet for i sidste tilfælde at kunne anvende ogsaa indirekte tvangsmidler. Herom bestemmer § 236: Er en bestemt løsøre-gjenstand, som sagsøgte efter tvangsgrundlaget skal udlevere, ikke fundet i hans besiddelse og han ikke gjør sandsynligt (jfr. rettergangsl. § 198)², at opfyldelsen er umulig, skal namsretten efter begjæring af sagsøgeren ved kjendelse paalægge ham en løbende mulkt for hver dag eller uge, som gaar, uden at han opfylder sin pligt.

Det fremgaar af denne bestemmelse:

1) Løbende mulkt kan ikke anvendes til at fremtvinge udlevering af generisk bestemte gjenstande. Er et tilstrækkeligt antal gjenstande af den i tvangsgrundlaget omhandlede art ikke fundet i sagsøgtes besiddelse, er sagsøgeren henvist til at forlange erstatning overensstemmende med reglerne i § 243 (se foran p. 201).

2) Det heromhandlede tvangsmiddel har en subsidiær karakter. Det kan ikke anvendes, saalænge der er mulighed for at skaffe sagsøgeren sit ved direkte tvangsfuldbyrdelse efter § 235.

3) Retten anvender aldrig tvangsmulkt af eget tiltag, men bare efter sagsøgerens begjæring.

4) Den paalægges ved kjendelse, inden hvis afsigelse retten, saavidt muligt, skal give modparten anledning til at udtale sig mundtlig eller skriftlig (§ 51). Kjendelsen er gjenstand for kjæremaal, som imidlertid ikke har opsættende virkning. Op-

² Se anden del p. 26.

hæves kjendelsen af kjæremaalsudvalget, maa det mulktbeløb, som imidlertid maatte være inddrevet, tilbagebetales sagsøgte.

Om tvangsmulkten indeholder § 236, 2det og 3dje led følgende regler, som tildels afviger fra de hidtil gjældende:

1) Mulkten tilfalder altid statskassen. Den hidtil hyppig anvendte fremgangsmaade at lade den tilfalde kommunkassen bortfalder.

2) Den inddrives af sagsøgeren efter reglerne for fuldbyrdelse af pengekrav. Adgangen til inddrivelse staar aaben, saasnart den i namsrettens kjendelse fastsatte tidsenhed (dag eller uge) er forløbet, uden at sagsøgte har opfyldt sin pligt. Derimod kan sagsøgeren ikke vente saa længe, han vil, med at inddrive mulkten. For at beskytte sagsøgte mod en uforholdsmæssig kumulation af mulktbeløbene, kræver § 236, at mulkten ikke kan inddrives paa én gang for mere end otte uger. Lader sagsøgeren længere tid gaa hen, løber ingen videre mulkt, før den paaløbne er betalt eller udlæg for den er begjært.

3) Hvis sagsøgte godtgjør, at han har opfyldt sin forpligtelse eller gjør sandsynligt (jfr. rettergangsl. § 198), at det er umuligt for ham at opfylde den, skal namsretten efter hans begjæring ved kjendelse stanse inddrivelsen af mulkten og opheve udlæg, som maatte være givet. Efter den hidtil gjældende ret antoges under de angivne vilkaar ogsaa tidligere paaløben mulkt at bortfalde³. Efter § 236, sidste p. er det derimod bare mulkt, som er paaløbet efter opfyldelse eller, efterat hindringen indtraadte, som bortfalder⁴.

Hvad der skal gjælde, naar parterne aftaler en anden ydelse i stedet for den i tvangsgrundlaget og mulktkjendelsen omhandlede, er ikke sagt i loven. Men det kan ikke være tvivlsomt, at mulktkjendelsen ikke kan bringes i anvendelse ligeoverfor den ændrede ydelse, medmindre ændringen alene bestaar i en rent kvantitativ formindskelse af denne.

³ Jfr. Retst. 1876 p. 471.

⁴ Om grundene hertil se Ot. prp. nr. 16 for 1911 p. 100—101: „Lader man den paadragne mulkt bortfalde ved opfyldelse, vil dette føre til, at skyldneren i mange tilfælde trodser dommens paalæg i strid med baade sagsøgers og det offentliges interesse.“

Efter den hidtil gjældende ret har det været antaget, at den løbende mulkt stanser i den tid, sagsøgeren indlader sig i forhandlinger med sagsøgte om ændringer i den i tvangsgrundlaget omhandlede ydelse^b. Dette maa vistnok ogsaa antages efter tvangsfuldbyrdelsesloven.

§ 198.

Retsvirkningen af eksekutive overleverelsesforretninger.

Retsvirkningen af en tvangsfuldbyrdelse, hvorved gjenstande af namsmyndighederne overleveres sagsøgeren, er naturligvis først og fremst, at besiddelsen overføres; og denne overførelse bliver rettest at bedømme som derivativ eller translativ (hvilket f. ex. faar betydning for spørgsmaalet om adgangen til at sammenlægge sagsøgtes og sagsøgerens besiddelse til at udbringe hævdstid).

De øvrige retsvirkninger bliver at bedømme efter, hvad der er tvangsfuldbyrdelsens retsgrundlag. Er dette en sagsøgeren tilkommende tinglig ret (eiendom, panteret, brugsret), vil gjenstandens overleverelse ved tvangsfuldbyrdelsen ikke fremkalde nye retsvirkninger udover de til selve besiddelsesstanden knyttede. Er derimod det krav, som ligger til grund for tvangsfuldbyrdelsen, en sagsøgeren tilkommende obligatorisk ret til at faa tingen udleveret, vil besiddelsens overførelse ved tvangsfuldbyrdelse have de samme tinglige retsvirkninger som kravets frivillige opfyldelse. Panterets stiftelse vil ved løsøre derved være fuldbyrdet; og det samme gjælder eiendomsret, forsaavidt det antages, at der til overførelse af denne ret kræves besiddelsesovergang¹. Den, som har faaet fast eiendom overleveret gennem namsmyndighederne, har samme retsstilling som den, der har faaet eiendommen ved en overdragelse af den tidligere besidder. Og det synes at maatte antages, at han ved over-

^b Se Retst. 1853 p. 721; Schweigaard Proces II p. 250.

¹ Jfr. om dette spørgsmaal Hagerup Tradition som Betingelse for Overførelse af Eiendomsret til Løsøre (1885); H. Scheel Norsk Tingsret § 53 og det der anførte.

leverelsesforretningens tinglysning opnaar samme retsbeskyttelse som ved tinglysning af en af besidderen udstedt erklæring (skjøde, leiekontrakt).

§ 199.

Fuldbyrdelse af krav paa personlige ydelser, sikkerhedsstillelse eller undladelse.

I. I henseende til fuldbyrdelse af krav paa andre handlinger fra sagsøgtens side end saadanne, som bestaar i udlevering af fast eiendom eller løsøre, sonderer loven, eftersom a) det, som sagsøgtens handling skulde forskaffe sagsøgeren, lader sig udføre uden sagsøgtens medvirkning, eller b) det, som efter tvangsgrundlaget skal foretages, ikke kan udføres uden hans medvirkning.

Ad a) Herhen hører saadanne tilfælde som de, hvor kravet gaar ud paa opførelse eller fjernelse af et bygværk, en dæmning, et baadfæste eller lignende anlæg, et gjærde, et stængsel for en vei, tilmuring af en aabning o. s. v. Undlader sagsøgte i saadanne tilfælde at opfylde sin pligt, har sagsøgeren valget mellem at søge opfyldelsen fremtvunget ved løbende mulkt efter de foran p. 204—5 fremstillede regler (§ 237, sidste led) eller at begjære en kjendelse af namsretten, som bemyndiger ham til at lade arbeidet udføre paa sagsøgtens bekostning (§ 237, 1ste led). Det kommer i sidstnævnte henseende ikke an paa, om arbeidet skal udføres inden sagsøgerens eller inden sagsøgtens besiddelsessfære. Gjør sagsøgte modstand mod arbejdets udførelse, kan sagsøgeren efter § 237, 2det p. forlange hjælp hos namsmanden, som kan bringe i anvendelse de tvangsmidler, der efter § 37 (se foran p. 62) staar til hans raadighed.

Hvis det forlanges, kan retten tillige ved kjendelse paalægge sagsøgte forskudsvis at betale de sandsynlige omkostninger. Efter udførelsen kan den paa samme maade i tilfælde bestemme, hvad sagsøgeren pligter at tilbagebetale (§ 237, 2det led). Begge arter kjendelser er gjenstand for fuldbyrdelse efter de almindelige regler om udlæg.

Et særegt hidhørende tilfælde er det, at den handling,

som sagsøgte efter tvangsgrundlaget skal udføre, bestaar i at stille sikkerhed. For dette tilfælde bestemmer § 238, at sagsøgeren kan kræve afsætning hos ham med den virkning, at det afsatte gods hefter som sikkerhed, saalænge pligten til at stille sikkerhed varer.

Afsætningen gives af namsmanden (kjendelse af namsretten uforholdende) overensstemmende med de foran i § 180 fremstillede regler. Under de omstændigheder, som er nævnt i § 198, 2det led og § 219, 2det led (se foran p. 109, 119 og 188—9), kan afsat løsøre paa begjæring sælges og forfaldne fordringer eller rettigheder inddrives ved opkræver. Udbyttet indbetales til namsretten og forvares af den. Se § 238, 2det led.

A d b) I de hidhørende tilfælde er efter § 239 løbende mulkt det eneste anvendelige tvangsmiddel. Heller ikke dette kan imidlertid anvendes til at fremtvinge tjeneste i arbejdsforhold eller for at tvinge nogen til at modtage den, som er antaget til saadan tjeneste (§ 239, sidste led). Her er saaledes adgang til erstatning, om skade er lidt (§ 243), det eneste middel til at fremtvinge pligtens opfyldelse.

II. Paalægger tvangsgrundlaget sagsøgte en pligt til at undlade en handling eller til at finde sig i, at en handling bliver foretaget, gives der følgende midler til betryggelse for, at sagsøgte ikke handler mod sin pligt:

1) Str.l. § 344 sætter straf for den, som vedbliver at udøve en ret, som er ham frakjendt ved endelig dom¹.

2) Namsretten kan efter begjæring af sagsøgeren ved kjendelse paalægge ham at stille sikkerhed for den skade, som kan voldes ved, at han ogsaa fremtidig handler mod sin pligt (§ 240). Saadant paalæg kan ogsaa paa begjæring gives ved dommen i en straffesag, som er reist mod sagsøgte til fældelse efter den ovennævnte str.l. § 344.

Retten bestemmer sikkerhedens størrelse og art og, hvor længe den skal hefte (§ 240, 2det p.).

Er begjæring om saadant paalæg rettet til namsretten, skal,

¹ Jfr. om denne bestemmelse Hagerup-Paulsen Udg. af straffeloven anm. 2 til § 344.

før den afgjøres, indkaldelse til mundtlig forhandling forkyn- des for parterne.

3) Har sagsøgte voldt en forandring, som strider mod sagsøgerens ret, kan den tidligere tilstand søges gjenoprettet ved de under I omhandlede tvangsmidler (§ 240, sidste led). Det har under lovens udarbeidelse været forudsætningen, at namsretten ikke vil give sagsøgeren bemyndigelse til at gjenoprette den tidligere tilstand, medmindre den finder det retslig og faktisk utvivlsomt, at sagsøgerens ret efter fuldbyrdelsesgrundlaget er krænkert.

III. Efter enkelte fremmede love (saaledes tysk og øster- rigsk) kan ogsaa en tidsbegrænset fængsling anvendes til frem- tvingelse af pligt til personlige præstationer. Ved tvangsfuld- byrdelseslovens udarbeidelse har man udtrykkelig taget afstand fra bestemmelser af denne art². I en enkelt anvendelse er der imidlertid adgang til en mod personen rettet tvangsfuld- byrdelse, nemlig efter søf.l. 20 juli 1893 § 75, som bestemmer, at en forhyret, som er bleven paamønstret, eller som skriftlig har forpligtet sig eller bevislig har modtaget tilsigelse til at møde paa en bestemt tid, hvis han undlader at indfinde sig ombord til rette tid, paa skibsførerens eller andre rette ved- kommendes forlangende ved politiets bistand kan tvinges til at opfylde sin forpligtelse. Det samme gjælder, naar nogen af mandskabet uden tilladelse gaar fra borde eller efter endt land- lov ikke kommer ombord i rette tid. I udlandet kan den her- omhandlede bistand begjæres af konsulen (jfr. konsulinstr. 24 juli 1906 § 80)³. Denne tvangsfuldbyrdelse har saaledes ikke en judiciel karakter. Den bliver i tilfælde at prøve ikke ved retsmidler, men ved søgsmaal *a prima instantia*. Den forud- sætter ikke forudgaaende dom og har forsaavidt samme karak- ter som de tilfælde, hvor tvangsfuldbyrdelse kan ske ifølge umiddelbar bemyndigelse af loven.

² Se Civilproceskommissionens motiver til udk. til tvangsfuldbyrdelses- lov p. 74.

³ Jfr. om en tilsvarende tvangsanvendelse i Norge overfor sømænd paa fremmede skibe dept. skr. 2 juli 1887 og 30 april 1914.

SYVENDE KAPITEL
Midlertidige forføininger.

I. Arrest.

§ 200.

Arrestinstituttets historiske udvikling i vor ret.

Medens den romerske ret ikke kjendte noget middel til foreløbig sikring af en gjælds betaling, finder vi et saadant i den ældre germanske ret saavel i de tyske¹ som i de nordiske retsoptegnelser. For vor ældste rets vedkommende har man betragtet som en hidhørende retsdannelse den saakaldte taksætning, som principalt medførte en pligt for debitor til at stille borgen, men subsidært kunde lede til beslaglæggelse af gods eller endog frihedsberøvelse². Dette institut, som allerede før Magnus Lagabøters landslov synes at være gaaet af brug paa landet, blev i byerne efter foreningen med Danmark fortrængt af arrestinstituttet, som har sin oprindelse fra Italien, i hvis byer det udviklede sig i det 13de aarhundrede³, og hvorfra det udbredte sig først til Tyskland og

¹ Jfr. herom Planck Das deutsche Gerichtsverfahren im Mittelalter, I p. 371 ff.

² Brandt Om foreløbige Retsmidler i den gamle norske Rettergang i Ugebl. f. Lovk. II p. 345 og sammes Retshistorie II § 82 jfr. I p. 327—8; jfr. K. Maurer i Tidsskr. f. Retsv. 1888 p. 308 ff.; v. Amira Das altnorwegische Vollstreckungsverfahren p. 329—45 og sammes Nordgermanisches Obligationenrecht II §§ 14 ff.

³ Jfr. Wach Der italienische Arrestprozess (1868).

— sandsynligvis gennem hanseatisk indflydelse — til Norden⁴. Det omtales allerede i de danske bylove fra det 13de og 14de aarhundrede⁵, men fik egentlig først sin lovordning ved Christian den fjerdes birkeret af 1623, hvis behandling af emnet dog staar langt tilbage for de bestemmelser, som indeholdes derom i Christian den femtes lovbog, og som for Norges vedkommende er de første lovregler om arrest.

Disse regler var før tvangsfuldbyrdelsesloven for real-arrestens vedkommende for den største del fremdeles i formen uophævet og den hovedsagelige kilde til vor gjældende arrestret. I virkeligheden havde de imidlertid undergaaet en meget væsentlig forandring ved den sædvansmæssige retsdannelse⁶. Tvangsfuldbyrdelsesloven bygger i stor udstrækning paa den ret, som herigjennem havde udviklet sig, men berigtiger dog denne i væsentlige punkter⁷.

Ved siden af arrest i henhold til exekutionsmyndighedens (fogdens) anordning kjendte lovbogen i maning (1—20) en arrest paa grundlag af frivillig forskrivelse. Det indledes ved forkyndelse af et maningsbrev og medførte forpligtelse til under ærens tab at opholde sig paa et bestemt sted. Dette institut, som væsentlig fandt anvendelse blandt adelige, gik i Norge tidlig ud af retsbrugen⁸.

§ 201.

Betingelserne for arrest.

I. Arrest kan alene anvendes for at sikre krav, som gaar ud paa penge, enten umiddelbart eller istedetfor en anden

⁴ Jfr. Aubert Retskilder p. 161.

⁵ Jfr. Matzen Forelæsninger over den danske Retshistorie. Proces p. 27—8.

⁶ Se herom især Deuntzer Bemærkninger om arrest før dom i civile sager og dette retsmiddels udvikling efter 1683 i Tidsskr. f. Retsv. 1888 p. 59 ff.

⁷ Efter ikrafttrædelsel. 14 aug. 1918 § 106 skal arrest- og forbudsforretninger, som er berammet før civilprocesreformens ikrafttræden, forfølges efter den tidligere lovgivnings bestemmelser.

⁸ Schweigaard Proces III p. 7—8.

ydelse (§ 244)¹. Ved krav, som lyder paa andet end penge, er arrest uanvendelig, naar det, som sagsøgeren vil sikre sig, er at erholde den bestemte ting, den unkladelse, den bestemte handling, hvorpaa kravet direkte gaar ud; isaafald maa han søge udvirket en midlertidig forføining efter § 262. Dette gjælder, enten kravet er af obligatorisk eller tinglig art. Men hvis sagsøgeren alene forlanger sikret den eventuelle erstatningsfordring, som tilkommer ham, saafremt tingen ikke udleveres, handlingen ikke udføres eller pligten til unkladelse ikke respekteres, kan arrest anvendes². Af hvilken art kravet iøvrigt er, kommer ikke i betragtning, naar det ikke er straffetretsligt (jfr. § 244, sidste led, hvorefter arrest ikke kan anvendes til sikring af formuesstraf og inddragning). Det kan saaledes ikke alene være af privatretslig, men ogsaa af offentligretslig art. Skadeserstatning til fornærmede i en straffesag vil kunne sikres ikke bare ved arrest, men ogsaa ved heftelse efter straffeprocelseslovens § 459. Det kommer heller ikke i betragtning, om kravet er knyttet til gjældsbrief eller ikke, eller om kreditor har noget tvangsgrundlag for det (§ 244, 1ste led i. f.). Heller ikke udelukkes arrest ved, at fordringens forfaldstid endnu ikke er kommen, eller at den er knyttet til en betingelse, som endnu ikke indtraadt³, saasandt betingelsen ikke er saa uvis, at kravet er uden værdi (§ 244, 2det led). Arrest har netop sin hovedbetydning deri, at den aabner kreditor en adgang til at betrygge sin fordring paa et tidspunkt, da han endnu ikke kan skride til sagsanlæg⁴ eller endnu ikke kan faa fuldbyrdet en allerede erhvervet dom.

II. Arrest kan ikke besluttes uden en særlig arrestgrund (§ 245)⁵. Alene hvor det gjælder skib, hvori sagsø-

¹ Efter kammerretsan. 18 marts 1720 kap. I § 11 kan arrest ogsaa anvendes, naar skyldig regnskabsafregning af offentlige regnskabsbetjente er udeblevet.

² Jfr. Civilproceskommissionens motiver til udk. til tvangsfuldbyrdelsesloven p. 189.

³ Anderledes den ældre ret efter N. L. 1—19—8.

⁴ Jfr. første del p. 342 ff.

⁵ Paa dette punkt afviger tvangsfuldbyrdelsesloven fra den ældre retsbrug; se Anden udg. af nærv. skrift II p. 452.

geren har pant, kan arrest besluttes uden saadan grund, naar hans fordring er forfalden (§ 245, 2det led), en bestemmelse, som har sin naturlige grund deri, at et skibs bestemmelse er at sendes paa reise, og at dette altid udsætter en fordringshaver med forfalden fordring for vanskeligheder i hans retsforfølgning. For bodmerikrav kan der efter sjøfartsl. 20 juli 1893 § 185 jfr. ikrafttrædelsesl. 14 aug. 1918 § 36 gjøres arrest i de forbodmede gjenstande uden angivelse af arrestgrund, og uden at der kan paalægges sikkerhedsstillelse, selv om gjælden ikke er forfalden.

Som særlige omstændigheder, der kan tilveiebringe arrestgrund, nævner § 245:

1) At skyldnerens adfærd giver grund til at frygte for, at fuldbyrdelsen ellers vil blive forspildt eller i væsentlig grad vanskeliggjort. Et hovedtilfælde af denne art er det, at en skyldner er ifærd med at træffe forføjninger over sit gods, hvorved kreditors udsigt til at faa dækkelse væsentlig forringes. Et andet hovedtilfælde er det, at skyldneren staar i begreb med at forlade det sted, hvor gjælden er stiftet, og derved kan forudsættes at berede fyldestgjørelsen vanskeligheder (f. ex. hvor en reisende gjør tegn til at forlade et sted, hvor han har stiftet gjæld). „Faren for fuldbyrdelsens gennemførelse maa saaledes altid være forvoldt ved skyldnerens adfærd. Heri ligger, at tilfældige begivenheder eller forestaaende exekution eller konkursbegjæring fra andre kreditors side i sig selv ikke er arrestgrund. Paa den anden side forlanges det ikke, at der i skyldnerens adfærd skal ligge et tilregneligt retsbrud, naar den dog objektivt medfører fare for sagsøgerens fyldestgjørelse. Hvis sagsøgeren har pant eller anden sikkerhed for sit krav, kan det bevirke, at arrest maa negtes, fordi der ingen fare er; bedømmelsen heraf ligger i rettens haand“⁶.

Arrest kan alene besluttes, naar det af retten findes nødvendigt til øiemedets opnaaelse. Der maa være grund til at frygte for, at fuldbyrdelsen ellers, γ : hvis arrest ikke besluttes, skal blive forspildt eller vanskeliggjort. Heraf følger, at arrest i regelen er uanvendelig, naar der er adgang til strax at skride

* Jfr. de i note 2 citerede motiver p. 190.

til fuldbyrdelse. At kreditor har et exigibelt grundlag, vil dog ikke altid udelukke arrest; denne kan være nødvendig for at hindre afhændelse af gjenstande, som findes paa et andet sted end det, hvor udlægshandlingen maa begynde⁷.

2) Den anden i § 245 nævnte omstændighed er, at skyldnerens adfærd giver grund til at frygte for, at fuldbyrdelsen af sagsøgerens krav ellers maatte foretages i udlandet⁸. I denne forbindelse erindres bestemmelsen i rettergangsl. § 32⁹, hvorefter sagsøgeren derigjennem, at han ved arrest har sikret sig tilstedeværelsen af skyldneren tilhørende formuesgjenstande, faar adgang til inden den retskreds, hvor disse formuesgjenstande befinder sig, at anlægge søgsmaal mod en skyldner, som ikke har hjemting her i riget.

Staar skyldneren ifærd med at forlade riget under saadanne omstændigheder, at det er uvist, om han agter at vende tilbage, og arrest findes nødvendig for at sikre fuldbyrdelsen af et krav, som han kan sagsøges for her i riget, kan efter § 246 ogsaa arrest paa person besluttes. Det fremgaar saavel af udtryksmaaden i § 246 som af § 250, 2det led, at denne adgang til personalarrest alene er subsidær og bortfalder, hvor der er adgang til arrest i tilstrækkeligt gods. Personalarrest kan endvidere bare besluttes for krav, som skyldneren kan sagsøges for her i riget, da kravets retmæssighed ellers ikke kan blive prøvet ved norsk domstol (jfr. § 258).

Arrest paa person kan ikke anvendes mod skibsfører eller skibsmandskab, naar skibet er udklareret og seilfærdig (§ 246, 2det led)¹⁰. Stortingsmænd er efter grundl. § 66 fritaget for arrest under reise til og fra samt under ophold ved stortinget¹¹.

⁷ Jfr. motiverne l. c.

⁸ Jfr. Ot. prp. nr. 16 for 1911 p. 103: Det er forudsætningen, „at det er skyldnerens adfærd, som kunde befrygtes at medføre, at fuldbyrdelsen uden arrest maatte ske i udlandet. At én fordringshaver tager udlæg i hans herværende formue for saa stort beløb, at der intet bliver igjen for andre fordringshavere, bør ikke være nogen arrestgrund for disse.“

⁹ Se første del p. 174—6.

¹⁰ Jfr. sjøfartsl. 20 juli 1893 §§ 69 og 76 (lov 28 april 1916 § 16).

¹¹ De fritagelsesgrunde, som omhandles i N. L. 1—19—5 og krigsart.br. 9 marts 1683 art. 181, vil bortfalde ved civilprocesreformens ikrafttræden; se § 2 i ikrafttrædelsesloven 14 aug. 1918.

I speciallovgivningen omhandles følgende tilfælde af personlig frihedsindskrænkning til betryggelse for civile retskrav. Disse tilfælde er uafhængig af tvangsfuldbyrdslovens arrestregler:

a) Efter konkursloven 6 juni 1863 § 34 kan skyldneren arresteres, dersom skifteretten finder anledning til at antage, at han har isinde at undvige, eller at han er i begreb med at fravende boet nogen af dets eiendele eller rettigheder, eller han, uden derfor at angive tilfredsstillende grunde, undlader at indgive den i konkurslovens § 7, 2det led paabudte fortegnelse, eller han viser sig uvillig til at gaa tilhaande med oplysninger, uden skifterettens tilladelse forlader retskredsen eller i andre maader ikke efterkommer, hvad konkursloven paalægger ham. Arresten vedvarer, saalænge skifteretten finder den tjenlig til skiftebehandlingens fremme.

b) Efter skattelovene af 18 aug. 1911 nr. 8 og 9 (jfr. tilægslove 3 mai 1918 nr. 1 og 2), henholdsvis §§ 115 i. f. og 107 i. f. kan vedkommende kommunekasserer eller oppebørselsbetjent gennem politiet nedlægge forbud mod, at en skattepligtig forlader landet, naar der foreligger omstændigheder, som godtgjør eller gjør det sandsynligt, at han vil udvandre uden at betale eller stille sikkerhed for pligtige skattebeløb.

c) Efter de to love af 10 april 1915 nr. 3 og 6, henholdsvis § 35 (jfr. § 36) og § 6, 2det led, kan lignende forbud efter begjæring af rettighedshaveren anvendes mod en skyldner, om hvem der er grund til at tro, at han vil forlade landet uden at erlægge skyldigt underholdningsbidrag til barn eller ægtefælle. Ligeledes kan hans gods beslaglægges. Politiet skal strax melde forbudet og beslaget til amtmanden, som afgjør, om de skal opretholdes.

Overtrædelse af forbud efter de under 2 og 3 omhandlede lovbestemmelser straffes efter str.l. § 343. Hvis skyldneren har forladt landet, skjønt der efter det under c) nævnte kunde være nedlagt forbud derimod, kan derhos amtmanden efter krav fra rettighedshaveren, bidragsfogden eller fattigstyret bestemme, at der skal lægges beslag paa vedkommendes gods her i landet (l. 10 april 1915 nr. 3 § 38 jfr. lov s. d. nr. 6 § 6).

III. Hverken for kravet eller arrestgrunden behøver sag-

søgeren at føre et strengt bevis. Det er nok, at de gøres sandsynlige (§ 248 jfr. rettergangsl. § 198). Selv om kravet ikke er gjort sandsynligt, kan dog arrest besluttes, hvis der vilde være fare ved ophold og arrestsøgeren paa forhaand stiller saadan sikkerhed, som retten bestemmer, for skadeserstatning og opreisning til skyldneren (§ 248, 2det led). Derimod maa ogsaa i dette tilfælde arrestgrunden sandsynliggøres.

IV. Efter den hidtil gjældende ret var det i ethvert tilfælde betingelse for arrest, at arrestsøgeren stillede sikkerhed for det ansvar, som kunde flyde af arresten. Efter tvangsfuldbyrdelsesloven er dette alene en ueftergivelig betingelse i det netop omtalte tilfælde, hvor kravet ikke engang er sandsynliggjort. I andre tilfælde afhænger det af rettens beslutning, om arresten skal gøres afhængig af sikkerhedsstillelse (§§ 248 og 249, begge sidste led).

At sagsøgte kan afværge arresten ved at stille sikkerhed for kravet, fremgaar af § 250, 2det led, hvorom mere i følgende paragraf. Det er dog alene iværksættelsen af arresten, som kan hindres ved sikkerhedsstillelse, ikke arrestbeslutningen, hvis gyldighed saaledes kan gøres til gjenstand for prøvelse.

§ 202.

Begjæring og beslutning om arrest.

I. En arrestsag falder i to dele:¹

1) Den egentlige arrestproces, hvorunder det afgøres, om betingelserne for arrest er tilstede. Denne proces er særskilt ordnet i §§ 249 og 250 jfr. 258. Efter domstolsl. § 143 nr. 2 er retsferierne uden virkning paa disse sager.

2) Arrestens iværksættelse, som i det væsentlige sker efter de for tvangsfuldbyrdelsen gjældende regler (§§ 251—254).

II. Arrestbegjæringen rettes til vedkommende domstol (se nedenfor under III) og kan ifølge § 26 jfr. § 251 frem-

¹ Jfr. Civilproceskommissionens motiver til udk. til tvangsfuldbyrdelsesloven p. 191.

sættes mundtlig eller gennem processkrift (rettergangsl. § 119). Den maa opgive kravet og dets beløb samt arrestgrunden (§ 248). Den bør derhos ledsages af saadanne skriftstykker, hvorved kravet gjøres sandsynlig (§ 248). Haves ikke saadanne skriftlige beviser, vil sandsynliggjørelsen kunne ske ved mundtlige forklaringer. Er kravet allerede under behandling ved den ret, af hvilken arresten begjæres, vil ofte den forhandling, som der har fundet sted, indeholde tilstrækkeligt materiale til at gjøre kravet sandsynlig.

III. Kompetent til at fatte beslutning om arrest er efter § 247:

1) Den domstol, som behandler et søgsmaal om kravet. Hvis sagen er indbragt for høiere ret, kan altsaa ogsaa denne paa begjæring beslutte arrest. Dette gjælder, selv om de gjenstande eller den person, som begjæres undergivet arrest, ikke befinder sig indenfor domstolens omraade.

2) Namsretten paa det sted, hvor det gods eller den person, som begjæres undergivet arrest, befinder sig.

Naar betingelserne for arrest paa person antages at foreligge, kan politiet i paatrængende tilfælde, efter begjæring af arrestsøgeren, foreløbig holde skyldneren tilbage; men arrestsøgeren maa da inden 24 timer forelægge arrestbegjæringen for retten (§ 247, 2det led).

IV. Efter vor hidtil gjældende ret besluttedes arresten uden nogen forudgaaende kontradiktorisk forhandling. Til gjengjæld paalagde N. L. 1—19—20 arrestsøgeren ved et særskilt søgsmaal, som maatte anhängiggjøres snarest mulig, at „forfølge“ arresten til godkjendelse af retten. Tvangsfuldbyrdesloven paalægger ikke arrestsøgeren nogen saadan pligt til at forfølge selve arrestbeslutningen til stadfæstelse. Hvis skyldneren er misfornøiet med den, er det hans egen sag at tage de fornødne skridt til at faa den ophævet; se § 249, hvoraf følger: En kontradiktorisk forhandling behøver ikke nødvendigvis at gaa forud for en beslutning om arrest. En indkaldelse til mundtlig forhandling finder alene sted, naar enten arrestsøgeren forlanger det eller retten finder grund til det. Indkaldelsen sker gennem forkyndelse (§ 56 jfr. domstolsl.

§§ 160 ff.). Afgjørelse træffes isaafald ved kjendelse, som kan paakjæres efter de almindelige regler.

Har retten besluttet at tillade arrest, uden at der har fundet nogen mundtlig forhandling sted, har hver af parterne ret til at forlange en efterfølgende forhandling om arrestens lovlighed. Paa denne ret skal skyldneren i arrestbeslutningen udtrykkelig gjøres opmærksom (§ 250, 3dje p.). Hvis arrestbeslutningen er afsagt af høiesteret eller høiesterets kjæremaalsudvalg, er denne fremgangsmaade hans eneste vei. Naar saadant forlangende fremkommer, skal retten (d. e. den ret, som har besluttet arresten) snarest mulig efter arrestens iværksættelse gennem forkyndelse indkalde parterne til mundtlig forhandling. Gaar beslutningen ud paa fængslig forvaring, foretager retten indkaldelse af eget tiltag (§ 249, 2det led i. f.). Rettens afgjørelse træffes ved kjendelse, som kan gaa ud paa: Hel eller delvis stadfæstelse af arrestbeslutningen, forandring eller ophævelse af den eller ophævelse eller stadfæstelse eller forandring, betinget af sikkerhedsstillelse.

Denne kjendelse er, naar den ikke er afsagt af høiesteret eller høiesterets kjæremaalsudvalg, gjenstand for kjæremaal. Derimod kan dette retsmiddel ikke anvendes mod en beslutning om at iværksætte arrest, naar beslutningen kan prøves ved en efterfølgende forhandling for samme ret, som har besluttet arresten (§ 249, 3dje p.).

En beslutning (eller kjendelse), hvorved en begjæring om arrest afslaaes, er, naar den ikke er afsagt af høiesteret eller høiesterets kjæremaalsudvalg, altid gjenstand for kjæremaal.

Forskjelligt fra spørgsmaalet om arrestbeslutningens stadfæstelse er stadfæstelsen af arrestkravet. Herom indeholdes reglerne i § 258. Er kravet allerede retskraftig fastsat, behøves intet videre skridt fra arrestsøgerens side. Det samme gjælder, hvis det allerede er indbragt til retslig afgjørelse. Er dette ikke skeet eller har arrestsøgeren ikke noget tvangsgrundlag for sit krav, kan skyldneren forlange, at namsretten fastsætter en frist, inden hvilken arrestsøgeren har at anlægge sag til indtale af kravet. Oversiddes fristen, skal retten paa begjæring ophæve arresten. Loven har saaledes ikke sam-

menknyttet prøvelsen af arrestens lovlighed med afgjørelsen af, om der foreligger et retmæssigt krav².

V. Arrestbeslutningen³ skal nævne arresterøgeren og skyldneren samt kravet og arrestgrunden (§ 250). Det skal endvidere i beslutningen siges, at skyldneren kan afværge iværksættelse af arresten eller kræve iværksættelsen ophævet af namsretten ved at stille sikkerhed for et beløb, som skjønsmæssig fastsættes af retten, eller, hvis det gjælder arrest paa person, ved at anvise tilstrækkeligt gods til arrest (§ 250, 2det led). Besluttes arrest paa person, skal det i beslutningen ogsaa siges, at arrest i gods vil blive iværksat, om saadant findes (§ 250, 3dje led). M. a. o.: En beslutning om personalarrest indbefatter altid tillige en beslutning om realarrest. Er det arresterede gods tilstrækkeligt til at betrygge det krav, for hvilket arresten er iværksat, bortfalder personalarresten. Er det utilstrækkeligt, iværksættes begge arter arrest.

Om forkyndelse eller meddelelse af kjendelser og beslutninger om arrest gjælder de almindelige regler i rettergangsl. §§ 164 og 165 med den ændring, som følger af tvangsfuldbl. § 252, 2det led. En negtende beslutning behøver ikke at meddeles skyldneren.

§ 203.

Arrestens iværksættelse.

I. Regelmæssig paahviler iværksættelse af arresten namsmanden, til hvem derfor arrestbeslutningen sendes (§ 252 jfr.

² Om grundene til denne fra ældre ret afvigende ordning se Civilproceskommissionens motiver til udk. til tvangsfuldbyrdelseslov p. 191—192, hvor det fremhæves, at den er dikteret af hensynet til skyldnerens interesse. „Han kan jo — bortset fra sin bestridelse af kravet — have indvendinger, som alene rammer arresten, f. ex. at der ingen arrestgrund er, eller at den er foretagen paa ulovlig maade. Og i disse tilfælde vil det være magtpaaliggende for ham at faa sine indvendinger prøvet strax uden at behøve at vente paa, at tvisten angaaende kravet engang kan blive afgjort.“

³ Om betalingen se sportellov 6 aug. 1897 jfr. ikrafttrædelseslov 14 aug. 1918 § 66 c.

§ 32, 1ste led). Er imidlertid beslutningen fattet af namsretten, kan denne paa begjæring overtage iværksættelsen (§ 252, 2det p.), en bestemmelse, som maa forståes derhen, at begjæringen kan udgaa saavel fra skyldneren som fra arrestsøgeren¹.

II. Arrestens iværksættelse er ikke betinget af, at arrestbeslutningen paa forhaand er forkyndt for skyldneren (§ 252, 2det led); og heller ikke underretter namsmyndigheden af eget tiltag skyldneren om tiden for iværksættelsen (§ 252 sidste led). Men skyldneren har krav paa, at arrestbeslutningen forkyndes for ham enten ved selve iværksættelsen eller snarest mulig derefter (§ 252, 2det led), forat han kan benytte sin ret efter § 250, 2det led til at afværge iværksættelsen eller faa de iværksatte fuldbyrdelseshandlinger ophævede ved at stille sikkerhed.

III. Arrest paa gods iværksættes efter de samme regler som udlæg; dog er det ikke nødvendigt først at søge gods paa skyldnerens bopæl (§ 253 jfr. § 78).

Om iværksættelse af arrest paa person bestemmer §§ 256 og 257 følgende: Arresten kan bestaa enten i fængslig forvaring eller i andre indskrænkninger i den personlige frihed efter nærmere bestemmelse af retten, f. ex. ved beslaglæggelse af legitimationspapirer, ved at forbyde skyldneren at forlade stedet eller sit hus eller ved at sætte ham under bevogtning o. lign. Vælges fængslig forvaring, iværksættes denne efter reglerne i fængselsloven af 12 decbr. 1903 kap. IV, hvorefter gjeldsarrestanter skal indsættes i kreds- eller hjælpefængsel og som regel ikke sættes sammen med andre fanger. Vilde fængslig forvaring sætte skyldnerens helbred i fare, kan han ikke sættes fast; og retten kan naarsomhelst beslutte at afbryde fængslingen, hvis det er nødvendigt. For samme krav kan skyldneren ikke holdes i fængslig forvaring længer end 3 maaneder eller underkastes andre frihedsindskrænkninger længer end 6 maaneder. Kombineres fængslig forvaring med andre frihedsindskrænkninger, er det forudsat, at 1 dags fængslig forvaring regnes lige med 2 dage af andre indskrænkninger, og den samlede tid maa efter denne beregning ikke overstige 6 maaneder².

¹ Om betalingen se sportellov 6 aug. 1897 jfr. ikrafttrædelsesl. 14 aug. 1918 §§ 62—65, 123, 124, 151.

² Se Indst. O. I for 1914 p. 85.

Arrestsøgeren maa forskudsvis for hver maaned udrede omkostningerne ved den fængslige forvaring og forpleining af skyldneren (§ 257). Efter fængselsl. 12 decbr. 1903 § 67 (jfr. ikrafttrædelsesl. 14 aug. 1918 § 60) bestemmer Kongen, hvor meget der skal betales for forvaring og forpleining af gjælds-fanger. Skyldneren modtages ikke i fængslet, hvis ikke betaling er erlagt for mindst én maaned. Fornyes ikke betalingen for samme tidsrum senest kl. 12 middag den sidste dag, for hvilken den er erlagt, løslades den fængslede.

En skyldner, som er løsladt, fordi arrestsøgeren har forlangt det, eller fordi omkostningerne ikke er betalt i rette tid, kan ikke igjen sættes i fængslig forvaring for samme krav (§ 257, 2det led).

Hvis en tjenstgjørende militærperson arresteres, skal underretning uden ophold gives hans foresatte. Forlanger de, at arresten afbrydes under tjeneste i krigstid eller under vaaben-øvelser, skal det gøres (§ 256, 2det led).

§ 204.

Virkningen af arrest.

I. Formaalet for arrest i gods er at betrygge arrestsøgeren mod, at skyldnerens gods forrykkes. I faktisk henseende opnaaes denne betryggelse for løsøres vedkommende derved, at gjenstandene kan sættes ud af skyldnerens besiddelse og arresterede værdipapirer gives paategning om arresten i samme udstrækning som, om der var taget udlæg i dem (§ 251, sammenholdt med §§ 92 ff.).

I retslig henseende medfører arresten, at „skyldneren mister retten til at raade over de arresterede gjenstande til skade for arresthaveren“ (§ 253, 2det led). Heri ligger:

a) Arrest beskytter bare mod en raaden fra skyldnerens side d. e. mod retshandler, hvorved han forføier over sit gods. Den beskytter ikke mod retsstiftelser, som sker uden skyldnerens vilje, saasom udlægspant og legalpant. Heller ikke begrunder arrest nogen fortrinsret i konkurs.

b) Arresten hindrer bare forføjninger til skade for arresthaveren. Ved almindeligt løsøre vil enhver forføjning være til skade for arresthaveren, naar den kan medføre en forrykkelse af besiddelsesstanden. Derimod vil ved fast eiendom og skib afhændelse eller pantsættelse kunne ske med forbehold af arresthaverens ret.

Det under a) fremhævede viser, at arrest medfører en svagere ret end udlæg. Den begrundet ingen panteret¹. Ogsaa i en anden henseende viser arrestens svagere virkning sig. Arrest medfører ikke nogen ret til at søge dækning af de arresterede gjenstande. Salg af disse kan efter § 254, 1ste led bare undtagelsesvis finde sted, nemlig naar enten begge parter er enige, eller naar det begjæres af en af dem og er nødvendigt for at forebygge væsentlig værdiforringelse eller uforholdsmæssige omkostninger, som ikke skyldneren forskudsvis udræder eller stiller sikkerhed for. Er der gjort arrest i fordringer eller rettigheder, kan de bare inddrives, naar der er grund til at frygte for, at de ellers vilde forspildes. I begge tilfælde

¹ Denne sætning er imidlertid ikke, som det har været fremstillet (Schweigard Proces III p. 2), en simpel konsekvens af arrestens karakter af et forbud, idet det ikke skulde kunne forbydes nogen at lide exekution eller komme under konkurs. Ti det er vilkaarligt udelukkende at opfatte arrest som et saadant forbud. Det er en retshjælp til at sikre en eventuel exekution og medfører en tinglig beheftelse af de gjenstande, den omfatter; og, fra dette synspunkt seet, kan det meget mere paastaas at være det følgerigtigste at lade arresthaverens retsbeskyttelse strække sig ligesaa vidt som retspanthaverens, hvad ogsaa enkelte lovgivninger gjør. Se ogsaa Deuntzer i Tidsskr. f. Retsv. I p. 87—8 og den der citerede udtalelse af motiverne til tysk civilproceslov: „Arrestens oiemed, tvangsfuldbyrdelsens sikring, tilsiger at tillægge arresten de samme virkninger som tvangsfuldbyrdelsen selv.“ Civilproceskommissionen havde i sit udkast § 403 foreslaaet, at arrest skulde give panteret under samme betingelser som udlæg, men dette standpunkt blev opgivet i Ot. prp. nr. 16 for 1911; se om begrundelsen herfor p. 105—107. Naar man ikke hos os er gaet saa vidt, beror det dels paa praktiske hensigtsmæssighedshensyn, dels paa historiske forhold. En undtagelsesstilling indtager den arrest, der hos en oppebørselsbetjent gjøres til sikrelse af statskassens krav paa ham, idet denne efter anordn. 18 marts 1720 kap. II § 15 antages at give fortrin ogsaa fremfor senere exekution (jfr. Schweigard l. c. p. 88, hvor hensynet til den almindelige kredit paaberaabes).

bliver udbyttet ikke at udbetale til arresthaveren; men det sættes fast til sikkerhed for ham (§ 254, 2det led).

Hvis de formuesgjenstande, hvori arresten er foretaget, sælges til dækning for andre rettighedshavere (udlægs- eller andre panthavere), skal paa samme maade der beløb, som falder paa arrestkravet, sættes fast til sikkerhed for dette (§ 254, 2det led).

II. „For at arresten skal kunne gjøres gjældende ligeoverfor skyldnerens retshandler, kræves tinglysning eller registrering af arrestforretningen efter samme regler, som gjælder for udlæg“ (§ 253, 3dje led).

Til fortolkning af denne bestemmelse bemærkes:

1) Det er bare, forsaavidt arresthaveren vil angribe skyldnerens retshandler, d. e. forsaavidt arresten skal gjøres gjældende mod tredjemand, at tinglysning eller registrering er nødvendig. Det personlige baand, som arresten paalægger skyldneren (se nedenfor under IV), er uafhængigt af, om disse akter er fuldbyrdet.

2) En retshandel, afsluttet i strid med arresten, er, naar tinglysning eller registrering har fundet sted, ugyldig. Arresthaveren har ikke bare et obligatorisk omstødelseskrav ligeoverfor tredjemand, men ret til at faa tingen tilbage fra ham til dækkelse af sit krav, selv om tredjemands bo er kommet under konkursbehandling eller hans kreditorer har gjort udlæg i tingen².

Ugyldigheden kan alene gjøres gjældende af arresthaveren, ikke af skyldnerens øvrige kreditorer, heller ikke af denne selv³. Derimod vil det flyde af almindelige hjemmelsregler, at tredjemand, hvis han var uvidende om arresten, ligeoverfor sin hjemmelsmand kan kræve forføiningen omgjort.

3) Henvisningen til reglerne om udlæg maa forstaaes saaledes, at disse i enhver henseende er afgjørende for retsstiftelsen. Heri ligger: a) Forsaavidt der ved gjældsbev og

² Denne ret maa imidlertid gjøres gjældende ved søgsmaal, kan ikke forfølges umiddelbart gennem namsmyndighederne.

³ Heri viser sig forskjellen mellem den mangel paa raadighed, som frembringes ved arrest, og den, som flyder af et umyndiggjørelsesdekret; jfr. Schweigaard l. c. p. 89—90.

visse andre værdipapirer foruden tinglysning eller registrering kræves en paategning paa papiret for at opretholde udlægget ligeoverfor godtroende tredjemand (§ 92, foran p. 92—3 og 97 ff.), maa dette ogsaa kræver ved arrest. Det samme gjælder den i § 89 foreskrevne underretning (se foran p. 95). b) Hvor arresten kolliderer med frivillige retsstiftelser, som tinglyses eller registreres samtidig med arresten, maa denne have fortrinet⁴.

Som foran p. 92 omtalt, kan udlæg i andet løsøre end registreret norsk skib ogsaa betrygges ligeoverfor tredjemand ved overleverelse. Efter udtrykkene i § 253, 3dje led kan dette ikke gjælde arrest⁵. Derimod maa det overensstemmende med de i vor ret paa dette omraade almindelig befulgte regler⁶ vistnok antages, at tredjemands kundskab om arresten erstatter tinglysning eller registrering.

Ved tinglysning eller registrering af arresten skal det beløb, som i henhold til § 250, 2det led er fastsat for den sikkerhed, hvormed skyldneren kan afværge arresten, opgives som det høieste beløb, det arresterede gods hefter for.

III. Personalarrest har alene personlige virkninger. Den har til øiemed at sikre, at skyldneren ikke forlader riget, før han har gjort rede for sig. Regelen i N. L. 5—3—33 (jfr. l. 12 oktober 1857 § 11), hvorefter den arresterede mistede raadigheden til at forføie over sit gods, er ikke opretholdt ved tvangsfuldbyrdelsesloven. Men som foran p. 219 nævnt skal arrestbeslutningen altid indeholde bemyndigelse til arrest paa gods.

IV. I strafferetslig henseende medfører arrest den virkning, at den, som bryder arresten, efter den alm. strl. § 343 rammes af samme straf som for brud paa afsætning eller udlæg, nemlig bøder eller fængsel indtil 4 maaneder.

Af almindelige strafferetslige grundsætninger flyder, at

⁴ Dette stemmer med, hvad man tidligere antog paa grund af frdn. 18 januar 1788.

⁵ Dette stemmer med, hvad der tidligere antoges efter frdn. 18 januar 1788. Se Anden udg. af nærv. skrift p. 469; Deuntzer Arrest og Forbud p. 59; derimod Schweigaard l. c. p. 91.

⁶ Se Hagerup Panteret (3 udg.) p. 129 og det der i note 10 anførte.

straffen ikke kan anvendes, hvor skyldneren har været uvidende om arresten.

Efter N. L. 1—19—17 var straffen ogsaa betinget af, at arresten „befindes lovlig“; men denne artikel vil ved civilprocesreformens ikrafttræden bortfalde; og efter str.l. § 343 kan der som betingelse for straf alene kræves et formelt gyldigt arrestdekret[†].

Ogsaa paa tredjemand, som medvirker ved arrestens overtrædelse, kan efter alm. str.l. § 343 straf anvendes, naar han har været vidende om den. Paatalen er efter str.l. § 343, sidste led betinget offentlig.

§ 205.

Ophør af arrest.

I. Den ret, som er erhvervet ved arrest i gods, gaar tabt, hvis ikke udlæg i godset er gjort og dækning begjæret inden et aar efter arresten (§ 255). Hvad grunden er til, at denne frist er oversiddet, kommer ikke i betragtning; og arrestretten tabes ogsaa, hvor arresthaveren af ham' utilregnelige grunde er blevet forhindret fra itide at forfølge sit krav. Imidlertid kan han efter § 255, 2det led paa begjæring faa fristen forlænget, hvis der er grund til det. Afgjørelsen træffes ved kjendelse af namsretten eller af den domstol, som behandler et søgsmaal om arrestkravet. Før afgjørelsen skal indkaldelse til mundtlig forhandling forkyndes for parterne. Forlængelse af fristens gyldighed gives paa bestemt tid og kan efter de oven fremstillede regler gives paany (§ 255, 2det led i. f.).

Ved fristens udløb kan skyldneren begjære kjendelse af namsretten for, at arresten ophæves (§ 255, sidste led).

II. Den i § 255 opstillede frist kommer til anvendelse uden hensyn til, om arresthaverens krav er umiddelbart exigibelt eller ikke. Har han intet tvangsgrundlag, men maa skride til søgsmaal for at opnaa et saadant, bestemmer § 258, at namsretten efter begjæring af skyldneren skal fastsætte en frist,

[†] Jfr. forøvrigt Retst. 1907 p. 320.

inden hvilken arresthaveren maa reise sag om kravet. Oversiddes denne frist, som ikke kan forlænges, skal retten paa begjæring ophæve arresten ved kjendelse. Er iværksættelse af arresten afværget ved sikkerhedsstillelse, kan sikkerheden kræves tilbage.

Samme virkning, som oversiddelse af den her omhandlede frist medfører, knytter § 259, 2det p. ogsaa til det, at arresthaveren ikke fremmer sagen med tilbørlig hurtighed, hvilket bliver at bedømme af retten.

III. Foruden ved de under I og II omtalte omstændigheder kan efter § 259 arresten begjæres ophævet paa grund af „forandrede omstændigheder“. Ved dette udtryk har loven villet tilkjendegive, at der ikke forlanges senere indtraadte kjendsgjæringer, men at ogsaa bevisets forandrede stilling kan være tilstrækkelig, f. ex. naar sagsøgte nu kan godtgjøre, at der ingen arrestgrund forelaa¹. Forøvrigt kan her navnlig følgende omstændigheder komme i betragtning: 1) Senere sikkerhedsstillelse fra skyldnerens side (§ 250; 2det led), 2) arrestgrundens eller 3) fordringens bortfalden (§ 259). Som hidhørende tilfælde nævner denne paragraf ogsaa, at kravet er arresterøgeren frakjendt ved dom. Herved synes det tvivlsomt, om arresten kan ophæves, før dommen er blevet retskraftig. Men motiverne sees at have forudsat, at arrestbeslutningen, selv om dommen er paaankelig, kan ophæves, hvis retten ikke finder det sandsynligt, at dommen vil blive forandret². 4) Som en fjerde ophævelsesgrund kommer i betragtning, at skyldneren selv opgiver arresten, og for personalarrest 5), at de i § 256, sidste led opstillede frister for denne er udløbet. Desuden gjælder ogsaa her §§ 41—4 og 59 (se foran p. 64 ff.).

I de under 1—3 nævnte tilfælde maa arrestens ophævelse ske ved kjendelse af namsretten eller den domstol, som behandler et søgsmaal om kravet, hvis det ikke sker ved selve dommen i den sag, som arresthaveren har anlagt om sit krav. Træffes afgjørelsen ved kjendelse, skal indkaldelse til mundtlig forhandling forkyndes for parterne (§ 259, sidste led).

¹ Se Civilproceskommissionens motiver til tvangsfuldbyrdsloven p. 192.

² Se det i forrige note citerede sted.

Naar skyldneren kan kræve arresten ophævet paa grund af forandrede omstændigheder, kan han kræve tilbage en sikkerhed, hvorved arrest er afværget (§ 259, 2det led). Som foran p. 216 nævnt, er der ikke adgang til at afværge arrestbeslutningen ved sikkerhedsstillelse. Derimod kan arrestens iværksættelse afværges ved sikkerhed (foran p. 219), men arresten hviler paa den stillede sikkerhed, indtil arresten er ophævet; først da kan skyldneren forlange sikkerheden tilbagegivet.

Den arrest, som efter søfartsl. 20 juli 1893 § 185 (jfr. ikrafttrædelseslov 14 aug. 1918 § 36) kan foretages i henhold til bodmerikrav, bortfalder i ethvert fald 8 dage efter forfaldstiden.

IV. Naar retten ophæver en tinglyst arrest, sørger den af eget tiltag for, at arresten bliver aflyst (§ 260).

II. Andre midlertidige forføjninger.

§ 206.

I. Medens arrest er af fremmed oprindelse, har vi i det saakaldte „forbud“¹ havt et nationalt institut, hvis udvikling i væsentlig uafbrudt kontinuitet kan forfølges tilbage til vore ældste retskilder. Allerede disse kjendte nemlig et institut, som gulatingen 91 ligefrem benævner forbud, men som ellers er mere kjendt under navnet *lovfæstelse*, og som anvendtes særlig til beskyttelse af tinglige interesser i fast gods². Det bestod i en høitidelig protest mod uberettiget befatning med tingen, kunde rettes mod alle og enhver eller mod en bestemt og var ikke nødvendigvis knyttet til en efterfølgende rettergang, men virkede kun for et tidsrum af 12 maaneder. Overtrædelse medførte bøder. Lovfæstelsen findes endnu i Kristian den fjerdes lovbog, hvor den ogsaa benævnes forbud (se 6te

¹ Bang og Larsen p. 425 ff.; Deuntzer p. 98 ff. Af Schweigaard behandles forbud under ét med læren om arrest.

² Jfr. Brandt Retshistorie II p. 375—8 og den p. 376 i noten citerede litteratur; Schweigaard Proces III p. 5—6.

bogs kap. 4, 16 og 58). I Kristian den femtes lovbog, hvor endnu benævnelsen forekommer (se 1—4—7), undergaves forbud samme regler som arrest (1—19—22)³.

Forbud var et middel til at beskytte alle slags private rettigheder, idet det gik ud paa at forbyde bestemte personer bestemte handlinger, indeholdende en krænkelse eller forstyrrelse af vedkommende rettighed. Sin hovedanvendelse havde det som det gamle lovfæste ved tinglige rettigheder især til fast gods (f. ex. ligeoverfor ulovlig hugst, gravning, skjærping, bygning, vandledning, tagen vei o. s. v.). Men det var ogsaa anvendeligt til beskyttelse af obligationsretslige, familieretlige og personretlige forhold.

Men i alle tilfælde var forbudsinstitutets anvendelse underkastet den i selve navnet liggende begrænsning: Det kunde alene anvendes til beskyttelse mod positive handlinger, hvorved en anden persons retsstilling truedes. Det ydede ingen retshjælp mod undladelser.

Tvangsfuldbyrdelsesloven har derimod betydelig udvidet adgangen til midlertidige forføininger til sikring af tvangsfuldbyrdelse af krav, som gaar ud paa andet end penge, og som saaledes ikke tilsteder anvendelse af arrest. Efter denne lovs § 265 kan en saadan forføining foruden paa forbud i ældre forstand gaa ud paa, at en formuesgjenstand tages ud af en parts besiddelse og sættes under forvaring eller bestyrelse, eller at en part paalægges en ydelse eller at foretage eller finde sig i visse handlinger. Om nødvendigt, kan retten ogsaa vælge andre sikringsmidler. Flere forføininger kan kombineres, og hvis en besluttet forføining viser sig frugtesløs, kan en anden besluttes. Den eneste indskrænkning, som loven opstiller i henseende til forholdsregler, som kan anvendes, er, at fængslig forvaring eller andre indskrænkninger i den personlige frihed ikke kan besluttes (§ 265, 2det led).

II. Betingelserne for, at de heromhandlede midlertidige forføininger kan bringes i anvendelse, er bestemt i § 262. Der behøver ikke at foreligge noget tvangsgrundlag (jfr. § 3).

³ Se Deuntzer Arrest og Forbud p. 100 note 3 om, at denne bestemmelse først indkom i loven ved revisionen den 5 april 1680.

Behovet for disse forføininger vil netop hyppigst gjøre sig gjældende, naar tvangsfuldbyrdelse endnu ikke kan begjæres. Betingelsen er derimod enten:

1) At modpartens adfærd giver grund til at frygte for, at fuldbyrdelsen ellers vil blive forspildt eller i væsentlig grad vanskeliggjort, særlig ved en forandring i den bestaaende tilstand. Her forudsættes et krav, som gaar ud paa en individuelt bestemt ydelse (udlevering af visse gjenstande eller foretagelse af en anden handling eller undladelse af visse handlinger). Forøvrigt falder betingelserne sammen med, hvad der gjælder ved arrest; saaledes vil i henhold til § 268 den positive regel i § 245 om fare for, at fuldbyrdelsen maa ske i udlandet, ogsaa gjælde her. En midlertidig forføining kan besluttes baade før sagsanlæg og under sagens gang ligesom ogsaa under selve tvangsfuldbyrdelsen.

2) At det findes nødvendigt at faa en midlertidig ordning i et omtvistet retsforhold for at afværge en væsentlig skade eller ulempe eller hindre voldsomheder, som modpartens adfærd giver grund til at frygte for. Som tilfælde, hvor forføining af denne klasse særlig vil finde anvendelse, nævner motiverne⁴: „Tvist angaaende besiddelsen af en gjenstand, tvist i servitut-, leie-, eller forpagtningsforhold, i selskabsforhold, tvist angaaende ret til at benytte et personnavn, et firmanavn eller et varemærke o. s. v. Panthaveren vil kunne udvirke en saadan forføining, naar eieren af den pantsatte eiendom holder paa at ødelægge den f. ex. ved rovhugst. Ifølge rettergangsloven § 426 kan retten i sager angaaende ægte-skabs ugyldighed eller skilsmisse tillade, at ægtefællerne under sagen kan leve adskilte fra hinanden, og i forbindelse hermed træffe ordning angaaende underholdningsbidrag til ægtefælle og børn og angaaende børnenes anbringelse. Ogsaa dette er i sit væsen foreløbige forføininger, men de er ikke bundne til de i nærværende kapitel bestemte betingelser og regler.“

III. Anvendelse af midlertidige forføininger begrænses ligeoverfor embedshandlinger ved de for disses udøvelse

⁴ Se Civilproceskommissionens motiver til udk. til tvangsfuldbyrdelseslov p. 195.

gjældende grundsætninger. De hensyn, der her kan gjøre sig gjældende, er af forskjellig art⁵:

1) Forbud er efter sagens natur uanvendeligt ligeoverfor enhver handling, som har en judiciel karakter. Den vei, der her anvises den, som tror at lide ved handlingen, er at fremsætte indsigelse mod den for vedkommende judicielle myndighed, som under adgang til retsmidler afgjør indsigelsens berettigelse.

2) Ligesaa klart er det, at forbud er uanvendeligt ligeoverfor administrative afgørelser, som indeholder en udøvelse af en offentlig myndighed (saasom en beslutning om nedrivelse af et faldefærdigt hus, om nedslagtning af syge kreaturer o. lign.). Ti om end saadanne afgørelser kan prøves af domstolene, forsaavidt deres lovmæssighed angaar⁶, vilde den offentlige myndighed ikke kunne være fuldt virksom til oprettholdelsen af de interesser, til hvis varetagelse den er kaldet, hvis dens indskriden paa forhaand skulde kunne forhindres ved privat retsforfølgning.

3) Endelig er det med føie antaget, at visse embedshandlinger, der tilsigter at give et privat retsforhold en vis vitterlighed, ikke paa forhaand kan hindres ved forbud. Herhen hører navnlig tinglysning, der efter vor ret ikke kan negtes foretaget, selv om rekvirentens mangel paa ret er noksaa aabenbar⁷, hvorfor det vilde være hensigtsløst at give den, der tror sig krænket ved en tinglyst disposition, adgang til forbud mod tinglysningen. Paa lignende maade forholder det sig med lysning til ægteskab.

Hvor en handling ikke har den foran omhandlede karakter, kan den omstændighed, at en embedsmand medvirker ved den, ikke i og for sig gjøre forbud uanvendeligt (f. ex. vielse, frivillig auktion), men forbudet rettes ikke her til embedsmanden.

IV. Betingelserne for anvendelse af en midlertidig forføi-

⁵ Jfr. med det følgende Schweigaard Proces III p. 23—4.

⁶ Se første del p. 32.

⁷ Jfr. Hagerup Grundbøgernes offentlige Troværdighed p. 50—1; A u e r t Obl.r.s sp. Del III (2 udg.) p. 91.

ning saavel som det krav, hvorpaa begjæringen om den midlertidige forføining grundes, maa sagsøgeren gjøre sandsynlige (§ 268 jfr. § 248). I lighed med, hvad der gjælder for arrest, maa imidlertid forføiningen kunne besluttes, hvis der er fare ved ophold og sagsøgeren paa forhaand stiller saadan sikkerhed, som retten bestemmer, for skadeserstatning⁸.

Om iværksættelsen kan afværges ved sikkerhedsstillelse, afhænger af rettens bestemmelse (§ 266). Og det samme maa efter § 268 jfr. § 248, sidste led antages om sikkerhedsstillelse fra sagsøgerens side som betingelse for iværksættelsen.

Om formen for begjæringens fremsættelse gjælder det samme som for arrest. Det samme gjælder om den procesuelle behandling og om hovedkravets forfølgning (§ 268).

V. Hvilken domstol der er kompetent til at beslutte forføiningen, bestemmes i §§ 263 og 264: Hvis der føres søgsmaal om kravet eller retsforholdet, besluttes forføiningerne af den domstol, som har sagen. Dog kan namsretten ogsaa i dette tilfælde beslutte en midlertidig forføining, naar denne er paatrængende.

Føres der ikke søgsmaal om kravet, fattes beslutningen af namsretten. Den kompetente namsret er herreds- eller byretten paa det sted, hvor modparten bor eller opholder sig, eller i paatrængende tilfælde det sted, hvor den ting eller den rettighed findes, som sagen gjælder.

VI. Afgjørelsen kan bare i paatrængende tilfælde træffes, uden at indkaldelse til mundtlig forhandling finder sted (§ 263, 2det led). Træffes afgjørelsen af namsretten i et tilfælde, hvor hovedsagen staar for en anden domstol, kan beslutningen vistnok fattes uden indkaldelse til mundtlig forhandling, men da skal namsretten fastsætte en frist, inden hvilken den, som har begjært forføiningen, maa forlange modparten indkaldt for domstolen i hovedsagen til mundtlig forhandling om forføiningens lovlighed (§ 264, 2det p.). Oversiddes denne frist, skal namsretten paa begjæring ophæve forføiningen uden indkaldelse til mundtlig forhandling (§ 264, 2det led).

⁸ Sikkerhed for erlæggelse af opreisning til sagsøgte kommer derimod efter § 268 jfr. § 261, 2det led ikke her i betragtning.

VII. Med hensyn til iværksættelsen faar bestemmelserne i lovens kap. 13 om fuldbyrdelse af krav paa andet end penge tilsvarende anvendelse (§ 268). Forøvrigt bestemmer § 265, at retten (d. e. den ret, som har besluttet forføiningen) fastsætter de forholdsregler, som den finder paakrævet. Hvilke forføininger der i saa henseende kan blive tale om, er allerede nævnt under I. Sættes en formuesgjenstand under bestyrelse, fastsætter namsretten nærmere regler for bestyrelsen (§ 267). Hvis der er tvist om eiendomsforholdet til en gjenstand, som er sat under forvaring eller bestyrelse, udbetales afkastningen til namsretten for at sættes fast, til sagen er afgjort (§ 267, 2det p. jfr. § 58). Disse bestemmelser maa forståes derhen, at afgjørelserne tilkommer namsretten ogsaa, hvor forføiningen er besluttet af en domstol, som behandler hovedsagen.

VIII. Forføiningen kan foruden som følge af omstændigheder, der kan bringe enhver art tvangsfuldbyrdelse til ophør (§§ 41—43 og 59, 2det p.), ophøre paa en af følgende maader:

1) Ved udløbet af den frist, som retten i hvert tilfælde i forbindelse med beslutningen om en midlertidig forføining skal fastsætte for dennes varighed (§ 266). Denne frist kan imidlertid senere forkortes eller forlænges (§ 266, 2det led).

2) Ved efterfølgende sikkerhedsstillelse.

Retten beslutning herom saavel som om forkortelse eller forlængelse af fristen træffes ved kjendelse af den samme ret, hvem beslutning om selve forføiningen tilligger (§ 266, 3dje p.). Om nødvendigheden af indkaldelse af parterne til mundtlig forhandling, før beslutningen fattes, gjælder det samme som hvor spørgsmaalet er om at beslutte selve forføiningen.

3) Ved bortfalden af sagsøgerens krav eller

4) af de omstændigheder, som har begrundet forføiningen,

Om disse to sidstnævnte ophørsgrunde gjælder samme regler som ved arrest.

IX. Virkningerne af de midlertidige forføininger er de samme som virkningerne af arrest (se § 268 jfr. § 253 og str.l. § 343).

Forbud har ikke — som arrest — nogen civilretslig

virkning. Det virker derfor, selv naar det i en gjældssag anvendes som forbud mod forføining over gods, ikke ligeoverfor tredjemand⁹. En faktisk følge af forbudet vil den foran p. 221 omhandlede besiddelsesforandring kunne være. Regelmæssig er imidlertid forbudets virkning udelukkende strafferechtslig. Straffen er den samme som for arrestbrud.

Fredlysning ¹.

§ 207.

Ligesom forbud er den saakaldte fredlysning en udløber af den gamle lovfæstelse, men i virkeligheden væsensforskjellig fra hint retsmiddel. Fredlysningen er ikke en form for retsbeskyttelse, et middel til haandhævelse af bestaaende rettigheder, men et middel til at forbeholde en eier særlig af fast eiendom visse beføielser, der ellers vilde tilkomme alle og enhver. Fredlysning kan med retslige virkninger kun finde sted i de anvendelser, hvor lovgivningen udtrykkelig indeholder hjemmel for den. Dette er nu alene tilfældet med hensyn til æg- og dunvær efter jagtlov 20 mai 1899 § 15. Af de ældre lovbestemmelser om fredlysning blev l. 9 juni 1854 (multebærland i Tromsø stift) allerede ophævet ved straffelovsnovellen af 3 juni 1874 (jfr. nu alm. str.l. § 400, 2det led), medens N. L. 5—10—5 (bjørn i hi)² og N. L. 5—12—15 (sælskjær) er ophævet ved jagtl. 20 mai 1899. Ogsaa forsaavidt angaar æg- og dunvær er fredlysningen nu efter jagtl. §§ 15 og 28 af en noget mindre betydning end efter den ældre bestemmelse i l. 30 aug. 1842, hvorhos den alene kan foretages efter særskilt tilladelse

⁹ Jfr. Schweigaard l. c. p. 14. Noget andet er det, at forføiningen ogsaa uden hensyn til forbudet kan være retsstridig (f. ex. afhændelse af en til en anden tidligere solgt gjenstand), og at tredjemand, der, vidende herom, deltager i en saadan retshandel, kan blive civilretslig ansvarlig. Men dette er ingen følge af forbudet som saadant.

¹ Schweigaard Proces III p. 6—7.

² Bestemmelsen er hentet fra Magnus Lagabøters lov VII. 58, der imidlertid ikke nøiede sig med fredlysningen, men krævede, at bjørnen var indestængt i hiet.

af Kongen. De rettigheder med hensyn til sælskjær (kobbeveide) eller æg- og dunvær, som maatte være erhvervet ved fredlysning før jagtl. 1899, bliver imidlertid fremdeles bestaaende (se jagtl. §§ 9 og 15).

Fredlysningen skede tidligere alene ved tinglysning, men skal nu efter jagtl. § 15 tillige bekendtgjøres ved indrykkelse i Kundgjørelsestidenden og ved læsning fra kirkebakken i vedkommende herred. Den er ikke rettet mod bestemte personer, men mod alle og enhver og er uafhængig af forfølgning. Dens virkning indtræder først 1 maaned efter bekendtgjørelsen.

Straffen for overtrædelse af de som følge af fredlysningen efter jagtl. §§ 15 og 28 indtrædende særlige fredningsregler er efter s. l. § 40 jfr. l. om str.l.s ikrafttr. § 4 bøder.

FEMTE HOVEDAFSNIT

Om de med rettergang og tvangsfuldbyrdelse forbundne omkostninger samt om ansvar i anledning af civil rettergang og tvangsfuldbyrdelse.

FØRSTE KAPITEL

Omkostningerne ved civil rettergang.

§ 208.

De regelmæssige omkostninger, særlig retsgebyrer.

I. Staten yder ikke sin retsbeskyttelse uden alt vederlag fra parternes side. Hovedregelen er, at disse selv skal bidrage til dækkelsen af de med statens retspleie forbundne omkostninger. Ved siden heraf vil parterne regelmæssig ogsaa have udredslser i anledning af processen, foranledigede ved de skridt, som de finder fornødne for under sagen at varetage sit tarv, navnlig udgifter ved antagelse af retsfuldmægtig. De sidstnævnte omkostninger er imidlertid ikke af vor lovgivning — udenfor de tilfælde, hvor retsfuldmægtig er beskikket af det offentlige, hvorom i næste paragraf — undergivet nogen særlig normering, og der er derfor i nærværende sammenhæng intet særligt at bemærke derom¹.

¹ Jfr. iøvrigt første del p. 336 om udgifter til retsfuldmægtige.

De omkostninger, som staar i forbindelse med statsmyndighedens medvirkning ved retspleien, kan henføres til to klasser: a) de, som direkte tilfalder staten, og b) de, som tilfalder den under vedkommende forretning medvirkende tjenestemand. Tidligere var hovedregelen, at alle sportler eller gebyrer saavel i anledning af rettergang som iøvrigt tilfaldt tjenestemanden selv, der væsentlig paa denne maade fik sin aflønning. Efter l. 14 mai 1872, til hvilken sportelloven af 6 aug. 1897 slutter sig, er dette blevet anderledes, idet hovedregelen nu er, at parternes udredsler i anledning af det offentliges medvirkning i retspleien tilfalder statskassen²; og undtagelser er herfra væsentlig kun gjort dels ligeoverfor de mere underordnede retsbejerte (lensmænd og stevnevidner) eller tjenestemænd, som ikke er fast ansatte af staten, men enten er valgt af de stemmeberettigede borgere eller opnævnt for den enkelte forretning, dels i henseende til udredsler, som væsentlig indeholder en refusion af udlæg.

Sportelloven af 6 august 1897 blev ved lov af 26 april 1918 underkastet de ændringer, som foranlediges ved civilprocesreformen. Nogen mere indgribende forandringer i de grundsætninger, som loven af 1897 byggede paa, blev ikke foretaget; dog er der gennemført en nedsættelse i gebyrerne for de sager, som ikke kommer under kontradiktorisk forhandling. Heller ikke med hensyn til gebyrerne for tvangsfuldbyrdelsen blev der foretaget væsentlige ændringer, skjønt loven ved fastsættelsen af disse tildels har gaaet videre, end hensynet til at dække virkelig havde udgifter ved retspleien tilsiger.

Sportelloven indeholder udtømmende regler om de afgifter, som skal udredes i processuelle anliggender. Naar der ikke er fastsat noget gebyr for et rettergangsskridt, bliver dette at udføre uden særskilt betaling. Dette gjælder saaledes de proceshandlinger, som nævnes i domstolsl. §§ 82, 86—88, 101, 166 i. f. og 214, 2det og 3dje led, rettergangsl. § 39, 2det p., tvangsfuldbl. §§ 35, 2det led, 41—44, 111 og 195, skjønspnl. § 17. De særlige bestemmelser om retsafgifter, som er givet i andre love, og som ikke er

² Jfr. om de af en fiskedommer oppebaarne sportler dept. skr. 6 mai 1.

ophævet ved ikrafttrædelsesloven, vedbliver imidlertid fremdeles at gjælde, saaledes f. ex. umyndiggjørelsesl. 28 novbr. 1898 § 24 jfr. § 37 (jfr. forøvrigt ikrafttrædelsesl. 14 aug. 1918 § 48), lov om akkordforhandling 6 mai 1899 § 37, aktielov 19 juli 1910 § 108 og skibsaktielov 26 juli 1916 § 91. — Om konsulers og diplomaters godtgjørelse for bistand i retslige anliggender, saasom efter domstolsl. §§ 50 og 180, vil Kongen kunne udfærdige bestemmelser ifølge lov om diplomat- og konsulatvæsenet af 12 juni 1906 § 8³.

Om sportellovens gebyrsatser bemærkes:

a) De gebyrer, som bliver at betale for en civil sags behandling, findes fastsatte i lovens kap. I og II. De hidhørende bestemmelser hviler paa følgende mere almindelige grundsætninger:

1) Der er ikke opstillet særskilte gebyrsatser for de forskjellige dommerhandlinger, som kan foranlediges ved en sag (de enkelte kjendelser eller beslutninger, hvortil den giver anledning). Regelen er, at der for en og samme sags behandling ved en og samme ret af en og samme part kun bliver at udrede et enkelt gebyr (behandlingsgebyret efter § 1). Dog bliver der at erlægge særskilt betaling for de i § 3 nr. 4, 5 og 6 omhandlede begjæringer, hvad enten disse tages tilfølgelse eller afslaaes, og videre bestemmer § 10 jfr. §§ 17 og 18 i. f. — for at hindre, at sagsbehandlingen forhales —, at retten i tilfælde, hvor en udsættelse af et retsmøde er foranlediget ved forsømmelse af en part eller hans lovlige stedfortræder eller procesfuldmægtig, ved kjendelse skal paalægge parten at betale halvt behandlingsgebyr for det nye retsmøde uden hensyn til, om der forøvrigt bliver paalagt ham ansvar til det offentlige eller modparten (jfr. domstolsl. § 200 og rettergangsl. § 177). Rettens afgjørelse om betingelserne for paalægget er gjenstand for kjæremaal.

De her omhandlede gebyrer gjælder, som det vil sees af § 1, sidste led, for alle tvister, som behandles i søgsmaals former; de kommer ogsaa til anvendelse i sager til erhvervelse af fuldbyrdelsesdom i henhold til rettergangsl. § 168 og lige-

³ Se konsulatinstruktion 24 juli 1906 §§ 104—107 jfr. res. 31 mai 1912.

ledes i expropriationssøgsmaal og odelssøgsmaal og i sidste tilfælde uanset, om sagen ender med fravigelseskjendelse eller dom (jfr. skjønsprl. §§ 68 og 71).

Selve behandlingsgebyret er det samme, enten sagen behandles med eller uden domsmænd; men disses godtgjørelse — med undtagelse af skyds- og kostgodtgjørelse — udredes efter § 92 af parterne efter samme regler som retsgebyrer.

2) Tvistegenstandens værdi er tillagt en vis vægt ved gebyrets ansættelse, dog saaledes, at der er sat et fast maximum af kr. 50 (§§ 1 og 17). For ankesagers vedkommende kommer værdien ikke i betragtning, idet der for alle sager er fastsat et ensartet gebyr, uanseet om ankesagen behandles mundtlig eller skriftlig (§ 19).

3) For enkelte sager og forretninger er der fastsat et bestemt lavere gebyr (§ 3 jfr. nedenfor under II). En nedsættelse i det almindelige gebyr finder sted, naar en sag paadømmes, forliges eller hæves, uden at hovedforhandling er berammet, eller naar sagen uden sagsforberedelse bliver paadømt, forligt eller hævet i det første møde under hovedforhandlingen (§ 1, 4de led). En nedsættelse af gebyrerne finder ogsaa sted i de i § 6, 1ste og 2det led nævnte tilfælde.

I tilfælde af hjemvisning eller henvisning fra ankeinstanserne erlægges ikke nyt behandlingsgebyr (§ 6, sidste led).

4) Behandles en sag i første instans ved de overordnede domstole (jfr. rettergangsl. §§ 4 og 437), fordobles gebyrerne (§ 17).

5) For behandlingen i retsmiddelinstanserne er gebyrreglerne forskellige, eftersom det gjælder anke over domme og forlig i forligsraadet eller anvendelsen af andre retsmidler. I første tilfælde er behandlingsgebyret det samme som i søgsmaalstilfælde (§ 2, 1ste led), i alle andre tilfælde er der faste gebyrer (§§ 2, 2det led, 19 og 22). Særskilte gebyrer betales for den forberedende behandling af ankesager, som skal indbringes for lagmandsret eller høiesteret (§ 18), og for ansøgninger om dispensation fra reglerne om *summa appellabilis* — det sidste uden hensyn til, om ansøgningen indvilges eller afslaaes (§ 20). Samme regel gjælder med hensyn til begjæringer om opreis-

ning og gjenoptagelse (§ 20). Forøvrig giver § 19, 2det led og § 21 regler, som svarer til, hvad der gjælder i første instans.

6) Gebyret forhøies, hvis sagen skal behandles ved ekstraret (§§ 7 og 19, 3dje led).

7) Gebyrets erlæggelse er betinget af, at sagsøgeren begjærer et rettergangsskridt foretaget eller at retten beslutter det foretaget (rettergangsl. § 169). Indstilles en forretning, som er berammet til afholdelse udenfor de faste retsdage, er rekvisenten betingelsesvis pligtig til at erstatte statskassen de ved forretningen foranledigede reiseudgifter til vedkommende tjenestemænd, dog saaledes at hans refusionspligt begrænses til beløbet af de gebyrer, han vilde have havt at betale, om forretningen var bleven afholdt (se §§ 16, 23, 2det led, 36, 46 og 67).

For tvangsfuldbyrdelsen er der opstillet særegne gebyrsatser (se kap. V og VIII), hvilke er afpasset efter sagens værdi (ved fuldbyrdede auktioner efter salgssummen). Det samme gjælder skifte- og konkursbehandling (kap. IV). For visse afgjørelser er der særskilt gebyr (§ 66).

Udenfor det gebyr, som bliver at betale for en sags behandling eller en forretnings afholdelse, bliver regelmæssig at erlægge særskilt betaling for udskrifter og attester (kap. X)⁴.

Tidligere oppebar staten afgift af rettergangen ogsaa i form af stempelskat af processkrifterne (stevninger, indlæg, jfr. l. 9 aug. 1839 § 3); men dette bortfaldt ved l. 6 aug. 1897 nr. 11 § 7, 2det led, der forsaavidt slutter sig til den ved sportelloven af samme datum gennemførte reform i retning af en forenkling af rettergangsafgifterne.

b) De tilfælde, hvor betaling i anledning af offentlig rettergang tilfalder de offentlige tjenestemænd selv, vil fremgaa af 2den afdeling af sportelloven af 6 aug. 1897, jfr. lov 26 april 1918. Regelmæssig har denne betaling ogsaa her karakteren af gebyrer eller sportler, som er fastsatte i loven selv. Om en efter den enkelte forretnings eller sags konkrete beskaffenhed nærmere bestemt godtgjørelse bliver der kun tale i det i sportell.s § 105 omhandlede tilfælde, hvor

⁴ I enkelte tilfælde har loven gjort undtagelser herfra; se f. ex. §§ 78 jfr. 123, sidste led, 125, næstsidste led.

der er bevilget kommissarier til behandlingen af en sag, uden at disses godtgjørelse ved bevillingen er tilladt udredet af statskassen. I dette tilfælde maa vedkommende part betale denne godtgjørelse. Ellers har sportelloven af 1897 §§ 104 og 105 gennemført det princip — som ikke paa samme maade var gennemført i den ældre ret⁶ —, at staten helt ud og alene bærer alle omkostninger, som foranlediges ved, at den ordinære dommer ikke i den enkelte sag kan forrette som saadan. Retsgebyrerne er ogsaa, hvor en sag behandles ved kommissarier, de sædvanlige og tilfalder statskassen (jfr. § 156).

I enkelte af de hidhørende tilfælde er, som allerede nævnt, betalingen at opfatte som godtgjørelse for udlæg. Herom gjælder:

1) Med hensyn til reise-godtgjørelse er efter spt.l. 1897 hovedregelen den, at det er statskassen, som udreder reise-godtgjørelse til vedkommende tjenestemænd i anledning af judicielle forretninger mod refusion af rekvirenten i de forannævnte tilfælde, hvor forretningen indstilles, efterat reisen er tiltraadt. Kun i visse tilfælde udredes disse udgifter af parterne. Saaledes er det paalagt rekvirenten af visse auktionsforretninger at udrede skydsgodtgjørelse (se § 47 jfr. § 128 om auktioner over gods, hvori er gjort udpantning for offentlige eller kommunale afgifter, jfr. § 170). Om udskiftninger, hvis hidhørende omkostninger kun delvis bæres af statskassen, se l. 13 marts 1882 jfr. tillægsl. 5 decbr. 1917 § 77.

2) Foruden de fastsatte gebyrer har efter § 163 vedkommende rekvirent at udrede de nødvendige udgifter, som i anledning af de paagældende forretninger maatte være medgaaet til porto af breve og telegrammer, expresser, bekjendtgørelser, indheftning af bøger o. lign.⁶

II. For en sags behandling ved forligsraadet opstilles særskilte regler (se sportellovens kap. XII). Gebyrerne tilfalder altid forligsmændene selv. Reise-godtgjørelse udredes heller ikke her af parterne undtagen, hvor sagen behandles paa aastedet (se sportellovens § 89 jfr. § 86).

⁶ Se spt.l. 13 septbr. 1830 § 194.

⁶ Jfr. ogsaa dept. skr. 25 septbr. 1901 ang. leie af husrum.

Ogsaa for visse tilfælde af den *extraordinære civilproces* gjælder særegne gebyrregler. Bortset fra de tilfælde, hvor enhver betaling bortfalder, om hvilke mere nedenfor, kan her nævnes mortifikationssager, eiendomsdomssager og dødsforordnings-sager (§ 3 nr. 1 og 2), sager angaaende afvisning af anmeldelse til handelsregistret (§ 3 nr. 7), skjøns-sager (§ 5) samt udskiftningssager (l. 13 marts 1882 jfr. tillægsl. 5 decbr. 1917 §§ 13 i. f., 16, 77 jfr. spt.l. §§ 94 og 112).

For enkeltstaaende rettergangsskridt findes regelen i sporetlovens §§ 3, 4 og 7.

Med hensyn til, hvad der skal regnes som én forretning i henseende til gebyrets beregning, gives bestemmelser i § 8.

III. Forpligtelsen til at betale det offentlige retsgebyrerne paahviler den, som forlanger vedkommende rettergangsskridt, eller i hvis interesse retten (eller namsmyndigheden) beslutter at foretage det. Foretages et rettergangsskridt efter forlangende af begge parter⁷ eller efter beslutning af retten i begges interesse, hefter de solidarisk (rettergangsl. § 169). Angaaende den indbyrdes fordeling af ansvaret i dette tilfælde bestemmer rettergangsl. § 171, at de udgifter, som efter lovgivningen er forbundet med vedkommende rettergangsskridt, endelig skal paahvile hver af parterne med lige beløb, hvis det ikke paalægges den ene at erstatte modparten sagsomkostninger.

Som rekvirent er i forhold til det offentlige at betragte den part, som fremsætter forlangendet, uden at det kommer i betragtning, at det fremsættes paa en andens vegne, naar det ikke enten udtrykkelig er sagt eller af forholdene forøvrigt fremgaar, at fuldmægtigen intet ansvar vil overtage for gebyret. Efter rettergangsl. § 169 er det vedkommende part, ikke den sagsfører, der udfører sagen, som i forhold til det offentlige staar inde for gebyret⁸.

I regelen skal de udgifter, som efter lovgivningen er forbundet med et rettergangsskridt, betales *forskuudsvis*, saafremt ikke andet er bestemt ved lov. Kan udgifterne ikke beregnes paa forhaand, nedlægges de hos retten (namsmyndig-

⁷ Jfr. spt.l. § 5 om det tilfælde, at skjøen forlanges af begge parter.

⁸ Jfr. derimod Anden udg. af nærv. skrift p. 502.

heden) med et beløb, som efter dens skjøn er tilstrækkeligt (rettergangsl. § 170, 1ste led og tvangsfuldbl. § 59, jfr. spt.l. §§ 81 og 157).

Forat ikke en sag unødigt skal opholdes, fordi forskudsvis betaling ikke erlægges, har rettergangsl. § 170, 2det led jfr. tvangsfuldbl. § 2 givet retten (namsmyndigheden) adgang til at tillade, at rettergangsskridt, som den finder paakrævet, foretages uden forudgaaet betaling eller nedlæggelse, naar den antager, at parten ikke er i stand til strax at betale eller nedlægge beløbet, og opsættelse vilde medføre skade eller væsentlig ulempe. Bestemmelsen gjælder ikke alene rettergangsskridt under sagen, men ogsaa indledende processkridt eller bevisoptagelser forud for en retssag. Kræver et saadant rettergangsskridt udbetalinger, kan pengene foreløbig lægges ud af det offentlige, som for sine krav har udpantningsret⁹ (rettergangsl. § 170, sidste led). En særregel indeholder tvangsfuldbl. § 59, hvorefter en begjæring om fuldbyrdelse kan afslaaes eller en truffet forføining ophæves, hvis ikke de her omhandlede udgifter dækkes forskudsvis.

Bestemmelserne i rettergangsl. §§ 169 og 170 gjælder ikke alene retsgebyrer, men ogsaa andre lovbestemte udgifter, saaledes vidnegodtgjørelser og salærer til de af retten opnævnte sagkyndige (se lov om vidners og sagkyndiges godtgjørelse 21 juni 1916). Sagkyndige, som ikke er opnævnt, men fremmøder til afhøring efter rettergangsl. § 248, er henvist til overenskomst med vedkommende part.

For retsgebyrers vedkommende indeholder desuden sportellovens § 84, 2det led jfr. § 157 følgende forskrift: I tilfælde, hvor bestemmelserne om henstand i lov om rettergangsmaaden for tvistemaal § 170 ikke kommer til anvendelse, men vedkommende tjenestemand finder, at nogen vilde være udsat for retstab ved ikke at faa udført en forretning, for hvilken han er ude af stand til at betale det bestemte gebyr, kan tjenestemanden give henstand med betalingen, uden at sikkerhed stilles, indtil han faar departementets afgjørelse (jfr. nedenfor p. 244).

⁹ Jfr. tvangsfuldbl. §§ 101—106, foran p. 27—9.

Gebyrer for skifte- og konkursbehandling og for auktion, hvorved salg finder sted, forfalder efter spt.l. § 81, 3dje og 4de led efterskudsvis. Hvor gebyret ikke kan kræves erlagt, forinden forretningen er tilendebragt, kan vedkommende tjenestemand ifølge spt.l. § 82 jfr. § 157 paa forhaand kræve sikkerhedsstillelse og i mangel af saadan negte forretningens udførelse. Denne regel begrænses imidlertid ved den ovenfor nævnte bestemmelse i spt.l. § 84, 2det led.

Gebyrer, som ikke i rette tid betales, kan inddrives ved udpantning (spt.l. § 82 jfr. § 157).

IV. I visse sager bliver ingen retsgebyrer at erlægge. Dette gjælder saaledes efter l. 28 novbr. 1898 § 24 (jfr. ikrafttrædelsesl. 14 aug. 1918 § 48) umyndiggjørelsessager undtagen, forsaavidt angaar bevisoptagelse, der i anledning af anke begjæres af de af parterne selv antagne sagførere. Heller ikke betales gebyrer for behandlingen af en sag ved arbejdsretten. Men retten kan ved kjendelse paalægge en part eller begge parter at godtgjøre statskassen helt eller delvis dens udgifter ved behandlingen (lov 6 aug. 1915 nr. 2 § 45 nr. 1). I de i spt.l. § 11 opregnede tilfælde bortfalder gebyrer for sagens behandling for underretten, medens de sædvanlige gebyrer bliver at erlægge for behandlingen ved overinstanserne saavel som for tvangsfuldbyrdelsen. En særskilt fritagelse for gebyrer i anledning af skjønforretninger er indrømmet ved enkelte fiskerilove¹⁰.

I visse tilfælde finder gebyrfritagelse sted paa grund af rekvirentens stilling. Dette gjælder efter spt.l.s § 167, naar det offentlige er part i en sag eller rekvirent af en retshandling.

Ved specielle bestemmelser, hvis vedvarende gyldighed er opretholdt ved spt.l.s § 169, er der derhos givet visse offentlige indretninger fritagelse for gebyrerlæggelse i anledning af offentlige forretninger, der udføres for dem¹¹.

¹⁰ Se lovene 3 aug. 1897 nr. 4 og 5 og 6 aug. 1897 nr. 4 (jfr. ikrafttrædelseslov 14 aug. 1918 §§ 45 og 46), samtliges § 44, næstsidsste p., jfr. spt.l. § 178; se ogsaa l. 20 mai 1899 nr. 3 § 5.

¹¹ Se for krigshospitalskassen bev. 6 decbr. 1717, reskripterne af 7 januar 1752 og 20 decbr. 1770, for Vor Frelzers kirke i Kristiania reskr. 27 anuar 1730, for Akershus stifts geistlige enkekasse efter reskr. 4 juli 1733

Efter spt.l. § 12 kan Kongen bestemme, at sag til erhvervelse af fuldbyrdelsesdom for sagsomkostninger, som er ilagt en sagsøger eller intervenient ved en udenlandsk dom eller anden retsafgjørelse, og retsanmodninger fra udenlandske myndigheder skal behandles uden betaling.

Gebyr kan eftergives ved bevilling. Forsaavidt denne er en almindelig bevilling til fri proces, vil den blive omhandlet i næste paragraf. En bevilling, som særlig angaar gebyrerne, omhandles i sportellovens § 84, 1ste led, hvori bestemmes følgende: Naar det for nogen efter hans formuesforfatning vilde være særdeles ubilligt eller trykkende at udrede det bestemte gebyr, kan vedkommende regjeringsdepartement¹² eftergive det.

Gebyrfritagelse kan — hvad enten den finder sted ifølge bevilling eller i kraft af loven — kun omfatte de gebyrer, som tilfalder statskassen, ikke dem, som oppebæres af vedkommende tjenestemand selv, jfr. spt.l. § 84, hvor dette flyder af bestemmelsens plads i loven. En undtagelse gjælder dog for de i spt.l. § 11 a, b og c nævnte sager, se spt.l. §§ 117, 4de led a og 148, hvorhos statskassen efter lov 10 april 1915 nr. 3 (jfr. ikrafttrædelseslov 14 aug. 1918) § 12, 9de led betaler udgifterne ved forkyndelse af indkaldelser, som udfærdiges af retten, og udgifterne ved at tilveiebringe oplysninger, som retten finder nødvendige. I umyndiggjørelsessager skal gebyrer til vedkommende tjenestemænd udredes af det offentlige (l. 28 novbr.

og for Kristianssands stifts fund. 21 septbr. 1736 § 33 nr. 2, for Oslo hospital fund. 28 juni 1737 kap. 1 § 6, for det nordlandske kirke- og skolefond ifølge reskr. 22 decbr. 1758 jfr. reskr. 30 decbr. 1773 samt ifølge fund. 15 mai 1789 § 13 for Danckert Krohns „stiftelse for 18 fattige i Bergen“. Reskripterne af 11 juli 1710 (om Trondhjems stifts kirke- og skolevæsen), af 8 decbr. 1775 (om de husarnes stiftelse i Trondhjem), synes alene at indeholde tilsagn om bevilling af fri proces for hvert enkelt tilfælde. Fattiglov 19 mai 1900 § 46 antages ikke at omfatte forretninger henhørende til rettergang, se dept. skr. 2 mai 1902 og 7 decbr. 1903, jfr. imidlertid om de saakaldte hjemstavnsforhør dept. skr. 20 oktbr. 1903. Efter sygeforsikringsl. 6 aug. 1915 § 75 og ulykkesforsikringslove 13 aug. 1915 § 41, 8 aug. 1908 § 14 og 18 aug. 1911 § 39 erlægges der ikke retsgebyrer i sager, som reiser sig af disse love.

¹² D. e. justitsdepartementet; se finansdept. cirk. 20 decbr. 1897 i. f.

1898 § 24, 2det p. jfr. ikrafttrædelseslov 14 aug. 1918 § 48). Det samme gjælder visse gebyrer i beneficerede sager, hvorom mere i næste paragraf.

§ 209.

Bevilling af fri proces. (Beneficerede sager)¹.

I. I visse tilfælde vil det være naturligt for staten at gaa videre i at lette borgerne paakaldelse af retspleien end kun at eftergive retsgebyrerne overensstemmende med de i foregaaende paragraf fremstillede regler. Der vil kunne være opfordring for staten til at skaffe vedkommende part helt fri proces, hvor der enten a) til sagen knytter sig en eller anden offentlig interesse, som gjør det naturligt, at den enkelte ikke selv skal bære rettergangsomkostningerne, eller hvor b) vedkommende part savner midler til selv at bekoste processen, og hvor saaledes det offentliges bistand er nødvendig for at modvirke en ulighed i retsbeskyttelse paa grund af ulighed i formuesvilkaar.

Hos os gives bevilling til fri proces (saakaldt *beneficium processus gratuiti* eller, hvor tilfældet er af den under b) omhandlede beskaffenhed, *beneficium paupertatis*)² under følgende betingelser:

a) Bevilling til fri proces uden hensyn til partens trang meddeles i almindelighed i tilfælde, hvor sagen angaar en staten eller en offentlig stiftelse tilhørende eiendom eller rettighed. Derimod gjælder det samme ikke kommunerne og de kommunale stiftelser og indretninger. Forsaavidt sagen angaar fattigvæsenet, indeholdt de ældre fattiganordninger et tilsagn om fri

¹ Se Faith Jur. Afhandlinger II p. 295 ff. Jfr. ogsaa Ørsted Om en almindelig fri retspleie i Evnomia III p. 432 ff.

² Jfr. canc. skr. 6 april 1793. Egentlig omfatter forøvrigt disse udtryk kun fritagelse for sportelerlæggelse, hvorfor bevillingerne tidligere udtrykkelig fremhævede den fri sagførsel ved siden af de nævnte beneficier. Den nuværende form for bevillingerne er i begge de foran nævnte tilfælde den samme. Den lyder paa „fri sagførsel med fritagelse for retsgebyrer“.

proces³. Disse bestemmelser har imidlertid tabt den væsentligste del af sin betydning, efterat fattiglov 19 mai 1900 § 45 har unddraget tvistigheder mellem kommuner indbyrdes og mellem en kommune og staten om deres gjensidige forpligtelser efter denne lov fra afgjørelse ved rettergang; og justitsdepartementet anser sig ikke længer bundet ved dem⁴.

Paa lignende maade som kommunernes fattigvæsen er endel halvoffentlige stiftelser givet tilsagn om fri proces⁵.

Hvor en enkeltmand er part i sagen, tilstaaes fri proces, saafremt det offentlige kan ansees at have en umiddelbar interesse enten i selve det omtvistede konkrete retsforhold (saaledes, hvor sagen angaar en offentlig eiendom, f. ex. en embedsgaard, eller direkte gaar ud paa at fremtvinge udførelsen af en embedsforretning) eller i det retsspørgsmaal, paa hvilket sagens udfald beror. I sidstnævnte henseende er det dog ikke nok, at det overhovedet er et tvivlsomt retsspørgsmaal, for hvis besvarelse det er af almen interesse at faa et præjudikat. Det maa kræves, at retsspørgsmaalet direkte interesserer det offentlige.

At sagen reiser sig af en tjenestehandling eller staar i forbindelse med personens stilling som offentlig tjenestemand, er i almindelighed ikke i og for sig tilstrækkeligt til at begrunde kravet paa fri proces⁶. Der gives saaledes i regelen ikke

³ Jfr. reskr. 11 juli 1710 (for Trondhjems stift); an. 2 decbr. 1741 kap. 7 § 11 jfr. reskr. 2 decbr. 1741 § 4 (for Akershus stift); an. 29 aug. 1755 kap. 6 § 8 (for Bergens stift) og an. 5 mai 1786 kap. 6 § 10 (for Kristianssands stift). Jfr. skr. 16 juli 1868.

⁴ Jfr. dept. skr. 6 decbr. 1912.

⁵ Se foruden de foran p. 244 i note 11 omhandlede reskr. 8 decbr. 1775 og fund. 15 mai 1789 § 13, der indeholder et saadant tilsagn ved siden af den generelle sportelfritagelse, tillige reskr. 11 juli 1710 om Trondhjems stifts kirke- og skolevæsen. Jfr. Civilproceslovkommissionens motiver til rettergangsloven p. 176—7.

⁶ Jfr. om kommunale tjenestemænd dept. skr. 11 janr. 1897. For visse tjenestemænd haves særlige forskrifter; se om saadanne, der er ansatte ved det offentlige fattigvæsen, an. for Bergens stift af 29 aug. 1755 kap. 6 § 8 og an. for Kristianssands stift af 5 mai 1786 kap. 6 § 10, og om lodse l. 26 mai 1899 nr. 4 § 54 jfr. cirk. 11 decbr. 1860. Disse ansees dog af justitsdepartementet ikke længer bindende.

offentlige tjenestemænd fri proces til indtale af embedsindtægter. Derimod vil statens tjenestemænd kunne paaregne saadan bevilling i sager, i hvilke de ligeoverfor private maa forsvare et tjenesteforhold, som det offentlige finder udadleligt⁷.

At vedkommende retsforhold er et offentligretsligt, er ikke tilstrækkelig grund til meddelelse af bevilling. Saadan gives f. ex. regelmæssig ikke i skattesager.

b) Meddelelse af et *beneficium paupertatis* forudsætter:

1) Uformuenhed, hvilket ikke forstaaes saa strengt, at vedkommende absolut ikke skal være istand til at skaffe de til processen fornødne midler. Det ansees tilstrækkeligt, at udrædelsen af procesudgifterne vilde medføre et føleligt savn i henseende til ansøgerens og hans families nødtørftige underhold⁸. At ansøgeren har udsigt til fremtidigt erhverv (f. ex. ved en endnu ikke falden arv), pleier man ikke at tage i betragtning. Vil derimod selve den proces, ved hvilken bevillingen skal bruges, om den vindes, bringe ansøgeren en saa stor økonomisk fordel, at han af den maa kunne afse det fornødne til procesudgifterne, pleier beneficiets meddelelse at gjøres betinget af, at ansøgeren under den nævnte forudsætning erstatter det offentlige dets udlæg eller en passende del deraf. Uformuenheden bevises ved skriftlig bevidnelse af troværdige personer⁹.

2) At sagen for ansøgerens vedkommende, saavel efter sin moralske og juridiske beskaffenhed¹⁰ som efter sin betydning

⁷ Efter den ældre straffelov fandt *benef. proc. grat.* en hyppig anvendelse i injuriersager, som en embedsmand paalagdes at anlægge for ved dom at faa mortificeret en ærekrænkende beskyldning. Efterat paatalen i saadanne sager er bleven offentlig (se den ved l. 29 juni 1889 gjorte forandring i str.l. 27—4 og nu alm. str.l. § 251, 3dje led), er foranledningen til saadanne bevillinger bortfalden.

⁸ At ansøgeren er en kommune eller en stiftelse, udelukker ikke meddelelse af *beneficium paupertatis*. Uformuenhed vil da her foreligge, hvor procesudgifterne vilde overstige vedkommendes økonomiske evne.

⁹ Paa landet udfærdiges den hyppigst af lensmanden, der ligesom andre tjenestemænd, af hvem saadan attest maatte begjæres, efter spt.l. 6 aug. 1897 § 143 herfor ikke er berettiget til nogen betaling; jfr. dept. skr. 16 mai 1914 og 15 juni 1916.

¹⁰ Der maa være rimelig grund til at antage, at sagen kan vindes af ansøgeren. Jfr. Ørsted Haandbog I p. 559; Faith p. 303.

for hans retssfære, findes at gjøre den fortjent til offentlig understøttelse¹¹.

3) At ikke de ordinære procesregler enten alene eller i forbindelse med en bevilling af gebyrlettelse efter sportellovens § 84 maa ansees efter tilfældets beskaffenhed at yde sagsøgeren den fornødne hjælp. Navnlig vil der ikke lettelig opnaaes bevilling til fri sagfører i saadanne sager, i hvilke det er gjort dommeren til pligt i videre udstrækning end almindeligt at bistaa parten, om den end ikke her er helt udelukket¹².

En anvendelse af den nævnte forudsætning for bevillingens meddelelse er det endvidere ogsaa, at der lægges vægt paa, om ansøgeren kunde og efter tilfældets beskaffenhed ogsaa burde have søgt sagen afgjort ved dom af forligsraadet.

4) Ansøgeren maa have gjort, hvad der med rimelighed kan forlanges af ham for at undgaa proces. I overensstemmelse hermed kræves det, hvor sagen er gjenstand for mægling i forligsraadet, at der tilveiebringes attest fra dette for, at ansøgeren har vist sig villig til at forlige sagen i mindelighed paa billige vilkaar (jfr. sportell. 6 aug. 1897 § 88).

Naar de foran omhandlede betingelser er tilstede, tilstaaes fri proces ikke blot indlændinge, men ogsaa udlændinge, forsaavidt angaar sager, der føres her i riget, uden at det ubetinget fordres, at vedkommende ansøger tilhører et land, der behandler norske borgere paa samme maade¹³.

II. Bevilling til fri proces meddeles hos os af regjeringen

¹¹ Det kan i denne forbindelse fremhæves, at bevilling, skjønt ikke udelukket paa de private straffesagers mark, dog her sjelden meddeles.

¹² Saaledes vil der særlig i faderskabssager, forsaavidt barnemoderen angaar, efter de nyere love om disse sager (senest l. 10 april 1915) ikke være samme opfordring til at give beneficium, om end dette ikke ansees udelukket. — Justitsdepartementet meddeler som regel heller ikke fri sagsførsel til tingsvidner i appellerte faderskabssager, idet det forudsættes, at tingsvidnedommeren vil paase, at de fornødne oplysninger fremkommer, og at det derfor ikke i almindelighed kan ansees paakrævet, at sagfører møder.

¹³ Se iøvrigt den internationale civilproceskonvention af 17 juli 1905 art. 20, hvorved hver af de kontraherende stater, deriblandt Norge, har forpligtet sig til i denne henseende at ligestille de andre staters borgere med sine egne. Se ogsaa første del p. 84.

(*ad mandatum* af justitsdepartementet)¹⁴. Ansøgningen indsendes regelmæssig gennem overøvrigheden og forelægges i almindelighed modparten til erklæring¹⁵.

III. Bevilling af fri proces medfører følgende virkninger:

1) Fritagelse for alle retsgebyrer, som ellers i anledning af vedkommende rettergangsskridt skulde blive at erlægge til statskassen, samt ret til gratis at faa de udskrifter og attester i sagen, som dennes behandling gjør fornødne (sportellovens § 79 jfr. § 166)¹⁶. Derhos er den beneficerede part fritaget for erlæggelse af de retsgebyrer, som oppebæres af vedkommende tjenestemænd selv, i alle tilfælde, hvor loven anordner, at disse gebyrer istedet skal udredes af statskassen, hvilket er skeet for de fleste hidhørende gebyrers vedkommende¹⁷.

¹⁴ Se resol. 5 februar 1892. I de fleste andre lande meddeles saadan bevilling af retterne. Dette var ogsaa foreslaaet af civilproceskommissionen; se dens motiver til rettergangsloven p. 174. Den tidligere ordning bibeholdtes imidlertid af praktiske grunde; se Ot. prp. nr. 1 for 1910 p. 90.

¹⁵ Se nærmere om fremgangsmaaden ved ansøgningernes behandling Ot. prp. nr. 10 for 1913 p. 28. — Det antydes her, at der i forbindelse med civilprocesreformens ikrafttræden kan blive tale om at lade ansøgningen indsende gennem retterne og lade disse indhente modpartens erklæring.

¹⁶ Dept. skr. 30 septbr. 1885 har antaget, at beneficium i en sag ikke hjemler adgang til at faa gratis udskrift af en anden sag; og denne opfatning er formentlig ikke berørt af sportellovens § 79, der kun taler om udskrifter „i sagen“ d. e. af, hvad der er passeret under sagen. Om spt.l. § 79 se forøvrigt dept. skr. 22 marts 1899; 28 januar 1905; 15 juli og 10 aug. 1909. — Efter den tidligere praxis har beneficium til en sags udførelse ved overretten ikke været antaget at hjemle ret til gratis at erholde underrettsakt; men denne praxis bør neppe opretholdes efter spt.l. 1897. — At ansøgning om fri sagførsel er afslaaet for overinstansens vedkommende, er i dept. skr. 14 juli 1858 ikke antaget at hindre, at underrettsakt meddeles gratis, naar sagen i underinstansen har været beneficeret.

¹⁷ Se saaledes sportellovens §§ 97, 118 og 149. Betaling til forligsmænd bliver ogsaa i beneficerede sager at erlægge af vedkommende part; men da beneficiet efter det foran bemærkede regelmæssig ikke meddeles før, efterat forligsmægling har fundet sted, har dette liden praktisk betydning. Heller ikke fritager beneficiet for erlæggelse af betaling til translatoer (spt.l. § 111), landmaalere (spt.l. § 113) eller for betaling af attester og udskrifter, naar denne tilfalder andre end statskassen (spt.l. § 157). Det samme gjælder betaling for husrum til extraretssessioner eller for udgifter af den i spor-

Er der i en sag flere procesfæller og sagen alene for enkelte af disse er beneficeret, har justitsdepartementet antaget, at der ikke bør afkræves nogen af parterne retsgebyrer i anledning af rettergangsskridt, som vedkommer den beneficerede part, selv om de ogsaa kommer hans procesfæller til gode¹⁸.

2) Sagen udføres paa offentlig bekostning af en dertil af det offentlige beskikket retsfuldmægtig; herom mere nedenfor under VI.

Disse virkninger af beneficiet er imidlertid underkastet følgende nærmere begrænsninger:

a) Bevillingen angiver, hvilke sager og hvilke personer beneficiet angaar. Det kan ikke benyttes til en udvidelse af sagen, hverken med hensyn til personer eller gjenstand. Heller ikke antages det at kunne benyttes af andre end den, som har erhvervet bevillingen, selv ikke af dennes universalsukcessorer¹⁹ eller konkursbo. Endnu mindre kan det vilkaarlig overdrages til andre.

b) Bevillingen angiver selv, om beneficiet skal kunne benyttes af vedkommende part som sagsøger (appellant) eller sagsøgt. En bevilling, som kun lyder paa beneficium til at tage til gjenmæle, giver ikke adgang til gratis at iværksætte modsøgsmaal eller modanke²⁰.

c) Beneficiet antages ikke at have tilbagevirkende kraft. Det gjælder kun de rettergangsskridt, som fore-

tellovens § 163 omhandlede art. Paa særlig andragende pleier dog ogsaa saadanne udgifter, der ikke *ipso jure* omfattes af beneficiet, at anvises til udbetaling af statskassen, naar de har været nødvendige til sagens udførelse. Jfr. skrivelser af 10 juni 1879 og 30 septbr. 1885 med noter. Se ogsaa skr. 21 febr. 1884, der viser, at godtgørelse for en persons fremmøde som vidne udenfor sit hjemting er bleven anvist af statskassen, naar den er udbetalt for at undgaa optagelse af et tingsvidne.

¹⁸ Dept. skr. 10 juni 1909. Af anden mening derimod finansdept. et i skr. 8 april 1914.

¹⁹ Dept. skr. af 24 aug. 1869, 24 april 1897; se derimod om dansk praxis Faith p. 312—3.

²⁰ Cirk. 11 marts 1876 post 1; Faith p. 318—9. Angaaende spørgsmaalet om adgang til at ændre søgsmaalsgrunden se Hambro Byrettsdomme nr. 2477.

tages efter dets meddelelse, ikke hvad der tidligere er passeret²¹.

d) Beneficiet omfatter kun de rettergangsskridt, som foretages ved hovedsagens værneting (ligegyldigt forøvrigt, om de foretages ved almindelige ting eller ved extraret)²²; derimod ikke rettergangsskridt (f. ex. tingsvidner, granskninger) inden andre jurisdiktioner. For disse udkræves derfor en særskilt bevilling, hvis de skal være fritagne for betaling²³.

e) Beneficiet omfatter sagens behandling indtil dens afgjørelse ved dom i vedkommende instans. Det omfatter saaledes ikke *ipso jure* de efterfølgende rettergangsskridt, hvortil dommen maatte give anledning²⁴, heller ikke tvangsfuldbyrdelsen²⁵. Det omfatter endvidere ikke anke af den faldne dom. Og gaar denne ud paa afvisning, kan beneficiet ikke benyttes under en ny sag²⁶. Gaar derimod overinstansens afgjørelse ud paa en hjemvisning af sagen til ny behandling ved underinstansen, gjælder beneficiet ogsaa for denne nye behandling.

f) Paa den anden side er det en regelmæssig forudsætning for det offentliges overtagelse af sagens udgifter, at sagen bringes til afslutning ved dom. Hæves sagen som forligt, udredes omkostningerne kun, forsaavidt det offentlige (vedkommende regjeringsdepartement) har samtykket i, at sagen afsluttes paa denne maade²⁷.

At den beneficerede part skrider til retshandlinger, som efter det foregaaende ligger udenfor beneficiet, kan ikke lede

²¹ Cirk. 11 marts 1876 post 2; Retst. 1875 p. 702 ff. Justitsdepartementet har dog antaget, at et allerede erlagt behandlingsgebyr kan tilbagebetales med hjemmel af et senere meddelt beneficium.

²² Jfr. dept. skr. 10 janr. og 8 septbr. 1898.

²³ Jfr. dept. skr. 27 mai 1853 og 2 marts 1896. Se imidlertid i denne forbindelse den foran p. 250 i slutningen af note 17 citerede skr. 21 febr. 1884. Saa snevert forståes beneficiet ikke i Danmark; se Faith p. 314—5.

²⁴ Jfr. skr. 20 juni 1896; se derimod om den danske praxis Faith p. 315.

²⁵ Dept. skr. 2 novbr. 1836, 13 febr. 1897; se derimod Faith p. 315—6.

²⁶ Dept. skr. 2 marts 1896.

²⁷ Dept. skr. 26 juni 1897.

til, at disse negtes fremme, eller at sagen afvises (f. ex. hvor der er anlagt et modsøgsmaal, som ikke omfattes af beneficiet)²⁸, men kun til, at den beneficerede part selv forsaavidt maa bære alle omkostninger, som om sagen ikke havde været beneficeret.

IV. Den sædvanlige form for bevilling af fri proces er ikke anvendelig, hvor vedkommende retssag føres i udlandet. Norske borgere vil imidlertid ogsaa i saadant tilfælde, saafremt de sædvanlige betingelser er tilstede, kunne faa bevilget understøttelse af statens midler til sagens udførelse, og der vil isaa-fald ved offentlig foranstaltning blive sørget for den fornødne retsbistand.

V. Bevilling af fri proces maa kunne tilbagekaldes, naar omstændighederne har forandret sig saaledes, at den ikke længer er paakrævet; men tilbagekaldelsen har selvfølgelig ikke tilbagevirkende kraft.

VI. Beneficiebevillingerne indeholder i almindelighed en anmodning til vedkommende amtmand eller — hvor beneficiet gjælder høiesteret — til dennes formand „om at overdrage en advokat, sagfører eller anden duelig mand at udføre sagen for den i bevillingen nævnte part paa de i lovgivningen om beneficerede sager gjældende betingelser med hensyn til godtgørelse m. v.“ Herom bemærkes nærmere:

1) Ved beskikkelsen tager amtmanden i almindelighed hensyn til partens ønske, forsaavidt denne har udpegt en bestemt person, mod hvem ingen berettiget indvending kan gjøres. Næsten undtagelsesfrit beskikkes den sagfører, ved hvem beneficiansøgningen er indsendt²⁹.

²⁸ Se derimod Faith p. 310 og de der citerede ældre danske domme i Jur. tidsskr. XIII, 2 p. 94 og XIX p. 344.

²⁹ Jfr. iøvrigt for over- og underretternes vedkommende res. 21 novbr. 1855. Se ogsaa just.depts cirkulære af 30 decbr. 1897 i slutn., der paalægger amtmændene ikke uden nødvendighed at antage nogen, hvis beskikkelse paa grund af boligens fjernhed fra retsstedet vil paaføre det offentlige uforholdsmæssige udgifter jfr. dept. skr. 28 febr. 1918. — For høiesterets vedkommende foreskrev l. om høiesteretsadvokatens beskikkelse af 28 septbr. 1857 § 5, at der efter indhentet betænkning fra høiesteret af Kongen skal antages et vist antal advokater til udførelse af beneficerede sager; jfr. res. 22 decbr. 1860 og 15 aug. 1863. Denne bestemmelse er dog forstaaet

Den beskikkede sagfører antoges under den ældre ret ikke at kunne lade en anden udføre sagen for sig³⁰. Nu synes ogsaa for hans vedkommende rettergangsl. § 45 at maatte være afgjørende i saa henseende.

Beskikkelsen maa kunne tilbagekaldes, naar vedkommendes forhold giver anledning dertil.

2) Den, som efter beskikkelse udfører en beneficeret sag³¹, har ligeoverfor det offentlige krav paa³²:

a) Lovbestemt skyds- og kostgodtgjørelse i anledning af de reiser, som sagens udførelse maatte nødvendiggjøre³³.

b) Et efter hans arbeide, sagens beskaffenhed og reisens længde afpasset salar, der ansættes af retten, og hvis størrelse, naar det er ansat af andre retter end høiesteret, er gjenstand for revision af justitsdepartementet og kan forandres af dette (spt.l. § 106)³⁴. Optræder procesfuldmægtigen samtidig for procesfæller, som ikke har fri sagførelse, maa det offentlige ikke

saaledes, at justitiarius ikke er bundet ved kredsen af de antagne advokater, hvor der fra partens side er fremkommet ønske om en bestemt advokats opnævnelse som befalet sagfører. — Efter den anførte lov 28 septbr. 1857 § 5 og sagførerlov 12 aug. 1848 § 13 bestaar der ikke nu nogen pligt for autoriserede advokater og sagførere til at modtage beskikkelse som befalet sagfører.

³⁰ Se Retst. 1915 p. 553.

³¹ Jfr. dept. skr. 20 juni 1902, hvor det er antaget, at ogsaa salær til den, der er beskikket til at varetage den fraværende ægtefælles tarv under en skilsmisssag (jfr. nu lov 31 mai 1918 nr. 2 § 70), nu efter spt.l. § 106 bliver at udbetale af statskassen (jfr. cirk. 30 decbr. 1897).

³² Efter skr. 13 aug. 1838 (anført i note 5 til cirk. 28 decbr. 1889 i Paulsens og Thomles lovsamling) skal udgifter vedkommende beneficerede sager anvises af den overøvrighed og paa den oppebørselsbetjent, i hvis distrikt hovedsagen føres.

³³ L. 9 aug. 1918 jfr. kgl. res. 23 aug. 1918; dept. cirk. 26 aug. 1918.

³⁴ Jfr. første del p. 28 og anden del p. 239; se iøvrigt nærmere dept. cirk. 30 decbr. 1897 post 1—5, jfr. skr. 15 janr. og 13 septbr. 1898. — Tidligere var salaret gjenstand for judiciel fastsættelse med adgang til overprøvelse ved appel (jfr. sportell. 13 septbr. 1830 § 210). Man anvendte da ogsaa paa salaret den af forhandlingsmaximen flydende regel, at det ikke tilkjendtes uden efter udtrykkelig paastand; jfr. dog Retst. 1897 p. 497. Denne regel kan ikke længer ansees gjældende efter den forandrede karakter, som salaransættelsen har faaet ved spt.l. af 1897.

paabyrdes mere end en forholdsvis andel i den fælles procesfuldmægtigs godtgørelse.

c) Portofrihed for den ved sagen foranledigede korrespondance (dept. skr. 30 decbr. 1853).

3) Den beskikkede retsfuldmægtig har intet krav paa godtgørelse eller skadesløsholdelse ligeoverfor den beneficerede part³⁵. Men forøvrigt finder de i § 49 V udviklede sætninger anvendelse paa forholdet mellem parten og den beskikkede retsfuldmægtig³⁶. Denne maa i forholdet til sagen ansees at have sin fuldmagt fra parten, som ved beneficieansøgningen har overladt valget af fuldmægtigen til det offentlige. Men retten har paa embeds vegne at paase, at retsfuldmægtigen samvittighedsfuldt opfylder sine pligter³⁷. Virkningen af pligtforsømmelse kan efter domstolsl. § 200 foruden erstatning³⁸ være bøder, ligesom det ikke er tvivlsomt, at retten ved ansættelsen af et lavere salær, end ellers vilde have være begrundet, kan tilkjendegive sin misbilligelse af fuldmægtigens optræden³⁹.

VII. Naar nogen part i sag, hvori modparten har fri sagførsel, ilægges sagsomkostninger, skal det offentlige i dennes sted tilkjendes skadesløse omkostninger, derunder retsgebyrer, som om sagen ikke havde været beneficeret (sportell. § 168). Er der tilstaaet begge parter fri sagførsel, har denne bestemmelse ingen anvendelse, og der bliver derfor i saa tilfælde ikke fra nogen af siderne at nedlægge paastand om tilkjendelse af omkostninger til det offentlige.

³⁵ Jfr. dept. skr. 21 juli 1899; Siewers Byretsdomme nr. 883.

³⁶ Første del p. 335—6.

³⁷ Jfr. Faith p. 333—4. Se ogsaa Hambro Byretsdomme nr. 1645, 2497 og Siewers Byretsdomme nr. 2177.

³⁸ Herom mere nedenfor i § 212.

³⁹ Jfr. Hambro Byretsdomme nr. 2489 (den befalede sagfører helt negtet salar paa grund af en fejl ved paastevningen, der ledede til sagens afvisning) og 2497 samt Siewers Byretsdomme nr. 1242 (salaret nedsat paa grund af mangler ved sagførselen). Se om det tilsvarende spørgsmaal for salarer til aktorer og forsvarere i straffesager Hagerup Straffeprocess (2 udg.) II p. 416 og 417; Retst. 1893 p. 475. Jfr. iøvrigt i denne forbindelse udtalelserne i Retst. 1887 p. 888, der synes at vise, at det misbilliges, naar den befalede sagfører reiser unødige formelle indsigelser.

VIII. Om dom, der er falden i en beneficeret sag, har retsskriveren at give meddelelse til justitsdepartementet (cirk. 30 decbr. 1897 post 3 i. f.). Den befalede sagfører har uopholdelig at give sin part meddelelse om dommen (skr. 1 juli 1868).

ANDET KAPITEL

Erstatningsansvar i anledning af civil rettergang.

a) Ansvar for parterne.

§ 210.

Pligten til at erstatte modparten processens omkostninger.

I. En part i civil rettergang har under visse betingelser krav paa at faa de omkostninger, som processen har forvoldt ham, erstattet af modparten¹.

Med hensyn til grundlaget for denne erstatningspligt har der historisk gjort sig gjældende forskellige anskuelser, som har ledet til forskellige resultater baade i henseende til erstatningens betingelser og omfang: Dels har man heri seet en slags straf for trættekjerhed (*poena temere litigantium*), dels en anvendelse af skadeserstatningsreglerne, dels en følge af den blotte omstændighed, at vedkommende part har tabt sagen.

Den første opfatning, som synes at ligge til grund for den senere romerske rets regler paa dette omraade², var i lange

¹ Forskjellig fra adgangen til at faa procesomkostningerne erstattede hos sagens modpart er adgangen til at faa de paa en proces anvendte omkostninger erstattede hos en regrespligtig. Denne adgang bestemmes helt og holdent af civilretslige, ikke procesretslige regler og vedkommer os derfor ikke her.

² Se navnlig § 1 I. 4. 16, hvor det siges, at pligten for „*improbis litigator*“ til at erstatte procesomkostningerne er traadt istedetfor den ældre *calumniæ actio*. Jfr. iøvrigt Wetzell System des ordentl. Civilprozesses

tider den herskende i den romersk-tyske og franske proces-teori, medens det andet af de nævnte synspunkter navnlig fra slutningen af forrige aarhundrede fik stor udbredelse³. Derimod er den tredje opfatning gennemført i de nyere proceslove⁴, ligesom den i det væsentlige ogsaa ligger til grund for den engelske rets regler om procesomkostningerne⁵. Denne opfatning er ogsaa den, som fra et almindeligt nomotetisk standpunkt fortjener billigelse. Processen skaber ingen ny retsstilling, men fastslaar bare den bestaaende. Dens udfald har — fra lovens standpunkt seet — godtgjort, at den vindende part var i sin ret; og naar han, for at hævde denne, maa skride til søgmaal eller maa træde ind i sagen som sagsøgt, vilde hans retsnydelse og retsbeskyttelse bare være ufuldstændig, hvis han skulde behøve at købe denne med økonomiske ofrefrelser⁶. Det er vistnok saa, at det i mange tilfælde kan være haardt for den tabende, som i begrundet overbevisning om sin ret har indladt sig paa processen, at han skal bære ikke blot sine egne, men ogsaa modpartens omkostninger. Han er imidlertid nærmere til at bære de af processen flydende økonomiske ofre end den vindende. Det er en risiko, som enhver maa staa, der vil inlade sig i proces, og som han maa tage i beregning, inden han beslutter sig hertil.

Denne betragtningssmaades billighed er saa indlysende, at den ikke har kunnet undgaa at paatrænge sig ogsaa dem, som søger grundlaget for erstatningspligten i deliktsynspunktet. For at undgaa en altfor unaturlig begrænsning af denne pligt har man i større eller mindre udstrækning villet lade den objektive retsstridighed være tilstrækkelig til at begrunde ansvar

§ 46, note 57 ff.; Dernburg Abhandlungen aus dem Gebiete des gemeinen und französischen Civil- und Processrechts (1849) p. 119 ff.

³ Se især A. D. Weber Ueber die Processkosten, deren Vergütung und Compensation (1788).

⁴ Se allerede *Code de proc. civile* art. 130: *Toute partie qui succombera sera condamnée aux dépens*, hvis bestemmelser er gaaet over foruden i de lovbøger, som direkte er bygget paa fransk ret, tillige i den tyske civilproceslovs § 91 (tidligere § 87) og den østerrigske af 1895 § 41.

⁵ Se herom Hagerup i Tidsskr. f. Retsv. 1898 p. 411—2.

⁶ Jfr. ogsaa Civilprocescommissionens motiver til rettergangsloven p. 169.

uden at lade det komme an paa partens subjektive forhold, hvilket i de praktiske resultater ikke fjerner sig meget fra dem, der flyder af den nyere europæiske lovgivnings bestemmelser⁷. Men herved har man i virkeligheden forladt det givne grundlag; ti et delikt forudsætter begrebsmæssig subjektiv tilregnelighed⁸. Ganske forkasteligt er det strafferetslige synspunkt, som ikke engang for alvor lader sig fastholde i sine konsekvenser (ingen vil f. ex. antage, at pligten til at udrede procesomkostningerne ikke skulde gaa over paa arvingerne, at de skulde kunne være gjenstand for afsoning efter reglerne for formuesstraffe, kunne eftergives ved benaadning o. s. v.).

II. De bestemmelser i vor ældste procesret, som omhandler en parts pligt til at erstatte sagsomkostningerne, synes nærmest at hvile paa et strafferetsligt synspunkt. Hovedlovstedet, Magnus Lagabøters landslov 1—6, bestemmer saaledes som almindelig regel, at den sagsøger, som skjønnes at have sagsøgt saa vrangelig, at modparten ikke engang bliver paalagt benegtelssed, skal erstatte denne hans bekostning dobbelt og derhos bøde 1 mark til Kongen, medmindre han sværger, at han troede at have ret.

Kristian den femtes lovbog indeholdt en række bestemmelser (se 1—4—36, 1—5—7, 14, 24, 31; 1—6—11, 18, 20; 1—9—12 og 18), som handler om udredelse af procesomkostningerne, uden at der dog af disse lader sig udlede et fuld-

⁷ Saaledes lod den romerske ret, uagtet synspunktet der nærmest var strafferetsligt (se foran note 2), dog efter senere keiserforordninger den tabende ubetinget bære procesomkostningerne; se keiser Zenos anordning i c. 5. C. 7. 51, der er stadfæstet af Justinian i c. 13 § 6 C. 3. 1. — Weber, som i det i note 3 anførte skrift principielt anser den opfatning, hvorefter den tabende altid bærer omkostningerne, for den rette, og kun hævder deliktsynspunktet som det i den tysk-romerske proces antagne, bestemmer betingelserne for tilstedeværelse af et delikt saa vidt, at ikke blot ingen vildfarelse, om end noksaa undskyldelig, med hensyn til de retssætninger, hvoraf sagens udfald afhænger, skal komme i betragtning, men at heller ikke vildfarelse med hensyn til beviset for de fremførte paastande regelmæssig skal diskulperes.

⁸ Jfr. ogsaa N e l l e m a n n Ord. civ. Procesmaade p. 979 ff., som imidlertid i henseende til de subjektive betingelser stiller meget smaa fordringer.

stændig klart princip herfor. N. L. 1—5—31 og 1—6—11 synes at opstille som regel, at den, som i alle punkter tabte sagen, skulde tilsvare modparten procesomkostningerne, og forudsætningen herom synes ogsaa at ligge til grund for slutningsbestemmelsen i 1—9—12. Men paa den anden side giver N. L. 1—6—20, som handler om appel til overhofretten og høiesteret, udtryk for den opfatning, at der ved omkostningsansvaret skal tages hensyn til, om den, der har foranlediget appellen, derved alene har lagt an paa at forhale modpartens retsnydelse⁹.

Imidlertid synes der allerede kort tid efter lovbogen — sandsynligvis under paavirkning af den romersk-tyske proces — at have udviklet sig den regel, at pligten til at erstatte modparten processens omkostninger ikke kunde paalægges den tabende part, naar han havde haft en rimelig grund til at procedere. Til at denne regel fæstnedes i praxis, bidrog i væsentlig mon frdn. 23 decbr. 1735 „om lovens skjærpelse imod *temere litigantes*“, saaledes som den almindelig blev forstaaet. I dennes § 1 heder det nemlig, at „enhver, som ved dom i sagen findes saa aldeles ugrundet i sin sag, at han ei alene taber sagen, men og dømmes til at give contraparten kost og tæring“, skal desuden idømmes en pengestraf til justitskassen. Og at her udtrykket „kost og tæring“ er taget i betydning af procesomkostninger i almindelighed, synes at fremgaa deraf, at samme paragrafs andet punktum ved at opstille en tilsvarende regel om straf for unødigt proces ved overhofretten og høiesteret foreskriver, at fra denne straf „ingen, som findes til at betale omkostningerne, skal befries“¹⁰. Paa denne maade blev forordningen ogsaa forstaaet; og da den i præmisserne forkynder sig som en fastslaaen af, hvad allerede lovbogen indeholdt, fortolkede man ogsaa denne i overensstemmelse hermed.

⁹ Se nærmere om disse lovsteder og deres kilder Anden udg. af nærv. skrift p. 518 note 10 og 11.

¹⁰ Jfr. Ørsted Jur. Arkiv 13 p. 29. Se derimod NELLEMANNS p. 968—9, der overensstemmende med sin i note 11 omtalte teori hævder, at forordningen forsaavidt er bleven misforstaaet, og at ordet omkostninger i sidste p. af frdn. § 1 unøiagtig er brugt istedetfor „kost og tæring“.

Endnu Høyer lærer dog i sit juridiske collegium over processen fra 1742, at procesomkostningerne tilsvares af den tabende part, idet han forøvrigt forudsætter et strengere ansvar for den trættekjære. Men i Hesselbergs Collegium fra 1755 paalægges omkostningerne alene den trættekjære part; og Stampe udtaler i en erklæring fra 1767¹¹: „I almindelighed bør alene den, der er *temere litigans*, betale omkostningerne, men den, som har *probabilem litigandi causam*, bør, omendskjønt han taber sin sag, befries derfor.“ Og denne lære gjenfindes hos alle senere forfattere¹², ligesom den ogsaa er fastslaaet i praxis og forudsættes i flere nyere love¹³.

III. Rettergangslovens regler om en parts pligt til at erstatte den anden part sagsomkostningerne er følgende:

a) I § 172 opstilles som hovedregel, at den part, som fuldstændig taber sagen, skal paalægges at erstatte modparten hans sagsomkostninger. Denne regel er imidlertid undergivet visse begrænsninger:

α) For det første kan undtagelse gjøres i følgende tilfælde (§ 172, 2det led):

1) Hvis sagen var saa tvivlsom, at der var fyldestgørende grund for den tabende part til at lade den komme for retten. Om tvivlene knytter sig til retsspørgsmaalene eller til sagens faktiske sider, kommer ikke i betragtning¹⁴.

¹¹ Erklæring V p. 342.

¹² Se navnlig Ørsted „Om Procesomkostningernes Tilkjendelse og Ophævelse i civile som i kriminelle Sager“ i Jur. Arkiv bd. 13 (1807), af hvilken afhandling forf. i Arkiv for Retsvidenskab bd. 5 (1828) har givet en udvidet og delvis ændret bearbejdelse.

¹³ Se saaledes ødelsloven 26 juni 1821 § 28, sidste p. og spt.l. 6 aug. 1897 § 168, af hvilken sidste ialfald fremgaar, at procesomkostningerne ikke uden videre paalægges den tabende. Jfr. ogsaa udskiftningsloven af 13 marts 1882 § 78, umyndiggørelsesloven 28 novbr. 1898 § 25.

¹⁴ Civilproceskommissionen og den kongelige proposition havde foreslaaet undtagelsen indskrænket til det tilfælde, at retsspørgsmaalene er tvivlsomme. Justitskomitéen udvidede imidlertid regelen til ogsaa at omfatte tvivl om de faktiske omstændigheder; jfr. Indst. O. XV for 1912 p. 70, hvor det bl. a. fremhæves, at det særlig ved grænsetvistigheder ofte vil stille sig saaledes, at der i lange tider har hersket uklarhed om den rette grænse, uden at dette kan lægges nogen af parterne tillast. Jfr. ogsaa Indst. O. I for 1914 p. 68, hvor det fremhæves, at der dog fra domstolenes side maa

Hvis søgsmaalet grundes paa et retsbrud, vil det følge af almindelige civilretslige erstatningsregler, at erstatningen for den ved retsbrudet voldte skade ogsaa omfatter de omkostninger, som har været forbundet med erstatningskravets processuelle gennemførelse; og det bør derfor her ikke komme i betragtning, om sagen har givet anledning til tvivl i faktisk eller retslig henseende¹⁵.

2) Hvis de omstændigheder, som udfaldet beroede paa, uden hans egen skyld først under hovedforhandlingen er blevet ham bekendt. Er de blevet ham bekendt under sagsforberedelsen, fritages han ikke for omkostningsansvaret, om han fortsætter sagen.

3) Hvis det helt eller delvis kan lægges den vindende part til last, at det er kommet til sag. Til omstændigheder af denne art regner lovens forarbejder bl. a., at han ikke paa forhaand har givet den anden part oplysning om de faktiske forhold eller om de foreliggende bevisligheder, uagtet modparten har begjæret det for at kunne danne sig en mening om kravets brettegelse, eller at han har undladt at sørge for, at en retshandel faar et klart skriftligt udtryk, hvor dette nærmest maatte paahvile ham¹⁶.

Ved de undtagelser, som opstilles i § 172, 2det led, er hovedregelen blevet saaledes gjenembrudt, at den i sin praktiske anvendelse neppe vil komme til afvige særdeles meget fra den hidtil gjældende ret¹⁷.

vises forsigtighed med hensyn til ophævelse af omkostningerne paa grund af bevislivl, navnlig hvor det gjælder retshandler mellem forretningsdrivende og andre, af hvem det maa kunne forlanges, at de sikrer sig bevis.

¹⁵ Jfr. Civilproceskommissionens motiver til rettergangsloven p. 170, hvor dog sætningen — som det synes, ukonsekvent — indskrænkes til det tilfælde, at tvivlen angaar erstatningens omfang.

¹⁶ Se Ot. prp. nr. 1 for 1910 p. 123. Jfr. for den ældre ret N. L. 1—5—7.

¹⁷ De i note 14 citerede udtalelser i justitskomitéens indstilling viser, at denne komité's flertal overhovedet ikke har haft nogen klar forstaaelse af, at spørgsmaalet var om gennemførelsen af et nyt princip for erstatning af procesomkostninger. — Se derimod Ot. prp. nr. 1 for 1910 p. 123, hvor det fremhæves, at regler som de i § 172, 2det led indeholdte konsekvent maa lede til, at den tabende part ogsaa fritages for at erstatte modparten søgsomkostningerne, naar under sagen et bevis svigter, som han havde grund til at gjøre

Imidlertid maa det dog fastholdes, at det principielle udgangspunkt efter rettergangsloven er et andet: Den bygger ikke paa deliktsynspunktet og fritager derfor ikke uden videre for erstatningspligt i ethvert tilfælde, hvor intet retsstridigt forhold kan lægges den tabende part til last. At en part har gjort sig skyldig i retsstridig adfærd med hensyn til sagen, begrundes efter § 177 et særligt ansvar, som er uafhængigt af sagens udfald (jfr. nedenfor under VI). § 172, 2det led aabner bare en fakultativ adgang for retten til at gjøre „undtagelse“ fra erstatningspligten i de der opregnede tilfælde. Retten vil herved kunne foretage en afveien af samtlige sagens omstændigheder og tillægge dem den konkrete vægt, de findes at fortjene. At dette er betydningen af paragrafens regel, bliver særlig klart, naar dens udtryksmaade sammenholdes med den i § 173 benyttede. Her omhandles:

β) Tilfælde, hvor undtagelse skal gjøres fra hovedregelen og hvor sagsøgeren ubetinget skal paalægges at erstatte sagsøgte hans sagsomkostninger. Dette skal ske, hvor sag er reist, uden at sagsøgte ved sit forhold har givet rimelig grund til det, og han uden unødigt opsættelse godkjenner kravet og tilbyder den ydelse, som kræves. Til de tilfælde, hvor sag kan siges at være reist uden, at sagsøgte ved sit forhold har givet rimelig grund til det, regner forarbejderne¹⁸ ogsaa saadanne tilfælde som, hvor sagsøgeren har gjort gjældende et krav, der er overgaaet til ham ved arv, overdragelse eller lignende, uden før sagens anlæg at meddele sagsøgte overgangen og paa forlangende godtgjøre den¹⁹, eller hvor der kan være tvivl om den berettigedes identitet, eller hvor der gjøres ansvar gjældende mod husbonden paa grund af tjeneres skadegjørende handlinger (N. L. 3—21—2)²⁰. Herved bliver imidlertid grænserne mellem omraaderne for § 173 og sidste del af § 172 meget flydende. Hvad særlig angaar fastsættelses-

regning paa, og at „resultatet da vilde blive en almindelig regel om, at procesomkostningerne kan ophæves i alle tilfælde, hvor han finder, at den tabende part har havt fyldestgjørende grund til at lade det komme til sag.“

¹⁸ Se Ot. prp. nr. 1 for 1910 p. 123.

¹⁹ Jfr. Civilproceskommissionens udkast § 91, 2det led.

²⁰ Se Ot. prp. nr. 1 for 1910 l. c.

søgsmaal, fremgaar det af § 173, at sagsøgeren, naar sagsøgte indrømmer paastanden, maa bære alle sagens omkostninger²¹.

At sagsøgte efter sagsanlægget opfylder sin forpligtelse eller tilbyder at gjøre det, vil ikke fritage ham for pligten til at erstatte sagsøgeren procesomkostningerne, naar han kunde have afværget sagsanlægget ved at gjøre det paa et tidligere tidspunkt.

En forpligtelse til at erstatte modpartens omkostninger kan uledes af overenskomst mellem parterne, enten saaledes at en saadan forpligtelse udtrykkelig overtages eller stiltiende antages indesluttet i en kontrakt, hvorom der procederes.

b) Naar en sag dels vindes og dels tabes, bærer efter hovedregelen hver af parterne sine omkostninger (§ 174). Retten kan dog efter paragrafens sidste led paalægge en af parterne at erstatte den anden en del af hans sagsomkostninger eller endog paalægge ham sagsomkostninger i det hele. Retten kan i denne henseende frit vurdere de forskjellige i den enkelte sag foreliggende omstændigheder, som bør tillægges vægt²². Som særlig egnet til at tages i betragtning herved fremhæver loven, at det bare er i tvistepunkter af liden betydning, vedkommende part har vundet sagen, eller at han ikke har vundet mere, end han vilde have faaet ved at tage imod et forligstilbud, som den anden part har fremsat, eller at det fremgaar af omstændighederne, at retssagen eller de væsentlige udgifter er voldt ved de tvistepunkter, hvori han har tabt. Ogsaa hvorvidt en part i alle eller nogen af de poster, hvori han taber, har ført sagen mod bedre vidende²³, vil kunne tages i betragtning. Udgifter ved retslige forføininger, som er foretaget efter begge parters begjæring eller efter rettens bestemmelse i begges interesse, kan retten dele mellem dem²⁴.

c) Naar en sag ender uden dom, vil pligten til at erstatte modparten sagsomkostningerne efter § 175 stille sig for-

²¹ Jfr. Civilproceskommissionens motiver til rettergangsloven p. 179.

²² Jfr. Ot. prp. nr. 1 for 1910 p. 123.

²³ Jfr. bilag til Ot. prp. nr. 1 for 1910 p. 22.

²⁴ Jfr. Civilproceskommissionens udkast § 92 og Indst. O. 1 for 1914 p. 68 (ad §§ 171 og 174).

skjellig efter de forskjellige grunde, som har ledet til sagsbehandlingens afslutning:

1) Afvises sagen, skal det paalægges sagsøgeren at erstatte sagsøgtets omkostninger, medmindre enten α) udfaldet skyldes omstændigheder, som ikke kan lægges ham tillast (f. ex. hvor det skyldes feil, begaaet af retsbetjente; derimod maa parten bære ansvaret for feil, begaaet af hans procesfuldmægtig)²⁵, eller β) retten paa grund af retsspørgsmaalets tvivlsomhed finder grund til at fritage ham for erstatningspligten. Derimod er der ikke her anledning til at tage hensyn til, om afvisningsspørgsmaalet af faktiske grunde er tvivlsomt; og erstatningspligten er saaledes her strengere end, hvor det gjælder realitetsafgjørelser. Hvis sagsøgte undlader i tide at gjøre opmærksom paa en feil, som maa lede til afvisning, vil han i henhold til § 177 kunne paalægges at erstatte sagsøgeren dennes omkostninger; saa meget mindre vil han da i et saadant tilfælde selv kunne kræve erstatning for omkostningerne ved sin egen procedyre. Bliver sagen bare afvist for en del, vil de under b) fremstillede regler for omkostningernes fordeling maatte anvendes²⁶.

2) Bliver sagen hævet, fordi forpligtelsen er faldt bort ved efterfølgende omstændigheder, kan sagsøgeren tilkjendes omkostningerne hos sagsøgte. Hvorvidt retten finder grund hertil, vil navnlig maatte afhænge af, om forpligtelsens bortfalden var forudseelig eller ikke, idet denne omstændighed vil øve indflydelse paa bedømmelsen af, hvorvidt sagsøgeren havde rimelig grund til at skride til sagsanlæg.

3) Hæves sagen ved forlig, bærer hver af parterne sine omkostninger, hvis ikke forliget indeholder noget andet.

4) Naar sagen i andre tilfælde ender uden dom (saaledes naar sagsøgeren frafalder kravet jfr. rettergangsl. § 67 eller frafalder anke jfr. samme lovs § 382 eller en ægteskabssag hæves paa grund af en af parternes død jfr. § 425 eller en stanset sag ikke inden 2 aar af parterne forlanges sat igang jfr. foran p. 217), skal det samme gjælde som, naar sagen afvises.

d) Er der flere parter i en sag, faar, heder det i § 178,

²⁵ Jfr. N. L. 3—21—2, Ot. prp. nr. 1 for 1910 p. 124.

²⁶ Jfr. Civilproceskommissionens motiver p. 171 (bemærkning til udk. § 93.)

de oven fremstillede regler tilsvarende anvendelse. Deri ligger, at spørgsmaalet, om hvorvidt omkostningsansvar overhovedet skal paalægges en part, bliver at bedømme som, om vedkommende part havde været eneste sagsøger eller sagsøgt. Et ansvar, som alene kan begrundes i en parts personlige forhold til sagen eller sagsbehandlingen (§§ 173, 174, 3dje p., 177), kan aldrig ilægges en part, hvem et saadant forhold ikke kan lægges til last, selv om han har procesfæller, med hvem dette er tilfældet (jfr. § 178, sidste led).

Hermed er imidlertid intet udtalt om, hvorledes et erstatningsansvar bliver at fordele mellem flere procesfæller, naar de alle findes erstatningspligtige. Herom bestemmer § 178, 2det led, at retten fordeler sagsomkostningerne og afgjør, om de skal hefte solidarisk. Det sidste skal altid finde sted, naar procesfællerne hefter solidarisk med hensyn til tvistgjenstanden (f. ex. hvor det gjælder en fordring, paahvilende medlemmerne af et ansvarligt handelsselskab, eller et erstatningskrav mod flere, som i forening har gjort sig skyldig i en skadegjørende handling). Derhos kan solidarisk ansvar i ethvert tilfælde paalægges for sagsomkostninger, som ikke overstiger, hvad den enkelte maatte have udredet, om der ikke havde været procesfællesskab. Hvor solidarisk ansvar er paalagt, vil adgangen til regres for den, som har udredet mere end sin andel, staa aaben efter almindelige civilretslige regler.

Finder retten, at omkostningsansvaret bør fordeles mellem procesfællerne, vil den have at tage hensyn dels til størrelsen af enhvers interesse dels til enhvers andel i de udgifter, som er paaført den erstatningsberettigede modpart²⁷.

Hvor der er flere procesfæller paa den vindende side, vilde det strengt følgerigtige være, at hver af dem fik sig tilkjendt paa sin part, hvad han bevislig har tabt ved processen. Men efter den maade, hvorpaa procesomkostningerne tilkjendes (jfr. nedenfor under V), er den bevislig lidte skade ikke det nødvendige grundlag for rettens ansættelse; og en af retten foretagen skjønsmæssig fordeling paa de flere procesfæller vilde her have et vist vilkaarligt præg. Loven har der-

²⁷ Se Civilproceskommissionens motiver p. 172.

for ikke paabudt en fordeling²⁸. Det er overladt til retten efter omstændighederne, om den finder at kunne foretage denne fordeling, eller om den vil overlade den til de vindende parter selv overensstemmende med tidligere retsbrug²⁹.

De regler, som gjælder for det tilfælde, at der er flere parter, skal efter § 178 ogsaa finde anvendelse, hvor der ved siden af en part har optraadt hjælpeintervenienter. Disse vil saaledes kunne paalægges ansvar for sagsomkostninger efter samme regler som parter. Men § 178 aabner, som det vil sees, fuld adgang til at tage fornødent hensyn baade til, at det ikke er hjælpeintervenienten, som har reist sagen, eller hvis forhold har fremkaldt den, og til, hvorvidt hans optræden i sagen har paaført modparten særlige udgifter.

e) I retsmiddelinstanten gjælder for anke og kjæremaal efter § 180, 1ste led, at den, som forgjæves har anvendt disse retsmidler, ilægges omkostningerne ved sagens behandling i den høiere instans, medmindre retten paa grund af særlige omstændigheder finder at burde fritage ham for erstatningspligten. Det har hermed været meningen at udtrykke, at regelen for ilæggelse af omkostningsansvar her bør være strengere end den, som flyder af de almindelige regler i §§ 172 ff. Som særlige omstændigheder, der kan begrunde en undtagelse

²⁸ Civilproceskommissionen gik i sine motiver p. 171 ud fra, at retten skulde fordele omkostningerne mellem dem, hvem de tilkjendes, saaledes at enhver fik sig tilkendt sin del hos enhver af sine modparter, hvem udredelsen af procesomkostninger paahviler, og opstillede følgende eksempel: „A. B. C. mod D. E. F.: Processens omkostninger bør tilsvares af D. E. og F. med ialt kr. 1000,00. Heraf udreder F. kr. 400,00, D. kr. 400,00 og E. resten kr. 200,00, hvorhos samtlige hefter solidarisk for kr. 300,00 (kr. 100,00 af det hver enkelt paahvilende beløb). Af processens omkostninger tilfalder A. 4, B. og C. hver 3 tiendedele“. — Jfr. derimod Indst. O. XV for 1912 p. 71.

²⁹ Forøvrigt bemærkes om denne, at dommen ikke pleier udtrykkelig at udtale den aktive solidaritet med hensyn til procesomkostningerne, medens den passive solidaritet regelmæssig, om ikke altid, udtales. Den almindelige civilretslige regel leder imidlertid i vor ret til at opstille solidaritet, hvor flere er tillagt et krav eller paalagt en forpligtelse, jfr. Halager-Aubert Obligationsrettens alm. Del § 5. — Jfr. til belysning af domsformen eksempelvis Retst. 1892 p. 160, 410, 504, 736; 1893 p. 28, 69 1896 p. 847.

for ansvarspilgten, nævner forarbejderne³⁰, at sagen har været særlig tvivlsom i faktisk eller juridisk henseende, eller at domspræmisserne i den lavere instans har været saa ufyldstgørende, at angrebet paa dommen kan begrundes derved. For kjæremaals vedkommende bemærkes derhos bestemmelsen i domstolsl. § 203, 2det p., hvorefter den, som aabenbart uden grund har erklæret et kjæremaal, der har opsættende virkning, kan paalægges helt eller delvis at erstatte de omkostninger, som er voldt ved udsættelsen.

Forøvrigt kommer de almindelige regler om ilæggelse af sagsomkostninger til anvendelse i retsmiddelinstanserne, saavel med hensyn til omkostningerne i anke- eller kjæremaalsretten som med hensyn til omkostningerne i lavere retter, forsaavidt der efter ankens eller kjæremaalets indhold og afgjørelse er anledning til at tage disse med. Heraf følger, at omkostningerne ved en afvist anke bæres af den ankende (§ 175), og at den vindende part maa bære omkostningerne ved en anke, som alene har havt til hensigt at skaffe den ankende dom for krav, som ogsaa vilde være blevet ham tilkjendt i underinstansen, om kravene der var gjort gjældende (§ 177). En tabt anke kan aldrig give den tabende krav paa procesomkostninger, selv om han har vundet i underinstansen og nu alene anker for at vinde mere. Den vil kunne give den anden part krav efter § 177, men ogsaa efter § 174; forøvrigt bliver den første dom staaende ved magt, forsaavidt procesomkostningerne i første instans angaar³¹.

For opfriskning gjælder efter § 349, at alle omkostninger ved opfriskningssager, som ikke af særlige grunde paa hviler nogen anden (jfr. nedenfor under VI), bæres af den udeblevne, som har begjæret opfriskning, selv om dommen bliver forandret til gunst for ham. Heller ikke de omkostninger, som er ilagt ham ved udeblivelsesdommen, bliver han fri for af den grund, at dommen forandres til gunst for ham (§ 349, 2det led). Finder retten, at udeblivelsesdommen er afsagt med urette, eller godtgjøres det, at udeblivelsen skyldes gyldigt forfald, som

³⁰ Se Indst. O. I for 1914 p. 68—9.

³¹ Jfr. Civilproceskommissionens motiver l. c. p. 172.

ikke itide har kunnet oplyses, gjælder de almindelige regler om sagsomkostninger for begge behandlinger (§ 349, sidste led). Disse regler finder efter § 353, 3dje p. tilsvarende anvendelse, hvor den udeblevne har erklæret anke efter denne paragraf (jfr. anden del p. 201—2).

IV. For visse sager har loven opstillet særegne regler med hensyn til omkostningsansvaret:

1) For skjønssager bestemmer skjønsp.r.l. § 42, at de udgifter, som efter lovgivningen er forbundet med en skjønssag, endelig skal paahvile sagsøgeren, hvis ikke andet er aftalt eller bestemt ved lov⁵². Bliver forfølgningen iværksat efter forlangende af begge parter, skal udgifterne endelig paahvile hver af dem med et lige stort beløb⁵³. Har sagsøgte forlangt overskjon, men udfaldet gaar ham imod, skal han bære udgifterne ved overskjonnet, medmindre skjønretten finder grund til at fritage ham. Hvorvidt overskjonnet gaar sagsøgte imod, afgjør skjønretten med endelig virkning. Som det vil sees, gjælder bestemmelsen i § 42, sidste led, uanseet, om ogsaa sagsøgeren har anket til overskjon. Men udenfor det her nævnte tilfælde maa den part, som har rekvireret skjønssagen, betale udgifterne ved et overskjon.

Naar en tvist ved lov er henvist til skjøn, eller naar der under en skjønforretning opstaar en tvist, vil en part have krav paa at faa sine omkostninger erstattet efter de almindelige regler i rettergangsl. kap. 13, hvad enten tvisten afgjøres ved kjendelse eller overgaar til behandling i søgsmalsformer (jfr. skjønsp.r.l. § 49). Det samme maa ogsaa gjælde, hvor en part anvender anke, kjæremaal eller klage (skjønsp.r.l. § 31).

2) For expropriationssager bestemmer skjønsp.r.l. § 58, at sagsøgeren, hvis expropriation ikke iværksættes efter et optaget expropriationsskjon, i alle tilfælde skal erstatte sagsøgte de udgifter, som har været nødvendige til varetagelsen af hans tarv, saafremt begjæring derom fremsættes inden tre maaneder, efterat han har faaet meddelelse om frafaldelse af expropriationen,

⁵² Jfr. Paulsens Udg. af civilproceslovene anm. 3 til skjønsp.r.l. § 42, hvor de hidhørende lovbestemmelser er opregnet.

⁵³ Jfr. sptl. § 5, hvorefter der kun betales enkelt gebyr.

eller senest inden tre maaneder efter udløbet af fristen for begjæring om fuldbyrdelsen af expropriation²⁴.

3) Omkostninger ved odelssager bæres altid af sagsøgeren (skjønsp. l. § 68, 2det led).

4) Med hensyn til faderskabssager bestemmer lov 10 april 1915 nr. 3 (jfr. ikrafttrædelseslov 14 august 1918 § 79) § 12, 10de led, at retten efter omstændighederne kan tilpligte den tabende part at erstatte statskassen helt eller delvis dens udgifter ved sagen.

5) For omkostningsansvaret i umyndiggjørelsesager giver l. 28 novbr. 1898 § 25 følgende regler: Bliver umyndiggjørelse besluttet, skal den umyndiggjorte i regelen tilsvare omkostningerne saavel med sagens behandling i underinstansen som med en af ham forgjæves forsøgt anke, dog saaledes at erstatningsbeløbet afpasses efter billighed, saa at det ikke kommer til at staa i fremtrædende misforhold til hans formuesvilkaar. Afslaaes begjæring om umyndiggjørelse, eller bliver en af nogen anden end den umyndiggjorte begjæret anke forkastet, kan erstatning, helt eller delvis, tilkjendes den, der i anledning af sagen har haft udgifter (regelmæssig vil dette kun være det offentlige), hos den, der har fremsat begjæringen, saafremt denne findes at have manglet rimelig grund. Jfr. anden del p. 333—4.

6) For udskiftningsforretninger haves i l. 13 marts 1882 § 78 en særskilt forskrift. Det heder her, at de omkostninger, som ikke afholdes af statskassen, udelukkende skal bæres af den, som har forlangt forretningen, naar hans forlangende findes aabenbart ubeføiet, eller naar forretningen negtes fremme paa grund af en ham tilregnelig formfeil, saavelsom naar ved overudskiftning underudskiftningen ikke bliver væsentlig forandret. Ellers fordeles omkostningerne mellem lodeierne (§ 79 jfr. tillægsl. 5 decbr. 1917). Om udgifterne ved storskifter se § 113 jfr. tillægslov 5 decbr. 1917.

7) Omkostningerne ved en sag for arbejdsretten kan den ene part faa sig tilkjendt hos den anden efter reglerne for

²⁴ Er skjønnenet ikke styret af en dommer, kan opreisning gives af herreds- eller byretten under samme betingelser, som gjælder i rettergang (§ 58, 2det p.).

sagsomkostninger i almindelige borgerlige sager (lov 6 august 1915 nr. 2 § 45 nr. 2).

8) Efter domstolsl. § 158, 2det led falder udgifterne ved forhandling om en begjæring om opreisning og ved rettergang, som har tabt sin betydning ved opreisningen, den til last, som har begjæret opreisning, medmindre modparten ved sit forhold har fremkaldt forsømmelsen.

V. Med hensyn til erstatningsansvarets omfang forudsætter rettergangsl. § 176, at dette som hidtil fastsættes af retten med et bestemt beløb. Dette skal omfatte alle de omkostninger, som vedkommende part har havt med sagen, forsaavidt de efter rettens skjøn var nødvendige for at faa sagen betryggende udført. Har en part ført sagen mod bedre vidende, kan han ilægges erstatning for alle modpartens omkostninger, uden hensyn til, om de har været nødvendige. Ud over de virkelig bestridte udgifter kan erstatningen derimod aldrig gaa, og bortset fra det i loven udtrykkelig fremhævede tilfælde af sagsanlæg mod bedre vidende kan der ikke tages noget hensyn til, om sagsanlægget iøvrigt har været mere eller mindre beføiet³⁵.

En særskilt bevisførsel om sagsomkostningerne tillades ikke; men til vejledning for retten kan parterne fremlægge en opgave over sine udgifter og det arbejde, sagen har medtaget³⁶.

Rettens skjøn om, hvad der har været nødvendigt for at faa sagen betryggende udført, kan ikke udelukkende baseres paa det udfald, sagen tilsidst faar; ti parten kan ikke forudse, hvorledes retten vil opfatte sagen, og det kan ikke komme ham til skade, at han har foretaget rettergangsskridt, som viser sig at have været overflødige. Kun forsaavidt vedkommende skridt allerede ved foretagelsen maatte ansees for overflødigt, bør parten bære udgifterne derved, og i denne henseende maa

³⁵ Den afvigende, tildels tidligere befulgte praxis er en levning fra den opfatning, at pligten til at erstatte procesomkostningerne er en straf for unødigt trætte.

³⁶ I den hidtidige praxis er saadanne opgaver noget nær ukjendte. Til at bringe fastsættelse af procesomkostninger i et rigtigere spor vil det anbefale sig, at retten af eget tiltag henstiller til parterne at fremlægge udgiftsopgave.

retten tage i betragtning, hvad der under de foreliggende omstændigheder fra et almindeligt, fornuftigt synspunkt maatte fremstille sig som hensigtsmæssigt til sagens fremme. I overensstemmelse hermed maa det antages, at en fordringshaver, som uden antagelig grund undlader at begjære forligsraadets dom i formuessager under 250 kr., naar gjælden ikke bestrides, ikke kan vente at faa sig tilkjendt større procesomkostninger, end sagens behandling ved forligsraadet vilde have medført⁸⁷.

Hvorvidt og i hvilken udstrækning en part vil kunne faa erstattet sit personlige arbeide eller tab af indtægt eller godtgjørelse til andre end sagførere, maa afgjøres efter de almindelige regler⁸⁸. Saavel dette som de udgifter, parten har havt i anledning af personligt fremmøde i retten, bør opføres i den i rettergangsloven § 176, 2det led nævnte opgave.

En skjønnsforretning medfører regelmæssig ikke andre udgifter end de lovbestemte. Men i særlig udviklede tilfælde kan det være nødvendigt at have retskyndig eller teknisk bistand eller at udføre personligt arbeide, som gaar ud over det almindelige eller hindrer ens øvrige virksomhed. Skjønsspr. § 43 aabner derfor adgang til under særlige omstændigheder at paalægge sagsøgeren at erstatte sagsøgte de udgifter, som har været nødvendige til varetagelse af hans tarv under skjønssagen. Er overskøn forlangt af sagsøgte, kan det under samme betingelser paalægges ham at erstatte sagsøgerens omkostninger. Særlig fremhæves det tilfælde, at der fra den ene side mødes ved sagfører, idet der da antages at være en præsumtion for, at dette ogsaa vil være nødvendigt for den anden part, hvorfor der da som regel vil foreligge saadanne særlige omstændigheder, som berettiger den anden part til at søge assistance til varetagelse af sit tarv under sagen. Samme synspunkt maa antages at ligge til grund for skjønsspr. § 58.

VI. Som foran bemærket, kan en særlig erstatningspligt i anledning af en retssag begrundes for parterne ved rets-

⁸⁷ Jfr. tidligere lov om smaa gjældssager 8 mai 1869 § 2.

⁸⁸ Civilproceskommissionens udkast § 95 negtede som regel erstatning for partens personlige arbeide. Jfr. derimod Ot. prp. nr. 1 for 1910 p. 124 og Indst. O. XV for 1912 p. 70.

stridigt forhold. Herom bestemmer rettergangsl. § 177, at retten uden hensyn til sagens udfald kan paalægge en part at erstatte de udgifter, som han har voldt modparten ved retsstridig adfærd under sagen eller ved forsømmelse (m. a. o. ved retsstridig handling eller retsstridig undladelse). Har en part utilbørlig trukket en sag i langdrag eller gjort den utilbørlig vidløftig, kan han paa samme maade ilægges erstatning til modparten for den skade og ulempe, som antages voldt.

Naar her særlig ulempe er nævnt ved siden af skade, maa dette ikke forstaaes som, om der kunde tages hensyn til andet end økonomisk tab; men ulempen behøver ikke at være direkte skade; den kan ogsaa f. ex. bestaa i tidsspilde.

Den heromhandlede erstatning kan ogsaa paalægges en part i den form, at erstatningsbeløbet fratrækkes i det beløb, der tilkjendes parten som erstatning for procesomkostninger, idet der i domsgrundene anføres, hvorledes resultatet er fremkommet³⁹.

Det vil af almindelige civilretslige regler følge, at parten vil være ansvarlig ogsaa for de udgifter, som er voldt af hans procesfuldmægtig eller retslige medhjælper ved dennes retsstridige adfærd eller forsømmelse.

Den part, som findes at have ført sagen mod bedre vidende, vil ikke kunne gjøre krav paa modparten i anledning af de omkostninger og ulemper, som dennes forsvar volder ham, selv om det ogsaa sker med mindre tilbørlige midler⁴⁰.

Af skjønsprl. § 2 følger, at bestemmelsen i rettergangsl. § 177 ogsaa kommer til anvendelse i skjønssager, og det uden hensyn til, om den retsstridige adfærd er fremtraadt under en tvist eller ei, og uden hensyn til, om forretningen ledes af en dommer eller af en lensmand.

For umyndiggjørelsessagers vedkommende bestemmer lov 28 novbr. 1898 § 25, at retten kan tilkjende det offentlige helt eller delvis erstatning hos vedkommende for omkostninger, som nogen har forvoldt ved retsstridigt forhold eller grov uagtsomhed.

³⁹ Jfr. Civilproceskommissionens motiver p. 171.

⁴⁰ Jfr. Indst. O. XV for 1912 p. 70—71.

VII. Med hensyn til den processuelle behandling af omkostningsansvaret opstiller loven følgende regler, som i det væsentlige stemmer med den hidtil gjældende ret:

1) Sagsomkostninger tilkjendes ikke af retten af eget tiltag, men bare, naar parten har givet udtryk for, at han ønsker det, enten ved udtrykkelig begjæring derom eller ved at indlevere opgave over sine rettergangsudgifter (§ 179, sidste led).

2) Afgjørelsen om sagsomkostningerne kan ikke træffes særskilt, men maa ske i dommen eller i den kjendelse, som afslutter sagen (§ 179, 1ste led). Er omkostningsspørgsmaalet af en feiltagelse ikke taget med, kan dog tillægsdom afsiges efter rettergangsl. § 160 (se første del p. 479). Men har parten forsømt under sagen at paastaa sig tilkjendt procesomkostninger eller at fremlægge opgave over disse, kan de ikke senere særskilt indtales⁴¹. Synspunktet er, at kravet paa erstatning for sagsomkostninger i strengeste forstand er et accessorium til hovedpaastanden og derfor bør paadømmes i forbindelse med denne og af den samme dommer som denne⁴².

Hvis dommen eller kjendelsen bare gjælder en del af sagen og retten finder, at den ikke kan afgjøre omkostningsspørgsmaalet særskilt for denne, kan afgjørelsen opsættes til den dom eller kjendelse, som afslutter hele sagen (§ 179, 2det p.).

3) En konsekvens af det under 2) angivne synspunkt er, at retsmidler ikke kan anvendes særskilt ligeoverfor afgjørelser om ilæggelse og ansættelse af sagsomkostninger, men at spørgsmaalet herom bare kan prøves af høiere ret, naar sagen selv bringes ind for den (§ 181). Dog kan efter denne paragrafs andet led kjæremaal erklæres paa det grundlag, at omkostningsspørgsmaalet er afgjort i strid med loven. Hvis i et saadant tilfælde sagen er afgjort ved dom, er kjæremaalsretten bundet ved den underordnede rets bedømmelse af sagens bevisligheder (§ 181, sidste p.)⁴³.

Naar først selve sagen indbringes for overordnet instans,

⁴¹ Jfr. første del p. 353 i noten.

⁴² Jfr. allerede den romerske rets regel i c. 3 C. 7. 51 „*post absolutum enim dimissumque iudicium nefas est litem consurgere ex litis primæ materia*“.

⁴³ Jfr. herom domstolsl. § 217, nedenfor § 212.

kan den anden part anvende modanke udelukkende for procesomkostningernes vedkommende, uden at han paa sin side behøver at paastaa nogen forandring i dommens indhold forøvrigt.

For umyndiggjørelsessagers vedkommende gjælder de særlige forskrifter i ov 28 novbr. 1898 § 26 (jfr. anden del p. 333—4).

4) Særlige regler gjælder ogsaa for den erstatning, som fastsættes i henhold til skjønspnl. § 58. Afgjørelsen træffes her af skjønbestyreren. Er dette en dommer, træffes den ved kjendelse, som kan paakjæres efter de almindelige regler. Mod afgjørelser af en lensmand kan klage indgives til herredsretten overensstemmende med lovens § 31. Se § 58, 2det led.

VIII. I følgende tilfælde er betaling af eller sikkerhedsstillelse for sagsomkostninger betingelse for sagsanlæg:

1) Den, som har frafaldt en anlagt sag, kan ikke reise ny sag, før han har betalt de sagsomkostninger, som maatte være tilkjendt sagsøgte (rettergangsl. § 67, sidste led).

2) Den, som vil begjære opfriskning eller erklære anke ligeoverfor en udeblivelsesdom, maa godtgjøre, at han har betalt de sagsomkostninger, som er ilagt ham ved udeblivelsesdommen, eller nedlægge disse i retten. Dog kan han fritages for det, naar han sandsynliggjør, at udeblivelsen skyldes gyldigt forfald. Se §§ 346, sidste led og 353, 3dje p.

3) En sagsøger, som ikke bor her i riget, pligter efter rettergangsl. § 182 paa sagsøgtets forlangende at stille saadan sikkerhed, som retten fastsætter ved kjendelse, for de sagsomkostninger, som maatte blive ham ilagt. Sikkerhed kan dog ikke kræves i forligsraadet, ved modsøgsmaal, i vexelsager eller i ægteskabssager. Det er overladt til retten at afgjøre, paa hvilken maade sikkerheden kan stilles, saavel som spørgsmaalet om sikkerhedsbeløbets størrelse og den frist, inden hvilken sikkerheden maa være stillet.

Forlangendet maa fremsættes senest i det retsmøde, som sagsøgte indkaldes til, eller, om frist er givet til skriftligt tilsvær, før tilsværfristen er ude. Mod en sagsøger, som har erklæret anke, maa det fremsættes senest inden udløbet af den

frist, som er fastsat af rettens formand i henhold til § 370 (se anden del p. 278).

Bliver sikkerheden ikke stillet i rette tid, afvises sagen.

Naar grunden er faldt bort — altsaa naar sagsøgeren er flyttet her til riget — kan retten paa begjæring give kjendelse for, at sikkerheden skal gives tilbage.

Kjæremaal mod en kjendelse, som paalægger sikkerhedsstillelse eller gaar ud paa, at sikkerhed skal gives tilbage, har opsættende virkning.

Fra de der fremstillede regler kan der gjøres afvigelse ved overenskomst med fremmed stat⁴⁴.

4) Efter domstolsl. § 47, sidste led kan retten forlange sikkerhedsstillelse for omkostninger ved en bevisoptagelse i udlandet.

5) I lov om lods væsenet 26 mai 1899 §§ 33 nr. 2 findes en særlig regel om processuel sikkerhedsstillelse for sagsomkostninger.

§ 211.

Særlig om erstatningsansvar i anledning af tvangsfuldbyrdelse.

I. For omkostninger ved tvangsfuldbyrdelse gjælder efter tvangsfuldbyrdelsesloven tildels særegne regler:

a) Som regel skal sagsøgte erstatte sagsøgeren de omkostninger, denne har haft ved fuldbyrdelsens iværksættelse, saa langt, som de har været nødvendige for at gjøre kravet gjældende paa hensigtssvarende maade (§ 60). Dog har sagsøgeren ikke krav paa erstatning for omkostningerne, naar fuldbyrdelsen indstilles, fordi grundlaget er ophævet eller erklæret ugyldigt eller fordi dets foregrebne tvangskraft er ophævet (§ 61 jfr. § 41 se foran p. 64).

Den, som styrer tvangsforretningen, fastsætter beløbet (§ 60, 2det led jfr. om tvangsauktion §§ 133 og 205).

Det inddrives sammen med kravet, hvis der er anledning

⁴⁴ Se første del p. 84.

til det. For tvangsauktionsomkostninger er det foran i § 186 forklaret, at deres inddrivelse ialfald delvis sker paa den maade, at de overtages af kjøberen.

Hvis inddrivelse ikke har kunnet finde sted sammen med kravet, f. ex. hvis sagsøgte i sidste øieblik har afværget fuldbyrdelsen ved at betale, kan erstatningen kræves fastsat ved kjendelse af namsretten (§ 60, 3dje led). Dette vil navnlig finde praktisk anvendelse ved fuldbyrdelse af krav paa andet end penge, hvor omkostningerne ikke altid har kunnet fastsættes paa den tid, da fuldbyrdelsesforretningen finder sted.

Erstatningskravet tabes, hvis det ikke er gjort gjældende inden tre maaneder, efterat fuldbyrdelsen er tilendebragt eller indstillet (§ 60, sidste led).

b) Opstaar der under tvangsfuldbyrdelsen tvistigheder, hvis behandling og afgjørelse giver anledning til særlige omkostninger, bliver pligten til at erstatte modparten disse at afgjøre efter de almindelige regler (§ 2 jfr. §§ 50 og 54).

c) Hvorvidt sagsøgte har krav paa erstatning for andre omkostninger ved fuldbyrdelsen end saadanne, som er voldt ved tvistigheder, er ikke direkte udtalt i loven, men forudsættes i § 62, som bestemmer, at beløbet af sidstnævnte omkostninger fastsættes af namsretten, og at erstatningskravet tabes, hvis det ikke er gjort gjældende inden tre maaneder, efterat fuldbyrdelsen er tilendebragt eller indstillet. De omkostninger, som herved kan komme i betragtning, vil væsentlig være forsvarsomkostninger i anledning af en begjæret fuldbyrdelse, som negtes fremme, eller som indstilles, efterat den er paabegyndt¹.

II. Særlige spørgsmaal fremkalder tab, der er forvoldt ved det indgreb i en fremmed formuessfære, som en uretmæssig tvangsfuldbyrdelse indeholder (afsavn af tingen og dens frugter, beskadigelse af den under en udlægshavers besiddelse, tab, forvoldt ved et auktionssalg, som af faktiske eller retslige grunde ikke lader sig omgøre).

¹ Jfr. Civilproceskommissionens motiver til tvangsfuldbyrdelsesloven p. 121. — Efter den hidtil gjældende ret maatte disse omkostninger indtales ved særskilt søgsmaal, jfr. Anden udg. af nærv. skrift II p. 542. Saadant særskilt søgsmaal er ved tvangsfuldbl. § 62 udelukket.

Pligten til at erstatte saadant tab retter sig i enhver henseende efter de almindelige skadeserstatningsregler, hvilke i henseende til betingelserne for erstatningspligten leder til, at der maa foreligge et tilregneligt, retsstridigt forhold fra sagsøgerens side med hensyn til tvangsfuldbyrdelsens iværksættelse², og i henseende til erstatningens omfang medfører, at ethvert bevisligt økonomisk tab maa erstattes.

Forøvrigt fremkalder det her omhandlede erstatningsansvar følgende særlige bemærkninger:

1) Erstatningsansvaret kan være paadraget ikke blot ligeoverfor den, der formelt fremtræder som modpart (sagsøgt) under tvangsfuldbyrdelsen, men ogsaa ligeoverfor tredjemand, se N. L. 5—6—9 (jfr. 5—8—6). Erstatningskrav af den sidstnævnte art vil særlig kunne begrundes ved tvangsauktion, medens det sjeldnere vil hænde, at det blotte udlæg volder tredjemand tab. Den skadelidende tredjemand ved en tvangsauktion kan snart være en pantøver, hvis ret er tilsidesat ved salget (idet dette enten er fuldbyrdet af en sekundær pantøver, skjønt de foranstaaende ikke dækkedes ved salgsbeløbet, eller det er foregaaet under tilsidesættelse af regler, som er egnet til at betrygge ogsaa de sekundære rettighedshavere), eller en eier, hvis ting har befundet sig i sagsøgtes besiddelse og er beslåglagt som dennes eiendom.

Nogen forskjel i henseende til de almindelige betingelser for erstatningsansvaret fremkommer ikke derved, at den skadelidende er en tredjemand. Naar N. L. 5—6—9 paalægger den, som har faaet udlæg i fremmed ting, at skaffe „eiermanden det igjen skadesløst“ uden udtrykkelig at gjøre erstatnings-

² Et saadant er aabenbart udelukket, naar tvangsfuldbyrdelsens ophævelse ved høiere instans alene har sin grund i, at den dom, i medhold af hvilken den er afholdt, ophæves. Skyldes ophævelsen en feil ved selve tvangsfuldbyrdelsen, maa det som betingelse for rekvirentens erstatningspligt kræves, at feilen er ham tilregnelig; og N e l l e m a n n (Eksekution p. 285, Auktion 1898 p. 190) gaar for vidt, naar han vil gjøre rekvirenten ansvarlig for enhver feil, som medfører tvangsfuldbyrdelsens ugyldighed, selv om den nærmest maa tilregnes vedkommende retsbetjent (f. ex. hvor denne er inhabil eller inkompetent, eller hvor mangelen klæber ved skridt, som det paaligger retsbetjenten at foretage som f. ex. bekendtgjørelse af tvangsauktion). — Jfr. derimod om midlertidige forføininger nedenfor p. 281—2.

pligten betinget af svig eller uagtsomhed, maa forskriften forsaavidt suppleres overensstemmende med de almindelige skadeserstatningsregler³. Betingelse for tredjemands erstatningskrav ligeoverfor rekvirenten er derfor, at denne ved om eller burde have vidst om hans ret.

2) Ikke enhver feil ved en tvangsfuldbyrdelse, der kan bevirke dennes ophævelse, vil have medført et paaviseligt formuestab. Dette træder særlig frem ved tvangsauktion.

For det første kommer det her i betragtning, at ikke enhver formel feil ved auktionens afholdelse kan antages at have havt nogen indflydelse paa salgsudbyttet⁴.

Der næst gjør der sig i henseende til det tab, som et uretmæssigt salg kan medføre, en betydelig forskjel gjældende mellem fast gods og løsøre⁵. Ubertigtede forføininger over den førstnævnte slags gjenstande berører ikke i og for sig vedkommende rettighedshavers stilling: ikke i retslig henseende, ti han vil være beskyttet ved, at forføiningen ikke binder ham eller kan omstødes ved anke, ikke heller i faktisk henseende, da den faste eiendom altid bliver, hvor den er. Der savnes derfor her som regel grundlaget for et erstatningskrav mod den, som har foranstaltet salget⁶. Ved løsøre vil i de fleste tilfælde besværligheden ved at søge tingen tilbage være saa stor, at retsnydelsen derved forspildes. Her vil der derfor være plads for et erstatningsansvar. Hvis det er en eier, der ved salget har mistet sin ting, udgjør dennes værdi hans tab.

³ Jfr. Nellesmann Auktion (1898) p. 190—1; Hagerup Panteret (3 udg.) p. 430. Se ogsaa Siewers Byretsdomme nr. 187.

⁴ Jfr. Schweigaard Proces II p. 428—9 om, at visse uregelmæssigheder (f. ex. gods flytning over i fremmede tingkredse) ofte vil lede til, at man opnaar bedre bud; se ogsaa Nellesmann l. c. p. 186—7.

⁵ Hagerup l. c. p. 427 ff.

⁶ Se ogsaa Nellesmann l. c. p. 185 jfr. dog J. Lassen Oblr.s. sp. del § 145. Den af sidstnævnte forf. paaberaabte analogi fra den danske konkurslovs § 29, der svarer til den norske konkurslovs § 48, synes ikke afgjørende, da den er af positiv natur. — Undtagelsesvis vil det dog kunne hænde, særlig hvor rettighedshaveren i længere tid bliver uvidende om salget, at han lider tab ved faktiske forføininger over eiendommen; se f. ex. den i note 3 citerede byretsdom.

Er det en foranstaaende panthaver, hvis ret er gaaet for nær ved salget, vil erstatningen maatte bestemmes ved et skjon over, hvad der kan antages at have kunnet udbringes af pantet til dækkelse af hans fordring, hvis pantet havde været i behold paa den tid, hans fordring skulde gjøres gjældende. Kræves erstatningen paa grund af en formfeil ved auktionen eller dens forberedelse, vil erstatningsskjønnet maatte gaa ud paa det beløb, hvormed det ved auktionen opnaaede udbytte kan antages at være formindsket paa grund af feilen⁷.

Erstatningen vil saaledes paa den ene side ikke falde sammen med beløbet af den forbigaaede panthavers fordring, som kanske ikke paa langt nær dækkedes af pantets værdi⁸; men paa den anden side er den heller ikke indskrænket til det af auktionsrekvirenten faktisk oppebaarne salgsbeløb.

Et krav af den sidstnævnte begrænsning har man villet indrømme den foranstaaende panthaver, saalangt hans fordrings beløb rækker, ligeoverfor den efterfølgende panthaver, som har solgt pantet med tilsidesættelse af den bedre ret, uden hensyn til, om sidstnævnte derved har handlet paa en maade, der kan tilregnes ham som retsstridig⁹. Det er da her ikke tale om et egentligt erstatnings-, men om et berigelseskrav. Begrundelsen af et saadant krav er dog tildels tvivlsom. Det kan ikke grundes derpaa, at den forbigaaede panthaver skulde kunne gjøre auktionen til sin ved en efterfølgende ratihabition af salget; ti ratihaberes kan efter almindelige regler alene, hvad der er udført paa den andens vegne (*negotiorum gestio*)¹⁰. For en egentlig berigelsesklage (*condictio sine causa*) savnes ved fast eiendom den forudsætning, at forføiningen paa nogen maade har grebet ind i fremmed formuessfære og medført tab for denne (se foran), medens det for løsøres ved-

⁷ Jfr. hermed Nøllemann l. c. p. 189—90; Lassen l. c. med note 13; Schweigaard l. c. p. 426 og de der citerede domme i Retst. 1855 p. 49 og Brandts Repertorium I p. 94.

⁸ Jfr. Schweigaard l. c. p. 426—7.

⁹ Schweigaard l. c. p. 426 og de der citerede domme i Rigestid. nr. 61 for 1824 og Retst. 1845 p. 817, der dog ikke kan ansees som præjudikater.

¹⁰ Hagerup l. c. p. 428; J. Lassen l. c.

kommende i denne henseende vistnok stiller sig anderledes, hvorfor man her lettere vil kunne tilstede et saadant berigelsesmaal¹¹.

3) Erstatning i anledning af tvangsfuldbyrdelse omfatter altid kun det økonomiske tab. Den særlige regel for arrest i tvangsfbl. § 261 om erstatning for tort gjælder ikke her.

Derimod er kreditspilde (jfr. N. L. 1—19—21) et økonomisk tab, til hvilket ogsaa tvangsfuldbyrdelse efter omstændighederne kan give anledning; men i retsbrugen forekommer det kun sjelden, at der ved tvangsfuldbyrdelse bliver tale om erstatning herfor¹².

4) Det her omhandlede erstatningsansvar kan altid indtales ved særskilt søgmaal. Det har ikke som kravet paa procesomkostningerne en nødvendig akcessorisk karakter.

Efter den hidtil gjældende ret var forudsætningen for et erstatningssøgmaal fra sagsøgtets side, at vedkommende tvangsfuldbyrdelsesforretning først var ophævet ved appel. Da fuldbyrdelsen, som foran p. 4 paavist, efter tvangsfuldbyrdelsesloven regelmæssig ikke har nogen judiciel karakter, gjælder dette ikke efter denne lov undtagen i de tilfælde, hvor loven udtrykkelig har opstillet en anden regel (jfr. om stadfæstelse af auktionsbud § 161 og om det tilfælde, at en tvist under fuldbyrdelsen er behandlet som søgmaal, § 53). Udenfor disse tilfælde er anke overhovedet ikke anvendelig. I hvilken udstrækning i disse tilfælde ogsaa tredjemand er bundet ved den trufne forføining og maa benytte anke for at faa den omstødt, vil fremgaa af det foran p. 163 ff. forklarede.

Hvor anke er anvendelig, vil adgangen til under ankesagen at faa paakjendt erstatningskravet, afhænge af de i rettergangsl. § 366 og tvangsfuldbl. §§ 5 og 7 opstillede betingelser (jfr. anden del § 132).

Antager man en adgang til ved en art *condictio sine causa* at indtale auktionsudbyttet, bliver dette søgmaal altid at anhængiggjøre ved underretten; og anke af auktionen er, som bemærket p. 172, her ikke nogen forudsætning.

¹¹ Jfr. forøvrigt Hagerup l. c. p. 430 note 12.

¹² Jfr. iøvrigt Retst. 1904 p. 713 ff. ang. spørgsmaalet, om tab var lidt ved en ulovlig udlægsforretning.

III. Med hensyn til omkostningerne ved arrest og midlertidige forføininger bemærkes: Omkostningerne ved arrestprocessen (§§ 247—250) følger de almindelige regler om sagsomkostninger i rettergangsl. kap. 13. Beslattes arrest, vil de regelmæssig blive paalagt skyldneren. Forkastes arrestbegjæringen, maa arrestsøgeren ilægges omkostningerne. Det kan vel vanskelig tænkes, at omkostningerne ophæves. Omkostningerne ved arrestens iværksættelse falder skyldneren tillast efter de almindelige regler om tvangsfuldbyrdsen (§ 60). Dette gjælder ogsaa omkostningerne ved fængsling forvaring af skyldneren efter § 257. Angaaende omkostningernes ilæggelse og inddrivelse gjælder intet særskilt for arrest. Hvis arresten senere findes ugrundet, indgaar de omkostninger, som skyldneren har maattet udrede, under hans erstatningskrav efter § 261 jfr. § 268. Om dette gjælder følgende regler:

1) Hvis det krav, som ligger til grund for begjæringen om den midlertidige forføining, ved retskraftig dom negtes anerkjendt, er sagsøgeren paa forlangende pligtig til at erstatte sagsøgte al skade, som han har lidt ved iværksættelsen af den midlertidige forføining eller ved de skridt, han har maattet gjøre for at afværge forføiningen eller for at faa den ophævet. Det samme gjælder, hvis det viser sig, at begjæringen forøvrigt er ugrundet.

Denne erstatningspligt er ubetinget, ikke afhængig af, at der kan lægges sagsøgeren nogen subjektiv skyld til last. Sagsøgeren maa bære risikoen ved at anvende et eksekutivt skridt paa et tidspunkt, da endnu ikke grundlaget for hans krav har kunnet undergives en afgjørende retslig prøvelse¹³. Derimod er iøvrigt et erstatningskrav alene begrundet, hvis den midlertidige forføining ophæves, kjendes ugyldig eller bortfalder af en grund, som kan lægges sagsøgeren tillast, f. ex. fordi sagsøgeren i de tilfælde, som nævnes i tvangsfuldbl. §§ 258 og 264, har forsømt at forfølge sagen itide.

Erstatningskravet udelukkes i og for sig ikke derved, at

¹³ Saaledes ogsaa den ældre ret; se Schweigaard Proces III p. 100; Anden udg. af nærv. skrift II p. 550.

den midlertidige forføining ikke i sin helhed kjendes ugyldig; men denne omstændighed vil have betydning for spørgsmaalet, om overhovedet noget og i tilfælde hvor stort tab er lidt.

2) Ved arrest (men ikke ved andre midlertidige forføining) kan retten ved siden af erstatningen paalægge arrest-søgeren at yde skyldneren opreisning i penge for tort eller anden skade af ikke-økonomisk art (§ 261, 2det led jfr. § 268, 2det p.). Bestemmelsen gjælder saavel ved arrest i gods som ved personalarrest¹⁴. Beløbet afpasses efter billighed (§ 261, 2det leds 2det p.).

Medens det ligger i sagens natur, at nærmere legitimationer ikke kan kræves som grundlag for kravet paa erstatning for tort, men at dette helt maa overlades til rettens skjønsmæssige ansættelse, stiller forholdet sig anderledes for den egentlige skadeserstatnings vedkommende, idet der her i og for sig ingen grund er til at fravige den almindelige regel, at den, som kræver saadan erstatning, maa bevise at have lidt tab. I retsbrugen har man dog hidtil været tilbøielig til i denne henseende at stille begge erstatningsgjenstande lige. Navnlig har man gaaet ud fra, at kreditspilde saa regelmæssig vil være voldt ved arresten, at nogen særlig legitimation for tab af denne art ikke kan kræves. Ogsaa her maa det dog staa sagsøgeren aabent at afværge erstatningspligt ved bevis for, at noget tab ikke er lidt (at f. ex. kreditspilde er udelukket, fordi sagsøgte som konkursmand ingen kredit havde). Andet tab, f. ex. ved afsavn af arresterede gjenstande, maa legitimeres¹⁵.

Erstatning kan efter almindelige regler ikke kræves, hvor sagsøgte ved sit eget forhold er skyld i skaden (jfr. straffelovens ikrl. § 25). Tvivlsomt er det dog, om en saadan skyld kan sees allerede deri, at sagsøgte, skjönt tilstede ved forretningen, har undladt at oplyse grunde, som er til hinder for dens fremme¹⁶. Ti der paahviler ikke sagsøgte nogen pligt til at fremkomme med saadanne oplysninger, hvilket maatte være

¹⁴ Jfr. for den ældre ret N. L. 1--19--21, som stemmer hermed.

¹⁵ Se Schweigaard Proces III p. 105. Jfr. ogsaa Siewers By retsdomme nr. 91 (erstatning for tort og skade nægtet, fordi arresten var af holdt i henhold til en svensk dom og tab ikke var legitimeret).

¹⁶ Schweigaard l. c. p. 100.

forudsætningen for, at hans taushed kan betragtes som et retsstridigt forhold, der kan forspilde hans erstatningskrav¹⁷.

3) Søgmaal om erstatnings- og opreisningskravet kan anlægges ved den ret, som har besluttet den midlertidige forføining, eller, hvis forføiningen er ophævet, ved den ret, som har besluttet ophævelsen, dog ikke ved høiesteret (hvad enten denne ret har besluttet arrest eller har besluttet ophævelse af arrest). Mægling i forligsraadet kræves isaafald ikke; og hovedforhandling kan berammes uden sagsforberedelse.

4) Erstatnings- og opreisningskravet er efter § 261, sidste led (jfr. § 268) underkastet en særegen præskription: Hvis sagsøgte ikke har reist søgmaal inden tre maaneder, efterat han er blevet vidende om ophævelsen af den midlertidige forføining, taber han kravet, og sagsøgeren kan forlange tilbage den sikkerhed, som han maatte have stillet efter § 248 eller § 249 (jfr. foran p. 216). Er den midlertidige forføining faldt bort uden ophævelsesbeslutning, gjælder det samme, hvis sagsøgte ikke har reist søgmaal inden tre maaneder, efterat han har faaet vide, at forføiningen er faldt bort, og, hvem som er ansvarlig for skaden.

Som det vil fremgaa af denne fremstilling, er det kun iværksættelsen af den midlertidige forføining, som medfører det særlige erstatningsansvar efter tvangsfuldbl. § 261 jfr. § 268. Den skade, som voldes ved en arrestbeslutning, som ikke er iværksat, kan sagsøgte ikke kræve erstattet, men bare de omkostninger, han har havt ved at faa beslutningen ophævet.

Særegne regler om ansvar for arrest haves ikke, forsaavidt det ved en saadan forretning bevirkede beslag paa gods maatte medføre tab for en tredjemand. Dennes erstatningskrav i den anledning bestemmes efter de i forrige paragraf fremstillede grundsætninger.

¹⁷ Jfr. ogsaa Deuntzer Arrest og Forbud p. 93. — Jfr. forøvrigt her Retst. 1897 p. 589; 1899 p. 277; 1903 p. 214.

b) Ansvar for offentlige tjenestemænd og procesfuldmægtige m. fl.

§ 212.

I. At en offentlig tjenestemand kan blive erstatningspligtig ligeoverfor private i anledning af sin medvirkning ved civil rettergang, har fra gammel tid af været anerkjendt hos os baade i teori og praxis, om der end tiidels har gjort sig afvigende meninger gjældende om dette ansvars betingelser og grænser¹. Nu er sætningen udtrykkelig udtalt i domstolsl. § 200, hvor det siges, at en offentlig tjenestemand, som gør sig skyldig i forsømmeligt eller andet utilbørligt forhold under rettergang eller tvangsfuldbyrdelse, helt eller delvis kan ilægges erstatning til den skadelidende. Denne bestemmelse er ved skjønspri. § 45 udvidet til at gjælde skjøn, som styres af lensmanden.

Domstolsl. § 200 omfatter enhver offentlig tjenestemand, som har befattning med rettergangen: Fast ansatte eller konstituerede dommere, forligsmænd, domsmænd, skjønsmænd, namsmænd, retsskrivere, retsvidner og stevnevidner². Den omfatter enhver art af forsømmeligt eller utilbørligt forhold under rettergang eller tvangsfuldbyrdelse, saaledes udeblivelse uden gyldigt forfald, undladelse af at melde forfald, fremmøde i beruset tilstand, vægring ved at udføre hvervet. Med hensyn til feilagtige afgjørelser af dommere indeholder domstolsl. § 201 en særregel, hvorefter der i tilfælde af, at en lavere ret har begaaet en aabenbar feil, som har nødvendiggjort anke eller kjæremaal, kan paalægges den skyldige dommer helt eller delvis at udrede de øgede omkostninger, som derved er voldt.

¹ Ørsted i Juridisk Arkiv 13de bd. p. 120 ff. (især p. 172 ff.); Nellesmann Civilprocessens alm. Del p. 251 ff. jfr. sammes Læren om Exekution p. 283 og Læren om Auktion (1898) p. 192—3; Getz Paaanke p. 104—7; Schweigaard Proces § 205 (II p. 332 ff.) jfr. § 225 i. f. (II p. 429) og § 242 (III p. 107—8); B. Morgenstjerne i Retst. 1887 p. 168 ff.

² Med hensyn til begrebet offentlige tjenestemænd se Indst. O. XV for 1912 p. 34—35; Hagerup-Paulsen Udg. af straffeloven anm. til kap. 11.

Staten indestaar for det erstatningsansvar, som ilægges en offentlig tjenestemand (domstolsl. § 200, 2det led).

Ansvarret er uafhængigt af, om tjenstemændens forhold findes at være hjemfaldt til straf³. Noget andet er det, at man heller ikke, forsaavidt erstatningsansvar angaar, vil være berettiget til at anse enhver noksaa ringe mangel paa agtsomhed som tilstrækkeligt grundlag⁴.

Maalestokken er her væsentlig skjønsmæssig. Ved dette skjøn bør der tages et billigt hensyn dels til, hvorvidt vedkommende judicielle handling var en saadan, at den udkrævede en øieblikkelig beslutning (f. ex. arrest ligeoverfor en skyldner, som staar i begreb med at undfly for gjæld)⁵, dels — forsaavidt retsvildfarelse angaar — til, hvorvidt retsbetjentens stilling er en saadan, som udkræver juridisk uddannelse, eller ikke (mærk særlig lægdommere)⁶.

Det vil ogsaa bemærkes, at domstolsl. § 200 aabner adgang til alene at ilægge en delvis erstatning, hvorved maa antages at være taget særligt hensyn til den forskjellige skyldgrad, som her kan foreligge (jfr. ogsaa § 201).

Erstatningsansvar kan forøvrigt her som ellers paadrages ikke blot ved retsstridige handlinger, men ogsaa ved retsstridige undladelser (f. ex. af at fremme en begjæret forretning eller afsige dom inden den foreskrevne tid).

Det kan paadrages ikke blot ved afgjørelser, som angaar den materielle ret, men ogsaa ved saadanne, som har hensyn til procesforudsætningerne.

For at en fejl i afgjørelsen skal begrunde erstatningsansvar maa den imidlertid være aabenbar (domstolsl. § 201).

³ Se Ot. prp. nr. 1 for 1910 p. 80. — Om den afvigende opfatning hos Morgenstierne (Retst. 1887 p. 172) se Anden udg. af nærv. skrift II p. 554, note 4.

⁴ Jfr. fra den ældre praxis Ugebl. f. Lovk. IV p. 102; VIII p. 184; Retst. 1868 p. 297; 1896 p. 269; 1897 p. 137.

⁵ Nellesmann l. c. p. 252—3.

⁶ Jfr. Retst. 1895 p. 860, hvor det blev antaget, at ansvar i anledning af domme, afsagte af retter bestaaende dels af fagdommere dels af lægdommere, kan gøres gjældende alene mod de første med forbigaaelse af de sidste.

Ansvarer kan endvidere paadrages ikke blot ligeoverfor sagens parter, men ogsaa ligeoverfor statskassen eller tredjemand, forsaavidt vedkommende forføining griber ind i dennes formuessfære (jfr. N. L. 5—6—9 om udlæg i tredjemands ting).

Erstatningen omfatter det ved den mislige tjenestehandling forvoldte økonomiske tab. Dette kan enten være et udelukkende ved selve rettergangen forvoldt tab eller et, som knytter sig til det materielle retsforhold, som har været rettergangens gjenstand. Hvad det første angaar, vil det i mange tilfælde indskrænke sig til de omkostninger, som for vedkommende part har været forbundet med at faa den feilagtige judicielle handling omstødt gennem retsmidler; i andre tilfælde vil dertil kunne komme de med sagens fornyede behandling ved underinstansen forvoldte omkostninger⁷. Om andet end det med selve rettergangen forbundne tab vil der ikke kunne blive tale, undtagen, hvor den judicielle afgjørelse, hvorover der klages, indeholder en materiel uret, ikke, hvor den blot formelt er urigtig. Den, som ved en aabenbart ulovskikket dom har faaet sin sag afvist, kan ikke kræve erstatning for tabt retsnydelse, medmindre hans ret virkelig findes at være begrundet. Det tab, hvorom der under denne forudsætning kan blive tale, kan forøvrigt være af forskjellig natur. Det vil, forsaavidt det gjælder en uretmæssig fremmet tvangsfuldbyrdelse, være af den foran i § 211 omhandlede art. Er det en sagsøger, hvis retsforfølgning uretmæssig er bleven opholdt (ved sagens afvisning eller en negtelse af at fremme en exekution eller auktion), vil tabet efter omstændighederne kunne være snart blot det forlængede afsavn af rettighedens gjenstand, som den urigtige afgjørelse har foranlediget, snart hele denne gjenstand (saaledes hvor den i mellemtiden f. ex. paa grund af sagsøgtes insolvents er bleven uerholdelig)⁸.

⁷ Jfr. frdn. 8 marts 1799.

⁸ Med hensyn til bevisbyrden bemærkes, at denne paahviler den, som kræver erstatningen, og at den ikke kan ansees fyldestgjort ved bevis for sagsøgtes insolvents, naar det ikke tillige ialfald sandsynliggjøres, at sagsøgeren vilde have kunnet faa sit paa den tid, den urigtige afgjørelse blev truffen; jfr. Schweigaard *Proces* II p. 334—5; *Nellemann* I c. p. 255—6 og den udførlige udvikling hos Ørsted I c. p. 173 ff.

Hvor baade retsbetjenten og den private sagsøger i lige grad kan siges at have gjort sig skyldig i retsstridigt forhold ved retsforfølgningen (f. ex. ved en uretmæssig fremmet execution), har man i retsbrugen ialfald tidligere dømt begge til solidarisk at erstatte tabet⁹. Har isaafald den ene maattet udrede den hele erstatning, vil man maaske antage tilstedeligheden af et regreskrav¹⁰. Hvor derimod erstatningen ved dommen alene er paalagt retsbetjenten, er der intet grundlag for et regreskrav fra hans side mod sagsøgeren, selv om ogsaa denne maatte kunne overføres uagtsomhed¹¹.

II. Med hensyn til den processuelle behandling af det under I omhandlede erstatningsansvar indeholder domstolsl. § 213 ff. følgende regler, som aabner adgang til en enklere fremgangsmaade, men ikke udelukker den berettigede fra at gjøre sit krav gjældende gennem almindeligt søgsmaal udenfor de i § 203 nævnte tilfælde (se § 216, sidste led jfr. §§ 214, 2det p., 215, 2det p. og 217, 1ste p.):

1) Dommere (jfr. domstolsl. § 52, første del p. 193) kan alene ilægges saadant ansvar af høiere ret, en regel, som stemmer med, hvad ogsaa hidtil har gjældt. Ansvarer kan ilægges uden særskilt søgsmaal, men forudsætter begjæring fra den skadelidende, hvis dette er en privat person (domstolsl. § 214). Bringes selve den sag, hvis behandling har foranlediget erstatningskravet, ikke ind for høiere ret, maa saaledes ansvars-spørgsmaalet selvstændigt kunne forelægges denne.

Naar det ikke gjælder dommere, kan enhver ret, som har med sagen at gjøre, ilægge det heromhandlede ansvar, uden søgsmaal. Afgjørelsen træffes i dommen eller i den kjendelse, som afslutter sagen, eller, naar det ikke gjælder ansvar for feilagtig afgjørelse (§ 201), ved særskilt kjendelse under sagen (§ 214, 2det p.). I de tilfælde, hvor en domstol yder retshjælp, er der adgang for denne til at henvise erstatningsafgjørelsen til den ret, som har hovedsagen, naar denne bedst kan bedømme forholdet (§ 213, 3dje led).

⁹ Schweigaard l. c. p. 333 og det der citerede.

¹⁰ Hallager-Aubert Obl.r.s alm. Del p. 18.

¹¹ Schweigaard l. c. p. 333; se derimod den der citerede dom i Brandts Rep. I p. 118—9.

Spørgsmaal om ansvar i anledning af tvangsfuldbyrdelse kan bringes ind for den herreds- eller byret, som efter loven om tvangsfuldbyrdelse er namsret i sagen (se foran § 166). Et saadant spørgsmaal maa bringes ind senest en maaned, efterat tvangsfuldbyrdelsen er afsluttet eller indstillet (§ 214, 3dje led). Afgjørelsen træffes ved kjendelse.

Særlige former for ansvarsspørgsmaalets behandling efter disse regler er ikke foreskrevet. Men det flyder af almindelige rettergangsprinciper, at vedkommende retsbetjent saavidt muligt maa gives adgang til at udtale sig (se domstolsl. § 215, som dog gjør undtagelse for det tilfælde, at der ilægges erstatning paa grund af udeblivelse).

Hvis ansvarsspørgsmaalet imidlertid ikke uden vanskelighed eller ophold kan blive tilstrækkelig oplyst uden særskilt søgsmaal, kan retten undlade at afgjøre det (§ 216). Det kan isaa-fald gjøres til gjenstand for særskilt sag, undtagen, hvor det gjælder ansvar for ugrundet kjæremaal (§ 216, sidste led). I dette øiemed er det paalagt retten at gjøre indberetning til paatalemyndigheden, hvis der handles om erstatning til det offentlige. Det er herved forudsætningen, at der gives paatalemyndigheden instrux om at indhente administrationens afgjørelse af, hvorvidt der skal anlægges særskilt søgsmaal for erstatningsspørgsmaalets vedkommende¹². Saadan indberetning skal ogsaa gives, hvis der er spørgsmaal om ansvar, hvor retten selv ikke kan træffe afgjørelsen (f. ex. § 213, 2det led).

Med hensyn til behandlingen af de ansvarsspørgsmaal, som grundes paa skjønsprl. § 45, bestemmer samme paragrafs andet led, at sagen istedetfor at gjøres til gjenstand for vanlig rettergang kan bringes ind for stedets herredsret inden en maaned, efterat skjønforretningen er tilendebragt eller indstillet. Afgjørelsen træffes ved kjendelse.

2) Afgjørelser, som ilægger erstatning efter de foranstaaende regler, eller som forkaster en begjæring om at ilægge erstatning, er gjenstand for kjæremaal (§ 217 jfr. skjønsprl. § 45 i. f.). Dette gjælder dog selvfølgelig ikke afgjørelser, truffne af høiesteret eller høiesterets kjæremaalsudvalg.

¹² Jfr. Ot. prp. nr. 1 for 1910 p. 83.

Hvis sagen er afgjort ved dom, er bevisbedømmelsen i hovedsagen bindende for kjæremaalsretten (§ 217, 2det p.). Derimod har kjæremaalsretten adgang til at fritage for ansvar, som er paalagt nogen, fordi han findes at have handlet ud fra en aabenbart urigtig retsopfatning, saafremt den anser denne bedømmelse for streng. Til begrundelse af en saadan fritagelse for ilagt ansvar bør da kjæremaalsretten, selv om den endog finder den retsopfatning, ud fra hvilken der er handlet, rigtig, ikke anføre mere, end hvad der er nødvendigt til at begrunde fritagelse for ansvar, nemlig at den ikke findes aabenbart feilagtig¹³.

Bringes hovedsagen ind for højere ret, kan denne — uden særskilt paastand derom — helt eller delvis ophæve erstatningen, hvis dette følger af udfaldet i ankesagen eller af rettens afgørelse af retsspørgsmaal eller af dens bedømmelse af bevislighederne i sagen, forsaavidt disse kan prøves af den højere ret (§ 217, 2det led).

Kjendelse, som ilægger en fraværende ansvar for udeblivelse, kan omgjøres, naar begjæring fremsættes inden 2 uger (§ 215, 2det led).

III. De under I fremstillede ansvarsregler kommer ogsaa til anvendelse ligeoverfor forsømmeligt eller andet utilbørligt forhold under rettergang eller tvangsfuldbyrdelse af procesfuldmægtig eller retslig medhjælper¹⁴. I kraft af domstolsl. § 200 kan der ogsaa kræves erstatning for skade, som er voldt ved saadan retsstridig adfærd eller forsømmelse, som nævnes i samme lovs §§ 202 og 204 (se følgende paragraf). Forsaavidt angaar ugrundet kjæremaal, begrænser lovens § 203 erstatningsansvaret til de tilfælde, hvor kjæremaalet har opsættende virkning.

Dette ansvar kan gøres gjældende uden særskilt søgmaal ogsaa efter sagens afslutning; men begjæring om erstatning maa isaafald fremsættes senest en maaned efter sagens afslutning eller, hvis det gjælder ansvar i anledning af tvangsfuldbyrdelse, efterat denne er afsluttet eller indstillet (§§ 214,

¹³ Jfr. Ot. prp. nr. 1 for 1910 p. 83.

¹⁴ Jfr. første del p. 335.

2det og 3dje led). Forøvrigt finder de under II fremstillede regler tilsvarende anvendelse.

IV. Efter domstolsl. § 211 kan vidner, sagkyndige og retstolke paalægges at svare erstatning helt eller delvis, dersom de ved retsstridig adfærd under rettergang eller tvangsfuldbyrdelse volder en part omkostninger i andre tilfælde, end lovens §§ 205—209 nævner (se anden del § 102). Med hjemmel af denne bestemmelse vil saaledes et vidne kunne tilpligtes at erstatte de forøgede omkostninger, som i tilfælde af en forsættelig eller uagtsom urigtig eller ufuldstændig forklaring fra vidnets side tiltrænges for at tilveiebringe yderligere oplysninger angaaende vedkommende punkt af sagsforholdet.

Om den processuelle behandling gjælder de under II fremstillede regler.

V. I analogi af, hvad der gjælder om afsluttelse af retshandler ved mellemmand, antages en sagfører at maatte være personlig ansvarlig for omkostninger, der er voldt modparten ved et søgsmaal, anlagt uden behørig bemyndigelse fra den, paa hvis vegne sagsanlægget er skeet¹⁵.

Er der voldt modparten (eller en tredjemand) tab derved, at der under en tvangsfuldbyrdelse eller en arrest- eller forbudsforretning er grebet ind i fremmed formuessfære, kunde der efter almindelige skadeserstatningsregler være grund til at anse sagføreren medansvarlig, naar han selv er *in culpa*; men om dette stemmer med den praktisk herskende opfatning, er vistnok tvivlsomt¹⁶.

¹⁵ Jfr. Siewers Byretsdomme nr. 1333 og 2117 (jfr. Retst. 1896 p. 466).

¹⁶ Jfr. dog Siewers Byretsdomme nr. 894, der ansaa en sagfører personlig erstatningspligtig i et tilfælde, hvor han paa egen haand havde ladet tage udlæg i en fremmed eiendom.

TREDJE KAPITEL

Strafansvar i anledning af civil rettergang.

§ 213.

I. Det i overskriften til nærværende kapitel omhandlede emne tilhører nærmest strafferetten; og det er heller ikke hensigten her at give nogen udtømmende fremstilling af samtlige hidhørende straffebestemmelser. En del af disse er allerede omtalt paa forskellige steder i det foregaaende¹. Her bliver væsentlig kun at omhandle de straffebestemmelser for parter, retsbetjente og procesfuldmægtige, der haandhæves i umiddelbar sammenhæng med rettergangen:

a) Offentlige tjenestemænd, procesfuldmægtige og retslige medhjælpere, som gør sig skyldig i forsømmeligt eller andet utilbørligt forhold under rettergang eller tvangsfuldbyrdelse, kan efter domstolsl. § 200 straffes med bøder. Der er efter bestemmelsen adgang til at anvende enten straf eller erstatning alene eller begge dele.

Med hensyn til forholdet mellem straffebestemmelserne i § 200 og i strl. §§ 324 og 325, 1 bemærkes: De sidste forudsætter visse særlige betingelser for straf (§ 324, at forsøm-

¹ Se om overtrædelse af rettergangspolitiet § 71, om straffebestemmelse for vidner, sagkyndige og personer, som er pligtige til at udlevere bevismidler, samt for parter med hensyn til deres mødepligt m. v. § 102, om brud paa taushedspligt § 106. IV og om undladelse af at give underretning om forkyndelser anden del p. 130.

melsen m. v. enten er forsættlig eller udvist trods advarsel, § 325, 1 at der er udvist grov uforstand); de bliver derfor at anvende forud for domstolsl. § 200, hvor disse betingelser er tilstede. Bestemmelsen i domstolsl. § 200 faar ifølge skjønsprl. § 45 tilsvarende anvendelse paa skjøn, som styres af lensmanden.

b) Den ældre lovgivnings spredte bestemmelser om saakaldt „mulkt for unødigt trætte“ (*poena temere litigantium*) er afløst af domstolsl. §§ 202—204, som sætter bødestraf for følgende forhold:

1) Det aabenbart uden grund at anlægge et søgsmaal eller at lade det komme til søgsmaal eller at erklære anke eller begjære opfriskning eller gjenoptagelse (§ 202). Medens straffen for unødigt trætte efter den ældre lovgivning alene rammede parten, omfatter bestemmelsen i § 202 ogsaa hjælpeintervenienter, lovlige stedfortrædere, procesfuldmægtige eller retslige medhjælpere (§ 202, 2det led). Disse personers strafskyld bedømmes imidlertid selvstændig. Bøder ilægges bare den, hos hvem den virkelige skyld antages at ligge. Har baade parten og hans procesfuldmægtig (eller andre) skyld, kan de ogsaa begge straffes.

Er parten en juridisk person (en kommune, en forening, et selskab, en stiftelse, en sparebank eller et bo), skulde efter almindelige strafferetslige grundsætninger ikke egentlig straf (heller ikke bødestraf) kunne ramme den². Derfor gjør imidlertid § 202, 3dje p. en undtagelse. Forsaavidt det ikke er oplyst, hvem der har myndighed til at beslutte i en juridisk persons anliggender, kan bøderne ilægges parten selv.

2) Det under et søgsmaal ved falske eller aabenbart intetsigende paastande eller paaskud eller anden uredelighed at søge at hindre sagens rette oplysning eller trække den utilbørlig i langdrag (§ 202, 3dje led). Denne straffebestemmelse rammer de samme personer som nævnt under 1).

Hverken den under 1) eller den under 2) nævnte bestemmelse gjælder paatalemyndigheden, forsaavidt ogsaa denne kan optræde som part i civil sag (se rettergangsl. §§ 418 og 429).

² Se Hagerup Strafferettens alm. Del (1911) p. 146.

3) Det at erklære et aabenbart grundløst kjæremaal (§ 203)³.

4) Det mod bedre vidende at bevirke indledning af tvangsfuldbyrdelse eller en skjønsforretning (§ 204 jfr. skjønspnl. §§ 2 og 45).

5) Ved falske eller aabenbart intetsigende paastande eller paaskud eller ved anden uredelighed at søge hindret en fuldbyrdelsessags eller en skjønsforretnings rette oplysning eller at udhale eller lægge hindringer iveien for fuldbyrdelsen eller skjønsforretningen (§ 203, 2det p. jfr. skjønspnl. §§ 2 og 45).

Ogsaa de tre sidstnævnte straffebestemmelser rammer de samme personer som nævnt under 1 (§§ 202 og 203, begge sidste p.).

6) Med hensyn til offentlige tjenestemænd er straffen for deres forseelser under rettergang at søge i straffelovens almindelige straffebestemmelser om forbrydelser og forseelser i offentlig tjeneste (kap. 11 og 33). Straffeloven indeholder imidlertid to bestemmelser i skjærpende retning, forsaavidt angaar misligheder, begaaet af dommere og skjønsmænd som saadanne, nemlig §§ 110 og 114. Af disse rammer § 110 den dommer eller skjønsmand, der som saadan handler mod bedre vidende, medens § 114 fastsætter en særlig straf for dommer eller skjønsmand, der modtager eller lader sig tilsige nogen uberettiget fordel for som saadan at handle eller have handlet til gunst eller skade for nogen af parterne i en retstvist. Den sidstnævnte paragraf rammer ogsaa voldgiftsmænd, forsaavidt deres kjendelse har domsvirkning, hvorhos det for strafbarheden er uden betydning, om bestikkelsen er modtaget for at fremme ret eller uret⁴.

Alm. str.l. 1902 indeholder derimod ingen til str.l. 1842, 24—9 svarende straffebestemmelse mod „uagtsomhed, uforstand eller uvidenhed i loven“, udvist under afgivelsen af judicielle afgjørelser, hvorfor saadant forhold fra en retsbetjents side nu bliver at bedømme efter de almindelige straffebud i §§ 324 og 325, 1 mod skjødesløshed og uforstand i tjenesten. Strafanvar efter disse bestemmelser bliver, ogsaa hvor der er tale

³ Jfr. l. om arbeidstvister 6 aug. 1915 § 44.

⁴ Jfr. Hagerup-Paulsen Udg. af str.l. anm. 3 til § 114.

om judicielle afgjørelser, i modsætning til, hvad der gjaldt efter gl. str.l. 24—9, at gøre gjældende ved de almindelige straffedomstole, uden at det kræves, at afgjørelsen skal være underkendt af højere domstol. En betingelse for strafbarhed er det imidlertid, at der er vist skjodesløshed trods advarsel, eller at den udviste uforstand er grov.

II. Den processuelle behandling af spørgsmaal om strafansvar af den under I omhandlede art er den samme som den, der er anordnet for afgjørelser af det i § 212 omhandlede erstatningsansvar, med følgende afvigelser (se domstolsl. §§ 213 ff.):

Strafansvar kan retten ilægge af eget tiltag (§ 214).

I de tilfælde, som nævnes i §§ 202 og 203, kan afgjørelsen ikke træffes ved særskilt kjendelse under sagen, da ansvarsspørgsmaalet her ikke bør løsrives fra bedømmelsen af selve realitetsspørgsmaalet i sagen (§ 214, 2det p.). Af samme grund er ogsaa adgangen til særskilt sag eller særskilt kjæremaal udelukket (§ 216 i. f. og § 217, 1ste led).

Hvor det gjælder straf for unødigt trætte eller ugrundet kjæremaal eller straf for udeblivelse, kan retten træffe afgjørelse uden at give vedkommende anledning til at udtale sig (§ 215, 2det p.).

Paakjæres en kjendelse, som ilægger nogen straf, fordi han har negtet at efterkomme en retsafgjørelse, kan kjæremaalsretten ogsaa prøve rigtigheden af den afgjørelse, som ikke er efterkommet (§ 217, sidste led).

I de tilfælde, som er nævnt i § 200, kan domstolen ogsaa ilægge bøder efter andre straffebestemmelser (§ 213, 2det p.), saaledes navnlig efter str.l. §§ 324, 325 og 326.

Kilderegister.

Krigsartikelsbrev 9 marts 1683 art.

181 III 214 note 11.

Krigsretsinstr. 9 marts 1683 I 59.

N. L. 1-1-3 I 6.

1-2-3 I 303 note 2.

1-2-4 I 158.

1-2-6 I 32.

1-2-12 II 157.

1-2-16 I 169 note 14.

1-2-17 I 182.

1-3-1 II 112.

1-4-7 II 149 note 5, III 228.

1-4-11 III 20.

1-4-13 I 278 note 12, 333
note 9, II 149 note 5.

1-4-14 I 278 note 12.

1-4-20 I 333 note 9.

1-4-32 II 189 med note 14.

1-4-36 III 258.

1-5-7 I 58, III 258, 261 note 16.

1-5-8 I 58, 59.

1-5-11 II 217 note 2.

1-5-12 I 454.

1-5-13 I 58.

1-5-14 III 258.

1-5-21 I 34.

1-5-24 III 258.

1-5-31 III 258, 259.

1-6-1 II 439.

1-6-5 III 4.

N. L. 1-6-11 III 258, 259.

1-6-18 III 258.

1-6-20 III 258, 259.

1-7 I 62.

1-7-5 I 265 note 7.

1-8-5, 6 og 7 I 58.

1-9-8 og 9 I 324.

1-9-10 I 58, 324 med note 9,
335.

1-9-12 I 333 note 7, III 258,
259.

1-9-14 I 322 note 4, 323
note 5.

1-9-15 I 322 note 4, 324.

1-9-16 I 324.

1-9-17 I 59.

1-9-18 III 258.

1-13 I 60, II 63.

1-13-2 II 35.

1-13-5 II 66.

1-13-12 II 71.

1-13-16 og 17 II 68.

1-13-20 II 66.

1-13-21 II 69.

1-13-26 I 59.

1-14 I 60.

1-14-3 I 60, II 64 note 3.

1-14-5 I 60, II 15, 16 note 5.

1-14-6 I 60.

1-14-8 I 98 note 56.

- N. L. 1-16 II 82, 370.
 1-19-5 III 214 note 11.
 1-19-8 III 212 note 3.
 1-19-17 III 225.
 1-19-20 III 217.
 1-19-21 III 280, 282 note 14.
 1-19-22 III 228.
 1-20 III 91 note 2, 211.
 1-22 III 7-8.
 1-22-19 III 86.
 1-22-22 og 23 III 42.
 1-22-25 III 86.
 1-22-32 III 89, 106.
 1-22-34 III 92.
 1-22-40 III 20 note 9, 37.
 1-22-46 III 91.
 2-5-19 II 51.
 2-9-26 II 51.
 3-12-32 III 142.
 3-14-29 I 277.
 3-14-40 II 415 note 12.
 3-19-1 II 322, 323.
 3-19-23 III 142.
 3-21-2 I 169, III 81, 262,
 264 note 25.
 5-1-2 I 109, 410, II 439.
 5-1-6 I 116, 117 note 5, II
 15, 76.
 5-2-4 II 149.
 5-2-83 III 142.
 5-2-84 I 164, 283.
 5-3-33 III 224.
 5-3-51 II 419 note 3, III 176.
 5-5-3 I 35, 382, II 180.
 5-5-5 II 15.
 5-5-6 I 35, 380, II 181.
 5-5-7 II 353.
 5-5-8 I 98 note 56.
 5-6-1 III 90-1.
 5-6-2 III 91, 121.
 5-6-5 III 91.
 5-6-9 III 277, 286.
 5-7-4 I 277.
 5-7-8 III 10 note 2, 22, 31,
 72, 101, 110.
- N. L. 5-7-12 III 121.
 5-8-6 III 137, 277.
 5-8-15 I 277.
 5-8-17 II 20 note 12.
 5-10-5 III 233.
 5-11-17 II 347 note 1.
 5-12-15 III 233.
 5-13-4 I 369 med note 3,
 415-6.
 5-13-24 II 340.
 5-13-47, 48 og 49 II 81.
 6-14-6 III 32.
 6-15-10 og 11 I 381 note 5.
 6-17-6 II 15.
 Frd. 4 marts 1690 I 318.
 — 17 mai 1690 II 260 note 5, III
 38.
 — 8 oktbr. 1708 III 25 note 3.
 Reskr. 11 juli 1710 III 244 note 11,
 246 note 5.
 Bevilling 6 decbr. 1717 III 243 note
 11.
 Kammerretsanordn. 18 marts 1720
 kap. I § 11 III 212 note 1.
 „ II § 15 III 222 note 1.
 Reskr. 27 januar 1730 III 243 note 11.
 — 4 juli 1733 III 243 note 11.
 Frd. 19 aug. 1735 I 59.
 § 14 I 322 note 4, 323 note 5,
 324.
 — 23 decbr. 1735 III 259.
 — 10 febr. 1736 post 1 § 1 I 324.
 Fund. 21 septbr. 1736 § 33 III 244
 note 11.
 — 28 juni 1737 I § 6 III 244 note 11.
 Reskr. 31 januar 1738 II 81.
 Frd. 7 februar 1738 I 34.
 — 3 marts 1741 I 59
 § 13 II 69 note 12.
 Anordn. 2 decbr. 1741 kap. 7 § 11
 III 246 note 3.
 Reskr. 2 decbr. 1741 § 4 III 246
 note 3.
 Frd. 31 juli 1743 III 142.
 — 13 decbr. 1746 I 259 note 1.

- Frd. 29 mai 1750 § 3 II 188 note 12.
 Bevilling 7 januar 1752 III 243 note 11.
 Reskr. 31 januar 1755 I 279.
 Anordn. 29 august 1755 kap. 6 § 8 III 246 note 3 og 6.
 Reskr. 22 decbr. 1758 III 244 note 11.
 Bevilling 20 decbr. 1770 III 243 note 11.
 Frd. 14 januar 1771 § 7 II 383 note 28.
 Reskr. 30 decbr. 1773 III 244 note 11.
 — 8 decbr. 1775 III 244 note 11, 246 note 5.
 — 9 mai 1776 § 9 III 33, 91 note 3.
 Pl. 16 septbr. 1778 II 47 note 1.
 Anordn. 5 mai 1786 kap. 6 § 10 III 246 note 3 og 6.
 Frd. 18 januar 1788 III 224 note 4.
 Fund. 15 mai 1789 § 13 III 244 note 11, 246 note 5.
 Frd. 12 marts 1790 III 134.
 Canc. prom. 31 juli 1790 § 6 II 357.
 Canc. skr. 6 april 1793 III 245 note 2.
 Reskr. 7 febr. 1794 § 6 II 357.
 Frd. 20 marts 1795 III 38.
 — 10 juli 1795 II 157.
 Instrux 28 aug. 1795 § 29 I 32.
 Frd. 4 decbr. 1795 III 31, 137.
 — 18 marts 1796 III 38.
 Frd. 3 juni 1796 I 58, 59.
 — § 4 II 189 med note 14.
 — kap. 2 II 209 note 1.
 — § 13 I 412.
 — kap. 11 I 324.
 Frd. 20 januar 1797 II 157.
 — 11 august 1797 I 34, 64.
 — 9 februar 1798 I 318—19, 466, III 95.
 Instrux 14 septbr. 1798 § 26 I 32.
 Frd. 8 marts 1799 III 286 note 7.
 Frd. 31 juli 1801 ang. tiendvæsenet § 8 III 33.
 Canc. prom. 29 oktbr. 1803 III 121.
 — 19 marts 1805 III 185 note 23.
 Pl. 4 novbr. 1810 I 325.
 Pl. 8 juni 1811 III 176.
 — 5 decbr. 1812 III 176.
 Grundloven § 22 I 203.
 § 37 I 132, 267.
 § 51 I 158 note 3.
 § 52 I 207, 208.
 § 53 I 208.
 § 55 I 19.
 § 66 III 214.
 § 86 I 134.
 § 87 I 134.
 § 88 I 131, 198.
 § 90 II 299 note 2.
 § 92 I 202, 203.
 § 97 I 116, 118.
 § 99 I 32.
 Rigsretsregl. 18 septbr. 1815 I 134.
 Reskr. 14 april 1818 II 39.
 Lov om børser 8 septbr. 1818 § 2 III 122 note 3, 185 note 23.
 — om vexelsagers behandling ved retterne 12 septbr. 1818 II 340.
 Lov om høiesteret 12 septbr. 1818 I 64 § 6 II 246 note 1, 247 note 3. § 23 I 448.
 Resol. 23 decbr. 1819 (ang. skattefoged i Kristiania) III 10 note 2.
 Lov om procuratorers ansættelse 2 juni 1821 I 325.
 Lov om odelsretten 26 juni 1821 § 12 II 356.
 §§ 17 og 18 II 408.
 § 19 II 411.
 § 20 I 277 note 9, II 408 note 3.
 § 21 II 409, 411.
 § 22 II 411.
 § 24 II 414.
 § 28 III 260 note 13.
 § 31 II 409.
 Lov ang. det beneficerede gods 20 aug. 1821 § 19 III 174 note 3.
 § 26 III 33.
 Res. 23 aug. 1821 (ang. skattefoged i Trondhjem) III 10 note 2.

- Res. 6 oktbr. 1821 (om protokolefter-
syn) I 34.
- Lov om forligningsvæsenet 20 juli 1824
II 157.
§§ 10 og 15 I 251 note 4.
§ 41 II 162 note 8.
§ 48 I 381 note 6.
§ 54 II 166.
§ 60 II 50 note 1.
§ 62 II 163 note 9.
§ 64 II 170—1.
§ 71 III 38.
§ 79 II 50 note 1.
- Lov om grænsen mellem den civile
og militære jurisdiktion 3 august
1824 § 14 I 303 note 2.
- Res. 28 juni 1825 (ang. skattefoged
i Bergen) III 10 note 2.
— 27 febr. 1826 (ang. skattefoged i
Drammen) III 10 note 2.
- Sportellov 13 september 1830 § 210
III 253 note 34.
- Skr. 27 janr. 1834 (ang. inddrivelse
af tvangsmulkt) III 26 note 6.
— 2 november 1836 (ang. bevilling
til fri rettergang) III 251 note
25.
- Love om formandskaber 14 janr. 1837
med tillægslove 29 mai 1901, 21
april 1902 og 7 juni 1910.
§ 2 I 206, 208.
§ 3 I 19, 211, 258 note 12.
§§ 4—6 I 206.
§ 31 (27) III 26 note 6.
§ 58 (43) III 26 note 6.
- Res. 12 aug. 1837 (ang. lensmænds
ansættelse) I 259 note 1.
- Skr. 13 aug. 1838 (ang. udgifter ved
beneficerte sager) III 253 note 32.
- Lov om assuranceforeninger 9 aug.
1839 § 5 III 188 note 3.
- Lov om stemplet papir 9 aug. 1839.
§ 3 III 239.
§ 7 I 150 note 7.
§ 194 III 240 note 5.
- Lov ang. bergværksdriften 14 juli 1842
§ 16 III 176, 180.
§§ 18—20 II 355, 394.
§ 47 III 142.
- Lov om ophævelse af fortrinsret for
fordringer efter haandskrifter m. v.
20 august 1842 I 117 note 6.
— om dommereds aflæggeise af rigs-
retsmedlemmer 20 august 1842
I 134.
- Lov om forbrydelser 20 august 1842
kap. 24 § 9 III 293—4.
„ 27 § 4 III 247 note 7.
- Lov om bekendtgjørelsen af tvungne
auktioner m. v. 30 august 1842
III 131.
— om forandring i høiesteretslov-
givningen 8 septbr. 1842 § 5 I
448—9.
— om delings- og skyldsætnings-
forretninger 28 mai 1845 II 391
note 38.
— ang. skattetaxter 19 aug. 1845 II
357.
- Lov om toldvæsenet 20 septbr. 1845
(jfr. ikrafttrædelseslov 14 aug.
1918 § 14).
§ 35 III 176.
§ 119 II 358.
§ 168 III 176.
§§ 171 og 172 III 24 note 2.
§ 185 III 176.
- Res. 29 novbr. 1845 (ang. dommer-
fuldmægtige) I 205.
- Cirk. 19 aug. 1846 (ang. dommer-
fuldmægtige) I 203 note 4.
- Res. 17 januar 1848 (ang. lensmænds
ansættelse) I 259 note 1.
- Lov om krabastømmer 12 juli 1848
§ 6 III 176.
— om sagførere 12 aug. 1848 I 325,
328 note 16, III 253 note 29.
- Lov ang. anlæg af jernveie 12 aug.
1848.
§ 3 II 362, 363.

- Lov ang. anlæg af jernveie 12 aug. 1848.
 § 4 II 376.
 § 6 II 398 note 14.
 § 8 II 146 note 6.
- Lov ang. embedsgaarde 25 aug. 1848
 § 6 II 356, 359.
 § 10 III 72 note 3.
 §§ 29 og 30 II 389, III 33.
 § 43 II 356.
- Lov om forkyndelsesmaaden i almen-
 ningssager 9 juli 1851 (jfr. ikraft-
 trædelseslov 14 aug. 1918 § 15)
 I 281, 288, II 146 note 6, 373.
 — om adgang til at sidde i uskiftet
 bo 30 juli 1851 § 2 I 33.
- Lov om vaarsildfiskeriet 24 septbr.
 1851 (jfr. ikrafttrædelseslov 14
 aug. 1918 § 16)
 § 22 III 176.
 § 23 I 132, 199—200.
 § 27 I 132, II 347.
 § 29 II 349, 358, 363, 441 note 2.
 § 30 I 260.
 § 31 III 9 note 1.
- Lov ang. husmandsvæsenet 24 septbr.
 1851 (jfr. ikrafttrædelseslov 14
 aug. 1918 § 17)
 § 13 II 356.
 § 17 III 81.
- Skr. 27 mai 1853 (ang. bevilling til
 fri rettergang) III 251 note 23.
 — 30 decbr. 1853 (ang. portofrihed
 i beneficerte sager) III 254.
- Lov om fredning af muldebærland i
 Tromsø 9 juni 1854 III 233.
 — om arv 31 juli 1854 § 53 II 98.
 — om laan til jordbrugets fremme
 26 aug. 1854 § 8 III 128.
 — ang. jernveie 7 septbr. 1854 § 2
 I 22, II 397, 405, 406.
- Res. 21 november 1855 (ang. befalede
 sagførere) III 252 note 29.
- Lov ang. umyndiges midler 28 septbr.
 1857 § 2 I 209.
- Lov om høiesteretsadvokaters beskik-
 kelse 28 septbr. 1857 I 325, 328
 note 16, III 252 note 29.
- Toldlov 12 oktbr. 1857 § 2 III 29
 note 11.
- Lov om pant og tinglysning 12 oktbr.
 1857.
 § 1 III 73.
 § 4 III 105.
 § 7 III 43, 85, 92, 93.
 § 8 III 43.
 §§ 9 og 10 II 106.
 § 11 III 224.
- Lov om forsvundne og andre fravæ-
 rende personer 12 oktbr. 1857
 (jfr. ikrafttrædelseslov 14 aug.
 1918 § 18).
 § 1 I 321, 332.
 § 2 I 332.
 § 4 II 335.
 § 5 II 4, 335.
 § 6 I 122, 166, 349, II 4, 335.
 § 7 I 122, 349, II 4, 335, 336.
 § 8 I 122, 349, II 338.
 § 9 I 349.
 §§ 11, 13 og 14 II 336.
 § 28 I 166 note 11.
- Skr. 14 juli 1858 (ang. gratis under-
 retsakt) III 249 note 16.
- Lov om forandring i formandskabs-
 lovgivningen 11 febr. 1860
 § 2 I 29.
 § 3 I 141, 161, 181, II 159.
- Lov om rettergangsmaaden i sager
 ang. tvungen afstaaelse af grund
 10 mai 1860 II 396, 406.
- Lov om sundhedskommissioner m. v.
 16 mai 1860
 § 7 I 33 note 33.
 § 13 III 26 note 6.
- Lov om jords fredning 16 mai 1860
 (jfr. ikrafttrædelseslov 14 aug.
 1918 § 19)
 § 18 II 362, 384, 389, 390, III 33.
 § 29 II 356, 362, 390.

- Lov om jords fredning 16 mai 1860
 § 30 III 176, 178.
 § 41 II 362.
- Cirk. 11 decbr. 1860 (ang. fri rettergang for lodse) III 246 note 6.
- Res. 22 decbr. 1860 (ang. befalede advokater) III 252 note 29.
- Cirk. 4 juni 1861 (ang. indberetning om auktioner af hensyn til myrdrkningslaan) III 128 note 5.
- Lov om forandringer i lovgivningen om aasædesretten 9 mai 1863 II 382.
- om landslod 23 mai 1863 § 3 II 362, 371, 373, 376, 384, 388.
- Konkurslov 6 juni 1863 med tillægslove 6 mai 1899, 2 juni 1906, 24 mai 1907 (jfr. ikrafttrædelsesl. 14 aug. 1918 § 20).
 § 9 II 125.
 § 12 II 291 note 1.
 §§ 15 og 17 II 330.
 § 33 I 28.
 § 34 III 6, 215.
 § 36 I 28.
 § 42 II 170, III 160 note 9.
 § 43 II 15, III 160 note 9.
 § 44 II 4, III 160 note 9.
 § 45 III 160 note 9.
 § 46 III 93, 160.
 § 47 III 93.
 § 48 II 15, III 160 note 9.
 § 49 I 173, 195, II 173.
 §§ 60 og 66 II 252, 266.
 § 70 I 120.
 § 72 I 28.
 § 75 II 243 note 9, 252, 266.
 § 77 I 28.
 § 91 I 290, 295, II 242 note 7.
 § 92 I 290, 467 note 22.
 § 93 I 467 note 22.
 § 119 II 342 note 3.
 § 127 III 175, 178, 180.
 § 131 II 240.
 § 132 I 28.
- Lov ang. den tid, hvori gjældsdomme og forlig kan fuldbyrdes 22 juni 1863 III 38.
- om afhændelse af statens jord i Finmarkens landdistrikt 22 juni 1863 II 391.
- Lov om skovvæsenet 22 juni 1863 (jfr. ikrafttrædelseslov 14 aug. 1918 § 21) I 132.
 §§ 1—3 II 356.
 § 7 II 384.
 § 10 II 356.
 § 11 II 384.
 § 27 I 281, 288.
 § 28 II 390.
 §§ 36, 44, 45 og 51 II 250.
 § 70 I 281, 288.
- Res. 15 august 1863 (ang. befalede advokater) III 252 note 29.
- Skr. 31 mai 1865 (ang. auktionsstedet) III 121 note 1.
- Res. 30 septbr. 1865 II 322 note 2.
- Lov om Christiania Byret 17 marts 1866 § 10 I 251.
- om forandring i børslovgivningen 17 marts 1866 III 122 note 3, 185 note 23.
- 26 mai 1866 ang. extratingene I 256 note 7.
- Skr. 1 juli 1868 (ang. meddelelse om dom i beneficerte sager) III 255.
- 16 juli 1868 (ang. fattigvæsenets adgang til fri proces) III 246 note 3.
- Lov ang. mortifikation 6 marts 1869 (jfr. ikrafttrædelseslov 14 aug. 1918 § 22) II 350 ff.
 § 1 III 93.
 §§ 2—5 II 350.
 § 6 II 351, 352.
 § 7 I 122, 172, 178 (jfr. rettelser), 349, II 146 note 6, 350, III 167.
 § 8 I 122, II 353, III 167.
 § 9 I 122, II 352.

- Lov ang. mortifikation 6 marts 1869
 § 10 II 350.
 § 12 I 122, 172, 349, II 146 note 6, 353, 354.
 § 13 II 146 note 6.
- Lov om ordning af jordforholdene i Finmarkens amt 24 april 1869 (jfr. ikrafttrædelseslov 14 aug. 1918 § 23).
 § 1 I 132.
 § 2 I 132, II 159, 250, 259, 267.
- Lov om paakjendelse af smaa gjælds-sager 8 mai 1869.
 § 1 I 139 note 3 og 4.
 § 2 I 138 note 2, III 271 note 37.
- Lov om kontrol med befordring af udvandrere 22 mai 1869 § 7 I 25.
 — om ret til hval 22 mai 1869 § 7 (jfr. ikrafttrædelseslov 14 aug. 1918 § 24) II 356, 362, 371.
 — om hittet eller indsat bofæ 22 mai 1869 III 176.
 — om auktionsvæsenet 17 juni 1869 (jfr. l. 4 april 1891) III 174, 181 note 18.
 — om visse ladestedsgrundes ud-slettelse af landets matrikul 5 juni 1869 § 4 I 20.
- Skr. 24 august 1869 (ang. fri retter-gang) III 250 note 19.
 — 14 decbr. 1870 (ang. auktions-stedet) III 121 note 1.
- Lov ang. behandling af ildsfarlige gjenstande 3 mai 1871 med til-lægslove
 § 9 I 22 note 17.
 §§ 16 og 20 I 22 note 17.
 § 25 I 29.
 § 26 I 22 note 17.
- Lov om en forandret lønningsmaade for visse civile embeder 14 mai 1872 § 22 I 20.
- Lov om pensionskassen 31 mai 1873
 § 8 III 80 note 16.
 § 12 III 128.
- Lov om pengevæsenet 17 april 1875
 § 22 I 456.
 — ang. adgang til at give offentlige forestillinger 22 mai 1875 § 4 I 33.
- Cirk. 11 marts 1876 (ang. omfanget af bevilling til fri rettergang) III 250 note 20, 251 note 21.
- Lov ang. lensmændenes lønningsfor-hold 15 juni 1878
 § 3 I 20.
 § 5 II 110.
- Lov om konsulatvæsenet 15 juni 1878
 § 2 I 101.
- Skr. 10 juni 1879 (ang. fri rettergang) III 250 note 17.
- Lov om vaxler 7 mai 1880 (jfr. ikraft-trædelseslov 14 aug. 1918 § 25).
 §§ 1—3 II 343 note 4.
 § 4 I 167, II 343.
 §§ 5—7, 11 og 12 II 343 note 4.
 §§ 18 og 19 II 343 note 5.
 § 20 II 342.
 § 21 II 343 note 4.
 §§ 25 og 26 II 343 note 6.
 § 29 II 341, 343 note 6.
 § 30 II 342, 343 note 6.
 § 38 II 343 note 6.
 § 39 II 343 note 6, III 95.
 § 40 III 95.
 § 41 II 343 note 5.
 § 42 II 342, 343 note 5.
 § 43 II 343 note 5.
 § 45 II 342.
 § 54 II 343 note 6.
 § 56 II 343 note 5.
 § 58 II 343 note 4.
 § 73 II 341 note 1.
 § 74 II 341 med note 1.
 § 75 II 342.
 § 80 I 303 note 2, 382, II 180.
 § 85 II 343 note 4.
 § 86 II 343 note 5.
 § 87 II 341.
 § 88 II 343.

- Lov om vexler 7 mai 1880
 § 89 II 343 note 5.
 § 93 I 382, II 341.
- Lov om rettergangsmaaden i vekselsager 17 juni 1880
 § 3 II 346 note 21.
 § 4 II 342 note 3.
 § 9 III 200.
- Lov om forandringer i forligelsesloven 17 juni 1880 I 63.
- Driftsreglement 18 oktbr. 1880 kap. 9 III 178.
- Lov om tillæg til loven om enke-kassen og pensionskassen 13 marts 1882 § 3 III 168 note 2.
- Lov om udskiftning 13 marts 1882 med tillægslov 5 decbr. 1917 (jfr. ikrafttrædelseslov 14 aug. 1918 § 26) I 143, II 418 ff.
 §§ 1 og 2 II 419.
 § 4 II 430.
 § 5 II 419, 421.
 § 6 II 421.
 § 9 II 250.
 Kap. 3 II 358.
 § 11 I 131, II 426, 427.
 § 12 I 131, 211.
 § 13 I 156, 211, II 420, 421 med note 6, III 241.
 § 15 II 368 note 16, 421.
 § 16 I 281, 288, II 146 note 6, 422, 423, III 241.
 § 17 II 423, 424, 428.
 § 18 II 422, 423, 424.
 § 19 II 146 note 6, 424.
 § 20 I 382, II 181—2.
 § 21 II 422, 424.
 §§ 22, 23 og 25 II 424.
 § 26 II 425.
 Kap. 5 II 424.
 § 30 II 420, 422.
 Kap. 6 II 424.
 Kap. 7 II 424.
 § 39 II 420.
 § 41 II 422.
- Lov om udskiftning 13 marts 1882
 § 42 II 420, 422.
 §§ 43—45 II 420.
 § 47 II 424, 430.
 § 48 I 382.
 § 50 II 421.
 §§ 51—53 II 420.
 Kap. 9 II 424.
 § 55 II 420.
 Kap. 10 I 122.
 § 62 II 422, 425, 428, 429.
 § 63 I 152 note 1, II 425.
 § 64 II 425.
 Kap. 11 I 122.
 § 65 I 131, II 426, 428.
 § 66 II 430.
 § 67 II 428, 429.
 § 68 II 429 note 13.
 § 69 II 429.
 § 70 II 428.
 § 71 II 424, 430.
 §§ 72 og 73 II 426, 427.
 § 74, I 152 note 1, II 426, 428.
 § 75 I 131, II 426, 428, 430.
 § 76 II 426, 429.
 Kap. 12 II 424.
 § 77 III 240—1.
 § 78 III 260 note 13, 269.
 § 79 III 269.
 § 84 II 424
 § 85 II 420.
 § 86 II 361.
 §§ 87 og 89 II 420.
 §§ 90 og 92 II 421.
 § 96 II 420.
 §§ 99—102 II 391.
 Kap. 16 II 430.
 § 104 I 132, 211, II 430.
 § 106 I 132, II 430.
 § 107 I 281, 288, II 146 note 6, 423, 430.
 §§ 108 og 109 II 431.
 § 110 I 132, II 250, 259, 267, 431.
 § 111 II 431.

- Lov om udskiftning
 § 113 III 269.
 § 119 II 430, III 33.
- Skattelove 15 april 1882 § 56 (46)
 III 26 note 6.
- Res. 30 septbr. 1882 (ang. udskift-
 ningsstyrelsen) II 426 note 9.
- Lov ang. lapperne 2 juni 1883
 § 4 II 362, 363, 384, 388, 389,
 III 33.
 § 10 II 383.
 § 11 I 141, III 25.
 § 13 I 141, II 161, 362, 383.
 § 15 I 305 note 2.
 § 18 II 146 note 6.
 § 19 I 141, II 161.
 § 22 I 115.
- Skr. 21 februar 1884 (ang. fri retter-
 gang) III 250 note 17, 251 note
 23.
- Lov om forandring i jernbanelovgiv-
 ningen 6 juni 1884 § 2 I 23, II
 397.
 — om lensmænds ansættelse 30
 juni 1884 I 259 note 1.
 — ang. spedalskes afsondring 6 juni
 1885 § 2 I 19.
- Skr. 30 septbr. 1885 (ang. fri retter-
 gang) III 249 note 16, 250 note
 17.
- Skr. 12 aug. 1885 (ang. auktion over
 gjenstande i udlandet) III 182,
 note 19.
 — 26 marts 1887 (ang. gennemsyn
 af udskiftningsforretning) II 426
 note 10.
- Lov om eiendomsrettens begræns-
 ning i naboforhold 27 mai 1887
 (jfr. ikrafttrædelseslov 14 aug.
 1918 § 27)
 § 4 I 23, II 355, 358, 363, 375,
 379 note 24.
 §§ 5 og 6 I 23, II 355.
 § 7 I 23, II 355, 358.
 § 10 I 23.
- Lov om eiendomsrettens begræns-
 ning i naboforhold 27 mai 1887
 § 11 I 23, II 355, 358, 363.
 § 13 I 23, II 355, 358, 373.
 § 14 I 23, II 355.
- Lov om hypotekbanken 28 juni 1887
 § 19 III 128.
- Lov om vasdragenes benyttelse 1 juli
 1887 (jfr. ikrafttrædelseslov 14
 aug. 1918 § 29)
 §§ 7—9 og 12 II 356.
 §§ 14 og 15 II 356, 394.
 §§ 16 og 17 II 356.
 § 19 II 356, 394.
 § 20 I 22 note 19.
 § 30 II 359, 362, 363, 387.
 § 31 II 356.
 § 33 II 356, 394, 396 note 9.
 § 34 II 394.
 § 35 II 356, 394.
 § 36 I 22 note 19, II 394.
 § 38 II 356, 394.
 § 39 II 356.
 § 47 II 356.
 § 48 I 23.
 § 49 II 356, 394.
 § 54 I 20.
 § 62 II 361.
 § 69 II 407.
 § 70 I 171.
- Straffeproceslov 1 juli 1887 med til-
 lægslove
 § 1 I 133.
 § 2 I 119—120, 133, 134.
 § 3 I 119—120, 134.
 § 4 I 119—120.
 § 68 I 223, 229 note 14.
 § 81 I 28.
 § 126 II 36 note 2.
 § 163 I 449.
 § 166 I 453 note 9.
 § 167 I 440.
 § 168 I 17.
 § 176 II 57 note 4.
 § 177 II 57 note 5.

- Straffeprocesslov 1 juli 1887
 § 183 II 61.
 § 207 II 48 note 2.
 § 211 II 101.
 Kap. 17 III 5.
 § 269 II 103.
 § 332 II 27.
 §§ 336 og 337 II 31 note 2.
 § 349 I 61.
 § 378 II 259 note 3.
 § 393 II 114 note 5, 288, 290 note 3.
 § 396 II 285 note 2.
 Kap. 32 I 120.
 § 459 III 212.
- Skr. 2 juli 1887 (om afhentelse af sømænd) III 209 note 3.
- Lov om sparebanker 6 juli 1887 § 11 III 188 note 3.
 — om norsk statsborgerret 21 april 1888 (med tillægslove 27 juli 1896, 29 marts 1900 og 11 juni 1906) I 202 note 1, 256 note 5.
 — om postvæsenet 12 mai 1888 § 34 I 150.
 — om fjeldfinnerne i Finmarken 23 juni 1888 § 10 I 26.
 — ang. leilændingsgods tilhørende stambuse m. v. 23 juni 1888 § 12 III 174 note 3.
- Lov om formuesforholdet mellem ægtefæller 29 juni 1888 (med tillægslov 29 juli 1894).
 §§ 11 og 17 I 271.
 § 31 III 89.
 §§ 32—34 I 27.
 § 38 I 27, 290.
- Lov om rentefodens frigivelse 29 juni 1888 (jfr. ikrafttrædelseslov 14 aug. 1918 § 31).
 § 3 I 381 note 6.
- Lov om skibsmandskabers mønstring 29 juni 1888.
 § 10 II 100 note 6.
 § 26 I 28.
- Skr. 17 november 1888 (ang. auktion som middel til hjemmel) III 158 note 6.
 — 15 august 1889 (ang. valg af domsmænd) I 213 note 12.
 — 11 decbr. 1889 (ang. protokol-førsel) I 252 note 5.
- Res. 21 decbr. 1889 (ang. administrationen af meddomsretterne) I 204 note 6.
- Skr. 21 decbr. 1889 (ang. auktions-skjøde ved parcellsalg) III 159 note 7.
- Lov om indskrænkning i retten til udlæg for gjæld 29 marts 1890 § 10 III 85.
- Lov om handelsregistre, firma og prokura 17 mai 1890.
 § 3 I 29, 181, II 339—340.
 § 16 I 161, 164.
 § 25 I 332.
 § 34 I 161, 163, 164, 266 note 11, II 129, III 102.
 § 35 I 163, II 160.
- Skr. 20 novbr. 1890 (om angivelse af matrikulskyld i auktionsplakat) III 126 note 2.
 — 22 novbr. 1890 (ang. vidnegodtgjørelse) II 56 note 9.
- Res. 4 april 1891 (ang. udtagelse af domsmænd i fiskerisager) I 219 note 6.
- Lov om foranstaltninger til betryggelse mod ildsfare i hoteller o. lign. 6 juni 1891 § 4 I 22 note 17.
- Lov om armeens udrederkvarterer 6 juni 1891 (med tillægslov 18 august 1911)
 § 3 II 358.
 § 5 II 358, 362.
 § 7 II 362.
 § 8 III 76.
 § 13 II 358, 362.
 § 16 I 21.

- Skr. 15 juni 1891 (ang. politiets pligt til at overholde orden ved retsmøder) I 438 note 1, II 112 note 3.
- Lov ang. dissenterne 27 juni 1891 III 78 note 12
§ 2 II 50 note 2.
- Lov om sindssyges behandling og forpleining 27 juni 1891 § 3 I 20.
- Cirk. 30 juni 1891 (ang. presters vidnepligt) II 51 note 5.
— 7 januar 1892 (ang. militærpersoners indkaldelse til retsmøder) I 242 note 1, II 55 note 7, 59 note 1.
- Lov om Norges Bank 23 april 1892 § 43 III 128.
§ 46 III 188 note 3.
- Lov om forkyndelser, varsler m. m. 4 juni 1892 I 59, 118 note 9 og 10.
§ 2 I 260, 261.
Kap. 2 II 144 note 1.
Kap. 3 II 209 note 1.
§ 22 II 209 note 1, 211.
§ 34 III 91 note 3.
§ 41 I 303 note 2.
- Skr. 11 aug. 1892 (ang. $\frac{1}{4}$ pct. afgift til fattiggassen) III 185 note 23.
— 16 septbr. 1892 (ang. børsauktioner) III 122 note 3.
— 2 novbr. 1892 (ang. nødvendige auktioner) III 175 note 6, 176 note 9 og 11, 177 note 12, 185 note 21.
- Cirk. 28 novbr. 1892 (ang. inddrivelse af underholdningsbidrag) III 197 note 4.
- Res. 12 decbr. 1892 (ang. forskrifter for stævnevidner) I 261.
§ 10 II 128.
- Skr. 9 januar 1893 (ang. $\frac{1}{4}$ pct. afgift til fattiggassen) III 185 note 23.
- Skr. 2 marts 1893 (ang. politiets pligt til at overholde orden ved retsmøder) I 438 note 1, II 112 note 3.
— 2 marts 1893 (om salg af havarerede varer) III 177 note 12.
- Lov om ed 10 mai 1893 (jfr. ikrafttrædelseslov 14 august 1818 § 34) § 1 II 62.
§ 2 II 46, 63 note 6.
- Lov om sildefiskerierne 26 juni 1893 (jfr. ikrafttrædelseslov 14 aug. 1918 § 35).
§ 12 III 176.
§ 20 I 6 note 7.
§ 33 I 132.
§ 34 I 136 note 1, 200.
§ 35 I 132, 200, II 347.
§ 38 II 358, 363, 440 note 2.
§ 39 II 348, 441 note 2.
- Lov om forfatterret og kunstnerret 4 juli 1893.
§ 6 I 179, 181.
§ 11 I 314.
§ 12 III 73.
§ 29 I 314.
§ 30 III 73—4.
- Lov om skydsvæsenet 14 juli 1893.
§ 19 I 20.
§ 23 I 20 note 14.
§§ 50 og 52 III 27 note 8.
- Lov om søfarten 20 juli 1893 med tillægslov 21 juni 1913 (jfr. ikrafttrædelseslov 14 aug. 1918 § 36).
§ 3 I 173, II 351 note 7, 354 note 12.
§ 10 I 173.
§ 11 I 332.
§ 20 III 177, 178, 180 note 17.
§ 23 III 174 note 3, 176, 180 note 17.
§ 39 II 85.
§ 40 I 101, 258, II 100, 101.
§ 42 II 100, 358.
§ 50 III 174 note 3, 177, 180.

- Lov om sjøfarten 20 juli 1893
 § 57 III 174 note 3, 177, 180.
 § 69 III 78, 214 note 10.
 § 75 III 209.
 § 76 III 78, 90, 198, 214 note 10.
 § 99 III 90.
 § 102 III 26 note 6, 90.
 § 103 III 90.
 § 104 III 26 note 6, 90.
 §§ 105 og 106 III 90.
 § 131 III 97.
 § 140 I 340, III 177.
 § 156 III 177.
 § 157 III 177 med note 13.
 § 167 I 179, II 350, 351.
 § 173 III 177, 180.
 § 185 III 30, 180, 213, 227.
 § 196 II 372, 382.
 § 224 I 24 II 99, 358.
 § 228 I 21, II 99, 358.
 § 229 I 168.
 § 264 I 382, II 180.
 § 267 I 174, II 107, 145 note 4.
 § 268 I 174, III 128.
 §§ 271, 272 og 274 III 171.
 § 276 I 174.
 § 282 I 174, 264, II 140 note 27.
 § 284 I 382, II 180.
 § 312 I 195 note 3.
 § 319 II 99, 101, 375.
 §§ 320—326 II 99 ff.
 § 327 II 100 note 6.
- Lov om stranding og vrug 20 juli 1893 (jfr. ikrafttrædelseslov 14 aug. 1918 § 37).
 §§ 1 og 5 II 100.
 § 8 II 99, III 174 note 3, 176.
 § 9 I 21, 24, 168, II 99, 358, 372.
 § 10 I 24, II 100, 358.
 § 12 I 21, 25, II 358.
 § 13 I 21, 25.
- Skr. 20 novbr. 1893 (ang. auktion i administrationsboer) III 176 note 10.
- Skr. 18 decbr. 1893 (ang. indkaldelse af militærpersoner) II 55 note 7.
 — 8 januar 1894 (ang. lensmands inhabilitet ved forkyndelser) I 261 note 4.
- Res. 13 juni 1894 (ang. fastsættelsen af sagkyndiges godtgørelse) II 93.
- Lov om havne- og ringevæsenet 10 juli 1894.
 § 7 I 22 note 18.
 §§ 27 og 39 I 22 note 17.
 § 43 II 396 note 9.
 § 50 I 6 note 7.
 § 52 II 396 note 9.
 § 56 I 6 note 7.
- Lov om offentlige tjenestemænds skyds- og kostgodtgørelse 10 juli 1894 med tillægslov 26 juli 1916 II 56 note 9.
 — om foranstaltninger mod smitsomme husdyrsygdomme 14 juli 1894 § 13 II 360, 363, 371.
 — om embedsmænds troeskjenkelse 21 juli 1894 I 202.
 — om delvis omordning af det civile embedsværk 21 juli 1894 § 4 a II 340.
- Lov om adgang til deling af bygdealmenninger 23 juli 1894
 § 2 I 132, II 250, 259, 267.
 § 3 I 132.
- Lov om tvungen afstaaelse af grund m. v. til anlæg af elektriske kraftledninger 23 juli 1894 § 4 II 407.
- Skattelov 23 juli 1894 § 25 III 26 note 6.
- Skr. 27 septbr. 1894 (ang. løsøreauktion i dødsboer) III 176 note 9.
- Lov indeh. forandringer i lovgivningen om pant 8 juni 1895
 § 2 III 75, 129.
 § 5 III 126 note 4.

- Lov ang. foranstaltninger til betryg-
gelse mod ildsfare i større vaa-
ningsbygninger 8 juni 1895
§ 2 I 22 note 17.
- Skr. 11 juni 1895 (ang. benyttelse af for-
kyndelsesformen) II 137 note 21.
- Lov om enkekassen 21 juni 1895
§ 4 III 80 note 16.
§ 18 III 128.
§ 20 III 168 note 2.
§ 24 III 80.
- Cirk. 6 juli 1895 (ang. auktion over
inventar) III 126 note 3 og 4,
129 note 6.
— 20 juli 1895 (ang. benyttelse af
forkyndelsesformen) II 137 note
21.
- Skr. 20 juli 1895 (ang. auktion i kon-
kursboer) III 176 note 8.
— 20 august 1895 (ang. vidners
reiseogdtgjørelse) II 56 note 9.
— 2 marts 1896 (ang. bevilling til
fri rettergang) III 251 note 23
og 26.
- Lov om behandlingen af forsømte
børn 6 juni 1896 med tillægs-
love 17 juni 1907 og 2 juli 1915
(jfr. ikrafttrædelseslov 14 aug.
1918 § 38) I 135.
§ 1 I 27.
§ 2 I 27, 135.
§ 14 I 135.
§ 15 I 27.
§§ 32 og 40 I 27 note 21.
- Lov om hvalfangst 6 juni 1896
§ 7 II 348.
§ 14 I 132, 211, II 347.
- Lov om forhyrings-, fæste- og engage-
mentskontorer 12 juni 1896 (jfr.
ikrafttrædelseslov 14 aug. 1918
§ 39)
§ 5 I 168.
§ 6 I 22 note 18.
- Skr. 20 juni 1896 (ang. bevilling til
fri rettergang) III 251 note 24.
- Lov om forældelse af fordringer 27
juli 1896 (jfr. ikrafttrædelseslov
14 august 1918 § 41).
§ 1 I 382, 461 note 9.
§ 12 I 382, II 150 note 7, 180.
§ 16 I 303 note 2.
- Lov om udskrivning af heste og kjøre-
tøier til feltbrug 27 juli 1896
(nr. 19) II 405
§ 9 II 362.
- Lov om militære rekvisitioner i krigs-
tilfælde 27 juli 1896 II 405.
§ 3 II 396 note 9, III 4.
§ 5 II 362.
- Konvention vedk. den civile proces
14 novbr. 1896 I 76.
- Skr. 11 januar 1897 (ang. fri retter-
gang for kommunale tjeneste-
mænd) III 246 note 6.
- Res. 23 januar 1897 (ang. formularer
for edsafæggelse) II 60 note 2.
- Skr. 13 februar 1897 (ang. bevilling
til fri rettergang) III 251 note 25.
— 25 marts 1897 (ang. postombæ-
ring) II 138 note 23.
- Res. 27 marts 1897 (ang. translator-
bevillinger) I 262.
- Cirk. 27 marts 1897 (ang. protokol-
lation af vidneforklaringer) I 429
note 3.
- Skr. 24 april 1897 (ang. fri retter-
gang) III 250 note 19.
— 18 mai 1897 (ang. vidners reise-
ogdtgjørelse) II 56 note 9.
— 26 juni 1897 (ang. bevilling til
fri rettergang) III 251 note 27.
- Lov ang. retsanmodninger i borger-
lige sager 28 juni 1897 I 76.
- Lov ang. expropriation af statsjern-
baner 7 juli 1897 (jfr. ikrafttræ-
delseslov 14 aug. 1918 § 42) I
133, II 397, 400, 402.
§ 3 II 362, 363, 370, 373.
§ 5 II 359.
§ 7 II 407.

- Lov ang. expropriation af statsjernbaner 7 juli 1897
 § 9 II 146 note 6, 375 note 22.
 § 11 II 267, 383, 387, 401.
 §§ 12 og 14 II 402 note 21.
- Lov om geistlige embedsmænds og kirkesangeres lønning 14 juli 1897.
 § 6 I 21.
 §§ 7, 9 og 13 III 28.
 §§ 50 og 51 I 21 note 15.
- Lov om geistlige embedsgaarde 14 juli 1897 (jfr. ikrafttrædelseslov 14 aug. 1918 § 43).
 § 12 II 358, 366.
 §§ 14 og 22 I 29.
 § 24 II 358, 383.
 § 33 II 366.
 § 35 II 389, III 33.
- Lov om ophævelse af konge- og kirke-tiende 14 juli 1897 § 4 I 21.
- Lov ang. lapperne og rensdyrdriften søndenfor Finmarken 25 juli 1897
 § 4 III 25.
 § 13 III 176.
 § 16 I 26.
- Lov om kirker og kirkegaarde 3 august 1897 (jfr. ikrafttrædelseslov 14 aug. 1918 § 44)
 §§ 4, 9 og 28 II 366.
- Lov (nr. 4) ang. fiskerier i Nordlands og Tromsø amter 3 august 1897 (jfr. ikrafttrædelseslov 14 aug. 1918 § 45).
 § 14 II 149 note 3.
 § 19 I 22, II 358, 363.
 § 25 III 176.
 § 36 I 132, 200.
 § 37 I 136 note 1, 188.
 § 38 II 348, 441 note 2.
 § 39 I 132, 211, II 347.
 § 41 I 132, 144 note 5, II 359.
 § 42 III 9 note 1.
 § 43 I 260.
 § 44 II 359, 362, 370—1, 383, III 243 note 10.
- Lov (nr. 5) ang. saltvandsfisket i Finmarken 3 august 1897 med tillægslov 18 septbr. 1909 (jfr. ikrafttrædelseslov 14 aug. 1918 § 46).
 § 15 II 149 note 3.
 § 22 I 22, II 358, 363.
 § 28 III 176.
 § 36 I 132, 200.
 § 37 I 136 note 1, 188.
 § 38 II 348, 441 note 2.
 § 39 I 132, 211, II 347.
 § 41 I 132, 144 note 5, II 359.
 § 42 III 9 note 1.
 § 43 I 260.
 § 44 II 359, 362, 370—1, 383, III 243 note 10.
- Lov om torvskur paa statens grund i Finmarken I 21.
- Lov om visse anvisninger (checks) 3 august 1897 II 341.
 § 1 I 167, II 341, 343 note 4.
 § 3 I 382, II 343 note 5 og 6, III 95.
 § 4 II 343 note 4.
 § 7 II 343 note 4 og 6.
 §§ 9 og 10 II 343 note 5.
 § 13 II 341.
 § 14 II 343 note 4 og 5.
- Lov ang. skreifiskerierne i Lofoten 3 august 1897 med tillægslov 19 juli 1912 (jfr. ikrafttrædelseslov 14 aug. 1918 § 45).
 § 20 I 22, II 358, 363.
 § 21 III 176.
 § 36 I 132, 200.
 § 37 I 136 note 1, 188.
 § 38 II 348, 441 note 2.
 § 39 I 132, 211, II 347.
 § 41 I 132, 144 note 5, II 359.
 § 42 III 9 note 1.
 § 43 I 260.
 § 44 II 359, 362, 370—1, 383, III 243 note 10.

Sportellov 6 aug. 1897 (jfr. lov 26 april 1918).
 Kap. 1 I 237.
 § 1 I 152 note 9, III 237—8.
 § 2 III 238.
 § 3 III 237—8, 241.
 § 4 III 241.
 § 5 III 241 med note 7, 268 note 33.
 § 6 III 238.
 §§ 7 og 8 III 241.
 § 10 III 237.
 § 11 II 100 note 6, III 243.
 § 12 III 244.
 § 16 III 239.
 Kap. 2 III 237.
 §§ 17 og 18 III 237—8.
 §§ 19 og 20 III 238—9.
 § 21 III 239.
 § 22 III 238.
 § 23 III 239.
 Kap. 4 III 239.
 „ 5 III 185 note 23, 239.
 §§ 37—47 III 139 note 1.
 § 39 I 150 note 7.
 § 45 III 135.
 § 46 III 239.
 § 47 III 240.
 § 50 I 150 note 7.
 Kap. 8 III 239.
 §§ 62—67 III 102 note 1, 220 note 1.
 § 62 III 8.
 § 66 III 219 note 3, 239.
 § 67 III 239.
 § 75 I 434 note 11.
 § 78 III 239 note 4.
 § 79 III 249.
 § 81 III 242—3.
 § 82 III 243.
 § 84 III 242—4, 248.
 Kap. 12 I 208, III 240.
 § 86 III 240.
 § 88 III 248.
 § 89 III 240.

Sportellov 6 aug. 1897
 §§ 90 og 91 II 368 note 15.
 § 92 II 368 note 15, III 238.
 § 94 III 241.
 §§ 95—97 I 255 note 3.
 § 97 III 249 note 17.
 § 100 III 67 note 1.
 § 104 I 28, III 18, 240.
 § 105 I 28, III 18, 239, 240.
 § 106 I 28, III 18, 240, 253 med note 31.
 § 107 III 41.
 § 108 III 135, 190 note 6.
 § 109 II 93.
 § 111 I 261 note 6, III 249 note 17.
 § 112 III 241.
 § 113 III 249 note 17.
 § 114 I 261 note 5, II 126 note 2.
 §§ 115 og 116 I 261 note 5.
 § 117 I 220 note 8, 261 note 5, III 16 note 8, 244.
 § 118 I 261 note 5, III 249 note 17.
 § 123 III 102 note 1, 108 note 10, 220 note 1, 239 note 4.
 § 124 III 95 note 17, 102 note 1, 108 note 10, 220 note 1.
 § 125 III 27, 102 note 1, 108 note 10, 239 note 4.
 § 128 III 27 note 8, 139 note 1, 240.
 §§ 129 og 130 III 188 note 3.
 § 131 III 67 note 1.
 § 143 III 247 note 9.
 § 144 II 126 note 2.
 § 147 III 16 note 8.
 § 148 I 220 note 8, 244.
 § 149 III 108 note 10, 249 note 17.
 § 150 III 108 note 10.
 § 151 III 95 note 17, 102 note 1, 108 note 10, 188 note 3, 220 note 1.
 § 152 III 27, 102 note 1, 108 note 10.

Sportellov 6 aug. 1897

- Kap. 19 III 175 note 4.
 § 155 III 185 note 21 og 23.
 § 156 III 240.
 § 157 III 242—3, 249 note 17.
 §§ 158—161 II 110.
 § 163 III 240, 250 note 17.
 § 166 III 249.
 § 167 III 18, 243.
 § 168 III 18, 254, 260 note 13.
 § 169 III 243.
 § 170 III 240.

Lov (nr. 11) om forandringer i stempepapir lovgivningen 6 august 1897

- § 7 III 239.

Cirk. 26 novbr. 1897 (ang. processuelle meddelelser) II 137 note 21.

— 20 decbr. 1897 (ang. sportelvæsenet) III 244 note 11.

— 30 decbr. 1897 (ang. beskikkede sagførere) III 252 note 29, 353 note 31 og 34, 254.

Skr. 10 januar 1898 (ang. bevilling til fri rettergang) III 251 note 22.

— 15 januar 1898 (ang. beskikkede sagføreres salær) III 253 note 34.

Cirk. 26 februar 1898 (ang. undersøgelser om aarsagen til sjøulykker) II 102 note 9.

Skr. 9 marts 1898 (ang. udkastelse) III 202 note 3.

— 27 mai 1898 (ang. auktion i dødsboer) III 176 note 11.

— 8 septbr. 1898 (ang. bevilling til fri rettergang) III 251 note 22.

— 13 septbr. 1898 (ang. beskikkede sagføreres salær) III 253 note 34.

— 25 oktbr. 1898 (ang. $\frac{1}{4}$ pct. afgift til fattigkassen) III 185 note 23.

Lov om umyndiggjørelse 28 novbr. 1898 (jfr. ikrafttrædelseslov 14 aug. 1918 § 48) I 10 note 13, 17, 122, 251 note 2, II 322 ff.

Lov om umyndiggjørelse 28 novbr. 1898

- § 1 II 322, 323, 326.
 § 2 I 131, II 323, 324, 334.
 § 3 II 324—326.
 § 4 I 167, II 324, 326.
 § 5 II 326, 327.
 § 6 I 189, II 327.
 § 7 II 328, 333 note 27.
 § 8 II 324, 325 note 12, 328, 329.
 § 9 II 113 note 4, II 327.
 § 10 II 324, 325.
 § 11 I 323, II 325, 328.
 § 12 II 54 note 5, 328, 329.
 § 13 II 324, 330.
 § 14 II 330, 332, 333.
 § 15 I 131, II 324, 330.
 § 16 II 324, 331, 334.
 § 17 I 131, II 324, 325, 331, 333, 334.
 § 18 II 331, 334.
 § 20 II 332, 334.
 § 21 II 324 note 11, 332.
 § 22 II 332.
 § 23 II 332—3.
 § 24 II 333, III 237, 243, 244—5.
 § 25 II 327, 333, III 260 note 13, 269, 272.
 § 26 II 333—4, III 274.
 § 28 I 27.
 §§ 31—37 II 334—5.
 § 37 III 237.

Skr. 30 novbr. 1898 (ang. vidnepligt med hensyn til betroelser) II 51 note 5.

— 5 decbr. 1898 (ang. interesseredes adgang til sjøforklaringer) II 103 note 11.

Lov om Bergens Byret 19 decbr. 1898 § 4 I 251.

Skr. 4 marts 1899 (ang. anordning af værgemaal for sindssyge) II 326 note 15.

— 22 marts 1899 (ang. gratis udskrift) III 249 note 16.

- Lov om tillæg til lov om enkekassen
8 april 1899 III 80.
- Lov om bygningsvæsenet i Bergen
19 april 1899 (jfr. ikrafttrædelseslov 14 aug. 1918 § 49).
§ 17 II 406, 407.
- Lov om eneret for staten til befordring af meddelelser ved hjælp af telegraflinjer o. lign. 29 april 1899 (jfr. ikrafttrædelseslov 14 aug. 1918 § 50) I 133, II 397, 400.
§ 3 II 146 note 6, 267, 359, 362, 363, 370, 383, 387, 401.
§ 4 II 407.
- Lov om akkordforhandling 6 maj 1899 (jfr. ikrafttrædelseslov 14 aug. 1918 § 51).
§ 3 II 252, 266.
§ 7 III 93.
§ 13 II 252, 266.
§ 20 II 243 note 9.
§ 29 II 252, 266.
§ 31 III 93.
§ 37 III 237.
§ 38 I 28, III 33.
§ 45 I 28.
- Lov ang. jagt og fangst 20 maj 1899
§ 9 III 234.
§§ 15 og 28 III 233—4.
§ 29 III 176.
§ 40 III 234.
- Lov om ophævelse af adgang til at betinge forkjøbsret i visse tilfælde 20 maj 1899 (jfr. ikrafttrædelseslov 14 aug. 1918 § 52).
§ 4 II 146 note 6.
§ 5 III 243 note 10.
- Lov om bygningsvæsenet i Kristiania 26 maj 1899 (jfr. ikrafttrædelseslov 14 aug. 1918 § 53).
§ 9 II 406, 407.
§ 12 I 132, II 267, 359, 362, 383, 387, 401.
- Lov om lods væsenet 26 maj 1899.
§ 33 III 275.
§ 54 I 168, 170, III 246 note 6.
- Skr. 8 juni 1899 (ang. $\frac{1}{4}$ pct. afgift til fattigkassen) III 185 note 23.
— 1 juli 1899 (ang. lægers taushedspligt) II 52 note 9.
— 21 juli 1899 (ang. befalede sagsførere) III 254 note 35.
— 16 oktbr. 1899 (ang. udtrækning af domsmænd) I 234 note 15.
— 17 januar 1900 (ang. meddelelser om vergemaalsrettens møder) II 137 note 21, 325 note 13.
- Militær straffeprocesslov 29 marts 1900
§§ 6 og 7 I 133.
§ 8 I 134.
§ 9 I 120.
Kap. 16 III 5.
§ 253 I 303 note 2.
- Lov om fattigvæsenet 19 maj 1900.
§ 2 III 84, 120 note 8.
§ 6 I 29, III 84.
§ 27 III 26 note 6.
§ 45 I 19, II 103, 438, III 246.
§ 46 III 244 note 11.
- Lov om løsgjænger i m. v. 31 maj 1900 III 196.
- Lov ang. renskydsen 31 maj 1900.
§ 10 I 20 note 14.
§§ 24 og 26 III 27 note 8.
- Skr. 14 juni 1900 (ang. vidners reise-godtgjørelse) II 56 note 9.
- Res. 30 juni 1900 (ang. retsmedicinske sagkyndige) II 91 note 3.
- Skr. 25 oktbr. 1900 (ang. auktion over havarert fartøj) III 175 note 6.
- Res. 8 decbr. 1900 (ang. bevisoptagelser i hjemstavns spørgsmål) II 103.
- Skr. 15 febr. 1901 (ang. gebyrfritagelse for tingsvidner om skibsmandskabers død) II 100 note 6.

- Res. 11 april 1901 (ang. administrationen af værgemaalshretten) I 204 note 6, II 323 note 8.
- Lov om anmeldelse af fremmede og reisende 4 mai 1901 § 7 I 33.
- Lov om registrering af skibe 4 mai 1901 med tillægslov 14 juli 1909 (jfr. ikrafttrædelseslov 14 aug. 1918 § 54).
- § 1 I 173, 179, II 351 note 7, 354 note 12.
- § 16 III 160 note 10, 185 note 22.
- § 17 II 330 (jfr. Rettelser).
- § 20 III 92.
- § 21 III 105.
- § 24 III 93 med note 7.
- § 27 I 122, 179, II 350, 351, III 93.
- § 28 III 177.
- § 33 I 29, 179 note 26, II 159 note 4, 340.
- § 34 I 22, 173, 349, II 353, 354.
- § 38 III 31, 101.
- Skr. 6 mai 1901 (ang. sportler i fiskerisager) III 236 note 2.
- 3 septbr. 1901 (ang. beslutninger efter l. om umyndiggjørelse 28 novbr. 1898 § 5) II 327 note 17.
- 25 septbr. 1901 (ang. lokalegodtgørelser) III 240 note 6.
- Lov om ringlysning i Kristiania 21 decbr. 1901 II 106.
- Rundskr. 1 febr. 1902 (ang. umyndiggjørelse af sindssyge) II 326 note 15.
- Lov indeh. tillæg til lovene om underholdningsbidrag 29 marts 1902 I 159.
- Skr. 2 mai 1902 (ang. gebyrfritagelse for fattigvæsenet) III 244 note 11.
- Lov om afhændelse af statens jord og grund i Finmarkens amts landdistrikt 22 mai 1902 § 2 I 22 note 18, II 391.
- Almindelig borgerlig straffelov 22 mai 1902.
- § 12 I 170.
- § 29 I 202, 256 note 6, 323, 327, 329 note 20.
- § 30 I 202, 216, 218, 256 note 6, 323, 327, II 165, 434, III 15, 181.
- § 35 I 120.
- § 36 I 120, III 5.
- §§ 75 og 76 II 67 note 9.
- §§ 110 og 114 III 293.
- § 139 II 52.
- Kap. 15 II 60.
- § 164 II 63.
- § 166 I 38, 46, 390, 422, II 45, 189 note 13, III 61 note 6.
- § 172 II 52.
- § 179 II 73 med note 3.
- § 251 III 247 note 7.
- § 280 III 94.
- § 281 III 61 note 6.
- § 324 I 15 note 2, 34, 327, 390, II 95, III 291—2, 294.
- § 325 I 34, 327, III 291—2, 294.
- § 326 III 294.
- § 339 III 182.
- § 343 III 94, 108, 198 note 6, 215, 224—5, 232.
- § 344 I 473, III 208.
- § 387 II 52.
- §§ 392 og 395 I 6 note 7.
- § 401 III 143.
- § 414 II 100 note 5.
- § 432 II 116.
- Lov om straffelovens ikrafttræden 22 mai 1902.
- § 10 I 120, 134, 202, 237.
- § 12 I 79, 404.
- § 17 I 79.
- § 19 I 169, III 81.
- § 21 III 81.
- §§ 22 og 23 III 82 note 8.
- § 25 III 282.
- § 27 I 382.

- Militær straffelov 22 mai 1902.
 §§ 51, 93 og 97 II 52.
 § 108 III 26 note 6.
 § 112 III 26 note 6.
 §§ 126 og 127 III 26 note 6.
- Skr. 20 juni 1902 (ang. salær til beskikket sagfører) III 253 note 31.
- Regl. 23 juli 1902 §§ 45—47 III 160 note 10.
- Cirk. 9 oktbr. 1902 (ang. skibsregistrene) II 330 (jfr. Rettelser).
- Skr. 31 janr. 1903 (ang. udlæg i bevilget hestehjælp) III 76 note 8.
 — 3 marts 1903 (ang. beregning af vidners reiseogtdgjørelse) II 56 note 9.
- Lov om arbejderbrug- og boligbanken 9 juni 1903 § 9 III 128.
- Lov om statskontrol med skibes sødygtighed 9 juni 1903 med tilfølgelseslov 18 septbr. 1909 (jfr. ikrafttrædelseslov 14 aug. 1918 § 58).
 § 19 II 101, 103.
 § 20 I 101, II 101 note 8.
 § 21 I 101, 134.
 § 22 I 101.
 § 26 I 174, II 358, 366, 372, 382.
 §§ 27—29 II 358, 382.
 § 30 II 358, 382, 387.
 §§ 31 og 32 II 358.
 § 33 II 358, 366.
 § 106 I 174, 181, II 358, 366, 372, 376, 383.
- Lov om anlæg for telegraf, telefon o. lign. 9 juni 1903 (jfr. ikrafttrædelseslov 14 aug. 1918 § 59).
 § 3 I 29.
 § 8 II 396 note 9, 405.
 § 10 II 359, 371, 383, 387, 401.
 § 12 II 407.
- Res. 1 august 1903 (om faste sagkyndige m. h. t. regnskabs- og bogholderispørgsmaal) II 91 note 3.
- Skr. 20 oktbr. 1903 (ang. sportelfrihed for hjemstavnsforhør) III 244 note 11.
 — 7 decbr. 1903 (ang. sportelfritagelse for fattigvæsenet) III 244 note 11.
- Lov om fængselsvæsenet 12 decbr. 1903
 Kap. 4 III 220.
 § 67 III 221.
- Skr. 16 febr. 1904 (ang. vidners reiseogtdgjørelse) II 56 note 9.
- Lov om kvinders adgang til at opnaa autorisation som sagførere og høiesteretsadvokater 20 februar 1904 I 326.
- Skr. 4 marts 1904 (ang. $\frac{1}{4}$ pct. afgift til fattiggassen) III 185 note 23.
- Lov om toldoplæg 7 mai 1904
 § 10 III 114 note 7, 176.
 §§ 36, 39, 50 III 176.
- Lov om salg og skjænkning af brændevin, øl, vin m. m. 17 mai 1904.
 § 6 nr. 3 og 6 I 19.
 § 42 II 362, 363.
- Skr. 28 januar 1905 (ang. gratis udskrift) III 249 note 16.
- Lov om forandringer i lovgivningen om høiesteret 4 februar 1905 § II II 272.
 — om forandringer i bergværksloven 11 marts 1905 I 281, 288.
- Lov om lax- og sjørettsfiskerierne 8 april 1905 (jfr. ikrafttrædelseslov 14 aug. 1918 § 61).
 § 6 II 356.
 § 14 II 359, 362.
 § 42 II 366, 371, 373, 382 med note 27, 384 note 29, 387.
 — om afgift af arv 8 april 1905.
 § 7 I 150 note 7.
 § 22 II 375.

- Res. 22 juni 1905 (om edsafleggelse af dissentersamfundet „Samfundet“) II 63 note 5.
- Lov om fredning af fortidslevninger 13 juli 1905 § 3 I 22 note 19.
- Overenskomst ang. den civile proces 17 juli 1905 I 76, 84, 93 ff., 101—3, 114—5, II 39, 40, 135 note 17, III 248 note 13.
- Lov om universitetet 9 oktbr. 1905 §§ 39 og 40 III 24 note 2.
- Skr. 22 marts 1906 (ang. $\frac{1}{4}$ pct. afgift til fattigkassen) III 185 note 23.
- Lov om mandtal og stortingsvalg 29 marts 1906 med tillægslov 1 mai 1909 §§ 5 og 6 I 19.
- om den konsulære retspleie 29 marts 1906 (jfr. ikrafttrædelseslov 14 aug. 1918 § 62) I 121, 134.
- om indskrænkning i arbejdstiden i bagerier 24 april 1906 § 1 II 149 note 3.
- Lov om bygningsvæsenet i Trondhjem 11 juni 1906 med tillægslov 14 juli 1914 (jfr. ikrafttrædelseslov 14 aug. 1918 § 63).
§ 12 II 406, 407.
§ 104 I 132, II 267, 359, 362, 383, 387, 401.
- Lov om diplomat- og konsulatvæsenet 12 juni 1906.
§ 6 II 135.
§ 8 III 237.
§ 11 I 162 note 6.
- Konsulinstruktion 24 juli 1906 jfr. res. 31 mai 1912.
§§ 83—87 I 101, II 101 note 8.
§ 104 II 135 note 16.
§§ 104—107 III 237 note 3.
- Lov om køb 24 mai 1907.
§§ 34 og 35 III 177.
§ 38 II 191.
§ 48 III 181.
§ 55 III 177.
- Res. 8 juni 1907 (ang. lensmænds forpligtelser) I 259 note 1.
- Lov om vaartorskefiskeriet ved Romsdals amt 1 juli 1907.
§ 21 I 22, II 358, 363.
§ 22 III 176.
§ 30 II 441 note 2.
- Lov om forandringer i odelstovgivningen 16 juli 1907 (jfr. ikrafttrædelseslov 14 aug. 1918 § 64) § 3 II 375 note 22, 382.
- Rundskr. 17 juli 1907 (ang. anvendelse af forkyndelsesformen) II 137 note 21.
- 10 oktbr. 1907 (ang. underretning om opnævnelse af verger for sindssyge i asyl) II 326 note 15.
- Reglement for hypotekbanken 12 november 1907 jfr. res. 10 mai 1912. § 21 II 357.
- Res. 30 decbr. 1907 (ang. udtrækning af domsmænd i fiskerisager) I 219 note 6.
- 25 febr. 1908 (ang. dommerfuldmægtige) I 205.
- Lov om tillæg til lov om retsanmodninger 8 aug. 1908 I 76.
- Lov om ordningen af retsforholdene vedk. statens høifjeldsgrund 8 aug. 1908 med tillægslove 20 mai 1910 og 26 juli 1916 (jfr. ikrafttrædelseslov 14 aug. 1918 § 66).
§ 1 I 133.
§ 2 II 159.
§ 4 I 281, 288.
§ 7 I 136, II 214 note 3.
§ 8 II 250, 259.
§ 9 II 250.
- Lov om ulykkesforsikring for fiskere 8 aug. 1908 (med tillægslov 6 aug. 1915).
§§ 8 og 10 I 24.
§ 13 III 79 note 14.
§ 14 III 244 note 11.

- Lov om brandvæsenet 15 aug. 1908.
 § 21 III 75.
 § 55 I 22 note 19.
- Lov om tilvirkning, omdestillation og beskatning af brændevin 15 aug. 1908.
 § 21 I 22 note 17.
 § 26 III 114 note 7.
 § 37 I 22 note 18.
- Skr. 30 novbr. 1908 (ang. gebyrfri- tagelse for sjøforklaringer ang. skibsmandskabers død) II 100 note 6.
- 5 decbr. 1908 (om lovlig forfald paa grund af fravær paa fiske) II 55 note 7.
- 27 april 1909 (ang. $\frac{1}{4}$ pct. afgift til fattiggassen) III 185 note 23.
- 10 juni 1909 (ang. fri rettergang) III 250 note 18.
- Lov om foranstaltninger mod indførelse af smitsomme sygdomme 17 juni 1909 § 29 II 405.
- om tillæg til lov om jordmødre 25 juni 1909 § 1 I 28.
- Lov om fiskerier i Søndre og Nordre Trondhjems amter 3 juli 1909.
 § 18 I 22, II 358, 363.
 § 20 III 176.
 § 27 II 441 note 2.
- Skr. 15 juli 1909 (ang. gratis udskrift) III 249 note 16.
- Lov om drift af apotek 4 aug. 1909 (jfr. lov 20 aug. 1915 nr. 4).
 § 5 III 195 note 2.
 § 11 II 438.
- Skr. 10 aug. 1909 (ang. gratis udskrift) III 249 note 16.
- Lov om adgang til opløsning af ægteskab 20 aug. 1909.
 §§ 1 og 2 I 26.
 § 3 I 314.
 §§ 7 og 8 I 26.
 § 13 I 314.
 § 14 I 27, 314.
- Lov om skylddeling 20 aug. 1909 med tillægslove 20 aug. 1915 og 14 juli 1916 (jfr. ikrafttrædelseslov 14 aug. 1918 § 68) II 357, 391.
 §§ 1 og 3 II 391.
 § 6 III 111 note 3.
 § 8 II 391.
 §§ 9—11 II 392.
 § 13 II 370, 392.
 § 15 II 360, 392.
 § 18 II 393.
 § 20 II 363, 370, 371, 393.
- Lov om erhvervelse af vandfald, bergværk og anden fast eiendom 18 septbr. 1909.
 §§ 2, 5 og 10 I 22 note 18.
 § 19 I 279.
- Lov om erhvervelse af skog 18 septbr. 1909 med tillægslov 13 aug. 1915 (jfr. ikrafttrædelseslov 14 aug. 1918 § 69) III 142.
 § 1 I 279.
 § 11 I 23.
 § 21 III 178.
 § 24 III 142.
 § 34 II 363.
- Skr. 17 januar 1910 (ang. værnetinget for behandlingen af umyndiggjørelse af sindssyge) II 324 note 9.
- Lov ang. auktionsforvalteres pligt til at give indberetning til Rigsforsikringsanstalten 2 juli 1910 III 128.
- Lov om patenter 2 juli 1910 I 25.
 § 4 III 74.
 § 9 I 25, 179.
 § 10 II 389, III 33.
 §§ 16 og 17 I 26, 179, 340.
 § 42 I 179, 181.
 § 43 II 214 note 3.
 § 44 II 113.
- Lov om varemærker m. v. 2 juli 1910 I 25.
 § 9 I 26, 179.

- Lov om varemærker m. v. 2 juli 1910
 § 10 I 26.
 § 28 I 179, 181.
 § 29 II 214 note 3.
- Lov om mønstre 2 juli 1910 I 25.
 § 3 III 74.
 § 10 I 179, 181.
 §§ 11 og 12 I 26, 179.
 § 18 I 25.
 § 29 I 179.
 § 30 II 214 note 3.
- Lov om styret for det industrielle
 retsværn 2 juli 1910 I 25.
 § 6 I 224 note 5.
 § 8 II 98.
 § 11 I 25, II 214 note 3.
- Lov om aktieselskaber og komman-
 ditaktieselskaber 19 juli 1910
 med tillægslov 26 juli 1916 (jfr.
 ikrafttrædelseslov 14 aug. 1918
 § 70).
 § 28 III 142.
 § 29 III 76.
 § 32 III 77.
 § 42 III 177.
 § 43 II 350, III 177, 180.
 § 55 I 332, II 140.
 § 63 I 19 note 11.
 § 67 I 467.
 § 68 I 25, 28.
 § 75 I 290.
 § 85 I 164.
 Kap. 9 I 85 note 20.
 § 86 I 85 note 20, 164.
 § 97 III 89.
 § 108 III 237.
- Lov om værnepligt og udskrivning
 19 juli 1910 (jfr. ikrafttrædelses-
 lov 14 aug. 1918 § 71).
 § 47 I 29, II 339.
- Lov om forandringer i lovgivningen om
 arveafgift 25 juli 1910 § 2 II 375.
- Skr. 3 septbr. 1910 (ang. vidners
 reiseogdgjørelse ved aastedsbe-
 faring) II 56 note 9.
- Res. 9 decbr. 1910 (ang. lensmands-
 betjente) I 259 note 1.
- Skr. 28 juni 1911 (ang. fritagelse for
 udlæg) III 84.
- Lov om forsikringsselskaber 29 juli
 1911 med tillægslov 31 mai 1918
 (jfr. ikrafttrædelseslov 14 aug.
 1918 § 73).
 § 6 I 29.
 § 38 II 140.
 § 43 I 19 note 11.
 § 49 I 25, 28.
 § 72 I 19 note 11, 25, 28.
 § 80 II 357.
 § 82 I 22 note 17.
 §§ 97—99 I 164.
 §§ 100—103 II 140 note 27.
 Kap. 11 I 85 note 20.
 § 111 I 22 note 17.
- Lov om vasdragsreguleringer i indu-
 strielt øiemed 4 aug. 1911.
 § 12 I 22 note 18.
 § 18 I 28.
- Lov om tvungen afstaaelse af vand-
 fald til kommuner 15 aug. 1911
 med tillægslov 12 juli 1912 § 3
 II 394.
- Lov om ulykkesforsikring for sjø-
 mænd 18 aug. 1911 (med tillægs-
 lov 30 juli 1915).
 § 16 III 10 note 2.
 § 25 I 24.
 § 31 III 79 note 14.
 § 39 III 244 note 11.
- Skattelov for landet 18 aug. 1911 (med
 tillægslove 17 aug. 1915, 14 decbr.
 1917 og 3 mai 1918).
 §§ 8—12 II 357, 393.
 §§ 17 og 24 I 158 note 3.
 Kap. 5 II 358.
 § 113 III 9 note 2.
 § 115 III 83—4, 90, 101, 198,
 215.
 § 116 I 310 note 8.
 § 125 I 33 note 35, 141, II 161.

- Skattelov for byerne af s. d.
 § 4—6 II 357, 390.
 §§ 12 og 19 I 158 note 3.
 Kap. 5 II 358.
 § 105 III 9 note 2.
 § 107 III 83—4, 90, 101, 198, 215.
 § 108 I 310 note 8.
 § 117 I 33 note 35, 141, II 161.
- Rundskr. 19 aug. 1911 (ang. embeds-kontoristers ansættelsesforhold) I 259 note 2.
 — 3 oktbr. 1911 (ang. ombæring af postsager) II 138 note 23.
- Res. 15 marts 1912 § 1 (om politiets befattning med sindssyge) II 326 note 14.
- Skr. 27 marts 1912 (ang. stemmelighed ved valg af domsmænd) I 213 note 2.
- Lov om fortrinsret for visse fordringer 31 maj 1912 § 4 I 117 note 6.
 — om anlæg af taugbaner og løipe-strengte 14 juni 1912 § 8 II 394.
- Lov om veivæsenet 21 juni 1912 (jfr. ikrafttrædelseslov 14 aug. 1918 § 61).
 § 21 ff. II 356.
 § 25 I 22 note 18.
 § 28 II 398 note 14.
 § 31 II 438.
 § 32 I 22 note 18.
 §§ 39 og 40 I 22 note 19.
 § 50 I 20.
 § 63 II 376.
 § 80 II 394.
 § 82 II 356, 394.
 § 83 II 394.
 § 85 I 22 note 18.
 §§ 92 og 94 II 394.
 § 101 II 356.
- Lov om brug af motorvogne 21 juni 1912 §§ 16 og 27 I 22 note 18.
- Lov om Norges Brandkasse 21 juni 1912 med tillægslov 22 marts 1918 (jfr. ikrafttrædelseslov 14 aug. 1918 § 77).
 § 6 I 19.
 Kap. 3 II 357, 394.
 §§ 31 og 32 II 393.
 § 33 I 19, II 393.
 § 34 II 393.
 § 35 II 394.
 § 49 I 28.
 Kap. 5 II 357, 394.
 § 61 III 10 note 2.
 § 72 III 76.
 § 75 I 29.
- Lov om tilvirkning og beskatning af øl 28 juni 1912 (med tillægslov 29 juni 1917).
 §§ 23 og 24 I 22 note 17.
 § 37 II 389, III 33.
- Lov om forandringer i bestemmelserne om hittegodts 28 juni 1912 § 2 III 176.
- Skr. 14 novbr. 1912 (ang. indkaldelse af militærpersoner til retsmøder) II 55 note 7, 59 note 1.
- Skr. 6 decbr. 1912 (ang. fri rettergang for fattigvæsenet) III 246 note 4.
- Postreglement 7 decbr. 1912 kap. XIV § 34 II 138 note 23.
- Lov om inkasso-, auktions- og retshjælpsvirksomhed 21 juni 1913 I 323, III 174—5, 181.
 § 5 I 22 note 18.
- Lov om torskefiskerierne i Stavanger, Søndre og Nordre Bergenhus amter 28 juni 1913.
 § 12 I 22.
 § 13 III 176.
 § 19 I 132, II 347, 358, 363.
- Lov om erhvervelse af større myrstrækninger 25 juli 1913 III 142.
 § 4 I 279, III 177.
- Rundskr. 26 marts 1914 (om svangerskabstiden) II 321 note 9.

- Skr. 8 april 1914 (ang. fri rettergang) III 250 note 18.
- Skr. 30 april 1914 (om afhentelse af skibspersonale) III 209 note 3.
- Skr. 16 mai 1914 (ang. uformuenhedsattest) III 247 note 9.
- Lov om pantesikkerhed for og indrivelse af skatter og andre offentlige afgifter af fast eiendom 3 juli 1914 (jfr. ikrafttrædelseslov 14 aug. 1918 § 78).
§ 3 III 113.
- Lov om forandring i lov om lagrettesmænd 3 juli 1914 II 364.
- Lov om erhvervelse af kalkstensforekomster 3 juli 1914 III 142.
§ 3 I 279, III 177.
- Lov om salg og udførsel af fødevarer m. v. 18 august 1914 § 3 I 22 note 19.
- Skr. 16 novbr. 1914 (ang. stemmelighed ved valg af domsmænd) I 213 note 2.
- Lov om barn, hvis forældre ikke har indgaaet ægteskab med hverandre, 10 april 1915 (jfr. ikrafttrædelseslov 14 august 1918 § 79) III 81, 84, 120 note 8.
§ 3 I 27.
§ 5 II 314, 317.
§§ 6 og 7 II 314.
§ 8 I 140, II 314, 315, 317, 318, 321.
§ 10 II 315, 321.
§ 11 I 140, II 314, 316, 318.
§ 12 I 99, 122, 140, 166, 181, II 95, 159, 185, 311, 313 ff., III 244, 269.
§ 13 II 317, 320, 321.
§ 14 II 317, 322.
§ 15 II 315, 316.
§ 17 II 314, 315, 317.
§ 18 II 316.
§ 22 II 321.
§ 23 II 315.
- Lov om barn, hvis forældre ikke har indgaaet ægteskab med hverandre, 10 april 1915
§ 24 I 27, 140, II 314.
§ 25 II 318.
§ 26 III 197.
§ 27 III 84, 90, 94 note 14, 197.
§ 28 III 84, 90, 94 note 14.
§ 30 III 6, 196.
§ 31 III 197.
§§ 35, 36 og 38 III 215.
§ 45 I 27.
- Lov om forældre og ægtebarn 10 april 1915 III 81, 84, 120 note 8.
§ 3 I 27, II 311.
§ 4 II 311.
§ 5 I 27, II 311.
§ 6 III 6, 84, 90, 94 note 14, 196—7, 215.
§ 9 I 27.
- Lov om tilvirkning og beskatning af fyrstikker 29 april 1915 § 22 III 33.
- om stempelafgift af cigarer m. v. 29 april 1915 § 25 III 33.
- om forandringer i lovgivningen om høiesteret 14 mai 1915 II 247 note 3, 272.
- Res. 14 mai 1915 (om faste retsmedicinske sagkyndige) II 91 note 3.
- Lov om døve, blinde og aandssvage børns undervisning m. v. 4 juni 1915.
§ 6 I 27 note 21.
- Lov om tillæg til stempelpapirlovgivningen 24 juni 1915 (nr. 3).
§§ 8 og 9 III 158 note 6 og 7.
- Lov om smaabrug- og boliglaan 23 juli 1915 (jfr. ikrafttrædelseslov 14 aug. 1918 § 80).
§ 17 I 150 note 7.
§§ 19 og 46 II 392.
§ 58 I 23.
§ 73 III 178, 180.
§ 76 III 128.

- Lov om offentligt tilsyn med overvintringstogt til de arktiske egne 6 august 1915 (jfr. ikrafttrædelseslov 14 aug. 1918 § 81)
- § 8 I 174, 181, II 358, 366, 372, 382, 387.
- § 9 II 358, 376, 383.
- § 11 II 358, 382.
- Lov om arbeidstvister 6 aug. 1915 (jfr. ikrafttrædelseslov 14 aug. 1918 § 82) II 432
- § 7 II 432.
- § 8 II 434.
- § 9 I 154, 459 note 6, II 433, 435.
- § 10 I 134, II 432—3.
- §§ 11—16 II 433.
- § 13 I 224 note 5.
- §§ 17—23 II 434.
- § 20 II 435.
- § 23 II 113, 115.
- § 24 II 435.
- § 25 II 435—6.
- § 26 I 134, 435—6.
- § 30 I 224 note 5.
- § 35 II 111 note 2.
- §§ 41—45 II 436.
- § 42 II 115.
- § 44 III 293 note 3.
- § 45 III 243, 270.
- Lov om stats- og kommunebidrag til norske arbejdsledighedskasser 6 aug. 1915
- § 5 III 81—2.
- § 7 I 24.
- § 12 I 20.
- Lov om sygeforsikring 6 aug. 1915 (med tillægslove 15 juni 1917 og 23 juli 1918)
- § 17 I 28.
- Kap. 9 III 81.
- § 55 I 20, 24.
- § 66 I 24.
- § 67 I 20.
- § 68 I 24.
- Lov om sygeforsikring 6 aug. 1915
- § 71 III 10 note 2.
- § 73 III 79 note 14.
- § 75 III 244 note 11.
- Lov om ulykkesforsikring for industriarbejdere 13 aug. 1915 (jfr. ikrafttrædelseslov 14 aug. 1915 § 83)
- §§ 14, 15, 19, 21 og 27 I 24.
- § 16 III 10 note 2.
- § 31 III 79 note 14.
- § 41 III 244 note 11.
- Lov om domstolene 13 aug. 1915 I 119 ff.
- § 1 I 129, II 357.
- § 2 I 131, II 357.
- § 3 I 131, 156, 198, 199, 203, 243, 448, II 110.
- § 4 I 131, 198.
- § 5 I 50, 131, 199, 231, 234, 243.
- § 6 I 131, 198, 199.
- § 7 I 30 note 25, 131, 198, 244, II 106.
- § 8 I 131, 198, 231.
- § 9 I 251.
- § 10 I 131, 197, 203.
- § 11 I 30 note 25, 131, 197, 243, 244.
- § 12 I 50, 131, 197, 198, 234, 243, 244.
- § 13 I 131, 197, 244.
- § 14 I 131, 197.
- § 15 I 50, 131, 198, 232, 234, 243.
- § 16 I 131, 156.
- § 17 I 131, 251.
- § 18 I 30 note 24, 131, 244, II 106, 110.
- § 19 I 130, 194, 234, 243, 244, III 9.
- § 20 I 130, 194, 204, 205, II 359, III 9.
- § 21 I 130, 194.
- § 22 I 130, 155, II 55, 110, III 15 note 6.

Lov om domstolene 13 aug. 1915

- § 23 I 130, 204, II 360.
 § 24 I 130, 250.
 § 25 I 130, 244, II 55, 109, 225.
 § 26 I 30 note 24, 130, 244, II 105, 110, 226.
 § 27 I 129, 155, 194, 207, 243.
 § 28 I 129, 244, II 105, 109.
 § 29 I 132 med note 7, 133, II 359.
 § 30 I 133, 194 note 1.
 § 31 I 254, 255, 440, III 140.
 § 32 I 201, 236, 259, II 368.
 § 33 I 252, 260.
 § 34 I 136, 150, 152, 167, 172, 192, 193, 293, II 179.
 § 35 I 192, 193.
 § 36 I 146, 191, 249, 395.
 § 37 I 187, II 243 note 9, 247, 250, 266, 267, 290.
 § 38 I 190.
 § 39 I 179, 187.
 § 40 I 154, 190, 192, II 290.
 § 41 I 74, 235, 238, 241, 244, 396, 397, 398.
 § 42 I 155, 190, II 290.
 § 43 I 137, 153, 188, II 103.
 § 44 I 137, 155, 188, 250, II 36, 328, 442, III 140.
 § 45 I 189, II 37, 243 note 9, 442.
 § 46 I 76, 102, 103, 137, II 104, 143, 243 note 9.
 § 47 I 76, 102, 250, II 39, 117, III 274.
 § 48 I 76, 102, 123, 246, 250, II 39, 40.
 § 49 I 76.
 § 50 I 76, 101, II 40, III 237.
 § 51 I 76, 103.
 § 52 I 193, III 287.
 § 53 I 201, 202, 206, 208 note 11, 211, 237, II 288, 360 note 7, 432.
 § 54 I 203, 207, II 360 note 7, 432.

Lov om domstolene 13 aug. 1915

- § 55 I 194, 197, 199, 203, 205, 234, II 360 note 7, 432.
 § 56 I 206, 207.
 § 57 I 206.
 § 58 I 34 (jfr. Rettelser), 207.
 § 59 I 207, 234, 243.
 § 60 I 203, 240.
 § 61 I 244, 251, 252.
 § 62 I 244, 259, III 10.
 § 63 I 244, 260, 261 note 5.
 § 64 I 211.
 § 65 I 208, 215, 239.
 § 66 I 208, 215, 239, 257.
 § 67 I 208, 210, 215, 257.
 § 68 I 208, 209, 221, 257.
 § 69 I 208, 209, 257.
 § 70 I 212, 237, 244.
 § 71 I 212, 237, 244.
 § 72 I 135, 209, 212, 237, 258.
 § 73 I 210, 211, 238.
 § 74 I 209, 210, 212, 213, 238, 239.
 § 75 I 209, 210, 212, 213, 214, 238, 239, II 361.
 § 76 I 213, 215, 257.
 § 77 I 256, 257, II 361.
 § 78 I 256, 257, II 361.
 § 79 II 91, 361.
 § 80 I 214, 257, II 362.
 § 81 I 209, 210, 214, 215, 239, 240, 257, II 362.
 § 82 I 137, 209, 210, 215, 216, 239, 240, 244, 257, II 362, III 236.
 § 83 I 216, 257, II 362.
 § 84 I 216, 257, II 362, 363.
 § 86 I 216, 217, 221, 238, 239, 244, 255, III 236.
 § 87 I 218, 219, 238, 239, 243, 244, III 236.
 § 88 I 30, 218, 219, 238, 248, III 236.
 § 89 I 211 note 14, 219, 238.
 § 90 I 217, 238.

Lov om domstolene 13 aug. 1915

- § 91 I 209, 210, 217, 238, 240, 244, 245.
 § 92 I 218.
 § 95 I 209, 210, 234, 240.
 § 98 I 209, 210, 219, 220, 221, 234, 240, 244, 245, 436, II 146.
 § 99 I 216, 221, 245.
 § 100 I 203, 222, 240, 245.
 § 101 I 256, 257, 258, II 102 note 8 a, 146, III 236.
 § 102 I 217, 248, 256, 259.
 § 103 I 255, 261, III 15.
 § 104 I 222 note 10, 245, 256, 261, III 15.
 § 105 I 217, 222, 242, 243, 256, II 55, 164 note 9, III 15.
 Kap. 6 II 368, 433.
 § 106 I 217, 224—233, 258, II 90, 367.
 § 107 I 217, 227, 230, 232, 233, 258, 411, II 90, 367.
 § 108 I 223, 225, 226, 227, 229, 230, 231, 233, 258, II 90, 367.
 § 109 I 205, 224.
 § 110 I 252, 253, 258, 260, 261, III 11, 15.
 § 111 I 229, 230, III 11.
 § 112 I 230, 245, 253, III 11.
 § 113 I 229, 230, 245, 253, III 11.
 § 114 I 218, 219, 220, 230, 245, II 367.
 § 115 I 231, 245.
 § 116 I 231, 232.
 § 117 I 180, 231, 248, II 266, 368, 433.
 § 118 I 180, 233, 241, 248, 249, II 26, 368, III 11.
 § 119 I 180, 234, 248, II 275, III 11.
 § 120 I 229, 232, 233, 253, 400, II 243 note 9, 258, III 11.
 § 121 I 234, 253, III 11.
 Kap. 7 III 140.

Lov om domstolene 13 aug. 1915

- § 122 I 255, 440, II 111.
 § 123 I 246, 250, 426, 436.
 § 124 II 111, 113, 114.
 § 125 II 113, 306.
 § 127 II 112, 113, 306, 310, 378.
 § 128 II 113, 306, 378.
 § 129 II 114.
 § 130 I 428, II 52, 115.
 § 131 II 115.
 § 132 I 246, II 112.
 § 133 I 246, 426, 437, 438, II 112, 114, 184.
 § 134 I 246, 427, 438.
 § 135 I 255, 261, 429, 436, II 124.
 § 136 I 262, 429, II 123—124.
 § 137 I 261.
 § 138 I 261, 436.
 § 139 II 106, III 60, 123.
 § 140 II 107.
 § 141 II 108.
 § 142 II 108, 109, 149, 253, 384.
 § 143 I 135, 221, 245, 258, 476, II 59, 107, 109, 229, 230, 342, 376, III 216.
 § 144 II 107, 109, 288.
 § 145 I 221, 258, II 146 med note 6, 149, 163, 342, 367, 376.
 § 146 II 150, 384, III 146.
 § 147 II 151, 251, 384, III 25, 173.
 § 148 II 148, 149, 152, 384.
 § 149 II 149.
 § 150 II 151.
 § 151 I 248, II 147, 151—152, 154, 198.
 § 152 II 152, 153.
 § 153 II 26, 152, 153 ff., 252, 384, 389, III 52.
 § 154 II 153 ff., 198, 384, 389, III 52, 167, 173.
 § 155 II 26, 153 ff., 384, 389, III 52.
 § 156 I 248, 427, II 153 ff., 249, 384, 389, III 52.

Lov om domstolene 13 aug. 1915

- § 157 I 248, II 153 ff., 214, 384, 389, III 52.
 § 158 II 153 ff., 384, 389, III 52, 270.
 Kap. 9 II 125 ff.
 § 159 II 125 med note 1, 423 note 8.
 § 160 II 117, 125—126, 131.
 § 161 II 126.
 § 162 II 126.
 § 163 II 126—127, 134.
 § 164 I 331, II 127, 164.
 § 165 I 261, II 128.
 § 166 I 137, 244, II 128, III 236.
 § 167 II 130.
 § 168 II 128, 129, 142.
 § 169 II 129—131, 142.
 § 170 II 129, 131, 142.
 § 171 II 129, 131.
 § 172 II 129.
 § 173 II 131.
 § 174 II 131.
 § 175 II 130.
 § 176 II 132, 143.
 § 177 II 126, 132.
 § 178 II 127, 133, 142, 151, 382, III 30, 118.
 § 179 II 134.
 § 180 I 248, II 135, III 237.
 § 181 I 248, II 136, 151, 195, 335.
 § 182 II 136, 137.
 § 183 II 138.
 § 184 I 188, 169, II 136.
 § 185 II 137.
 § 186 I 219, 442, II 125, 137—138, 367, III 52.
 § 187 II 134.
 § 188 II 137, III 28, 60.
 § 189 II 138.
 § 190 II 137, 138.
 § 191 I 161, II 130, 139, 140, 43.

Lov om domstolene 13 aug. 1915

- § 192 I 164, II 140, 143.
 § 193 I 333, II 141, 143, 163.
 § 194 II 141—143, 163.
 § 195 I 248, II 133, 141—143.
 § 196 II 143.
 Kap. 10 I 225, II 275.
 § 198 I 427, 438, II 122.
 § 199 II 50, 115, 116.
 § 200 I 220, 222, 243, 259, 335, II 95, 369, III 237, 254, 284—5, 289, 291—4.
 § 201 III 284—5, 287.
 § 202 I 390, II 121, 123, III 289, 292—4.
 § 203 I 145, III 267, 287, 289, 293—4.
 § 204 I 390, III 61 note 6, 289, 292—3.
 § 205 II 52, 55, 59, 94, 95, III 290.
 § 206 II 52, 53, 94, 95, III 290.
 § 207 II 53, 59, 94, 95, III 290.
 § 208 I 262, II 95 (jfr. Rettelser), III 290.
 § 209 II 87, 95, 378, III 290.
 § 210 I 390, II 44 med note 3, 46, 47, 94, 95, 378, III 61 note 6.
 § 211 I 262, III 286, 290.
 § 212 II 130.
 § 213 I 222, 246, 259, 335, II 244, 369, III 14, 287—8, 294.
 § 214 I 222, 259, 438, II 259 note 1, 369, III 236, 287—89, 294.
 § 215 I 17, 222, 259, 438, 470, II 295, 369, 370, III 287—289, 294.
 § 216 I 222, 259, 438, II 369, 370, III 287—8, 294.
 § 217 I 222, 295, 373, 438, II 259 note 1, 275, 369, 370, III 273 note 43, 287—9, 294.
 Kap. 11 I 325.

Lov om domstolene 13 aug. 1915

- § 218 I 325.
- § 219 I 325, 326.
- § 220 I 327.
- § 221 I 329, 335.
- § 222 I 326.
- § 223 I 228, 326.
- § 224 I 328.
- § 225 I 329.
- § 226 I 328, 334.
- § 227 I 327, 328, 329 med note 20.
- § 228 I 325 note 11.

Lov om rettergangsmaaden for tvistemaal 13 aug. 1915

- I 119 ff.
- § 1 I 138 ff., 145, 146, 148, 149, 150, 151, 191, 265 note 6, 355, 363, 375, II 163, 306.
- § 2 I 131, II 266.
- § 3 I 51, 132, 133, 194 note 1, II 266, 267, 386, 387.
- § 4 I 73, 130, 141—143, 145, 148, 151, 183, 190, 191, 355, 358, 375, 386, 395, II 244, 271, 412, III 9, 238.
- § 5 I 51, 132, 133, 194 note 1, II 266.
- § 6 I 51, 132, 133, 194 note 1, II 266.
- § 7 I 144, 177, 335, 359, 366, 375, II 179, 244, 268.
- § 8 I 136, 140, 146 ff., II 179.
- § 9 I 140, 146 ff., 151, 191, 358, 366, 374.
- § 10 I 140, 146 ff., 148.
- § 11 I 140, 146 ff., 150.
- § 12 I 140, 146 ff., 150, II 248.
- § 13 I 140, 146 ff., 151.
- § 14 I 140, 146 ff., II 178, 247.
- § 15 I 140, 146 ff., 191, 249, 386, 437, II 28, 249.
- § 16 I 140, 146 ff., 399, II 288.
- Kap. 2 I 155, 157 ff., II 162, 178.

Lov om rettergangemaaden for tvistemaal 13 aug. 1915

- § 17 I 158, 160, 161, 268, II 372, III 17.
- § 18 I 158, 159, 161, II 372.
- § 19 I 159, 161, 175, 181, II 162, 181, 316, 372.
- § 20 I 161, 162, II 372.
- § 21 I 160, 161, 162, 163, 168, 173, 181, II 372.
- § 22 I 89, 114, 142, 170, 171, 172, 181, 195, II 162, 372.
- § 23 I 114, 171, 172, 195.
- § 24 I 114, 160, 167, 169, 175, 399, II 162, 181.
- § 25 I 107, 114, 167, 169.
- § 26 I 107, 114, 165, 167, 169.
- § 27 I 114, 161, 162, 163, 164, 168, 170, 173, II 140.
- § 28 I 114, 168, 170.
- § 29 I 110, 161, 169, 170.
- § 30 I 114, 164, 165, II 207.
- § 31 I 107, 114, 173, 174, II 162, 181, 207.
- § 32 I 90, 92, 107, 108, 114, 174—6, 181, II 162, 181, III 200, 214.
- § 33 I 107, 108, 114, 165, 170, 280.
- § 34 I 107, 108, 114, 176, 177, 291, 308, 366.
- § 35 I 114, 145 note 6, 177, 335, 359, 366, 375, II 179.
- § 36 I 90, 108, 155, 161, 182—4, 185, 386, 395.
- Kap. 3 II 317.
- § 37 I 268, 269 med note 1 og 2, 272, 273, 466, II 140.
- § 38 I 270, 271, 272, 273, II 126, 140, III 17.
- § 39 I 160, 248, 268, 270, 271, 398, III 17, 236.
- § 40 I 86, 248, 268, 271.
- § 41 I 270, 272, 273, 395, 396, II 209, 289.

Lov om rettergangsmaaden for tviste-
maal 13 aug. 1915

- § 42 I 272.
 § 43 I 87, 320, 321.
 § 44 I 87, 321, 322, 323, 335, II 373, III 23.
 § 45 I 335, II 203, III 253.
 § 46 I 87, 245, 331, 332, 396, II 209, 212, III 23.
 § 47 I 87, 333, II 165, III 23.
 § 48 I 87, 333, 334, III 23.
 § 49 I 315, 316, 334.
 § 50 I 334, 336.
 § 51 I 87, 321, 322, II 373.
 § 52 I 145, 336.
 § 53 I 82, 337, 342 ff., 350, 394, III 34.
 § 54 I 4, 82, 337, 338, 340, 344 ff., 372, II 269, 447.
 § 55 I 140, 143, 151, 196, 358 ff., II 208, 374.
 § 56 I 107, 108, 139, 140, 143, 177, 196, 364 ff., II 175, 181, 270, 374.
 § 57 I 139, 140, 143, 368, II 181, 204, 218, 374.
 § 58 I 140, 143, 149, 150 note 6, 320, 359, 368, 371 ff., 386, 428, II 175, 214, 221, 374, 416.
 § 59 I 140, 143, 149, 191, 196, 248, 366, 371 ff., 386, 395, 414, 428, II 175, 181, 214, 374.
 § 60 I 140, 143, 341, 370, 414, 428, II 175, 374.
 § 61 I 140, 143, 151, 282, 414, 428, II 244, 374.
 § 62 I 248, 367, 368, 371, 376, 414, 428, 439, II 175, 191, 275.
 § 63 I 152, 375, 377—9, 414, 458, II 147 note 8, 169, 178, 179, 180.
 § 64 I 377, 378 note 4, 379, 458, II 179, 383.
 § 65 I 176, 318—320, 464, 465, 466, II 179, III 19.

Lov om rettergangsmaaden for tviste-
maal 13 aug. 1915

- § 66 I 378 note 4, 382—3, II 147 note 8, 179—180, 181.
 § 67 I 245, 386, 424, 435, II 144, 152, 181, 204, III 264, 274.
 § 68 I 151, 165, 265 note 4, 279 ff., 291, 293, 310, II 244, 269, III 55.
 § 69 I 280 ff., II 244.
 § 70 I 191, 280 ff., 395, II 244.
 § 71 I 282, 439.
 § 72 I 139, 184, 288, 289, 294, 301, II 193, 245.
 § 73 I 290, 302, II 126.
 § 74 I 107, 108, 176, 281, 290 ff., 308, 311, II 179.
 § 75 I 291, 294 ff., 303, 320, II 179, 434.
 § 76 I 291, 294 ff., 303, 435, II 434.
 § 77 I 248, 291, 294 ff., 303, 439, II 434.
 § 78 I 271, 291, 294 ff., 303, II 126, 434.
 § 79 I 291, 294 ff., 303, 465, II 47, 242, 312, 434, III 193.
 § 80 I 303, 465.
 § 81 I 176, 184, 245, 278, 304 ff., 435, 465, II 144, 245, 306, III 20.
 § 82 I 264, 278, 304 ff., 465, II 152, III 20.
 § 83 I 278, 304 ff., 465, III 19, 20.
 § 84 I 177, 184, 245, 311—312, 435, 465, II 144, 152, 245.
 Kap. 7 II 377.
 § 85 I 42, 402, II 310, 315.
 § 86 I 42, 43, 249, 403, 407, 421, 437, II 310.
 § 87 I 74, 397, 400, 436, II 306.
 § 88 I 412, II 184, 209, 211.
 § 89 II 163 note 9, 202—203, III 200.

Lov om rettergangsmaaden for tviste-
maal 13 aug. 1915

- § 90 II 130, 137, 143, 163 note
9, 203.
- § 91 I 73, 183, 191, 387, 388,
394, 396, 413, 427, II 26, 195,
207, 223, 225, 231, 278, 377.
- § 92 I 140, 142, 182, 183, 191,
366, 371, 388, 396, 427, II 24,
194, 195, 205, 268, 270, 276,
374, 377, 439.
- § 93 I 147, 191, 248, 399, 400,
427, 436, II 196, 206—207,
223, 225, 231, 260, 377, 387.
- § 94 I 250, 400, II 200, 223.
- § 95 I 436, II 234.
- § 96 I 367 (jfr. Rettelser), 401,
415, 427, 436, 439, II 45, 209 ff.,
218, 229, 377, III 63.
- § 97 I 74, 397, 398, 436, II 138,
147, 199, 210, 251.
- § 98 I 44, 249, 274, 280, 282,
291, 294, 360, 363, 366, 368,
401, 427, II 207, 208, 270, 377,
III 173.
- § 99 I 249, 387, 437, II 161,
170, 239, 247, 249, 251, 258,
259 note 2, 266, 270, 283, 377,
III 25.
- § 100 I 309, 312, 424, 439, II 217.
- Kap. 8 I 377.
- § 101 I 245, 316, 436, II 213,
215, 217, 377.
- § 102 I 245, 270, 436, II 213,
215, 217, 377.
- § 103 I 245, 281, 317, 436, II
213, 217, 377.
- § 104 I 249, 436, II 109, 213,
216, 377.
- § 105 I 386, 401, II 213, 214,
216, 217, 377.
- § 106 I 436, 439, II 141, 214,
216, 217, 377.
- § 107 I 115, 249, 294, 379, 436,
II 25, 214, 256, 298, 377, 403
note 23.

Lov om rettergangsmaaden for tviste-
maal 13 aug. 1915

- § 108 I 249, 436, II 144, 216,
377.
- § 109 II 109, 149, 201, 211, 215,
377.
- § 110 I 42, II 216, 377.
- Kap. 9 I 390, II 43, 80, 226, 377,
III 61.
- § 111 I 46, 421, II 11, 45, 226.
- § 112 I 422, II 45, 210, 227.
- § 113 II 45, 46.
- § 114 I 99, 246, II 45, 46, 47,
243, 319.
- § 115 I 46, 51, 103, 249, II 36,
38, 43, 44, 94, 95, 141, 146,
147, 318, 377.
- § 116 II 44, 47, 94.
- § 117 II 47, 94, 113.
- § 118 II 47.
- § 119 I 230, 435, II 33, 119, 120,
144, 162, 175, 199, 273, 374,
448, III 217.
- § 120 I 230, 306, 435, II 120—
121, 295, 374, 448.
- § 121 I 230, 435, II 33, 120—
121, 295, 374.
- § 122 I 435, II 120—122, 295.
- § 123 I 245, II 122, 123, 126,
137.
- § 124 I 249, 436, II 123, 152.
- Kap. 11 III 67, 157.
- § 125 I 48, 427, II 168, 307,
378.
- § 126 I 428, 441, II 115, 307,
378.
- § 127 I 429 ff., II 328.
- § 128 I 426, 429 ff., II 378.
- § 129 I 429 ff., II 378.
- § 130 I 48, 429 ff., II 378.
- § 131 I 429 ff.
- § 132 I 429 ff., II 378.
- § 133 I 432, 433, 441, II 168,
378.
- § 134 I 253, 428, 434, II 378.
- § 135 I 249, 253, 254, 434, II 378.

Lov om rettergangsmaaden for tviste-
maal 13 aug. 1915

- § 136 I 427, 434, II 378.
 § 137 I 114, 292, 310, 312, 316,
 439, 470 med note 28, II 259
 med note 1, 283, 294, 379, III
 54, 62.
 § 138 I 440, 447 ff., III 40.
 § 139 I 247, 428, 447 ff., II 113,
 III 40.
 § 140 I 247, 253, 260, 447 ff.,
 II 113, III 40.
 § 141 I 247, 253, 260, 428, 446,
 447 ff., II 113, III 40.
 § 142 I 447 ff., II 381, III 40.
 § 143 I 50, 236, II 212, 235,
 III 40.
 § 144 I 247, 250, 341, 427, 431,
 440, 441, 442, 447, II 25, 381,
 443.
 § 145 I 447, II 382, III 40.
 § 146 I 381 note 5, 446, 475,
 476, 477, II 170, 346, 443, III
 25, 34.
 § 147 I 446, 476, II 170, 443,
 III 34.
 § 148 I 473, 474, 475, 476, 479,
 II 26, 255, 257, III 41, 167.
 § 149 I 446.
 § 150 I 360, 363, 368, 369, 416
 note 10, 439 note 1, 470 note
 28, II 207, 208, 249.
 § 151 I 360, II 207, 208, 210,
 249, 298.
 § 152 I 50, 441, II 108, 218,
 346, III 40.
 § 153 I 255, 428 (jfr. Rettelser),
 440, 441, 477, II 111.
 § 154 I 247, 434, 440, 441, 457,
 II 125.
 § 155 I 440, 449, 477, II 443.
 § 156 I 478, II 290, 383, 443,
 445.
 § 157 I 197, 198, 427, 478, 479,
 II 109, 251, 279, 383, 443.

Lov om rettergangsmaaden for tviste-
maal 13 aug. 1915

- § 158 I 479, II 383, 443.
 § 159 I 479, II 249, 251, 383.
 § 160 I 479, II 109, 383, III
 273.
 § 161 I 109, 112, 192, 292, 300,
 457, 469, 476, 478, II 142, 198,
 255, 293, III 155.
 § 162 I 249, 457, II 198, 239,
 255, 257, 293.
 § 163 I 8, 108, 113, 394 note 4,
 457 ff., II 383, 444.
 § 164 I 17, 192, 247, 249, 250,
 255, 428 (jfr. Rettelser), 434, 436,
 440—442, 447, 453, 469, 470,
 475, 477—479, II 97, 108, 111,
 125, 207, 212, 238, 279, 295,
 319 note 8, 382, 385, III 25,
 34, 41, 52, 70, 155, 219.
 § 165 I 17, 192, 241, 247, 249,
 250, 434, 440 (jfr. Rettelser),
 441, 442, 447, 453, 469, 477
 —479, II 108, 212, 295, 382,
 III 40, 219.
 § 166 I 247, II 372.
 § 167 I 76, 91, 106 ff., 113, 114,
 123, 172 note 18, II 141.
 § 168 I 76, 106 ff., 113 ff., 123,
 176, 196, 340, III 237.
 § 169 II 56, III 239, 241—2.
 § 170 I 249, II 56, III 242.
 § 171 III 171.
 § 172 I 390, III 260 ff.
 § 173 III 262 ff.
 § 174 III 263, 265, 267.
 § 175 I 309, II 217, 218, III 263
 —4, 267.
 § 176 I 138 note 2, 360, III 134
 note 4, 270, 271.
 § 177 I 47, 145, 241, 415, 438,
 III 33, 237, 262, 264—5, 267,
 272.
 § 178 I 288 note 14, 302, III
 264—6.

Lov om rettergangsmaaden for tviste-
maal 13 aug. 1915

- § 179 I 145, 336, 353 noten, 456,
III 273.
§ 180 III 266—7.
§ 181 II 26, 249, III 273.
§ 182 I 76, 84, 123, 249, 400,
II 152, 258, III 274—5.
§ 183 I 45, 61 note 10, II 24 ff.,
65 ff., 89.
§ 184 I 46, 408, 420, 421, II 2, 6 ff.,
24 note 3, 44, 45, 46, 222, 321.
§ 185 II 7, 8, 9, 21, 24 note 3.
§ 186 I 46, II 2—5, 25, 298.
§ 187 I 288, 423.
§ 188 I 428, 435, II 33—34, 121,
122, 228.
§ 189 I 44, 249, 414, 437, II 30
—32, 34, 37, 54, 118, 221.
§ 190 I 249, 407, 408, 437, II
310, III 61.
§ 191 I 408, 409, II 5.
§ 192 II 23, 31.
§ 193 II 30, 31, 67, 249.
§ 194 I 433, II 25.
§ 195 I 49, 249, II 27, 28, 32,
36, 41, 265.
§ 196 II 31, 32, 70, 97, 98.
§ 197 I 386, II 26, 70, 79, 80.
§ 198 I 373, 396, II 26, 27, 154,
155, 253, 269, 270, 298, 374,
447, III 22, 40, 170, 204, 205,
216.
§ 199 I 51, 250, II 52, 54, 55,
318.
§ 200 I 44, 245, II 59, 145.
§ 201 II 55 note 7, 59, 60, 66.
§ 202 I 245, 436, II 53, 85.
§ 203 I 472, II 49, 95.
§ 204 I 428, 470, II 49, 50, 51,
52, 83, 113, 115.
§ 205 I 428, II 50, 51, 52, 83,
113, 115.
§ 206 II 50, 52, 83.
§ 207 II 57, 58, 62, 83.

Lov om rettergangsmaaden for tviste-
maal 13 aug. 1915

- § 208 II 57, 58, 62, 83.
§ 209 I 428, II 52, 58, 83, 113,
115.
§ 210 I 245, II 43, 49, 52, 58,
66.
§ 211 II 26, 52, 58.
§ 212 I 246, II 30, 54, 60, 61.
§ 213 II 62, 114, 320.
§ 214 I 43, 246, II 61.
§ 215 II 61, 320.
§ 216 I 246, II 60.
§ 217 II 61, 69.
§ 218 I 246, 386, II 42, 53, 62,
243.
§ 219 I 246, II 53, 63, 93, 243.
Kap. 16 II 36 ff., 377.
§ 220 I 49, 249, 437, II 28, 29,
32, 34, 35 ff.
§ 221 I 188, 245, 249, II 36.
§ 222 I 188, II 37, 38.
§ 223 I 41, 43, 44, II 26, 37,
143.
§ 224 II 37.
§ 225 II 37.
§ 226 II 38, 118.
Kap. 17 II 3.
§ 227 I 49, 245, 249, 437, II 27,
29, 34, 82.
§ 228 I 49, 250, 255, 437, II
38, 82.
§ 229 I 49, 188, 249, 437, II 29,
39, 83.
§ 230 I 49, 249, 250, 430, 437,
II 29, 38.
§ 231 I 188, II 38.
§ 232 I 41, 44, II 38, 143.
§ 233 I 430, 435.
§ 234 II 38.
§ 235 II 39, 118.
§ 236 I 43, II 39.
§ 237 I 390, II 88.
Kap. 18 I 261.
§ 238 I 250, 436, II 48, 89, 90, 93.

Lov om rettergangsmaaden for tviste-
maal 13 aug. 1015

- § 239 I 250, II 90, 91.
 § 240 I 250, II 89, 90, 91.
 § 241 II 91.
 § 242 I 250, II 90, 367.
 § 243 I 44, II 92.
 § 244 I 49, 51, 250, II 28, 89,
 92, 118.
 § 245 I 43, 250, II 92.
 § 246 I 246, II 92, 113.
 § 247 I 246, 386, II 92, 93.
 § 248 II 48, III 242.
 § 249 II 83, 121, 122.
 § 250 I 100, II 83, 84, 377.
 § 251 II 85, 88, 307, 377.
 § 252 I 249, 250, 437, II 30, 86,
 377.
 § 253 I 250, 442, II 85, 377.
 § 254 I 250, II 86, 87, 377.
 § 255 II 87, 377.
 § 256 II 87, 377.
 § 257 I 250, II 86, 87, 95, 377.
 § 258 I 250, 390, II 24 note 3,
 87—8, 123, 377, 378.
 § 259 I 250, II 85, 377.
 § 260 I 250, 434, II 86, 123, 377.
 § 261 I 43, II 4, 18, 25, 72, 75,
 76.
 § 262 II 25, 72, 76.
 § 263 II 76.
 § 264 I 253, 433, II 4, 25, 72,
 78, 79.
 § 265 II 25, 73, 78, 79.
 § 266 I 433, II 24 note 3, 79.
 Kap. 20 II 158, 215, 355.
 § 267 II 96.
 § 268 I 137, 158, 435, II 97
 —98.
 § 269 II 97—98.
 § 270 II 97—98.
 § 271 I 41, II 97—98, 140, 143.
 § 272 I 401, II 158.
 § 273 I 140, II 158, 159, 310,
 313, 338.

Lov om rettergangsmaaden for tviste-
maal 13 aug. 1915

- § 274 I 135, 140, 141, 163, 368,
 375, 476, II 158, 160, 342.
 § 275 I 395, 400, II 161, 223.
 § 276 I 158, II 162.
 § 277 I 146, 390, 435, II 116,
 141, 142, 144, 146, 162, 163,
 376.
 § 278 II 163, 164.
 § 279 I 42, 322, II 164—166.
 § 280 I 390, 438, II 164, 166,
 167, 409.
 § 281 II 83, 167.
 § 282 II 167
 § 283 II 168.
 § 284 II 32, 52, III note 2, 168.
 § 285 I 387, II 167, 168, 169,
 170, 409, III 34.
 § 286 I 130, 387, II 170, 171,
 239, 249, 258, III 25, 47.
 § 287 I 130, 387, II 120, 247,
 251, 259 note 2, 266, 268, 270⁴
 271, 273, 282, 283.
 § 288 I 141, 292, 322, II 111,
 166, 306, 308.
 § 289 I 40, 139, 438, II 163,
 166, 307, 308.
 § 290 I 246, 426, 437, II 307.
 § 291 I 246, 437, II 117, 306,
 307.
 § 292 I 153, 188, II 28, 54 note
 5, 62, 63, 85, 89, 93, 167, 306⁴
 307.
 § 293 II 307.
 § 294 I 139, 141, 310, 367, II
 306.
 § 295 I 429, II 307.
 § 296 II 198, 308.
 § 297 I 51, 131, 141, II 120,
 247, 266, 268, 270, 271, 273,
 308.
 § 298 I 131, II 166, 169, 239,
 260—261, 266, 294, 295, 308.
 Kap. 22 I 245.

Lov om rettergangsmaaden for tviste-
maal 13 aug. 1915

- § 299 I 292, 378 note 4, 390,
401, 435, II 116, 169, 174, 175,
417, 448.
- § 300 I 146, 191, 321, 341, 417,
II 33, 175 ff., 191, 301, 448.
- § 301 I 74, 397, 398, 417, 427,
436, II 178, 180.
- § 302 I 44, 47, 188, 306, 396, II
44, 117, 183, 220, 222, 223 ff.,
288, 318.
- § 303 I 41, 44, 191, 306, 320,
368, 386, II 44, 144, 153, 174,
181, 225.
- § 304 I 47, 429, II 226.
- § 305 I 200, II 226, 229, 321.
- § 306 I 437, II 33, 83, 117, 226,
227.
- § 307 II 181, 182, 184, 210, 226,
227.
- § 308 I 40, 200, II 117, 144, 153,
181, 183, 184, 196, 210, 214,
227.
- § 309 I 42, II 182, 214.
- § 310 II 117, 183, 226.
- § 311 II 117, 183, 214, 224,
227.
- § 312 I 438, II 184, 195, 196.
- § 313 I 41, 44, 191, 306, 368,
396, II 33, 117, 144, 153, 181,
225, 228.
- § 314 I 386, II 117, 228, 229.
- § 315 I 40, II 117, 153, 184, 228.
- § 316 II 117, 184, 228.
- § 317 I 436, II 117, 224, 225,
227, 229.
- § 318 I 41, 44, 244, 245, 436,
II 153, 223, 230.
- § 319 I 135, II 144, 147, 229,
230.
- § 320 I 41, 245, 437, II 33, 44,
94, 230, 231, 280.
- § 321 I 245, 249, II 33, 34, 230,
231, 280.

Lov om rettergangsmaaden for tviste-
maal 13 aug. 1915

- § 322 I 245, II 117, 145, 169,
174, 180, 225, 230.
- § 323 I 72, 135, 142, 195 med
note 3, 196, 217, 248, II 178,
226, 281, 300, III 55.
- § 324 I 50, 72, 135, 142, 197,
198, 217, 248, II 178, 226, 273,
281, 300, 414.
- § 325 I 196, 218, 238, 248, II
178, 226, 273, 300, 414, III 55.
- § 326 I 195, 196, 218, 359, 367,
375, II 178, 226, 273, 300,
III 55.
- § 327 I 44, 246, 426, II 232,
378.
- § 328 I 246, II 231, 378.
- § 329 I 46, II 118, 119, 221, 378.
- § 330 I 41, 246, II 232, 378.
- § 331 I 43, 246, 436, 437, II
222, 233, 378.
- § 332 I 246, II 233, 378.
- § 333 I 253, II 118, 233, 378.
- § 334 I 41, II 234, 378.
- § 335 I 44, 47, 371, 414, 422,
437, 460, II 7, 177, 221, 232,
378, III 48, 54.
- § 336 I 246, II 212, 234, 378.
- § 337 I 50, II 212, 235, 378.
- § 338 I 246, 387, 441, II 218,
234, 378.
- § 339 II 219, 378.
- § 340 I 42, 386, II 153, 181, 182,
183, 196, 210—211, 214, 221.
- § 341 I 438, II 181, 184, 185,
195, 196, 221.
- § 342 II 182.
- § 343 II 195, 234.
- Kap. 24 I 40, 299.
- § 344 I 41, 390, 420, II 7, 94,
153, 181, 185, 190 ff., 230, 308.
- § 345 II 185, 194.
- § 346 I 245, 316, 435, II 116,
197 ff., 273, III 274.

Lov om rettergangsmaaden for tviste-
maal 13 aug. 1915

- § 347 I 245, 436, II 199, 200.
 § 348 II 201.
 § 349 II 199, 201, 202, III 267
 —268.
 § 350 II 198, 199.
 § 351 I 436, II 199.
 § 352 II 199.
 § 353 II 201, 202, 249, 251, 273,
 287, III 268, 274.
 § 354 II 201, 214, 287.
 Kap. 25 II 428.
 § 355 I 190, 440, 469, II 249,
 251, 258 ff., 294, 381.
 § 356 I 51, 142, 145, 190, 247,
 355, II 246.
 § 357 I 51, 145, 190, 298, 355,
 443, II 237, 246, 261 ff., 272.
 § 358 I 145, II 247, 248.
 § 359 I 190, II 248, 273.
 § 360 I 436, II 238, 250 ff., 331,
 346, III 173.
 § 361 II 253—254, 445.
 § 362 I 392, II 202, 251 254,
 255, 273, 276, 277.
 § 363 I 225, II 243.
 § 364 I 245, 322, 435, II 116,
 251, 272.
 § 365 I 443, II 273—274, 331.
 § 366 I 191, 367, 376, II 237,
 244, 247, 268 ff., 271, 374, 416,
 III 280.
 § 367 I 191, 367, II 237, 244,
 271, 275.
 § 368 I 145, 367, 376, II 237,
 244, 247, 268, 271, 275.
 § 369 I 245, 436, II 249, 251,
 274.
 § 370 I 41, 44, 245, II 144, 145,
 251, 274, 278, 302, III 275.
 § 371 I 245, II 119, 278, 302.
 § 372 I 245, 434, II 119, 202,
 278, 279.
 § 373 II 119, 272, 274, 279, 331.

Lov om rettergangsmaaden for tviste-
maal 13 aug. 1915

- § 374 I 41, 244, 245, II 145,
 153, 279, 280.
 § 375 I 49, 245, 249, 437, II 27,
 33, 35, 272, 280, 289.
 § 376 II 279.
 § 377 I 43, 46, 49, 50, 246, II
 119, 214, 218.
 § 378 I 40, 41, II 120, 272, 281.
 § 379 I 436 (jfr. Rettelser), II
 281, 282, 283.
 § 380 I 46, 73, 198, 247, 441, II
 108, 119, 145, 274, 280—281.
 § 381 I 40, 245, 475, II 94, 190,
 196, 197, 198, 275, 277, 279,
 283, 286—287.
 § 382 I 386, 387, II 255, 274,
 302, III 264.
 § 383 I 235, 433, II 275, 276,
 279, 289.
 § 384 I 74, 147, 154, 189, 190,
 193 (jfr. Rettelser) 230, 235,
 236, 238, 242, 259, 273, 399,
 441, 445 note 12, 478, 479, II
 114, 240, 254, 275, 277, 278,
 279, 284, 288 ff., 296, 382, 385,
 445, III 170.
 § 385 I 398, 475, 478, 479, II
 259, 270, 282, 283, 284, 294.
 § 386 I 154, 189, II 270, 282,
 284, 308, 411.
 § 387 I 180, 242, II 282, 284,
 285, 296, 308.
 § 388 I 143, 154, II 271, 282,
 287, 296.
 § 389 II 271, 284.
 § 390 I 475, II 259, 282, 283,
 294, 298.
 § 391 II 261, 286.
 § 392 II 282, 285, 292, 303, 411.
 § 393 I 74, 247, 434, II 125, 287,
 296, 333, III 174.
 § 394 II 211, 292, 293, 296, 411.
 § 395 I 191, II 32, 292.

Lov om rettergangsmaaden for tviste-
maal 13 aug. 1915

- § 396 I 254, 333, 414, 440, 442, 469, II 237, 240, 243, 249, 258 ff., 293 ff., 365, III 67, 68, 165.
- § 397 I 298, 333, 400, 414, II 87, 114, 218, 260, 294, 387.
- § 398 II 87, 238, 252, 329, 388.
- § 399 I 41, 46, 245, 435, 436, II 116, 246, 254, 294, 295, 388.
- § 400 I 475, II 257, 258, 388.
- § 401 I 49, II 120, 295, 388.
- § 402 I 245, 249, 437, II 27, 35, 120, 295, 296, 388.
- § 403 I 46, 190, 235, 242, 259, 434, II 114, 120, 295, 296, 388.
- § 404 I 241, 249, II 267, 294 note 3, 388.
- Kap. 27 II 388.
- § 405 I 242, 440, II 258, 296 ff.
- § 406 II 240, 291, 296 ff.
- § 407 I 193 (jfr. Rettefser), 387, 460, II 26, 259, 296 ff., 446, III 48.
- § 408 II 26, 154, 155, 238, 253, 301, 447.
- § 409 I 245, 322, 435, II 116, 300.
- § 410 II 300, 301.
- § 411 I 180, 218, 228.
- § 412 I 245, 398, II 210, 211, 298, 300, 301.
- § 413 I 245, II 120, 301, 302.
- § 414 I 41, 44, 245, 434, 437, II 27, 120, 145, 301, 302.
- § 415 I 242, II 116, 155, 299.
- Kap. 28 I 348.
- § 416 II 112, 308, 309.
- § 417 I 42, 107, 177, 281, II 309, 310.
- § 418 I 245, 281, II 243, 309, 310, III 292.
- § 419 I 269, II 140, 309, 310.

Lov om rettergangsmaaden for tviste-
maal 13 aug. 1915

- § 420 I 89 note 29 a, 166, 181, 186.
- § 421 I 359, 367, 375, II 208, 310.
- § 422 I 247, 437, II 310.
- § 423 I 247, II 310.
- § 424 I 264, 290, 468, II 154, 293, 299, 311.
- § 425 I 281, 287, 314—315, II 217, 310, III 264.
- § 426 I 250, II 311, III 229.
- Kap. 29 I 348, II 311.
- § 427 I 42, 281, II 311, 312.
- § 428 I 42, II 312.
- § 429 I 42, 245, 281, II 243, 312, 317, III 292.
- § 430 I 269, II 140, 313.
- § 431 I 359, 367, 375, II 208, 313.
- § 432 I 264, 290, 468, II 313.
- § 433 I 281, 287, 314—315, II 312.
- § 434 I 140, II 311.
- Kap. 30 I 11, 29 note 23, 254, II 337 ff.
- § 435 I 42, 130, 141, 143, 349, II 185, 337, 338.
- § 436 II 337.
- § 437 I 130, 141, 143, 183, 358, II 338, III 238.
- § 438 I 161, II 338.
- § 439 I 245, II 339.
- § 440 I 349, II 337.
- Kap. 31 I 196, 359, II 108, 145, 340 ff.
- § 441 II 340, 341.
- § 442 I 359, II 341, 346.
- § 443 I 396 note 10, II 145, 222, 342, 346, 347.
- § 444 I 367, II 342, 345.
- § 445 I 81, II 342, 345.
- § 446 I 81, 416, 458, II 343 note 3, 345.

Lov om rettergangsmaaden for tviste-
maal 13 aug. 1915

- § 447 II 341, 342.
 § 448 I 441, 476, II 108, 250,
 346, 347, III 34.
 § 449 II 346.
 § 450 II 154, 299, 346.
 § 451 II 341.
 Kap. 32 II 305, III 26, 44.
 § 452 I 191, II 438, 439, 445.
 § 453 II 440, 441, 445.
 § 454 II 440.
 § 455 II 440, 447, 448.
 § 456 II 440, 445, 447.
 § 457 II 442, 447.
 § 458 II 440, 441, 447, 448.
 § 459 II 442, 444, 446.
 § 460 II 442, 446.
 § 461 II 442, 446.
 § 462 II 443, 446.
 § 463 II 443.
 § 464 I 6, II 443, 444, III 27,
 35.
 § 465 II 444, 448, III 27, 40.
 § 466 II 108 note 5, 437, 444,
 445.
 § 467 I 116, II 445, 446, III 27,
 48.
 § 468 I 116, II 443, 445, 446,
 III 27, 48.
 § 469 I 349, II 26, 108 note 5,
 154, 446, 447, III 27.
 § 470 II 445, 446, III 48.
 § 471 II 447.
 § 472 II 440, 442, 448, III 40.
 § 473 II 438.

Lov om tvangsfuldbyrdelse
13 august 1915 I 119 ff.

- § 1 III 5.
 § 2 II 239, III 4, 17, 41, 56 ff.,
 134 note 4, 140, 157, 170, 242,
 276.
 § 3 I 37, 41, 116, 472, II 170,
 444, III 8, 24 ff., 44, 112, 117,
 201, 202, 228.

Lov om tvangsfuldbyrdelse 13 aug.
1915

- § 4 I 473, 475, 479, II 255, 256
 —257, III 7, 25, 41, 109.
 § 5 I 249, 474, 475, II 256—257,
 268, 390, 404, III 33—4, 41,
 63, 117, 151, 155, 280.
 § 6 I 249, 474, II 256—257.
 § 7 I 145, 475, II 257, 268, III
 280.
 § 8 I 249, 475, II 257, III 25,
 34, 41, 63, 117.
 § 9 I 475, II 258, III 25.
 § 10 I 249, II 170, III 25—6,
 34, 41, 63, 117.
 § 11 III 26.
 § 12 I 249, II 444, 448, III 27,
 34, 41, 63, 117.
 § 13 II 125, 133, 134, 141 note
 29, III 30, 38.
 § 14 I 343, 344, 455, III 34—5,
 44, 104, 113, 114.
 § 15 I 460, II 171, 405, III 48.
 § 16 I 368, 416, III 49, 87.
 § 17 I 113, II 125, 133, 134,
 141 note 29, III 38, 64.
 § 18 I 130, 137, 184, III 8, 9.
 § 19 II 239, III 11, 12, 52.
 § 20 II 28, III 11, 52, 61.
 § 21 I 158, 177, 181, III 14—
 15, 55, 104, 201.
 § 22 III 11.
 § 23 I 254 note 1, III 15, 140.
 § 24 III 17, 60, 145.
 § 25 I 401, II 117, III 51, 52.
 § 26 I 401, II 117, III 16, 39
 —40, 124, 216.
 § 27 I 434, III 39—40, 124.
 § 28 III 39.
 § 29 I 310, 320, 340, II 445,
 III 13, 19—21, 45, 108.
 § 30 I 340, III 17, 40, 57, 60.
 § 31 III 40.
 § 32 I 41, III 17, 57, 59, 104,
 128, 220.

Lov om tvangsfuldbyrdelse 13 aug. 1915

§ 33 II 107 note 3, 59—60.

§ 34 III 60.

§ 35 III 35 note 26, 41, 236.

§ 36 III 17, 59, 63, 69, 130, 143, 146, 147, 150.

§ 37 III 61, 62, 105, 191, 207.

§ 38 III 40, 66.

§ 39 I 438, 439 note 2, II 113, III 17, 66.

§ 40 I 427, III 67, 157.

§ 41 II 257, III 13, 62, 64, 130, 148, 151, 226, 232, 236, 275.

§ 42 III 13, 59, 62, 64—5, 130, 148, 151, 226, 232, 236.

§ 43 III 13, 62, 64—5, 107, 130, 148, 226, 232, 236.

§ 44 III 13, 65, 70, 226, 236.

§ 45 II 120, III 53, 58, 60, 61.

§ 46 II 194, III 58.

§ 47 II 194, III 64.

§ 48 III 52.

§ 49 I 137, II 153, 389, 406, III 11, 13, 52, 53, 56, 84, 107, 156, 192.

§ 50 III 40, 41, 52, 53, 62, 276.

§ 51 I 442, III 52, 58, 62, 204.

§ 52 III 14, 41, 53, 56, 62, 63, 117.

§ 53 I 142, 177, 416, II 406, III 45, 50, 53 ff., 59, 68, 155, 280.

§ 54 I 140, 195, II 159, 180, 222, 406, III 15 note 6, 50, 54 ff., 58, 63, 68, 155, 276.

§ 55 I 178, 359, 373, III 14, 55, 68, 69, 155, 163.

§ 56 II 125, 133, III 60, 118, 217.

§ 57 III 43, 67.

§ 58 II 401, III 67, 97, 104, 163, 187, 188, 232.

§ 59 III 41, 65, 119, 122, 226, 232, 242.

Lov om tvangsfuldbyrdelse 13 aug. 1915

§ 60 III 14, 45, 122, 134—5, 194, 201, 275—6, 281.

§ 61 III 45, 275.

§ 62 III 14, 45, 276 med note 1.

§ 63 III 42, 104.

§ 64 III 71 ff.

§ 65 II 26, III 22—3, 63, 67, 88—9, 108, 203.

§ 66 III 86.

§ 67 III 74—5, 86, 89.

§ 68 III 75, 129.

§ 69 I 81, III 74, 76.

§ 70 I 3, 81, 175, III 77 ff.

§ 71 I 81, 175, III 77 ff.

§ 72 I 81, 175, III 77 ff., 191.

§ 73 I 81, 175, III 77 ff.

§ 74 I 81, 175, III 77 ff.

§ 75 I 81, III 39, 77 ff.

§ 76 I 82, III 44, 76, 85.

§ 77 III 42.

§ 78 I 184, III 17, 102, 103, 220.

§ 79 III 102—3, 108.

§ 80 III 102, 103—4.

§ 81 II 194, III 59, 104.

§ 82 III 84, 104—5.

§ 83 III 86—7, 105, 114.

§ 84 III 84, 105.

§ 85 I 427, III 67, 85, 86, 103, 105—8.

§ 86 III 107—8.

§ 87 III 87, 108, 128.

§ 88 III 108.

§ 89 III 95, 108, 189, 224.

§ 90 III 43, 92 ff., 96, 106 note 8.

§ 91 III 96, 100, 101.

§ 92 III 94, 97, 115, 188, 221, 224.

§ 93 III 96, 115.

§ 94 III 42, 97, 99.

§ 95 II 153, III 7, 65, 99, 110, 120.

§ 96 III 98.

§ 97 III 98.

- Lov om tvangsfuldbyrdelse 13 aug. 1915
 § 98 III 100, 112.
 § 99 III 13, 65, 101, 109.
 § 100 I 475, III 7, 109.
 § 101 III 8, 28, 29, 242 note 9.
 § 102 II 125, 133, III 8, 28, 242 note 9.
 § 103 III 8, 28, 242 note 9.
 § 104 II 26, III 8, 40, 242 note 9.
 § 105 III 8, 28, 57, 242 note 9.
 § 106 III 8, 27, 242 note 9.
 § 107 III 59, 110, 117, 151, 179.
 § 108 I 172, III 6, 16, 112.
 § 109 III 6, 16, 113.
 § 110 III 16, 113, 124.
 § 111 III 63, 70, 119—20, 162, 179, 236.
 § 112 III 16.
 § 113 II 26, III 16—7, 68, 129, 137, 163, 202.
 § 114 III 69, 148.
 § 115 III 111.
 § 116 I 184, III 12, 39, 124.
 § 117 II 141 note 29, III 57, 118, 124—5, 129, 140, 150, 156, 162, 179.
 § 118 III 121, 122, 123, 125, 153.
 § 119 III 125—6, 129, 150.
 § 120 III 42, 123, 126—7, 129, 150.
 § 121 III 123, 129, 130.
 § 122 II 125, 141 note 29, III 17, 127, 128, 151.
 § 123 III 126, 132, 139.
 § 124 III 131.
 § 125 III 130, 139.
 § 126 III 126, 132, 138.
 § 127 III 138—9.
 § 128 III 136—8, 149, 165.
 § 129 III 133, 136.
 § 130 III 136.
 § 131 III 133.
 § 132 III 133—4.
- Lov om tvangsfuldbyrdelse 13 aug. 1915
 § 133 III 133—5, 275.
 § 134 III 135.
 § 135 III 14, 133, 136, 141, 148, 152.
 § 136 III 58, 133, 137, 139.
 § 137 III 132.
 § 138 III 132, 137.
 § 139 II 113, 194, III 59, 63, 65, 66, 130, 139, 140, 150.
 § 140 III 132, 140—1.
 § 141 III 143.
 § 142 III 141, 150—1.
 § 143 III 143.
 § 144 III 143—4.
 § 145 III 143, 151.
 § 146 III 63, 130, 143.
 § 147 III 145.
 § 148 III 144, 145—7.
 § 149 III 58, 63, 130, 145—8.
 § 150 III 58, 63, 130, 145, 147—148.
 § 151 III 58, 63, 130, 145, 147—148.
 § 152 I 427, III 67, 145 med note 5, 156—7.
 § 153 III 145, 148—9, 150, 171.
 § 154 III 145, 149, 150, 171 note 6.
 § 155 III 129, 130, 137, 142, 146, 148, 149—50, 169, 170.
 § 156 III 17, 51, 69, 141—2, 151—2, 169.
 § 157 III 69, 152—3, 154, 156, 169.
 § 158 II 26, III 69, 138, 146, 153—4, 156, 169.
 § 159 III 145, 154—5, 157.
 § 160 III 155.
 § 161 II 259, III 17, 18, 66, 68, 69, 163, 168, 173, 280.
 § 162 II 26, 275, III 66, 69, 145, 164, 168, 170—1.

Lov om tvangsfuldbyrdelse 13 aug.

- 1915
 § 163 III 12, 15, 121, 125, 135, 139, 145—7, 156.
 § 164 III 146.
 § 165 III 155.
 § 166 I 467, III 66, 68, 158.
 § 167 III 14, 31, 153, 161.
 § 168 I 467, III 164—5.
 § 169 III 14, 165—6.
 § 170 I 150 note 7, III 166.
 § 171 III 166.
 § 172 III 157—8.
 § 173 III 32, 115, 120, 125, 162.
 § 174 III 135, 159—60.
 § 175 III 14, 51, 135, 158, 160.
 § 176 I 179, II 350, III 135, 167, 180.
 § 177 III 6, 112.
 § 178 III 6, 113, 117.
 § 179 II 125, 133, 134, 141 note 29, III 117, 125.
 § 180 III 120.
 § 181 I 467, II 259, 350, III 12, 14, 57, 58, 59, 66, 68, 69, 112, 115, 119, 121—2, 124—6, 132—8, 140, 146, 148, 156, 158—161, 164, 168.
 § 182 III 117, 125.
 § 183 III 121.
 § 184 III 123, 127.
 § 185 III 128, 129, 162, 171.
 § 186 III 164, 170—1.
 § 187 III 112, 122, 124, 187.
 § 188 III 12, 112, 122, 123—4, 126, 127, 129, 133, 140, 186—187.
 § 189 III 7, 59, 109, 119, 186.
 § 190 III 59, 119, 124, 186.
 § 191 III 6, 114, 118—9, 186.
 § 192 III 87, 114, 128, 136, 167, 186, 190.
 § 193 III 124, 186.
 § 194 III 125, 128, 129, 186.

Lov om tvangsfuldbyrdelse 13 aug.

- 1915
 § 195 III 63, 120, 163, 179, 185, 186, 202.
 § 196 III 157—8, 186.
 § 197 III 143, 149, 186.
 § 198 III 41, 59, 118, 123, 163, 185, 186, 202, 208.
 § 199 III 42, 119, 122, 186.
 § 200 III 57, 122, 123, 125, 127, 129.
 § 201 III 42, 125—7, 129, 130.
 § 202 III 127.
 § 203 III 123, 130.
 § 204 III 130.
 § 205 III 131—6, 148, 163, 275.
 § 206 III 145, 162—3.
 § 207 III 133, 145, 160—3.
 § 208 II 194, III 59, 66, 122, 140—1.
 § 209 I 427, III 67, 143—5, 148, 157.
 § 210 III 130.
 § 211 III 158, 160—1.
 § 212 III 66, 69.
 § 213 III 40, 115, 118, 120, 163.
 § 214 III 100, 187.
 § 215 III 6, 100, 186—7, 189.
 § 216 III 71, 188.
 § 217 III 71, 100, 187.
 § 218 III 71, 187.
 § 219 III 59, 71, 100, 188—9, 208.
 § 220 III 71, 190.
 § 221 III 71, 189.
 § 222 III 71, 190—1.
 § 223 III 13, 71, 191.
 § 224 III 71, 191—2.
 § 225 I 303 note 2, 304, 467, III 71, 193.
 § 226 III 13, 65, 71, 192.
 § 227 III 13, 71, 193.
 § 228 III 13, 65, 71, 106, 189—90, 193—4.

Lov om tvangsfuldbyrdelse 13 aug. 1915

- § 229 III 59, 71, 100, 105, 194, 202, 204.
 § 230 III 13, 76, 96, 195.
 § 231 III 13, 71, 100, 195.
 § 232 III 13, 71, 74—5, 101, 102, 196.
 Kap. 13 III 34, 51, 65, 200—1, 232.
 § 233 II 404, III 115, 118, 120, 161 note 11, 194, 201—2.
 § 234 II 405, III 57, 201—2.
 § 235 II 26, 87, 123, 404, III 63, 67, 161 note 11, 191, 194, 202—4.
 § 236 I 473, II 26, 87, 123, III 5, 13, 18, 59, 62, 65, 161 note 11, 199—200, 204—5.
 § 237 I 473, II 430, III 12, 59, 62, 199, 200, 207.
 § 238 I 473, III 7, 109, 200, 208.
 § 239 I 473, III 12, 200, 208.
 § 240 I 473, III 12, 58, 59, 62, 199, 200, 208—9.
 § 241 II 194, III 59, 63, 65, 200.
 § 242 I 473, III 200.
 § 243 I 141, 178, II 161, 222, III 14, 68, 201, 204, 208.
 Kap. 14 I 37, 155.
 § 244 I 343, III 212.
 § 245 III 212—4, 229.
 § 246 I 188, III 6, 214.
 § 247 I 178, 188, III 12, 14, 217, 281.
 § 248 II 26, III 216—7, 231, 281, 283.
 § 249 III 57, 58, 65, 216—8, 281, 283.
 § 250, III 12, 41, 65, 214, 216, 218—20, 224, 226, 281.
 § 251 III 7, 12, 216, 221.
 § 252 III 12, 216, 219—20.
 § 253 III 216, 220, 221—4, 232.

Lov om tvangsfuldbyrdelse 13 aug. 1915

- § 254 III 59, 222—3.
 § 255 II 152 note 11, III 12, 14, 58, 65, 225.
 § 256 III 220—1, 223.
 § 257 III 220—1, 281.
 § 258 III 12, 57, 65, 214, 216, 218, 225, 281.
 § 259 I 178, III 12, 58, 65, 226—227.
 § 260 III 227.
 § 261 I 141, 178, II 161, 222, III 14, 68, 231 note 8, 280, 281—3.
 Kap. 15 I 37, 155.
 § 262 III 32, 181, 212, 228—9.
 § 263 I 178, 187, III 12, 58, 231.
 § 264 I 178, III 65, 231, 281.
 § 265 I 188, III 228, 232.
 § 266 III 12, 41, 231, 232.
 § 267 III 12, 232.
 § 268 I 141, 178, II 161, III 7, 12, 14, 41, 57, 58, 65, 229, 231—2, 281, 282, 283.

Lov om udligning af skat til staten paa indtægtsstigning som følge af krigskonjunktur 17 aug. 1915 § 8 I 25.

Lov om ansvar for skade paa bofæ ved hund 20 aug. 1915 § 4 III 176.

Lov om erhvervelse af fjelestrækninger 27 aug. 1915 III 142.

- § 3 I 23.
 § 4 I 279, III 178.
 § 6 III 178.

Lov om arbejderbeskyttelse i industrielle virksomheder 18 septbr. 1915 III 75.

- § 3 I 23.
 § 24 I 23.
 § 30 I 23, II 149 note 3.

Rundskr. 7 decbr. 1915 (ang. faderskabssager) I 204 note 6, III 197 note 4, 198 note 5.

- Lov om tillæg til Bergens bygningslov 4 april 1916 (jfr. ikrafttrædelseslov 14 aug. 1918 § 87)
 § 2 I 132, II 267, 359, 362, 383, 387, 401.
- Lov om indskrænkning i retten til at søge udlæg for gjæld 28 april 1916 I 118 note 7, III 85.
- Lov om tillæg til værnskogloven 7 juni 1916 I 24.
- Lov om tvungen voldgift i arbejdstvister 9 juni 1916 I 7 note 9, 133, II 432, 438.
 § 1 II 438.
 § 2 II 441 note 2.
 § 3 I 224 note 5, II 113, 115.
 § 6 II 432.
- Lov om forandringer i lovgivningen om høiesteretsadvokaters beskikkelse 9 juni 1916 I 327.
- Skr. 15 juni 1916 (ang. uformuenhedsattest) III 247 note 9.
- Lov om kommission m. v. 30 juni 1916 §§ 34 og 36 III 34 note 24, 118 note 2.
 § 38 III 118 note 2.
 § 61 III 76.
- Lov om skifte- og konkurssager 21 juli 1916 I 121
 § 1 I 130.
 § 2 I 224 note 5.
 § 4 I 158 note 2, 162, 178.
 § 5 I 158 note 2, 162, 178.
 § 6 I 178.
 § 7 I 178.
 § 9 I 469 note 27 a, II 259.
 § 10 I 442.
 § 11 I 142, 178.
 § 12 I 140, 195, II 159, 180, 222.
 § 13 II 114.
 § 14 II 140, 245.
 § 17 II 259.
 § 18 II 266.
 § 19 II 154.
 § 20 II 240.
- Lov om vidners og sagkyndiges godtgørelse m. v. 21 juli 1916 I 51, 121, II 55—56, III 242.
 § 2 II 55.
 § 3 II 55, 56.
 § 4 II 56.
 § 5 II 56.
 § 6 II 56.
 § 7 II 56.
 § 8 II 56.
 § 10 I 28, II 93.
 § 11 II 85.
- Lov om øget erstatning for sjøfolk ved krigsulykke 21 juli 1916 § 7 III 79 note 14.
- Lov om køb paa afbetaling 21 juli 1916 § 13 II 147 note 8, 159.
 § 15 II 159.
 § 16 II 164 note 16.
 § 17 I 22 note 18.
- Lov om skibsaktieselskaber 26 juli 1916 (jfr. ikrafttrædelseslov 14 aug. 1918 § 88).
 § 28 III 142.
 § 29 III 76.
 § 42 III 177.
 § 43 II 350, III 177, 180.
 § 55 II 140.
 § 63 I 19 note 11.
 § 67 I 467.
 § 68 I 25, 28.
 § 91 III 237.
- Lov om ophævelse af magistratsemedererne 9 marts 1917
 §§ 14 og 18 I 214 note 3, 257 note 11, 258 note 12.
 § 16 jfr. § 18 I 260 note 3.
- Lov om adoption 2 april 1917 I 226 note 10
 § 25 I 166, 181.
- Lov om forandring i umyndiggørelsesloven 2 april 1917 II 325.
- Lov om Pensionskassen 20 april 1917 § 9 III 80 note 16
 § 10 III 128, 168 note 2.

- Lov om foranstaltninger til at sikre og ordne landets forsyning med livsfornødenheder og andre varer 14 mai 1917 § 6 I 133, II 267, 359, 383, 401, 405, 407.
- Lov om tvungen afstaaelse af brugsret til husrum 25 mai 1917 § 3 II 405.
- Lov om skjøen, expropriationssager og odelsløsning 1 juni 1917 I 121, 122, II 99, 355 ff.
- § 1 II 357.
- § 2 II 135, 146, 359, 365, 367, 372, 373, 374, 376, 377, 378, 379, 381, 385, 386, 387, III 272, 293.
- § 3 I 442, II 375, 379, 382, 385, 389, 399.
- § 4 II 356.
- § 5 I 130, 204, II 359, 360.
- § 6 I 158, 171, 178, II 97, 372, 373.
- § 7 II 360.
- § 8 II 117, 372, 374.
- § 9 II 372, 375.
- § 10 II 372, 375.
- § 11 I 195, II 370.
- § 12 II 361, 362, 363.
- § 13 II 364, 375.
- § 14 II 363 ff.
- § 15 II 366.
- § 16 I 201, 236, II 368.
- § 17 I 137, 224 note 5, II 367, 368, 369, III 236.
- § 18 II 367.
- § 19 II 369.
- § 20 I 222 note 10, II 368.
- § 21 II 140, 143, 145, 364, 375, 376.
- § 22 I 427 note 2, II 120, 376—377.
- § 23 II 378, 411.
- § 24 II 377, 378.
- § 25 II 377.
- § 26 II 379, 410.
- Lov om skjøen, expropriationssager og odelsløsning 1 juni 1917
- § 27 II 371, 379, 381.
- § 28 II 380, 381.
- § 29 II 133, 382, 384, 386.
- § 30 II 379, 381, 385, 387, 410.
- § 31 I 137, II 153, 357, 365, 368, 369, 374, 375, 379, 388, 389, 390, 404, 405, III 268, 274.
- § 32 II 379, 383.
- § 33 II 153, 155, 384.
- § 34 I 197, 205, II 360, 361, 411.
- § 35 II 374, 385.
- § 36 II 385.
- § 37 II 385.
- § 38 II 250, 259, 379, 381, 386, 403, 411.
- § 39 II 266, 386, 387, 411.
- § 40 II 299, 383, 388, 403.
- § 41 I 153, 472, II 389, 390, III 24, 46.
- § 42 II 373, 390, 412, III 268.
- § 43 II 390, 412, III 271.
- § 44 389, III 24, 33.
- § 45 II 369, 390, III 284, 288, 292, 293.
- § 46 I 171, II 394, 398.
- § 47 II 394, 395.
- § 48 I 171, 196, II 259, 379, 397, 398, 400, 404.
- § 49 I 142, 178, II 397, 399, III 268.
- § 50 I 140, 195, 196, 197, II 159, 180, 222, 397, 400.
- § 51 I 137, II 153, 222, 259, 379, 397, 403, 404, 405.
- § 52 II 250, 397, 400, 401, 404.
- § 53 II 395, 397, 401, 402, 405.
- § 54 II 397, 404, 405, III 32.
- § 55 II 397, 405, III 32.
- § 56 II 389, III 24, 33.
- § 57 II 407.
- § 58 I 137, II 153, 390, 407, III 268, 269 note 34, 271, 274.

- Lov om skøn, expropriationssager og odelsløsning 1 juni 1917
 § 59 I 140, II 159, 408, 409.
 § 60 II 409, 417.
 § 61 I 158, 170, 195, 204, II 83, 360, 364, 370, 371, 381, 410, 411, 412, 417.
 § 62 II 379, 380, 382, 410, 411, 417.
 § 63 II 83, 364, 370, 371, 381, 384, 410, 411.
 § 64 II 83, 412, 417.
 § 65 I 142, 170, II 412, 417.
 § 66 II 408, 409, 412, 413, 417.
 § 67 II 408, 412, 414, 417.
 § 68 II 414, 415, III 238, 269.
 § 69 II 414, 417.
 § 70 I 195, 196, II 414.
 § 71 II 415, 417, III 238.
 § 72 II 154, 403, 415, 417.
 § 73 I 382, II 181, 416.
 § 74 I 378 note 3, II 413, 417.
 § 75 II 416.
 § 76 II 408, 418.
- Lov om forandring i lovgivningen om salg og skjænkning af brændevin m. m. 7 juni 1917 § 7 I 133, II 159.
- Lov om tillæg til jernbanelovgivningen 22 juni 1917 § 2 II 397.
- Lov om tvungen afstaaelse af grund i fiskevær i Finmarken 14 decbr. 1917 (jfr. ikrafttrædelseslov 14 august 1918 § 89) § 4 II 376.
- Lov om erhvervelse af vandfald, bergværk og anden fast eiendom 14 decbr. 1917 (jfr. ikrafttrædelseslov 14 august 1918 § 90)
 § 2 III 142
 § 13 III 142.
 § 21 III 142.
 §§ 31—36 III 177.
 § 35 III 142.
- Lov om vasdragsreguleringer 14 decbr. 1917 (jfr. ikrafttrædelseslov 14 august 1918 § 91)
 § 14 III 76.
 § 16 II 375 note 22, 407.
 § 20 II 370.
- Lov om offentlige tjenestemænd 15 februar 1918 III 10.
- Skr. 28 februar 1918 (ang. sagførerbeskikkelse i beneficerte sager) III 252 note 29.
- Lov om tillæg til lovene om erhvervelse af fast eiendom 22 marts 1918 § 2 III 178.
- Lov om indgaaelse og opløsning af ægteskab 31 mai 1918
 § 31 II 309 note 1.
 §§ 56—59 III 81, 84, 120 note 8.
 § 70 III 253 note 31.
 § 72 II 293.
- Lov om boligforholdene 12 juli 1918 § 16 II 405.
- Lov om skyds- og kostgodtgjørelse 9 august 1918 III 253 note 33.
- Lov om offentlige auktioner og licitationer 14 august 1918
 § 1 III 175, 178.
 § 2 III 175, 181.
 § 3 III 181, 185.
 § 4 III 181, 185.
 § 5 III 182.
 § 6 III 184, 185.
 § 7 III 181, 182, 183.
 § 8 III 184.
 § 9 III 183.
 § 10 III 183.
 § 11 III 183.
 § 12 III 184, 185.
 § 13 III 115, 118, 120, 184—5.
 § 14 III 181—185.
 § 15 III 185.
- Lov om rettergangsordningens ikrafttræden 14 august 1918 § 8 II 339.

Lov om rettergangsordningens ikrafttræden 14 august 1918	Lov om rettergangsordningens ikrafttræden 14 august 1918
§ 9 II 361 note 8.	§ 105 III 24 note 1, 113 note 2.
§ 10 II 376.	Lov om erhvervelse af fast eiendom paa landet 14 august 1918 § 5 III 178.
§ 12 III 84, 85 note 21.	Res. 23 august 1918 (om skyds- og kostgodtgjørelse) III 253 note 33.
§ 13 III 134.	Rundskr. 26 august 1918 (ang. det samme) III 253 note 33.
§ 94 II 361 note 9.	
§ 102 II 299.	
§ 103 III 24 note 1.	
§ 104 III 24 note 1.	

Ordregister.

- Aandssvaghed** udelukker procesdygtighed I 269, II 310.
— umyndiggjørelse p. g. a. — II 328.
- Aarekaste, udskiftning** II 419.
- Aasted, afhørelse paa** — II 36.
— vidners pligt til at møde paa — II 54.
— retsmøder paa — II 110.
- Aastedsgranskning** I 138, 170, II 82—3.
— under forligsmægling II 167.
— ved odelstaxter II 107, 410—1.
- Aastedssager** I 138, 142, 171, 195, 197, II 110, 307.
- Aasædestaxter** II 382.
- Aavirke af odelsgoods** II 416, 418.
- Absolute procesforudsætninger** I 395, II 277—8.
- Actio** I 337 ff., 360—3, III 2.
— *nata* I 82.
— *judicati* III 2 note 4.
- Adcitation** I 282.
- Administrative afgjørelser i modsætning til judicielle** I 16 ff.
— — efter international civilprocesret I 82—3.
— — ikke gjenstand for retsmidler II 239.
— forretninger ved domstolene I 29—30.
- Administrative handlingers prøvelse ved domstolene** I 30 ff.
— kontrol med domstolene I 34.
— organer, henlæggelse af judicielle forretninger til — I 16, II 397.
— retskilder i processen I 122—3.
— skøn II 357—8.
- Adoptivforhold, værning** I 166.
— som ugildhedsgrund for retsmedlemmer I 225—6.
— som fritagelsesgrund for vidner II 57 note 4.
- Advokat** I 327 note 14. Se forøvrigt **Sagførere**.
- Afbrydelse af processuelle frister** II 149—51, 180, 181, 215, 251.
— af hævd og prækription I 382, II 179.
— af domstolenes virksomhed II 109, 213.
- Afdeling af lagmandsret** I 197.
— af høiesteret I 131, 198.
- Afgifter for offentlige forretninger, tvistigheder om** — I 28.
Se ogsaa **Offentlige afgifter**.
- Afhentning af vidner** I 472, II 95.

- Afhjemling af taxter II 357.
 — af skylddelinger II 392.
- Afhjælpelse af manglende procesdygtighed I 273, 398.
 — af processuelle mangler I 74, 397—8, 436, II 138, 147, 180, 199, 210, 274, 301.
- Afholdelse i arbejdsløn III 101
 —102, 197—8.
- Afhændelse af procesgjenstanden se Overdragelse.
 — af udlagte gjenstande III 100.
 — af arresterede gjenstande III 221 ff.
- Afhørelse af parter I 421—2, II 44 ff., 233, 377.
 — — — i faderskabssager II 319.
 — af den, som begjæres umyndiggjort II 329.
 — af lovlige stedfortrædere II 47.
 — af procesfæller II 47.
 — af konkursskyldnere II 47.
 — af hjælpeintervenienter II 47.
 — af partens ægtefælle II 47.
 — af vidner II 60—1, 329.
 — af sagkyndige II 92.
 — i forligsraadet I 152, II 62, 93, 167, 307.
 — under sjøforklaringer II 102.
 — for lensmanden under skjøn II 377.
 — i voldgiftsret II 442.
 — for namsmyndighederne III 61.
 — ved tolk I 261, II 124.
- Afkald paa angrebs- og forsvarsmidler I 422 ff.
 — paa bevis II 40—2.
 — paa vexelretslige procesregler II 346—7.
 — paa ret til indkrævning af fordringer III 193—4.
 Se ogsaa *Frafaldelse*.
- Aflysning af auktionskundgjørelse III 130.
 — af udækkede heftelser III 167, 180.
 — af arrest III 227.
- Aflæsning af domme og kjendelser I 440, 441, II 113.
 — af voldgiftsdomme II 443.
- Afløsning af brugsrettigheder ved udskiftning II 421.
- Afsigelse af domme og kjendelser I 440—1, II 108, 346, 435.
- Afsindighed se *Sindssygd*om.
- Afskrifter af offentlige dokumenter II 75—6.
 — af forkyndelsesdokumenter II 126—7.
 — af processkrifter II 122, 126, 137.
 Se ogsaa *Gjenpart* og *Udskrifter*.
- Afstemning se *Stemmegivning*.
- Afsætning I 473, II 257, III 7, 109—10, 119, 200, 208.
- Aftagsforretninger II 393.
- Aftale om stansning af sagsbehandlingen II 213—4.
 — ang. beviset II 40—2.
 — om odelsløsningssum II 412.
 — om ny voldgift II 444, 445.
 — om bud ved tvangsauktion III 143.
- Aftvingelighed af retslige afgørelser I 471 ff.
- Afvisning af søgsmaal om abstrakte retssætninger I 2.
 — p. g. a. tvistgjenstandens værdi I 147.
 — p. g. a. værnetingsreglerne I 184, 191.
 — p. g. a. manglende domstolskompetens I 153, 189, 191—3.
 — p. g. a. manglende procesdygtighed I 272—3.
 — p. g. a. manglende partskompetens I 275 ff., 285 ff.
 — p. g. a. søgsmaalskonsumtion I 357.

- Afvisning p. g. a. litispændts I 379, II 383.
- p. g. a. manglende procesforudsætninger I 394 ff., 440, II 206—7.
- p. g. a. retskraftig afgjørelse I 468—9, II 383.
- p. g. a. voldgiftsaftale II 439, 444.
- p. g. a. manglende forligsmægling II 161.
- p. g. a. mangler ved stevningen II 180.
- p. g. a. udeblivelse II 183, 185, 227, 308, 378.
- p. g. a. mangler ved opfriskningsbegjæring II 199, 200.
- p. g. a. urigtig partsforhold i retsmiddelinstans II 246.
- p. g. a. reglerne om ankesum II 249.
- p. g. a. mangler ved gjenoptagelsesbegjæring II 301.
- p. g. a. manglende sikkerhedsstillelse for sagsomkostninger III 275.
- fra underinstansen I 189, II 283—284, 296, 385.
- i ankeinstans II 282—3.
- af skjønforretninger II 378, 385.
- fra underskjønmyndigheden II 385.
- af odelssag II 417—8.
- af anmeldelse til handelsregisteret II 339.
- af anmeldelse til skibsregisteret II 340.
- af auktionsbud III 141—2.
- virkning m. h. t. interventionsøgsmaal I 176.
- — m. h. t. modsøgsmaal I 368.
- særskilt forhandling om I 191—192, 399—400, II 206—7, 223, 231, 377.
- sagsomkostninger i tilfælde af — III 264.
- Akademiske kollegiums delegationsbeslutninger III 24 note 2.
- Akcessoriske tvistgjenstande se Tillægskrav.
- anke se Tilslutningsanke.
- Akkord, kjøremaal I 198, II 266.
- Akkordstyre, inddrivelse af godtgørelse til — III 33.
- Akter, gennemgaaelse af — II 279.
- oplæsning af — II 281.
- tilbagesendelse af — II 287.
- Se ogsaa Udskrift.
- Aktier, udlæg i — III 76.
- Aktieselskaber, undersøgelse af forretningsførselen i — I 25.
- partshabilitet efter international civilprocesret I 85.
- Se ogsaa Selskaber.
- Alderdomsforsikring, udpantning af præmie for — III 28.
- Aldersgrænse for forligsmænd I 207.
- for domsmænd I 209.
- Almenningssager I 132, 281, 287—8, II 146 note 6, 250, 373.
- Almindelige domstole I 129 ff.
- værneting I 158 ff.
- Alternative krav I 151.
- Amtmanden, besættelse af dommerstillinger I 132, 199—200, 204—5, II 360.
- medvirkning til forligsraadens organisation og sammensætning I 155, 207, II 105.
- konstitution af retsskrivere I 251—2.
- kan øge udvalget af retsvidner I 257.
- medvirkning ved sammensætning af skjønmyndigheder II 360, 363.
- beskikker ny formand ved overudskiftning II 426—7.
- kan ikke være forligsmand I 206.
- kan ikke vælges til domsmand I 208.

- Amtmanden kan ikke udøve sagførelsevirkning I 326.
 — beskikker sagfører i beneficerte sager I 332, III 252—3.
 — godkjender retslokaler samt tid og sted for herreds- og byting II 105, 110.
 — modtager forkyndelser og meddelelser til amtskommunen II 139.
 — underrettes om afgjørelser i fader-skabssager II 321—2.
 — underrettes om tvangsforretninger i samfærdselsmidler III 60.
 — meddeler separationsbevilling I 26.
 — fastsætter underholdningsbidrag I 27, II 311.
 — afgjørelse af tvistigheder I 19—21, 24, 26—28, II 100.
 Amtskommuner, værneting ved sager ang. repartition af udgifter I 161, 181.
 — forkyndelser og meddelelser til — II 139.
 Amtsting, medlemmer af a. har lovligt forfald som domsmænd, retsvidner og skjøns mænd I 242, 256, II 369.
 Anbefalet brev, forkyndelser og meddelelser gennem — II 133—134, 382, 443, III 28, 30, 38, 60, 117, 127.
 Andelsret, udlæg i — III 74, 89, 106.
 — tvangsauktion over — III 111.
 Anerkjendelse af krav I 386, 388, 418, II 226, 228, 229.
 Angrebsmidler I 388—9.
 — begrænsning af — I 413 ff.
 — grundelse af — I 416 ff.
 — bestridelse af — I 418 ff.
 — afkald paa — I 422 ff.
 Anhængiggjørelse II 174, 179.
 Se ogsaa Sagsanlæg.
- Anke II 237, 258 ff., 271 ff.
 — parter ved — II 240 ff.
 — frister for — II 250 ff.
 — indflydelse paa tvangsfuldbyrdelse II 256, III 33—4.
 — frafaldelse af — II 253—4.
 — tilbagetagelse af — III 255, 274.
 — ændringer i — II 274—5.
 — afgjørelsen af — II 282 ff.
 — — virkningen af — II 291 ff.
 — mod forlig II 171—3, 239, 249, 258, III 27.
 — mod forligsraadsdom II 308.
 — mod udeblivelsesdom II 201—2, 251, III 274.
 — i umyndiggjørelsessager II 330 ff.
 — mod skjønsforretninger II 383, 385—7.
 — i expropriationssager II 401.
 — i odelssager II 411.
 — over udskiftninger II 428—30.
 — mod voldgiftsdom II 445.
 — mod kjendelse ang. stadfæstelse af auktionsbud III 68, 168 ff.
 — omkostningerne ved — III 266—267.
 Ankedomstole I 130—1, II 265 ff., 308, 330—1, 387—8, 401, 411, 428, 435.
 Ankeerklæring II 272 ff., 308.
 Ankeforberedelse II 278 ff.
 Ankeforhandlingen II 119—120, 280 ff.
 — i umyndiggjørelsessager II 331.
 Ankefrist II 250 ff., 331.
 — overfor forlig II 251.
 — i vexelsager II 250, 346.
 — ved overskøn II 250, 386.
 — i expropriationstvister II 250, 401, 404.
 — i udskiftningssager II 429, 431.
 — overfor voldgiftsdom II 445.
 — for paaanke af tvangsauktion III 173.

- Ankefrist** stanser ved begjæring om opfriskning II 202, 251.
- gjælder ikke for spørgsmaal om norsk domsmyndighed I 187, II 250.
- løber ogsaa i retsferierne II 108, 253.
- opreisning mod oversiddelse af — II 155.
- Ankegjenstandens værdi** se **Ankesum**.
- Ankegrund** I 147, 233, 238, 241, II 201, 261 ff., 331.
- ændring af — II 275.
- ved overskøn II 385—6.
- ved tvangsauktion III 163 ff.
- Ankenævnd m. h. t. krigskonjunkturskat** I 25.
- Ankesum** II 246 ff.
- gjælder ikke for spørgsmaal om norsk domsmyndighed I 187, II 247.
- gjælder ikke ved anke over forlig eller forligsraadsdom II 247, 308.
- ved skjønsforretninger II 384, 386.
- i udskiftningsager II 428—9.
- Ankeændringer** II 267—70, 274—5.
- Anmeldelse af forfald** I 222, 256, II 55, 369.
- af sagføreres kontor I 328.
- af bopælsforandringer II 143.
- til handelsregistrene, tvist ang. — II p. 339—40.
- til skibsregistrene, tvist ang. — II 340.
- af frivillige auktioner III 182.
- Annulation se Ophævelse og Ugyldighed**.
- Ansvar for procesgjenstanden** I 381—2, II 181.
- for dispositioner over odelsgoods II 416, 418.
- Ansvar for udlagte gjenstande** III 98.
- for domsmænd I 222, III 284 ff., 291 ff.
- for retsvidner I 259, III 284 ff., 291 ff.
- for tolke I 262, III 290.
- for parter II 93—5, III 292 ff.
- for vidner II 93—5, III 290.
- for sagkyndige II 95, III 290.
- for skjønsmænd II 369—70, III 284 ff., 291 ff.
- for undladelse af at fremlægge bevisgjenstande eller skjøns-gjenstande II 87—8, 95, 378.
- for offentlige tjenestemænd III 284 ff., 291 ff.
- for procesfuldmægtige III 289—90, 291 ff.
- i anledning af skjøen II 390, III 288, 293.
- Se ogsaa **Erstatning, Straf**.
- Antagelse af auktionsbud** III 144 ff., 183—4.
- Anvisning af fordringer til indkrævning** III 100, 186, 188 ff.
- Apotek, udlæg i og bestyrelse af** — III 71, 76, 100—1, 194—6.
- Apotekere, vidnepligt** II 50.
- Appel** I 17.
- Appelsystemet ved mundtlig og umiddelbar rettergang** I 50—1.
- Approbatation af auktionsbud se Antagelse**.
- Arbejderbeskyttelse, afgjørelsen af tvistigheder om anvendelse af lovgivningen om** — I 23.
- Arbejdsledighedskasser, tvistigheder om understøttelse af** — I 20, 24.
- fritagelse for udlæg III 81—2.
- Arbejdsleieforholds behandling i retsferierne** II 107.
- Arbejdsløn, fritagelse for udlæg** III 79—80.

- Arbejdsraadet, afgjørelser ang. arbejderbeskyttelse I 23.
- Arbejdsretten, organisation I 134, II 432—3.
- kompetens I 144, II 433.
- udelukkelse af offentligheden II 113.
- ugildhed I 224 note 5, II 433.
- Arbejdssted som sted for forkyndelser II 128.
- Arbejdstid for retterne II 106, III 123.
- Arbejdstviser II 431 ff.
- Arkiv, rettens I 254.
- Arrest I 6, 139, III 7, 210 ff.
- betingelserne for — III 211—6.
- begjæring og beslutning om III 216—9.
- iværksættelse af — III 219—21.
- virkningen af — III 221—5.
- ophør af — III 225—6.
- omkostninger ved — III 281 ff.
- Arrestdomstol III 217.
- Arrestgrund III 212—4.
- Arrestsager, behandling i retsferierne II 107.
- forligsmægling unødvendig II 160.
- Arrestværnning I 178, II 216—7.
- Arvebehandling, afholdelse i retsferierne II 107.
- Arvelod, udlæg i — III 89, 106.
- Arvetingsvidner II 98.
- Arveværnning I 164—5.
- Arvinger, overtagelse af søgsmaal I 313 ff.
- indtræden i ægteskabssag I 287, 314—5, II 309—10.
- indtræden i nedstammingsag I 287, 315, II 312.
- partsstilling i faderskabssag II 316—7.
- tvangsfuldbyrdelse mod — I 288, III 20, 37, 201.
- Attest, embedsmæssig II 75, 78.
- Auktion, frivillig I 10, III 175, 180 ff.
- Se forøvrigt Tvangsauktion, Nødvendig auktion.
- Auktionsbud III 141—4.
- Auktionsfordringers inddrivelse III 32, 40, 115, 125, 162—3, 184—5.
- Auktionsforvaltere I 130.
- Auktionskatalog III 141, 183.
- Auktionskjøberens som part III 21.
- rettigheder III 31, 158—161.
- forpligtelser III 32, III 161—3.
- Auktionslysning se Kundgjørelse.
- Auktionsomkostninger III 134—5, 180.
- fuldbyrdelse af — III 33, 162.
- Auktionsplakat III 123.
- Auktionssskjøde III 158, 185.
- Auktionsvilkaar III 50, 124, 131 ff., 140, 180.
- Autorisation af dommerfuldmægtige I 205.
- af sagførere I 325 ff.
- af sagførerfuldmægtig I 329.
- Autorrettigheder, udlæg i — III 73—4.
- Avling, udlæg i — III 74.
- Bedriftsværnning I 168.
- Beedigede forklaringer se Edfæstelse.
- Begjæring, formen for — II 116.
- om opfriskning II 198—9.
- om gjenoptagelse II 300—1.
- om faderskabssag II 314 ff.
- om umyndiggjørelse II 325—6.
- om skjøen II 374.
- om overskjøn II 384.
- om udskiftning II 422.
- vedk. tvangsfuldbyrdelse III 39 ff., 66.
- om tvangsauktion III 123—4.

- Begjæring** om tilsyn med udlagt apotek III 195.
 — om arrest III 216—7.
 — om midlertidige forføinger III 231.
- Begrundelse** af angrebs- og forsvarsmidler I 416—7.
 — af domme og kjendelser I 441, 443 ff.
 — af skjønsbegjæring III 377.
 — af negtelse af skjønsforretning II 374—5.
 — af skjønsresultatet II 381.
 — af voldgiftsdom II 443.
 — af afslag paa begjæring om tvangsfuldbyrdelse III 40.
- Begrænsning** af angrebs- og forsvarsmidler I 413—6.
 — af tvangsfuldbyrdelse III 64—5, 86, 130.
 — — — af hensyn til tredjemands ret III 87 ff.
- Bekjendtgjørelse** se Kundgjørelse.
- Bekræftelse** se Forsikring.
- Belysningsmidler**, fritagelse for udlæg III 77.
- Bemyndigelse** til at handle paa sagsøgtes bekostning I 473, III 199, 207.
- Beneficerte sager** III 245 ff.
- Beneficium competentia** se Undtagelse fra udlæg.
 — *processus gratuiti* III 245 ff.
 — *paupertatis* III 247 ff.
- Benægtelser** I 288, 420 ff.
- Berammelse** af hovedforhandling II 230.
 — af ankeforhandling II 279.
 — af vexelsager II 342.
 — af dødsformodningssager II 336.
 — af mortifikationssager II 351.
 — af eiendomsdomssager II 353—4.
 — af skjøn II 375—6.
- Berammelse** af odelsløsnings-sager II 409.
 — af udskifning II 423.
 — af udlægsforretning III 57, 102 ff.
 — af tvangsauktion III 122—3, 129—130.
- Beregning** af tvistgjenstandens værdi I 145 ff.
 — af ankegjenstandens værdi II 246 ff.
 — af udlægsgjenstandes værdi III 107—8.
- Bergværk**, udlæg i — III 75.
- Berigtigelse** af retslige afgjørelser I 197, 247, 427, 477 ff., II 435.
 — af voldgiftsdomme II 443.
 — af rettergangsfeil I 74, 397—8, 436, II 138, 147, 180, 199, 210, 274, 301.
- Beruselse** II 94—5, III 284.
- Besiddelse**, udlæg i gjenstande i tredjemands — III 22, 88—9.
 — som betingelse for tvangsauktion over løsøre III 114, 115.
- Besiddelsestagelse** af udlæg III 92 ff.
 — af arresteret gods III 221.
 — af underpant se Brugeligt pant.
- Besigtigelse** i sjøretssager II 99—100.
 Se forøvrigt Granskning.
- Beskikkelse** af dommere I 203—205.
 — af retsskrivere I 251—2.
 — af sagførere I 325 ff.
 — af sagførerfuldmægtige I 329.
 — af sagkyndige II 91.
 — af procesfuldmægtig i beneficerte sager I 332, III 252—3.
- Beslag** af ting, fuldbyrdelse af — III 5.
- Beslutninger** af retten I 439 ff.
 — meddelelse om — I 442.

- Beslutninger, omgjørelse og berigtigelse af** — I 477 ff.
 — som gjenstand for klæremaal II 258 ff., 293—4.
 — vedkommende begjæringer om tvangsfuldbyrdelse III 40.
- Bestanddele, udlæg i en tings**
 — III 74—5.
- Besvøgrede se Svogerskab.**
Besvøring se Klage.
Betaling se Godtgjørelse.
Betalingsfrist ved auktion III 133, 148.
- Betalingsværneting** I 167—168.
- Betingede krav, fuldbyrdelses-**
dom for — I 343.
 — fuldbyrdelse af — III 35.
 — afløsning ved tvangsauktion III 166.
- Betjenter ved retterne** I 259—60.
- Betroelser udelukker vidnes-**
byrd II 50—2.
- Bevidnelse om parter og vid-**
ners troværdighed II 31, 67.
 — om udført forkyndelse II 132.
 — om stedfunden meddelelse II 138.
- Bevilling til separation eller**
skilsmisse I 26.
 — til mortifikation II 350.
 — af fri proces III 245 ff.
- Bevis** II 1 ff.
 — i gammel germansk proces I 53—4.
 — i den ældre norske proces I 60—1.
 — efter international procesret I 97 ff.
 — fælles for alle parter I 288.
 — parternes virksomhed I 407—8.
 — nødvendigheden af — II 1 ff.
 — umiddelbarhed I 49, II 26 ff., 41, 328.
 — udelukkelse af — II 30 ff.
 — i udeblivelsestilfælde II 192—3.
- Bevis ang. retssætninger** II 5.
 — ang. erfaringsætninger II 5—6.
 — for procesfuldmagt I 331.
 — for forkyndelser II 132—3.
 — for meddelelser II 138.
- Bevisbedømmelse** II 24 ff., 63 ff.
 — ang. sagsforholdet er ikke underkastet højesterets prøvelse II 261.
 — ang. sagsforholdet i skjønssager ikke gjenstand for anke II 385.
- Bevisbeslutning** II 33—4.
- Bevisbyrden** I 98, 116, II 13 ff., III 55.
- Beviserklæringer, parternes**
 I 422, II 43.
- Bevisførsel** I 152—3, II 11—13, 33—4, 233.
 — i forligsraadet I 152—3, II 307.
 — i umyndiggjørelsessager II 328.
 — i skjønssager II 377.
 — i expropriationssager II 399.
 — ved udskiftningsret I 152, II 425.
 — ved voldgiftsret II 442.
 — under tvangsfuldbyrdelse III 61.
 — efter international procesret I 100.
 — protokollation af — I 429 ff.
 — ang. sagsomkostninger III 270.
- Bevisgrunde** II 12.
- Bevisindsigelse** I 419 note 2.
- Beviskraft af retsbøger** I 433.
 — af dokumenter II 77 ff.
- Bevismaterialet, parternes raa-**
dighed over — I 423.
- Bevismidler** I 98, II 12, 42 ff.
 — i umyndiggjørelsessager II 328.
 — fratagelse af — I 423.
 — personelle II 12.
 — reelle II 12, 72 ff., 81—2.
- Bevisoptagelse, herreds- og**
byrettens kompens I 137.
 — udenfor embedskredsen I 155, 190.

- Bevisoptagelse i udlandet I
100 ff., II 39—40, III 275.
— udenfor hovedforhandlingen II
35 ff., 231.
— udenfor retssag eller til brug for
udenlandsk retssag I 158, II 96 ff.
— om tvistgjenstandens værdi I
146.
— om ugildhedsspørgsmaal I 233.
— i anden sag II 143.
— i retsferierne II 107.
— ved kjæremaal II 295—6.
— til brug for udskiftning II 425.
— til brug for voldgiftsret II 442.
- Bevisreglerne i den internatio-
nale civilproces I 97 ff.
— anvendelse paa ældre retsforhold
I 116—117.
— bindende eller fravigelige II
40—2.
- Bevisteori I 55, 61, 71.
Bevistilbud II 33—4, 226.
Bevisumiddelbarhed I 49, II
26 ff., 41.
— i umyndiggjørelsessager II 328.
Bidragsfoged II 314.
Bidragsforelæg II 314.
Bigamisager se Ægteskabs-
sager.
- Biintervention se Hjælpe-
intervention.
- Bjergeløn, fastsættelse af stør-
relsen af — I 24—5, II 99—100,
358.
— tvistigheder om fordeling af — I
21, II 99—100.
— værneting for søgsmaal til fast-
sættelse af — I 168.
- Bobestyrer, forkyndelser og med-
delelser til — II 140.
- Bodmeribreve, fuldbyrdelse af
— III 30.
— arrest ifølge — III 213, 227.
- Boer, værneting I 161—2.
— overtagelse af søgsmaal I 313 ff.
- Boer, forkyndelser og meddelelser
til — II 140.
— forligsfuldægtig for — II 164.
— styrets ugildhed som dommere I
226.
— mødepligt og afhørelse II
42—3.
— partsstilling i faderskabssager II
316—7.
— tvangsfuldbyrdelse i — I 288, III
20, 37.
— ansvar for grundløse spørgsmaal
III 292.
- Bonitering under udskiftning II
424.
- Bopæl, bestemmende for værne-
tinget I 158—9.
— som forkyndelsessted II 128.
— bestemmende for udlægsforret-
ning III 102.
— ikke bestemmende for arrestfor-
retning III 220.
- Bopælsforandringer, anmel-
delse af — II 143.
- Brandkontingent, udpantning
for — III 28.
- Brandredskaber, udlæg i —
III 75.
- Brandskadeerstatning, ud-
læg i — III 76.
- Brandtaxter II 357, 393—4.
- Brugeligt pant III 31, 72, 101,
110.
- Bruger, indstevning i expropria-
tionssager II 395.
- Brugsrettigheder, værdibe-
regning I 150.
— afløsning ved udskiftning II 421.
— udlæg i — III 76, 81.
- Brændsel, fritagelse for udlæg
III 77.
- Bud ved auktion III 141—4.
- Bygdealmenninger, deling af
— I 132, II 250, 259, 267.
- Bygninger, udlæg i — III 74.

- Bygningskommissionens
skjøn i naboforhold I 23, II
358.
- Bygningskyndige domsmænd
I 212—3, 218.
- Byretterne se Herreds- og
byretterne.
- Bøder, fuldbyrdelse af — III 5.
Se forevrigt Straf.
- Bøger, udlæg i — III 77, 78.
- Børn, fastsættelse af opfostrings-
bidrag til — I 27, II 314 ff.
— fordeling mellem forældre I 27,
II 311.
— bortsættelse af — I 27.
— partsforsikring af — II 46.
— som vidner II 49, 60, 62.
— som procesfuldmægtige I 323.
— som forligsfuldmægtige II 164.
— indtræden i ægteskabssag I 287,
314—5, II 309—10.
— stilling i faderskabssag II 317.
Se ogsaa Slægtskab.
- Checkforpligtelser, værne-
ting I 167.
- Checksager II 341 ff.
- Citant I 265.
- Civilproces, væsen og opgave
I 1 ff.
Se ogsaa Proces.
- Civilprocesret I 2.
- Civilprocesretskildernes
saglige virkekreds I 119 ff.
- Compromissum II 438.
- Cumulatio inepta se For-
ening af retskrav.
- Decisoriske retsregler I 78.
- Delafgjørelser I 360, 363, 368
—369, 439 note 1, 470 note 28,
II 207—8.
- Delegation af domsmyndighed I
180—1.
- Deliktsværneting se Er-
statningsværneting.
- Deling af krav I 151.
— af forhandlingen om flere krav
I 360, 363, 368—9, II 207, 377.
— af sagsbehandlingen m. h. t. af-
visningspaastande I 191—2, 399
—400, II 206—7, 223, 231, 281,
377.
— af retsafgjørelser I 360, 363, 368
—369, 439 note 1, 470 note 28,
II 207—8.
— af sagsomkostninger III 263, 265
—266.
- Depositar, tvangsfuldbyrdelse hos
— III 22.
- Deposition af procesbeløb I
311—2.
— af expropriationsbeløb II 401—2,
404—5.
— af indbetalinger under tvangs-
fuldbyrdelse III 67.
— af kjøbesum ved auktion III
166.
— af rettergangsomkostninger III
241—2.
- Devolutive retsmidler II 238.
- Dilatorisk indsigelse I 419.
- Diplomater, bevisoptagelse ved
— I 101.
— forkyndelser ved — I 93 ff., II
135.
- Direkte tvanganvendelse I 472
—473, III 5, 199—200, 207.
— bevis II 12.
- Disciplinærstraf, fuldbyrdelse
af — III 26.
- Dispositionsprincip I 42,
402 ff.
— under skjønforretninger II 377.
— under tvangsfuldbyrdelsen III 59.
- Dispositive partserklæringer I
418, II 9—11.
— dokumenters beviskraft II 77.
- Dissentere, vidne II 62—3.
- Dissentierende votum I 447,
II 382.

- Diætgodtgjørelse til vidner og sakkyndige II 55—6, 93.
 Dokumentation se Oplæsning.
 Dokumentbegrebet II 73—4.
 Dokumenter forsynes med fremlæggelsespaategning I 253, 434, III 66.
 — adgang til at undersøge og faa udskrift af — I 253, 434—5.
 — opbevaring og tilintetgjørelse I 253, 434, II 123.
 — udlaan af — II 123.
 — vidners pligt til at medtage — II 53, 85, 94.
 — bevis ved — II 72 ff.
 — ægthedsbeviser for — II 74 ff.
 — beviskraft II 77 ff.
 — fremlæggelse af — II 83 ff.
 — oplæsning af — I 253, II 233, 281—2, 307.
 Dom I 439 ff.
 — udenlandsk I 104 ff.
 — raadslagnig og stemmegivning før — I 447 ff.
 — kan bare fældes af de dommere, som har overværet forhandlingen I 50, 236, II 212, 235.
 — frist for afsigelsen af — I 441.
 — forkyndelse af — I 442.
 — indhold af — I 442 ff., 454 ff.
 — opfyldelsesfrist i — I 446, 475—477, II 346.
 — retskraft I 456 ff.
 — aftvingelighed af — I 471 ff., III 24—5.
 — omgjørelse og berigtigelse af — I 477 ff.
 — i udeblivelsestilfælde II 183 ff., 286—7, 308, 321, 352—3.
 — i ankesager II 282 ff.
 — i faderskabssager II 320—1.
 — i dødsformodningssager II 336.
 — i mortifikationssager II 352.
 — i eiendomsdomssager II 353—4.
 Dom i namsretstvistigheder III 54—5.
 — i beneficert sag III 255.
 Dom før ret I 235.
 Domicil I 86.
 Domicilprincip I 185.
 Dommere I 193 ff.
 — alm. betingelser I 201—3.
 — udnævnelse I 203—4.
 — konstituerede I 204.
 — indbyrdes slægtskabs- og svoger- skabsforhold I 201, II 368—9.
 — udelukkede fra valg til forligs- rådet I 206.
 — udelukkede fra valg til doms- mænd I 208.
 — ugildhed I 201, 205, 222 ff., 241—242.
 — forfald I 242—3.
 — udelukkede fra sagførervirksom- hed I 326.
 — kan forrette som tolk II 124.
 — ansvar for feil og forsømmelser III 284 ff., 291 ff.
 Se ogsaa Retten og Rettens formand.
 Dommerfuldmægtige I 203, 204—5, 224, II 360.
 Dommerhandlinger I 385, 425 ff.
 — udenfor embedskredsen I 155, 188.
 Dommerløfte se Forsikring.
 Domsforhandling i forligs- rådet II 117, 305 ff.
 Se forøvrigt Hovedforhand- ling.
 Domsgrunde I 431, 443 ff.
 — berigtigelse af — I 197, 427, 477.
 Domskompetens se Doms- myndighed.
 Domskonklusion I 445—6.
 Domsmyndighed I 135 ff., 154, 358, 366, 374—5, II 179, 290, 338.

- Domsmyndighed** i forhold til udlandet I 87 ff., 105, 183, 184—187.
 — overskridelse af — I 189—91.
 — i mortifikationssager II 350.
 — skjønsrettens II 379, 410.
 — — i expropriationssager II 398.
 — arbejdsrettens I 144, II 433.
 — namsrettens III 11 ff., 44 ff.
- Doms mænd** i herreds- og byretterne I 195—7, II 400, 414.
 — i lagmandsretterne I 197—8, II 414.
 — i fiskerisager I 201, 211, 219.
 — valgbarhedsbetingelser I 208—10.
 — valg I 211—214.
 — udtagelse I 216—219, 230.
 — tilsigelse I 219—20.
 — tjenestepligt I 221.
 — forsikring I 221—2.
 — forfald I 197—8, 242—3.
 — ugildhed I 222 ff., 241—2.
 — i tilfælde af søgmaalskumulation I 359.
 — i expropriationstvister II 400.
 — i odelsløsningssager II 414.
 — i udskiftningssager II 428.
 — ansvar for forsømmelser og fejl I 222, III 284 ff., 291 ff.
- Domsslutning** I 445—6.
- Domssogn** I 155.
- Domstolene**, organisation I 129 ff.
 — kompetens se **Domsmyndighed**.
 — forhold til voldgift II 447—8.
- Domstolens formand** I 194, 197—9, 243 note 1.
 — træffer afgørelser og forføininger udenfor de enkelte retssager I 194, 197, 243—4.
 — ansætter underordnede tjenestemænd ved retterne I 259.
- Dunvær**, fredlysning III 233—4.
- Duplikater** af forkyndelsesdokumenter II 126—7.
- Dyr**, udlæg i — III 77.
- Dækning** af udlæg III 100—2.
 — i fordringer og andre rettigheder III 188 ff.
 — af arresterede gjenstande III 222—3.
- Dækningsprincip** ved tvangsauktion III 111, 148 ff.
- Død**, virkningen af en parts — I 316, II 213, 217, 312, 316.
 — virkning for procesfuldmagt I 315, 334.
 — faderskabssag efter faderens — II 316.
 — tvangsfuldbyrdelse efter domfældtes — III 20, 37.
 — virkning m. h. t. udlægssfrihed III 84.
- Dødsboauktion** III 176.
- Dødsformodningssager** I 122, 142, 349, II 335—6.
 — værneting I 166.
- Dømmende kommissioner** se **Overordentlige domstole**.
- Døve** og døvstumme, afherrelse af — I 261.
- Ed**, anvendelse i den ældre proces I 53—54, 57, 60.
 — anvendelse ved bevisoptagelse i udlandet I 100.
 — form II 62.
- Edfæstelse** af vidner II 62.
 — — — under sjøforklaringer II 102.
 — af sagkyndige II 92—3.
 — af retstolk I 261.
 — af parter i faderskabssager II 319.
 — udelukket i forligsraadet I 152, II 93, 307.
 — — for lensmanden som skjønsbestyrer II 377.
 — — ved udskiftningsret I 152, II 425.

- Edfæstelse udelukket ved voldgiftsret I 152, II 442.
 — — for namsmanden III 61.
- Editionspligt se Fremlæggelse af dokumenter.
- Edsvorne fuldmægtige se Dommerfuldmægtige.
- Eftergivelse af sportler III 244.
- Egen tilstaaelse II 6 ff., 21.
- Eiendomsdomssager I 122, 349, II 353—4.
 — værneting I 172, 173.
- Eiendomsret, værneting i sager om — I 158, 170—3, 181.
- Elektricitetsværk, udlæg i — III 74—5.
 — tvangsbestyrelse af — III 196.
- Embedsattest, beviskraft II 75, 78.
- Embedsdistrikt I 154—5.
- Embedsforseelser, ansvar for — III 284 ff., 291 ff.
- Embedshandlinger, forbud mod — III 229—30.
- Embedsløn, udlæg i — III 79, 82.
 — tilbageholdelse af — III 101, 197.
- Embedsmænd, som ikke kan være forligsmænd I 206.
 — som ikke kan vælges til domsmænd I 208.
 — som ikke kan tilkaldes i høiesteret og lagmandsret I 203.
 — som ikke kan udøve sagførervirksomhed I 326.
 — statens ansvar for rettergangsforseelser af — III 285.
- Embedsprotokol I 433, II 78.
- Emigrantagenter se Udvan-dringsagenter.
- Endelig dom I 454 ff.
- Enke, partstilling i faderskabssager II 316—7.
- Erfaringssætninger, anvendelse af — I 409 ff.
- Erfaringssætninger, bevis for — II 5—6.
 — anke paa grund af feilagtig anvendelse af — II 264—5.
- Erkjendelse I 139, 149, 288—289, 418, II 6 ff., 21, 226, 228, 229.
 — af procesfuldmægtig I 333.
 — af retslig medhjælper I 321.
 — af faderskab II 315, 318, 321.
- Erkjendelsesstadiet i processen I 37, III 2.
- Erklæringer af sagkyndige I 49, II 28, 92, 118.
- Erstatning for spildt møde i forligsraadet II 166.
 — for sagsomkostninger III 256 ff.
 — for udgifter ved fremlæggelse af dokumenter II 85.
 — af udeblivende vidner, sagkyndige m. fl. II 93 ff.
 — for skade paa fast eiendom I 138, 142, 170, 181, 195, 197.
 — for undladelse af at iværksætte expropriation II 407, III 268—9, 271, 274.
 — for uberettiget hugst i odelsgods under løsningsag II 416.
 — for indskrænkninger i raadigheden, naar odelsløsningssag frafalder II 416.
 — for flytning, naar en odelsløsningsmand ikke beholder eiendommen II 418.
 — for foregreben tvangsfuldbyrdelse II 257.
 — for rettigheder, som ikke overtages ved tvangsauktion III 165—166.
 — for skade, som en skyldner volder ved at handle mod en dom I 178, II 161, III 201, 204, 208.
 — for tab ved uretmæssig tvangsfuldbyrdelse III 276 ff.

- Erstatning for ugrundet arrest og andre midlertidige forføininger I 178 III 281 ff.
- for feil og forføimmelser under rettergang III 272 284, ff.
- Erstatningskrav, som kan forfølges i forbindelse med hovedsagen I 144—5, 177, 335, 366, 375, II 244, 268.
- mod stat, kommune eller offentlige indretninger II 337 ff.
- som er fritaget for udlæg III 81, 82.
- udlæg for — III 83.
- Erstatningsværneting I 169—70.
- Eventualmaximen I 44, 55, 413.
- Exceptio* I 419.
- *fori* I 183.
- *litis pendentis* I 363, 379.
- *rei judicatae* I 468.
- *plurium comcubentium* II 320.
- Examensbetingelser for dommere I 203.
- for retsskrivere I 252.
- for sagførere I 325—7, 329.
- Eksekution se Tvangsfuldbyrdelse og Udlæg.
- Eksekutionsbestemmelser anvendelse paa ældre retsforhold I 116—7.
- Eksekutionskraft se Tvangskraft.
- Eksekutionsstadiet i processen I 37.
- Eksekutivklausul III 29.
- Eksekutivproces I 37.
- Eksekutoriske dokumenter I 41.
- Exigibilitet se Tvangsfuldbyrdelse og Tvangskraft.
- Expropriation, sager ang. — II 394 ff.
- værneting I 178, 181.
- Expropriation, procesfælleskab I 287—8.
- tvistigheder om — I 142, 171, II 159, 379, 397 ff.
- domsmænd i tvistigheder om — I 195—7.
- besiddelsestagelse ved — II 404—406, III 32.
- sagsomkostninger II 407, III 268, 271, 274.
- erstatning for —, værneting I 171.
- Exterritorialitetsret I 89, 170, 172, 266, III 25.
- Extraordinære dommere se Overordentlige domstole, Fiskeridomstole.
- retsmidler II 238.
- civilproces se Særlige rettergangsmaader.
- Extrating II 106, 110.
- Factum* som gjenstand for anke II 261.
- Fabrik, udlæg i — III 75.
- Fabriktilsynet, afgjørelser ang. arbejderbeskyttelse I 23.
- Faderskabsforelæg II 314.
- Faderskabssager I 122, 140, II 159, 311, 313 ff.
- værneting I 166, 181, II 316.
- fri rettergang III 248 note 12.
- Fagdommere I 193.
- alm. betingelser I 201—3.
- Fagkyndige domsmænd I 212—213, 218.
- retsvidner I 258.
- Falsmaalsbøder for vidner se Straf.
- Familieforsørgeres beskyttelse mod udlæg III 83.
- — mod udkastelse III 203.

- Familieforhold se Slægtskab.
- proces ang. — se Nedstamningssager.
- Familiepapirer, fritagelse for udlæg III 78.
- Familieretslige tvistigheder I 26 ff.
- Fanger, indkaldelse som vidner II 60.
- Fast eiendom, værneting I 158, 170—3, 181, II 97, 372.
- — efter international civilprocesret I 89.
- behandling af sager om — I 138, 142, 195, 197.
- partslegitimation m. h. t. søgsmaal ang. — I 277, 285.
- panthavers ret til brugelighed af — III 31, 72, 101, 110.
- udlæg i — III 74.
- besiddelsestagelse ved udlæg i — III 96, 101.
- eierens disposition over udlagt — III 98—100.
- udlevering af — III 32, 201—3.
- fravigelse af expropriert — II 404—6, III 32.
- Fastsættelsessøgsmaal I 4, 10, 12, 340, 344 ff., 372—3.
- efter international civilproces I 82.
- i ankesag II 269.
- i sager om offentlige tjenestehandlinger II 337 ff.
- ang. voldgiftsdoms ugyldighed I 445—7.
- Fattigforsørgelse, tvistigheder om — I 19.
- bevisoptagelse ang. — II 103.
- Fattigvæsenet, adgang til udlæg III 84.
- fri sagførsel III 245—6.
- Feil ved dommersædets besættelse I 234 ff., 396.
- Feil ved retsskriverembedets besættelse I 253.
- m. h. t. retsvidners tilkaldelse I 259.
- ved afgjørelsen af tvistgjenstandens værdi I 147.
- m. h. t. søgsmaalskumulatio n I 282, 363—4.
- virkningen af processuelle — I 73—4, 398—9, II 288 ff., 296.
- — — i odelssager II 417—8.
- ved protokollation I 433.
- ved bevisoptagelser II 25.
- ved forkyndelser II 138.
- i afgjørelsen som ankegrund II 261 ff.
- i afgjørelsen, ansvar for — III 284 ff.
- ved anke II 279.
- ved sammensætningen af skjø n II 369.
- ved auktionskundgjørelse III 129—130.
- ved salgsgjenstanden ved auktion III 157.
- afhjælpelse af — I 74, 397—8, 436, II 138, 147, 180, 199, 210, 274, 301.
- Ferier se Retsferier.
- Fiendskab, indflydelse paa vidnesbyrds vægt II 68.
- Filia ls værneting I 161, 164.
- Finmarken, særlige retsvidneudvalg I 257.
- særlige skjønsmandsudvalg II 361.
- ordning af jordforholdene i — I 132, II 159, 250, 259, 267.
- Firma, værneting I 161, 163, III 102.
- søgsmaal ang. anmeldelse af — II 339—40.
- Fiskefangst, tvist om fordeling af — ved sammenvikling af fiske redskaber I 21—2.

- Fiskeridomstole**, organisation
I 132, II 348.
— kompetens I 143—4, II 359.
— retskredse I 156.
— sammensætning I 199—201.
— opnævnelse af domsmænd I 211, 219.
- Fiskerisager** II 347—9.
— paadømmelse i forligsraadet udelukket I 141, II 348.
— stevnevidner i — I 260, II 348.
- Fiskeriskjøn** II 358, 359, 360, 362.
- Fjeldstrækninger**, fastsættelse af størrelsen af — I 23.
- Fjernelse fra retslokalet** se Udelukkelse, Udvisning.
- Flere krav sammenlægning** ved beregning af tvistgjenstandens værdi I 149—51.
— sagsøgere eller sagsøgte i samme søgmaal I 279 ff., II 244, 310—313, III 55.
— krav i samme søgmaal I 140, 142—3, 196, 291, 294, 358 ff., II 310, 313.
— sagers forening til fælles behandling I 43, 291, 294, 360, 363, 368, 427, II 208, 270, III 173.
— begjæringer om udlæg hos samme sagsøgte III 42.
— udlægshavere i samme gjenstand III 98, 116.
— auktionsbud III 143 ff.
— parters ansvar for sagsomkostninger III 264—6.
- Flermandsdomstole**, raadslagnings og stemmegivning i — 447 ff., II 113.
- Flødning**, afgjørelse af tvist om gennemgang for trævirke under — I 23.
- Flødningsbestyrelser**, tvistigheder mellem — I 20.
- Foder**, udlæg i — III 77 ff.
- Forandring** i fortegnelserne over domsmænd, retsvidner og skjøsmænd I 209—10, 214—6, 257, II 362.
— af søgmaalsgjenstanden I 370 ff., III 55.
— af ankegjenstanden II 267—70.
— af ankegrunden II 274—5.
— af paaanket dom II 282 ff.
- Forberedelse** af bevisførselen II 33—4, 230—1, 280.
— af hovedforhandlingen se Sagsforberedelse.
— af ankeforhandlingen II 278 ff.
- Forberedende indlæg** II 121—122, 227—8.
- Forbigaaelse** ved udtrækning af domsmænd I 209—10, 217—8.
— ved tilsigelse af domsmænd I 209—10, 220.
— ved tilsigelse af retsvidner I 258.
- Forbrydersk vandel**, indflydelse paa vidnesbyrds vægt II 66—7.
- Forbud** I 6. Se forøvrigt Midlertidige forføininger.
— mod forføining over udlagte gjenstande III 108.
— mod at skib forlader havnen før auktion III 99, 110.
— mod udvandring III 215.
- Fordringer**, udlæg i — III 79 ff., 86, 93 ff.
— dækning af udlagte eller pantsatte — III 188 ff.
— inddrivelse af arresterede — III 222.
— formuesværneting ved — I 175—176.
- Foredrag**, parternes II 231 ff.
- Foregreben fuldbyrdelse** I 474 ff., II 256—7.
- Forelæg** i straffesager, fuldbyrdelse af — III 26.

- Foreløbige retsmidler se Arrest og Midlertidige forføjninger.
- Foreløbig skriftvexel se Sagsforberedelse.
- Forening af flere parter I 279 ff., 358, II 244, 310, 313, III 55.
- af flere retskrav I 140, 142—3, 196, 291, 294, 358 ff., II 310, 313.
- — — efter international civilprocesret I 82.
- — — i mortifikationssager II 351—2.
- af flere skjønsgegenstande II 373—374.
- af forhandlingen af flere sager I 43, 291, 294, 360, 363, 368—9, 427, II 208, 270, III 173.
- af formalitets- og realitetsprocedyre I 399—400.
- Foreninger, værneting I 161.
- partsdygtighed I 266.
- procesdygtighed I 272.
- forkyndelser og meddelelser til — II 140.
- forligsfuldmægtig for — II 164.
- styrets ugildhed som dommere I 226.
- — mødepligt og afhøring II 42—43.
- ansvar for grundløse søgmaal III 292.
- Foresattes intervention i sager om offentlige tjenestehandlinger II 338—9.
- Forfald for dommere I 194, 197—199, 242—3.
- for forligsmænd I 194.
- for domsmænd I 197—8, 242—3.
- for retsvidner I 256.
- for vidner II 55.
- for parter II 195, 202—3, 379.
- for procesfuldmægtige II 203 med note 2.
- Forfald for skjønsmænd II 369.
- for voldgiftsmænd II 440.
- for vidner ved tvangsforretning III 15.
- ved forligsmægling II 163 note 9.
- Forfaldstid, betingelse for fuldbyrdelse I 344, III 34—5.
- Forfatterret, værneting i sager ang. — I 179.
- udlæg i — III 73—4.
- Forhaling af søgmaal III 272, 292.
- af skjønsforretning III 272, 293.
- af tvangsfuldbyrdelse III 293.
- Forhandlingen, formen for — II 116 ff.
- om procesforudsætninger I 191—2, 399—400, II 206—7, 223, 377.
- protokollation af — I 428—9, 435.
- Forhandlingsgrundsætningen I 42—3, 55, 402 ff.
- i ægteskabssager II 310.
- i nedstammingsager II 312—3.
- i umyndiggjørelsessager II 325, 331.
- under skjønsforretninger II 377.
- under udskiftning II 425.
- under tvangsfuldbyrdelse III 60.
- Forholdstalsvalg ved valg af forligsmænd I 206.
- Forhyringskontor, værneting I 168.
- Forhørsret I 130.
- Forkastelse af anke II 282—3.
- af begjæring om gjenoptagelse II 301—2.
- af auktionsbud III 144 med note 4, 146, 147.
- Forkjørsret til smaabrug- og boligtomter I 23.
- ved auktion III 14, 136, 149, 165—6.

- Forkortelse af frister II 151—2.
— af tiden for midlertidige forfø-
ninger III 232.
- Forkyndelse, former II 124 ff.
— — efter international civilproces-
ret I 76—7, 92 ff.
— i udlandet I 92 ff., II 135.
— i anbefalet brev II 133—4, III
28, 30, 38, 60.
— for repræsentant I 268, II 139
—143.
— for overformynderiet I 268—9.
— for kurator I 270.
— for procesfæller I 290.
— for hjælpeintervenienter I 302.
— af retsafgørelser I 442, II 287,
III 25, 155, 219.
— af ankeafgørelser II 287.
— af skjønsresultat II 382.
— af forligsklage II 163.
— af stevning II 174, 181.
— af indkaldelse til mundtlig sags-
forberedelse II 225.
— af indkaldelse til hovedforhand-
ling II 230.
— af ankeerklæring II 274, 278.
— af indkaldelse til ankeforhand-
ling II 279.
— af beslutning om gjenoptagelse
II 302.
— af skjønsbegjæring II 375.
— fra namsmyndighederne III 60.
— af paakrav før udpantning III 28.
— af paakrav før inddrivelse af
gjælds-brev III 30.
— af begjæring om tvangsauktion
III 124—5.
— af varsel om tvangssalg af skib
eller skibspart III 117, 125.
— af varsel om salg af haandpant
III 118—9.
— af stadfæstelse af auktionsbud III
155.
— af varsel om flytning før ud-
kastelse III 202.
- Forkyndelse i anledning af arrest
III 217, 219, 220.
- Forlangende se Begjæring.
- Forlig som procesinstitut I 7, 41
—42, II 167, 169—70.
— virkning af — II 169—73, 409.
— virkning af udenlandsk — I 116,
196.
— anke over — II 171, 239, 247,
249, 251, 259 note 2, 266, 270,
272, 282, III 47.
— fuldbyrdelse af — III 25—6, 47.
— sagsomkostninger i tilfælde af
— III 264.
- Forligsfuldmagt som middel til
gjældsinddrivelse I 41—2, III 29.
- Forligsfuldmægtig II 164—6.
- Forligsklage II 162.
- Forligsmægling ved forligs-
raadet II 157 ff.
— værneting I 158, II 161—2.
— i modsogsmaal I 368.
— ved retten I 249, 437, II 161,
266, 377.
— i ægteskabssager II 159, 310.
— i nedstammingsager II 159, 313.
— i faderskabssager II 159, 318.
— i sager om offentlige tjeneste-
handlinge II 159, 338.
— i vexelsager II 160, 342.
— i fiskerisager I 141, II 348.
— i expropriationstvister II 400.
— i odelssager II 408.
— i namsretssogsmaal III 54, 201,
283.
- Forligsmænd, alm. betingelser I
201—3.
— valg I 206—8.
— ugildhed I 224 ff.
— forfald I 194.
— taushedspligt II 52.
— som medlemmer af værgemaals-
retten II 323—4.
— ansvar for fejl og forsømmelser
III 284 ff., 291 ff.

- Forligsraadene, organisation I**
 129.
 — kompetens I 138 ff., 154.
 — retskredse I 155.
 — personale I 194.
 — skriverforretninger I 251.
 — mødedage II 105.
 — retssted II 109.
 — mægling i — II 157 ff.
 — domsforhandling i — II 305 ff.
 — bevisførsel ved — I 152—3, II 167, 307.
 — adgang til at udfærdige retsanmodninger I 188.
 — kan ikke afsige dom i odelsløsningssager I 140, II 409.
 — gebyrer III 240.
 — kan ikke kræve sikkerhed for sagsomkostninger III 274.
- Forligsraadets formand I** 194, II 105, 109, 162.
- Forligsraadskredse I** 155.
- Forligsraads møder II** 105.
- Forlovedes ugildhed I** 225—6, 258.
 — udelukkede fra sagførervirksomhed I 228, 326.
 — fritagelse for vidnepligt II 57.
- Forlovelsesringe, fritagelse for udlæg III** 78.
- Forlængelse af frister II** 151—2.
 — af arrests gyldighed III 225.
 — af tiden for midlertidige forføininger III 232.
- Formalprocedyre se Særskilt forhandling om procesforudsætninger.**
- Formanden for retten se Retens formand.**
- Formand ved voldgift II** 440.
- Formandskabet, deltagelse i valg af domsmænd, retsvidner og skjønsænd I** 211 ff., 256—7, II 361, 420—1.
 — deltagelse i ansættelse af hovedstevnevidner I 260.
- Formel sandhed i processen I** 45—46.
 — indsigelse I 395—6.
 — retskraft I 457.
 — afgjørelses retskraft I 469—70.
- Formuesfællesskabs ophævelse I** 26—7.
- Formueskravs paadømmelse i forligsraadet I** 138.
- Formuesstraf, fuldbyrdelse af — III** 5.
 — arrest til sikring af — udelukket III 212.
- Formuesværneting I** 174—6.
 — efter international civilprocesret I 90—1.
- Fornyet tinglysning af udlægspant III** 93.
- Fornærmelser mod retten I** 438.
- Forretningsbøger, fritagelse for udlæg III** 78.
 — for sagførere I 328—9.
- Forretningsfordeling i herreds- og byret I** 194.
 — i lagmandsret I 197.
 — i høiesteret I 198—9.
 — i høiesterets kjæremaalsudvalg I 198.
- Forretningshemmelighed, fritagelse for vidnesbyrd om — II** 58.
- Forretningskyndige medlemmer af høiesterets kjæremaalsudvalg I** 198, 231.
- Forretningssted som værneting I** 161, 163—4.
 — som forkyndelsessted II 129.
- Forrykkelse af udlagt gods III** 108.
 — af arrestert gods III 224—5.
- Forsikring af dommere I** 202—203, 240.
 — af domsmænd I 221—2.
 — af retsvidner I 255—6.
 — af stevnevidner I 260—1.

- Forsikring af tolke I 261.
 — af parter II 46—7, 319.
 — af vidner istedetfor ed II 63.
 — af sagkyndige II 93.
 — af skjønsmand II 368.
 — af udskiftningsmænd II 421.
 — af arbejdsrettens medlemmer II 433.
 — kan ikke modtages i forligsraadet I 152, II 93, 307.
 — — — af lensmanden som skjønsbestyrer II 377.
 — — — ved voldgiftsret II 442.
 — — — af namsmænd III 61.
- Forsikringskrav, undtagelse fra udlæg III 79—82.
 — udpantning for III 28.
- Forsikringsselskaber, undersøgelse af forretningsførselen i — I 25.
 — partshabilitet efter international civilprocesret I 85.
 Se forøvrigt Selskaber.
- Forsinkede anførsler I 44, 47, 371, 414, 422, II 7, 177, 221, 231—2, III 48, 54.
 — indsigelser I 73, 183, 191, 388, 396, 413—4, II 195, 207, 231—232, 278—9.
 — bevistilbud I 44, 414, II 32, 34, 221.
 — ændringer af søgsmaalets gjenstand I 367, 371, 376, 414.
 — — af ankegenstanden II 275.
- Forskudsvise udbetaling af reise-godtgørelse til vidner II 56.
 — udredning af udgifter ved fremlæggelse af bevisgjenstande II 85.
 — erlæggelse af udgifter ved tvangsfuldbyrdelse III 41—2, 207.
 — — — ved gjældsarrest III 221.
 — erlæggelse af rettergangsudgifter III 241—2.
- Forslagsliste til valg af domsmænd I 209, 211.
- Forspildelse af indsigelser se Tab.
- Forstyrrelse af retsforhandlinger I 438.
- Forsvarers taushedspligt som vidne II 50.
- Forsvarsmidler I 388—9.
 — begrænsning af — I 413 ff.
 — begrundelse af — I 416 ff.
 — bestridelse af — I 418 ff.
 — afkald paa — I 422 ff.
- Forsvundne personer, dødsformodningsdom II 335—6.
- Forsøgsexpropriationstaxt II 406—7.
- Forsørgelseskrav, fuldbyrdelse af — III 84.
- Fortabelse se Tab.
- Fortegnelse over domsmænd I 209—10, 214—16.
 — — retsvidner I 257.
 — — skjønsmænd II 362.
- Fortolkning af viljeserklæringer II 262—4.
- Forum *arresti* I 178.
 — *contractus* I 91.
 — *conventionis s. prorogatum* I 182.
 — *delicti commissi* I 110 169.
 — *domicilii* I 158.
 — *hereditatis* I 164.
 — *reconventionis* I 177.
 — *re sitæ* I 170.
 — *solutionis s. contractus* I 167.
- Forvaltning som middel til rets-haandhævelse I 5.
 — forhold til reitspleien I 11, 14 ff.
- Forvaltningsdomstole I 11, 19.
- Forældelse afbrydes ved sagsanlæg I 382, II 179—180.
 — af adgang til opreisning II 154—155.

- Forældelse af henvisning fra forligsraadet II 169.
- af retsmidler II 250—3, 386.
 - af expropriationstaxt II 407.
 - af erstatningskrav i anledning af odelssøgsmaal II 417, 418.
 - af ret til udpantning III 28.
 - af tvangskraft III 38.
 - af den ved udlæg erhvervede ret III 93, 101—2.
 - af den ved arrest erhvervede ret III 225.
 - af krav paa omkostninger ved tvangsfuldbyrdelse III 276.
 - af krav paa erstatning for uretmæssige midlertidige forføininger III 283.
 - af krav paa erstatning for undladt expropriation III 268—9.
 - af ansvar i anl. af rettergangsforseelser III 288, 289.
- Se ogsaa *Frister*.
- Forældelsesreglernes betydning i international civilprocesret I 80.
- Forældre og barn som retsmedlemmer I 201, 225, 259, II 368—369.
- Se ogsaa *Slægtskab*.
- Forældremyndighed, afgjørelser om — I 27.
- Fosterforældre og fosterbarn, ugildhed I 225.
- fritagelse for vidnesbyrd II 57.
- Frafaldelse af sagen I 423—4, II 181, 204, 226, 229, III 264, 274.
- af angrebs- og forsvarsmidler I 422—3.
 - af bevis II 40—2.
 - af krav paa forkyndelse II 138—139.
 - af varsel II 147.
 - af opfriskning II 201.
 - af retsmidler II 253—4, III 264.
- Frafaldelse af udskydningsret ved opnævnelse af skjøns mænd II 365.
- af odelssløsning II 416, 417.
 - af lovmaal og dom II 439.
 - af ret til anke over voldgiftsdom II 445.
 - af tvangsfuldbyrdelse III 37.
 - af ret til undtagelse fra udlæg III 74—5, 85.
- Se ogsaa *Afkald*.
- Fraskrivelse se *Frafaldelse*.
- Fratagelse af ordet I 437—8.
- Fravigelige procesregler I 70—73, 181, II 147.
- bevisregler II 40—2.
- Fravigelse af expropriert grund II 401 ff.
- af odelsgods II 414—5.
- Fravigelseskjendelse II 401—2, 414.
- Fredlysning III 233—4.
- Fremlæggelse af reelle bevismidler I 100, II 83 ff.
- i forligsraadet I 152—3, II 307.
 - erstatning for udgifter ved — II 85.
 - af skjønsgegenstande II 377—8.
 - for namsmanden III 61.
- Fremlæggelsespaategning I 253, 434, III 66.
- Fremmed ret, anvendelse af — I 409.
- bevis for — II 5.
- Fremmed retskreds, dommerhandling i — I 155.
- forkyndelser i — II 128.
- Fremvisning af reelle bevismidler se *Fremlæggelse*.
- Fri bevisteori I 55, 61, 71.
- retshjælp III 245 ff.
 - efter international civilprocesret I 84—5.

- Frifindelse**, forhold til afvisning I 275 ff., 285 ff., 350, 352 note 2.
 — i tilfælde af udeblivelse II 185, 191.
Frifindelse for tiden I 350.
Frihedsberøvelse som tvangsmiddel III 5—6.
Freretsskolen I 4.
Frister, beregning II 146, 148 ff., 384.
 — retsferiernes indflydelse II 108—109, 149, 253.
 — forkortelse og forlængelse af — II 151—2.
 — afbrydelse II 149—51, 180, 181, 215, 251.
 — forsømmelse II 152 ff.
 — anvendelse af nye f. paa verserende sager I 118.
 — for indvendinger mod forslag til domsmænd I 213, 239.
 — for retsafgørelser I 441, II 435.
 — for opfyldelse af domme og kjendelser I 446, 475—7, II 346, III 25.
 — for gyldigheden af henvisningsattest II 169.
 — for indkaldelse til mundtlig sagsforberedelse II 225.
 — for tilsvar under sagsforberedelsen II 227.
 — for indkaldelse til hovedforhandling II 230.
 — for opreisning II 154—5.
 — for opfriskning II 198, 199.
 — for retsmidler II 250—3, 386.
 — for tilsvar under ankeforberedelsen II 278.
 — for anlæg af faderskabssag II 314.
 — i vexelsager II 342.
 — for overskjen II 384.
 — for klage over afgørelser under lensmandsskjen II 388—9.
- Frister** for fravigelse af expropriert grund II 401.
 — i odelssager II 409, 411, 417, 418.
 — for begjæring om gennemsyn af udskiftning II 426.
 — for anke over udskiftning II 429.
 — for paaanke af voldgiftsdom II 445.
 — for ophævelse af ugyldig voldgiftskjendelse II 446—7.
 — for tvangsfuldbyrdelse se Opfyldelsesfrist.
 — for klage over namsmændens afgørelser og forføininger III 52.
 — for afholdelse af tvangsauktion III 117, 118.
 — for afgjørelse ang. stadfæstelse af auktionsbud III 146.
 Se ogsaa Forældelse og Opreisning.
- Fritagelse** for at forrette som domsmand og retsvidne I 208 ff., 215.
 — — som skjønsmænd II 367.
 — for vidnesbyrd II 56 ff.
 — for edsafleggelse II 62—3.
 — for at forrette som sagkyndig II 89—90.
 — for retsgebyrer III 242, 244.
- Frivillig retspleie** I 10, 121, II 322.
 — auktion III 175, 180 ff.
- Frugter** af procesgjenstanden I 380—1, II 181.
 — af udlægspant III 86.
 — udlæg i III 74, 76.
- Fuglevær**, fredlysning III 233—4.
- Fuldbyrdelse** se Tvangsfuldbyrdelse.
- Fuldbyrdelsesdom** I 342—4.
- Fuldbyrdelsesfrist** se Opfyldelsesfrist.
- Fuldbyrdelseskraft** se Tvangskraft.

- Fuldbyrdelseskrav I 342—4.
— efter international civilprocesret I 82.
- Fuldbyrdelsesstadiet i processen I 37, III 2.
- Fuldmagt til at indgaa forlig I 41—2, II 164—6.
— til at optræde i rettergang I 278—279, 330 ff.
— til at optræde paa en procesfuldmægtigs vegne I 335.
— til at modtage processuelle meddelelser II 139 ff.
— til at modtage underretninger om tvangsfuldbyrdelse III 30, 38, 117, 125.
- Fuldmægtig hos dommere se Dommerfuldmægtige.
— hos sagførere se Sagførerfuldmægtig.
— under forligsmægling II 164.
— hos namsmyndighederne III 10, 181.
— ved auktion III 140.
- Fyrvæsenets tjenestemænd fritagne for at vælges til domsmænd I 209.
- Fællesbo, tvangsfuldbyrdelse i — I 271, 317, III 21, 89.
- Fængselstjenestemænd udelukkede fra at vælges til domsmænd I 208.
- Fængsling af rolighedsforstyrrelse I 438.
— af vidner II 95.
— af konkursskyldneren III 6, 215.
— i arresttilfælde III 214, 220—1.
- Fæstekontor, værneting I 168.
- Føderaad, udlæg i — III 80, 82.
- Første lagmand I 197.
- Gasværk, udlæg i — III 74—5.
— tvangsbestyrelse af — III 196.
- Gebyrer for rettergangshandlinger III 236 ff.
- Germansk proces I 53.
— tvangsfuldbyrdelse III 3.
- Gesandter fritagne for vidnepligt II 57.
- Giftkvindes stilling under proces I 271, 317.
— — under tvangsfuldbyrdelse III 21, 89.
- Gjenkjøbsret ved auktion III 14, 136, 149, 165—6.
- Gjenmæle II 204—5.
— mod anke II 276.
- Gjennemsyn af udskiftningsforretning II 426.
- Gjenoprettelse af tidligere tilstand III 209.
- Gjenoptagelse af domme og kjendelser I 247, 460, II 120, 237, 258 ff., 291, 296 ff.
— forhold til andre retsmidler II 237—8.
— parterne ved — II 240 ff.
— kan ikke begjæres af hjælpeintervenient I 300 jfr. 301.
— frister for — II 253.
— af skjønforretninger II 383, 388.
— af odelstax II 415.
— af overordentlige domstoles afgørelser I 130.
— udelukket i visse sager II 299, 311, 346.
— — i arbeidstvister II 436.
- Gjenpart af fortegnelsen over domsmænd I 214.
— af forkyndelsesdokumenter II 126—7.
Se ogsaa Afskrifter.
- Gjensidig bebyrdende kontrakter, indkrævning efter — III 191—2.
- Gjentagelse af forhandlingen I 234, 241, II 212, 218—9, 235.
— af bevisførsel I 433, II 25.
— af granskning II 39.
— af auktion III 146, 154, 155—6.
- Gjældsarrest se Arrest.

- Gjælds**brev**, fuldbyrdelse af — III 29—30, 38.
 — udlæg i — III 93 ff.
 — dækning af pantsat eller udlagt — III 188 ff.
- Gjældsfængsel III 5.
- Gjældsinddrivelse, konkurrants ved udlæg III 42—3.
- Gjældssagers paadømmelse i forligsraadet I 138—40, II 305—308.
- Godkjendelse af retslokaler II 109, 110.
 — af bestyrer for udlagt apotek III 195—6.
- Godtgjørelse til procesfuldmægtig I 336.
 — til domsmænd I 221 note 9.
 — til vidner II 55—6, III 242.
 — til sagkyndige II 93, III 242.
 — til skjøns mænd II 368 note 15.
 — til udskiftningsmænd II 421 note 6.
 — for møde under tvangsforretning III 41.
 — til akkordstyre, inddrivelse af — III 33.
 — for udførelse af beneficerte sager III 253—4.
- Granskning II 81—3.
 — retsvidnernes deltagelse i — I 255.
 — protokollation af — I 429, 431—432.
 — udenfor hovedforhandlingen II 29, 34, 38.
 — ved forligsraadet II 167.
 — foretagelse i retsferierne II 107.
 — offentlighed udelukket ved — II 113.
- Gratis proces se Fri retshjælp.
- Grundbyrder, værneting for søgsmaal om — I 171—2.
- Grundfondsforskrivelser, udlæg i — III 76—7.
- Grundløse søgsmaal III 292.
 — kjæremaal III 267, 293.
 — skjønsforretninger III 293.
 — odelsløsnings søgsmaal II 416—417.
 — tvangsfuldbyrdelse III 293.
- Grænsetvist, behandling af sager om — I 138, 142, 195, 197.
 — værneting I 170, 181.
- Haandpant, udlæg i — III 98.
 — dækning af — III 114, 118—9.
- Haandskriftforpligtelser, værneting I 167.
- Haandværkskyndige domsmænd I 212—3, 218.
- Haandværksretter I 135.
- Habilitet se Retslig handleevne og Ugildhed.
- Hammerslag ved auktion III 143.
- Handelsbøger, beviskraft II 81.
- Handelskutymer II 5, 264—5.
- Handelskyndige domsmænd I 212—3, 218.
- Handelsregistre I 10, 29, 181, II 339—40.
- Handelsretter I 135.
- Handelssager, forligsmægling ikke nødvendig i — II 160.
- Handleevne se Retslig handleevne.
- Handlende II 160.
- Havneværneting I 174.
- Helligdage, retsmøder paa — II 107.
 — forkyndelse paa — II 130.
 — ved fristberegning II 149.
 — tvangsforretninger paa — III 60, 123.
- Hemmelige underhandlinger, vidnesbyrd om — II 49 ff.

- Hemmeligholdelse af retsforhandlinger II 115—6.
- Hemmelig votering I 447—8, II 113.
- Henstand med retsgebyrer III 242.
- Henvisning fra forligsraadet til retten II 166, 169, 308.
- til anden ret I 180, II 282, 284—285, 296, 308.
- af gjenoptaget sag til hovedforhandling II 301.
- Herreds- og byretterne, organisation I 130.
- som ankeinstans I 130—1, 141, II 256, 308, 428.
- kompetens I 137, II 350.
- retskredse I 155.
- personale I 194—5.
- retsskrivere I 250—1.
- retsdage II 105—6.
- retssted II 109—10.
- bestemmer antal og fordeling af domsmænd I 212.
- afgjør klager over fejl ved udvalget af domsmænd I 216.
- medvirker ved ansættelsen af stevnevidner I 260.
- afgjør klager over stevnevidner i anl. af forkyndelser I 137, II 128.
- forretter som skjønsret II 359—361.
- afgjør klager over lensmandsskøn II 388—9, 403—4.
- forretter som namsret I 137, III 9.
- afgjør spørgsmaal om ansvar i anledning af lensmandsskøn og tvangsfuldbyrdelse III 288, 294.
- Herreløst gods, auktion over — III 176.
- Hestehjælp, udlæg i bevilget — III 76 note 8.
- Hestehold, tvistigheder om fordeling af — I 21.
- Hjemmelsansvar i tilfælde af auktion III 157.
- Hjemstavnsforhør II 103.
- Hjemting I 158—162.
- Hjemvisning til ny behandling I 180, II 282, 284—5, 296, 302—303, 308.
- Hjælpedommere I 194, 203—205.
- Hjælpeintervenient, afhøring af — II 47.
- sagsomkostninger III 266.
- ansvar for ugrundet rettergang eller tvangsfuldbyrdelse III 292 ff.
- Hjælpeintervention I 294 ff., II 179, 213, 242—3.
- Hjælpebidler, fritagelse for udlæg III 77, 78.
- Hjælpestevnevidner I 260.
- Hovedforhandling II 118, 229 ff.
- i møde under sagsforberedelsen II 229.
- fremmes, selv om retten ikke er domsmyndig efter reglerne om tvistgjenstandens værdi I 147.
- protokollation under — I 430 ff.
- fremmes uden udsættelse, naar afvisningspaastand forkastes II 234.
- bevisførsel under — I 49, II 27 ff., 34, 231 ff.
- negtelse af bevisførsel under — I 44, 414, II 30—2, 34, 221.
- ved anke se Ankeforhandlingen.
- efter gjenoptagelse II 302—3.
- i faderskabssager II 318—9.
- i expropriationssøgsmaal II 400.
- i odelssøgsmaal II 414—5.
- i arbejdsretten II 434—5.
- i namsretssøgsmaal III 54—5.
- Hovedintervention I 290 ff.
- værneting I 176, 184.

- Hovedstaden som sæde for høiesteret I 156.
 — som værneting I 166, 179, 187.
 Hovedstevnevidne I 260.
 Hugstforbud i odelssager II 416, 418.
 Hurtigskrift ved retsforhandlinger I 431.
 Hus, panthavers ret til brugelighed III 31.
 Husdyr, udlæg i — III 77.
 Husleiekravs fuldbyrdelse III 32, 202—3.
 Husmands besiddelsesret, fritagelse for udlæg III 81.
 Hustrus stilling under proces I 271, 317.
 — — under tvangsfuldbyrdelse III 21, 89.
 Hypotekbanktaxter II 357.
 Hyre, udlæg i — III 90.
 Hædersgaver og -tegn, fritagelse for udlæg III 78.
 Hævd afbrydes ved sagsanlæg I 382, II 179.
 — eiendomsdom paa grundlag af — II 353—4.
 Hævelse af sagen I 424, II 217.
 — af skilsmisssag i tilfælde af død I 314.
 — af beneficert sag III 251.
 — virkning m. h. t. interventionsøgsmaal I 176.
 — sagsomkostninger i tilfælde af — III 264.
 Høiesteret, organisation I 130—131.
 — kompetens I 143, II 338.
 — retskreds I 156.
 — personale I 198—9.
 — retsskrivere I 251.
 — retsdage II 106.
 — retslokale II 111.
 — kan bestemme værneting I 180, 234.
 Høiesteret, afgjørelse af ugilddhedsspørgsmaal I 231.
 — afgjørelse af prøven for høiesteretssagførere I 327.
 — procesfuldmægtige og retslige medhjælpere ved I 321—3.
 — raadslagning og stemmegivning I 447 ff., II 113.
 — bevisførsel for — II 27, 272, 280, 289.
 — afskjærelse af forhandlingen i — I 40, II 272.
 — ubundet af kjæremaalsafgørelser II 261, 286.
 — ny dom i — II 285, 303.
 Høiesterets kjæremaalsudvalg, organisation I 131.
 — kompetens II 266, 333, 387, 436.
 — retskreds I 156.
 — personale I 198.
 — retsdage II 106.
 — afgjørelse af ugilddhedsspørgsmaal I 231.
 — giver tilladelse til anke til høiesteret II 246.
 — afgjørelse af ankesager uden ankeforhandling II 279.
 — afgjørelse af begjæring om gjenoptagelse II 302.
 Høiesteretssagførere I 327.
 Høifjeldsgrund, ordning af retsforholdene vedk. — I 133, 136, 281, 288, II 159, 250, 281, 288.
 Ihændehaverpapirer, udlæg i — III 94 ff.
 Ikrafttræden af civilprocesreformen I 122.
 Indbo, undtagelse fra udlæg III 77.
 Inddragning, fuldbyrdelse af — III 5.
 — arrest til sikring af i. udelukket III 212.

- Inddrivelse af formuesstraffe III 5.
 — af udlagte fordringer og rettigheder III 188 ff.
 — af arresterede do. III 222.
- Indenlandske procesreglers anvendelse mod udlændinger I 75 ff.
- Indenrigske rettergangsskridt I 77—8.
- Indførsel III 8.
- Indicier II 12—3.
- Indirekte tvangsanvendelse I 473, III 5.
 — bevis II 12—3.
- Individualisation af søgmaalsgjenstanden I 416—7, II 162, 175—7.
- Individualrettigheder, fritagelse for udlæg III 73—4.
- Indkaldelse af domsmænd I 219—221.
 — af vidner II 52, 59.
 — til forligsmægling II 163.
 — til sagsforberedelse II 225.
 — til hovedforhandling II 230.
 — til ankeforhandling II 279.
 — i dødsformodningssager II 335—336.
 — i mortifikationssager II 351.
 — i eiendomsdomssager II 353—4.
 — til skjønforretninger II 375.
 — til odelssøgmaal II 408, 409, 412.
 — til udskiftning II 423, 430.
 — under tvangsfuldbyrdelsen III 57, 59, 60, 64, 125 ff.
 — i arrestsager III 217—8, 220.
 — i sager om midlertidige forføjninger III 231.
- Indklagede I 265.
- Indkrævning se Inddrivelse.
- Indlæg II 121—2, 227—8.
- Indløsning i expropriationssager II 407.
 — i odelssøgmaal II 414, 417.
- Indrømmelser I 288—9, II 6 ff., 222.
- Indsigelser I 395 ff., 419 ff., II 191—2, 278.
 — tilstedelighed efter international civilprocesret I 81.
 — begrænsning af — I 415—6.
 — retskraftsvirkning m. h. t. — I 463.
 — vexelsager II 342 ff.
 — mod voldgiftsmænd II 440, 445, 447.
 — mod dommersædets besættelse I 230, 238, 240—1.
 — mod norsk domsmyndighed I 187.
 — mod retsformandens procesledelse I 246, 426.
- Indskrækning af retsmidler II 246 ff., III 170—1.
- Indstevnte I 265.
- Indstilling af tvangsfuldbyrdelse se Stansning.
- Indtægter, udlæg i — III 79 ff.
- Industriel retsbeskyttelse, afgørelser af krav paa — I 25.
- Industrielt anlæg, udlæg i — III 75.
- Indvendinger mod valg af domsmænd I 209.
 — mod tvangsfuldbyrdelse III 44 ff.
 — mod stadfæstelse af auktionsbud III 145 ff.
- Inhabilitet se Ugildhed.
- Inkamination se Anhängiggjørelse.
- Inkassator se Opkræver.
- Insolvens se Uvederheftighed.
- Instansfølgen I 130—1, II 265 ff., 308.
 — i umyndiggjørelsessager II 330—331.
 — i skjønssager II 386—8, 411.
 — i expropriationstvister II 401.
 — i udskiftningssager II 428.
 — i arbeidstvister II 435—6.

- Interesserede under tvangsfuldbyrdelse III 17.
 Interesséfællesskab, indbyrdes tvistigheders afgjørelse I 21.
 Interessentskab, udlæg i eendele tilhørende — III 89—90.
 International civilprocesret I 36, 74 ff.
 — domsmyndighed I 184—7.
 Intervenientværneting I 176, 291.
 Intervention I 184, 265, 290 ff.
 II 179, 218, 242—3.
 — i nedstamningssager II 312.
 — i faderskabssager II 317.
 — af foresatte i sager om offentlige tjenestehandlinger II 331—2.
 — i skønssager II 373.
 — i expropriationssager II 399.
 — af panthaver under odelssag II 409.
 Invaliditetsforsikring, fritagelse for udlæg III 79.

 Jernbaneexpropriationer, afgjørelse af tvistigheder om — I 22, II 397, 406.
 Jernbaner, tvangsforretninger i — III 60, 74—5, 101.
 — tvangsbestyrelse af — III 196.
 Jernbanevæsenets tjenestemænd fritaget for at vælges til domsmænd I 209.
 — fritaget for udlæg III 78.
 Jordfællesskab, udskiftning II 419.
 Jordmødre, tvistigheder om betaling til — I 28.
 — fritaget for at vælges til domsmænd I 208.
 — fritaget for vidnesbyrd II 50.
 Judicielle afgørelser i modsætning til administrative I 16 ff.
 — retsmidler mod — II 238.

 Juridiske personer, værneting I 160—1.
 — partsdygtighed I 266.
 — — efter international civilprocesret I 85.
 — procesdygtighed I 272.
 — forkyndelser og meddelelser til — II 140.
 — mødepligt under proces II 43—4.
 — ansvar for grundløse søgmaal III 292.
Jurisdictio litigiosa s. contentiosa I 10.
 — *voluntaria* I 10, 121, II 322.
 — *mandata et legata* I 205 note 8.
 Jurisdiktion, konsulernes I 88 med note 27.
 Justitsdepartementet, autorisation af dommerfuldmægtige I 204—5.
 — beskikker sættemødere I 205.
 — beskikker stedfortrædere for retsskrivere I 252.
 — autoriserer sagførere I 325, 329.
 — giver bevilling til mortifikation II 350.
 — giver bevilling til fri rettergang III 249.
 — reviderer salærer I 28, II 93, 239, III 253.

 Kaldseddel til forligsraadet se Forligsklage.
 Kapitalisering af periodiske ydelser I 150.
 — af rettigheder, som ikke overtages ved tvangsauktion III 165—166.
 Kart under udskiftning II 424.
 Kautions se Sikkerhedsstillelse.
 Kautionsister, værneting I 165.
 Kilder til civilprocesretten I 119 ff.

- Kirkedepartementet, voldgift i tvist mellem fattigdistrikter I 19, II 438.
- Kirkeudgifter, tvistigheder om — I 20.
- Kjendelse, begreb I 439 ff.
- raadslagning og stemmegivning før — I 447 ff.
 - frist for afsigelse af — I 441.
 - begrundelse af — I 447.
 - opfyldelsesfrist ved I 477.
 - forkyndelse af — I 442.
 - retskraft I 469—71.
 - aftvingelighed af — I 475, III 24—5.
 - omgjørelse og berigtigelse af — I 477 ff.
 - i udeblivestilfælde II 287.
 - anke mod — II 259—60.
 - kjæremaal mod — II 258 ff.
 - gjenoptagelse af — II 259.
 - ang. feli ved fortegnelserne over domsmænd, skjøns mænd og retsvidner I 137, 209, 210, 215, 257, II 362, III 236.
 - ang. opnævnelse af domsmænd I 30, 218—9, III 236.
 - ang. ugildhedsspørgsmaal I 180, 233, 241.
 - ang. retsanmodninger II 39, 104.
 - ang. bevisoptagelse udenfor rets sag II 97—8.
 - ang. udelukkelse af offentligheden II 113—4.
 - ang. hemmeligholdelse af retsforhandlinger II 115.
 - ang. fængslig forvaring I 246, 427, 438.
 - ang. opreisning II 155.
 - ang. procesfuldmægtiges godtgørelse I 336.
 - ang. tilbagelevering af udlaante dokumenter I 249, 436, II 123.
 - ang. forevisning eller udskrift af dokumenter I 249, 254, 435.
- Kjendelse af handelsregisterføren II 340.
- under skjonssager II 379 ff.
 - ved expropriation II 397 ff.
 - ved udskiftning II 423, 425.
 - ang. opnævnelse af voldgiftsmænd II 440—1.
 - under tvangsfuldbyrdelse III 40, 52, 53, 62, 65, 204, 205, 207.
 - ang. stadfæstelse af auktionsbud III 145 ff.
 - ang. arrestbeslutnings lovlighed III 218.
 - ang. forlængelse af arrest III 225.
 - ang. ophævelse af arrest III 226.
 - ang. ophævelse af midlertidige forføininger III 232.
 - ang. sikkerhedsstillelse for sagsomkostninger III 274—5.
 - ang. ansvar for rettergangsforseelser III 287—9, 294.
- Kjæremaal II 120, 237, 258—9, 293—6.
- parter ved — II 243.
 - frister for — II 252.
 - mod forligsraadets afgørelser II 239, 260—1, 308.
 - i umyndiggjørelsessager II 333.
 - mod overordentlige domstoles afgørelser I 130.
 - i anledning af ugildhedsspørgsmaal I 233.
 - mod afgørelser under skjonsforretninger II 387—8.
 - mod afgørelser under tvangsfuldbyrdelse III 67 ff.
 - mod afgørelser under auktionsforfølgning III 69—70.
 - omkostninger ved — III 266—7.
 - mod afgørelser ang. sagsomkostninger II 249, III 273.
 - ansvar for grundløse — III 267, 293.
 - mod afgørelser ang. ansvar for rettergangsforseelser III 288—9.

- Kjæremaalsfrister II 252.
 Kjæremaalsretter I 130—1, II 265 ff., 308, 333, 387—8, 436.
 Kjæremaalsudvalg se Høiersterets kjæremaalsudvalg.
 Kjøbmandsbøger se Handelsbøger.
 Kjøkkentøi, undtagelse fra udlæg III 77.
 Klage over feil ved fortegnelserne over domsmænd, skjønsmænd og retsvidner I 137, 215—6.
 — over stevnevidner I 137, II 128.
 — over lensmandsskjøn I 137, II 365, 368, 369, 374, 379, 388—9, 404, 405, III 268, 274.
 — over namsmandens afgjørelser og forføininger I 137, III 13—4, 52—3, 84, 107, 192.
 Klager I 265.
 Klageret se Søgsmålsret.
 Klæder, udlæg i — III 77.
 Kollegiale retter se Flermandsdomstole.
 Kollegium, afgivelse af sagkyndig erklæring II 92.
 Kollision med tredjemands ret under tvangsfuldbyrdelse III 87 ff., 93, 159—60, 163 ff., 223—4.
 Kommissioner, dømmende se Overordentlige domstole.
 Kommissionær, udlæg i hans fordringer III 76.
 Kommuner, værneting I 161.
 — forkyndelser og meddelelser til — II 139.
 — forligsfuldmægtige for — II 164.
 — erstatningskrav mod — I 161, II 337 ff.
 — kan indsætte expropriationsbeløb i sparebank II 402, 404—5.
 — udpantningsret III 27.
 — ansvar for grundløse søgmaal III 292.
 Kommunestyret medvirkning ved forligsraadenes ordning I 155, 194, 207.
 — vælger domsmænd I 212 ff.
 — vælger retsvidner I 256—7.
 — kan øge skjønsmandsudvalget II 361.
 — ugildhed som dommere I 226.
 — underrettes om tvangsforretninger i offentlige samfærdselsmidler III 60.
 Kommunikationsmidler, udlæg i — III 60, 74—5, 101.
 — tvangsbestyrelse af — III 196.
 Kompensation se Modregning.
 Kompetens, domstolenes I 135 ff., 374—5.
 — — efter international civilprocesret I 87 ff., 105.
 — — i skjønssager II 379 ff.
 — — i expropriationssager II 398.
 — arbejdsrettens II 433.
 — namsmyndighedernes III 11 ff.
 — parternes saglige I 273 ff., II 309—10, 311—2, 373.
 — — efter international civilprocesret I 86—7.
 Kompetensafgjørelser I 191—3.
 Kompetensfordelingens betydning I 152—4.
 Kompetenskonflikter I 192—193.
 Kompromis II 438.
 Koncentration i rettergangen I 44, 413—5, II 221.
 Konditioner ved auktion se Auktionsvilkaar.
 Konfiskation se Inddragning.
 Konfrontation af vidner II 61.
 Kongen, henlæggelse af judicielle forretninger til — I 16.
 — afgjør spørgsmaal om separation og skilsmisse I 26, 27.

- Kongen**, afgjørelse af tvistigheder I 20, 23, 29, II 339.
- medvirkning ved organisationen af domstolene I 130—2, 144, 155—156, 210—1, 251—2, II 359.
 - medvirkning ved sammensætningen af retspersonalet I 194, 197—8, 200, 203—5.
 - kan nedsætte dømmende kommissioner I 133, 201, II 430.
 - kan give forskrifter om valget af forligsmænd I 206.
 - kan fritage visse tjenestemænd fra at være domsmænd I 209.
 - træffer bestemmelser ang. domsmænds udtagelse og tjenestgjøring I 217, 219.
 - opnævnelse af skjøsmænd II 363.
 - giver forskrifter om fortegnelserne over domsmænd, skjøsmænd og retsvidner I 216, 257.
 - giver forskrifter vedk. sagførere I 326, 329.
 - giver forskrifter ang. retsbøgers indretning m. v. I 427, 434.
 - giver forskrifter om stenografreferater m. v. I 431.
 - træffer bestemmelser ang. retsmøder og retslokaler II 105, 106, 110.
 - giver bestemmelser ang. forkyndelser og meddelelser II 127, 138.
 - giver regler om retsanmodninger til og fra udlandet II 40, 104.
 - giver diplomater og konsuler myndighed til bevisoptagelse I 101.
 - som part i proces I 266—7.
 - fritagelse for vidnesbyrd II 57.
- Konklusion**, dommes og kjendelsers — I 445—6.
- Konkurrents** under tvangsfuldbyrdelse III 42—3, 116.
- Konkurs**, værneting for omstødelssøgsmaal vedk. fast eiendom I 173.
- virkning paa skyldnerens proceshabilitet I 272.
 - procesfællesskab under — I 288, 290.
 - virkning paa procesfuldmagt I 334.
 - virkning m. h. t. sagførerbevilling I 326, 328.
 - virkning paa en verserende proces I 316—7, II 213.
 - retskraftsvirkning for skyldneren af domme, som er afsagt overfor boet I 466.
 - retsmidler mod afgørelser under — II 240, 245.
 - skyldnerens arrestation III 6, 215.
 - betydning for tvangsfuldbyrdelse III 20—1, 38.
- Konkursauktion** III 175, 179, 180.
- Konkursbehandling** i retsferierne II 107.
- Konkursprivilegier** I 117, III 43.
- Konkursskyldneren**, procesdygtighed I 272.
- afhøring som vidne II 47.
- Konnexitet** unødvendig ved beregning af tvistgjenstandens værdi I 151.
- ved modsøgsmaal I 365.
 - ved søgsmaalsændring I 373—4.
 - ved ankeændringer II 269.
 - ved nye skjønskrav under overskøn II 374.
- Konnexitetsværneting** I 176—7.
- Konnossement**, mortifikation af — I 179, II 350, 351.
- Konstituerede dommere** I 204—5.
- retsskrivere I 251—2.

- Konstitutiv dom I 339, 467.
 Konsul, bevisoptagelse for — I 101.
 — sjøforklaringer for — II 101.
 — forkyndelser ved — I 93 ff, II 135.
 — afhentning af skibsmandskab III 209.
 Konsularjurisdiktion I 88 med note 27.
 Konsulatdomstole I 134.
 Kontinuationsskjon se Til-lægsskjon.
 Kontinuationssøgsmaal se Udvidelse.
 Kontinuationsudlæg III 108—109.
 Kontorbetjente I 259—60.
 Kontraanke se Modanke.
 Kontrabøger, beviskraft II 80—81.
 Kontradiktorisk princip i processen I 10, 16, 40 ff., III 294.
 — — under tvangsfuldbyrdelse III 57.
 — — under arrest III 217—8.
 — — under midlertidige forføjninger III 231.
 Kontrasøgsmaal se Mod-søgsmaal.
 Kontrol fra administrationens side med domstolene I 34.
 Konventionalproces I 72.
 Kopier af offentlige dokumenter II 75.
 Kost og tæring se Sagsom-kostninger.
 Kravs sammenlægning ved beregning af tvistgjenstandens værdi I 149—51.
 — ændring se Forandring.
 Se ogsaa Retskrav.
 Kreditspilde, erstatning for — III 280, 282.
 Kredssygekasser, tvistigheder mellem — I 20.
 Krigskonjunkturskat, afgjærelser af tvistigheder om ilæg-gelse af — I 25.
 Krigsretter se Militære domstole.
 Kriminaldommere I 130.
 Kristiania som værning I 166, 179, 187.
 Kristiania Byret som særligt værning I 179, 181.
 Krydsexamination af vidner II 60—1.
 Krænkelse af rettergangspolitiet I 437—9.
 Kumulation se Forening og Modsøgsmaal.
 Kundgjørelse af retsmøder II 105—6.
 — af fortegnelserne over domsmænd I 214.
 — af forslag til domsmænd I 213.
 — ang. forestaaende udpantning III 28.
 — af auktion III 125—7, 190, 182.
 — af auktionsvilkaar III 132, 140—141.
 Kunstnerret, udlæg i — III 73—4.
 Kurator, stilling under proces I 268—9, II 317.
 — ugild som dommer I 226.
 — under tvangsfuldbyrdelse III 17.
 Kutymær, bevisførsel ang. — II 5.
 — som ankegrund II 264—5.
 Kvalificeret tilstaaelse II 9, 21.
 Lagdommere I 197.
 — sagsforberedelse for — II 225.
 Lagmand I 197.
 — kan konstituere retsskrivere I 251—2.
 — bestemmer antal og fordeling af domsmænd I 212.

- Lagmand, sagsforberedelse for — II 225.
 — giver tilladelse til anke uden hensyn til sagens værdi II 246. Se ogsaa Rættens formand.
- Lagmandsretterne, organisation I 130—1.
 — kompetens I 141—3, 190, II 338.
 — retskredse I 156.
 — personale I 197—8.
 — retsskrivere I 251.
 — lagmandsting II 106.
 — retssteder II 110—1.
 — afgjørelse af klager over fejl ved fortegnelserne over domsmænd I 216.
 — procesfuldmægtige ved — I 322.
 — som overskjønsret II 360—1, 383—5.
- Lagmandsting II 106.
- Lagsogn I 156.
- Laudatio auctoris* se *Nominatio auctoris*.
- Legal bevisteori I 55, II 63—5.
- Legalpant, tvangsauktion III 113—114.
- Legitimation, parternes l. m. h. t. sagen I 273 ff., II 309—10, 311—312, 373.
 — — efter international civilprocesret I 86—7.
 — — under tvangsfuldbyrdelse III 17 ff.
- Leieforholds behandling i retsferierne II 107.
- Leiekravs fuldbyrdelse III 32, 202—3.
- Lenmandsskøn II 357, 359—60, 403 ff.
- Lenmænd, ansættelse I 259.
 — som stevnevidner I 260.
 — afgjørelser ang. bjergeløn I 21, 25.
 — som skjønsbestyrere II 359 ff.
- Lenmænd, afgjørelse af expropriationstvister II 403 ff.
 — som namsmænd III 9 ff.
 — som auktionsbestyrere III 12, 139—40, 181.
 — kan ikke modtage edelige forklaringer II 377, III 61.
- Levnedsmidler, udlæg i — III 77.
- Lex fori* I 77 ff.
- Licitationer III 185.
- Ligning af skat II 357—8.
- Litis consortium* I 279 ff.
 — — *necessarium* I 285.
 — *contestatio* II 186.
 — *denunciatio* I 302—4, II 77, 182, III 193.
- Litispændts I 38, 363, 376—379.
 — ved udenlandske søgsmaal I 115.
 — ved skjønforretninger II 373, 383.
- Litteratur vedk. civilprocessen I 123 ff.
- Livrente, udlæg i — III 80, 82.
 — indkøb af — III 166.
- Livsforsikring, fritagelse for udlæg III 80 ff.
- Lodser, fritagelse for valg til domsmænd I 209.
- Lodsforhør II 103.
- Lodspenge, værneting for sager om — I 168.
- Lodtrækning ved udtagelse af domsmænd I 217—9.
 — ved stemmegivning i flermændsdomstole I 448.
- Lodtrækningskredse ved herredsret I 217.
- Lokal sædvaneret, anvendelse af — I 409.
 — bevis for — II 5.
- Loves prøvelse ved domstolene I 34
 — anvendelse unddraget parternes forføiningsret I 408—9.

- Lovfæstelse III 227.
- Lovlige stedfortrædere, følgen af deres død eller fratreden under proces I 270, II 213.
- mødepligt og afhøring II 47.
 - som forligsfuldsmægtige II 166.
 - stilling under vidners afhøring II 61—2.
 - anmeldelse af bopælsforandring II 143.
 - ansvar for udeblivelse II 93.
 - ansvar for grundløs rettergang eller tvangsfuldbyrdelse III 292 ff.
- Lovmaal og dom, fraskrivelse af — II 439.
- betingelse for tvangsauktion III 112 ff.
- Lovsformodninger I 98, II 4.
- Lugebesigtigelse II 358.
- Lukkede døre ved raadslagning og stemmegivning i flermandsretter I 447—8, II 113.
- ved retsmøder se Offentlighed.
 - ved forligsmægling II 168.
 - under tvangsfuldbyrdelse III 66.
 - udskrift af retsbøger ført i retsmøder for — I 434—5.
- Lysning af auktion se Kundgjørelse.
- til ægteskab, forbud uanvendeligt III 230.
- Lægdommere I 193, 201.
- Læger, fritagelse for valg til domsmænd I 208.
- taushedspligt som vidner II 50.
- Læsning af fredlysning III 234.
- Løbende mulkt I 473, III 36, 199—200, 204—6, 207, 208.
- inddrivelse af — III 5, 18, 36, 205.
- Løfte paa ære og samvittighed se Forsikring.
- Løgnagtig procedyre III 292, 293.
- Lønning, udlæg i — III 79, 82.
- tilbageholdelse af — III 101, 197.
- Løsning af odelsgoods II 412 ff.
- Løsningsfrist III 121.
- Løsningsret ved auktion III 14, 136, 149, 165—6.
- Løsningssum i odelsager II 409, 412 ff., 417.
- Løsøre, udlevering af — III 203—206.
- Løsørekomplekser, udlæg i — III 85, 105.
- Mandens stilling under proces vedk. hustruen I 271, 317.
- Maning III 91 note 2, 211.
- Mandtal over valgbare domsmænd I 211, 215.
- — — retsvidner I 256—7.
- Mandtalsførere, medvirkning ved valg af domsmænd, retsvidner og skjønsmand I 212 ff.
- fører fortegnelser over domsmænd, retsvidner og skjønsmand I 214 ff.
 - opnævner og tilsiger retsvidner I 256, 258.
- Mangler ved salgsgjenstanden paa auktion III 157.
- Materialer, udlæg i — III 77.
- Materiel sandhed i processen I 45.
- retskraft I 457.
- Matrikul II 390—1.
- Magistrat, deltagelse i ansættelse af hovedstevnevidne I 260.
- ugildhed som dommer I 226.
- Meddelelser II 124—5, 137—8.
- om udført forkyndelse II 136—7.
 - til en parts repræsentant II 139 ff.
 - til kurator I 270.
 - til procesfæller I 290.
 - til hjælpeintervenienter I 302.
 - om proces til udenforstaaende tredjemand I 302—4, III 193.
 - om retslige afgørelser I 442, II 287, 296, 302, 321, 332—3.

- Meddelelser om afgjørelser under skjønsforretninger** II 382.
 — om forkastelse af skjønsbegjæring II 375.
 — om voldgiftsdom II 443—4.
 — om afgjørelser under tvangsfuldbyrdelse III 40, 57—8, 219.
 — om udlæg III 108.
 — om tvangsauktion III 124 ff.
 — om stadfæstelse af auktionsbud III 155.
 — om tvangssalg af løsøre III 120, 125, 127.
 — om anvisning af fordringer til indkrævning III 189.
- Meddommere i lagmandsret** I 197.
- Medhjælper se Retslig medhjælper.**
- Middelbar rettergang** I 48—9.
 — bevisførsel I 48—9.
- Midlertidige forføininger** I 30, 37, 139, III 7, 227 ff.
 — i ægteskabssager II 311, III 229.
 — behandling i retsferierne II 107.
 — forligsmægling unødvendigi sager om — II 160.
 — omkostninger ved — III 281 ff.
- Militære straffedomstole** I 133—4.
- Militærpersoner, indkaldelse af** — II 59.
 — forkyndelser for m. i udlandet II 135.
 — fritagelse for udlæg III 78.
 — personlig arrest III 221.
- Militærtjeneste som forfaldsgrund** I 242, II 55 note 7.
- Mindreaarige, værneting** I 160.
 — procesdygtighed I 270—1.
 — umyndiggjørelse II 322—3.
- Ministerialbøger, beviskraft** II 78.
- Modanke** II 251, 254, 272, 276—277.
 — for procesomkostninger III 273—274.
- Modbevis** II 14.
 — mod retsbøger I 433, II 32, 168.
 — mod lovsformodninger II 5, 79.
 — mod bevisførsel om parter og vidners troværdighed II 30—1.
 — mod dokumenter II 79.
- Modkrav** I 364 ff., 371, 416, 463, II 342, III 35.
 — paadømmelse i forligsraadet I 139—40, II 306.
 — medtages ikke ved beregning af tvistgjensstandens værdi I 149.
 — særskilt paadømmelse I 368—9.
- Modregning** I 149, 368—9.
 — mod modsøgsmaal I 365.
 — i ankesag II 270.
 — i vexelsager II 342.
 — i hvilken udstrækning afgjørelsen ang. modregningsindsigelse har retskraft I 463.
 — under tvangsfuldbyrdelse I 416, III 35, 49.
- Modspørgsmaal til vidner** II 60.
- Modsøgsmaal** I 364 ff., II 181, 204, 218.
 — efter international civilprocesret I 82.
 — værneting I 177, 366.
 — udelukket i vexelsager II 342.
 — sikkerhedsstillelse for sagsomkostninger af udlændinger udelukket III 274.
- Mortifikation, alm. karakter** II 349—50.
 — af heftelser efter tvangsauktion III 167, 180.
- Mortifikationssager** I 122, 142, II 349 ff.
 — værneting I 178—9.

- Mulkt, løbende I 473, III 5, 18, 36, 199—200, 204—6 207, 208.
Se forøvrigt Straf.
- Mundtlig sagsforberedelse II 117, 223 ff.
— hovedforhandling II 118—9, 231 ff.
— domsforhandling i forligsraader II 306.
— ankeforhandling II 119, 281—2.
— forhandling i umyndiggjørelsessager II 328.
— — under skjønforretninger II 378.
- Mundtlighedsprincippet I 46 ff.
— efter lovbogen I 58.
— gennemførelse i processen II 116 ff.
— i umyndiggjørelsessager II 328.
— under tvangsfuldbyrdelse III 60—61.
- Myndling se Umyndige.
- Mægling se Forligsmægling.
- Mødepligt for parter II 43—4, 318, 377.
— for lovlige stedfortrædere II 47.
— for vidner II 54—5.
— for sagkyndige II 28, 89, 92.
— ved forligsraadet II 163—4.
— i odelssager II 411.
— i retsferierne II 109.
- Mønsterkrav, fritagelse for udlæg III 74.
- Mønstre, afgjørelsen af krav paa beskyttelse af — I 25.
- Mønsterværneting I 179.
- Naboforhold, skjøn om eiendomsrettens udøvelse i — I 23, II 358.
- Namsdom III 8.
- Namsmyndigheder III 9 ff.
— i fiskerisager II 349.
— karakteren af deres handlinger III 4.
- Namsmyndigheder, kompetens I 184, III 45 ff., 178—179, 180—181.
— forhold til expropriationsbeslutninger II 403, 405—6.
- Namsmænd III 9 ff.
— forretningskreds III 11 ff., 139—140.
— kompetens III 45 ff.
— bevisførsel for — III 61.
— pligter under udlægsforretning III 84, 104 ff.
— ved frivillige auktioner III 181.
— pligter ved udkastelse eller udløsering III 200.
— ansvar III 284 ff., 291 ff.
- Namsretsværneting I 177—178, III 55, 201, 217, 231, 283.
- Namsretten I 130, III 9.
— kompetens I 473, III 11 ff., 45 ff., 200, 201, 217, 231.
— afgørelser III 62.
- Namsretssøgsmaal I 142, 195, III 53—5, 201, 283.
— paadømmelse i forligsraadet I 140—1.
- Nationalitetsprincip I 185.
- Nedstammingsager I 348, II 311 ff.
— efter international civilprocesret I 89, 110—1.
— procesdygtighed i — I 269, II 313.
— procesfællesskab i — I 287, 290, II 312.
— succession i partsforholdet i — I 315, II 312.
— søgsmalskumulation i — I 359, 367, 375, II 313.
— retskraftsvirkning I 468, II 313.
— forligsmægling udelukket II 159, 313.
- Negotiorum gestio* i processen I 330.
— som grundlag for auktion III 178—9.

- Negtelse af at meddele udskrifter**
I 254, 435.
— af bevisførsel I 249, 414, II 30—32, 67.
— af at modtage forkyndelser II 130.
— af at tilfølgelige begjæring om skjønnsforretning II 374—5.
— af at tilfølgelige begjæring om tvangsforretning III 40, 41.
— af at stadfæste auktionsbud III 149 ff.
Se ogsaa *Vægning*.
- Nominatio (laudatio) auctoris** I 278, 304 ff.
— værneting I 176, 184.
— betydning for tvangsfuldbyrdelse III 20.
- Notarialafgjørelsers prøvelse** II 339.
- Notarialbevidnelser** II 78.
- Notarialforretninger** I 10, 30, 83.
- Notoriske kjendsgjæringer** I 404, II 2—3, 8.
- Nullitet, dommes** I 234—5.
- Ny frist til opriskning** II 198.
— — til anke II 251—2.
— dom i ankeinstans II 285—6.
— behandling efter hjemvisning fra ankeinstans II 292—3.
— hovedforhandling efter gjenoptagelse II 302.
— taxa i odelssag II 411—2, 414, 415—6.
— udskiftning II 430.
— voldgift II 444—5.
- Nye procesreglers anvendelse** I 116 ff.
— fristers anvendelse paa verserende processer I 118.
— krav i samme søgmaal I 140, 143, 149—50, 370 ff., II 181, 221.
— — i ankeinstans I 145, II 268 ff., 275.
- Nye sagsøgte i ankeinstans** II 244.
— skjønnskrav under overskøn II 374.
— anførsler I 44, 47, 371, 414, 422, II 177, 221, 232.
— paastande I 370, II 275.
— beviser I 414, II 30—2.
- Nyskyldlægnings** II 392.
- Næstformand i herreds- og byretterne** I 194.
- Nævnd til afgivelse af forslag til domsmænd** I 212, 213.
- Nødvendigt procesfællesskab** I 282 ff.
— forligsmægling II 158—9.
— sagsforberedelse II 222.
— auktion III 115, 175 ff.
- Objektiv søgmaalskumulation** I 358 ff.
- Odelssløsning** II 408 ff.
- Odelssret, tab af** — II 417—8.
- Odelssager, værneting** I 170, II 412.
— paadømmelse i forligsraadet udelukket I 140.
— domsmænd i — I 195, 196, II 414.
— raadighedsindskrænkninger under — I 382, II 416.
— behandlingsmaade II 412 ff.
— omkostninger II 412, III 269.
- Odelsskjøde** II 414.
- Odelstaxt** II 361, 370, 371, 379, 380, 381, 382, 384, 409 ff., 415.
- Offentlig stemmegivning i høiesteret** I 447—8, II 113.
— gjengivelse af retsforhandlinger II 115—6.
— forkyndelse II 135—6.
— rettergang se *Offentlighed*.
- Offentlige afgifter, særskilte namsmænd til inddrivelse af** — III 9.
— — udpantning for — III 28, 83.

- Offentlige afgifter, tvangsauktion for — III 113.
 — auktioner III 174.
 Se ogsaa Afgifter.
- Offentlige dokumenter, ægthedsbeviset II 75.
 — beviskraft II 78—9.
- Offentlige indretninger, værneting I 161.
 — — procesdygtighed I 272.
 — — styrets ugildhed som dommere I 226.
 — — styremedlemmers mødepligt og afhørelse II 42—3.
 — — møde i forligsraadet II 164.
 — — forkyndelser og meddelelser til — II 139—40.
 — — erstatningskrav mod — II 337 ff.
 — — ret til fuldbyrdelse III 33.
 — — fritagelse for retsgebyrer III 243 med note 11, 245.
- Offentlige meddelelser om retsforhandlinger II 115—6.
- Offentlige myndigheder, indbyrdes tvistigheder I 11, 19 ff.
 — bevisoptagelser II 103.
 — sager mod — I 161, II 337.
 — udpantningsret III 28.
- Offentlige tjenestehandlinger, sager om — I 141, 143, 161, 348—9, II 159, 336 ff., III 246—7.
- Offentlige tjenestemænd, taushedspligt II 50—52.
 — — bevidnelser paa forkyndelsesdokumenter II 126—7.
 — — forkyndelser mellem — II 134.
 — — sager mod — I 161, II 336 ff.
 — — fritagelse for udlæg III 78.
 — — reisegodtgørelse som vidner II 56.
 — — udpantningsret III 27.
 — — fri rettergang III 246—7.
 — — ansvar for rettergangsforsømmelser III 284 ff., 291 ff.
- Offentlighed ved retsforhandlinger II 111 ff., 306, 310.
 — i umyndiggjørelsessager II 327—328.
 — under skjønnsforretninger II 378.
 — under tvangsforretninger III 66.
 — udelukket ved retternes raadslagnings og stemmegivning I 447—448, II 113.
 — udelukket ved forligsmægling II 168.
- Offentligretslige forhold som gjenstand for proces I 10—1, II 336 ff.
- Officialprincip I 42.
- Ombytning af parter I 304 ff., II 245.
- Omgjørelse af retslige afgørelser I 17, 477 ff., II 436, III 289.
 — af namsmyndighedernes beslutninger III 70.
- Omkostninger ved rettergang se Retsgebyrer og Sagsomkostninger.
 — ved tvangsfuldbyrdelse III 41—2, 97, 239, 275 ff.
- Omlodning af udskifning II 426, 427—8, 429.
- Omprocederet gjenstands overdragelse se Overdragelse af procesgjenstanden.
- Omstødelse af tvangsauktion III 169 ff.
 — af retshandler under konkurs, værneting I 173.
- Opbevaring af dokumenter I 253, 434, II 123.
- Opfordring til at træde ind i eller overtage en proces I 176—177, 184.
 — til at stille expropriationsgjenstande til raadighed II 405.
 — til at flytte før udkastelse III 202.
- Opfostringsbidrag se Underholdningsbidrag.

- O p f r i s k n i n g** II 197 ff.
 — i ankeinstans II 287.
 — mod forligsrådsdom II 308.
 — omkostninger ved — II 201, III 267—8, 274.
- O p f y l d e l s e s f r i s t** i domme og kjendelser I 446, 475—7, II 346, III 25.
 — betydning for fuldbyrdelsen III 25.
 — i voldgiftsretsafgjørelser II 443.
- O p h o l d s s t e d**, bestemmende for værnetinget I 159.
 — som forkyndelsessted II 129.
- O p h æ v e l s e** af kjendelse om ugildhed I 234.
 — af ulovskikket forening af flere søgsmaal I 282, 364.
 — af udeblivelsesdom II 201.
 — af paaanker afgjørelse II 283 ff.
 — af det ægteskabelige samliv I 26, 27, II 311.
 — af formuesfællesskab I 26—7.
 — af anordnet værgemaal II 334—335.
 — af underskøn II 385.
 — af overskøn II 386, 387.
 — af odelstaxt II 411—2.
 — af voldgiftsafgjørelse II 446—7.
 — af tvangsforretninger II 256—7, III 34, 41, 56, 65—6, 102.
 — af anvisning til indkrævning af fordringer III 192.
 — af arrestbeslutning III 218.
 — af arrest III 225—7.
 — af midlertidige forføininger III 231, 232.
 — af ansvar for rettergangsforselser III 289, 294.
- O p k r æ v e r** ved løsøreauktion III 145, 148, 162—3, 182—4.
 — af fordringer og rettigheder III 191, 192.
- O p l æ s n i n g** af retsbøger I 433, II 233.
- O p l æ s n i n g** af forklaringer I 429, 431, II 233.
 — af skriftlige beviser I 253 II 233, 307.
 — ankesagens akter II 281—2.
- O p m a a l i n g** under udskiftning II 424.
- O p m a n d** ved voldgift II 440.
- O p n æ v n e l s e** af forligsmænd I 207.
 — af domsmænd I 30, 218—9.
 — af domsmænd i fiskerisager I 211, 219, II 348.
 — af domsmænd i udskiftningssag II 428.
 — af retsvidner I 258, III 16.
 — af tolk I 261.
 — af sagkyndige II 91.
 — af skjønsmænd I 30, II 362 ff. 375.
 — af udskiftningsmænd I 211, II 421.
 — af vidner ved tvangsforretning III 16.
 — af væрге eller kurator I 160, 268, 271, 398, III 17, 236.
 — af dommer til at lede bevisførelse udenfor hovedforhandling II 38.
 — af procesfuldmægtig i ægteskabsager I 247, II 310.
 — af bestyrer af udlagte kommunikationsmidler m. v. III 196.
- O p p e b ø r s e l s b e t j e n t e**, arrest hos — III 222 note 1.
- O p r a a b** ved auktion III 141, 143, 183.
- O p r e i s n i n g** mod oversiddelse af frister II 153—6, 214, 311, 346.
 — ved skøn II 384.
 — i odelssager II 415.
 — under tvangsfuldbyrdelse III 52, 67.
 — omkostninger II 156, III 270.
 — for uretmæssig arrest III 282.

- Opslag af forkyndelsesdokumenter II 132, 136.
 — af mortifikationsstevning II 351.
 — af auktionsplakat III 126—7.
- Opsynsmand ved fiskerierne som voldgiftsmand I 21, II 348—349, 441.
 — som skjønsbestyrer II 358.
 — som namsmand III 9.
- Opsættende virkning af begjæring om opreisning II 155.
 — af retsmidlerne II 255 ff., III 33, 204.
 — af klage over lensmandsskøn II 389.
 — af ansøgning om ændring af værninget I 180.
- Optagelse til doms II 218—9, 226, 229, 234.
- Oratio directa* ved protokolation I 432—3.
- Orden i retsmøder se Rettergangspolitiet.
- Ordinatoriske retsregler I 78.
- Ordinære retsmidler II 238.
- Ordner, undtagelse fra udlæg III 78.
- Ordrepapir, udlæg i — III 94 ff.
- Overbud ved tvangsauktion III 152—3.
- Overdragelse af procesgjensstanden I 318—20, 465, II 179.
 — — værning I 176.
 — af procesfuldmagt I 335, II 203, III 253.
 — af forligsfuldmagt II 166.
 — af adgang til at holde tvangsauktion III 116.
 — af ret til at faa auktionsskjøde III 158.
 Se ogsaa Afhændelse.
- Overenskomst med fremmedstat se Traktat.
- Overformynderiet som part i proces vedk. myndlinger I 268—269.
- Overgangsbestemmelser, processuelle I 118—9.
- Overleverelsesforretning III 201—207.
- Overordentlige domstole I 132—133, II₁ 348, 359.
 — — kompetens I 144, 154.
 — — retskredse I 156.
 — — sammensætning I 201, II 348.
 — — retsskrivere I 251.
 — — retsmidler I 133, II 266—7.
 — værning I 179—81.
 — høiesteretsdommere I 198—9.
- Overretter I 135.
- Overmiddelse af frister II 152 ff., 315, 416, 417.
- Overskøn II 360, 370, 374, 383—385, 400, 404, 426, III 268, 271.
 — i odelssager II 410—1.
 — ved udskiftning II 426 ff.
- Overskridelse af domsmyndighed I 189—91, III 46.
- Oversættelse af procesdokumenter I 262, II 123—4.
- Overudskiftning II 426—8.
- Overvintringstogt I 174, 181, II 358, 366, 372, 376, 382, 383, 387.
- Overøvrigheden se Amtmanden.
- Ovne, fritagelse for udlæg III 77.
- Paaanke se Anke.
- Paa krav som betingelse for tvangsfuldbyrdelse III 28, 30.
- Paalæg fra retten I 441, 473, II 115, 378.
- Paastand I 341, 360—2.
 — afgjørende for domstolen I 42, 402.
 — forandring i — I 370.
 — — i ankeinstans II 268.
 — angivelse i stevningen II 177—8.

- Paatalemyndigheden** som part i ægteskabssager II 243, 309.
 — — i nedstamningssager II 243, 312.
Paatalemyndighedens tjenestemænd kan ikke være forligsmænd I 206.
 — kan ikke vælges til domsmænd I 208.
 — kan ikke udøve sagførervirksomhed I 326.
Paatrængende tilfælde, rettergangsskridt af inkompetent domstol i — I 155, 190, II 290.
 — handlinger af inhabil tjenestemand i — I 234, 253.
 — proceshandling i — trods manglende procesdygtighed I 273.
 — fremme af sagsbehandling i —, skjønt procesfuldmagt ikke er godtgjort I 332.
 — beslutning om vidneførsel i — II 36.
 — beslutning om granskning i — II 29.
 — retsmøder paa helligdage i — II 107.
 — varselsfrist til ankeforhandling i — II 279.
 — arrest i — III 217.
 — midlertidige forføjninger i — III 231.
Pant, besiddelsestagelse af — III 31, 72, 101, 110.
 — betingelse for tvangsauktion III 112—5.
Pantebogsføreres afgjørelser, prøvelse af — II 339.
Pantekrav, værneting for — I 172.
 — udlæg for — III 83, 87, 98.
 — fuldbyrdelse af — III 30—1, 112—5.
Panteret, beregning i værdi i 151.
 — stiftelse ved udlæg III 92.
 — udslettelse ved tvangsauktion III 164 ff.
Panthaver, stilling ved expropriation II 395.
 — — ved odelssøgsmaal II 408—9.
Pantning se Udpantning.
Partier, begreb I 263—5.
 — i retsmiddelinstans I 225, II 240 ff.
 — i ægteskabssager II 309—10.
 — i nedstamningssager II 311—2.
 — i faderskabssager II 316—7.
 — i umyndiggjørelsessager II 324—325.
 — i skjønssager II 372—3.
 — i expropriationssager II 395.
 — i odelssager II 408—9.
 — i udskiftningssager II 421—2.
 — i arbejdstvister II 433—4.
 — undertvangsfuldbyrdelse III 16 ff., 55, 168.
 — evne til at være — I 265—7.
 — evne til at procedere I 267 ff., 297, II 310, 317, 373.
 — kompetens (legitimation) I 273 ff., II 373.
 — — efter international civilprocesret I 86—7.
 — flerhed af — I 279 ff.
 — ombytning af — I 304 ff.
 — rettigheder og pligter I 390—2, 421—2, II 43 ff., 83 ff., 318—20, 411.
 — mødepligt ved forligsmægling II 163—4.
 — forklaring for forligsraadet I 152, II 307.
 — tvangsmidler mod — II 93 ff.
 — pligter under tvangsfuldbyrdelse III 61—2.
 — ansvar for rettergangsforseelser I 438, III 292 ff.
 — udelukket fra at modtage forkynnelser for hinanden II 129.
Partedygtighed I 36, 265—7, 297.

- Partsdygtighed efter international civilprocesret I 83 ff.
 — under tvangsfuldbyrdelse III 17.
 Partsed I 99, II 41, 319.
 — i den ældre proces I 54, 57, 60.
 Partserklæringer I 385 ff., 422, II 42 ff., 80, 377.
 Partsforedrag II 231 ff.
 Partsforholdet i civilprocessen I 263 ff., II 372—3.
 — efter international civilprocesret I 83 ff.
 Partsforklaringer se Partserklæringer.
 Partshabilitet se Partsdygtighed.
 Partsinteresse som ugildhedsgrund I 224—5, 258
 Partshandlinger I 385 ff., 413 ff.
 Partslegitimation I 273 ff., II 373.
 Partsøffentlighed II 114.
 Partsrederi, partshabilitet I 266.
 Partsudtalelser se Partserklæringer.
 Patent, afgjørelser af krav paa — I 25.
 Patentkrav, fritagelse for udlæg III 74.
 Patentværneting I 179.
 Paternitetsed I 99, II 319.
 Paternitetssager se Faderskabssager.
 Penge, fritagelse for udlæg III 78, 79, 82.
 — udlæg i — III 97.
 — dækning af — III 100, 186—7.
 Pension, udlæg i — III 80, 82.
 — tilbageholdelse af — III 101.
 Peremptorisk indsigelse I 419.
 Periodiske ydelser, beregning I 147, 150, III 166.
 — fuldbyrdelsesdom for — I 343.
 Personer, undersøgelse af — II 88.
 Personlig arrest III 214, 219, 220—1, 224.
 — ydelse, fuldbyrdelse af — III 207—8.
Poena temere litigantium III 256, 292.
 Politiet, pligt til at yde bistand I 189, 438 note 1, II 136—7, III 62, 217.
 — afhentning af skibsmandskab III 209.
 Politiembedsmand som skjensbestyrer II 359—60.
 Politimesteren, afgjørelse ang. bjergelen I 21, 25.
 Polititjenestemænd udelukket fra at vælges til domsmænd I 208.
 — kan ikke udøve sagførervirksomhed I 326.
 — benyttelse ved arrest paa person III 217.
 Portofrihed i beneficert sag III 254.
 Positionalproces I 55 note 4.
 Postvæsenets tjenestemænd fritaget for at vælges til domsmænd I 209.
 — — pligt til at ombringe breve ang. retssager II 137, III 28, 60.
 Prioriterede rettigheder under udlægsforretning III 87 ff., 98, 108, 128.
 — under tvangsauktion III 114, 128—129, 136—8, 163—8, 170—1, 190.
 Private dokumenter, beviskraft II 79—81.
 Privatlivets fred, udelukkelse af offentligheden af hensyn til — II 113.
 Privatret og proces I 34 ff., 78.
 Privatretslige tvistigheder som procesgjenstand I 10.

- Privilegium exigendi* se Konkursprivilegier.
- Procedyre, almindeligt formaal I 37—8.
- almindelige grundsætninger I 40 ff.
- løgnagtig III 292, 293.
- Se ogsaa Forhandlingen, Procesforudsætninger.
- Proces, begreb I 1.
- og privatret I 34 ff., 78.
- historie I 56 ff.
- bevilling af fri — III 245 ff.
- Se ogsaa Søgemaal.
- Procesdriften I 44, 400—1, 425.
- under tvangsfuldbyrdelse III 59.
- Procesdygtighed I 36, 267 ff., 297, II 310, 317, 373.
- efter international civilprocesret I 85—6.
- under tvangsfuldbyrdelse III 17.
- Proceserklæringer se Parts-erklæringer.
- af procesfuldmægtig I 333.
- Procesforholdet I 38, 389 ff.
- Procesforudsætninger I 13 note 18, 38—39, 392 ff., II 277—278.
- afstemning om — I 449.
- bevis før — II 23—4, 27.
- forberedelse og forhandling I 191—192, 399—400, II 206—7, 223, 377.
- afgjørelse II 206—7, 231, 395.
- Procesfrister se Frister.
- Procesfuldmagt I 330 ff.
- udstrækning I 333—4, II 165.
- ophør I 334.
- efter partens død I 315—6.
- Procesfuldmægtig I 320 ff.
- efter international civilprocesret I 87.
- for procesfæller I 290.
- under mundtlig sagsforberedelse II 226.
- Procesfuldmægtig for udebleven part i ægteskabssager II 310.
- under skjønsforretninger II 373.
- under tvangsfuldbyrdelse III 23.
- i beneficert sag III 250, 252—4.
- ansvar III 289—90, 291 ff.
- Se ogsaa Sagførere.
- Procesfæller, afhørelse II 47.
- procesfuldmægtig for — I 290.
- ubundne af vedtaget værneting I 184.
- forkyndelser og meddelelser til — I 290.
- stilling i udeblivelsestilfælde II 193.
- Procesfællesskab I 265, 279 ff., II 241, 373.
- sagsomkostninger ved — III 264—266.
- Procesgangen I 36 ff.
- Procesgjenstanden se Søgemaalsgjenstanden.
- Proceshabilitet se Procesdygtighed.
- Proceshandling I 37, 384 ff.
- Procesledelse I 43—4, 49, 426—7, 435 ff.
- indsigelser mod formandens — I 246, 426.
- under skjønsforretninger II 377.
- Procesledende kjendelser I 439—40.
- omgjørelse af — I 469, 477.
- — som ankegrund II 259, 294.
- — kjæremaal mod — II 259—260, 294.
- Procesloves anvendelse paa verserende processer I 118.
- — paa proceshandling i indlandet I 77 ff.
- Proceslovgivningens opgave I 39.
- Procesmedhjælper I 320 ff.
- Procesmulkter se Rettergangspolitiet og Straf.

- Procesomkostninger se Sagsomkostninger.
 Procesreformens historie I 64 ff.
 Procesreglernes karakter I 70 ff.
 — fravigelighed I 70 ff.
 — relativitet I 73—4.
 — virkekreds i rummet I 74 ff.
 — virkekreds i tid I 116 ff.
 Procesrenter I 145, 148, 381.
 — ikke gjenstand for særskilt søgmaal I 354.
 Procesret I 1.
 — og privatret I 34 ff.
 Procesretsforholdet I 38, 389 ff.
 Procesretskilder I 119 ff.
 Processkrifter II 120 ff., III 39.
 Processubjekterne I 129 ff.
 Processuelle meddelelser se Meddelelser.
 — fristers beregning se Frister.
 — prækription se Forældelse.
 — indsigelser se Procesforudsætninger.
 — feils virkning I 73—4, 398—9, II 288 ff., 296, 417—8.
 — oavgangsbestemmelser I 118—119.
 — retshandler I 385—8.
 Produktionspaategning se Fremlæggelsespaategning.
 Prokurist, forkyndelser og meddelelser til — II 140.
 Protokolførere I 252—3, 260.
 — kan overvære raadslagning og stemmegivning I 260.
 — kan være tolk I 261.
 Protokollation I 48, 426, 427 ff., 441, 453, II 120.
 — af lodtrækning om domsmænd I 218.
 — ved forligsmægling II 168.
 Protokollation ved domsforhandling i forligsraadet II 307.
 — under mundtlig sagsforberedelse II 226.
 — i umyndiggjørelsessager II 328.
 — i arbeidstvister II 435.
 — under skjønnsforretninger II 378.
 — under tvangsfuldbyrdelse III 67, 156—7.
 — ved frivillige auktioner III 184.
 — forholdet mellem rettens formand og retsskriveren ved — I 253—4, 432.
 Se ogsaa Retsbøger.
 Provokationer I 417.
 Præklauson se Tab.
 Præmisses se Domsgrunde.
 — i skjønssager II 381.
 Prækription se Forældelse.
 Præster udelukkede fra valg til domsmænd I 208.
 — taushedspligt som vidner II 50.
 — fritagelse for udlæg III 78.
 Præsuntion se Lovsformodninger.
 Prætendentstrid I 310—12.
 Prævention m. h. t. domstolskompetens I 192, II 179.
 Prøve for høiesteretssagførere I 327.
 Raadighed, indskrænkninger i — I 382, II 181, 416, 418.
 Raadslagning i Hermandsdomstole I 447 ff., II 113.
 Raadstuskriver II 357 note 2.
 Ransagning under tvangsforretninger III 62.
 Realisation af udlæg se Dækning.
 Reassumtion se Gjenta-gelse af forhandlingen.
 Rederværneting I 173.
 Redskaber, udlæg i — III 77.

- Reelle indsigelser I 419.
— bevismidler II 12, 72 ff., 81—2.
- Referat af retsforhandlinger II 115—6.
- Reform af den norske proces I 64 ff.
- Registrering af renmærker I 26.
— af udlæg i skib III 92 ff.
— af auktionserklæring III 160.
— af arrest i skib III 223—4.
— tvist ang. r. af firma og skib II 339—40.
- Registreringsforretningers karakter I 10, 26, 29, 30.
— prøvelse II 339—40.
— besørger i retsferierne II 107.
- Regjeringsadvokaten, procesfuldmagt I 331.
- Regjeringsdepartement, afgørelse af tvistigheder ved et — I 19—21, 23, 25, 27, 28, II 339—340.
— bestemmelse af værneting I 166, 179, 181, 187.
— revision af salærer m. v. I 28, II 93, 239, III 253.
— kan optræde for at prøve domsmyndighed I 187, II 104.
— formidling af retsanmodninger I 93, 102, II 39, 104.
— godkendelse eller valg af bestyrer i udlagt apotek, kommunikationsmidler o. s. v. III 195, 196.
— eftergivelse af retsgebyrer III 244.
Se ogsaa Justitsdepartementet.
- Regnskabsbetjente III 43.
- Regnskabsbøger, undersøgelse af — for vidneforklaring II 53.
— fritagelse for udlæg III 78.
- Regnskabsmulk, inddrivelse af — III 26 med note 6.
- Reguleringsanlæg, udlæg i — III 76.
- Reguleringskommissions skjon I 23, II 358.
- Rekvirent i forhold til det offentlige m. h. t. erlæggelse af retsgebyrer III 241.
- Relative procesforudsætninger I 395, 397, II 277.
- Relativt værd af procesreglerne I 73—4.
- Relegation, akademiske collegiums beslutning om — III 24 note 2.
- Renmærker, registrering I 26.
- Renter af procesgjenstanden I 381, II 181.
— af auktionsskjøbesum III 133—134.
Se ogsaa Procesrenter.
- Repræsentation i partsforholdet se Procesfuldmægtig.
- Res judicata* se Retskraft.
- Restitutio in integrum* II 156.
- Retsafgjørelser se Retslige afgjørelser.
- Retsanmodninger I 76—7, 101—3, 188—9, II 39—40, 104, 328, 425, III 42, 104, 244.
- Retsanvendelsen som ankegrund II 201, 261 ff.
— — i skjønssager II 385—386.
- Retsbeskyttelse gennem proces I 3.
— for udenrigske retsforhold I 78 ff., 82 ff.
- Retsbeskyttelsesbetingelser I 392 ff.
— bevis for — II 23—4.
- Retsbeskyttelseskrav I 13, 82 note 14.
- Retsbetjente I 259—60.
- Retsbrud som grundlag for proces I 9.
- Retsbud I 259—60.

- Retsbøger I 427 ff., II 168.
 — underskrift af — I 433.
 — beviskraft I 433.
 — udskrift af — I 253, 434—5.
 — over lodtrækning af domsmænd I 218.
 — over domsmænd, som har gjort tjeneste I 221.
 — over forligsrådsmøder II 168.
 — under tvangsforretninger III 67.
 Se ogsaa Protokollation.
- Retsdage II 105—6.
- Retsferier II 107, 149, 342, 376, III 123.
- Retsfølgende indsigelse I 419.
- Retsforhandlinger se Forhandling, Procedyre.
- Retsforlig I 437, II 170.
- Retsformand se Rettens formand.
- Retsfuldmægtig se Procesfuldmægtig.
- Retsgebyrer III 236 ff.
 — beregning af — I 152.
- Retshaandhævelsens opgave I 2 ff.
 — forhold til den objektive retsorden I 4.
- Rets handler i processen I 386—8.
- Retshindrende indsigelse I 419.
- Retshjælp I 187—9.
- Retshjælpsvirksomhed I 323.
- Retshæmmende indsigelse I 419.
- Retskraft af retslige afgørelser I 8, 295, 318, 456 ff., II 255—257, 310—1, 313.
 — nye love om — I 118.
 — betingelse for tvangsfuldbyrdelse I 473 ff., III 25.
 — af udenlandske retsafgørelser I 104 ff.
 — af kompetensafgørelser I 192.
 — af forlig II 171—3.
- Retskraft af ankedomstolens afgørelser II 291 ff.
 — — — i umyndiggjørelsessager II 332—3.
 — af dom i dødsformodningssager II 336.
 — af dom i mortifikationssager II 352.
 — af skjøn II 383.
 — af odelsløsning II 418.
 — af arbejdsrettens afgørelser II 435.
 — af voldgiftsdom II 444.
 — af kjendelse om stadfæstelse af auktionsbud III 155.
 — af dom i søgsmaal til indkrævning af udlagte fordringer III 193.
 — af straffedom II 25, 298.
- Re skrav, begreb I 337 ff., 360 ff.
 — som opstaar under sagen I 350—352.
 — afstemning om flere — I 450 ff.
 — bestemmende for retskraften I 458 ff.
 — forening af flere — I 140, 142—143, 196, 291, 294, 358 ff., II 310, 313, 351—2.
 — nye i samme søgsmaal I 140, 143, 149—50, 370 ff., II 181, 221.
 — nye i ankeinstans I 145, II 268 ff., 275.
- Retskredse I 154—6.
- Retslige afgørelser I 439 ff., 454—456, II 207.
 — — protokollation af — I 428.
 — — retskraft I 456 ff.
 — — aftvingelighed I 471 ff.
 — — omgjørelse og berigtigelse I 477 ff.
 — — i umyndiggjørelsessager II 330.
 — — arbejdsrettens II 435.
 — — namsrettens III 62.
 — — udenlandske I 104 ff.

- Retslig handleevne I 268.
 — — virkningen af tab af — I 270, II 213.
 — medhjælper I 321, III 289, 291.
 — skjøn II 357.
 — interessefællesskab, indbyrdes tvistigheders afgjørelse I 21.
- Retslokale II 109—11.
- Retsmiddelsystemet under mundtlig proces I 50—1.
- Retsmidler II 236 ff.
 — hjælpeintervenients adgang til at anvende — I 300—1.
 — i udeblivelsstilfælde II 201—2.
 — i umyndiggjørelsessager II 330—333.
 — mod skjønsforretninger II 383 ff., 411.
 — mod udskiftningsforretninger II 425 ff.
 — mod arbejdsrettens afgjørelser II 435—6.
 — under tvangsfuldbyrdelse III 52, 67—70.
 — uanvendelige overfor retsskriverforretninger I 254, II 239.
- Retsmøder II 111 ff.
 — offentlighed II 111 ff., 306, 310, 327—8, 378.
 — i retsferierne II 107—9.
 — under tvangsauktion III 139—40.
- Retsophævede indsigelse I 419.
- Retspant III 92.
- Retspleien, forhold til den objektive retsorden I 4.
 — forhold til forvaltningen I 14 ff.
- Retsprotokoller se Retsbøger.
- Retsskrivere I 250 ff.
 — udelukkede fra valg til domsmænd I 208.
 — — fra sagførervirksomhed I 326.
 — ansætter kontorbetjente I 259.
 — kan være tolk I 261.
- Retsskrivere opbevarer og giver udskrift af dokumenter I 253—254, 434—5, II 123.
 — kan overvære raadslagning og stemmegivning I 448.
 — forhold til rettens formand I 253—254, 432.
 — afgjørelser af — ikke gjenstand for retsmidler I 254, II 239.
 — giver meddelelse om dom i benedicert sag III 255.
 — ansvar for fejl og forsømmelser III 284 ff., 291 ff.
- Retsskriverforretningernes karakter I 30.
- Retssportler III 236 ff.
- Retssproget II 123—4.
- Retsspørgsmaal i abstrakt almindelighed ikke gjenstand for domsafgjørelse I 2 med note 2.
- Retssteder II 109 ff.
- Retsstiftelse gennem proces I 7—8.
- Retsstridig adfærd, ansvar for — under rettergang III 271—2, 284 ff., 291 ff.
 — — under tvangsfuldbyrdelse III 276 ff., 288, 293.
- Retssætninger, dommerens forhold til — I 408—9.
 — bevisførsel ang. — I 409, II 5.
- Retstolk se Tolk.
- Retstvist som forudsætning for proces I 10.
 — under udskifning II 424—5.
- Retsvidner I 254 ff.
 — ved lodtrækningsmøder I 217, 256.
 — deltagelse i granskninger I 255, II 82.
 — under tvangsforretninger III 15—16.
 — som tolk I 261.
 — ansvar III 284 ff., 291 ff.

- Retsvirkningen af udlæg III 90 ff.
 — af auktion III 157 ff.
 — af overleverelsesforretninger III 206—7.
 — af arrest III 221—5.
 — af midlertidige forføjninger III 232—3.
- Retsværn, industrielt se Industrielt retsbeskyttelse.
- Rettelse af processuelle fejl I 74, 397—8, 436, II 138, 147, 180, 199, 210, 274, 301.
 — i retsafgørelser I 197, 247, 427, 477 ff., II 435.
 — i voldgiftsdomme II 443.
- Retten prøver sin domsmyndighed I 191—2.
 — tilkalder retsvidner I 256.
 — opnævnelse af værge eller kurator I 268, 271.
 — fastsættelse af procesfuldmægtigs godtgørelse I 336.
 — opnævnelse af procesfuldmægtig i ægteskabssager II 310.
 — forhold til parterne se Forhandlingsgrundsætningen og Veiledning.
 — mægling I 437, II 159, 310.
 — afgørelse af begjæring om udskrifter I 254, 435.
 — stilling til bevisførselen I 407 ff., II 28 ff., 33 ff.
 — udfærdigelse af retsanmodninger I 100 ff., II 39—40.
 — opnævnelse af sagkyndige II 91.
 — forhold til stevnamaal II 180—2.
 — anordning af sagsbehandlingens gang II 206 ff.
 — forhold til sagsforberedelse og hovedforhandling II 223 ff.
 — virksomhed i dødsformodnings-sager II 336.
 — virksomhed i eiendomsdoms-sager II 353.
- Retten, forhold til voldgift II 447—448.
 — ilæggelse af ansvar for rettergangsforsøelser III 287 ff., 294.
 — ansættelse af salær i beneficert sag III 253.
- Rettenns formand udtager og tilsiger domsmænd I 216 ff., 244.
 — kan afgjøre inhabilitetsspørgsmaal I 232.
 — forhold til rettenns øvrige medlemmer I 243 ff., 426—7, II 307, 370—2.
 — forhold til retsskriveren I 253—254, 432.
 — haandhæver rettergangspolitiet I 246, 437—9.
 — ledelse af forhandlingen I 245—246, 435—7, II 306—7.
 — ledelse af de retslige afgørelser I 247, 448.
 — træffer afgørelser, naar retten ikke er samlet I 247 ff.
 — afhører vidner II 60—1.
 — mægler i ægteskabssager I 247, 437, II 310.
- Retter se Domstole.
- Rettergangs bøder se Straf.
- Rettergangsfeil, virkningen af — I 73—4, 398—9, II 288 ff. 296.
 — i odelssager II 417—8.
- Rettergangsforsøelser se Ansvar og Straf.
- Rettergangsfuldmægtig se Procesfuldmægtig.
- Rettergangspolitiet I 437—439, II 436.
- Rettergangsstraffe se Straf.
- Rettigheder, udlæg i III 85, 86, 93 ff.
 — tvangsauktion over — III 111.
 — dækning af udlagte — III 194.
 — indkrævning af arresterede — III 222.

- Revision af sakerer og godtgørelse I 28, II 93, 239, III 253.
- Rigsforsikringsappellkommissionen, afgjørelse af tvistigheder I 20, 24.
- Rigsretten I 134.
- Rodeinddeling af veie, tvist om — I 20.
- Romersk proces I 52—3.
— — indstevntes medvirkning II 186.
— tvangsfuldbyrdelse III 2.
- Sagførere I 322 ff.
— stilling efter international civilprocesret I 87.
— udelukkede fra at procedere p. g. a. slægtskab med dommeren I 228, 326.
— kan ikke være ekstraordinære høiesteretsdommere eller meddommere i lagmandsret I 203.
— kan ikke være forligsmænd I 206.
— kan ikke vælges til domsmænd I 208.
— procesfuldmagt I 330 ff., II 165.
— taushedspligt som vidner II 50.
— udelukkede fra forligsraadet I 322, II 165, 308.
— forfald II 203 med note 2.
— beskikkelse i beneficerte sager III 252.
— ansvar for forsømmelser III 289—290, 291 ff.
Se ogsaa Procesfuldmægtig.
- Sagførerfuldmægtig I 329.
- Sagførermonopol I 322—3.
- Sagførertvang I 322.
- Sagførsel, bevilling af fri — III 245 ff.
- Sagkyndige II 88 ff.
— kan ikke være dommere i samme sag I 227.
- Sagkyndige, modsætning mellem vidner og s. II 48.
— i forligsraadet I 152, II 307.
— i umyndiggjørelsessager II 328.
— under lensmandsskøn II 377.
— ved voldgiftsret II 442.
— for namsmanden III 61.
— godtgjørelse II 93.
— ansvar II 95, III 290.
- Saglig kompetens, domstolenes se Domsmyndighed.
— — parternes I 273 ff., II 373.
— — namsmyndighedernes III 11 ff.
- Sagsanlæg, udgangspunktet for — I 377.
— processuel virkning I 136, 152, 376—9.
— materielretslig virkning I 379 ff., II 416.
- Sagsbehandlingens gang II 206 ff.
— fejl i s. som ankegrund II 201, 265, 385—6.
- Sagsforberedelse I 47, II 117, 223 ff.
— forhold til hovedforhandlingen II 220.
— i ankesager II 278 ff.
— i faderskabssager II 318.
— i expropriationssøgmaal II 400.
— i vexelsager II 342.
— i dødsformodningssager II 336.
— i mortifikationssager II 351.
— i eiendomsdomssager II 353—354.
— i arbeidstvister II 434.
— i namsretssøgmaal III 54, 201, 283,
— behandling af afvisningsspørgmaal under — I 147, 399—400, II 206—7, 223.
— granskning under — II 29, 34.
— mægling i ægteskabssager under — II 310.
- Sagsfremstilling II 231—3.

- Sagsomkostninger** III 256 ff.
 — retsens kompetens m. h. t. I 145, 148, 153, 177, III 273—4.
 — sikkerhedsstillelse for — I 84, III 274—5.
 — ved hjælpeintervention I 302, III 266.
 — maa betales, før der reises ny sag efter frafaldelse af tidligere sag I 424, III 274.
 — i anledning af opreisning II 156, III 270.
 — i tilfælde af opfriskning II 201, III 267—8.
 — ved anke over udeblivelsesdom II 202.
 — naar en sag hæves II 218, III 264.
 — i umyndiggjørelsessager II 333, III 269, 272.
 — i faderskabssager III 269.
 — ved skjønsforretninger II 390, III 268, 271, 272.
 — ved udskiftningsforretninger III 269.
 — i expropriationstilfælde II 407, III 268.
 — i odelssager II 412, III 269.
 — i arbeidstvister II 436, III 269—270.
 — ved tvangsfuldbyrdelse III 41—2, 97, 275 ff.
 — fuldbyrdelse af s., ilagt ved udenlandsk retsafgjørelse I 114—5, III 244.
 — ikke gienstand for særskilt søgmaal I 353 note 2, 354, III 273.
 — ved fri sagførelse III 254.
- Sagsøger** I 265.
 — i retsmiddelinstans II 240—3.
 — i nedstammingsager II 311.
 — i faderskabssager II 316.
 — under skjønsforretning II 373.
 — under tvangsfuldbyrdelse III 16 ff.
- Sagsøgt** I 265.
 — i modsøgsmaal I 368.
 — i retsmiddelinstans II 243—6.
 — i nedstammingsager II 312.
 — i faderskabssager II 316—7.
 — under skjønsforretning II 373.
 — under tvangsfuldbyrdelse III 16 ff.
 — — — kan begjære tvangssalg af løsøre III 118, 119, 186.
- Sagvolder** I 265.
- Salærer**, fastsættelse ved administrativ afgjørelse I 28, II 93, 239, III 253.
 Se ogsaa **Godtgjørelse**.
- Sameie**, udskiftning af — II 419.
 — opløsning af — III 176.
- Samfærdselsmidler**, tvangsforretninger vedk. — III 60, 74—75, 101.
 — tvangsbestyrelse af — III 196.
- Sammenhæng mellem krav se Konnexitet.**
- Sammenlægning af krav** I 148 ff.
 — af stemmer I 449 ff., II 381.
- Samskyldnerværneting** I 165.
- Samtykke til domsafgjørelse i forligsraadet** I 140.
 — til domsmyndighed I 142, 182—3, 388, II 194—5, 205.
 — af umyndige til søgsmaal I 269, 273.
 — til modsøgsmaal I 366.
 — til søgsmaalsændring I 371.
 — til ankeændring II 268—9.
 — til inddragning af nye krav ved overskøn II 374, 385.
 Se ogsaa **Vedtægelse**.
- Sandhedspligt**, parters I 45—46.
- Sandsynliggjørelse** II 26.
- Selskaber**, værneting I 161, 163.
 — partsdygtighed I 266.
 — procesdygtighed I 272.

- Selskaber, forkyndelser og meddelelser til — II 140.
 — forligsfuldmagt for — II 164.
 — styrets ugildhed som dommer I 226.
 — mødepligt og afhørelse II 42—43.
 — udlæg i eiendele tilhørende — III 89—90.
 — ansvar for grundløse søgmaal III 292.
- Selskabsandel, udlæg i — III 89—90.
- Selvtægt I 1, 6 med note 7, III 3.
 — efter international civilprocesret I 82.
- Separationsbevilling I 26, 27.
 — af retten i ægteskabssag II 311.
- Servituter, behandling af sager om — I 138, 142, 195, 197.
 — beregning af værdien af — I 150.
 — værneting for sager om — I 170, 181.
- Sikkerhedsstillelse, naar domme eller kjendelser tillægges foregreben fuldbyrdelseskraft I 474, II 256—7.
 — under tvangsfuldbyrdelse I 473, III 41, 135—6, 148, 152, 200, 207—8.
 — ved arrest og midlertidige forføjninger III 216, 219, 227, 231.
 — for sagsomkostninger III 274—5.
- Sikringsforanstaltninger af inkompetent domstol I 155, 190.
- Sindssygdøm udelukker procesdygtighed I 269, II 310.
 — umyndiggjørelse II 328.
- Sindssyge som vidner II 49.
- Sindssygeforpleining, tvistigheder om — I 20.
- Singulærsekcession i partsforhold I 318—20, 465.
 — ved tvangsfuldbyrdelse III 18, 19.
- Sjødygtighed, kontrol med skibes — I 174, 181, II 358, 366, 372, 376, 382, 383, 387.
- Sjøfartssager, domsmænd i — I 195, 197.
 — forligsmægling i — II 160.
 — behandling i retsferierne II 107.
- Sjøfordringer, værneting I 174.
- Sjøforklaringer II 100—3.
 — retsvidner ved — I 258.
- Sjøkyndige domsmænd I 212—213, 218.
- Sjøpanterettigheder, adgang til tvangsauktion III 112—4.
 — stilling under tvangsauktion III 128—9, 164, 171.
- Sjøretsskjon II 99—100.
- Sjøretter I 135, 196 note 4.
- Skadeserstatning se Erstatning.
- Skadetaxter II 393.
- Skattebeslutninger, prøvelse ved domstolene I 34.
- Skatter, værneting for søgmaal om — I 171.
 — særskilte namsmænd III 9.
 — udpantning for — III 28, 83.
 — dækning af — III 101, 198.
 — tvangsauktion for — III 113.
 — overtagelse ved tvangsauktion III 134.
 — udvandringsforbud for at sikre betaling af — III 215.
- Skattesager, værneting I 171.
- Skattetaxter II 357, 390—2.
- Skib, mortifikation af heftelser i — II 350, 351.
 — eiendomsdom m. h. t. — II 354.
 — udlæg i — III 22—3, 85, 89, 92 ff., 96, 99, 101, 102—4, 105.
 — tvangssalg af — III 112—3, 115, 117, 121, 123, 124, 125, 126, 127—129, 133, 140 ff., 186.
 — arrest i — III 212—3.

- Skibsfører, værneting I 173—4.
 — fritagelse for udlæg III 78.
 — — for arrest III 214.
- Skibskontrol se Sjødygtighed.
- Skibsmandskab, værneting I 173—4.
 — fritagelse for udlæg III 78.
 — — for arrest III 214.
 — afhentning ved politiet III 209.
- Skibspart, udlæg i — III 102, 103—4.
 — tvangssalg af — III 117, 121—2.
- Skibsregistre I 29, 253.
 — tvist ang. anmeldelse til — II 340.
- Skibsværneting I 173—4.
- Skifte I 10, 30.
- Skifteforvaltere I 130, 224 note 5, 228.
- Skifteret I 130, 226, 228, 251.
 — bevisførsel ved — I 153.
 — afgørelser af — som gjenstand for retsmidler II 240, 245.
- Skifteretssøgsmaal I 142, 195.
- Skifteretsværneting I 178, 181.
- Skifteudlæg, tvangsauktion efter — III 113.
- Skilsmisssager se Ægteskabssager.
- Skilsmissebevilling I 26, 82—3.
- Skjøn II 355 ff.
 — værneting I 158, II 372.
 — behandling i retsferierne II 107.
 — begjæring om — II 374.
 — fremme af — II 375 ff.
 — sagsbehandlingen ved — II 120, 376—7.
 — protokollationen ved — II 120, III 378.
 — afgørelser under — II 379 ff.
 — begrundelse af — II 381.
- Skjøn, fuldbyrdelse af — I 153, II 389—390, III 33.
 — i expropriationssager II 394—5.
 — i odelsløsningsager II 408—12.
 — i sjøfartsanliggender II 99.
 — i fiskerisager II 358, 359, 362.
 — voldgiftsskjon II 437 note 2.
 — omkostninger ved — II 390, III 268, 271, 272.
- Skjønbestyrere II 359 ff.
 — forhold til skjønsmændene II 370—2, 410.
- Skjønnsforudsætninger II 380, 395—6, 410, 424—5.
- Skjønsgjenstand II 373.
- Skjønskommissioner i bygningssager I 132, II 362.
 — kompetens I 143.
 — retskredse I 156.
- Skjønsmænd II 361 ff.
 — ansvar III 284 ff., 291 ff.
- Skjønnsret I 130, 153, II 359.
 — kompetens i expropriationssager II 398.
- Skjønssager I 121—2, II 355 ff.
- Skjønstvistigheder II 379.
- Skoggrund, fastsættelse af størrelsen af — I 23.
- Skograadet I 24.
- Skogudvalget I 23.
- Skriftlige ankesager I 198, 441, II 119, 280—1.
 — stemmegivning i — I 448.
 — beviser II 30, 72 ff., 226.
 — — opbevaring I 253, 434, II 123.
 — — oplæsning II 233, 307.
 — erklæringer af sagkyndige I 49, II 28, 92, 118.
- Skriftlig forhandling i ankesager II 119, 280—1.
 — — i kjæremaalsret II 120, 295—296.
 — — i umyndiggørelsessager II 331.
 — proces I 46 ff., 55.

- Skriftlig sagsforberedelse I 47, II 117—118, 224 ff., 227—9.
— tilsvare II 227—8.
- Skriftligheds anvendelse i processen II 116 ff.
- Skriftsammenligning II 76.
- Skriftstykker, oplæsning under hovedforhandlingen I 253, 429, 431, 433, II 233, 281—2, 307.
- Skydsgodtgjørelse se Godtgjørelse.
- Skydsstationshold, tvistigheder om — I 20.
- Skylddelinger II 357, 363, 371, 391—2.
- Skydsætningsforretninger II 391—2.
- Slægtskab som udelukkelsesgrund for retsmedlemmer I 201, 259, II 368—9.
— som ugildhedsgrund I 225, 228—229, 258.
— som udelukkelsesgrund for procesfuldmægtig I 228, 326.
— procesfuldmagt paa grundlag af — I 323.
— forligsfuldmagt paa grundlag af — II 164.
— som fritagelsesgrund for vidner II 57.
— indflydelse paa vidnesbyrds vægt II 68.
— proces om — se Nedstamningssager.
- Sørenskriverembedet I 62.
- Sparebanker, værneting I 160—161.
— procesdygtighed I 272.
— forligsfuldmægtig for — II 164.
— forkyndelser og meddelelser til — II 140.
— styrets ugildhed som dommere I 226.
— mødepligt og afhørelse II 42—43.
- Sparebanker ansvar for grundløse søgmaal III 292.
- Specialitetsprincippet ved udlægspant III 85, 105, 107—8.
- Spedalskes forpleining, tvistigheder om — I 19.
- Sportler ved rettergangen III 236 ff.
— udpantningsret for — III 243.
— fri sagførelse III 249.
- Sporvei, tvangsforretninger i — III 60, 74—5, 101.
— tvangsbestyrelse af — III 196.
- Sporveispersonale, fritagelse for udlæg III 78.
- Spørgsmaalsret, rettens — under vidneførelse II 60—1.
- Stadfæstelse af udeblivelsesdom II 201, 286.
— af paaanket afgjørelse II 275, 282—3.
— af paakjæret afgjørelse II 296.
— af auktionsbud III 145 ff.
— af arrestbeslutning III 218.
— af arrestkrav III 218—9.
- Stansning af rettens arbejde II 109.
— af sagsbehandlingen I 270, 316—317, II 182 ff., 201—2, 213 ff., III 264.
— af skjønnsforretninger II 377.
— af tvangsfuldbyrdelse II 256—7, III 34, 41, 56, 64—5, 130, 200.
- Staten, værneting I 161.
— forligsfuldmægtig for — II 164.
— udelukkelse af vidnesbyrd af hensyn til — II 49—50.
— udelukkelse af offentligheden af hensyn til — II 113.
— forkyndelser og meddelelser til — II 139.
— erstatningskrav mod — I 161, II 337 ff.
— kan indsætte expropriationsbeløb i sparebank II 402, 404—5.

- Staten, udpantningsret III 27.
 — indestaar for offentlige tjenestemænds rettergangsforsømmelser III 285.
- Statsborgerret, tvangsauktion p. g. a. cierens manglende — III 177—8.
- Statsraadets medlemmer udelukket fra at vælges til domsmænd I 208.
- Statstjenestemænd i udlandet, værneting I 162.
- Statusforhold se Nedstamningssager.
- Stedfortrædere for dommere I 199, 203—5, 230, 234, 243.
 — for forligsmænd I 207.
 — for retsskrivere I 251.
 — for lagdommer ved overskjøn II 360.
 — for parterne I 320 ff.
 — i arbejdsretten II 433.
 Se ogsaa Lovlige stedfortrædere.
- Stedlig virkekreds, domstolenes se Værneting.
 — — namsmyndighedernes III 14—15.
- Stemmegivning i flermandsretter I 447 ff., II 113.
 — ved spørgsmaal om ugildhed I 231—2.
 — i skjønssager II 381.
 — ved odelstaxter II 410.
 — i arbejdsretten II 435.
 — i voldgiftsret II 443.
- Stemmeretstvistigheders afgjørelse I 18—9, 215.
- Stenografisk referat af retsforhandlinger I 431.
- Stevnevidner I 260—1, II 348.
 — pligter II 128 ff.
 — ansvar III 294 ff., 291 ff.
- Stevning II 174 ff., 400.
 — forkyndelse II 174, 181.
- Stevning, offentlig II 135—7.
 — til vidner II 59.
 — til odelsløsnings sag II 412.
- Stevning for processens skyld I 304, 465.
- Stiftelser, værneting I 160—1.
 — procesdygtighed I 272.
 — forligsfuldmægtig for — II 164.
 — forkyndelser og meddelelser til — II 140.
 — styrets ugildhed som dommere I 226.
 — — mødepligt og afhøring II 42—43.
 — — ansvar for grundløse segsmaal III 292.
- Stipendier, fritagelse for udlæg III 79, 83.
- Storskifter I 131—2, 211, II 430—1.
- Stortinget, henlæggelse af judicielle forretninger til — I 16.
 — opnævnelse af skjønsmænd II 363.
- Stortingshvervet, forfaldsgrund for domsmænd, retsvidner og skjønsmænd I 242—3, 256, II 369.
- Stortingsmænd, arrestfrihed III 214.
- Straaemand ved tvangsauktion III 141.
- Straf som middel til retshaandhævelse I 5.
 — for overtrædelse af rettergangspolitiet I 438, III 291 note 1.
 — som tvangsmiddel mod vidner etc. II 93 ff.
 — for undladelse af at give underretning om forkyndelser II 130, III 291 note 1.
 — for arrestbrud III 224—5.
 — for brud paa midlertidige forføjninger III 233.
 — for brud paa fredlysning III 234.

- Straf for retsstridig adfærd under rettergang og tvangsfuldbyrdelse I 438, III 292 ff.
 Straffeproces, forhold til civilproces I 11—12.
 Straffeproceslovens anvendelse udenfor spørgsmaal om straf I 119—21.
 Straffesager, dom i — bindende i tvistemaal II 25, 298.
 — paalæg om sikkerhedsstillelse i — III 208.
 Stranding, amtmandsskjen I 21, 24, II 100, 358.
 Stummes forklaringer for retten I 261.
 Styremedlemmer, ugiildhed som dommere I 226.
 — procesfuldmagt I 323.
 Styret for det industrielle retsværn I 25, 224 note 5.
 Subjektiv søgsmaalskumulation I 279, 358, II 244, 310—13, III 55.
 Submandatar for procesfuldmægtig I 335—6, III 253.
 Suggestive vidnespørgsmaal II 61.
 Sukcession i partsforholdet I 313 ff., 465, II 373.
 — — betydning for tvangsfuldbyrdelse III 18 ff.
Summa appellabilis se Ankesum.
 Summarisk eksekutivproces I 37.
 — efter international civilprocesret I 83.
 Suppleanter se Varamænd.
 Suppleringsvalg til forligsraadet I 207.
 Surrogater, udlægs udstrækning til — III 86.
 Suspension af ret til sagfører-virksomhed I 328.
 Suspensiv virkning se Opsættende virkning.
 Svogerskab som udelukkelsesgrund for retsmedlemmer I 201, 259, II 368—9.
 — som inhabilitetsgrund I 225, 228—229, 258.
 — som udelukkelsesgrund for procesfuldmægtige I 228, 326.
 — procesfuldmagt paa grundlag af — I 323.
 — som fritagelsesgrund for vidner II 57.
 — indflydelse paa vidnesbyrds vægt II 68.
 Sygeforsikring, afgjørelse af tvistigheder om udstrækningen af — I 20, 24.
 — fritageise for udlæg III 79.
 — udpantning af præmie for — III 28.
 Sygekasser, tvistigheder mellem — I 20.
 Symaskiner, fritageise for udlæg III 77.
 Syn se Granskning.
 Sædvaner som retskilde I 123.
 — anvendelse af dommeren I 409 ff.
 — bevisførsel ang. — II 5.
 — som ankegrund II 264—5.
 Sædvaneret, bevis for — I 409, II 5.
 Sæl paa skjær, fredlysning III 233.
 Særdomsstole, organisation I 131 ff., II 359.
 — kompetens I 143—4.
 — sammensætning I 199—201.
 — retsskrivere I 251.
 — retsmøder II 106.
 — retslokale II 111.
 Særlige værneting I 162 ff.
 — udvalg af domsmænd I 209, 212—213, 218.
 — rettergangsmaader II 304 ff.

- Særskilt forhandling om inhabilitetsspørgsmaal I 232.
- — om procesforudsætninger I 191—2, 399—400, II 206—7, 223, 281, 377.
- — om forskellige krav I 360, 363, 368—9, II 207, 377.
- afgjørelse se Delafgjørelser.
- sag ang. ansvar for rettergangsforseelser III 288, 294.
- Sættedommere I 203—4, 234.
- Sætteforligsmænd I 207.
- Sætteskrivere I 251—2.
- Søgsmaal, kumulation I 279 ff., 358 ff.
- ændring I 370 ff.
- frafaldelse I 423—4, II 181, 204, 226, 229.
- begrundelse I 416—7.
- for at fralægge sig faderskab II 314 ff.
- under tvangsfuldbyrdelse III 53 ff.
- efter forgjæves tvangsfuldbyrdelse III 201.
- ang. erstatning i anledning af tvangsfuldbyrdelse III 276 ff.
- — — for arrest III 281 ff.
- Søgsmaalsgjenstanden I 10—11, 337 ff.
- overdragelse af — I 318—20.
- udstykning af — I 352 ff.
- forandring eller udvidelse af — I 370 ff.
- Søgsmaalsgrund I 341, 352, 370—1.
- Søgsmaalskonkurrents I 360 ff.
- Søgsmaalsret I 9 note 11.
- for udenlandske krav I 78 ff.
- Søndage, retsmøder paa — II 107.
- forkyndelser paa — II 130.
- tvangsforretninger paa — III 60.
- Søskende se Slægtninge.
- Tab af handledygtighed under proces I 270, II 213.
- af sagførervirksomhed I 327.
- af indsigelser I 73, 182—3, 191, 388, 396, 413—4, II 195, 207, 231—2
- af angrebs- og forsvarsmidler I 44, 47, 371, 414, 422, II 7, 177, 221, 231—2, III 48, 54.
- af adgangen til retsmidler II 250 ff.
- af odelsret p. g. a. rettergangsfeil III 417—8.
- af indvendinger under tvangsfuldbyrdelse III 54.
- af den ved udlæg erhvervede ret III 101, 109.
- af den ved arrest erhvervede ret III 225.
- Taksætning III 210.
- Taushedspligt m. h. t. retsforhandlinger II 114—5.
- af vidner II 49—52.
- m. h. t. forligsmægling II 52.
- Taxt ved odelsløsning II 409 ff.
- Se ogsaa Skjøn, Expropriation.
- Teigeblending, udskiftning II 419.
- Telegraf og telefon, benyttelse ved forkyndelser II 127.
- — ved meddelelser II 138.
- — ved meddelelse af procesfuldmagt I 331.
- — ved meddelelse af forligsfuldmagt II 164.
- Telegraf- og telefonanlæg, udlæg i — III 60, 74—5, 101.
- tvangsbestyrelse af — III 196.
- Telegraf- og telefonvæsenets tjenestemænd, fritagelse for valg til domsmænd I 209.
- vidnepligt II 50.
- fritagelse for udlæg III 78.
- Temerære søgsmaal se Grundløse søgsmaal.

- Tid, civilprocesreglernes virkekreds
i — I 116 ff.
— for rettergangen II 105 ff.
— for tvangsauktion III 122—3.
- Tiende, tvistigheder om fordeling
af — I 20.
— — fuldbyrdelse af krav paa —
III 33.
- Tilbageholdelsesret, udlæg
for krav med — III 83.
— tvangssalg III 115.
- Tilbagekaldelse af procesfuld-
magt I 315—6, 334.
— af indrømmelser II 7.
— af stevning II 181.
— af bevilling til fri rettergang III
252.
- Tilbageholdelse af skib I 174,
II 358, 382, 387.
— af løn III 101—2, 197—8.
- Tilbagesøgning af odelseien-
dom II 418.
— af erlagt domsbeløb I 474—5, II
268—9, III 34.
- Tilbagetagelse af oprisknings-
begjæring II 199.
— af ankeerklæring II 255, 274.
- Tilbehør, udlæg i — III 75, 85.
— salg af — III 129, 138—9.
- Tilbud af odelsløsningssum II 409,
412 ff., 417.
- Tilladelse til anke II 246 ff.
- Tillægsafgjørelser I 439
note 1, 479, III 273.
- Tillægskrav I 139, 144—5, 148,
177, 343, 353 note 2, 354, 366,
374—5, II 179, 268, III 273.
- Tillægsskjen II 383, 389.
- Tilrettevisning af retten I 437.
- Tilsigelse af domsmænd I 219
—221.
— af retsvidner I 258.
— af skjønsmænd II 367.
- Tilslag ved auktion III 143, 183.
- Tilslutningsanke II 259.
- Tilstaaelse, egen II 6 ff., 21.
- Tilsvar se Skriftligt tilsvar.
- Tilsynsmand ved udlagt apotek
III 195.
- Tilvæxt, udlægs udstrækning til —
III 86.
- Ting se Retsdage, Rets-
møder.
- Tingdage II 105.
- Tinglag I 155.
- Tinglige søgsmaal, saglegitimation
I 276 ff., 234 ff.
— rettigheder, værneting I 171—2.
— bevismidler II 81.
— sikkerhedsrettigheder, beregning
i værdi I 151.
- Tinglysning I 10, 30, 253.
— prøvelse af — II 339.
— af udlægsforretning III 92 ff.
— af auktionserklæring III 160.
— af arrest III 223—4.
— af fredlysning III 234.
— forbud uanvendeligt mod — III
230.
— udførelse i retsferierne II 107.
- Tingsted se Retslokale.
- Tingsvidne II 36, 98.
Se forøvrigt Bevisoptagelse.
- Tingtid se Retsdage, Rets-
møder.
- Tjenesteforhold som ugild-
hedsgrund I 226.
— begrunder procesfuldmagt I 323.
— — forligsfuldmagt II 164.
— betydning for vidnesbyrds vægt
II 68.
- Tjenestehest, skjøn ang. II 358,
362.
— udlæg i — III 76.
- Tjenesteklædning, fritagelse for
udlæg III 78.
- Told, udpantning for krediteret III 28.
- Toldvæsenets tjenestemænd,
fritagelse for valg til domsmænd
I 209.

- Toldskjøn II 358.
 Tolke I 261—2, II 124.
 — ansvar II 95, III 290.
 Tort og kreditspilde ved arrest III 282.
 Torskefiskerierne se Fiskerisager.
 Torvmyre, tvist om fordeling af — I 21.
 Traktat som procesretskilde I 76
 — ang. værneting I 176.
 — ang. udenlandske retsafgjørelses retskraft og fuldbyrdelse I 106 ff.
 — ang. udenlandske dokumenters beviskraft II 78.
 — ang. retsanmodninger I 93 ff.
 — ang. sikkerhedsstillelse for sagsomkostninger III 275.
 Translatør I 262, II 124.
 Tredjemands indtræden i proces se Intervention.
 — adgang til at anvende retsmidler II 242—3, 245.
 — ret til at faa udskrift af retsbøger og dokumenter I 434.
 — pligt til at fremlægge dokumenter II 85.
 — stilling under tvangsfuldbyrdelse III 18 ff., 45, 68—9, 87 ff., 163 ff., 201—2, 202—4.
 Troværdighed, bevisførsel ang. parter og vidners — II 30—1.
 Trækdyr, udlæg i — III 77.
 Tvangsakkord se Akkord.
 Tvangsarbejde til optjening af underholdsbidrag III 6, 196—7.
 Tvangsauktion III 6, 100, 110 ff.
 — parter ved — III 16 ff.
 — namsmyndighedernes kompetens III 44, 50—1.
 — almindelige natur III 110—2.
 — grundlaget for — III 112 ff.
 — nærmere betingelser for — III 117 ff.
 Tvangsauktion, sted og tid III 121—3.
 — indledning af — III 123 ff.
 — vilkaar III 131 ff.
 — salget III 139 ff.
 — retsvirkningen af salg III 157 ff.
 — angreb paa — III 68—9, 168 ff.
 Tvangsbestyrelse af apotek III 71, 100—1, 195—6.
 — af samfærdselsmidler, gasværk og elektriske anlæg III 71, 101, 196.
 — som midlertidig forføining III 228, 232.
 Tvangsfuldbyrdelse, betydning i retshaandhævelsen I 3.
 — karakter I 30, III 1 ff.
 — omraade og arter III 4 ff.
 — af retslige afgjørelser I 471 ff., II 256—7, 291, III 24 ff.
 — af forlig II 170, III 25—6.
 — af udenlandske retsafgjørelser I 104 ff., 196.
 — af skjøn I 153, II 389—90, III 33.
 — i expropriationssager II 401, 403—406, III 32.
 — af udskiftningsbestemmelser II 430.
 — af arbejdsrettens afgjørelser II 435.
 — af voldgiftsafgjørelser II 444—5, III 26—7.
 — afholdelse i retsferierne II 107.
 — almindelige regler for — III 44 ff.
 — forhandlinger og afgjørelser under — II 120, III 56 ff.
 — tvistigheder under II 159, III 44 ff.
 — offentlighed ved — II 113, III 66.
 — skriftlighed ved — II 120.
 — begjæring om — III 39 ff.
 — konkurrents under — III 42—3.

- Tvangsfuldbyrdelse af krav paa andet end penge III 199 ff.
 — omkostninger ved — III 41—2, 97, 239, 275 ff.
 — ansvar for — III 276 ff., 284 ff., 288, 293—4.
- Tvangsgrundlag III 24 ff.
- Tvangskraft III 35.
 — af udenlandske retsafgørelser I 113 ff.
 — af forlig II 170.
 — ophør af — III 35 ff.
 — af ankedomstolens afgørelse II 291 ff.
- Tvangsmidler ved retslige afgørelser I 471—3.
 — mod vidner, sagkyndige m. v. II 93 ff.
 — under fuldbyrdelsen III 62.
- Tvangsmulkt, fuldbyrdelse af — III 26.
 — paalæg af — se Løbende mulkt.
- Tvangssalg af skib og skibspart III 112—3, 115, 117, 121—2, 123, 124, 125, 126, 127—9, 133, 140 ff., 186.
 — af løsøre III 185—7.
- Tvingende procesregler I 70 ff.
- Tvist som grundlag for proces I 9—10.
- Tvistgjenstandens værdi I 136, 140, 145 ff., 358, 374.
 — overdragelse — I 318—20, 465, II 179.
- Tvistigheder mellem offentlige myndigheder I 11, 19 ff.
 — under skjønsforretninger II 379 ff.
 — under udskiftning II 424—5.
 — under tvangsfuldbyrdelse I 142, 195, III 44 ff., 58.
- Tvungen forligsmægling II 158—159.
- Tyendesager, behandling i retsferierne II 107.
- Udblinskning, tvist om — I 24.
- Uddrag i høiesteretssager II 119 note 1, 282 med note 3.
- Udeblivelse fra forligsmægling II 163, 166—7.
 — fra retsforhandling I 139, 288—289, 299, 331, 438, II 93—4, 181, 182 ff., 210—1, 214, 227, 231, 307—8, 310, 313.
 — i ankeinstans II 275, 277—8, 286—7.
 — fra domsforhandling i forligsraadet II 307—8.
 — i unyndiggjørelsessager II 324—325, 329.
 — fra skjønsforretninger II 378—379.
 — i odelsager II 409.
 — fra udskiftningsforretning II 423.
 — i arbeidstvister II 435.
 — under tvangsfuldbyrdelsen III 58—9, 104, 140, 200.
 — af domsmænd, retsvidner og skjøns mænd I 222, 259, II 369—370, III 284 ff.
 — af vidner, sagkyndige m. v. II 93—5.
- Udeblivelssdom II 183 ff., 321, III 274.
 — i ankeinstans II 286—7.
 — i forligsraadet II 308.
 — i mortifikationssager II 352—353.
- Udeblivelsseskjendelse i ankeinstans II 287.
- Udelukkelse fra valg til domsmand I 208 ff.
 — fra retsmøder I 437—8, II 61—62, 114, 184, 320.
 — af bevis II 30 ff.
 — fra vidnesbyrd II 49 ff.
 — fra edsafleggelse II 62.
 — af retsmidler II 249—50, 260, 299, 388, 436.
 — af overskøn II 383—4.

- Udenlandske procesreglers anvendelse I 75 ff.
 — selskabers partshabilitet I 85.
 — retsafgjørelsens virkninger I 104 ff., 196.
 — retsanmodninger I 76—7, 102—103, II 104, III 244.
 — offentlige dokumenter II 78.
 — skibes og skibsparters tvangssalg III 123, 124, 126, 127, 133, 140 ff., 186.
 — mynters og pengesedlers tvangssalg III 187.
- Udenretslige forklaringer eller erklæringer II 32.
- Udenrigske rettergangsskridt I 77—8.
- Udgifter ved rettergang III 235 ff., 256 ff.
 — ved tvangsfuldbyrdelse III 41—42, 97, 239 ff., 275 ff.
- Udkastelse II 401, 405—6, III 31, 32, 202—3.
- Udlaan af dokumenter II 123.
- Udiandet, bevisoptagelser i — I 100 ff., II 39—40.
 — forkyndelser i — II 135.
 — tvangsfuldbyrdelse i — III 42, 104.
 — værning for nordmænd i — I 162.
- Udlevering af expropriationsgjenstande II 402 ff.
 — af odelsgods II 414 ff.
 — af fast eiendom III 201—3, 206—207.
 — af løsøre — III 203—207.
- Udlæg III 8.
 — gjenstanden for — III 71 ff., 193—4.
 — konkurrents III 42—3.
 — retsvirkning III 90 ff.
- Udlægsforretning, terminologi III 8.
 — fremgangsmaaden III 102 ff.
- Udlægsforretning, omkostninger ved — III 41—2, 97, 239 275 ff.
- Udlægspant III 92.
- Udlænding, retshaandhævelse for og mod I 78 ff., 160.
 — procesdygtighed I 86, 268.
 — partsdygtighed I 266.
 — fri proces I 84, III 248.
 — sikkerhedsstillelse for procesomkostninger III 274—5.
- Udløsning af bedre prioriteter for tvangssalg III 87.
- Udpantning, terminologi III 8.
 — betingelser for — III 27—8, 40.
 — ved særskilte namsmænd III 9.
 — vidner ved — III 15.
 — for procesudgifter III 242.
 — for auktionsomkostninger III 162.
 — for auktionsbeleb III 163, 184.
 — forældelse af — III 28.
- Udpantningsordre III 28.
- Udskiftningsretterne, organisation I 131—2, II 420.
 — kompetens I 143, II 419—20.
 — retskredse I 156.
 — personale I 203, 210—11, II 420.
 — bevisførsel I 152, II 425.
- Udskiftningssager I 122, 382, II 358, 418 ff.
 — procesfællesskab i — I 287—8.
 — retsmidler i — II 250.
 — omkostninger ved — III 269.
- Udskrift af retsbøger og dokumenter I 253, 434—5.
 — af flere tvangsforretninger hos samme sagsøgte III 67.
 — i beneficerte sager III 249.
- Udskydelse af skjønsmand II 364 ff., 375.
 — af udskiftningsmænd II 421.
- Udslettelse af fortegnelserne over domsmænd, skjønsmand og retsvidner I 209—10, 214—16, 257, II 362.

- Udslettelse af auktionserklæring III 160.
 — af udkækkede heftelser efter tvangsauktion III 167.
- Udstykning af søgsmåalsgjenstanden I 352 ff.
 — af sagsforhandlingen se Deling.
- Udsættelse af forhandlingen II 208 ff.
 — af forligsmægling II 166, 167.
 — af sagsforberedelse II 227.
 — af hovedforhandlingen II 234.
 — under domsforhandling i forligsraadet II 307, 308.
 — i vexelsager II 342.
 — af skjønsforretninger II 377, 378.
 — af odelssøgmaal II 413 ff.
 — under udskiftning II 424.
 — af tvangsfuldbyrdelse II 256—7, III 34, 41, 56, 63—4, 120—1, 130, 143, 146, 147, 200.
 — for at afhjælpe manglende procesdygtighed I 273, II 209.
 — for at engagere procesfuldmægtig II 209—10.
 — for at afhjælpe processuelle fejl I 398, II 138, 147, 199, 210, 251.
 — i paavente af afgjørelsen i anden sag I 115, 294, 379, II 25, 214, 256.
 — indtil en delafgjørelse har vundet retskraft I 360, II 210.
- Udsættende virkning se Opsættende virkning.
- Udtagelse af domsmænd I 216—219.
 — af retsvidner I 256, 258.
 — af skjønsmænd II 362 ff.
 — af udskiftningsmænd II 421.
- Udtog for høiesteret II 119 note 1, 282 med note 3.
- Udvælg af domsmænd I 212 ff.
 — af retsvidner I 256—7.
 — af skjønsmænd II 361.
 — af udskiftningsmænd II 361, 420.
- Udvandring, forbud mod — III 215.
- Udvandringsagenter, misligholdelse af befordringskontrakt I 25.
- Udvidelse af søgsmåalsgjenstanden I 140, 143, 149—50, 370 ff., II 181, 221.
 — — i retsmiddelinstans II 244, 268—70, 274—5.
 — af sagen til flere sagsøgte I 282.
 — — i retsmiddelinstans II 244.
 — af paastanden I 370.
 — af skjønsforretninger II 374.
- Udvisning fra retsmøder I 437—438, II 114, 184, 320.
 — under vidners afhørelse II 61—62.
 — under tvangsforretninger I 438, III 66.
- Uendelig dom I 454.
- Uførhedsforsikring, udpantning af præmie for — III 28.
 — fritagelse for udlæg III 79.
- Ugildhed for dommere I 201, 205, 222 ff., 241—2.
 — for dommerfuldmægtige I 205, 224.
 — for retsskrivere I 252—3.
 — for retsvidner I 258—9, III 15—16.
 — for protokolførere I 260.
 — for stævnevidner I 261.
 — for retstolke I 261.
 — for translatorer I 262.
 — for skjønsmænd II 368.
 — for arbejdsrettens medlemmer II 433.
 — for sagførere I 228, 326.
 — for sagkyndige I 227, II 90.
 — for voldgiftsmænd II 440.
 — for namsmænd III 11.
 — for vidner ved tvangsforretning III 15—6.

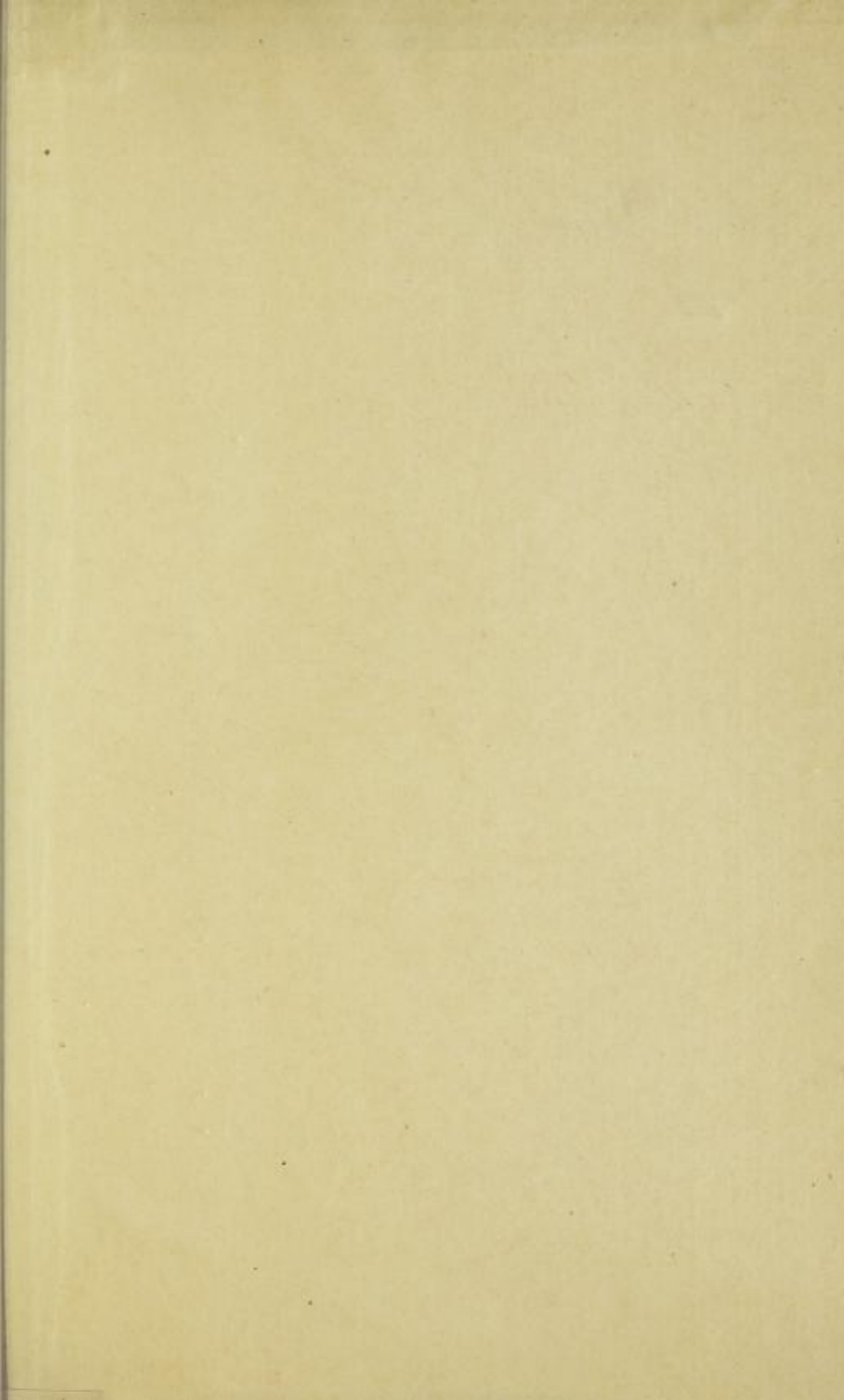
- Ugildhed, behandlingsmaaden I 229 ff., 252, 258, III 15—6.
 — afgjørelsesmaaden I 231 ff., 258, III 11, 15—6.
- Ugrundet søgmaal se Grundløse søgmaal.
- Ugyldighed p. g. a. manglende domsmyndighed I 153—4, 155, 189—190.
 — p. g. a. afgjørelser om tvistgjensstandens værdi I 147, II 288.
 — p. g. a. tilsidesættelse af værnetingsreglerne I 184.
 — p. g. a. fejl ved dommersædets besættelse I 234 ff.
 — p. g. a. fejl ved retsskriverembedets besættelse I 253.
 — p. g. a. fejl ved retsvidners tilkaldelse I 259.
 — p. g. a. manglende procesdygtighed I 273.
 — p. g. a. mangler ved protokollationen I 433.
 — p. g. a. rettergangsfeil II 288—291.
 — p. g. a. manglende skjønspæmisses II 382
 — af skjønforretninger II 385.
 — af voldgiftsdom I 349, II 443, 445—7, III 48.
- Ulykkesforsikring, afgjørelsen af tvistigheder om udstrækningen af — I 24, 32 note 31.
 — udpanthning af præmie for — III 28.
 — fritagelse for udlæg III 79.
- Umiddelbar rettergang I 48—9.
 — bevisførsel I 48—9, II 26 ff.
- Umulighed af tvangsfuldbyrdelse III 36.
- Umyndige, værneting I 160.
 — procesdygtighed I 268—70, III 17.
 — taxa ved udlaan af umyndiges midler II 357.
- Umyndiggjørelse I 10, 30, 143, II 322—3.
 — efter international civilprocesret I 89.
 — virkning for sagførerbevilling I 328.
- Umyndiggjørelsessager I 122, II 322 ff.
 — værneting I 167.
 — omkostninger i — II 333, III 269, 272, 274.
 — retsgebyrer i — III 243, 244—5.
- Underhaandssaig af løsere III 100, 186 ff.
- Underholdningsbidrag, fastsættelse af — I 27, 122.
 — fastsat af retten i ægteskabsager II 311.
 — sager ang. pligt til at yde II 313 ff.
 — fritagelse for udlæg III 81, 82.
 — udpanthning for — III 28, 84.
 — tvangsarbejde til inddrivelse af — III 6, 196—7.
 — udvandringsforbud før betaling af — III 215.
- Underpant, tvangsauktion III 112 ff.
- Underretning se Meddelelser.
- Underskrift, bevis ang. ægtheden af — II 74 ff.
- Understøttelser, fritagelse for udlæg III 80, 82, 83.
- Undersøgelsesprincip I 42—3.
 — i umyndiggjørelsessager II 327.
- Undladeise af at møde se Udeblivelse.
 — af at overbringe forkyndelse II 130.
 — sikring af dom paa — III 208.
- Undtagelse fra udlæg III 76 ff.
 — — efter international civilprocesret I 81—2.
 — — i anvendelse paa ældre fordringer I 117—8, III 85.

- Unge personer se Børn.
- Uniformer, fritagelse for udlæg III 78.
- Universalsukcession i partsforhold I 313--7.
- ved tvangsfuldbyrdelse III 18, 20, 201.
- Universitas rerum* se Løsørekomplekser.
- Unødigt trætte se Grundløse søgmaal.
- Uopsættelige retsskridt kan foretages af inkompetent domstol I 155, 190, II 290.
- — kan foretages af inhabil tjestemand I 234, 253.
- — kan foretages trods manglende procesdygtighed I 273.
- — kan foretages trods ulegitimeret procesfuldmagt I 332.
- vidneforsler II 36.
- granskninger II 29.
- Uredelig procedyre III 272, 292, 293.
- tvangsfuldbyrdelse III 293.
- Uvederheftighed hos dommere I 202, 208.
- hos retsskrivere I 252.
- Vaarsildfisket se Fiskerisager.
- Valg til forligsraadet I 206—8.
- af domsmænd I 208, 211 ff.
- af retsvidner I 256—7.
- af skjønsmænd II 361—2.
- af udskiftningsmænd II 420—1.
- af arbejdsrettens medlemmer II 433.
- af voldgiftsmænd II 440—1.
- mellem udlægsgjenstande III 86.
- Valgbarhed, forligsmænds I 206.
- domsmænds I 208.
- Valgbarhedstvistigheder, afgjørelse af Stortinget I 18—9.
- Valgfrihed m. h. t. processuelle former I 72—3.
- m. h. t. domstole I 138, 139, 141—2, 154.
- m. h. t. værneting I 181.
- m. h. t. konkurrerende søgmaalsgrunde I 362.
- Van hjemmel i tilfælde af auktion III 157.
- Varamænd for dommere I 197, 198.
- for forligsmænd I 194, 206—7.
- for domsmænd I 197, 217, 219—220, 234.
- for skjønsmænd II 364, 367—8.
- Varemærke, afgjørelsen af krav paa beskyttelse af — I 25.
- værneting I 179.
- Varemærkeregistret I 10.
- Varer, udlæg i — III 77.
- Varsel II 143 ff.
- fraskrivelse af — II 147—8.
- til domsmænd I 221, II 146.
- til retsvidner I 258, II 146.
- til skjønsmænd II 367.
- til tredjemand om et søgmaal I 302—4, II 77, 182, III 193.
- til vidner II 59, 145—6.
- til forligsmægling II 144, 163.
- til møde under sagsforberedelsen II 144, 225.
- til hovedforhandling II 144, 230.
- til ankeforhandling II 145, 279.
- i dødsformodningssager II 335.
- i vexelsager II 342.
- i mortifikationssager II 351.
- i eiendomsdomssager II 353, 354.
- til skjønsforretninger II 145, 375—376.
- i udskiftningsager II 423, 427, 430.
- om forestaaende tvangsfuldbyrdelse III 28—9, 38.
- til tvangsforretninger III 57—8, 127—8.

- Varsel om auktionsbegjæring III 124—125.
 — om tvangssalg af skib eller skibspart III 117—8, 125.
 — om tvangssalg af haandpant III 118—9.
 — om flytning før udkastelse III 202.
- Vartpænge, fritagelse for udlæg III 80, 82.
- Vasdragsregulering I 28, II 370.
- Vasdragsskjon II 361, 362, 363, 375, 387.
- Vederheftighed se Uvederheftighed.
- Vederlag for arbeide, udlæg i — III 79, 82.
- Vedtagelse af værneting I 161, 182—4, 185, II 194—5.
 — af forkyndelse II 138—9.
 — af varsel II 147—8.
 — af vekselsproces udelukket II 346.
 — af namsmyndighed udelukket III 15.
 — af tvangsfuldbyrdelse af gjælds-brev III 29.
 — af udkastelse III 32.
 Se ogsaa Samtykke.
- Veiledning, rettens I 74.
 — namsmyndighedernes III 60.
- Vexelsager II 340 ff.
 — forligsmægling unødvendig II 160.
 — behandles uden domsmænd I 196.
 — behandles i retsferierne II 108.
 — gjenoptagelse udelukket II 299.
 — sikkerhedsstillelse for sagsomkostninger af udlændinger udelukket i — III 274.
- Vexelskyldnere, værneting I 165, 167.
- Vidne, begreb II 47—9.
 — forklaring for forligsraadet I 152, II 307.
 — udelukkelsesgrunde II 49 ff.
- Vidne, ugildhed som dommer I 227.
 — pligter II 52 ff.
 — godtgjørelse II 55—6.
 — fritagelsesgrunde II 56 ff.
 — indkaldelse, afhøring og edfæstelse II 59 ff.
 — tvangsmidler mod — II 93 ff.
 — ved tvangsforretninger III 15—6.
 — ved frivillige auktioner III 181.
 — ansvar for retsstridig adfærd III 290.
- Vidnebevis historisk udvikling I 60—1.
- Vidneed II 62—3.
- Vidneførsel II 60—2.
 — udenfor hovedforhandling II 28—29, 36—8.
 — i forligsraadet I 152—3, II 167, 397.
 — i umyndiggjørelsessager II 329.
 — ved lensmandsskjon II 377.
 — ved voldgiftsret II 442.
 — ved tvangsforretninger III 61.
- Vidnepligt I 51, II 52 ff.
 — tvangsmidler II 93—5.
- Vidnesbyrds vægt II 63 ff.
- Vidnestevning II 59.
- Vidtløftig procedyre III 272.
- Villige vidner II 68.
- Vindikationsrettens begrænsning efter international civilprocesret I 80—1.
- Vinkelskrivere I 323.
- Virkekreds, domstolens se Domsmyndighed og Værneting.
- Virkning, civilprocesreglernes v. i rummet I 74 ff.
 — — i tid I 116—9.
 — af sagsanlæg I 376—383, II 373.
 — af stevnings indgivelse II 178—180.
 — af stevnings forkyndelse II 181—182.

- Virkning af sagsøgtes gjenmæle II 204—205.
- af indledningen af skøn II 373.
 - af odelssag II 416.
 - af fristers oversiddelse II 152—153.
 - af stansning af sagsbehandlingen II 215.
 - af forlig II 169 ff.
 - af voldgiftsaftale II 439—444.
 - af voldgiftsdom II 444.
 - af retslige afgørelser se Retskraft.
- Se ogsaa Retsvirkning.
- Vitterlige kjendsgjæringer I 404, II 2—3, 8.
- Vitterlighed i den gamle norske proces I 57, III 3.
- Vitterlighedsvidner II 76, III 29, 113.
- Voldgift som retshaandhævelse I 6, II 437 ff.
- begreb II 437.
 - i tvist mellem fattigdistrikter I 19, II 438, III 246.
 - ved administrative myndigheder I 19, 28—29.
 - i fiskerisager II 348—9, 441.
- Voldgiftsaftale II 439, 447.
- Voldgiftsdom, virkning II 444.
- virkning af udenlandsk — I 115—116.
 - ugyldighed I 348, II 159, 445—447, III 48.
 - fuldbyrdelse III 26—7.
- Voldgiftsmænd II 440—2.
- Votering se Stemmegivning.
- Vrag, auktion over III 176.
- Vurdering se Værdsættelse.
- Vægning ved at fremlægge dokumenter II 86—7.
- ved at afgive forklaring II 93—95.
 - ved at forevise skønsgegenstande II 377—8.
- Vægning ved at udføre hvervet som voldgiftsmand II 441—2, 447.
- Se ogsaa Negtelse.
- Værdi, fastsættelse af tvistgjenstandens — I 145 ff.
- — af ankesagens — II 247—8.
- Værdipapirer, udlæg i — III 94 ff.
- salg eller overdragelse af — III 187.
- Værdsættelse af udlægsgjenstande III 85, 107.
- af rettigheder, som ikke overtages ved tvangsauktion III 165—166.
- Værg, stilling under proces I 160, 268—70, 272, II 310, 313.
- i faderskabssager II 315, 317.
 - ugild som dommer I 226.
 - som procesfuldmægtig I 323.
 - som forligsfuldmægtig II 166.
 - under tvangsfuldbyrdelse III 17.
- Værgemaal se Umyndiggjørelse.
- Værgemaalsretterne, organisation I 131, II 323—4.
- kompetens I 143.
 - retskredse I 156.
 - værneting I 167.
- Værgeraad I 135.
- afgørelser ang. forældremyndighed I 27.
- Værnepligtsspørgsmaals afgørelse I 29.
- prøvelse I 29, II 339.
- Værneting I 72, 157 ff., II 181.
- efter international civilproces I 89, 107—8, 114.
 - ved forligsmægling II 161—2.
 - i ægteskabssager I 166, 177, 185—186, II 310.
 - i faderskabssager I 166, II 316.
 - i dødsformodningssager I 166, II 335.

- Værneting i mortifikationssager I 178—9, II 351.
 — i eiendomsdomssager I 172, II 354.
 — i skjonssager I 158, II 372.
 — ved tvangsforretninger I 158, III 14—5, 102—4, 121—2, 200, 201.
 — ved arrest III 217.
 — ved midlertidige forføininger III 231.
 — for vidner II 54—5.
 — for bevisoptagelser I 158, II 97.
 — for sjøforklaringer II 101.
 — kompetenskonflikter I 192—3.
 Værnskog I 24.
- Æg paa fuglevær, fredlysning III 233—4.
- Ægtefæller, udelukkede som retsmedlemmer I 201, 259, II 368—9.
 — værneting I 160.
 — inhabile som dommere I 225, 228.
 — inhabile som retsvidner I 258.
 — udelukkede fra sagførervirksomhed I 228, 326.
 — som procesfuldmægtige I 323.
 — som fuldmægtige ved forligsmægling II 164.
 — afhøring af — II 47.
 — fritagelse for vidnesbyrd II 57.
 — pligt til at fremlægge dokumenter II 85.
 — tvangsfuldbyrdelse mod — III 21.
- Ægteskab, virkning ved proces I 317.
 — tvangsfuldbyrdelse efter indgaet — III 21.
 — forbud mod — III 230.
 — opløsning af — I 26.
- Ægteskabssager I 7, 26, 83, 348, II 308 ff.
- Ægteskabssager efter international civilprocesret I 89, 110—1.
 — værneting I 166, 177, 185—6, II 310.
 — procesdygtighed i — I 269—70, II 310.
 — procesfællesskab i — I 287, 290, II 310.
 — succession i partsforholdet i — I 314—5.
 — søgmaalskumulation I 359, 367, 375, II 310.
 — retskraftsvirkning I 468, II 310—311.
 — offentlighed udelukket II 112, 310.
 — forligsmægling I 437, II 159, 310.
 — gjenoptagelse udelukket II 299, 311.
 — udeblivelse II 185, 193—4.
 — opreisning udelukket II 154, 311.
 — hævelse i tilfælde af en parts død II 217.
 — sikkerhedsstillelse for sagsomkostninger af udlændinger udelukket i — III 274.
- Ægthed, bevis for et dokument — II 74 ff.
 — af tinglige bevismidler II 82.
- Ændringer se Forandringer.
- Ærbarhed, udelukkelse af retsmøders offentlighed af hensyn til — II 113.
- Æresgaver og -tegn, fritagelse for udlæg III 78.
- Øvrighedshandlingers prøvelse ved domstolene I 30 ff.
- Øvrighedspersoner udelukkede fra valg til domsmænd I 208.

Depotbiblioteket

76sd 43 719

HAGERUP
DEN NORSKE
CIVILPROCES

III